

ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ BİREYLERİN EĞİTİMİ
POLİTİKALARINA YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA

NECATİ BİLGİÇ

DOKTORA TEZİ

ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EYLÜL, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Necati

Soyadı : BİLGİÇ

Bölümü : Özel Eğitim Anabilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi : 12/09/2017

TEZİN

Türkçe Adı: Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Politikalarına Yönelik Nitel Bir Çalışma

İngilizce Adı: A Qualitative Study About Education Policies For Gifted And Talented Individuals

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Necati BİLGİÇ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Necati BİLGİÇ tarafından hazırlanan "Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Politikalarına Yönelik Nitel Bir Çalışma" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Özel Eğitim Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN

Özel Eğitim Anabilim Dalı, Lefke Avrupa Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN

Özel Eğitim Anabilim Dalı, Lefke Avrupa Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY

Reh. ve Psikolojik Dan. Anabilim Dalı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Uğur SAK

Özel Yetenekliler Eğitimi Anabilim Dalı, Anadolu Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. H. Elif DAĞLIOĞLU

Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Salih ÇAKMAK

Görme Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12/09/2017

Bu tezin Özel Eğitim Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Rahmetli Babama ve Rahmetli Kayınvalideme

TEŞEKKÜR

Bu zorlu süreçte öncelikle değerli eşim Nuray BİLGİÇ'e teşekkür ediyorum. Yrd. Doç. Dr. Salih ÇAKMAK ve Dr. Tamer KARAKOÇ'a desteklerinden dolayı teşekkür ediyorum. Serra S. HATİPOĞLU ve İsa HATİPOĞLU her zaman destek oldukları ve son olarak tekrar tezimi okuduklarından dolayı teşekkür ediyorum. Araştırmada verilerin analizinde Arş. Gör. Yıldız YILDIRIM'a, düzenlemede Arş. Gör. Cem ASLAN'a ve tezin tashihinde Özlem YURTSEVER YALEM'e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Doç. Dr. H. Elif DAĞLIOĞLU, tez sürecindeki uzman görüşünden dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca Prof. Dr. Uğur SAK ve Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY hocama desteklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Yurdagül AYDOĞAN'a şükranlarımı sunuyor ve değerli eşi Doç. Dr. Feramuz AYDOĞAN'ı rahmetle anıyorum.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanında daha kimse yokken ilk o vardı. Yapılan çalışmalara da bakıldığında ilk o vardı. Tez danışmanım Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Diğer taraftan kaynaklara baktığımda ve tezde de yer verdiğim bir alıntı. Rahmetli Mitat ENÇ. Aslında yıllar önce Mitat ENÇ söyleyecekleri söylemiş. Rahmetle anıyorum.

Necati BİLGİÇ

**ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ BİREYLERİN EĞİTİMİ
POLİTİKALARINA YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA
(Doktora Tezi)**

**Necati Bilgiç
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Eylül, 2017

ÖZ

Bir ülkede belirlenecek eğitim politikaları, strateji dokümanları doğrultusunda bir bütün olarak gerçekleştirilir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi de genel eğitim sistemi içerisinde bir bütün olarak eğitim felsefesi bağlamında özel eğitim alanı içerisinde değerlendirilmelidir. Özel eğitim politikaları genel eğitim politikalarından etkilenmekte ve aynı zamanda onları da etkilemektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi incelendiğinde, bu konuda mevcut çalışmalar olmasına rağmen, yapılan çalışmaların sürdürülebilirliği ve yaygınlaştırılabilirliğine ilişkin problemlerin olduğu görülmektedir. 1960'lı yıllarda dünyadaki gelişmeler ışığında Türkiye'de de fen liseleri açılmaya başlamıştır. Bugün Türkiye'de 500'e yakın fen lisesi eğitim vermektedir. 2003'ten itibaren sayıları 100'ü bulan sosyal bilimler lisesi açılmıştır. 1995'ten itibaren ise sayıları bugün 100'ü bulan BİLSEM'ler faaliyet göstermektedir. Ülkemizde güzel sanatlar ve spor liseleri de bulunmaktadır. Araştırmanın genel amacı; üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde paydaşların görüşlerini ortaya koyarak politikaların ve stratejik planların nasıl hazırlandığını belirlemek, bilgi birikimini sağlamak ve öneriler sunmaktır. Bu amaçla derinlemesine çalışma yapabilmek için çalışma grubunda milletvekilleri, talim ve terbiye kurulu başkanları, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi konusunda akademik çalışmalar yürüten öğretim üyeleri ve lisansüstü eğitim yapan araştırmacılar; bilim ve sanat merkezi öğretmenleri, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi konusunda hizmet sunan özel sektör çalışanları ve üstün zekâ ve yetenek tanısı almış bireye sahip anne-babalar yer almıştır. Bu çalışma nitel bir araştırma olup görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, uzman görüşleri alınarak

hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; 48 katılımcı ile görüşmeler yapılmış ve elde edilen görüşler “içerik analizi” yöntemi ile analiz edilmiştir. Diğer taraftan Cumhuriyet tarihinden günümüze kadar üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanında yayımlanan dokümanlar gözden geçirilmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında, özel gereksinimli bireylerin eğitimi alanının zorluğunun üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına da yansıdığı görülmektedir. Elde edilen bulguların çeşitliliği tema, kategori ve frekans oluşturmada güçlükler meydana getirmiştir. Öncelikle bütün çalışma grubunun dile getirdiği ortak konulardan bazıları; öğretmen niteliği ve eğitimi, ölçme ve değerlendirme sorunu, eğitim sisteminde var olan merkezi sınavlar, kültüre özgülük ve alana özgü tanılama yapılmasıdır. Bunlara ek olarak; eğitimde fırsat eşitliği, program geliştirme ve program uygulamalarının esnek olması, üniversite ve diğer kurumlarla iş birliği, bütçe ayrılması, izleme çalışmalarının yapılması, etiketleme, alternatif eğitim kurumları ve destek eğitim kurumları üzerinde en fazla görüş bildirilen konular arasındadır.

Anahtar Kelimeler : Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler, eğitim politikaları, nitel araştırma

Sayfa Adedi : 358

Danışman : Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN

**A QUALITATIVE STUDY ABOUT EDUCATION POLICIES FOR
GIFTED AND TALENTED INDIVIDUALS
(Ph.D Thesis)**

**Necati Bilgiç
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
September, 2017**

ABSTRACT

The educational policies to be determined in a country are carried out as a whole in the direction of strategy documents. The education of gifted and talented individuals should be assessed within the general education system as a whole within the context of educational philosophy as a special education field. Special education policies are influenced by general education policies and affect at the same time. Given the education of gifted and talented individuals; it is a fact that there are problems with the sustainability and the widespreadness of the studies carried out despite the existing studies in this respect. In the 1960s, high schools emphasizing sciences (Fen Liseleri) started to open in our country in the light of the developments in the world, and today there are about 500 of them. Starting from 2003, the high schools emphasizing social sciences (Sosyal Bilimler Liseleri), which numbered 100, started to open. Starting from 1995, the BİLSEMs, which numbered 100 today, started to open. Likewise, there are high schools emphasizing fine arts and sports in our country. The general purpose of the research; identifying stakeholders' opinions in the education of gifted and talented individuals and determining how politics and strategic plans are prepared, providing knowledge and offering suggestions. To carry out in-depth study for this purpose, the study group consists of representatives of the deputies, heads of the Board of Education and Training, academics and scholars engaged in academic studies on gifted and talented individuals, researchers in science and arts centers, specialists in education of gifted and talented individuals, sector employees and parents with superior intelligent and talented child. This study is a qualitative research and interview method is used. Semi-structured interview form prepared by expert opinions was used, interviews were made with 48

participants and interviews were analyzed by "content analysis" method. Moreover, the literature of education of the gifted and talented individuals since the foundation of the Turkish Republic is deeply reviewed. According to the research findings, it is seen that the difficulty of the education of individuals with special needs affects the education of gifted and talented individuals. The diversity of the findings has created difficulties in creating themes, categories and frequencies. First, some of the issues expressed by the whole working group are the teacher quality and education, the problem of measurement and evaluation, the central exams in the education system, cultural specificity and area specific diagnosis. In addition, equal opportunities, flexibility in program development and program implementation, business alliance with universities and other institutions, budget allocation, monitoring activities, labeling, alternative education institutions and supportive educational institutions are among the most widely reported topics.

Key Words : Gifted and talented individuals, education policies, qualitative research

Page Numbers : 358

Supervisor : Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	10
1.3. Araştırmanın Önemi.....	11
1.4. Varsayımlar	12
1.5. Sınırlılıklar.....	12
1.6. Tanımlar	12
BÖLÜM II.....	15
KURAMSAL ÇERÇEVE	15
2.1. Özel Eğitim ve Üstün Zekâ ve Yetenek.....	15
2.2. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanımı	17
2.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Gelişimsel Özellikleri.....	20
2.3.1. Bilişsel Gelişimleri.....	21
2.3.2. Sosyal ve Duygusal Gelişimleri	21

2.3.3. Kişilik Gelişimleri	21
2.3.4. Fiziksel Gelişimleri.....	22
2.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitim Modelleri	22
2.4.1. Hızlandırma	24
2.4.2. Zenginleştirme	25
2.4.3. Gruplama	26
2.4.4. Mentörlük (Koçluk)	26
2.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanılanması.....	27
2.6. Dünyada Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Politikaları.....	29
2.7. Şûra Kararları, Kalkınma Planları, Seçim Beyannameleri ve Mevzuat	35
2.7.1. Millî Eğitim Şûra Kararları	35
2.7.2. Beş Yıllık Kalkınma Planları	41
2.7.3. Siyasi Parti Seçim Beyannameleri	44
2.7.4. Mevzuat.....	47
2.7.4.1. <i>Değişik Mevzuat Maddeleri</i>	47
2.7.4.2. <i>Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği</i>	51
2.7.4.3. <i>Yönerge ve Genelge</i>	55
2.8. Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 (ÖYBSUP 2013-2017)	55
2.9. Kalkınma Ajansları	57
2.10. Sivil Toplum Kuruluşları	59
2.11. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Tutanakları.....	60
2.12. İlgili Araştırmalar	63
BÖLÜM III	71
YÖNTEM.....	71
3.1. Araştırmanın Modeli	71
3.2. Çalışma Grubu	72
3.2.1. Milletvekilleri (M)	73
3.2.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanları (TTKB)	74

3.2.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyeleri (ÖÜ).....	74
3.2.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacılar (YLDA)	75
3.2.5. Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenleri (BÖ)	75
3.2.6. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanları (ÖSÇ).....	76
3.2.7. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babalar (AB)	76
3.3. Veri Toplama Araçları	77
3.4. Verilerin Toplanması.....	77
3.5. Verilerin Analizi.....	79
3.5.1.Ölçümlerin Geçerliliği ve Güvenirliği	79
3.6. Araştırmanın Akış Şeması	81
BÖLÜM IV	83
BULGULAR	83
4.1. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Alanına İlgili Duyuma ve Çalışma Nedenleri Nelerdir?	83
4.2. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanımı Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?	89
4.3. Farklı Çalışma Grubunda Bulunan Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?	93
4.3.1. Milletvekillerinin Görüşleri.....	93
4.3.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlarının Görüşleri	99
4.3.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyelerinin Görüşleri.....	112
4.3.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacıların Görüşleri	123
4.3.5. Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Görüşleri	133
4.3.6. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanlarının Görüşleri.....	143

4.3.7. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babaların Görüşleri	150
4.4. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitiminde Alınması Gereken Önlemler Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?	159
BÖLÜM V	171
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	171
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	171
5.1.1. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Alanına İlgili Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	172
5.1.2. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanımı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	173
5.1.3. Farklı Çalışma Grubunda Bulunan Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	174
5.1.4. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitiminde Alınması Gereken Önlemler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	185
5.2. Öneriler	186
5.2.1. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimine İlişkin Öneriler	186
5.2.5. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	187
KAYNAKLAR.....	189
EKLER	217
Ek 1. 87 Nolu Genelge.....	218
Ek 2. Görüşme Soruları.....	227
Ek 3. Tema , Kategori ve Frekanslara İlişkin Yanıtlar	233

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimi.....	31
Tablo 2. Millî Eğitim Şûra Kararları.....	36
Tablo 3. Kalkınma Plânları Kararları.....	41
Tablo 4. Siyasî Parti Seçim Beyannameleri Kararları.....	44
Tablo 5. Mevzuat, Yayınlar ve Uygulamalar.....	47
Tablo 6. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Yer Alan Bazı Maddeler.....	52
Tablo 7. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler İçin Eğitim Düzeylerine Göre Yeni Uygulama Modelleri.....	56
Tablo 8. Kalkınma Ajansları Proje Destekleri.....	58
Tablo 9. Yıllara Göre Açılan Dernek Sayıları.....	59
Tablo 10. İllere Göre Açılan Dernek Sayıları.....	59
Tablo 11. Komisyon Kararlarına İlişkin Bazı Maddeler.....	62
Tablo 12. Alandaki Durum ve Geleceğe İlişkin Öneriler.....	67
Tablo 13. Görüşülen Kişiler.....	72
Tablo 14. M'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri	73
Tablo 15. TTKB'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri	74
Tablo 16. ÖÜ'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri	74
Tablo 17. YLDA'ya İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri.....	75

Tablo 18. <i>BÖ'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri</i>	75
Tablo 19. <i>ÖSÇ'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri</i>	76
Tablo 20. <i>AB'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri</i>	76
Tablo 21. <i>Tez Hazırlama Akış Şeması</i>	82
Tablo 22. <i>M'nin İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	83
Tablo 23. <i>ÖÜ'nün İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	84
Tablo 24. <i>YLDA'nın İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	85
Tablo 25. <i>BÖ'nün BİLSEM'i Seçme Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	86
Tablo 26. <i>ÖSÇ'nin Bu Alanı Seçme Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	87
Tablo 27. <i>M'nin Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	89
Tablo 28. <i>TTKB'nin Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	90
Tablo 29. <i>ÖÜ'nün Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	91
Tablo 30. <i>YLDA'nın Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	92
Tablo 31. <i>M'nin Genel Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	93
Tablo 32. <i>M'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Ülkemizdeki Tarihçesi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	94

Tablo 33. <i>M'nin Ülkemizdeki Üstün Zekâlı ve Yetenekli Eğitiminin Dünyadaki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	96
Tablo 34. <i>M'nin Komisyon Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	97
Tablo 35. <i>M'nin Ek Görüşleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	98
Tablo 36. <i>TTKB'nin Tanımlarının Kapsamı ve Etiketleme İçerip İçermediği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	99
Tablo 37. <i>TTKB'nin Etiketlemenin Eğitim Politikalarına Etkisi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	100
Tablo 38. <i>TTKB'nin MEB'in Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Vizyonu Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	102
Tablo 39. <i>TTKB'nin Kendi Dönemlerinde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	103
Tablo 40. <i>TTKB'nin Ülkemizde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminin Dünyaya Göre Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	105
Tablo 41. <i>TTKB'nin Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Politika Geliştirme Sürecinde Bakanlığın İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	107
Tablo 42. <i>TTKB'nin Bakanlık Teşkilatının Üniversiteler ve Diğer İşbirlikçilerle Olan Koordinasyonu Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	108
Tablo 43. <i>TTKB'nin Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimi ile İlgili Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına Yapılan Başvurular Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	110

Tablo 44. <i>TTKB'nin Program ve Yayın ile İlgili Mevzuat ve Kurul Üyelerinin Üstün Zekâlılar ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Tecrübeleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	111
Tablo 45. <i>ÖÜ'nün İdeal Tanılama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	112
Tablo 46. <i>ÖÜ'nün İdeal Tanılamanın Ülkemizde Nasıl Yapılacağı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	113
Tablo 47. <i>ÖÜ'nün Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	115
Tablo 48. <i>ÖÜ'nün Örgün ve Yaygın Eğitimde Kullanılabilecek Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	118
Tablo 49. <i>ÖÜ'nün Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	120
Tablo 50. <i>ÖÜ'nün Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yetiştirme Politikaları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	121
Tablo 51. <i>ÖÜ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminin Farkındalık Yaratma ve Sürdürülebilirliğe İlişkin Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	122
Tablo 52. <i>YLDA'nın Alanyazında Yeterli ve Nitelikli Kaynaklara Ulaşabilme Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalara Ait Frekanslar</i>	124
Tablo 53. <i>YLDA'nın Dünyada Beğendikleri Tanılama Sistemleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	125
Tablo 54. <i>YLDA'nın Ülkemizde Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanılanması Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	126

Tablo 55. <i>YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin İdeal Tanılaması Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	128
Tablo 56. <i>YLDA'nın Beğendikleri Eğitim Modellerinin Olumlu Beğenmedikleri Eğitim Modellerinin ise Olumsuz Özellikleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	129
Tablo 57. <i>YLDA'nın Ülkemizde Uygulanabilecek Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	131
Tablo 58. <i>YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	132
Tablo 59. <i>BÖ'nün Özlük Hakları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	134
Tablo 60. <i>BÖ'nün BİLSEM'i Diğer Eğitim Kurumlarından Ayıran Unsurlar Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	135
Tablo 61. <i>BÖ'nün BİLSEM'in Eğitim Sistemindeki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	136
Tablo 62. <i>BÖ'nün BİLSEM'de Uygulanan Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	138
Tablo 63. <i>BÖ'nün Okul ve BİLSEM Arasındaki İş Birliği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	139
Tablo 64. <i>BÖ'nün BİLSEM'e Yönelik İlk Olarak Neyin Düzeltilmesi ya da Geliştirilmesi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	141
Tablo 65. <i>ÖSÇ'nin Uyguladıkları Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	143

Tablo 66. ÖSÇ'nin Öğrenci Seçim Süreci Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	144
Tablo 67. ÖSÇ'nin Uygulanan Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	145
Tablo 68. ÖSÇ'nin Uygulanan Programın Öğrenciye ve Aile Katkısı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar.....	146
Tablo 69. ÖSÇ'nin Öğretmen Seçimi ve Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	148
Tablo 70. ÖSÇ'nin Uygulamalarının Eğitim Sistemindeki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	149
Tablo 71. AB'nin Çocuklarının İlk Ne zaman Farklı Olduklarını Fark Ettikleri ve Farklı Gelen Davranışları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	150
Tablo 72. AB'nin Çocuklarını İlk Ne Zaman Fark Ettikleri Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	151
Tablo 73. AB'nin İlk Duyduklarındaki Hisleri Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	152
Tablo 74. AB'nin Çocuklarının Süreçte Yönlendirme ve Tanılaması ile İlgili Yaptıkları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	153
Tablo 75. AB'nin Çocuklarının Eğitim Ortamlarına Seçim ve Yerleştirme Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	155
Tablo 76. AB'nin Çocuklarının Uygulanan Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	156
Tablo 77. AB'nin Çocuklarının Yasal Hakları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar	158

Tablo 78. <i>M'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	159
Tablo 79. <i>TTKB'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	160
Tablo 80. <i>ÖÜ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	162
Tablo 81. <i>YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	163
Tablo 82. <i>BÖ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	165
Tablo 83. <i>ÖSÇ'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	166
Tablo 84. <i>AB'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar</i>	168
Tablo 85. <i>Katılımcıların Diğer Bazı Ortak Görüşleri</i>	178
Tablo 86. <i>Bazı Önemli ve Ortak Görüşler</i>	186

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Bilim ve Sanat Merkezinde Üstün Zekâlı ve Yetenekli Tanısı Almış Çocuğa Sahip Anne-Baba
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AK Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi
BEP	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi/leri
BÖ	Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmeni
BTYK	Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
f	Frekans
KB	Kalkınma Bakanlığı
LYS	Lisans Yerleştirme Sınavı
M	Milletvekilleri
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
ÖSÇ	Üstün Zekâ ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanları
ÖÜ	Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyeleri
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi
TTKB	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanları

TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
ÜYE	Üstün Yeteneklilerin Eğitimi
ÜYEP	Üstün Yetenekliler Eğitim Programı
YGS	Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı
YLDA	Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Alanında Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacılar
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren hızlı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Dünyada siyasi ve sosyo-ekonomik yapının değişmesiyle birlikte Türkiye’nin de bu değişim sürecinde yerini alması ve başarılı olması yetişmiş insan kaynağına bağlıdır. Millî Eğitim Bakanlığınca (MEB) temel alınan hedefler doğrultusunda, eğitim düzeyi yükselmiş bir insan gücü potansiyeline ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yolu ise her bireyin ilgi, yetenek ve değerleri doğrultusunda eğitilmesinden ve eğitim sisteminin geliştirilmesinden geçmektedir. Oysa eğitim ve öğretim çalışmaları öğrencilerin potansiyellerinin sınırlı alanlarda değil, çok yönlü olarak geliştirilmesini sağlamalıdır (Erdoğan, 2015, s.187). Tarih boyunca fikir, sanat hareketleri; bilimsel ve teknik gelişmeler; toplumsal ve politik dönüm noktalarına bakıldığında bunların ortaya çıkmasını veya yaygınlaşmasını sağlayanların üstün zekâlı ve yetenekli insanlar olduğu görülmektedir. Benzer şekilde yirmibirinci yüzyıla gelindiğinde bilimsel, teknik, güzel sanatlar, düşünce ve benzeri alanların gelişimine katkı sağlayanlar üstün zekâlı ve yeteneklilerdir (Ataman, 1984; Enç, 2005, s.41). Dolayısıyla Türkiye’nin de yaşadığımız yüzyılda yerini alması ve söz sahibi olmasının koşullarından biri de toplumun en değerli ve sınırlı kaynağı olan (Enç, 2004) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime genel eğitim sistemi içerisinde verdiği katkıdan ve onların en iyi şekilde eğitim almalarından geçmektedir.

Türkiye’de bugünkü eğitim sistemi, bireylerin ilgi ve yeteneklerini geliştirip üretici insan yetiştirme işlevini yeterince yerine getirememekte; temelde çağdaş, bilimsel ve bireylere tümüyle yön verecek güçlü bir felsefe eksikliğinden kaynaklanmaktadır (Şahin, 2007). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi, toplumlar tarafından dile getirilen önemli konular arasında yer almasına rağmen politikacılar ve eğitimciler tarafından söz konusu bireylerin eğitime ilişkin kararsız tutumlar sergilenmektedir (Olszewski-Kubilius & Thomson, 2012). Diğer taraftan gelişmiş ülkeler askeri, ekonomik, siyasi ve teknolojik alanları üstün zekâlı ve yeteneklilere emanet ederek ülkelerinin daha hızlı bir şekilde ilerlemesine ve gelişmelerine olanak sağlamaktadır (Okur & Özsoy, 2013).

Eğitim sisteminin temel amacı, farklı ilgi ve yetenekleri ile dünyaya gelen bireylere gereksinimleri doğrultusunda eğitim vermektir. Okullarda uygulanan programlar normal gelişim düzeyine sahip öğrencilere yöneliktir (Ataman, 1997). Özel eğitim hizmetleri kapsamında yer alan ve normal dağılım eğrisinin sağ ve sol uç taraflarında yer alan bireylere (Bilgili, 2000) yönelik ise genel eğitim sistemi içerisinde yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları doğrultusunda ve uygun eğitim ortamlarında özel eğitim verilmektedir. “Özel eğitim çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız, üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir” (Ataman, 2003a, s.19).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin yapılan çalışmalarda XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarından itibaren bir artış görülmektedir. Türkiye’de 1900’lı yıllardan sonra yapılan çalışmalar dünyada yapılan çalışmalara paralellik göstermekte ancak bu çalışmaların planlı ve sistemli bir şekilde olmadığı görülmektedir. Ataman (2002), üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin özel eğitimin konusu olması gerektiğini ancak gerek alan ve gerekse alan dışı çalışanların bunu kolaylıkla benimsemediğini ve dolayısıyla özel eğitimin diğer alanlarında önemli adımlar atılmasına rağmen, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde bu adımın atılamadığını ifade etmektedir (Ataman’dan aktaran Ataman, 2003b). Benzer şekilde Davaslıgil (1991) ve Akar ve Uluman (2013), üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin özel eğitim kapsamında yer alması gerektiğini ifade etmektedir. Özel gereksinimli bireyler için de genel eğitim programlarının her zaman yeterli olmadığı ve dolayısıyla çeşitli düzenlemelerin yapılması ile birlikte özel eğitim biçiminde verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Çitil, 2012, s.17). Çoğu Avrupa ülkelerinde üstün zekâlı ve yeteneklilere

yönelik özel eğitim önlemleri uygulandığı bilinmektedir (Sekowski & Łubianka, 2013). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin dünyada ve Türkiye’de arttığı gözlenmektedir. Türkiye’de, Cumhuriyet’in kurulduğu ilk yıllarda Mustafa Kemal ATATÜRK’ün yeni kurulan Cumhuriyet’in gereksinimi olan üstün beyin gücünü yetiştirmek amacıyla yaptığı çalışmalar ve 2000’li yıllardan sonra devleti yöneten siyasi otoritenin bu konu üzerine eğilmesi sonucu, konu ile ilgili strateji planı çıkarılmıştır. Üniversitelerdeki araştırmacıların 1990’lı yıllardan sonra konuyla daha fazla ilgilenmeleri; Bilim ve Sanat Merkezleri’nin (BİLSEM) sayılarının artması; örgün eğitim kurumlarındaki destek eğitim odalarında üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin destek eğitim alabilmesine fırsat tanınmıştır. 2011’de MEB’in yeniden yapılanma sürecinde konuya ilişkin ayrı bir başkanlık tahsis ederek üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimine önem verdiği söylenebilir (Sak, Ayas, Sezerel, Öpengin, Özdemir & Gürbüz, 2015).

Gerek Türkiye’de ve gerekse diğer ülkelerde özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinin ihmal edilen grubu, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerdir. Devletler çeşitli nedenlerden dolayı her yıl zihinsel engelli ve diğer engel gruplarına ilişkin harcamalar yaparken, üstün zekâlı ve yeteneklilere yönelik yapılan harcamalar daha azdır. Politikacılar ve eğitimciler tarafından eğitimde eşitlik ilkesi çoğu zaman yanlış anlaşılmış ve üstün zekâlı ve yeteneklilere verilecek bir eğitimin bu gruba ayrıcalık tanıyacağı düşünülmüştür (Enç, 2005, s.20).

Üstün zekâ ve yeteneği tanımlamak araştırmacıların uzun zamandır üzerinde tartıştıkları bir konu olmasına rağmen üzerinde hemfikir sağlanamamıştır. Alanyazına bakıldığında üstün zekâ ve yeteneğe ilişkin 1800’lü yılların ikinci yarısından itibaren birçok farklı tanımın ve kuramın oluşturulduğu görülmektedir (Akar & Uluman, 2013). Üstün zekâ ve yetenek, dünyanın farklı ülkelerinde farklı şekilde algılanabilmektedir. Üstün zekâ ve yetenek kavramının tanımlanması; üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanımlanmasında, eğitim süreçlerinde, eğitim süreçlerinde kullanılan yöntem ve tekniklere ve değerlendirmelere temel oluşturduğu için önemlidir (Özdemir & Demirel, 2012).

MEB’de 1951’den itibaren özel eğitim çalışmalarının örgün eğitimde yer aldığı ancak hizmetlerin yeteri düzeyde yerine getirilememesinin nedenlerinden birinin de kavram karmaşası olduğu söylenebilir (Özsoy, 1977).

Dünyada üstün zekâ ve yetenek kuramları incelendiğinde çeşitli tanımlar bulunmaktadır.

Renzulli'nin üçlü halka modelinde yetenek, yaratıcılık ve motivasyonun üstün zekâyı oluşturduğu ifade edilmektedir (Renzulli & Reis, 1997). Bunlar ortalamanın üzerinde genel ya da özel yetenek, yüksek düzeyde motivasyon (adanmışlık) ve yüksek düzeyde yaratıcılıktır (Renzulli & Reis, 1986). Psikososyal sınıflar kuramına göre Tannenbaum (1983) yetenekleri, ender yetenekler, artık yetenekler, hisseli yetenekler ve tuhaf yetenekler olmak üzere dört sınıfa ayırmaktadır (Tannenbaum'dan aktaran Sak, 2010, s.12). Beşgen kurama göre olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer kriterini karşılayan bireyler üstün zekâlıdır. Gagné'nin ayrımsal üstün zekâ ve üstün yetenek kuramına göre, üstün zekâ en az bir yetenek alanına ilişkin ve doğuştan gelen zihinsel işlevdir. Üstün yetenek ise, en az bir performans alanında zihinsel kapasitesini geliştirmesidir. Yıldız modelinde, zekâ ve yeteneğin yetişkinlerde olduğu, çocuklarda ise üstün yetenek potansiyelinin olduğu ifade edilmektedir. Çoklu zekâ kuramının savunucusu Howard Gardner'in *Frames of Mind* kitabında, bilişsel yeteneklerin çeşitlilik gösterdiği ve 8 zekâ türü olduğu belirtilmektedir: dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müziksel zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ ve varoluşçu zekâ (Gardner, 1999; Gardner'dan aktaran Sak, 2010, s.40-41). Gardner'in kuramının temel alındığı eğitim uygulamalarının 2005'de yapılan program geliştirme çalışmalarında MEB tarafından temel eğitimde dikkate alındığı gözlemlenmektedir. Ancak kuramın bütünü ile çocukların yetenek alanlarını belirlemede ve geliştirmede yeterince uygulanmadığı söylenebilir.

Türkiye'de üstün zekâ ve yetenekli tanımına bakıldığında, 31/05/2006 tarihli ve 26184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan “*MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*”nde üstün yetenekli bireyin, “Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak tanımlandığı ve bu tanımın yukarıda belirtilen kuramların tümünü kapsayan bir özeti olduğu söylenebilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği [ÖEHY], 2006). 2015 tarihli ve 2698 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*'nde özel yetenekli öğrenci “Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren öğrenci” şeklinde tanımlanmaktadır (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi [BİLSEM Yönergesi], 2015, s.1274). Kasım 2016 tarihli ve 2710 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*'nde ise özel yetenekli birey “Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan; özel akademik yeteneğe sahip; soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız

hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak tanımlanmaktadır (BİLSEM Yönergesi, 2016, s.450). Her üç tanımda da yer alan ifadeler benzer olmakla beraber 1990’lı yıllarda “üstün veya özel yetenekli”, 2000’li yıllarda “üstün yetenekli” ve 2013’de Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun (BTYK) 25’inci toplantısında sunularak yürürlüğe giren strateji planı (Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı [ÖYBSUP], 2013) sonrasında ise “özel yetenekli” kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Son yayımlanan yönergede özel yetenekli birey kavramına, yaşlarına göre daha hızlı öğrenen, soyut fikirleri anlayabilen ve ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven özellikleri getirilmiştir.

Günümüzde üstün zekâ ve üstün yetenek kavramları ayrı olarak düşünülmemekte ve üstün zekânın üstün yetenek içerisinde tanımlanabileceği ifade edilmektedir (Ersoy & Avcı, 2004). Bu çalışmada üstün zekâ ve yetenekli birey kavramı kullanılacaktır.

Dünyada milattan önce IV. ve V. yüzyıllarda Eflatun ile birlikte üstün zekâ ve yetenek ile ilgili çalışmalar görülmekte ve sonraki yüzyıllarda dehalar konusunda ilk çalışmanın Sir Francis Galton tarafından yapıldığı bilinmektedir (Dönmez, 2012; Sak, 2010, s.7). Fransız Eğitim Bakanlığının zihinsel olarak normal zekâ düzeyinin altında olan ve okulda akademik olarak başarısız olabilecek öğrencilerin çocukluk dönemlerinde tanınması konusunda Binet-Simon tarafından 1905’te zekâ testi geliştirilmiş ve söz konusu zekâ testi daha sonra zekâ ile ilgili yapılan araştırmaları ve yaklaşımları etkilemiştir (Sak, 2010, s.8). ABD’de I. Dünya Savaşı’nda orduya asker almada bir milyondan fazla askere Ordu Alfa (okuma yazma bilenler) ve Ordu Beta (okuma, yazma ve İngilizce bilmeyenler) testlerini uygulamıştır. Uygulanan bu testler daha sonra akademik çevre ve halk tarafından kabul görmüştür (National Association For Gifted Children [NAGC], 2015).

Üstün zekâ kavramı XX. yüzyılın başlarında “deha” kavramı ile neredeyse aynı anlamda kullanılmış ancak daha sonra meydana gelen gelişmeler doğrultusunda yerini liberal tanımlara bırakmıştır (Sak, 2011). Terman, üstün zekâ ve yeteneklilerin tanınmasında öncü olmuş ve 1921’de zekâ düzeyi 140 ve üstünde, ilkokul çağındaki 1026; yüksek öğrenim gören 444 ve daha sonra üstün zekâ ve yetenekli çocukların kardeşlerinden dahil edilen 58 öğrenci olmak üzere toplam 1528 (856 erkek ve 672 kız) öğrenci belirleyerek, onların okul ve normal yaşamlarını yaklaşık 30 yıl süreyle inceleyen boylamsal bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucu daha sonraki yıllarda yapılan araştırmalara da yol göstermiştir (Bildiren, 2011, s.19; Enç, 2005, s.180; Evrim, 1978; Mesleki ve

Teknik Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], 2007; Sak, 2010, s.8). Söz konusu çalışmada Terman; üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara ilişkin, çocukların kendilerinden, anne-babalarından ve öğretmenlerinden, tıbbi muayenelerinden, antropometrik ölçümlerden, bilgi testlerinden, karakter testlerinden ve ev hayatlarına ilişkin verilerden geniş bilgi toplamıştır (Evrin, 1978).

Sovyetler Birliği'nin 1957'de uzaya Sputnik fırlatması ile üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde gerek programlar ve gerekse tanılama ivme kazanmaya başladı (Akkanat, 2004; McClain & Pfeiffer, 2012). ABD, Sovyetler Birliği ile yarışabilmek için üstün yeteneklilerin eğitime odaklanması gerektiğini fark etti. Sonraki 10 yılda ise gerek akademik dünyada ve gerekse sosyal yaşamda üstün zekâlı ve yetenekliler önemli bir konu olmaya başladı (Passow'dan aktaran Mammadov, 2012). ABD tarafından 1970'li yıllarda üstün zekâlı ve yeteneklilere ilişkin hazırlanan raporda (Marland, 1972) yer alan tanım dikkat çekmektedir. Marland raporunda "Genel zihinsel yetenek, belli bir akademik alanda özel yetenek, yaratıcı ve üretici düşünme, liderlik yeteneği, görsel performans sanatında yetenek, devimsel yetenek olmak üzere bu altı alanın bir veya birkaçında üstün performans gösteren çocuklar" şeklinde tanımlamaktadır (Marland'tan aktaran Dağlıoğlu, 2012, s.323). Başta ABD olmak üzere Avrupa, Güneydoğu Asya, Güney Afrika ülkeleri ve Avustralya 'da üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi 1960'lı yıllardan sonra ivme kazanmaya başlamıştır (Akarsu, 2004).

Türkiye'de özel eğitim hizmetlerinin tarihçesine bakıldığında zaman karşımıza XV. yüzyılda üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik açılan Enderun Okul Sistemi çıkmaktadır (Ataman, 1984). Enderun, Osmanlı İmparatorluğu döneminde devşirme yoluyla belirli aşamalardan geçerek özenle alınan üstün zekâlı ve yeteneklilerin ortalama on-on beş yıllık eğitim sonrasında imparatorluğun ihtiyaç duyduğu üst düzey yönetici, asker ve sanatçıların yetiştiği bir okul sistemidir (Ataman, 2007). Özel eğitim hizmetleri kapsamında özel gereksinimli çocukların örgün eğitimlerine ilişkin çalışmalar XVIII. yüzyılın sonlarına doğru, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin çalışmaların ise XX. yüzyılın başlarında yapıldığı görülmektedir (Enç, 2005). Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekliler alanında ilk akademik çalışmaların Mitat Enç ile birlikte başladığı söylenebilir (Çitil, 2016; Gürbüz & Ayas, 2013). Enç, gerek özel eğitim alanında ve gerekse üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında ilk çalışmaları yapan bilim insanı olarak gösterilebilir. Türkiye'de de bu dönemde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin Ankara'da, diğer uygulamaların (özel sınıf, türdeş yetenek kümesi, yurt dışına öğrenci gönderilmesi) bireysel olduğu düşünüldüğünde,

örgün eğitim kapsamında MEB, Ford Vakfı, ABD'nin Florida State Üniversitesi, TÜBİTAK, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı (AID) kuruluşlarının iş birliği içerisinde 1964'te ilk fen lisesi açılmıştır. Bunu 1973 yılına kadar süren üst özel sınıf, türdeş yetenek kümeleri, türdeş yetenek sınıfları pilot uygulamaları takip etmiştir (Akkanat, 2004; Ataman, 2007; Gürgün, 1980). 1963-1964 eğitim-öğretim yılında zekâ bölümü (ZB) 120 ve daha üstü olan 5 kız ve 18 erkek öğrenci olmak üzere Ankara'da 23 kişilik bir sınıf oluşturularak eğitime başlanmış, 1965-1968 yıllarında sınıf sayısı 11 ve öğrenci sayısı 257'ye ulaşmıştır. 1967-1968 eğitim-öğretim yılında sayısı 15'e ulaşan üst özel sınıfların tümünün tek bir okul çatısı altında toplanması düşünülmüştür (İV, 1991). Kısaca 1964-1971 yılları arasında Ankara'da on, 1964-1965 yılları arasında İstanbul'da iki ve 1965-1967 yılları arasında Eskişehir'de üç üst özel sınıf uygulaması devam etmiş ancak belirlenemeyen nedenlerden dolayı aralıklı olarak kapatılmıştır (Ataman, 1982; 1984). “Türdeş yetenek kümesi uygulamaları” Türkiye’de 1959’da, başta Ankara Sarar İlkokulu olmak üzere, üç ilkokulda başlamış ancak beş yıllık bir çalışma ve uygulamadan sonra gerekli değerlendirmelerin yapılmasına gerek görülmeden diğer uygulamalarda olduğu gibi sona ermiştir (Enç, Özsoy & Çağlar, 1975). Türdeş yetenek kümesi uygulamasında kayıt yapan çocuklara grup yetenek testleri uygulanmış ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda A, B, C şeklinde sınıflar oluşturulmuş ancak programlar arası geçiş söz konusu olmuştur (Enç, 2005). Enç (2004), eğitim sisteminin ortalama yetenek düzeyine göre yapılması sonrasında özel eğitim gereksimi olan bireyler arasında en geç ele alınan grubun üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi olduğunu belirtmiştir.

Ataman'da (1976) fen ve matematik alanında üstün zekâlı ve yetenekli çocukları seçip seçmediğini ve amacına uygun şekilde bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirip yetiştirmediğini saptamak amacıyla Ankara Fen Lisesi (matematik ve fen alanında) örneğini alarak yaptığı çalışmada ilk üç yılında okulu kazanan 286 (deneme) ve aynı dönemde sıralamada kaybeden 360 (kontrol) öğrenciyi boylamsal incelemiştir. Araştırma sonunda deneme ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ilk-orta-lise ve yüksek öğretimdeki başarıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kontrol grubunda da fen lisesi veya benzeri nitelikte öğretimden yararlanabilecek düzeyde birçok öğrenci olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar daha çok devlet tarafından himaye altına alınmış ve devlet hesabına eğitilmiştir (Enç, 2005). 16/04/1929 tarihli ve 1169 sayılı Resmî Gazete’de 1416 sayılı “*Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun*”

yayınlanmıştır. 12/07/1948 tarihli ve 6955 sayılı Resmî Gazete’de 5245 sayılı “İdil Biret ve Suna Kan’ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun”, diğer adı ile İdil Biret ve Suna Kan Yasası bunlardan biridir. Yasa kapsamında yurt dışına gönderilen İdil Biret ve Suna Kan, Türkiye’de ve yurt dışında birçok başarıya imza atmıştır (Tunçdemir, 2008). Daha sonra söz konusu yasa genişletilerek 24/02/1956 tarihli ve 9242 sayılı Resmî Gazete’de 6660 sayılı “*Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun*” yayınlanmıştır. 1963’te de söz konusu kanuna dayanılarak 05/08/1963 tarihli ve 11472 sayılı Resmî Gazete’de “*Güzel Sanatlarda Fevkalâde İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik*” yayınlanmıştır (Akkanat, 2004). 1948’de müzik ve plastik sanatlarda olağanüstü yetenekleri olan çocukların yurt içi ya da yurt dışında devlet hesabına yetiştirilmelerine ilişkin uygulanmakta olan 6660 Sayılı Yasanın 1956-1972 yılları arasında yararlananlar üzerinde yapılan çalışmada, bu yasadan yararlananların tümünün büyük kentlerde oturan sanatkâr, öğretmen ve aydın ailelerden geldikleri ve ayrıca ailelerinde kendilerine benzer kişilerin olduğu da ortaya çıkmıştır (Güzel, 1972; 1973).

Ataman (1984), 1980-1981 yılı eğitim-öğretim döneminde Ankara il merkezinde bulunan altı ilköğretim okulunda 204 birinci ve ikinci sınıf öğrencisi ile yaptığı bir başka çalışmayı yayımlamıştır. Bu araştırmada farklı sosyo-ekonomik koşullarda yetişmiş olan resmî şehir ilkokullarında bulunan üstün yetenekli çocuğun fiziksel gelişim özelliklerini saptamak; üstün yetenekli çocukların aynı sosyo-ekonomik düzeydeki diğer çocuklarla yapılmış olan fiziksel özellikler açısından karşılaştırmalarını yapmak; üstün yeteneklilerin özellikleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek ve üstün yetenekli çocukların anıksal özellikleri ile fiziksel özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine TKT 5-7 ve Peabody Resim-Kelime Testi ve Goodenough – Harris İnsan Resmi Çizme Testi uygulanmıştır. Araştırma sonunda üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar normal ve normalin altında gelişim gösteren yaşlıtlarına nazaran fiziksel özellikleri açısından üst değerlerde bulunmuştur. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ortalama fiziksel değerleri normal gelişim gösteren yaşlıtlarına göre daha az, normalin altında gelişim gösterenlere göre ise daha fazla fark göstermiştir. Fiziksel değerler ile ZB arasında ise düşük korelasyon bulunmuştur.

Daha sonra 1990’lı yıllara kadar yayımlanan mevzuatlarda yer almasına rağmen üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Her ne kadar 1980’li

yıllarda konu yeniden gündeme gelmiş olsa da hazırlıkların tamamlanması sonrasında “İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Özel Yeteneklerini Geliştirme Projesi” (İÇÖÖYGP) kapsamında 1993’te seçilen pilot bölgelerde (Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt) tanılamlar başlamış; tanılama sürecini öncelikle tamamlayan Ankara’da ilk BİLSEM Yasemin Karakaya İlköğretim Okulu bünyesinde açılmıştır. BİLSEM’de amaç, ilköğretim çağındaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin kapasitelerini en üst düzeye çıkarmaktır (İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Özel Yeteneklerini Geliştirme Projesi [İÇÖÖYGP], 1997). Aradan geçen 21 yıldan sonra söz konusu proje değişikliklere uğrayarak çeşitli il ve ilçelerde de BİLSEM’ler açılarak sayıları 106’yı bulmuştur. BİLSEM’de yaklaşık yirmi dört bin öğrenci okul dışı zamanlarda, haftanın belirli saatlerinde destek eğitimi almaktadır. MEB Strateji Geliştirme Bakanlığının 2016-2017 eğitim-öğretim dönemi verilerine göre, 106 BİLSEM’de 24291 öğrenci eğitime devam etmektedir (Strateji Geliştirme Başkanlığı [SGB], 2017).

2013’te çeşitli kamu kurum ve kuruluşların desteği ile Türkiye’nin ilk ÖYBSUP 2013-2017 yayımlanmıştır. Strateji planı, üç temadan oluşmaktadır: eğitim modelleri, insan kaynakları, yaygınlaştırılabilirlik ve sürdürülebilirlik. Her temanın stratejik amaçları ve her stratejik amacın hedefleri söz konusudur (ÖYBSUP, 2013).

Buraya kadar üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin özel eğitim gerektirdiği ve “özel eğitim hizmetleri” adı altında değerlendirilmesi; üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin önemi; dünyada ve Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilere ait bazı tanımlara ve tarihçeye yer verilmiş; bu konuda politika belirlemeye ilişkin Türkiye’de yapılmış bazı çalışmaların sonuçları tartışılmıştır. Daha önce de ifade edildiği gibi dünyada yapılan çalışmalara Türkiye’deki siyasi otoriteler kayıtsız kalmamış ve yasal düzenlemelere gidilerek bu alandaki eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Her ne kadar 2000’li yıllardan sonra bu alanla ilgili hızlı ilerlemeler kaydedildiyse de söz konusu çalışmalar istenen düzeyde değildir.

Eğitim politikaları yetiştirilmek istenen insan tipinin belirlenmesini amaç edinmektedir (Gümüş, 2015, s. 1). Eğitim olgusunun başarıya ulaşabilmesi öncelikle o toplum dinamiğine uygun bir paradigmaya sahip olması ve söz konusu paradigmanın uygulamada yer bulabilmesi ile ilgilidir (Gümüş, 2015, s. 2). Üst politika belgeleri, kalkınma planları, mevzuat ve ülkelerin geleceğini şekillendiren pek çok doküman, yetiştirilmek istenen birey sorusuna yanıt olmaya çalışmaktadır.

Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hemen hemen her dönem, az ya da çok açık ya da örtük bir şekilde tartışılmaktadır. Zaman zaman da bir duraklama dönemine girildiği gözlenmiştir. Sistemi oluşturan paydaşların birbirinden kopuk, birbiriyle çelişen ve çatışan veya birbirini tekrarlayan çalışmalar yürütüyor olması, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi konusunda sağlıklı stratejilerin oluşturulmasına ket vurmuştur. Uygulamaların sistem odaklı olmaktan çok siyasi iradeye bağlı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda sistemi oluşturan paydaşları aynı hedefe yöneltebilecek, siyasi ve bürokratik kaygılardan uzak, ortak vizyonu belirleyecek bir dokümana ihtiyaç duyulduğu aşîkârdır.

Eğitim politikalarının, bilimsel çalışmaların ortaya koyduğu uygulama temelli değışiklikleri göz önüne alarak yapılarak oluşturulması esastır (Akçamete, Büyükkarakaya, Bayraklı & Yıldırım, 2012) Araştırmanın başlangıç aşamasında MEB’in üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin politikalarını, vizyonunu ve Bakanlığın iş ve işleyişini ortaya koymak amacıyla çalışma grubuna süreç içinde Bakanlık görevinde bulunmuş Millî Eğitim Bakanları dahil edilmiştir. Ancak Bakanlara ulaşmada yaşanan sorunlar ve ulaşılan Bakanların ya alana vakıf olmadıklarını beyan etmeleri ya da çok fazla söyleyebilecek bir şeyleri olmadığı gerekçesi ile görüşmeyi kabul etmedikleri görülmüş ve Bakanlar çalışma grubundan çıkarılmıştır. Yasa koyucu kurum olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) 2012’de kurulan üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarla ilgili meclis araştırması komisyonunda görevli milletvekilleri, Millî Eğitim Bakanlığında stratejilerin belirlenmesi ve programların uygulanmasında yetkili olan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanları çalışma grubuna dahil edilmiştir. Politikaları oluşturmada kaynak olan bilim insanları da çalışma grubunda bulunmaktadır. Ayrıca konuya taraf olan çocukların anne-babaları ve öğretmenleri de çalışma grubuna dahil edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde paydaşların görüşlerini ortaya koyarak politikaların ve stratejik planların nasıl hazırlandığını belirlemek, bunun yanı sıra çeşitli konularda bilgi birikimini sağlamaktır. Söz konusu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1. Paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleri nelerdir?
2. Paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanımı hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Farklı çalışma grubunda bulunan paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. Paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde alınması gereken önlemler hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Cumhuriyet'in başlangıcından günümüze kadar üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi konusunda yapılanlar değerlendirildiğinde, bazı dönemlerde ilginin yoğun olduğu bazı dönemlerde ise konunun siyasi yönetimce daha arka plana itildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi politikalarına yönelik çalışmaların da sınırlı olduğu dikkati çekmektedir. Bu nedenle araştırmada üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi politikalarına taraf olan tüm paydaşlar ilk kez dikkate alınarak çalışma grubuna Milletvekillerinin (M), Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlarının (TTKB), Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyelerinin (ÖÜ), Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Araştırmacıların (YLDA), Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin (BÖ), Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanlarının (ÖSÇ) ve Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babalarının (AB) dâhil edilmiş olması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Yapılan görüşmeler ve elde edilen dokümanlar sonrasında üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime ilişkin mevcut durumun ortaya konması; bunu oluşturan eğitim politikalarının ve kararların belirlenmesi ve ayrıca politika önerilerinin geliştirilmesi açısından böylesine geniş çalışma grubunun yer aldığı bir araştırmanın olmaması göz önüne alındığında araştırmanın önemi daha da artmaktadır.

Araştırma sonunda elde edilen sonuçların Türkiye'deki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin gerek örgün ve gerekse yaygın eğitime yönelik farklı uygulamalara ilişkin ortak bir anlayışla geliştirilen ve geliştirilecek olan eğitim politikalarına, stratejilerine ve programlarına katkıda bulunması ümit edilmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşlerine başvurulmuş katılımcıların görüşme sorularına ilişkin görüşlerini doğru, ciddi ve içtenlikle yansıttıkları varsayılmaktadır.

Araştırma kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları amaca uygun olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmada yer alan çalışma grubunun araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Katılımcıların araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme sorularına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Nitel araştırmaların doğası gereği çalışmada elde edilen verilerin genellenebilirliği sınırlıdır.

Katılımcı sayısı ve katılımcılar ile sınırlıdır.

Çalışma grubunda yer alan katılımcıların çeşitliliği nedeniyle görüşme sorularının ortak veya farklı olması bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Eğitim

“Birey, toplum, ulus ve insanlık için amaçlı olarak gerçekleştirilen süreçlerdir. Eğitim bu açıdan hem bireylerin hem toplumun hem ulusun hem de insanlığın ilgilendiği ve önem verdiği bir alandır. Bu süreç, doğumdan ölüme her yaşta; evden işyerine her yerde; anne-babadan devlet adamına herkesi rol oynadığı ölçüde kapsamalıdır. Eğitimin bu boyuttaki kaçınılmaz gerekliliği insanlığın binlerce yıldır yaşadığı tecrübelerle birlikte belirli bir kurumsallaşmayı da beraberinde getirmiştir” (Erdoğan, 2015, s. 6).

1.6.2. Özel Yetenekli Birey

“Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireydir” (BİLSEM Yönergesi, 2016, s.2).

1.6.3. Politika

“Devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü; siyaset, siyasa”dır (TDK, 2016a) ve “belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmaya yönelik karar ve eylemler bütünü”dür (TDK, 2016b).

1.6.4. Üstün Zekâlı Birey

“Zihinsel yeteneklerinin ya da zekâlarının birçoğunda akranlarına göre üst performans gösteren ya da gizil güce sahip olan, yaratıcılık yanı güçlü olan ve bir işe başladığında asla vazgeçmeyene üstün zekâlı bireye denir” (Ataman, 2003b, s. 178).

1.6.5. Üstün Yetenekli Birey

“Bir ya da birden çok yetenek alanında ya da zekâ özelliğinde akranlarından çok üstün performans gösteren ya da gizil güce sahip olan ve diğer alanlarda da ortalama düzeyde özelliklere sahip olan bireye denir” (Ataman, 2003b, s.178).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, özel eğitim ve üstün zekâ ve yetenek, üstün zekâ ve yetenek tanımı, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin gelişimsel özellikleri, eğitim modelleri, tanılanmaları ve şûra kararları, kalkınma planları, seçim beyannameleri, mevzuat, strateji planı, kalkınma ajansları, sivil toplum kuruluşları ve TBMM tutanakları ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Özel Eğitim ve Üstün Zekâ ve Yetenek

Özel eğitim gereksinimi olan birey, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim gereksinimleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime “özel eğitim” denir. (Doğangün, 2008; Kanun Hükmünde Kararname [KHK], 1997). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde ise özel eğitim “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi” şeklinde tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2006).

Türkiye’de özel eğitimin tarihinin, genel eğitim sistemi kadar eskilere dayanmadığı görülmektedir (Ataman, 1997). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların, özel eğitim alanının en çok ihmal edilen grubunu oluşturduğunu belirten Ataman (2012b, 2014), nedenlerini ise birkaç başlık altında

toplamaktadır. Bu nedenler arasında; çocukların zaten üstün ve iyi oldukları ve dolayısıyla desteklenmeye ihtiyaçlarının olmadığı, her ortamda kendilerini geliştirebilecekleri ve kabul ettirebilecekleri, özellikle seçkinler grubunun yaratılmasından çekinilmesi, ortaöğretim kurumları zaten seçerek öğrenci aldıklarından tekrar özel eğitim vermenin uygun olmayacağı sayılabilir. Türkiye’de yukarıda sayılan nedenlerin, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların özel eğitimin bir parçası olarak algılanmamaları, değerlendirilmemeleri veya bununla ilgili bir bilinç düzeyinin olmaması sonucuna varılabilir. Genç’in de (2012) ifade ettiği gibi özel eğitim kapsamında değerlendirilen üstün zekâlı ve yeteneklilerin, özel eğitim kapsamında görülmemesinin etkisi ile de göz ardı edildiği düşünülebilir. Oysa, Türkiye Cumhuriyeti geçmişinde 600 yıl varlığını sürdüren Enderun’da üst düzey kişileri yetiştirmiş bir ülkedir (Ataman, 2012b). Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar devam eden çalışmalar, çıkarılan kanunlar ve fen lisesinin açılması ile birlikte Türkiye’yi umutlandıran ve yakın tarihte atılan adımlara rağmen üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere özel eğitim verilmesi düşüncesi halen tartışılan konular arasındadır.

Üstün zekâlı (gifted) ve yeteneklilerin (talented) eğitimine ilişkin alanyazında özel eğitim gerekliliğine ilişkin kabul görmüş belli başlı düşünceler bulunmaktadır. Bu düşünceler, kendini gerçekleştirme, bilişsel gelişimi ve performansını geliştirme, potansiyelini gösterebilme ve bilimsel, teknik, güzel sanatlar, düşünce ve benzeri alanları takip etme ve yeni ürünler ortaya çıkarma olarak sıralanabilir (Enç, 2005; Renzulli, 1999). Yaşıtlarına nazaran bilişsel alanda daha az gelişmiş (örneğin ZB 50 olan) bir öğrencinin ortam, program ve öğretmen desteği ile destek eğitim alması zorunlu bir ihtiyaçken aynı zamanda zekâ düzeyi yaşıtlarının çok üstünde (örneğin ZB 150 üstü olan) olan üstün zekâlı ve yetenekli bir öğrencinin de destek eğitim ile ihtiyaçlarının karşılanması zorunludur (Levent, 2011b).

Üstün zekâlı ve yeteneklilere yönelik 1960’lı yıllarda açılan özel sınıf ve türdeş yetenek sınıfları 1966’da alınan karar ile ömrünün uzun sürmemesi, toplum tarafından elitist bir yaklaşım oluşturulacağı düşüncesinden kaynaklanmış ve bu yüzden üstün zekâlı ve yeteneklilere özel eğitim verilmesine sıcak bakılmamıştır (Ataman, 2004; Enç, 2005; Sak vd., 2015). Enç (2005), MEB tarafından belirlenen bir politika olmasına rağmen üstün zekâ ve yetenekliler alanında yapılan çalışmaların ilgili yöneticilerin olumlu veya olumsuz tutumlarına bağlı olduğunu ifade etmektedir. 1964’te Ankara’da açılan fen lisesi modeli geliştirilerek günümüze kadar gelmiş ve halen devam etmektedir. Ancak her ile birden fazla fen lisesinin açılması ve sayılarının resmî ve özelde beş yüz

olması fen liselerinin başlangıçtaki bilim insanı yetiştirme ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin yetiştirilmesi amacından uzaklaştırmıştır. Benzer şekilde güzel sanatlar ve spor liselerinin sayıları gün geçtikçe artmaktadır. 2003'ten itibaren de sosyal bilimler liseleri açılmaya başlanmıştır. Üstün zekâlı ve yeteneklilere, özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda farklı modellerle farklılaştırılmış öğretim sunmak elit bir grup yaratmak anlamına gelmediği gibi, söz konusu öğrencilerin özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun eğitim almasını sağlamak demokratik ve sosyal devlet anlayışının bir gereğidir (Bakioğlu & Levent, 2013). Nitekim I. Özel Eğitim Konseyi (Özel Eğitim Konseyi Raporu [ÖEKR], 1991) raporunda, konu ile ilgili açıklamalara üstün yetenek başlığı altında; üstün yetenek, zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşatlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar şeklinde yer verildiği görülmektedir. Mevzuatta ve uygulamada yer alan üstün zekâ ve yetenek tanımlarının Türk kültürünü yansıtmaması, tanımlarda yer alan çelişkiler ve tanımların uygulamalar ile örtüşmemesinin yanı sıra üstün zekâlı ve yeteneklilerin özel eğitiminin ayrıştırmacılık olarak algılanması bu alanda var olan en büyük sorunlardan bazılarıdır (Sak vd., 2015).

Enç (1971) tarafından dile getirilen, yanlış bir genelleme ile ilgili bir konuyu paylaşmakta fayda vardır.

Bazı düşünürlerimiz kaynakları sınırlı ve kısır olan memleketimizde genel eğitimin tabandan yaygınlaştırılmasını uygun bulmamaktadır. Buna karşılık olanakların öncelikle üstün seviyedeki insan gücünün eğitilmesinde kullanılmasını örgütlemektedir. Buna göre bütün yurt çocukları için her açıdan yeterli bir temel eğitim örgütü geliştirme çabası bir yana bırakılmalıdır. Yeni kuşak içinde azınlık teşkil eden üstün yeteneklilerin eğitimi öncelikle ele alınmalıdır. Çünkü yönetici ve yaratıcı kadro bunlar arasından yetişecektir. Gene bunlar toplumu daha ileri ve yüksek bir uygarlık düzeyine doğru sürükleyecektir. Böylece yurttaki yeteri sayıda üniversite ve bunların hazırlık okulları açılmakla yetinilmelidir (Enç, 1971, s.82).

Enç, doğal olarak bu varsayımın uygun olmadığına ilişkin çeşitli düşüncelerini ortaya koymakta ve sağlam ve yeterli genel eğitim sistemi içerisinde gerekli önemin verilmesi önerisini getirmektedir.

2.2. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanımı

Politika belirlemeye ve politikacıların işini kolaylaştırmaya yönelik öncelikle üstün zekâ ve yetenek kavramlarının tanımlanması ve ortak bir anlayışın sağlanması gerekmektedir. Üstün zekâ ve

yeteneğin tarihsel gelişimine bakıldığında, başlangıçta askeri amaçlara hizmet ettiği ve sonraları da zihinsel süreçlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Zekâ soyut bir kavram olmakla beraber, zekânın sosyal, politik ve ekonomik bağlam ile de değerlendirilmesi gerekir. Zekânın insanoğlunun yarattığı bir kavram olduğu da unutulmamalıdır (Eriş, 2008). Özsoy (1977), kültürümüzde, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların zihinsel özelliklerini ortaya koyan veya zihin özelliklerine dayanan bazı kavramlardan bahsetmektedir. Bunlar, “zeki çocuk, normal üstü çocuk, üstün zekâlı çocuk, çok üstün zekâlı çocuk, dahi çocuk, müstesna çocuk, istidatlı çocuk, anık çocuk, özel yetenekli çocuk, üstün özel yetenekli çocuk, kabiliyetli çocuk, harika çocuk, aydınlık zekâ, çok parlak zekâ, zeyrek, zeyreklik, üstün beyin gücü, güzel sanatlarda fevkalade istidat gösteren çocuk, cin gibi çocuktur” (Özsoy, 1977, s.213) kavramlarıdır. Baltacı’nın (2013, s.2) çevirisini yaptığı makalede üstün zekâ ve üstün yetenek tanımı şu şekilde yapılmaktadır. “*Üstün zekâ*, en az bir yetenek alanında akranlarının arasında en az üst %10’luk kısımda bulunan, eğitilmemiş ve kendiliğinden açığa çıkan doğal potansiyellere sahip olmak ve bunları kullanmaktır. *Üstün yetenek*, sistematik olarak geliştirilen yeteneklerde süper üstünlük ve insan etkinliğinin en az bir alanında akranlarının arasında en az üst %10’luk kısmında bilgi sahibi olma ve bu alanda aktif olmaktır”.

DMGT’ye (Differentiated Model of Giftedness and Talent) göre (ayrımsal üstün zekâ ve yetenek modeli), zekâ, yeteneğin ham maddesidir. Zekânın öncelikli olduğunu, yetenekten önce zekânın var olduğunu ve bunun tersinin doğru olmadığını ve dolayısıyla zekânın gelişmeden kalabileceğini ifade etmektedir (Baltacı, 2013). DMGT’ye göre üstün zekâ veya üstün yetenek tanısı, normal dağılım eğrisinin en az %10’luk üst dilimini oluşturan bireyler içindir. Burada önerilen beş aşamalı dağılıma bakıldığında, hafif (1:10, IQ 120), orta (1:100, IQ 135), yüksek (1:1.000, IQ 145), olağanüstü (1:10.000, IQ 155), aşırı derecede yüksek (1:100.000, IQ 165) şeklindedir ve bir öğretmen mesleki hayatı boyunca 1:100.000’i hayatında ancak bir kere görebilir (Baltacı, 2013).

Üstün zekâ, üstün yetenek ve parlak çocuk kimdir? Üstün zekâlılığın oranı %2’dir ve oldukça azdır. Üstün zekâlı çocuk hem yaratıcılıkta hem de kendini konuya adamada, genel zekâ alanlarının hepsinde, akranlarından minimum iki yaş ileride olan çocuktur. İki zekâ yaşından daha yukarı düzeyler içinse, Einstein örneğinde olduğu gibi, bir milyon çocuk taramak gerekir. Üstün yetenekli çocuk, resim, müzik, matematik, sözel vb. alanların bir veya iki tanesinde akranlarından iki-üç yaş ileride; bazıları akranları ile aynı bazıları da destek gerektiren çocuklardır. Üstün zekâlı ve yetenekli tanısı konulanların oranı %4-5’lerdedir. Parlak çocuk ise, hepimizin sevdiği, sevimli, bir iki derste

parlak, kapasitesi ortalamanın biraz üstünde ve her şeyi 4/4'lük istendiği biçimde yapan kolay bir çocuktur (Ataman, 2012a). Yaygın görüşün aksine Gagné ve Renzulli'ye göre genel veya özel yetenek alanında normal dağılım eğrisinin üst %10-15 ve %15-20'lik dilimine giren bireyler üstünlük potansiyeline sahiptir (Renzulli & Reis, 1997; Sak, 2010, s.25). Sak, “Her devletin kendi toplumlarındaki üstün yetenekli dilimini kendi ekonomik gelişmişliklerine göre belirlediğini (örneğin devletin kaynakları %5'lik kesimi eğitebilmeye yetiyorsa toplumdaki %5'lik kesime ulaştıklarını), böylece ekonomik imkânlar arttıkça ülkelerin potansiyel üstün yeteneklileri de eğitmeye başladıklarını” (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2012, s.349) ifade etmektedir.

ABD'de, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi Sovyetler Birliği tarafından Sputnik füzesinin fırlatılması (matematik ve fen bilimlerine ağırlık verilmesi) ve yayımlanan Marland Raporu sonrasında 1960'lı yıllardan sonra ivme kazanmaya başlamış ve politikacılar ile eğitimcilerin ilgi odağı olmuştur (Gallagher, 2015; Renzulli, 1999). Bu gelişmelerden etkilenen Türkiye'de de ilk fen lisesi açılmış ve fen lisesinin açılmasının yanı sıra özel sınıf ve türdeş yetenek uygulama denemeleri devreye sokulmuştur.

MEB tarafından ilk resmî tanımın 1974'te yapıldığı söylenebilir. Genel zekâ yaklaşımından etkilenen bu tanımda; bir zekâ testinde kendi yaşıtlarıyla karşılaştırıldığında zekâ bölümü 130 ve üstünde olan üstün zekâlı, 120 ve üstünde olan ise üstün özel yetenekli olarak kabul edilmiştir (Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Hakkında Yönetmelik [ÖEMÇHY], 1975). Diğer yandan MEB, 13-15 Mayıs 1991 tarihinde düzenlenen I. Özel Eğitim Konseyi'nde “üstün zekâ” ve “üstün özel yetenek” kavramlarını “üstün yetenek” kavramı altında toplamıştır. Üstün yetenek “Genel ve/veya özel yetenekler açısından yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duymaktadır” şeklinde tanımlanmaktadır (ÖEKR, 1991). ÖYBSUP 2013-2017'de yer alan tanım daha da genişletilerek 2016'da yayımlanan BİLSEM yönergesinde özel yetenekli birey “yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” (BİLSEM Yönergesi, 2016, s.450) şeklinde tanımlanmaktadır. Türkiye'de üstün zekâ ve yeteneğin ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanımlanmasına ilişkin iki gerçek karşımıza çıkmaktadır: Birincisi, ilk yıllarda genel zekâ düşüncesi

temel alınmaktadır ancak son yıllarda tanımlar daha kapsamlı ve alana özgü yetenekleri ifade etmektedir; ikincisi, tanım ile tanılama arasında çelişkinin bulunmasıdır (Sak vd., 2015).

Üstün zekâ ve yeteneğin doğasını anlamaya ilişkin temelde herkes tarafından benimsenmiş kişilik ve zihinsel nitelikler için bir ortak yaklaşım ve tanım bulunmamaktadır (Ataman, 2012a). Temelde iki yaklaşımın değişik formasyonlarının olduğu, kalıtım-çevre tartışmasının değişik versiyonlarının yapıldığı, üstün zekâ ve üstün yetenek gibi kavramların tanımları toplumdan topluma, kültürden kültüre, hatta zamandan zamana farklılıklar gösterdiği ve kavramların ne kadar bilimsel olgular ise bir o kadar da sosyolojik kökenlerinin olduğu ifade edilmekte ve bir ülkede birden fazla tanım bulunabilmektedir (Garni, 2012; Sak, 2011).

2.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Gelişimsel Özellikleri

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin bilişsel, sosyal ve duygusal, kişilik ve fiziksel gelişimlerini inceleyen ulusal ve uluslararası alanyazında çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan elde edilen bulguların üstün zekâlı ve yeteneklilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında alanda çalışan uzmanlara ışık tutacağı varsayılmaktadır (Saranlı & Metin, 2012).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin gelişimsel özelliklerine ilişkin geniş bir yelpaze bulunmaktadır. Grubb (2008), araştırmalarda ifade edilen geniş yelpazeye ilişkin gösterilen özellikleri tutarlı ve olası özellikler şeklinde sınıflamıştır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin gösterebilecekleri tutarlı özellikleri; düşünme becerileri, hızlı ve kolay öğrenebilme, güçlü bir bellek, konsantrasyon veya dikkat süresi, azim ve motivasyon düzeyinin yüksek olması, erken dil gelişimi, bilgi birikimi, iyi gözlem, matematiksel işlemlerdir. Olası özellikleri ise (Hodge, 2006), alanlarda erken gelişim, erken okuma, mizah duygusu, merak, yüksek enerji, hayal gücü, doğum sırası, yaratıcılık ve mizaçtır. Clark'ın (2007), üstün zekâlı ve yetenekli çocukların normal gelişim gösteren yaşlıtlarına nazaran bilişsel, sosyal, kişilik ve fiziksel alanlarda daha farklı bir gelişim süreci içerisinde oldukları açıklaması pek çok araştırmacı tarafından da vurgulanmaktadır (Clark'tan aktaran Kanlı, 2011a).

Kendi içerisinde farklılık gösteren ve heterojen bir yapı oluşturan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların, bilişsel, sosyal ve duygusal, kişilik ve fiziksel özelliklerden her birini eşit bir düzeyde göstermesi beklenmemelidir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların gelişimleri, bilişsel, sosyal ve duygusal, kişilik ve fiziksel gelişimi olmak üzere dört başlık altında toplanabilir.

Alanyazındaki betimsel ve deneysel araştırmalara göre üstün zekâlı ve yeteneklilerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Ataman, 1996; Ataman, Aydoğan & Bilgiç, 2007; Baska, 1989; Bildiren, 2011, s.66-69; Clark, 2002; Cutts & Moseley, 2004;  ağlar, 2004; Dağlıoğlu, 2014; Gross, 1993; Levent, 2013; Metin, 1999; Neihart, 1999;  zbay, 2013; Renzulli, Smith, White, Callahan, Hartman & Westberg, 2002; Silverman, 1993):

2.3.1. Bilişsel Gelişimleri

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin karmaşık ve üst düzey düşünme becerilerinin, muhakeme yeteneklerinin, entelektüel meraklarının, öğrenme becerilerinin ve tutkularının; soyutlama becerilerinin, hayal g  lerinin, konsantrasyonlarının, yaratıcılıklarının, farklı ve analitik düşünme becerilerinin; orijinal fikir ortaya atmalarının, genellemelerinin, kitap okuma alışkanlıklarının, bilgiler arası transfer becerilerinin ve daha uzun ve karmaşık cümle kurma becerilerinin akranlarına nazaran daha erken geliştiği ve daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

2.3.2. Sosyal ve Duygusal Gelişimleri

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin; adalet duygusunun, erken ahlaki gelişiminin, erken dil gelişiminin, dışa dönük ve toplumsal sorunlara daha duyarlı olmalarının, risk alma davranışlarının, otoriteyi sorgulamalarının ve sosyal uyumlarının akranlarına nazaran erken geliştiği ve daha yüksek düzeyde olduğu, ayrıca yaşıtlarından daha büyük kişilerle bir arada olma isteği taşıdıkları görülmektedir.

2.3.3. Kişilik Gelişimleri

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin; anlayışlı bir yapıya sahip oldukları ve empati becerilerinin yüksek olduğu; mükemmeliyetçi, hassas, mantıklı, sebatk r, azimli ve duyarlı oldukları; mizah ve espri yeteneklerinin ve sorumluluk duygularının akranlarına nazaran daha erken geliştiği ve daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

2.3.4. Fiziksel Gelişimleri

Özbay (2013), üstün zekâlı ve yeteneklilerle yapılan araştırmalarda ağırlıklı olarak ailelerin orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde olduklarını ve dolayısıyla fiziksel gelişimin sosyo-ekonomik düzeyle ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Eski kaynaklara bakıldığında üstün zekâlı ve yeteneklilerin, erken yürüyüp erken konuştuğu, fiziki ve genel sağlık durumlarının yaşıtlarına nazaran daha iyi olduğu, ortalama ölüm yaşının yüksek olduğu, hastalıklara karşı daha dirençli olduğu, güçlü bir sinir sistemine sahip olduğu, daha hızlı olgunlaşmaları nedeni ile ergenliğe erken yaşlarda girdiği; duyu, bedeni veya dış bozukluklarının daha az olduğu, boy uzunluğu ve ağırlıklarının normal gelişim gösteren bireylerin üstünde olduğu görülmektedir (Program Taslağı [PT], 1966). Ataman (2003a), Enç (2005) ve Hannell (2006), bebeklik döneminde sağlıklı ve iştahlı olduklarını, daha az uyuduklarını, hastalıklara daha dirençli olduklarını ve bakımlarının daha kolay olduğunu ifade etmektedirler.

Laycook ve John S. Caylor fiziksel gelişimin iyi olmasının üstün zekâlı ve yetenekli olmaktan ziyade iyi beslenmenin bir sonucu olduğunu gösteren bir araştırma yapmışlardır. Aynı aileden gelen, aynı okula devam eden ve aynı evde büyüyen 81 çift üzerinde yaptıkları çalışmada, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların fiziksel gelişimlerinin geldikleri aileler ve uygulanan beslenme ve bakım ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır (Laycook & Caylor'dan aktaran Özbay, 2013).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin, fiziksel gelişimleriyle üstün zekâ ve yetenekleri arasında Osmanlı döneminde bir ilişki kurulmasına rağmen (Özbay, 2013) söz konusu ilişkinin sosyo-ekonomik düzey, bakım ve beslenmeyle ilgili olduğu saptanmıştır. Geçmişte fiziksel özellikler tanılama kriterlerinde yer alırken bugün artık tanılama kriterlerinde yer almamaktadır. Ancak Enç'in de (2005) belirttiği gibi, fiziksel gelişimin destekleyici özellik olduğu unutulmamalıdır.

2.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitim Modelleri

Üstün zekâlı ve yetenekliler farklı bilişsel, duyuşsal ve gelişimsel özellikleri nedeniyle bireysel ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun bir eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Üstünlüğün tanımında var olan çeşitlilik, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitime yansımakta ve farklı kültürlerde eğitim de bu doğrultuda şekillenmektedir. Temel eğitimin amaçlarının birbirinden farklı olması

eğitime ve farklılaşmaya da yansımaktadır. Bir ülkenin veya kültürün üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine bakış açısı ülkenin veya kültürün temel eğitim felsefesiyle örtüşmektedir (Kanlı, 2011b).

Sak'a göre, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin dünyada yaklaşık 27 farklı eğitim programı bulunmaktadır (TBMM, 2012, s.349). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde başarıyı yakalamanın tek bir yolu veya programı bulunmamaktadır. Her ülkenin kendi coğrafı, ekonomik ve siyasi yapısından dolayı tanıma yüklediği anlam farklı olmaktadır. Bu süreç tanılamaya ve eğitim modellerine kadar uzanabilmektedir. zerinde durulması gereken nokta kendimize özgü ve has olan model/modelleri belirlemek ve bu model/modeller üzerinde çalışmaktır (Eyre, 2010). Örneğin, Güney Kore insan kaynağı dışında başka kaynağı olmadığını düşündüğü için umutlarını eğitime bağlamaktadır. Çocuklara iyi bir eğitim vererek geleceklerini inşa etmek hükümet tarafından belirlenen bir politikadır. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimlerinin %80'i matematik ve fen bilimlerine yöneliktir (Kim, 2010).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin sosyal politikaları yansıttığı gerçeğini gözden kaçırmamak gerekmektedir. Dolayısıyla sosyal politikaların eğitim politikalarını etkilediğini ve eğitim politikalarını anlamının da ilk basamağının sosyal politikaları anlamının oluşturduğu bilinmelidir (Gallagher, 2015). Sosyal politikalar, kısıtlı kaynakların, sosyal ihtiyaçları karşılamasına yönelik kural ve standartlar içermektedir (Gallagher, 2002). Bunun için öncelikle ihtiyaçları belirlemek ve ihtiyaçların neler olduğuna karar vermek gerekir. Gallagher (2015), stn zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin politika belirlerken sosyal politikaları da göz önüne alarak aşağıdaki sorulara yanıt arar:

- a) *Kaynakları kim alacak?* Hangi ocuklar üstün zekâlı ve yetenekli olarak tanımlanacak ve eğitim alacak?
- b) *Kaynakları kim dağıtacak?* Eğiticilerin donanımları ve yeterlilikleri nasıl olacak?
- c) *stn zekâlı ve yetenekli çocuklar için dağıtılacak kaynaklar nelerdir?* Tanılama amacı nedir? İleri seviye matematik, resim veya müzik eğitimi desteği mi sağlanacaktır?
- d) *Kaynakların sağlanacağı koşullar nelerdir? Ne şekilde sağlanmaktadır?* Eğitim, zel eğitim okulunda mı, özel eğitim sınıfında mı, bir vakıf okulunda mı veya internet yoluyla

öğrencinin evinde mi sağlanacaktır?

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde yukarıda yer alan soruların cevaplanması önemlidir. Diğer yandan üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde dört modele değinilmiştir.

2.4.1. Hızlandırma

Dağlıoğlu (2010a) hızlandırmayı üstün zekâlı ve yetenekli bir çocuğun devam ettiği eğitim programını çeşitli uyarlamalar ile normal süresinden daha önce tamamlaması şeklinde ifade etmektedir. Hızlandırma; üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde kalıcı öğrenmeyi destekleyen, öğrencinin ihtiyaçlarına cevap veren ve sınıftaki sıkılmayı engelleyen en etkili uygulamalardan biridir (Sak, 2010, s.129). Hızlandırmanın üstün zekâlı ve yeteneklilerin akademik ve bilişsel gelişimlerine pozitif düzeyde etkisinin olduğu ve sosyal ve duygusal gelişimlerine söylenenler kadar olumsuz etkisinin olmadığı bulunmuştur (VanTassel-Baska, 2005). Ataman'a (2004) göre hızlandırma hemen hemen tüm ülkelerde uygulanmaktadır. İlkokula erken başlama, sınıf atlatma (yükseltme) ve ders atlatma bu uygulamalardan bazılarıdır (Ataman, 2004; Davaslıgil, 2004a). Okula erken başlama, sınıf atlatma ve ders atlatma vb. uygulamalara ilişkin bilinmesi gereken en önemli özellik, olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkilerinin de olduğu gerçeğidir. Örneğin, okula erken başlatmada, çocuğun zekâ düzeyinin üstünlük sınırları içerisinde olması; el-göz koordinasyonunun gelişmiş olması, sosyal ve duygusal gelişiminin gerekli olgunluğa erişmesi gibi kriterlerin yerine getirilmiş olması gerekir (Davaslıgil, 2004a). Aksi takdirde öğrenci, akademik başarısızlık yanında sosyal ve duygusal problemler de yaşayabilir. Kanlı (2011), konuyla ilgili yapılan araştırmaların fen bilimleri matematik bilimleri alanında öğrencilere kendi hızlarında ilerleme fırsatının tanınmasının hem bireyler açısından olumlu sonuçlar verdiğini hem de bu içerik alanlarındaki çalışmaların kalitesini arttırdığını göstermektedir.

Okula erken başlatma, sınıf atlatma ve ders atlatma uygulamalarının yanında; üstten ders almak, dersi okumadan sınava girmek ve başarılı olmak, ortaöğretimde okurken üniversiten ders almak, üç yıllık ders programını iki yılda tamamlamak, üniversiteye erken kabul edilmek, uluslararası bakalorya programları, birleştirilmiş sınıflar, sürekli ilerleme, içeriği hızlandırmak uygulamalardan bazılarıdır (Ataman, 2004; Davaslıgil, 2004a; Dönmez, 2011; Kanlı, 2011b; Sak, 2010, s.132). Hızlandırma ile ilgili araştırmacılar ikiye ayrılmaktadır: Bazı araştırmacılar hızlandırmayı

desteklemekte bazı araştırmacılar ise hızlandırmanın çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminin olumsuz etkileneceğini dile getirmektedir. Gürbüz ve Ayas'a (2013) göre hızlandırma, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde kalıcı öğrenmeyi sağlayan ve destekleyen ve aynı zamanda sınıfta sıkılmayı engelleyen en etkili uygulamalardan biridir.

2.4.2. Zenginleştirme

Zenginleştirme, eğitim olanaklarını ve müfredatı öğrencilerin bireysel veya grup ihtiyaçlarına göre çeşitlendirerek genel müfredatın içeriğinin ötesine taşımak amacıyla kullanılan bir farklılaştırma yaklaşımıdır (Sak, 2010, s.138). Ataman'a göre (2004) bugün en çok tutulan uygulamalardan biridir. Öğrenci kendi yaşlıları ile birlikte aynı ortamda eğitim almaktadır. Türkiye'de 1968'den bu yana sınırlı bir biçimde dikey veya yatay zenginleştirmenin uygulandığı görülmektedir. Zenginleştirme uygulamaları programın süreç ve içeriğine ilişkin hedeflere ulaşmada uygulanan yöntemleri kapsamaktadır. Süreçlerden kastedilen kazanımlar: yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme, bilimsel düşünme, sorgulayıcı düşünme vb. dir. İçerikten kast edilen ise bu süreçlerin geliştirdiği konular, projeler ve etkinliklerdir (Ataman, 2004; Davaslıgil, 2004a). Zenginleştirme uygulamaları içerisinde, bağımsız çalışma, araştırma projeleri, kültüre ve bilime dayalı geziler, cumartesi programları, sınıfta veya destek eğitim odasında oluşturulan öğrenme merkezleri, iletişim, matematik, fen, sosyal bilimler, görsel sanatlar, müzik, desen, yönetim, liderlik, tiyatro, dans, yabancı dil, psikoloji, güneş sistemi, bilgisayar vb. gibi disiplin alanlarında yaz programları sayılabilir (Davaslıgil, 2004a).

Dağlıoğlu (2010a) yatay ve dikey olmak üzere iki tür zenginleştirmenin yapılabileceğini, yatay zenginleştirmenin etkinlik çeşidini artırma ve dikey zenginleştirmenin de konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapmak olduğunu söylemektedir. Zenginleştirme türlerine; içerik transferi, müfredat daraltma, bağımsız çalışma ve araştırma projeleri, kültürel ve bilimsel alanlara veya mesleki kuruluşlara; geziler, öğrenme merkezleri, çeşitli yarışmalar ve münazaralar, destek eğitim odaları ve okul sonrası programlar örnek olarak verilebilir (Gürbüz & Ayas, 2013; Dönmez, 2011).

2.4.3. Gruplama

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitim sisteminde yetenek düzeylerine göre farklı okullarda, farklı sınıflarda ve hatta aynı sınıflarda farklı biçimlerde eğitim ve öğretim etkinliklerine katılmaları şeklinde uygulanan eğitim modelinin uzun yıllardır uygulandığı bilinmektedir (Sak, 2010, s.116). Benzer özellikler gösteren çocukların arkadaşları ile birlikte çalışma imkânı elde etmeleri için uzun veya kısa süreli çeşitli düzenlemeler sağlanmalıdır (Davaslıgil, 2004a). Gruplama, 1900’lü yılların başından itibaren uygulanmaktadır. Tamamen ayrılmış gruplama diyebileceğimiz homojen kümeler oluşturma veya yarı ayrılmış gruplama diyebileceğimiz yarım gün veya geçici kümeler, uygulamaların bazılarıdır (Ataman, 2004). İki kere üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde tam gün homojen sınıflar uygulaması kaçınılmazdır (Davaslıgil, 2004a).

Belli başlı gruplama türleri ise; okul içinde okul, özel okul, tam özel sınıf, kısmen özel sınıf, XYZ sınıfları, karma sınıf, derse dayalı yeniden gruplama, hızlandırılmış sınıf, tam gün homojen sınıflar, tam gün heterojen gruplar, yarım gün veya geçici gruplar ve destek eğitim odaları olarak sıralanabilir (Dönmez, 2011; Sak, 2010, s.120).

2.4.4. Mentörlük (Koçluk)

Mentör kelimesi, mitolojide Odeyesus’un oğlu Telemakus’un eğitimini üstlenen kişinin adından gelmektedir (Tortop, 2015). Kahraman (2012, s.9) mentörlüğü şu şekilde ifade etmektedir: “Türkçede bağlamına göre bireysel danışman, akıl hocası, atabey, lala, ahi, usta, üstat, staj sorumlusu, pir, yol gösterici, guru, lider, koruyucu, hamî, yetiştirici, rehber, kılavuz, yönder vb. isimler ile ifade edilmeye çalışılmakla birlikte tam bir karşılığı olduğu söylenemez” ve “Mentörlüğün, bireyin kişisel ve mesleki gelişim hedefleri doğrultusunda karşılıklı güven ve gönüllülük esasına dayalı olarak bilgi, beceri ve tecrübe paylaşımı ile danışmanlık, rehberlik, koçluk ve mentörlük süreçlerini kapsayan bir gelişim ve öğrenme süreci olduğu söylenebilir”. Goff ve Torrance (1999) mentörlüğü, deneyimli ve bilgili bir kişinin daha az deneyimli ve daha az bilgili olan bir kişinin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için birebir ilişki içinde ona yardım etmesi ve onu desteklenmesi şeklinde tanımlamaktadır (Goff & Torrance’dan aktaran Sak, 2010, s.141). Osmanlı Devleti’nin kurucusu Osman Gazi’ye Şeyh Edebali’nin, Fatih Sultan Mehmet’e Akşemsettin’in, Büyük İskender’e Aristo’nun mentörlük yaptığı bilinmektedir (Sak, 2010, s.142; Tortop, 2015).

Mentörlük, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitiminde de yerini almış bir uygulamadır. Davaslıgil (2004a) mentörlüğü, zenginleştirme adı altında değerlendirmektedir. Mentörlük aynı zamanda zenginleştirme programı içerisinde de yer almaktadır. Levent (2011b; 2016) göre mentörlük programları başta ABD olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde zenginleştirme uygulamalarında olarak yerini almıştır.

2.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanılanması

Tanılama, zekâ, yaratıcılık ve yetenek gibi bireysel özelliklerinin toplandığı ve bu toplanan bireysel bilgiler doğrultusunda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bilişsel kapasiteleri veya potansiyelleri hakkında kararların alındığı bir süreçtir (Sak, 2010, s.81). Cevaplanması gereken soru “tanılanmanın amacı nedir?” sorusudur. Tanılanmanın amacı açık ve net olduğunda üstün zekâlılığının ve yetenekliliğin tek ya da çok faktörlü olarak ele alınmasına karar verilebilir. Araştırma sonuçları, tanılanmanın çocukların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda eğitimden yararlanması ve desteklenmesi şartı ile uygun olacağını göstermektedir (TBMM, 2012). TBMM Raporunda (2012) tanılanmanın çocuğu etiketleyeceğine ve etiketleme sonucunda da çevrenin çocuk üzerinde olumlu veya olumsuz baskı yaratacağına, etiketlemenin beraberinde sosyal izolasyona, ben merkezci tutum ve davranışlara, aşırı başarı baskısına ve çok fazla sorumluluk yüklenme davranışını beraberinde getireceğine ve bu tutumun da benlik algısı ve kişilik gelişimini olumsuz etkileyeceğine değinilmektedir.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanmasına ilişkin cevaplanması gereken dört temel soru yer almaktadır: (Heller, 2004):

1. *Tanılanacak olan nedir?* Kavramsal sorunlara ek olarak tanılanacak özelliklere yönelik sorular yer almaktadır.
2. *Tanılananın amacı nedir ve altında yatan sebep nedir?* Alanyazında üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara yönelik programlar veya eğitsel ölçümler ile bireysel tanılama (örneğin, okul danışmanlığı bağlamında ve/veya müdahale amaçları için) arasında farklılıklar bulunmaktadır. Her iki durumda da tanılanmanın yararları ve zararları dikkatli bir biçimde ele alınmalıdır.

3. *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler nasıl belirlenmektedir?* Bu soru tanılama ile ölçme araçlarına ilişkindir. Ayrıca kişinin üstün zekâlı ve yetenekli olup olmadığına ilişkin olarak bilginin nasıl işlendiği ve karar stratejilerinin nasıl işletildiği de sorgulanmaktadır. Bireysel öğrenme gereksinimleri ile üstün zekâlı ve yetenekliler için oluşturulmuş sosyal/eğitsel koşulların birbirleriyle ne denli uyumlu olduklarına da titizlikle bakılmakta ve tanılama-program ilişkisinin önemi vurgulanmaktadır.
4. *Üstün zekâlı çocuklar ve üstün yetenekli gençlerin ne zaman veya daha da önemlisi, hangi gelişim dönemlerinde tanınması gerekmektedir?* Tanılamaya yönelik tekli veya çoklu yaklaşım mı belirlenmelidir? Yetenek taramaları gönüllülük esasına mı dayalı yoksa zorunlu mu olmalıdır?

Bugünkü bilinen şekliyle ve çoğu ülkeler tarafından uygulanan zekâ testinin (IQ) tohumları ilk olarak Fransa'da atılmıştır. 1904'te Fransa'da Eğitim Bakanlığı özel eğitim verilebilmesini sağlamak amacıyla normal sınıflarda başarısız olan çocukları belirlemeye yönelik teknikler geliştirmesi için Fransız psikolog Alfred Binet'ye görevi vermiştir. Binet ve öğrencisi birlikte (Theodore Simon) (1873-1961) Binet-Simon zekâ ölçeğini geliştirmişlerdir (Eriş, 2008). Gould'a göre (1996) Binet, öğrencilerin etiketlenmelerine karşı çıkmıştır ve Binet'in amacı etiketlemek değil başarısız olan çocukları tespit edip başarılı olmalarına yardımcı olmaktır (Gould'dan aktaran Eriş, 2008). Binet ve Simon'un amacı bilimsel olmaktan ziyade pratik tanılamayı ortaya koymaktır. O dönemde uygulanan testi popüler hale getiren Stanford Üniversitesi profesörü Lewis Terman'dır. Terman 1916'da, 1911'de geliştirilen testi revize ederek o dönemden sonraki tüm IQ testlerini standart hale getiren Stanford-Binet testini yayımlamıştır (Eriş, 2008).

Eriş (2008), zekâ kuramlarında, zekâyı IQ tekeline kurtarmak ve zekâ kavramını demokratikleştirmeyi amaçladığını, örneğin, sözel ve matematiksel zekânın, zekânın sadece bir türü olduğunu ve zekânın türlerinin de varlığına dikkat çekmektedir. Diğer zekâ türlerinin de okullarda ön plana çıkarılmasına (örneğin Gardner çoklu zekâ kuramı) fırsat verilmelidir. Böylece farklı zekâ türlerine sahip çocukların eğitim ihtiyaçlarına daha kolay cevap verilebilir. Bunun sonucu olarakta zekânın dar tanımının yerini daha kapsayıcı tanımlar alacaktır (Eriş, 2008). Eğitimde zekânın değerlendirmesi genel eğitim kapsamında yapılmakta ve çoğu zaman buna bağlı olarak özel eğitim amaçlanmaktadır. Genel eğitimde zekâ testlerinin uygulanmasında, çoğunlukla öğrenme

problemlerinin altında zekâ ile ilgili bir sorunun yatıp yatmadığı ve değerlendirme kapsamında belirlenen öğrencilerin özel eğitim programlarına yönlendirilip/yönlendirilmediği ve zekâ testi sonuçlarının akademik başarıyla ilişkisinin olup/olmadığı saptaması yatmaktadır (Watkins, Lei ve Canivezden, Yen, Konold ve McDermott’tan aktaran Doğan, 2015). Üstün zekâlı ve yetenekli veya normal, normal altı ve normal üstü olmak doğada olan bir şey değildir. Aksine tamamen insanoğlunun icadıdır (Pfeiffer, 2012).

Kanlı ve Emir (2013), 1972’de yayımlanan Marland Raporu’nda yer alan çok yönlü tanımın o günden sonra yaygın olarak kullanıldığını ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin alışılmamış yüksek performans gösterebilen bireyler olduğunu ifade etmektedirler. Grubb’s üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanımlanmasında çoklu yaklaşım önemli olduğunu, öznel ve nesnel süreçlere dayandığını belirtmektedir. Öznel süreç, bireyin gözlemine ilişkin süreçtir. Öğretmen tarafından aday gösterme, aile tarafından aday gösterme, kendisi veya akranları tarafından aday gösterme, kontrol listeleri, çalışma örnekleri ve çizimler, röportajlar ve toplum algılarıdır. Nesnel süreç ise, standart başarı testleri, kontrol listeleri, öğretmen yapımı testler, notlar ve okul kayıtlarıdır (Grubb, 2008).

“Flynn etkisi”ne göre bireylerin zekâ testlerinden aldıkları puanlar yıllar içerisinde farklılık gösterebilmektedir. Her on senede bir zekâ puanları ortalama 3 puan artmaktadır. Zekâ testlerinde on senede bir revizyona gidilmesinin amaçlarından biri de bu düşüncedir. (Flynn, 2013). Türkiye’de yaygın olarak kullanılan WISC-R testi ve kullanılabilecek diğer testler düşünüldüğünde sonucun değerlendirilmesinde Flynn etkisinin göz önünde bulundurulması sağlıklı olacaktır. Örneğin WISC-R (1974) versiyonunun standardizasyonu değerlendirildiğinde çocuklar lehine artı puan sağladığı düşünülebilir.

2.6. Dünyada Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Politikaları

“Ülkelerin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi o ülkeye özgü özellikleri yansıtıyor mu?” sorusu sorulabilir (Frantz & McClarty, 2016). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikasının değerlendirilmesinde kültürel, sosyolojik, psikolojik, felsefik, pedagojik, ekonomik, stratejik, bilimsel ve teknolojik değişkenler etkili olmaktadır (Bilgili, 2000; Frantz & McClarty, 2016; Mandelman, Tan, Aljughaiman & Grigorenko, 2010). Örneğin, İskandinav ülkelerinde (Finlandiya,

İsveç, Norveç) üstün zekâ ve üstün yetenek kavramları kullanılmamakta ve tanılama yapılmamaktadır. Bu ülkelerde eğitim felsefesi gereği yeteneklerin sınıflandırılmasından kaçınılmaktadır. İskandinav ülkelerinde tüm bireylerin potansiyellerinin gelişimi esastır (Sekowski & Łubianka, 2013).

Ülkeler eğitim felsefeleri, eğitim sistemleri, idari yapıları ve beklentileri doğrultusunda farklı eğitim politikaları ortaya koymakta ve farklı uygulamalar gerçekleştirmektedir (TBMM, 2012). Son dönemde çeşitli eğitim kademeleri dikkate alınarak ayrı okul uygulamalarına ağırlık verilmekle birlikte birçok ülkenin bütüncül genel eğitim sistemi içerisinde zenginleştirme ve hızlandırma uygulamalarına ağırlık verildiği görülmektedir (Taslak Strateji Plan, 2011). Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalara ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır (Mönks & Pflüger, 2005). Tablo 1’de ISCED düzeylerine bakıldığında; 0 okul öncesini, 1. İlkokul düzeyini, 2. Ortaokul düzeyini ve 3. Lise düzeyini göstermektedir.

Tablo 1

Avrupa Birliği Ülkelerinde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimi

Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimi Uygulamaları	ISCED Düzeyi**	Avusturya	Belçika	İsviçre	Almanya	Danimarka	İspanya	Finlandiya	Fransa	Yunanistan	Macaristan	İrlanda	İtalya	Lüksemburg	Letonya	Hollanda	Polonya	Portekiz	Romanya	İsveç	Slovenya	Birleşik Krallık
Erken başlatma	0							+	+								+					+
	1	+	+	+	+		+	+	+			+		+		+	+	+	+	+	+	+
	2	+	+	+			+	+	+							+	+	+		+	+	+
	3	+	+	+			+	+	+							+	+	+		+	+	+
Sınıf atlama	0		+					+	+							+						
	1	+	+	+	+		+	+	+			+		+		+	+	+	+	+	+	+
	2	+		+	+		+	+	+		+	+		+		+	+	+	+	+	+	+
	3	+	+	+	+			+			+	+		+		+	+	+	+	+	+	+
Üst sınıftan ders alma	0	+	+					+								+						
	1	+	+	+	+			+		+	+	+				+	+	+		+		+
	2	+		+	+			+	+		+	+				+	+	+		+		+
	3	+		+	+			+			+	+				+	+			+		+
Grup içi hızlandırma	0							+														
	1							+												+		+
	2	+			+			+														+
	3	+			+			+														+
Atölye çalışması	0	+				+		+											+			
	1	+		+	+	+		+						+	+	+	+				+	
	2	+		+	+	+		+		+	+			+	+	+	+				+	
	3	+		+	+	+		+		+	+			+	+	+	+				+	
STK'lar ile iş birliği	0							+											+			
	1	+			+			+						+				+	+	+		
	2	+			+	+		+						+		+		+	+	+	+	
	3	+			+	+		+					+	+	+	+		+		+	+	
Müfredat dışı etkinlikler	0	+		+	+		+	+									+		+	+	+	
	1	+		+	+		+	+		+				+		+	+	+	+		+	+
	2	+		+	+		+	+	+		+			+		+	+	+	+		+	+
	3	+		+	+			+			+		+	+	+	+	+	+	+		+	+
Mentörlük	0							+									+		+			
	1	+		+				+									+	+	+	+		+
	2	+		+				+								+	+	+	+	+	+	+
	3	+		+				+		+						+	+	+	+		+	+
Bireysel çalışma	0							+									+					
	1	+		+				+							+		+		+			

	2	+		+		+		+	+	+	+		+	+	+	+		+		+
	3	+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+	+	+		+	+	+
Okul içi yarışmalar	0												+					+		
	1	+		+	+		+			+		+	+	+		+	+	+		
	2	+		+	+		+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	
	3	+	+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	+	+		+	
Psikolojik danışmanlık	0	+								+			+		+	+			+	
	1	+		+	+		+			+			+		+	+	+		+	+
	2	+		+	+		+			+			+		+	+	+		+	+
	3	+		+			+			+		+			+	+	+		+	+
Yaz kampları	0		+										+					+		
	1	+	+		+		+			+	+		+	+	+	+				+
	2	+			+		+	+	+		+		+	+	+	+	+		+	+
	3	+			+		+	+		+	+		+	+	+	+	+		+	+
Festivaller	0	+											+	+				+		
	1	+		+	+					+			+	+			+	+	+	+
	2	+		+	+					+			+	+			+	+	+	+
	3	+		+	+					+			+	+			+	+	+	+
Sergiler	0	+								+		+	+				+	+	+	
	1	+		+						+		+			+	+	+		+	
	2	+		+						+		+			+	+	+		+	
	3	+		+						+		+			+				+	
Okul dışı yarışmalar	0												+					+		
	1	+		+	+		+			+		+	+	+	+		+	+		
	2	+		+	+		+	+		+		+	+	+	+	+	+		+	
	3	+		+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	
Performans/Gösteriler	0	+											+				+	+		
	1	+		+	+		+			+			+		+	+	+		+	+
	2	+		+	+		+			+			+		+	+	+		+	+
	3	+		+	+		+			+			+		+	+	+		+	+
ISCED'e göre üniversite düzeyinde ders alma	0												+							
	1												+							
	2	+											+		+					+
	3	+		+	+								+		+					+
Özel okullar	0	+		+	+					+								+		
	1	+	+	+	+		+			+	+			+	+	+	+			
	2	+		+	+		+	+		+				+	+	+	+			
	3	+		+	+		+	+		+	+			+	+	+	+		+	

Çeşitli ülkelerin eğitim politikalarına bakıldığında, Almanya, Fransa, İngiltere, İsrail ve Macaristan'ın özel okul uygulamaları dikkat çekmektedir. Belçika, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, İspanya, İtalya, Kanada ve Norveç'te ise üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin özel okul uygulamaları yerine örgün eğitim sistemi içerisinde yapıldığı görülmektedir. Örneğin Finlandiya'da üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik özel bir yasa bulunmamaktadır. Okullarda bireysel farklılıkları dikkate alan düzenlemelere ilişkin serbestlik sağlanmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler genellikle bulundukları çevredeki okullara giderler. Ancak aileler, çocuklarının gideceği okulu seçme özgürlüğüne sahiptirler ve devlet okullara üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin faydalanabileceği çok çeşitli imkân sunar. Diğer yandan İngiltere'de genel eğilim İskandinav ülkeleri gibi genel eğitim içerisinde kaynaştırma yönündedir (Akarsu, 2001). Avusturya, Macaristan, Polonya, Rusya ve Slovenya'da özel okullar müzik ve güzel sanatlar alanlarındaki yeteneğe ağırlık vermektedir (Mönks ve Pflüger, 2005).

İngiltere, İskoçya ve Kuzey İrlanda gibi ülkelerde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi gerek üniversiteler bünyesinde ve akademilerle ve gerekse çeşitli sivil toplum kuruluşları aracılığıyla örgün eğitim kurumlarında vermektedir (Akarsu, 2001). Burada yapılan tanım ve beraberinde ulaşılan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci de büyük önem arz etmektedir. Örneğin, İngiltere'de her okulda %5-10 öğrencinin üstün zekâlı ve yetenekli olabileceği kabul edilmektedir (Levent, 2011b).

Almanya'ya bakıldığında ilköğretim okulları tüm ülke genelinde benzerdir. Ortaöğretimde ise eyaletler arası farklılıklar bulunmaktadır. Her eyaletin kendine özgü eğitim sistemi bulunmaktadır. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Almanya'da da mevzuatın üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini doğrudan desteklediği söylenemez. Dolaylı olarak konuları müfredata dâhil etme, farklılaştırma, birinci sınıfta esnek okullaşma, sınıf yükseltme, seçmeli ve serbest seçim ihtiyacı gibi uygulamalar bulunmaktadır (Bakioğlu & Levent, 2013; ÖYBSUP, 2013).

ABD'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi büyük ölçüde tartışılmakta, kuram ve modeller geliştirilmekte; yerel, federal ve eyalet düzeyinde çeşitli uygulamalar yer

almaktadır (TBMM, 2012). ABD'nin birçok eyaletinde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik 50'den fazla okul bulunmaktadır (Bakioğlu & Levent, 2013).

Subhi ve Maoz (2000), Arap ülkelerinin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri mümkün olduğunca en erken dönemde belirlemeye yönelik çalıştığı üzerine etkin ve kapsamlı bir prosedür geliştirdiklerini; üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirecek eğitim ortamları ve çeşitli öğrenme etkinlikleri sağlamaya yönelik çalışmalar içerisinde olduklarını ifade etmektedirler (Subhi & Maoz, 2000; Akt., Karaduman, 2011).

Konunun bir ulusal öncelik olarak görüldüğü İsrail, üstün zekâlı ve yetenekli eğitiminin ciddiye alındığı ve hem kuramsal hem de uygulamalı pek çok çalışmanın yapıldığı ülkelerin başında gelmektedir. 1960'lı yıllardan itibaren üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin tartışıldığı İsrail'de ülkeyi yönetenler en değerli ulusal zenginliklerinin yetenek olduğuna inanmaktadırlar (Akarsu, 2004; Hızlı, 2014). Dolayısıyla bütün çocuklara çeşitli dönemlerde tarama testleri uygulanmaktadır ve okullarda zenginleştirme uygulanmaktadır (Milgram, 1980).

Avustralya'da 1979'da başlayan üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikaları eyaletler arası farklılık göstermektedir. Eyaletlerin eğitim uygulamaları, o eyaletin konuya ne derece önem verdiğini ortaya koymaktadır (Braggett & Moltzen, 2000).

Yeni Zelanda'da her okul kendi programını hazırlamaktadır. 2005'te çıkarılan bir kanunla her okulun üstün zekâlı ve yetenekli programı hazırlama zorunluluğu getirilmiştir. İlkokulda %10 oranını oluşturan üstün zekâlı ve yetenekli grubu, lise düzeyinde en tepedeki %2'lik grubu oluşturmaktadır. Yeni Zelanda'da üstün zekâ ve yetenek tanımının kapsamı geniş bir şekilde ele alınmaktadır (TBMM, 2012).

Güney Kore'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi 2000'de çıkarılan yasa ile sistemli bir şekilde yürütülmektedir. Söz konusu yasa üstün zekâlı ve yeteneklilerin erken yaşta keşfedilmesi, yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını ve kendi kişisel gelişimleri ile birlikte ülke kalkınmasına fayda sağlamayı amaçlamaktadır (GKÜYEK, 2012). Çoklu bir modelin uygulandığı Güney Kore'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin temelini

öğretmenlerin oluşturduğu söylenebilir. Öğretmenler sürekli bir biçimde eğitime tabii tutulmaktadır. (Bakioğlu & Levent, 2013; TBMM, 2012).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerle ilgili çalışmalara ilk başlayan ülkelerden biri olan Rusya’da, çalışmaların kökenleri, 1950’li yıllarda Nobel ödüllü bilim adamlarının öncülüğünde kurulan okullara dayanmaktadır (Akarsu, 2004). Bugün, söz gelimi, merkeze uzak ve kırsal yerleşim yerlerinde matematikte üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin yatılı okullar bulunmaktadır (Persson, 2009).

2.7. Şûra Kararları, Kalkınma Planları, Seçim Beyannameleri ve Mevzuat

Burada üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde Cumhuriyet tarihinden günümüze kadar düzenlenen şûra kararlarına, beş yıllık kalkınma planlarına, siyasi partilerin seçim beyannamelerine ve mevzuata yer verilmiştir.

2.7.1. Millî Eğitim Şûra Kararları

1923’ten günümüze kadar toplam 19 Millî Eğitim Şûrası yapılmıştır. Yapılan Millî Eğitim Şûralarında üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik alınan tavsiye kararları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

Millî Eğitim Şûra Kararları

<i>IV. Millî Eğitim Şûrası (1949)</i>	
<i>Sonuç ve Uygulama</i> 5. Geri kalmış çocuklar ile <i>yüksek zekâlı çocuklar</i> için özelliklerine uygun, normal okulların dışında okullar açılması önerisinin de Şûra kararları arasına alınması şûra üyelerince reddedilmiş, önerinin Talim-Terbiyeye havale edilmesi yoluna girilmiştir.	(Deniz, 2001, s.30)
<i>V. Millî Eğitim Şûrası (1953)</i>	
<i>2. Şûra Gündemi</i> “3. Özel eğitime muhtaç çocuklar için hazırlanmış olan raporun, yetiştirme yurtlarına ait yönetmeliklerin incelenmesi ve korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanunun gözden geçirilerek değişiklik gerektiren kısımlarının araştırılması”.	(Millî Eğitim Şûrası [MEŞ], 1953, s.1)
<i>5. Dönemin Millî Eğitim Bakanı'nın Şûra'yı Açış Konuşması</i> “İlköğretim teşkilatının mecburi ve ihtiyarî olmak üzere iki kısma ayrılması uygun görülmüştür. Mecburi olanlar ilkokullarla yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar, özel eğitim ve öğretime muhtaç çocuklar için açılacak okullar olacaktır. Okul öncesi eğitim ve öğretim teşkilatıyla tamamlayıcı kurslar, ihtiyarî müesseseler mahiyetinde kurulacaktır”.	
<i>Sonuç ve Uygulama</i> 5. Dilek olarak Şûra'ya verilen ve kabul edilen bir öneride şöyledir: Güzel sanatlarda <i>olağanüstü yetenek gösteren çocukların</i> devlet tarafından yetiştirilmesi 6610 sayılı kanunda kabul edilmekte denilerek zekâ ve teknik alanda <i>olağanüstü yetenekli çocukların</i> da bu kanun kapsamına alınması.	(Deniz, 2001, s. 35)
<i>VII. Millî Eğitim Şûrası (1962)</i>	
<i>5. Dönemin Millî Eğitim Bakanı'nın Şûra'yı Açış Konuşması</i> “Üstün istidatlı öğrenciler için bir <i>İlim Lisesi</i> ve bir de aşağıda kuruluş sebeplerini, ayrıca zikredebileceğimiz bir Deneme Sanat Enstitüsü kurulmalı ve öğrenciler başarı gösterdikleri müddetçe bu okullarda kalmalıdır, gösteremeyenler öteki okullara nakledilirler”.	(MEŞ, 1962, s.1,3)
<i>6. Şûra'da Alınan Kararlar</i> 4. Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi “Lise ve dengi meslek okullarını bitiren öğrencilerin ilgili fakültelere giriş hakkını elde edebilmek için yetiştirildikleri alanlara göre ihdas edilecekleri ve tek elden idare olunacak çeşitli olgunluk imtihanları sistemine tabi tutulmaları” hususunda Koordinasyon Grubunca hazırlanan teklifin Millî Eğitim Şûrasınca da kabul edilmesi memnunlukla karşılanmıştır. Ortaöğretimin derecelenmesinde kalite bakımından millî bir standart sağlayacak olan bu teklif, bir taraftan liselerimizin ahenkli bir şekilde gelişmesine yardım ederken, aynı zamanda, lise dengi mesleki ve teknik öğretim kurumlarımızda yetişen <i>üstün kabiliyetli öğrencilere</i> , başka bir okulun düzeninden geçmeğe zorlanmaksızın, yüksek öğrenim imkânı vermekle mesleki ve teknik öğretimin gelişmesine ve yayılmasına büyük ölçüde hizmet edecektir”.	
<i>IX. Millî Eğitim Şûrası (1974)</i>	
<i>2- ÖZEL AMAÇLAR</i> B- TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ 5. FIRSAT VE İMKÂN EŞİTLİĞİ “Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. <i>Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin</i> en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır”.	(MEŞ, 1974, s.2,19)
<i>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</i> TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ İÇİNDE ÖĞRENCİ AKIŞINI DÜZENLEYEN KURALLAR A-DEĞERLENDİRMENİN GENEL İLKELERİ X - DEĞERLENDİRME ÖĞRENCİLERİN YA DA ÖĞRENCİ GRUPLARININ ÖZEL DURUMLARI DİKKATE ALINARAK DÜZENLENİP YÜRÜTÜLMELİDİR “Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri yönünde gelişip eğitilmeleri esas olduğuna göre, değerlendirmede bireysel ayrılıklara önem verilmelidir. Bunun için de okullarda ya da sınıflarda ortaya çıkacak özel ilgi ve yetenek gruplarının durumlarını dikkate alan uygulama hükümleri getirilmelidir (Karar 62)”.	
<i>X. Millî Eğitim Şûrası (1981)</i>	
<i>6. Şûrada Alınan Kararlar</i> “22. Yetişkin ve mezunlar için yerel ihtiyaçlara cevap verebilecek yurt dışındaki Türk işçi çocuklarıyla özel eğitimi gerektiren çocukların eğitiminde kullanılabilecek farklı temel eğitim programları geliştirmesi”.	(MEŞ, 1981, s.2)

“XI. Millî Eğitim Şûrası’nın gündemi Millî Eğitim hizmetlerinden öğretmen ve eğitim uzmanlarının durumları ve sorunlarının araştırılmasıdır. Bu kapsamda özel eğitim uzmanının tanımı, görevleri ve uzmanın eğitimi için teklif edilen model yer almaktadır”.

6- Şûrada Alınan Kararlar

1. Öğretmen Eğitiminin Gelişimi

C. Teklifler

“Üniversiteler içinde alanla ilgili, laboratuvar ve uygulama görevi yapacak, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitimi, özel eğitim, temel eğitim, orta eğitim kurumlarının oluşturulması, üniversitelerin özellikle öğretmen ve uzman eğitimine ağırlık veren fakülte, yüksekokul ve birimlerinin alan araştırmaları ve uygulamaları için bulundukları bölgelerde, Bakanlığa ait okullar ve personel ile iş birliğine gidilmesi, ihtiyaç duyulan konularda Talim ve Terbiye Başkanlığı ile ortak araştırma, geliştirme ve uygulama projeleri başlatıp yürütmeye iş birliğine önem ve öncelik verilmesi zorunlu görülmektedir”.

(MEŞ, 1982, s.3, 9,10,20,21)

a. Amaçları

“6. Özel eğitime muhtaç çocukları tanıır ve gereken önlemleri alır”.

b. Fonksiyonları

“17. Özel eğitime muhtaç çocukları tanıtmak ve bu çocukların özür gruplarına göre eğitim yollarını öğretmek”.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. Eğitim Uzmanlarının Eğitimi

B- Eğitim Uzmanlarının Görev Formları

“6. Özel Eğitim Uzmanı

a) Uzmanın Tanımı:

Özel Eğitim uzmanı değişik sistem, kurum ve okulların değişik kademelerinde özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların bulunması, teşhis edilmesi, ayırımı ve sağaltımlı eğitim tedbirleri konusunda gereken etkinlikleri yürütmeye yeterli olacak nitelikte, özel eğitimin bir dalında, kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır.

b) Görevleri:

Özel eğitim uzmanı kendi özel eğitim dalında;

- 1) Okullarda taramalar yapar, taramalarda özürlü öğrencilere teşhis koyar, belirlenen özürlerin tür ve derecelerine göre öğrencileri kümeler, bunların uygun özel eğitim programlarına yerleştirilmelerini sağlar.
- 2) Özel eğitim kurum veya okulundaki öğrencilerin özürlerine, özelliklerine uygun olarak kümeler ve eğitimi planlar.
- 3) Rehabilitasyonuna gerek duyulan öğrenciler için planlama ve çalışmalar yapar.
- 4) Tarama ve teşhiste kullanılacak yöntem ve araçları geliştirir.
- 5) Araştırma yapar; program geliştirme çalışmalarına katılır.
- 6) Diğer öğretmenlerle, velilerle iş birliği yapar, öğrenci sorunlarında onlara yardımcı olur. 7) Sınıf ve dal öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerine yardım eder.

c) Uzmanın Eğitimi İçin Teklif Edilen Model:

Özel eğitim uzmanı olabilmek için yüksek lisans eğitimi gereklidir. Özel eğitimde lisans eğitimi görenler uzman yardımcısı olarak atanmalıdır. Özel eğitimde uzman olacaklar özel eğitimin bir dalında;

- 1) Lisans düzeyinde, eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan diğer bilimlerde ve özel eğitime temel olan bilimlerde dersler almalıdır.
- 2) Yüksek lisans düzeyinde, uygulamaya ağırlık veren uzmanlık dersleri almalı ve tez çalışması yapılmalıdır.
- 3) Özel eğitim dalları şunlardır:
 - a) Görme özürülülerin eğitimi
 - b) İşitme özürülülerin eğitimi
 - c) Konuşma özürülülerin eğitimi
 - d) Ortopedik özürülülerin eğitimi
 - e) Üstün zekâlıların eğitimi
 - f) Geri zekâlıların eğitimi
 - g) Korunmaya muhtaçların eğitimi
 - h) Uyumsuzların eğitimi”.

XII. Millî Eğitim Şûrası (1988)

7. Şûrada Alınan Kararlar:

Konu: 1. Türk Eğitim Sistemi

A) İlköğretim

“Karar 20. Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimine önem verilmesi; *zekâ seviyesi yüksek çocuklar için üst özel sınıfların açılması*; zihin ve beden bakımından özürlü çocukların eğitiminin yaygınlaştırılması”. (MEŞ, 1988, s.4,5,8,9,10)

B) Genel, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim

“Karar 11. *Fen Liselerinde; kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesi yanında, özel yetenekli ve üstün zekâlı çocukların eğitime imkân sağlamak üzere, özel programların uygulanması öğretmen, donatım ve alt yapı imkânları tamamlanmadan yeni Fen Liselerinin açılmaması hususunun esas alınması*”.

“Karar 22. Ortaöğretim seviyesinde özel eğitim verilmesi gereken çocukların eğitimi için, özel olarak yetiştirilmiş personel kullanan özel ihtisas merkezlerinin, bağımsız özel eğitim kurumlarının ve diğer ortaöğretim kurumlarının bünyesinde “Özel Eğitim” programlarının açılması”.

Konu: IV. Eğitimde Yeni Teknolojiler

“Karar 21. Özel eğitim okullarında özürlü çocukların durumlarına uygun bir eğitim öğretim şekli kurabilmek ve yürütebilmek için gerekli özel araç ve gereçlerin yeterli miktarda sağlanması ve bu okullarda kullanılması”.

“Karar 22. Mesleki teknik ortaöğretim ve halk eğitim merkezlerinin, özel eğitim okullarının 3308 Sayılı Kanun’un getirdiği yeni yapılaşmayı gerçekleştirmek ve buna paralel olarak yapılan program değişikliklerinin ortaya çıkarttığı ihtiyaçları karşılamak üzere bu kurumlardaki araç, gereç ve donanım ihtiyaçlarının çağdaş teknolojiye uygun olarak yenilenmesi ve geliştirilmesi”.

Konu: III. Öğretmen Yetiştirme

“Karar 21. Yaygın eğitimin ve özel eğitimin ihtiyaç duyduğu öğretmenlerin yetiştirilmesi için yeni programların açılması”.

XIV. Millî Eğitim Şûrası (1993)

6. Dönemin Millî Eğitimin Bakanı'nın Şûrayı Açış Konuşması

“Özel eğitime muhtaç çocuklarımız için başlatılan altyapı çalışmaları, geliştirilerek sürdürülecektir”. (MEŞ, 1993, s.2)

XV. Millî Eğitim Şûrası (1996)

15. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASINDA ALINAN KARARLAR

İLKÖĞRETİM VE YÖNLENDİRME

“18. Özel eğitim ihtiyacı duyulan farklı yapıdaki öğrenciler için mevcut eğitim programlarında uygulama esnekliği sağlanmalı, öğretmenler bu konuda hizmet içi eğitimden geçirilmelidir”. (MEŞ, 1996, s.5,15)

“42. Özel eğitim alanında gerekli alt yapı sağlanarak kaynaştırma, özel eğitim sınıfları vb. seçenekler düşünülmelidir”.

TOPLUMUN EĞİTİM İHTİYACININ SÜREKLİ KARŞILANMASI

“30. Yaygın eğitim kurumlarında özel eğitime muhtaç kimselere verilen eğitim, gerek eğitim ortamı gerekse öğretim elemanları açısından daha da geliştirilmelidir”.

TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİNDE KADEMELER ARASINDA GEÇİŞLER, YÖNLENDİRME VE SINAV SİSTEMİ

A. Özel Eğitim

“3. Özel gereksinimli çocuklar için yeterli sayıda özel eğitim sınıfının bulunmaması, mevcut özel eğitim sınıflarının fiziki koşullarının yetersiz olması ve alan öğretmenlerinin sayısal yetersizliği sorunları en kısa sürede giderilmelidir” (MEŞ, 2006, s.1,2,3,4)

“5. Özel gereksinimli çocukların tanınması ve yönlendirilmesi için gerekli olan ölçme araçları geliştirilmeli, Türkçeye uyarlanmalı, geçerlik-güvenirlilik ve standardizasyon çalışmaları yapılmalı, bunları uygulayacak uzmanlar yetiştirilmelidir”.

“8. Özel eğitim kurumlarında gezici öğretmenlerin sayıları artırılmalıdır”.

“9. Destek özel eğitim hizmetlerinde çalışan kişi ve uzmanlar kendi yeterlilik alanlarına ilişkin görevleri (özel eğitim öğretmeninin öğretmenlik yapması, çocuk gelişimcinin gelişim envanterlerini uygulaması, fizyoterapistin fizyoterapi yapması, psikoloğun aile danışmanlığı yapması, sosyal hizmet uzmanının sosyal çalışma, planlama, aile takibi ve yönlendirmede rapor hazırlaması gibi) yerine getirecek şekilde düzenleme yapılmalıdır”.

“10. Tüm ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenler, özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim öğretim stratejileri konusunda en az 180 saat hizmet içi eğitimden geçirilmelidir”.

“17. Üstün zekâlı çocukların eğitimi ve istihdamı konularında politikalar oluşturulmalıdır”.

“18. Üstün zekâlı çocukların eğitimleri, üniversitelerce açılacak sertifika programlarını bitiren öğretmenlerce yapılmalıdır”.

“19. Bilim ve sanat merkezlerinde öğrencilerce yapılan etkinlik ve projeler, okul/kurumlarında kredilendirilmelidir”.

“20. Anadolu güzel sanatlar lisesi ve spor lisesi vb. ortaöğretim kurumlarına öğrenci alımı, yetenek ağırlıklı iki kademeli sınavla yapılmalıdır”.

“21. Üstün zekâlı öğrencilerin eğitimi için madalyon okullar, cazibe merkezi olacak araştırma birimleri vb. kurumlar açılmalı, bu kurumlara gidecek öğrencilerin aileleri maddi olarak desteklenmelidir”.

“22. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarının 6-12. sınıfları arasında öğrenci odaklı sınıf sisteminden disiplin (ders) odaklı sınıf sistemine geçilmeli ve üstün zekâlı çocukların kendi hızlarında ilerlemelerine fırsat sağlanmalıdır”.

“23. Özel yeteneğe sahip engelli öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına girişleri ile ilgili engelleyici hükümler kaldırılmalıdır”.

“24. Bilim ve sanat merkezlerine öğretmen seçiminde fen lisesi ve Anadolu lisesindeki öğretmen seçimine benzer kriterler getirilmelidir”.

“25. TÜBİTAK, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği ile üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda yaz-kış kampları, bilim danışmanlığı vb. etkinliklerin düzenlenmesinde iş birliği yapılmalıdır”.

“26. Özel eğitimde kaynaştırma eğitimi yapabilecek sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesi için hizmet öncesi eğitimde bu alanları dikkate alacak program düzenlemeleri yapılmalıdır”.

“33. Bütünleştirilmiş özel eğitim uygulamalarına geçebilmek için hizmet öncesi eğitim veren yükseköğretim programlarına özel eğitim dersi konulmalıdır”.

“34. Özel eğitim gereksinimli öğrencilere yönelik öğrenci ve öğretmen projeleri daha fazla hazırlanmalı ve projeler desteklenmelidir”.

C. İlköğretim

“55. İlköğretim müfettişliği “Eğitim Müfettişliği” adı altında Bakanlık merkez teşkilatına bağlanarak yeniden yapılandırılmalıdır. Yeni düzenleme doğrultusunda “Eğitim Müfettişleri” yeni oluşturulacak çalışma merkezlerinde/bölgelerinde görevlendirilmeli, kendi içerisinde rehberlik ve denetim, soruşturma, okul öncesi ve özel eğitim gibi alanlarda uzmanlaşmalıdır”.

XVIII. Millî Eğitim Şûrası (2010)	
ÖĞRETMENİN YETİŞTİRİLMESİ, İSTİHDAMI VE MESLEKİ GELİŞİMİ	
“13. Özel eğitim, psikolojik danışma ve rehberlik ile okul öncesi öğretmenliği alanlarında öğretmen açığının kapatılamaması nedeniyle üniversitelerin öğretim elemanı yetiştirme çalışmalarına ağırlık verilmeli ve bu bağlamda 1416 sayılı Kanun kapsamında bu alanlardan yurt dışına öğrenci gönderilmesine özen gösterilmelidir”.	(MEŞ, 2010, s.2,4,9,13)
“24. Bilim ve sanat merkezlerine atanacak öğretmenler ile özel eğitim gerektiren öğrencilerin yetiştirilmesinde görev alacak öğretmenler, özel eğitim ve üstün zekâlılar stratejileri konusunda yeterli düzeyde eğitimden geçirilmeli ve bu eğitim, eğitim bilimleri ile özel eğitim bölümü öğretim elemanları tarafından verilmelidir”.	
EĞİTİM ORTAMLARI, KURUM KÜLTÜRÜ VE OKUL LİDERLİĞİ	
“20. Bilim ve sanat merkezleri, ortaöğretim düzeyinde de yaygınlaştırılmalı, bilimin yanında sanatta da üstün yetenekli öğrencilere hitap edecek şekilde düzenlenmeli, bu okullara özgü tip projeli binalar yapılmalı, araştırma ve bilimsel proje çalışmalarının yapılacağı eğitim ortamları ve donanımları üst düzeye getirilmelidir”.	
İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİMİN GÜÇLENDİRİLMESİ, ORTAÖĞRETİME ERİŞİMİN SAĞLANMASI	
“38. Üstün yetenekli ve/veya üstün zekâlı çocuklarımızın yetenek ve istidatlarına göre programlanmış ve planlanmış özel eğitim okulları açılmalıdır”.	
PSİKOLOJİK DANIŞMA, REHBERLİK VE YÖNLENDİRME	
“9. Üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerinde okuyan öğrencilerin en az bir zekâ testini uygulama ve değerlendirme yeterliliğine sahip olarak mezun olmaları sağlanmalıdır”.	
“12. Rehberlik ve tanılama hizmetlerinde özel önem arz eden üstün yetenekli ve/veya üstün zekâlı çocukların tespitine yönelik geçerli ve güvenilir tanılama araçları geliştirilmelidir”.	
XIX. Millî Eğitim Şûrası (2014)	
ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİ	MEB, (2014)
Okul Öncesi Eğitim	
“3. Okul öncesinden itibaren yetenek gelişiminin izlenmesi”.	
Lise	
“5. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik bir yönetmeliğin hazırlanması ve anaokulundan itibaren geçerli olacak şekilde yeni bir öğretim programının yapılması”.	
EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN NİTELİĞİNİN ARTIRILMASI	
Diğer Konular	
“41. Lisansüstü programlarda okul kademelerine özgü programlar açılmalıdır (örnek, özel eğitimin yönetimi, mesleki teknik eğitimin yönetimi, ilköğretim yönetimi, ortaöğretim yönetimi, yükseköğretimin yönetimi gibi). Tezsiz yüksek lisans programında olduğu gibi uygulayıcılara yönelik olarak eğitim doktorası programı açılmalıdır”.	
OKUL GÜVENLİĞİ	
Okulda fiziksel güvenliği sağlamak amacıyla;	
“8. Mevcut okulların fiziki ortamlarının, engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanıp tasarlanmadığı kontrol edilmeli, varsa aksaklıkları giderecek önlemler alınmalıdır”.	

Tablo 2’de görüldüğü üzere düzenlenen Millî Eğitim Şûraları’nda özel eğitime yönelik değişik zamanlarda çeşitli kararlar alınmıştır. İlk kararların 1953’te yapılan V. Millî Eğitim Şûrası’nda alındığı; 1962’de yapılan VII. Millî Eğitim Şûrası’nda alınan karar sonrasında Ankara Fen Lisesi’nin açıldığı ve bazı okullarda uygulamaların yapıldığı; 1982’de yapılan XI. Millî Eğitim Şûrasında özel eğitim uzmanlarının tanımı, eğitimleri ve görevlerine ilişkin kapsamlı kararların alındığı görülmektedir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik kapsamlı kararların ilk defa 2006’da yapılan XVII. Millî Eğitim Şûrası’nda alındığı ve onu 2010’da yapılan XVIII. Millî Eğitim Şûrası kararlarının izlediği dikkat çekmektedir. Millî Eğitim Şûrası’nda alınan kararlar danışma ve tavsiye niteliği taşıdığından bazı olağanüstü dönemler hariç, kararların uygulanma oranlarının oldukça düşük olduğu söylenebilir.

2.7.2. Beş Yıllık Kalkınma Planları

1963'te yayımlanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 2014'te yayımlanan Onuncu Kalkınma Planı ile günümüze kadar toplam 10 Kalkınma Planı'nın yayımlandığı görülmüştür. Yayımlanan kalkınma planlarında üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik alınan kararlar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Kalkınma Planları Kararları

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)	
<i>BÖLÜM XII</i> <i>İnsangücü, İstihdam, Eğitim ve Araştırma</i> <i>Ana İlkeler ve Metot</i> <i>a. Ana İlkeler</i> “Eğitim sistemimiz toplumdaki çeşitli görevlerin yurttaşlar arasında kabiliyetlerine göre dağıtılmasını sağlayacak bir şekilde düzenlenecektir. Bu amaçla, durumları ne olursa olsun kabiliyetli olanlar bütün eğitim imkânlarından yararlanacaklardır. Böylece toplumda hem sosyal adalet hem de fırsat eşitliği ilkeleri gerçekleştirilecektir. Öte yandan çeşitli hizmetler de en kabiliyetli ve yeterli kişiler yoluyla yürütüleceğinden, hizmet verimli ve seviyeli olacaktır. Bunu sağlamak için alınması gerekli tedbirler eğitim programları içinde yer almaktadır. İhtiyaçlara göre tespit edilmiş öğrenim kapasitesinden fazla talep olan her durumda çeşitli okullara girişte, yeterliğe dayanan, seçme usulleri uygulanacaktır”.	
(Kalkınma Planı [KP], 1963, s.442)	
İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)	
<i>EĞİTİM</i> <i>1. İlkeler</i> “Vatandaşların temel eğitim üstünde Devletçe sağlanan eğitim imkânlarından yararlanması, fırsat eşitliği ilkesine göre düzenlenecektir. Buna göre geniş bir bura ve yatılılık sistemi ile kabiliyetli öğrencilerin ekonomik güçleri ve bulundukları çevrenin şartları ile kısıtlanmaksızın eğitimin en üst kademelerine çıkmaları gerçekleştirilecektir. Fırsat eşitliği sağlama imkânlarını genişletmek amacıyla ekonomik durumu iyi olanların kendileri için yapılan eğitim harcamalarına katılmaları sağlanacaktır”.	
(KP, 1968, s.158, 159, 176)	
<i>DURUM</i> “1966-1967 ders yılında eğitimin genel görünüşü Tablo 84 de verilmiştir. Eğitim hizmeti okul içine dönül kalmıştır. Çevre ve iş hayatı ile ilişkisi sınırlıdır. Fonksiyonel eğitim, özellikle kız ve erkek teknik öğretimde, sağlanamamaktadır. Kabiliyetli olanların eğitimin en üst kademelerine kadar yükselmelerini sağlayıcı bir sistem, yeterli sayıda burs ve yatılı okuma imkânı yaratılamamıştır. Bu alanda sağlanan imkânların toplam öğrenciye oranı bakımından son yıllarda gerileme olmuştur. 1963'te orta öğretimde toplam öğrencilerin yüzde 1,5'i yatılı iken 1967 de bu oran yüzde 0,7 ye düşmüştür. 1967 de sağlanan yatılılık kapasitesi 4 000 dir. Kredi ve yurtlar kurumuna bağlı yatak kapasitesi aynı yıl 11300'e çıkacaktır. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin 1200 kapasiteli yurdu vardır. Bunun dışında özel yurtlar da bulunmasına rağmen yurt ve yatılılık kapasitesi yeterli değildir. Üst okullara geçişler düzenli işlememektedir, Özellikle mesleki ve teknik öğretimde mezunların üst okullara devamları veya meslekte gelişmeleri bakımından tikanıklıklar vardır. Okullarda eliş ve beden eğitimi nemini kaybetmiştir. Eğitimde sadem ve uygulama metodundan yeterli ölçüde yararlanılamamaktadır”.	
<i>GENEL POLİTİKALAR</i> “Eğitim kademelerindeki dikey geçişler, kabiliyetli olanların, eğitimin en üst kademelerine kadar çıkmalarını sağlayacak yönde düzenlenecektir. Orta öğretim seviyeli meslek ve teknik okullarından mezun olanların kendi konularında daha yüksek okullara devamları yukarı seviyeye yetiştirici ve yukarı seviyedeki okullara bağlı hazırlık sınıfları ile özel bir seçim sistemi ile gerçekleştirilecektir”.	

<i>Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)</i>	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DÖRDÜNCÜ PLANIN TEMEL POLİTİKALARI VI. ÇALIŞMA VE YAŞAM DÜZEYİNE İLİŞKİN POLİTİKALAR KÜLTÜR “971. Tüm toplumda sanat beğenisinin yükseltilmesine çalışılırken, sanat alanında olağanüstü yeteneği saptanan çocuklara ve gençlere, Devletçe eğitim olanakları sağlanacaktır”.	(KP, 1979, s.286)
<i>Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)</i>	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SOSYAL HEDEF VE POLİTİKALAR VI. EĞİTİM GENEL İLKELER 2. İLKÖĞRETİM B) İLKOKUL VE ORTAOKULLAR “Özel eğitim gerektiren geri ve üstün zekâlılarla, işitme, konuşma ve ortopedik özürlüler; uyumsuzlar ve sürekli hastalığı olan çocukların eğitimine gereken önem verilecektir. Bu amaçla; özel eğitim alanında görev alacak öğretmen ve personelin yetiştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır”.	(KP, 1985, s.142)
<i>Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)</i>	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SOSYAL HEDEF, İLKE VE POLİTİKALAR I. Beşeri Kaynaklar Eğitim “815. Yetenekli kişilerin öğretmenlik mesleğine ve üniversite öğretim üyeliğine cezbedilmesi için mahalli katkılar da dâhil, gelir artırıcı ve eğitim yönetimini iyileştirici düzenlemelere gidilecektir”.	(KP, 1990, s.294)
“817. Özel eğitim gerektiren üstün yeteneklilerle, zihni, konuşma ve ortopedik özürlüler, uyumsuzlar ve sürekli hastalığı olan çocukların eğitimi için gerekli altyapı geliştirilecektir”.	
“822. Eğitim ve öğretimin çeşitli kademelerinde uygulanan parasız yatılılık ve burs verme sistemi ıslah edilerek öncelikle üstün yetenekli, fakat maddi imkânları sınırlı öğrencilere yöneltilmesi amaçlanacaktır”.	
SOSYAL EKONOMİ 8. İnsan Gücü a) Hedefler “862. Bazı mühendislik, temel (biyoloji, fizik, kimya) ve sosyal bilim dallarında öğrenci paylarının nisbi olarak azaltılması gereğinden hareketle bu dallarda öğretim kalitesinin yükseltilmesi hedeflenecektir. Özellikle, yetenekli gençlerin temel bilim alanlarına çekilerek bilim adamı yetiştirilmesi sağlanacaktır”.	(KP, 1990, s.298)
b) İlkeler ve Politikalar “Bilim adamı, Öğretim üyesi ve Öğretmen yetiştirilmesine özel bir önem verilerek üstün kabiliyetli gençlerin bu alanlara yönelmeleri için gereken tedbirler alınacaktır”.	
<i>Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)</i>	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TEMEL YAPISAL DEĞİŞİM PROJELERİ 1. İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ “Öğretmen ve öğretim üyelerinin sayı ve nitelikleri artırılacak, başarılı ve üstün yetenekli öğrencilerin bu alana yönlendirilmesi sağlanacaktır. Öğretim üyesi ihtiyacının giderilmesinde yurtdışı imkânlardan da yararlanılacaktır”.	(KP, 1996, s.29)
“Üstün zekâlı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla gerekli eğitim kurumlarının geliştirilmesine önem verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir”.	
(KP, 1996, s.30)	

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)	
<i>İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ</i>	
<i>2. EĞİTİM</i>	(KP, 2001, s.81)
<i>a) Mevcut Durum</i>	
“666. Özel eğitim okullarının sayısı artırılmamış ve mevcut okullarda kaynaştırma eğitimine geçilmesinde yeterli gelişme sağlanamamıştır. Ayrıca özel eğitim gerektiren üstün zekâlı çocuklara uygun eğitim ortamlarının hazırlanmasında yetersiz kalmıştır”.	
“689. Özel eğitim alması gereken çocukların normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte eğitim göreceği kaynaştırma okulları bütün öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde mekân, donanım, personel ve program esnekliğine kavuşturulacak; üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların rehberlik ve danışmanlık yardımını okul öncesi ve ilköğretim çağında almasına ve bu çocuklar için uygun eğitim ortamlarının hazırlanmasına ağırlık verilecek ve özel sektörün bu alandaki girişimleri desteklenecektir”.	(KP, 2001, s.84)
<i>VI. BİLİM VE TEKNOLOJİ YETENEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ</i>	(KP, 2001, s.127)
<i>b) Amaçlar, İlkeler ve Politikalar</i>	
“1209. Eğitimin her kademesinde zekâyı geliştiren ve yaratıcılığı ön plana çıkaran bilimsel ve teknolojik faaliyetler teşvik edilecektir”.	
Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)	
<i>HİZMETLER</i>	(KP, 2007, s.86)
<i>7.3. Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi</i>	
<i>7.3.1. Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi</i>	
“595. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitiminde kaynaştırma yöntemine öncelik verilecek ve mevcut okulların fiziki koşulları uygun hale getirilecektir”.	
Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)	
<i>2. Plan'ın Hedefleri ve Politikaları</i>	
<i>2.1. Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum</i>	(KP, 2014, s.32)
<i>2.1.1. EĞİTİM</i>	
<i>a. Durum Analizi</i>	
<i>c) Politikalar</i>	
“148. Özel eğitime gereksinim duyan engellilerin ve özel yetenekli bireylerin, bütünleştirme eğitimi doğrultusunda, uygun ortamlarda eğitimlerinin sağlanması amacıyla beşerî ve fiziki altyapı güçlendirilecektir”.	

Tablo 3'te alınan kararlara bakıldığında; I., II. ve III. Kalkınma Planlarında “kabiliyet” kavramının yer aldığı, “yetenek” kavramının ise ilk defa IV. Kalkınma Planı'nda kullanıldığı ve ayrıca “olağanüstü yetenek” kavramına yer verildiği ve özellikle sanat alanında üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara Devlet imkânlarının sağlanacağı ifadeleri yer almaktadır. V. Kalkınma Planı'nda üstün zekâ ve özel yetenek, VII. ve VIII. Kalkınma Planları'nda ise üstün zekâ ve üstün yetenek kavramlarının kullanıldığı ve ilk defa V. Kalkınma Planı'nda üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitime ilişkin öğretmen ve personelin yetiştirileceği ve bu çocuklara özel eğitim hizmetlerinin götürülmesinin bir programa bağlanacağı hususu yer almaktadır. VI. ve VII. Kalkınma Planları'nda üstün yetenekli kavramının kullanıldığı, üstün yeteneklilerin eğitime ilişkin alt yapının geliştirileceği, daha önceki kalkınma planlarında (I. ve II.) olduğu gibi maddi durumu zayıf üstün yetenekli öğrencilere yönelik öncelikle parasız yatılılık ve burs sisteminin geliştirileceği ve üstün yetenekli çocukların öğretim üyesi ve öğretmen yetiştiren programlara yönlendirileceği maddeleri yer almaktadır. VII. ve VIII. Kalkınma Planları'da ilk defa üstün zekâlı çocukların uygun ortamda

yetiştirilmelerine yönelik özel sektördeki girişimlerin destekleneceği, IX. Kalkınma Planı'nda özel eğitim gerektiren öğrenciler çatısı altında toplanan öğrencilerin eğitiminde kaynaştırmaya öncelik verileceği ve X. Kalkınma Planı'nda özel eğitime gereksinim duyan engellilerin ve özel yetenekli bireylerin bütünleştirme doğrultusunda eğitim alacağı ön görülmektedir.

1963'te yayımlanan “Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik” çerçevesinde Devlet tarafından öğrencilerin yurt dışına gönderildiği bilinmekle beraber 1979'da yayımlanan IV. Kalkınma Planı'nda aynı konuya tekrar değinilmiştir.

2.7.3. Siyasi Parti Seçim Beyannameleri

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) 1995 yılı ve sonrasında yayımlanan siyasi parti seçim beyannamelerinde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik alınan kararlar Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Siyasi Parti Seçim Beyannameleri Kararları

<i>1995 Seçim Beyannameleri</i>		
MHP	<i>“Fen liselerinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi için tedbirler alınacak, beyin göçünün önüne geçilecektir. Ülkemizde zekâlı ve yetenekli öğrenciler için özel bir eğitim yapılmaktadır. Ancak, üstün zekâlılar için birşey düşünülmemiştir. Bu sebeple de programımızda üstün zekâ ve kabiliyete sahip çocuklar için ayrı bir uygulama olacaktır”.</i>	(Milliyetçi Hareket Partisi [MHP], 1995, s.21)
<i>2002 Seçim Beyannameleri</i>		
CHP	<i>“Yurt dışında bulunan mühendislerimize, uzmanlarımıza, girişimcilerimize ve yatırımcılarımıza Türkiye’de yaşanabilir ve çalışılabilir bir ortam sunarak, beyin göçünü tersine çevireceğiz”.</i>	(Cumhuriyet Halk Partisi [CHP], 2002, s.32)
CHP	<i>“Üstün ve özel yetenekliler için düzeylerine uygun eğitim olanaklarını yaygınlaştıracamız”.</i>	(CHP, 2002, s.73)
MHP	<i>“Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitim imkânlarına kavuşturulması sağlanacaktır. Yüksek başarı gösteren ortaöğretim öğrencilerinin ilgi, istek ve istidatlarına göre sınırsız ve devlet bursu ile üniversite öğrenimine devam etmeleri sağlanacaktır”.</i>	(MHP, 2002, s.72)
MHP	<i>“Üstün beyin gücünün yetiştirilmesi için, eğitimde yeni bir organizasyona gidilecek ve yurt dışı eğitim imkânlarından da yararlanılacaktır. Stratejik konularda yetişmiş insan gücünün uygun şartlarda istihdamı sağlanacaktır”.</i>	(MHP, 2002, s.108)

2007 Seçim Beyannameleri		
MHP	<i>“Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler özel eğitim imkânına kavuşturulacak”.</i>	
	<i>“Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitim imkânlarına kavuşturulması sağlanacaktır. Yüksek başarı gösteren ortaöğretim öğrencilerinin ilgi, istek ve yeteneklerine göre sınavsız ve devlet bursu ile üniversite öğrenimine devam etmeleri sağlanacaktır”.</i>	
	<i>“Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin tanımlanması, sınıflandırılması, özel eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve denetlenmesi ile eğitim programlarının günün ihtiyaçlarına göre yeniden değerlendirilmesi sağlanacaktır”.</i>	(MHP, 2007, s.96)
2011 Seçim Beyannameleri		
AK Parti	<i>“Yeni buluşlarla çıkış açan, geleceğe yön veren ve her ülkede nüfusun yaklaşık yüzde 2’sini oluşturan üstün yetenekli çocukların tespit edilmesi ve eğitilmesine özel önem verdik. Bu çalışmamızı yeni ve yüksek aşamalara taşıyacağız”.</i>	(Adalet ve Kalkınma Partisi [AK Parti], 2011, s.135)
	<i>“Çocukların doğuştan sahip olduğu zekâ ve yeteneklerini geliştirecek biçimde eğitim, bakım ve sağlık hizmetlerini yaygınlaştıracak ve fırsat eşitliğini güçlendireceğiz”.</i>	(AK Parti, 2011, s.202)
CHP	<i>“Yetenekli çocuk ve gençlerimizi keşfedecek ve aktif spora yönlendireceğiz”.</i>	(CHP, 2011, s.95)
	<i>“Ülke genelinde düzenli olarak “sportif yetenek taraması” yapacak, sporcu profili veri tabanı oluşturacağız”.</i>	(CHP, 2011, s.95)
	<i>“Sanata özel yeteneği olan çocukları erken yaşlarda tespit ederek, yeteneklerini geliştirmeleri için en ileri düzeyde eğitim olanakları sağlayacağız”.</i>	(CHP, 2011, s.97)
MHP	<i>“Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitim imkânlarına kavuşturulması sağlanacaktır”.</i>	
	<i>“Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin tanımlanması, sınıflandırılması, özel eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve denetlenmesi ile eğitim programlarının günün ihtiyaçlarına göre yeniden değerlendirilmesi sağlanacaktır. Özel eğitim hizmetleri okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkinleri kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır. Özel eğitim öğretmenleri ve yardımcı personeli yetiştirilmesine önem verilecektir”.</i>	(MHP, 2011, s.136)
	<i>“Üstün zekâlı öğrencilerin eğitim imkânları geliştirilecek. Başarılı öğrencilerin üniversiteye sınavsız geçişi sağlanacak”.</i>	

2015 Seçim Beyannameleri		
AK Parti	“Özel yetenekli öğrencilerin gelişmelerinin desteklenmesi amacıyla özel programlar ve yeni uygulamalar geliştireceğiz. Bu programların finansmanı, insan kaynaklarının temini ve gerekli alt yapının oluşturulması için gerekli düzenlemeleri gerçekleştireceğiz”.	(AK Parti, 2015, s.85)
	“Özel yetenekli öğrencilerin eğitim kalitesinin geliştirilmesi için resmi okullar yanında özel teşebbüsün de alternatif okul ve öğretim modelleri uygulamasını teşvik edeceğiz. Fen bilimleri, sosyal bilimler, işletme, teknoloji, spor ve sanat gibi alanlarda özgün öğretim modellerinin geliştirilmesini teşvik edeceğiz”.	
	“Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin seçilmesine ve eğitimine yönelik gereken düzenlemeleri özenle hayata geçireceğiz” ve “MEB, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Üniversiteler Arası Kurul ve TÜBİTAK’tan oluşan bir üst kurul yoluyla üstün zekâlılar ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili mevzuatı oluşturacağız”.	(CHP,2015, s.143,144)
CHP	“Sanata özel yeteneği olan çocukları erken yaşlarda tespit ederek, yeteneklerini geliştirmeleri için en ileri düzeyde eğitim olanakları sağlayacağız”.	(CHP, 2015, s.155)
	“Yetenekli çocuk ve gençlerimizi keşfetmek ve aktif spora yönlendirmek için ülke genelinde düzenli olarak “sportif yetenek taraması” yapacağız”.	(CHP, 2015, s.157)
	“Seçkin sporcuların desteklenmesini, antrenman, gelişim ve müsabakalarda yarışma olanaklarının iyileştirilmesini sağlamakla yükümlü yeni bir kurum oluşturacağız”.	(CHP, 2015, s.156)
MHP	“Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin özel eğitim imkânlarına kavuşturulması sağlanacak, bu öğrencilere yönelik stratejik bir kariyer planlaması ve yönlendirme sistemi geliştirilecektir”.	(MHP, 2015, s.203)
	“Yüksek başarı gösteren ortaöğretim öğrencilerinin ilgi, istek ve yeteneklerine göre devlet bursu ile üniversite öğrenimine devam etmeleri sağlanacaktır”.	
	“Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin tanımlanması, sınıflandırılması, özel eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve denetlenmesi ile eğitim programlarının günün ihtiyaçlarına göre yeniden değerlendirilmesi sağlanacaktır”.	
	“Özel eğitim hizmetleri okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkinleri kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır. Özel eğitim öğretmeni ve yardımcı personeli yetiştirilmesine önem verilecektir”.	(MHP, 2015, s.204).

Tablo 4’te görüldüğü üzere günümüze kadar siyasi partiler tarafından 1995, 2002, 2007, 2011 ve 2015 olmak üzere toplam beş seçim beyannamesinin yayımlandığı görülmektedir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik 1995’te MHP’nin, 2002’de CHP ve MHP’nin, 2007’de sadece MHP’nin ve 2011 ve 2015’te tüm siyasi partilerin seçim beyannamesinde bu konuya geniş yer ayırdıkları görülmektedir. Ayrıca tüm siyasi partiler, engelli vatandaşların haklarına, eğitimlerine, istihdamlarına, yaşamı kolaylaştırmalarına ve vb. konularda çalışma yapacaklarına dair maddelere de yer vermektedir.

2003’ten beri iktidar partisi olan AK Parti’nin seçim beyannamelerine bakıldığında; ilk defa 2011’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin maddelere yer verildiği görülmektedir. Nitekim 2012’de eğitim sisteminde (4+4+4) meydana gelen değişiklik sonrasında TBMM’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin araştırılması amacıyla meclis araştırması komisyonu kurulmuştur. Sonrasında 2013’te MEB tarafından Türkiye’nin ilk ÖYBSUP 2013-2017 yayımlanmıştır. 2015’te yayımlanan seçim beyannamesinde ise, özel

sektörün destekleneceği ve özel alanlara (müzik, resim, matematik, fen vb.) ilişkin modellerin geliştirileceğine yer verilmiştir.

2.7.4. Mevzuat

Burada Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin, kanun, kanun hükmünde kararname ve yönetmeliklerde yer alan maddeler yer verilmiştir. Ayrıca 1960'lı yıllardan günümüze kadar yayımlanan özel eğitim hizmetleri yönetmeliklerine de değinilmiştir.

2.7.4.1. Değişik Mevzuat Maddeleri

Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin yayımlanan mevzuat maddeleri Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Mevzuat, Yayımlar ve Uygulamalar

Yıl	Mevzuat	Açıklama	Kaynak
1929	1416 Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun	“Madde 1. Kanunun ilk maddesi, Umumi ve mülhak bütçe ile idare olunan Devlet devairi ve inhisar idarelerinin, vilayetlerin, şehremanetleri ile belediyelerin, ticaret odalarının ve mukavelenameleri mucibince talebe göndermeğe mecbur olan şirketlerin tahsil için ecnebi memleketlere gönderecekleri talebe bu kanun ahkamına tabidir”. “Kanunda 1988, 1990, 2006 ve 2014 yıllarında değişikliğe gidilmiştir”.	(Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun [EMGTHK], 1929)
1948	5245 İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun	“Birinci Madde. Musiki sahasında olağanüstü istidat gösteren Münir Biret kızı 1941 doğumlu İdil Biret' i ve Nuri Kan kızı 1936 doğumlu Suna Kan'ı bu kanunun esasları ve 8 Nisan 1929 tarihli ve 1416 sayılı kanunun bu kanuna aykırı olmıyan genel hükümleri uyarınca musiki tahsil etmek üzere yabancı memleketlere göndermeğe Millî Eğitim Bakanı yetkilidir”.	(İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun [İBSKYMMTG], 1948)
1956	6660 Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun	“Madde 1. Kanunun ilk maddesi, “Güzel sanatlarda fevkalâde icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dâhilinde veya yabancı memleketlerde Devlet hesabına yetiştirmeğe, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi , Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuarı müdürleri, bu müesseselerin mütehasıs öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehasıs ile fonetik ve plâstik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekâletince seçilecek iki mütehasıstan müteşekkıl komisyonun tesbit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salâhiyetlidir”. “Madde 5. “7/7/1948 tarihli ve 5245 sayılı kanun mer'iyetten kaldırılmıştır”.	(Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun [GSFİGÇDTYHK], (1956)

Yıl	Mevzuat	Açıklama	Kaynak
1963	Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik	“Madde 1. Güzel sanatlarda fevkalâde istidat gösteren çocukların Devlet tarafından yetiştirilmesi hakkındaki 15/2/1956 tarihli ve 6660 sayılı kanunun 1 inci maddesinde sözü geçen müteahhas öğretmenler, Ankara Devlet Konservatuvarının Yüksek Devre Kompozisyon, piyano, yaylı sazlar bölümlerinde esas ders öğretmeni ve Güzel Sanatlar Akademisinin resim ve heykel bölümlerinde atölye öğretmeni olarak en az 10 yıl vazife görmüş olanlar arasından seçilir. 10 yıl şartı gerçekleştirilmezse seçim bu dallarda en kıdemli olan öğretmenler arasından yapılır”. Madde 18. “6660 sayılı kanuna göre hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer”.	(Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik [GSFİGÇDTHY], 1963)
1963	Fen Lisesi	<i>Ortaöğretim kurumlarının amaçları</i> “Madde 7. (2) a) Fen liseleri, fen ve matematik alanlarında; sosyal bilimler liseleri, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmeyi amaçlar”.	(Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği [OÖKY], 2013)
1983	Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu	<i>Tanımlar ve kısaltmalar</i> “Madde 3. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıkları sebebiyle normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4-18 yaş grubundaki çocukları”. <i>Resmî ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarında özel eğitim</i> “Madde 8. Okullarda çeşitli özür gruplarında öğrenci bulunduğu, okulların bünyesinde özürli öğrencilerin özelliklerine göre yardımcı derslik; aynı özür ve özellik grubuna giren öğrencilerin bulunduğu normal okullarda özel sınıflar; üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklar için de özel okul ve sınıflar açılabilir”.	(Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu [ÖEMÇK], 1983)
1989	Güzel Sanatlar Lisesi	<i>Ortaöğretim kurumlarının amaçları</i> “Madde 7. (2) c) Güzel sanatlar liseleri, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi”.	(OÖKY, 2013)
1991	I. Özel Eğitim Konseyi	“Türkiye'deki özel eğitimin durumunu, sorunlarını ve çözüm önerilerini kapsayan "I. Özel Eğitim Konseyi" 13-15 Mayıs 1991 tarihlerinde toplanmış, sekiz ayrı komisyon çalışmalarını raporlaştırmıştır. Bu Konsey Türkiye'de özel eğitim konusunda yapılmış oldukça kapsamlı ve şûra nitelikli bir çalışmadır. Bu Konseyde uygulamayı olumlu yönde etkileyebilecek kararlar alınmıştır”.	(Akçamete, 2007, s.199)
1995	Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)	<i>Merkez açma</i> “Madde 5. Bilim ve sanat merkezleri, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmaları amacıyla açılan destek eğitim kurumlarıdır” (BİLSEM Yönergesi, 2015). Öğrenciler bilim ve sanat merkezlerinde okul dışı zamanlarda hafta içi veya hafta sonu eğitim almaktadır. İlköğretim çağı öğrencilerinin özel yeteneklerini geliştirme projesi kapsamında pilot iller ve pilot bölgeler seçilerek Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt illeri dâhil edilmiş gerekli süreçleri tamamlamış olan Ankara’da ilk bilim ve sanat merkezi 1995 yılında Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi açılmış ve 1995-1996 eğitim ve öğretim yılında 45 öğrenciye hizmet vermeye başlamıştır. Bugün 80 ilde 106 bilim ve sanat merkezi bulunmaktadır. Bilim ve sanat merkezlerinde hafta sonu, yarıyıl veya yaz tatillerinde eğitim ve öğretim hizmeti verilebilmektedir. Üç dönem halinde planlanan faaliyetlerin süresi öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir. Uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi/yönetimi alanlarında eğitim programları uygulanarak öğrencilerin kişisel, sosyal ve akademik gelişimleri sağlanmaktadır.	(İÇÖÖYGP, 1997; BİLSEM Yönergesi, 2015)

Yıl	Mevzuat	Açıklama	Kaynak
1997	573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	<i>Amaç</i> “Madde 1. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir”. <i>Tanımlar</i> “Madde 3. Özel eğitim gerektiren birey “çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi”.	(KHK, 1997)
2003	Sosyal Bilimler Lisesi	<i>Ortaöğretim kurumlarının amaçları</i> “Madde 7. (2) a) Fen liseleri, fen ve matematik alanlarında; sosyal bilimler liseleri, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmeyi amaçlar”.	(OÖKY, 2013)
2004	Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu	2004 yılında düzenlenen I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi yayımıdır.	(Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu [DTKÖR], 2004)
2004	Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyonu Ön Raporu	2004 yılında düzenlenen I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi yayımıdır.	(Politika Önerileri Komisyonu Ön Raporu [PÖKÖR], 2004)
2005	Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5378)	<i>Amaç</i> “Madde 1. Bu Kanunun amacı; özürllülüğün önlenmesi, özürllülerin sağlık, eğitim, rehabilitasyon, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğine ilişkin sorunlarının çözümü ile her bakımdan gelişmelerini ve önlerindeki engelleri kaldırmayı sağlayacak tedbirleri alarak topluma katılımlarını sağlamak ve bu hizmetlerin koordinasyonu için gerekli düzenlemeleri yapmaktır”.	(Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun [KHKDYHK], 2005)
2007	Özel Öğretim Kurumları Kanunu (5580)	<i>Amaç ve kapsam</i> “Madde 1. Bu Kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından açılacak özel öğretim kurumlarına kurum açma izni verilmesi, kurumun nakli, devri, personel çalıştırılması, kurumlara yapılacak malî destek ve bu kurumların eğitim-öğretim, yönetim, denetim ve gözetimi ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarının; eğitim-öğretim, yönetim, denetim, gözetim ve personel çalıştırılmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir. Bu Kanun, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişilerce açılan özel öğretim kurumları ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarını kapsar”. <i>Tanımlar</i> “Madde 2. h) Özel eğitim okulu, Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş personelin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programlarının uygulandığı özel öğretim kurumunu”, “k) Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, Özel eğitim gerektiren bireylerin konuşma ve dil gelişim güçlüğü, ses bozuklukları, zihinsel, fiziksel, duyuşsal, sosyal, duyuşsal veya davranış problemlerini ortadan kaldırmak ya da etkilerini en az seviyeye indirmek, yeteneklerini yeniden en üst seviyeye çıkarmak, temel öz bakım becerilerini ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını”.	(Özel Öğretim Kurumları Kanun [ÖÖKK], 2007)

Yıl	Mevzuat	Açıklama	Kaynak
2009	Spor Liseleri	<i>Ortaöğretim kurumlarının amaçları</i> “Madde 7. (2) ç) Spor liseleri, öğrencilere beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceriler kazandırmayı, beden eğitimi ve spor alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi”.	(OÖKY, 2013)
2009	Strateji Planı Hazırlıkları	Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013’ün Hazırlanmasına İlişkin Resmî Gazete’de Yayımlanması.	(Resmî Gazete [RG], 2009)
2011	652 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	2011 yılında önce şube müdürlüğü düzeyinde yürütülen işlemler, bu tarihten sonra daire başkanlığı düzeyinde yürütülmeye başlanmıştır.	(RG, 2011)
2012	Komisyon Kurulması	TBMM Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Komisyon Kurulması.	(TBMM, 2012)
2012	Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği	<i>Tanımlar</i> “Madde 4. u) (Ek:RG-8/8/2015-29439) Yetenek kursu: Kişilerin, sanatsal ve sportif alanlarda Bakanlıkça belirlenmiş uygun eğitim ortamlarında, öğrenim seviyelerine, ilgi ve isteklerine uygun öğretim programları doğrultusunda, bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerini geliştirdiği, serbest zamanlarını değerlendirdiği çeşitli kurs kapsamındaki özel öğretim kurumlarını”. <i>Ölçme ve değerlendirme biriminin görevleri</i> “Madde 34. Kurumlarda, ölçme ve değerlendirme uzmanı sorumluluğunda isteğe bağlı olarak ölçme ve değerlendirme birimi kurulabilir. Birim, öğrencilerin/kursiyerlerin genel başarı seviyesini, özel yetenekli veya öğrenme güçlüğü çeken bireyleri ve öğrenme güçlüğü çekilen konuları tespit ederek diğer eğitim personeli ile iş birliği içerisinde gerekli iyileştirme tedbirlerini alır”.	(ÖÖKY, 2012)
2014	Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği	<i>Tanım</i> “Madde 4. f) Destek eğitim odası: Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden çocuklar ile üstün yetenekli çocuklara ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı”. <i>Destek eğitim odası açılması</i> “Madde 84. (1) Kaynaştırma öğrencileri ile özel yetenekli öğrenciler için okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında özel eğitim desteği verilmesi amacıyla okulun fiziki imkânları doğrultusunda destek eğitim odası açılabilir. (2) Destek eğitim odasındaki eğitim hizmetleri, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yürütülür. (3) Destek eğitim odasının öğretim materyalleri ve donanım ihtiyaçları öğrencilerin ihtiyaç ve özellikleri dikkate alınarak sağlanır”. <i>İlköğretim kurumlarında sınıf yükseltme</i> “Madde 32. (1) İlkokul 1, 2 ve 3 üncü sınıf öğrencilerinden bilgi ve beceri bakımından sınıf düzeyinin üstünde olanlar velisinin yazılı talebi, sınıf öğretmeninin önerisi ile eğitim ve öğretim yılının ilk ayı içinde sınıf yükseltme sınavına alınırlar. Başarılı olanlar bir üst sınıfa yükseltilir. a) Bu sınav okul müdürünün başkanlığında sınıf öğretmeni ve bir üst sınıfın öğretmenlerinden oluşan komisyon tarafından yapılır. Okulda bu komisyonu oluşturacak sayıda öğretmen bulunmaması durumunda, sınavın yapılacağı yer ile sınav komisyonu, okulun bağlı bulunduğu il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne belirlenir. b) Sınav sonucu tutanakla tespit edilir. Bu tutanak, okul yönetimince dosyasında saklanır. Başarılı olanların durumu e-Okul sistemine işlenir. c) Sınıf yükseltme sınavına değişik sınıflarda olmak üzere bir defadan fazla da girilebilir. Ancak sınıf yükseltme aynı öğrenci için bir kez yapılır. (2) İlkokul çağında olup akranları ile birlikte okula devam edemeyen ve okuma yazma bilmeyen öğrenciler, birinci sınıf öğrenimlerini	(Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği [OÖEİKY], 2014)

		başarıyla tamamlamaları hâlinde, eylül ayında yapılacak bir sınavla yaşına uygun bir ilkokul sınıfına yerleştirilir. (3) (Değişik:RG-25/6/2015-29397) Sağlık durumu nedeniyle okula devam etmesinin uygun olmadığına ilişkin sağlık kurulu raporu alanlar, raporları süresince izinli sayılırlar. Bu sürenin bitiminde öğrencilerin okula devamları sağlanır. Bu öğrenciler okula döndüklerinde, devam edemedikleri eğitim ve öğretim yılına ait derslerden okul müdürünün sorumluluğu ve koordinesinde, alan öğretmenlerinden oluşturulacak komisyonca sınava alınır. Başarılı olanlar bir üst sınıfa devam ettirilir. (4) (Ek:RG-25/6/2015-29397) Ortaokul/İmam-hatip ortaokulu 5 inci, 6 ncı ve 7 nci sınıf öğrencilerine velisinin yazılı başvurusu üzerine bir eğitim ve öğretim yılı Diyanet İşleri Başkanlığının açmış olduğu hafızlık eğitimine devam etmelerine izin verilir. Hafızlık eğitimine devam ettiğini belgelendirenlerden o eğitim ve öğretim yılı için devam zorunluluğu aranmaz. Bu sürenin bitiminde öğrencilerin okula devamları sağlanır. Bu öğrenciler okula döndüklerinde, devam edemedikleri eğitim ve öğretim yılına ait derslerden okul müdürünün sorumluluğu ve koordinesinde, alan öğretmenlerinden oluşturulacak komisyonca sınava alınır. Başarılı olanlar bir üst sınıfa devam ettirilir”.	
2014	Özel Yetenekli Bireyler Eğitim Programı Taslağı (ÖZYEP)	“1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri göz önünde bulundurularak hazırlanan ÖZYEP; örgün eğitim kurumları, Bilim ve Sanat Merkezleri ve özel yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgilenen birçok farklı paydaş için tasarlanmıştır. Bu program, özel yetenekli öğrencilerin hazırlanış, motivasyon, öğrenme becerileri ve öğrenme stilleri ile sosyalleşme gibi alanlarda farklılaştırma yapılmasına olanak sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. ÖZYEP, örgün eğitim programlarının (ilkokul, ortaokul ve lise) yerine geçmez, örgün eğitim programlarının kazanımlarına dayalı öğretimde farklılaştırmaya izin vererek onu destekler”.	(Millî Eğitim Bakanlığı-Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü [MEB-ORGM], 2014, s.4)
2013	Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği	<i>Destek eğitim odası</i> “Madde 103. (1) (Değ: 13/09/2014-29118 RG) Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerle özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için okulun bünyesinde destek eğitim odası ve eğitim bölgelerinde yetenek atölyeleri açılır. Burada yürütülecek iş ve işlemler Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür”.	(OÖKY, 2013)

2.7.4.2. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

1960’lı yıllardan günümüze kadar yayımlanan özel eğitim hizmetleri yönetmeliklerinde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin maddeler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Yer Alan Bazı Maddeler

<i>Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği (1962)</i>	
<i>I. Özel eğitim okulları:</i>	(Özel Eğitime Muhtaç
“Madde 4 - <i>Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar için de özel eğitim okulları açılabilir</i> ”.	Çocuklar
<i>II. Özel eğitim sınıfları:</i>	Yönetmeliği
“Madde 13 - <i>Üstün zekâlı ve üstün özel yeteneklere sahip çocuklar içinde özel sınıflar açılabilir</i> ”.	[ÖEMÇY],
<i>III. Gezici özel eğitim öğretmenlikleri:</i>	1962, s.8062)
“Madde 15 - Arızalarının derece ve çeşidi yönünden normal okulların normal sınıflarında yetiştirilmeleri mümkün olan özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitim ve öğretim gezici özel eğitim öğretmenleri vasıtasıyla yapılır. Bu şekildeki eğitim öğretim imkânlarından aşağıdaki özel gruplara giren öğrenciler faydalanırlar”.	
“a) <i>Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar</i> , körler ve az görenler; sağır ve ağır işitenler, konuşma arızası, mahdud ortopedik arızası olanlar (Topal, çolak, kambur, hafif felçlilik gibi) ağır öğrenenler”.	
“b) Ayrıca mühim hastalıkları bulunan, uzun süreli ev ve hastane tedavisine muhtaç olan öğrenciler de gezici özel eğitim öğretmenlerinin hizmetlerinden faydalanırlar”.	
<i>Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Hakkında Yönetmelik (1975)</i>	
<i>Özel eğitime muhtaç çocuklar:</i>	(ÖEMÇHY,
“Madde 1 - Beden, zihin, duygu ve sosyal özelliklerindeki olağan dışı ayrıcalıkları nedeniyle normal eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan çocuklara Özel Eğitime muhtaç çocuklar denir”.	1975)
<i>II - ZİHİN ÖZELLİKLERİ YÖNÜNDEN</i>	
<i>1 - Üstün olanlar</i>	
“A - <i>Üstün Zekâlı: Zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 130 ve daha yukarı olana üstün zekâlı denir</i> ”.	
“B - <i>Üstün Özel Yetenekli: Zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 120 ve daha yukarı olup da güzel sanatlar, matematik, fen ve teknik gibi belirli alanlarda yaşdaşlarından belirgin ölçüde üstün olana üstün özel yetenekli denir</i> ”.	
<i>Özel eğitim sınıflarının mevcutları:</i>	
“Madde 16 - Körler 10-15, az görenler 15-20, sağır ve ağır işitenler 15 - 20, ortopedikler 10 - 20, hastane sınıfları 10 -15, geri zekâlılar 15-20, <i>üstün zekâlılar</i> 20-25, sosyal ve duygusal yönden uyumsuzluğu olanlar için de 10-15 olarak kabul edilir”.	
<i>DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SINIF GEÇME, SINAVLAR VE BELGELER</i>	
“Madde 49 - <i>Okula devam eden öğrencilerden beden ve zihince gelişmiş olup da bilgi seviyesi sınıf seviyesinin üstünde olanlar, yönetmelikleri uyarınca yapılacak yeterlik sınavını başarmaları halinde bir üst sınıfa geçirilirler</i> ”.	
“Madde 60 - Özel eğitim okul ve sınıflarına atanacak yönetici, öğretmen, uzman ve diğer personel, atanacakları kurumun özelliğine göre atanmadan önce veya atandıktan sonra yetiştirilirler”.	

Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği (1985)	
Tanımlar	(Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği [ÖEOY], 1985, s.4,5,15,18,20).
"Özel Eğitim", özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitimi".	
"Özel Sınıf", Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki resmî ve özel normal eğitim yapan okullarda kör, az gören, sağır, ağır işiten, ortopedik özürlü, eğitilebilir, öğretilebilir, <i>üstün zekâlı, üstün özel yetenekli</i> vb. özel eğitime muhtaç çocuklar için açılacak sınıfları".	
Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Gruplanması	
"i) <i>Üstün zekâlı</i> ", <i>zekâ bölümü</i> çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 130 veya daha yukarı olan",	
"j) <i>Üstün özel yetenekli</i> " <i>zekâ bölümü</i> çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 110 veya daha yukarı olupda <i>güzel sanatlar, teknik ve benzeri alanlarda yaşutlarından belirli ölçüde üstün olan</i> ".	
Seviye Tesbit İmtihanı	
"Madde 50 - Çeşitli sebeplerle hiç okula gitmemiş veya öğretime ara vermiş çocuklardan <i>özel olarak kendilerini yetiştirmiş olanlar</i> , okul müdürünün başkanlığında üç öğretmenin katılacağı bir komisyon tarafından imtihan edilerek, yaş durumları ve okulun kayıt kabul şartları da gözönünde tutulmak suretiyle bilgi seviyelerine uygun sınıflara kaydedilirler. Bu madde hükmünden Bakanlık izniyle yabancı uyruklu çocuklar da yararlanabilir".	
Sınıf Geçme ve İmtihanlar	
"Madde 60 - İlkokula devam eden öğrencilerden beden ve zihince gelişmiş olup da bilgi seviyesi sınıf seviyesinin üstünde olanlar sınıf öğretmenlerinin teklifi ve velisinin isteği üzerine öğretim yılının ilk iki ayı içinde açılacak yeterlik imtihanına alınırlar. Bunlardan bir üst sınıfı başarabileceklerine kanaat getirilenler bir üst sınıfa yükseltirler".	
Diğer Okullarda Özel Eğitim	
"Madde 70 - Yatılı özel eğitim okuluna alınmayı gerektirmeyen özel eğitime muhtaç çocuklar için il içindeki diğer okullarda özel eğitim tedbirleri alınır".	
Özel Sınıflar	
"Madde 71 - Resmî ve özel ilkokul, ortaokul, lise ve dengi okullarla özel eğitim okullarında, okulun programından yeterince yararlanamayan özel eğitime muhtaç çocukların istidat, ilgi, özür ve özellikleri gözönünde tutularak hazırlanacak programlara göre eğitim-öğretime tabi tutulması amacıyla,	
a) Körlere ve az görenler sınıfı,	
b) Sağırlar ve ağır işitenler sınıfı,	
c) Alt özel sınıf,	
d) üst özel sınıf,	
e) <i>Üstün özel yetenekliler sınıfı gibi özel sınıflar açılır</i> ".	
"Bunlardan az görenler, ağır işitenler ile alt özel sınıflar özel eğitim okullarında ve diğer okullarda; kör, sağır, <i>üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklara mahsus özel sınıflar ise normal okullar bünyesinde açılır</i> ".	

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2000)	
Tanımlar	(ÖEHY, 2000, s.418,420,435)
"d) Özel Eğitim: Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi".	
"v) <i>Üstün veya Özel Yetenek: Akademik alanda ve/veya sanat alanındaki yetenekleri açısından akranlarına göre üst düzeyde performans gösterme durumu</i> ".	
Üstün veya özel yeteneği olan bireyler için açılan kurumlar	
"Madde 41 - İlköğretim ve orta öğretim çağında, üstün veya özel yetenekli olduğu belirlenen öğrenciler için, gündüzlü ve yatılı özel eğitim kurumları açılır. Bu kurumlarda, öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve özel yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak bireysel ve destek eğitim programları uygulanır.	
Açılan kurumların eğitim-öğretim uygulama süreci ile çalışma usul ve esasları Bakanlıkça hazırlanacak yönerge ile belirlenir".	

Tanımlar

“ı) Destek eğitim odası: Kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı”.

“y) Özel eğitim: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi”.

“ğğ) Üstün yetenekli birey: Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyi”.

Destek eğitim odası açılması

“MADDE 28 – (1) Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılır”.

Üstün yetenekli bireylerin eğitimi amacıyla açılan kurumlar

“MADDE 43 – (1) Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.

(2) Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- Bireysel eğitim-öğretim yapılması esastır.
- Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sosyal ve duygusal gelişim bütünlük içerisinde ele alınır.
- Kurumdaki eğitim-öğretim etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki programlara destek olacak şekilde planlanır ve yürütülür.
- Öğrencilerin özel yetenek alanlarıyla ilgili örgün eğitim kurumlarında izledikleri program ile kurumdaki yapacakları çalışmalar arasında paralellik sağlanır.
- Öğrencilere, geleceğe yönelik düşünme, tahminlerde bulunma ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtma becerileri kazandırılır.
- Eğitim-öğretim etkinlikleri öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ile denetim yerine içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.
- Öğrencilere, kapasiteleri ölçüsünde benlik gelişimi ve iletişim becerileri kazandırılır.
- Öğrencilerin, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünme yetenekleri, ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirilir.
- Öğrencilere, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri kazandırılır.
- Öğrencilere, öğrenme, araştırma, problem çözüme ve bağımsız karar verme becerileri kazandırılır.
- Eğitim-öğretim süreci; öğrenci, veli, okul ve kurumun iş birliğinde devam ettirilir”.

Tablo 6’da görüldüğü üzere 1960’lı yıllardan günümüze kadar toplam beş yönetmelik yayımlanmıştır. İlk defa 1975’teki yönetmelikte tanımlara yer verildiği gözlenmektedir. 1962, 1975 ve 1985 yıllarındaki yönetmeliklerde üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli, 2000’deki yönetmelikte üstün veya özel yetenekli ve 2006’daki yönetmelikte üstün yetenekli kavramlarının kullanıldığı dikkat çekmektedir. Yayımlanan tüm yönetmeliklerde özel eğitim okullarının açılabilmesi ve 1962, 1975 ve 1985 yıllarındaki yönetmeliklerde özel eğitim sınıflarının açılabilmesi ifade edilmektedir. 1975 ve 1985 yıllarındaki yönetmeliklerde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sınıf atlatılabileceğine yer verildiği ancak 2006’daki yönetmelikte ise yer verilmediği görülmektedir. 1975 ve 1985 yıllarındaki yönetmeliklerde üstün zekâ 130 ve yukarı şeklinde tanımlanmaktadır. Üstün özel yetenekli ise 1975’teki yönetmelikte 120 ve yukarı, 1985’teki yönetmelikte 110 ve yukarı şeklinde

tanımlanmaktadır. 2000 ve 2006'daki yönetmeliklerde kaynaştırma eğitimi ve destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin ifadeler yer almaktadır.

2.7.4.3. Yönerge ve Genelge

BİLSEM'in kuruluş, eğitim ve öğretim, yönetim ve işleyişi ile ilgili usul ve esaslarını düzenleyen yönerge bulunmaktadır (BİLSEM Yönergesi, 2016). İlk defa 1995'te yayımlanan BİLSEM yönergesi zaman içerisinde değişiklikler yapılarak 2001, 2007 ve 2015 yıllarında da yayımlanmıştır. Yönergelere bakıldığında 2008 yılına kadar olan süreçte öğretmen seçiminin yerelde yapıldığı ancak 11/12/2007 tarihli ve 5763 sayılı 2007/87 No'lu *Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Seçimi Genelgesi*'nin (EK 1) yayımlanması ile birlikte öğretmen seçimlerinin merkezi bir şekilde yapıldığı söylenebilir.

2.8. Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 (ÖYBSUP 2013-2017)

05/08/2009 tarihli ve 27310 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan BTYK'nın onsekizinci ve ondokuzuncu toplantısı ile ilgili 2009/16 sayılı Başbakanlık Genelgesinde; Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini iyileştirmek üzere MEB ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sorumluluğunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı (KB), TÜBİTAK, YÖK ve Üniversiteler iş birliği ile *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013* hazırlanmasına karar verilmiştir (RG, 2009). Yayımlanan karar sonrası strateji planı, MEB tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile ön çalışmalar yapılarak 2013'te BTYK'nın yirmi beşinci toplantısında sunularak yürürlüğe girmiştir.

ÖYBSUP 2013-2017'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik yapılması gerekenler Tablo 7'de özet halinde yer almaktadır (ÖYBSUP, 2013).

Tablo 7

Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler İçin Eğitim Düzeylerine Göre Yeni Uygulama Modelleri

Planlanan Uygulamalar		Eğitim Düzeyleri			
		Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise
1	Zekâ Testleri	-	-	+	+
2	Gelişim Testleri	+	+	-	-
3	Ürün Seçki Dosyaları	+	+	+	+
4	Hızlandırma (Erken Okula Başlatma ve/veya Sınıf Yükseltme)	-	+	+	+
5	Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi	+	+	+	+
6	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları	+	+	+	+
7	Okul İçİ Zenginleştirilmiş Destek Programları	+	+	+	+
8	Okul Dışı Zenginleştirilmiş Destek Programları	+	+	+	+
9	Yetenek Atölyeleri	-	+	+	+
10	Destek Eğitim Odaları	+	+	+	+
11	Eğitim Bölgeleri Yetenek Grupları	-	-	+	+
12	BİLSEM	-	+	+	+
13	İleri Düzey Eğitim	-	-	-	+
14	Uzaktan Eğitim	+	+	+	+
15	Mentörlük Desteği	-	-	-	+
16	Aile Eğitim Programları	+	+	+	+
17	Öğretmenlerin Özel Yetenekler Konusunda Hizmet Öncesi/İçİ Eğitimi	+	+	+	+

Strateji planının yayımlanmasındaki temel amaç; üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi felsefesini oluşturmak ve toplumdaki anlayışı geliştirmek; alınacak kararlarda ve yapılacak uygulamalarda süreklilik ve fırsat eşitliği sağlamaktır (ÖYBSUP, 2013). Tablo 7’de görüldüğü üzere tanılamada, okul öncesi ve ilkokulda gelişim testlerine, ortaokul ve lisede zekâ testlerine ve her kademede ürün seçki dosyalarına yer verilmektedir. Ayrıca okula erken başlatma ve sınıf atlatma okul öncesi dışında tüm eğitim kademelerinde yapılabilmektedir. Zenginleştirme uygulamalarına her kademede, mentörlük uygulamalarına ise sadece lisede yer verildiği görülmektedir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde, ortaokul ve lisede; BİLSEM, eğitim bölgeleri yetenek grupları, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, güzel sanatlar liseleri ve spor liseleri gibi ayrı okul uygulamalarının önerildiği görülmektedir. Yayımlanan strateji planında özel eğitim sınıf uygulamalarının ise önerilmediği düşünülebilir.

Kısacası strateji planı, üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması, eğitimleri, personelin yetiştirilmesi, eğitim ortamlarının düzenlenmesi gibi konularda yapılacak çalışmaları düzenlemektedir. Ayrıca strateji planında üstün zekâlı ve yeteneklilere yönelik örgün ve yaygın eğitimde tek tip uygulamalar yerine çeşitli uygulamaların yer aldığı farklılaştırılmış, zenginleştirilmiş ve hızlandırılmış çoklu eğitim modelleri ile çoklu tanılama yaklaşımı

önerilmektedir (ÖYBSUP, 2013).

2.9. Kalkınma Ajansları

Türkiye’de bölgeler arası gelişmişlik düzeylerini eşitlemek ve bölgeler arası daha sağlıklı iletişim kurabilmek amacıyla 08/02/2006 tarihli ve 26074 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun sonrası toplam 26 Kalkınma Ajansı kurulmuştur. Kalkınma Ajansları, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulmuştur (RG, 2006).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin ajansın sağladığı proje desteklerini öğrenebilmek amacıyla Ekim 2016 tarihinde KB ile 24/10/2003 tarihli ve 25269 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yazışmalar yapılmıştır. Yazışma sonucunda elde edilen bilgiler ışığında bugüne kadar desteklenen projelere yönelik bilgiler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Kalkınma Ajansları Proje Destekleri

	<i>Kalkınma Ajansı</i>	<i>Proje Sayısı</i>	<i>Yıl</i>			<i>Toplam Bütçe (TL)</i>	<i>Açıklama (Konu)</i>
1	İstanbul Kalkınma Ajansı	10	2012-2013	2014-2015	2015-2016	6.890.588	1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi 2. Öğretmen eğitimi 3. Aile eğitimi 4. Dezavantajlı üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere destek eğitimi 5. Model Uygulama
			3	5	2		
2	Trakya Kalkınma Ajansı	2	2012-2013	2014-2015	2015-2016	883.434	1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin desteklenmesi
			-	1	1		
3	Güney Marmara Kalkınma Ajansı	4	2012-2012	2013-2013	2014-2014	185.025	1.Öğretmen eğitimi 2. Dezavantajlı üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi
			1	2	1		
4	Zafer Kalkınma Ajansı	2	2012-2012	2013-2013	2014-2014	11.851	1. Öğretmen eğitimi 2. Aile eğitimi 3. BEP hazırlama
			-	-	2		
5	Bursa-Eskişehir-Bilecik Kalkınma Ajansı	1	2012-2013	2014-2015	2015-2015	14.999	1. Öğretmen eğitimi
			-		1		
6	Doğu Marmara Kalkınma Ajansı	2	2012-2013	2014-2014	2016-2016	11.138	1. Öğretmen eğitimi
				1	1		
7	Ankara Kalkınma Ajansı	2	2012-2013	2014-2015	2015-2016	381.696	1. Model uygulama (atölye ve destek eğitim odaları) 2. Akıl oyunları atölyesi oluşturma
			-	-	3		
8	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı	3	2012-2013	2014-2014	2015-2015	16.288	1. Öğretmen eğitimi
			-	2	1		
9	Ahiler Kalkınma Ajansı	1	2011-2011	2014-2014	2015-2016	11.952	1. Öğretmen eğitimi
			1	-	-		
10	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı	3	2012-2013	2014-2014	2016-2016	15.731	1. Öğretmen eğitimi
			1	1	1		
11	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı	3	2013-2013	2015-2016	2016-2016	25.629	1. Öğretmen eğitimi
			1	1	1		
12	Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı	1	2012-2012	2013-2013	2014-2015	6.797	1. Öğretmen eğitimi
			-	1	-		
13	Serhat Kalkınma Ajansı	1	2012-2013	2014-2015	2015-2016	259.400	1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin desteklenmesi 2. Model uygulama (atölye)
			-	-	1		

Tablo 8’de görüldüğü üzere üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik proje desteğinin daha çok 2012 yılı ve sonrasında başladığı, her yıl birkaç projenin desteklendiği ve desteklenen projelerin ise ağırlıklı olarak öğretmen eğitimi ve niteliklerinin artırılmasına yönelik olduğu görülmüştür.

2.10. Sivil Toplum Kuruluşları

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı birimine 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında başvurulmuş, adında veya amacında “üstün zekâ”, “üstün yetenek” ve “özel yetenek” kavramları bulunan sivil toplum kuruluşları istenmiştir. Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime yönelik faal/fesih olan derneklerin sayıları yıllara ve illere göre Tablo 9 ve Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 9

Yıllara Göre Açılan Dernek Sayıları

<i>Yıl</i>	<i>Sayı</i>	<i>Yıl</i>	<i>Sayı</i>
2001	2	2009	3
2002	1	2010	5
2003	1	2011	2
2004	-	2012	12
2005	1	2013	9
2006	7	2014	7
2007	2	2015	6
2008	3	2016	5

Tablo 10

İllere Göre Açılan Dernek Sayıları

<i>İl</i>	<i>Sayı</i>	<i>İl</i>	<i>Sayı</i>	<i>İl</i>	<i>Sayı</i>
İstanbul	15	Kütahya	2	Mersin	1
Ankara	12	Amasya	1	Ordu	1
Kocaeli	5	Aydın	1	Samsun	1
Bursa	4	Batman	1	Sinop	1
Antalya	3	Kahramanmaraş	1	Şanlıurfa	1
Balıkesir	3	Karabük	1	Tokat	1
Adana	2	Kastamonu	1	Trabzon	1
İzmir	2	Kayseri	1	Van	1
Tekirdağ	2	Konya	1		

Tablo 9 ve Tablo 10’da görüldüğü üzere, 2001-2016 yılları arasında toplam 66 dernek/federasyon açıldığı, 2016’da bu dernek/federasyonların 25’inin fesih edildiği bilgisi gelmiştir. İlk “üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar derneği”nin 2001’de Bursa ve Tekirdağ’da açıldığı ancak her iki derneğin de daha sonra feshedildiği öğrenilmiştir. En çok dernek açılan

illere bakıldığında ise İstanbul, Ankara, Kocaeli, Bursa, Antalya ve Balıkesir ön sıralarda yer almaktadır.

2.11. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Tutanakları

TBMM' nin internet sitesine, “zekâ”, “yetenek”, “üstün zekâ”, “üstün yetenek”, “özel yetenek”, “istidat”, “kabiliyet”, “fen lisesi”, “güzel sanatlar lisesi” ve “sosyal bilimler lisesi” kavramları yazılmış ve 1908’den günümüze kadar yayımlanan tutanaklar taranmıştır. Cumhuriyet’in ilk yılları yetişmiş insan gücüne en fazla ihtiyaç duyulan yıllardır. 1929’da dünyada yaşanan ekonomik bunalıma rağmen Atatürk’ün talimatları doğrultusunda (TBMM Tutanağı, 2006/10) “Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun”u yayımlanmış ve öğrenciler, öğretmen olarak yetiştirilmek üzere Almanya, Fransa ve diğer Avrupa ülkelerine gönderilmiştir” (TBMM Tutanağı, 1992/11). Yayımlanan kanuna ek güzel sanatlar dallarından birinde olağanüstü istidat gösteren çocuklar, kurul kararına dayandırılarak Millî Eğitim Bakanı’nın yetkisi dahilinde yabancı memleketlere gönderilmiştir (TBMM Tutanağı, 1948/1).

Türkiye’de eğitim alamayacağına dair yerli ve yabancı uzmanların raporları bulunan İdil Biret’in eğitimi olağan durumdaki öğrencilerin yabancı memleketlere gönderilmesini mümkün kılan 1416 Sayılı Kanuna uymamaktadır. Bu bakımdan gerek İdil Biret’in gerek İdil Biret gibi olağanüstü güzel sanat istidadı gösteren çocukların yabancı memleketlerde yetiştirilmelerini sağlayabilmek amacıyla ek taslak hazırlanmıştır (TBMM Tutanağı, 1948/2). Öncelikle yeteneğin daha kolay tanımlanabilir olması düşüncesi ile yetenek tanınması yapılmış ve daha sonra İdil Biret ve Suna Kan hakkındaki 5245 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Ancak uzun vadede temel hedefin tüm yetenekli öğrenciler olduğu unutulmamalıdır (TBMM Tutanağı, 1955/3). Gerekli adımlar atılmış olmasına rağmen yayımlanan kanunlardan yeterli sayıda öğrenci yararlanamamıştır (TBMM Tutanağı, 1967/4).

Tutanaklardan elde edilen bir başka sonuç da eğitimde fırsat eşitliği kavramının her dönem

tartışılmış olmasıdır. Örneğin fen lisesi sınavlarına 1966'da on bin öğrenci katılmış ve birinci basamağı bin öğrenci kazanmıştır. İkinci basamak sınavından sonra ise yüz öğrencinin seçilmesi gerekmektedir. Bin öğrenciden en yüksek puan alan 100 öğrenci sınavı kazanmıştır. Sınavı kazananların 22'si Ankara'dan, 21'i İstanbul'dan, 20'si İzmir'den, 4'ü Eskişehir'den, 4'ü İçel'den ve bazı illerden birer kişidir. Kırk beş ilden ise tek bir kişi dahi yoktur. Kazananların 47'si özel, azınlık ve yabancı okullardan, geri kalanlar ise özel ve resmî kolejlerdendir.. Köy okullarından mezun 200 bin öğrenciden bir tek bir öğrenci bile yoktur (TBMM Tutanağı, 1967/5).

1963'te fen lisesine ilişkin bir soru önergesine verilen cevaplarda; fen lisesi tanılamalarında sosyo-kültürel-ekonomik düzeyi yüksek çocukların seçildiği, kırsal kesimden seçilen çocukların bulunmadığı, uygulanan eğitim programının net bir şekilde anlaşılmadığı, mezunlarının üniversiteye nasıl girecekleri ile ilgili belirsizliklerin bulunduğu ve fen lisesi uygulamasının ABD'ye insan gücü yetiştirmeye yönelik bir proje olduğu ifade edilmektedir (TBMM Tutanağı, 1966/6/7/8).

Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 30 arkadaşının, Türkiye'deki özörlölerin problemleri ile bu konuda alınacak tedbirleri ve uygulamaya konulacak yeni politikaları tespit etmek amacıyla Anayasa'nın 98 inci, içtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi ve meclis araştırması komisyonu raporu 1992'de yayımlanmıştır (T.B.M.M. Tutanağı, 1992/9). Komisyon kararlarına ilişkin bazı maddeler Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11

Komisyon Kararlarına İlişkin Bazı Maddeler

<i>Komisyon</i>	<i>Bazı Kararlar</i>	
Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 30 Arkadaşının, Ülkemizdeki Özürlülerin Problemleri ile Bu Konuda Alınacak Tedbirleri ve Uygulamaya Konulacak Yeni Politikaları Tespit Etmek Amacıyla Anayasa'nın 98 inci, İçtüzüğü'nün 102 ve 103 üncü Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergesi ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (10/3)	Tanım “3. Özel üstün yetenekli: Zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 110 veya daha yukarı olupta güzel sanatlar teknik ve benzeri alanlarda yaşlıtlarından belirli ölçüde üstün olanlardır” (s. 20). “4. Üstün Zekâlı: Zekâ bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 130 veya daha yukarı olanlardır” (s. 21). Finansman “1. İcat sahibi kişilerin buluşlarını uygulamaya koyabilmeleri için; patent kanunu çıkarılmalı ve Devlet bu kişilere ucuz ve faizsiz kredi imkânları sağlamalıdır. 2. Üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve eğitimlerinde gerekli finansman için mevcut tüm kurum ve kuruluşların güç birliği yapmaları ve genel bütçeden gerekli paranın sağlanması gerekmektedir. 3. Üstün yetenekli öğrencilere çeşitli imkânlar sağlayabilecek olan çeşitli kurum ve kuruluşların kredi burs vb. yardımları teşvik edilmeli, kampanyalar düzenlenmeli, gerekli bilgiler ülke çapında durulmalı tüm iletişim yolları kullanılmalıdır, örneğin (Bankalardan bu konuya ilişkin destek fonları istenebilir.) 4. Ailelerin eğitim sürecine gerekli katılımları yapabilmeleri, uygun tutum ve anlayışları geliştirebilmeleri için Aile Eğitim ve Rehberliğine yönelik çalışmalara çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak başlanmalıdır. Bu çalışmalar sırasında Bilimsel Araştırmalar ihmal edilmemelidir. 5. Üstün yetenekli çocukların aileleri çocuklarına uygun gelişim imkânlarını sağlayabilmeleri, ailedeki diğer kardeşlerin olan yeteneklerini geliştirmeleri ve sağlıklı aile ortamı sağlanabilmesi için maddî kaynak oluşturmada anne ve babaya uygun işlerin bulunması konusunda destek ve yardımcı olunması gerekmektedir. 6. Özel eğitim alanı için özel olarak eğitilmiş eğiticilerin kaybını önlemek açısından bu gruba böyle bir çalışmayı cazip kılacak ek ödenek, terfi gibi olanaklar sağlanmalıdır. 7. Üstün yeteneklilerin istihdamını düzenlemek ve geliştirmek için gerekli araştırma ve incelemeler yapmak ve bunlara uygun politikalar belirlemek de önemlidir. İş kurlmaları sağlanabilir. Araç-gereç ihtiyaçları, karşılanabilir, üniversiteye devam eden öğrencilere karşılıksız olarak burs verilebilir” (s. 94).	(TBMM Tutanağı, 1992/9)

Araştırmacı ve düşünörlere göre tarihsel süreci üç zaman dilimine ayırmak mümkündür. Bunlar; 1492-1800 birinci dönem, 1800-2000 ikinci dönem ve 2000’den günümüze üçüncü dönemdir. Birinci dönemde; insan, makine ve buhar gücü, ikinci dönemde; internet ve internete dayalı eğitim ve üçüncü dönemde ise, birey kavramı ön plandadır. 1990’lı yıllarda Sovyetler Birliği’nin dağılması ve Berlin duvarının yıkılması ile birlikte eğitim yeniden sorgulanmaya ve insan potansiyeli üzerinde durulmaya başlanmıştır. 2000’li yıllardan sonra ise bir toplumun kendini geliştirme ve tasarlama sürecinde insan kaynağının potansiyelinin ortaya çıkarılması ve topluma kazandırılması düşüncesi ağırlık kazanmıştır (Friedman, 2005).

Birinci dönemde, Nizamiye Medreseleri, Gulâm Mektepleri ve Enderun önemli bir yere sahiptir (TBMM, 2012). İkinci dönemde, Atatürk’ün “Sizi birer kıvılcım olarak

gönderiyorum; volkan olarak dönmelisiniz” sözünden hareketle birçok öğrenci 1416 Sayılı Yasa kapsamında lisansüstü eğitim almak amacıyla yurt dışına gönderilmiştir. 1950’li yıllarda kişiye özel kanunlarla yetenekli çocuklar yurt dışına eğitime gönderilmiştir. Ataman (2014) söz konusu kanundan; Verda Erman, Gülsün Onay, Hüseyin Sermet, İsmail Aşan, Fuat Kent, Selman Ada, Ateş Pars, Oya Ünler, Burçin Büke, Şölen Dikener, Fazıl Say, Muhiddin Dürrüoğlu-Demiriz, Yeşim Alkaya, Çağlayan Ünal, Ertan Torgul, Özgür Balkız ve Çağıl Yücelen’in yararlandığını ifade etmektedir. Aynı kanundan 1998’de Emrecan Yavuz son kez yararlanmıştır.

Üçüncü dönemde, Türkiye’nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin politikalarına bakıldığında; Batı ülkelerindeki gelişmeleri yakından takip ettiği ancak gerek uygulamada ve gerekse sürdürülebilirlikte sorunlar yaşadığı bir gerçektir. 06/06/1997 tarihli ve 23011 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 573 Sayılı “*Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*” sonrasında üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde gerekli adımlar atılamamıştır (KHK,1997). Özel eğitimin diğer alanlarındaki ilerlemelerin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde kaydedilemediği gözlemlenmiştir (Çitil, 2016).

2.12. İlgili Araştırmalar

Burada üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarına yönelik dünyada ve Türkiye’de son dönemde yapılan bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilere ilişkin yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin çoğunluğunun nicel çalışmalar olması göz önüne alındığında (Özenç ve Özenç, 2013) bu çalışmanın nitel olması ve geniş taraflarla görüşme yapılması önemini bir kat daha artırmaktadır. Dai, Swanson ve Cheng (2011), 1998-2010 yılları arasında alanda yapılan ve içerik analizi yöntemi ile incelenen 1234 ampirik çalışmaya bakmıştır. Elde edilen bulgulardan biri de bu alanda yapılan araştırmaların nicel araştırmalar olduğu, son yıllarda nitel araştırmaların arttığı ve toplam çalışmaların dörtte biri olduğudur. Söz konusu çalışmaların neredeyse yarısının konusunu, yaratıcılık-yaratıcı yetenek, başarı-başarısızlık,

tanılama ve yetenek-yetenek geliştirme oluşturmaktadır. Jolly ve Kettler (2008) tarafından yapılan bir başka çalışmada 1994-2003 yılları arasında üç dergi (Gifted Child Quarterly, Journal For The Education Of The Gifted ve Roeper Review) içerisinde yayımlanan 725 makaleden belirlediği 397 makale içinde, devlet politikalarına ilişkin 6 makalenin yer aldığı görülmektedir.

Yeşilova (1997) kaynak tarama yöntemi ile yaptığı çalışmada, üstün yeteneklilik ve özel eğitim ile Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitimini incelemiştir. Bu amaçla kütüphane ve internetten tarama yapılmış yanı sıra uygulama içerisinde olan kurumlara (Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, Super Liseler, Yeni Ufuklar Koleji ve Özel İnanç Lisesi) gidilerek gözlem ve görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada, Türk Millî Eğitim Sistemi’nde etkin bir eğitim planlamasının olmamasının üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini olumsuz yönde etkilediği ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin özel eğitim kapsamı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karabulut (2010) yaptığı çalışmada, Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin 1960-2009 yılları arasında devam ettikleri okul/kurumların (Ankara Rehberlik Araştırma Merkezi’nin çalışmaları, fen liselerini, BİLSEM’leri ve Ford Otosan Beyazıt İlköğretim Okulu) tarihsel süreç içerisindeki amaçlarını, öğrenci ve öğretmen seçimini, yasal dayanaklarını, ekonomik yardımlarını ve programlarını tarihi araştırma yöntemi ile incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda elde edilen bazı bulgular şu şekilde özetlenebilir: Okul/kurumların başta Anayasa olmak üzere çeşitli yasa, yönetmelik ve yönergelerle göre eğitim- öğretime devam ettikleri; fen liseleri ile BİLSEM’de görev alanlara ilişkin seçim kriterlerinin uygulandığı ve öğrenci seçiminde zekâ testlerini uygulandığı ancak fen lisesi girişlerinde zekâ testi uygulanmadığı bulunmuştur. Değişik zamanlarda özel okullardaki uygulamalara yönelik de çalışmaların yapılması önerisi çalışmada yer alan önerilerden sadece biridir.

Levent (2011a) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarının incelenmesine yönelik yaptığı nitel çalışmada, öğretmenlerin birikimlerinden yararlanmak amacıyla İstanbul BİLSEM’de görevli 20 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapmış ve aynı

zamanda ilgili alanyazın taramasından yola çıkarak politika önerileri getirmiştir. Yapılan çalışma sonunda elde edilen bazı bulgular şöyledir: Yasal düzenlemelerin olmasına rağmen bunun uygulamalara yansımadağı, ABD’de çalışmaların 1970’li yıllarda başladığı ve yapılan çalışmaların Eyalet Eğitim Bakanlığınca desteklendiğı, Avrupa’da ise son dönemde ivme kazanan çalışmalarda üstün zekâlı ve yeteneklilere özgü özel eğitim yerine genel eğitimin kalitesinin artırılması sonuçları bulunmuştur. Yine araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında Türkiye’ye özgü bir model önerisinde bulunulmuştur.

Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarına yönelik alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında, Yeşilova (1997), Karabulut (2010) ve Levent (2011a) tarafından yapılan ikisi yüksek lisans ve biri doktora tezi görölmektedir. Bunların dışında çeşitli dergilerde yayımlanmış veya kongrelerde sunulmuş bildiri ve makaleler bulunmaktadır. Bunlar Bulut ve Taylı (2006), Çetinkaya ve Döner (2012), Özmen ve Kömürlü (2013), Birgili ve Çalık (2013), Şahin (2015), Vicdan (2015), Mammadov (2015) ve Akpınar (2016) tarafından yapılan çalışmalardır.

Diğer taraftan Özdem’in (2015) Türkiye’de eğitim politikaları alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi adlı araştırmasında, 1989-2014 yılları arasında toplam 124 lisansüstü tezin yapıldığı, en fazla sırasıyla Ankara Üniversitesi (19), Marmara Üniversitesi (13) ve İstanbul Üniversitesi - Yıldız Teknik Üniversitesi - Dokuz Eylül Üniversitesi’nde (8) yapıldığı, en çok 2007’de tamamlandığı (21), onu 2003 (12), 2008’in takip ettiğı (9) ve daha çok 2000’li yıllardan sonra hazırlandığı (92), en çok öğretim kademelerine/türlerine yönelik politikalarla ilgili temaların olduğı ve en çok Avrupa Birliğı eğitim politikaları (13), ilköğretim kademesindeki eğitim politikaları uygulamaları (12), Atatürk dönemi eğitim politikaları uygulamaları (10) ve eğitim yöneticisi yetiştirme politikaları (6) konu başlıkları olduğı bulunmuştur.

Robins (2010) 1940-1960 yılları arasında; ABD’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik yapılan çalışmaları, meydana gelen değışiklikleri, uygulamaları ve gelişmeleri inceleyen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada elde edilen bazı sonuçlar şunlardır:

Federal düzeyde mevzuatın az da olsa olduğu ve 1940-1960'lı yıllar arasında üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında etkili olan bilim adamlarının Hollingworth, Terman, Witte, Passow ve Guilford'un olduğudur. Eğitim uygulamalarına bakıldığında zenginleştirme, hızlandırmanın yapıldığı, özel sınıfların açıldığı ve yine sadece akademik beceriler üzerinde değil aynı zamanda çocuğa rehberlik etmeninde üzerinde durulduğu gözlenmiştir. Terman, Witte, Passow (ve meslektaşları) ve Strang tarafından 1940'larda daha çok yayım yapıldığı tespit edilmiştir. 1940 ve 1950'li yıllar arasında yapılan araştırmaların konularının daha çok öğrenciler, tutumlar, tanılama, eğitim, öğretmen eğitimi, yaratıcılık ve edebiyat olduğu bilinmektedir.

Robins (2010) Sputnik füzesini fırlatılması ile birlikte üstün zekâlı ve yetenekliler alanında bir farkındalık oluşmaya başladığını ifade etmektedir. Çeşitli değişkenlere yönelik sınırlı sayıda yapılan araştırmalardan bazıları şunlardır (Robins, 2010): 1800-1977 yılları arası, Nazarro (1977), 1955-1970 yılları arası Gallagher ve Weis, (1979), 1910-1960 yılları arası Hildenbrand (1981), 1800'lü yıllarının sonlarından itibaren McIntosh (1982), 1950-1980 yılları arası Tannenbaum (1983), 1985 yılına kadar Ericson (1985), Gallagher (1994), Johnsen (1999) ve Colangelo ve Davis (2003) tarafından bir dokümanın yayımlanması, 1910-1940 yılları arası Jolly (2004).

Pfeiffer (2003) yaptığı bir çalışmada üstün zekâlı ve yetenekliler alanında çalışan 64 katılımcıya beş sorudan oluşan bir anket uygulamıştır. Katılımcılar, Ulusal Üstün Zekâlı Çocuklar Derneği (NAGC) yönetim kurulu üyeleri, üstün zekâlı ve yetenekliler alanında yayım yapan beş derginin editör kurulu üyeleri ve 1994-1998 yılları arasında yayımlanan makalelerin ilk yazarlarıdır. Katılımcılara alanda yapılan üç büyük tanılamamanın neler olduğu, değerlendirme ve/veya bu alanda tanım sorunu olup olmadığı, uygulanan üç büyük müfredat ve/veya eğitim programları neler olduğu, en çok sorulması gereken üç sorunun ne olduğu, son beş yıl içerisinde yayımlanan en önemli üç araştırma bulgusunun ne olduğu ve en önemli üç gelişmenin ve yeniliklerinin neler olduğu sorulmuştur. Gelen yanıtlar Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12

Alandaki Durum ve Geleceğe İlişkin Öneriler

<i>Frekans ve Kategoriler</i>	
<i>1. Tanılama, değerlendirme ve tanılama sorunu</i>	Yüzde
Kavramsallaştırma veya tanım konusunda bir uzlaşının olmaması	94
Tanılama ile ilgili sorunlar	41
Mevcut ölçme araçlarının geçerliğinin sorgulanması	30
Azınlık öğrencilerin temsil edilememesi	30
Yardımcı program eksikliği	16
Profesyonel eğitim eksikliği	16
Zekâ testleri ile ilgili sorunlar	16
Politika ve mevzuat yetersizliği	12
Testin olumsuz etkileri	6
<i>2. Müfredat, öğretim ve/veya program konuları</i>	
Müfredatın genişliği, derinliği ve özgüllüğünün yetersizliği	84
Sınırlı sayıda müfredat	44
Profesyonel olmama	38
Kamu politika yetersizliği	31
Araştırma sonuçlarının uygulamaya yansımaları	28
<i>3. Sorular</i>	
Eğitimle ilgili sorular	63
Yetenek nasıl geliştirilir	28
Değerlendirme nasıl geliştirilir	28
Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sayısını artırma	25
Potansiyeli geliştirememesi	19
Zekâ ve yeteneğin doğasını anlamak	19
Kamu politikasına etkisi	19
Zekâ ve yaratıcılık	16
Mesleki kaygılar	16
<i>4. Son beş yıldaki en önemli araştırma bulguları</i>	
Eğitimde yenilikler	75
Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin özelliklerini belirleme	34
Yetenek geliştirme süreci	28
Nörobilim ve insan zekâsı	19
Cinsiyet farklılıkları	16
Yaratıcılık	13
Mesleki hazırlık	13
Yeni tanılama yöntemleri	13
<i>5. Gelişme ve yenilikler</i>	
Öğrenme fırsatları	56
Üstün zekâlılık ve insan potansiyeli ile ilgili yeni görüşler	50
Azınlıkların ihtiyaçlarının karşılanması	22
Tanılama süreci	22
Eğitimde iş birliği	19
Uygulamalı araştırma ve teknoloji	19

Swanson (2007) yaptığı nitel bir çalışmada, Güney Carolina’da 1984’te eğitimi iyileştirme yasasının çıkması ile birlikte son 22 yıldır üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin gelişimini araştırmıştır. Bu amaçla eğitim politikalarının gelişimini değerlendirmek amacıyla birkaç soruya yanıt aramıştır. Bunlar:

- Genel eğitim sisteminde yapılan değişikliklerin alana yansımaları nelerdir?
- 20 yıllık süreçte alanın gelişmesinde başlıca etkenler nelerdir?

c) Yerel düzeyde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin anlam kazanmasındaki etkenler nelerdir?

Katılımcılar, politika yapıcıları (örneğin genel müdür, daire başkanı), benimseyenler (örneğin okul müdürü, öğretmenler) ve bağlayıcılar (örneğin koordinatör) olmak üzere toplam 50 kişiden oluşmaktadır. Sırasıyla görüşmelerden elde edilen temalar -liderlik, politika geliştirme, amaç ve etki, sermaye, standartlar ve hesap verilebilirlik, mevcut eğitim politikaları-, -devlet politikasının yerel politikaya etkisi, güçlü ve zayıf yönler- ve -olumsuz etkenler, önemli politikalar, güçlü ve zayıf yönler- dir. Genel olarak elde edilen bulgulardan bazıları ise şunlardır: Etkili politika belirlemede zaman, kaynak ve politika yapıcıların (lider) önemi büyüktür. Yine izleme çalışmalarının yapılması, güncel araştırmaların takip edilmesi ve ihtiyaçların belirlenmesi gerekli görülmektedir.

Shibata ve Forbes (2009) yaptıkları nitel bir çalışmada, Japonya ve Yeni Zelanda'da görev yapan orta öğretim öğretmeni ve okul danışmanlarının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin görüşlerini ve aynı zamanda her iki ülkenin de eğitim politikalarını incelemişlerdir. Çalışmada elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır: Her iki ülke katılımcılarının, üstün zekâ ve yetenek tanımında benzer görüşlere sahip oldukları ve çok yönlü tanımladıkları bulunmuştur. Yeni Zelanda katılımcılarının üstün zekâ ve yetenek ile ilgili görüşlerini hükümet politikalarına, mesleki gelişimlerine, üniversite kurslarına veya okumalarına bağladıkları; Japon katılımcıların ise görüşlerini alanyazın bilgisine sahip olmadan çocuklarla ilgili tecrübelerine bağladıkları görülmüştür. Yeni Zelanda katılımcılarının, tanılamamanın zorluğu ile ilgili ve öğrencilerin genellikle okul ve sınıfta zenginleştirme programlarında yetiştirildiğine ilişkin görüş bildirdikleri görülmüştür. Katılımcılar üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ihtiyaçları giderilmediğinde okuldan kaçtıkları veya dersleri terk ettiklerini ve hızlandırma yerine zenginleştirmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. görülmektedir.

ABD'de ülke genelinde eyaletlerde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarına ilişkin bilgileri derlemek amacıyla McClain ve Pfeiffer'in (2012) yaptıkları çalışmada elde

edilen bazı sonuçlar şunlardır:

- a) ABD eğitim sisteminde topluma önemli katkılarda bulunacak üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi kritik bir öneme sahiptir.
- b) Üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması dinamik ve tekrarlayan bir süreçtir.
- c) Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanınmasında çoklu yaklaşım etkilidir.
- d) Okul psikologları kesme noktasının altında kalan ancak potansiyelli üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere gerekli desteği sağlamalıdır.
- e) Okul psikologları tarafından üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar izlenmeli ve dezavantajlı üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara ilişkin gerekli önlemler alınmalıdır.

Dünyada yapılan çalışmalara bakıldığında, tarihsel kesitler alınarak yapılan çalışmaların ve farklı katılımcıların yer aldığı yerel ve bölgesel çalışmaların yer aldığı görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi, ölçümlerin geçerliği ve güvenirliği ile çalışmanın akış şemasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konması şeklinde tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırmalar, doğal ortamda, genellikle doğrudan kaynaktan bilgi alma ve zengin betimlemeye yer vermesi, sürece odaklanması, tümevarımcı bir yaklaşım içerisinde olması, katılımcıların bakış açısının belirlenmesi ve araştırmada esneklik sağlaması bakımından önemlidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012).

Nitel araştırma desenlerinden Olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim, bireylerin farkında olduğu ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığı olgulara odaklanmasıdır.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde paydaşların görüşlerini ortaya koyarak politikaların ve stratejik planların nasıl hazırlandığını

belirlemek, çeşitli konularda bilgi birikimini sağlamaktır. Sağlanan bilginin gelecekte planlanabilecek veya uygulanabilecek üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarının belirlenmesinde yardımcı olması hedeflenmektedir. Bu amaçla, M, TTKB, ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖSÇ ve AB'nin görüşlerine yer verilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Geniş bir çeşitlilik yelpazesinden ortak örüntüler aranmaktadır (Yalçınoglu, 2013). Bu amaçla çalışma grubunda M, TTKB, ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖSÇ ve AB olmak üzere toplam 48 katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelere ilişkin katılımcı sayısı Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13

Görüşülen Kişiler

Sıra No	Görüşülen Paydaşlar	Sayı
1	M Milletvekilleri	2
2	TTKB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanları	3
3	ÖÜ Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyeleri	7
4	YLDA Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Alanında Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacılar	9
5	BÖ BİLSEM'de Çalışan Öğretmenleri	10
6	ÖSÇ Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanları	7
7	AB Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babalar	10
Toplam		48

Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirleme ve karar vermede “kuramsal örnekleme” yaklaşımı kullanılmıştır. Kuramsal örnekleme, araştırma sorusunun yanıtı olabilecek kavramların ve süreçlerin tekrar etmeye başladığı aşamaya (doyma noktası) kadar veri toplanmasını gerektiren bir örnekleme yaklaşımıdır. Ortaya çıkan kavramlar ve süreçler birbirini tekrar etmeye başladığında yeterli sayıda veri kaynağına ulaşıldığına karar verilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.143). Bunun sonucu olarak çalışma grubu 48 katılımcı ile sınırlandırılmıştır.

Politika belirlemede toplumun ihtiyaçları ve beklentileri göz önüne alınmalıdır. Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi tabandan gelen ihtiyaç ve beklentiden ziyade yukarıda alınan kararların uygulamaya konulması ile yapıldığı söylenebilir. Buradan hareketle çalışma grubunda farklı katılımcılar yer almış ve katılımcılara aynı veya farklı sorular sorulmuştur.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime taraf olan paydaş sayısının zenginliği, politikaları oluşturmada tabandan yukarıya doğru değil yukarıdan tabana doğru bir yaklaşım sergilenmesi ve paydaşların çoğunun konuyla ilgili sağlıklı bilgiye sahip olamaması nedeniyle farklı soruların yönlendirilmesi zorunlu olmuştur. Çalışma grubunu oluşturan paydaşların dinamiklerinin farklı olması da görüşme sorularının değişik olmasının nedenlerinden bir diğeridir. Politikaların, kararların toplumun ihtiyaçlarına binaen değil uluslararası gelişmelerin yönlendirmesi ile oluşturulmasından dolayı görüşme sorularında farklılaşmalar ve farklı paydaşlar söz konusu olmuştur.

3.2.1. Milletvekilleri (M)

2012’de TBMM’de üstün zekâlı ve yetenekli çocukların keşfi, eğitimleri ile ilgili sorunların tespiti ve Türkiye’nin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması amacıyla bir başkan, bir başkan vekili ve bir sözcü olmak üzere toplam on yedi üyeden kurulan meclis araştırması komisyonunda görevli iki M ile görüşmeler yapılmıştır. Biri iktidar partisi ve diğeri muhalefet partisinden olmak üzere iki milletvekili görüşmeyi kabul ettiğinden M’ye ilişkin bilgiler Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14

M’ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	<i>K/E</i>	<i>Parti</i>	<i>Tarih</i>	<i>Zaman (dk)</i>
M 1	E	CHP	17.05.2016	33,10
M 2	K	AKP	02.11.2016	64,39

3.2.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanları (TTKB)

1980’den günümüze kadar olan süreçte on dokuz TTKB’nin görev yaptığı görülmektedir. Çalışma grubuna, Howard Gardner’in çoklu zekâ kuramının temel alındığı program geliştirme çalışmalarının başlangıcından itibaren görev yapan üç TTKB alınmıştır. Çalışma grubundaki başkanlardan sonra programlarda tekrar değişiklik yapıldığı için sonraki başkanlar gruba dahil edilmemiştir. Görüşülen üç TTKB’ye ilişkin bilgiler Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15

TTKB’ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	K/E	Tarih	Zaman (dk)
TTKB 1	E	18.10.2016	75,20
TTKB 2	E	19.10.2016	54,01
TTKB 3	E	26.10.2016	46,44

3.2.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyeleri (ÖÜ)

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında günümüzden geriye doğru gidildiğinde doktora ve yüksek lisans araştırmaları olan bilim insanları dahil edilmiştir. Ancak bunlardan gruba dahil olmak istemeyenler çalışma grubundan çıkarılmış ve yedi ÖÜ ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.. Görüşülen yedi ÖÜ’ye ilişkin bilgiler Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16

ÖÜ’ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	K/E	Ünvanı	Tarih	Zaman (dk)
ÖÜ 1	E	Prof.	23.03.2016	51,42
ÖÜ 2	K	Prof.	05.04.2016	38,23
ÖÜ 3	E	Prof.	14.04.2016	37,58
ÖÜ 4	K	Prof.	21.04.2016	33,14
ÖÜ 5	E	Yrd. Doç. Dr	28.04.2016	53,20
ÖÜ 6	K	Doç. Dr.	02.05.2016	26,47
ÖÜ 7	K	Prof. Dr.	30.08.2016	61,73

3.2.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacılar (YLDA)

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında son 15 yıl içinde lisansüstü çalışma yapan araştırmacılar ile görüşmeler yapılmıştır. 164 lisansüstü tezi belirlenmiş ve dokuz araştırmacı (YLDA) ile görüşülmüştür. Görüşülen YLDA'ya ilişkin bilgiler Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17

YLDA'ya İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	K/E	Lisans	Tarih	Mezun	Zaman (dk)
YLDA1	K	ÇocukGelişimi	16.03.2016	Doktora	30,11
YLDA 2	K	Sınıf Öğretmenliği- Okul Öncesi	23.03.2016	Yüksek Lisans/ Yeterlik	31,,13
YLDA 3	E	Fizik Öğretmenliği	23.03.2016	Yüksek Lisans/ Yeterlik	48,17
YLDA 4	K	Psikolojik Danışma ve Rehberlik	15.04.2016	Yüksek Lisans/ Yeterlik	24,29
YLDA 5	K	Fen Bilgisi-Matematik Öğretmenliği	20.04.2016	Doktora	31,17
YLDA 6	K	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	29.04.2016	Doktora	48,31
YLDA 7	E	Sınıf Öğretmenliği	09.05.2016	Doktora	50,38
YLDA 8	K	Ekonomi	07.09.2016	Doktora	59,56
YLDA 9	E	Matematik Öğretmenliği	07.09.2016	Doktora	46,41

3.2.5. Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenleri (BÖ)

BİLSEM'de görev yapan 1319 öğretmen arasından en az 3 ve en fazla 10 yıl bilim ve sanat merkezinde çalışma on BÖ ile görüşmeler yapılmıştır (SGB, 2017). 3 yılın altında olanların tecrübesizliği ve 10 yılın üzerinde olanlar ise tükenmişlik ve mesleki alışkanlıklar kazanmış olabileceği düşüncesinden hareket öğretmen seçimi yapılmıştır. Görüşülen BÖ'ye ilişkin bilgiler Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18

BÖ'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	K/E	Tarih	Mezun	Zaman (dk)
BÖ 1	E	11.03.2016	Lisans	34,3
BÖ 2	E	11.03.2016	Yüksek Lisans	24,37
BÖ 3	E	17.03.2016	Doktora	33,1
BÖ 4	E	17.03.2016	Lisans	32,4
BÖ 5	E	23.03.2016	Yüksek Lisans	45,6
BÖ 6	K	02.04.2016	Lisans	36,6
BÖ 7	K	02.04.2016	Lisans	28,62
BÖ 8	E	17.04.2016	Doktora	41,1
BÖ 9	E	04.05.2016	Doktora	46,8
BÖ 10	E	25.05.2016	Yüksek Lisans	28

3.2.6. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanları (ÖSÇ)

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında özel sektörde yer alan uygulamaların yok denecek kadar az olması nedeniyle eğitim programı uygulayan okul/kurumlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Görüşmeler, okul/kurumlarda uygulanan eğitim programından sorumlu okul müdürü, müdür yardımcısı veya öğretmeni olmak üzere yedi ÖSÇ ile yapılmıştır. Altısı özel okul ve birinin de üniversite olması nedeni ile katılımcılara ÖSÇ adı verilmiştir. Görüşülen ÖSÇ'ye ilişkin bilgiler Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19

ÖSÇ'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	K/E	Tarih	Uygulama	Zaman (dk)
ÖSÇ 1	K	23.03. 2016	Üniversite	21,20
ÖSÇ 2	K	24.03. 2016	Özel Okul	31
ÖSÇ 3	E	15.04. 2016	Özel Okul	38,03
ÖSÇ 4	K	19.04.2016	Özel Okul	27,1
ÖSÇ 5	E	19.04.2016	Özel Okul	50,31
ÖSÇ 6	K	21.04.2016	Özel Okul	8,09
ÖSÇ 7	E	26.10.2016	Özel Okul	48,67

3.2.7. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babalar (AB)

2016-2017 eğitim ve öğretim yılında bilim ve sanat merkezine kayıtlı öğrenci sayısı 12303 erkek ve 11988 kız öğrenci olmak üzere 24291'dir (SGB, 2017). BİLSEM'e devam eden üstün zekâlı ve yetenekli tanısı almış çocuğa sahip on anne-baba ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşülen AB'ye ilişkin bilgiler Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20

AB'ye İlişkin Kişisel ve Görüşme Bilgileri

	K/E	Öğrencinin Yaşı	Devam Ettiği Süre (Yıl)	Tarih	Anne/Meslek	Baba/Meslek	Zaman (dk)
AB 1	K	13	3	11.03.2016	Lisans/Öğretmen	Lisans/Öğretmen	32,43
AB 2	K	17	8	11.03.2016	Lisans/Öğretmen	Lisans/Şube Müdürü	30,48
AB 3	K	15	7	17.03.2016	Lisans/Öğretmen	Lisans/Mühendis	24,35
AB 4	E	15	8	17.03.2016	Lisans/Öğretmen	Lisans/Öğretmen	31,54
AB 5	K	14	5	02.04.2016	Lisans/Hemşire	Lisans/Öğretmen	25,11
AB 6	E	13	5	02.04.2016	Ön Lisans / Hemşire	Lise/Esnaf	26,03
AB 7	E	13	2	02.04.2016	Lisans/Emekli	Lisans/Özel	33,33
AB 8	K	15	7	02.04.2016	Lisans/Öğretmen	Lisans/Özel	31,25
AB 9	E	12	2	04.06.2016	Lisans/Öğretmen	Lisans/İnşaat Müh.	28,24
AB 10	K	13	3	04.06.2016	İlkokul / Ev Hanımı	Ön Lisans/Özel	36,47

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması amacıyla her bir paydaş grubuna yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmış ve veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Her bir paydaşlara yönelik görüşme sorularının hazırlanmasında Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2013) tarafından belirtilen dört aşama izlenmiştir: Problemin tanımlanması, maddelerin yazılması, uzman görüşünün alınması ve ön uygulamanın gerçekleştirilmesi ve forma nihai şeklinin verilmesi.

a. Problemin tanımlanması: Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikaları üzerine Türkiye’de fazla bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Çeşitli paydaşların görüşlerinin yer aldığı herhangi bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

b. Maddelerin yazılması: Maddelerin oluşturulması amacıyla alanyazın taraması gerçekleştirilmiş, üstün zekâlı ve yetenekliler alanında çalışanlar ile görüşülmüş ve sonrasında görüşme soruları hazırlanmıştır.

c. Uzman görüşünün alınması: Hazırlanan görüşme sorularının, biri ölçme ve değerlendirme uzmanı olmak üzere üç ayrı uzman görüşü alınarak son hali verilmiştir.

d. Ön uygulamanın gerçekleştirilmesi ve forma nihai şeklinin verilmesi:

Sorulara son hali verildikten sonra çalışma grubunda yer alan paydaşlardan birer temsilci belirlenerek, araştırmada anlaşılması güç ifadelerin olup olmadığı, katılımcıların cevap vermekte zorlandığı veya çekindiği soruların olup olmaması ve araştırmanın amaçları doğrultusunda yanıtlar verip vermediğinin belirlenmesi amacıyla ön uygulama yapılmıştır. Alınan dönütler sonucunda görüşme sorularına (EK 2) son hali verilmiş ve görüşme soruları hazır hale getirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Yıldırım ve Şimşek’e (2013) göre görüşme, nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama aracıdır. Dillman (1978) görüşmeyi, “iki kişi arasında kaynak kişinin ilgi, görüş,

tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan düzenleme” şeklinde tanımlamaktadır (Dillman’dan aktaran Balcı, 2001, s.180).

Çalışmada verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çepni’ye göre (2007) araştırmacı, katılımcının verdiği cevap eksikse ve açık değil ise daha açıklayıcı cevaplar alabilmek amacıyla yeniden soru sorabilir; önceden hazırlamış olduğu soruları görüşmenin özelliğine göre yeniden düzenleyebilir ve sırasını değiştirebilir (Demir, 2011).

Araştırmacı bazı katılımcıları daha önceden tanıdığından iletişim bilgileri mevcut olmayan katılımcılardan randevu almak amacıyla gerek internetten ve gerekse ortak arkadaşlardan iletişim bilgilerine ulaşmıştır. Katılımcılara, araştırmanın amacı ve paydaşlara ilişkin bilgilerin yer aldığı bir açıklama göndermiştir. Gönderilen açıklama aşağıda yer almaktadır:

“Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Politikalarına Yönelik Nitel Bir Çalışma” adlı konulu doktora tezi hazırlıyorum. Çalışmada Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar (1923-2016) üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime ilişkin alınan kararlar, uygulanan eğitim politikalarının değerlendirilmesi ve politika önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, üstün zekâlı ve yetenekli bireylere ilişkin ilgili taraflarla görüşmeler yapacağım. Söz konusu görüşmelerden birini de sizlerle gerçekleştirmek istiyorum. Görüşme süresi yaklaşık 40 dakikadır.

Katılımcılar telefonla aranarak randevu alınmış ve alınan randevu günü ve saatinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Mart 2016-Aralık 2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Görüşmeler için bazı illere gidilmiş, gidilen illerde birden fazla katılımcı ile görüşme durumu olduğunda ise görüşmeler sabah ve öğleden sonra veya ertesi gün olmak üzere planlanmıştır. Görüşmeler internet ortamında Skype programı kullanılarak, üçü dışında, yüz yüze yapılmıştır.

Araştırmacı, görüşmeye başlamadan önce kendini tanıtmış ve araştırmanın amacını katılımcılara aktarmıştır. Araştırmacı tarafından, görüşme için ortalama 40-45 dakika süreye ihtiyacı olduğu, sağlıklı analizler yapabilmek ve veri kaybını önleyebilmek amacıyla ses kaydı almasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Ancak diledikleri takdirde ses kayıtlarının bir örneğinin kendilerine verilebileceğini ve yer almasını istemedikleri konuşmalara yer verilmeyeceğini söylemiştir. Verilerin toplanmasında ses kaydı cep telefonu ile

gerçekleştirilmiştir. Genel olarak katılımcıların görüşme sorularını içtenlikle cevapladıkları ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında yapılacak çalışmalara destek olacaklarını ifade ettikleri gözlenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin çalışma grubunda yer alan katılımcılar ile yapılan görüşmeler ses kaydına alınmış, ses kayıtları deşifre edilerek Word belgesine aktarılmış ve içerik analizi yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre, içerik analizi süreci, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması (kategorilendirilmesi) ve kavramsallaştırılması sonucu ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanmasıdır. İçerik analizi sürecinde, amaç, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde sunmaktır. İçerik analizi doğrultusunda öncelikle görüşler ayrıntılı olarak incelenerek birimlere ayrılmış, bu birimlere verdikleri anlamlara göre uygun kategoriler belirlenmiş ve daha sonra bu kategorilerin benzer özellikleri ve ifade ettikleri durumlar dikkat edilerek temalar oluşturulmuştur. Elde edilen tema, kategori, frekans sayıları ve doğrudan alıntılar tablolarda gösterilmiştir.

3.5.1.Ölçümlerin Geçerliği ve Güvenirliği

“İçerik analizinde yapılan kodlama işlemlerinin güvenirliliğini belirlemek için puanlayıcılar arası güvenirlilik uygulamaları yaygın olarak kullanılmaktadır ve daha çok kodlamaya dayalı işlemler gerçekleştirildiğinden puanlayıcılar arası güvenirlilik kavramı yerine kodlayıcılar arası güvenirlilik kavramı kullanılmaktadır” (Gwet, 2014, s.7). Ghiglione (1978) de içerik analizinin güvenirliliği büyük ölçüde yapılan kodlama işlemine ile ilişkili olduğunu belirtmiştir (Ghiglione'den aktaran Bilgin, 2000). Kodlama sonrasında oluşturulan

kategorilerin açıklığı ve objektifliği inandırıcılığın bir başka deyişle yapılan kodlama işleminin güvenilirliğini belirlemede oldukça önemlidir. Yapılan kodlama işleminin ardından mümkün olduğu kadar açık, anlaşılır, binişik olmayan kategoriler oluşturulması, temelde inandırıcı bir analiz sürecinin göstergesi olarak ele alınabilir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu araştırmada kodlayıcıların yaptığı kodlama işlemlerinin açık, anlaşılır ve güvenilir olup olmadığını belirlemek için puanlayıcılar arası güvenilirlik katsayılarından Krippendorff Alfa hesaplanmıştır. Krippendorff Alfa Katsayısını hesaplamak amacıyla birimlerin bir kısmı biri eğitimde ölçme ve değerlendirme uzmanı olan ve diğeri ise üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında uzman olan iki kodlayıcı tarafından kodlanmıştır ve bu katsayı aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır. Formülde D_0 , gözlenen uyuşmazlık; D_e , şansın etkili olduğu durumda gözlenen uyuşmazlık ölçümü olarak ifade edilmektedir. Ayrıca Formüldeki n , iki kodlayıcı arasındaki uyuşma matrisinin hücre sayısını belirtirken, köşegen toplamı ve sütun toplamalarının karesinin toplamı da uyuşma matrisinden elde edilmiştir.

$$\alpha = 1 - \frac{D_0}{D_e} = 1 - (n - 1) \frac{n - \text{köşegen toplamı}}{n^2 - \text{sütun toplamalarının karesinin toplamı}}$$

Formül kullanılarak elde edilen kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı 0,858 bulunmuştur ve bu katsayı oldukça yüksektir. Bu, kodlayıcılar arası güvenirlüğün yüksek olması, iki kodlayıcının ayrı ayrı birimleri kodlamasının birbiriyle uyum gösterdiğine bir kanıttır.

Uzun Süreli Etkileşim Stratejisi, araştırmacının katılımcılar, gözlenen ortam, dokümanlar vb. gibi çeşitli veri kaynakları ile uzun süre etkileşim içerisinde olmasıdır. Derinlik Odaklı Veri Toplama, yapılacak araştırmaya ilişkin araştırmacının alanda uzun bir süre çalışması ve böylelikle olay, olgu, durum ve yorumları katılımcıların bakış açısıyla ortaya koyabilmesidir. Çeşitleme Stratejisi, araştırmaya farklı özelliklere sahip katılımcıların eklenmesi ve farklı yöntemlerin kullanılmasıdır. Tutarlık İncelemesi Stratejisi, araştırmanın başından sonuna kadar araştırmaya dışarıdan farklı bir gözle bakılmasıdır. “Teyit

İncelemesi” ise, araştırmada ulaşılan sonuçların başka bir uzman tarafından ham veriler ile teyit edilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Araştırmada, araştırmacının veri kaynakları ile uzun süre etkileşim içinde olması nedeniyle, Uzun Süreli Etkileşim Stratejisi’nin; alanda uzun süre çalışmış olması nedeniyle, Derinlik Odaklı Veri Toplama Stratejisi’nin ve çalışma grubunda yer alan katılımcıların çeşitliliği nedeniyle Çeşitleme Stratejisi’nin kullanılması iç geçerliği artırmaktadır. Amaçlı örnekleme kullanılmış olması dış geçerliği artırmaktadır. Güvenirliliğe ilişkin ise, Tutarlık İncelemesi Strateji kullanması iç güvenirliliği ve Teyit İncelemesi Stratejisi kullanması dış güvenirliliği sağlayacaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Nitel araştırmaların genelleme amacının olmadığı ancak nitel araştırmalarda da elde edilen sonuçların bir dereceye kadar benzer ortamlara ve durumlara genellenebilir/aktarılabılır söz konusudur (Başkale, 2016; Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu durum araştırma sonuçlarının genellenebilirliğine/aktarılabilirliğine ilişkin dış geçerliktir. Eğer bir araştırmada elde edilen sonuçlar benzer ortamlara ve durumlara genellenebiliyorsa/aktarılabiliyorsa araştırmanın dış geçerliğinin iyi olduğu söylenebilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmada yapılan analiz sürecinin açık ve ayrıntılı şekilde anlatılması, görüşme yapılan bireylerden doğrudan alıntılar yapılması ve katılımcılar noktasında (M, TTKB, ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖŞÇ ve AB’nin katılımcı olarak bulunması) çeşitlemeye gidilmesi dış geçerliği güçlü kılmaktadır.

3.6. Araştırmanın Akış Şeması

Araştırmanın hazırlanması ile ilgili yapılan çalışmalar ve akış şeması Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21

Tez Hazırlama Akış Şeması

<i>Kasım 2015 – Aralık 2015</i>
Alanyazının Taranması Araştırma Önerisinin Yazılması
<i>Aralık 2016 – Mart 2016</i>
Alanyazının Taranması Görüşme Sorularının Yazılması Uzman Görüşlerinin Alınması I. Tez İzleme Komitesi Toplantısı
<i>Mart 2016 – Ekim 2016</i>
Görüşmelerin Yapılması Görüşmelerin Deşifre Edilmesi Alanyazının Taranması II. Tez İzleme Komitesi
<i>Ekim 2016 – Nisan 2017</i>
Görüşmelerin Analiz Edilmesi Bulgular Sonuç, Tartışma ve Önerileri
<i>Nisan 2017 – Mayıs 2017</i>
III. Tez İzleme Komitesi Araştırmanın Raporlaştırılması
<i>Eylül 2017- Ekim 2017</i>
Tez Savunması ve Enstitüye Teslim

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, M, TTKB, ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖŞÇ ve AB'nin görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Sorulan her sorunun analizinde elde edilen görüşler hakkındaki tema, kategori ve frekanslara yer verilmiş ve yorumlanmıştır. Tema, kategori ve frekanslara ilişkin yanıtlar EK 3'te yer almaktadır.

4.1. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Alanına İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Nelerdir?

M'ye sorulan “1.2. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 5 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22

M'nin İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

İlgi Duyma Nedenleri				Diğer Konular	
Kategori			f	Kategori	f
Dünyanın Üstün Yeteneklilere İhtiyacının Olması			1	Komisyonun Uyumlu Çalışması	1
Genel Zekâ Düzeyinin Yükselmesi			1	Toplam	1
Gerekliliği					
Üstün Yetenekli Olma			1		
Özel İlginin Bulunması			1		
Toplam			4		

M'nin alana ilgi duyma nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “İlgi Duyma Nedenleri” ve “Diğer Konular” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait

kategoriler incelendiğinde M'nin tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Bu M'nin her ikisinin de birbirinden farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığı ve görüşlerin en fazla “İlgi Duyma Nedenleri” teması altında bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan kategorilerde M'den biri özel ilgisi bulunduğu için komisyona istisnai olarak katıldığını, üstün zekâlı ve yeteneklilerin çok az sayıda olmasının yanı sıra dünyadaki gelişmelerin bu bireylerin sayesinde olduğunu, sorunların bu bireyler sayesinde çözülebileceğini ve bu bireylerin tespit edilmesi için alanla ilgilendiğini belirtmiştir. Ek olarak aynı milletvekili alana ilgi duyma amacının insanların zekâ düzeyinin yükselmesi ve doğru kararlar alan bireylere ülkenin ihtiyacının olduğunu vurgulamaktadır. Son olarak kurulan komisyonun çok ilgili ve verimli çalıştığını ifade etmektedir. Bir diğer milletvekili ise alana ilgi duyma nedeninin kendisinin de üstün zekâlı ve yetenekli olması ve bizzat sürecin sıkıntılarını yaşaması olduğunu ifade etmiştir.

ÖÜ'ye sorulan “3.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 8 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23

ÖÜ'nün İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Akademik Nedenler		Duygusal Nedenler		Kişisel Nedenler	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Yurtdışına Öğrenci Gönderimi	1	Durumla Karşı Karşıya Kalma	1	Özel İlgili Gösterme	1
Alanda Açık Olması	3	Çevrede Üstün Yetenekli Bulunması	1	Merak Etme	1
Hocanın Yönlendirmesi	3	Toplam	2	Toplam	2
Alanda Ders Verme	2				
Toplam	9				

ÖÜ'nün bu alanda çalışma nedenleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Akademik Nedenler”, “Duygusal Nedenler” ve “Kişisel Nedenler” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖÜ bu temalar arasından en fazla görüşü “Akademik Nedenler” temasında bildirmişlerdir. Bu temada en fazla hocanın yönlendirmesi ve alanda açık olması kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Hocanın yönlendirmesi kategorisinde iki öğretim üyesi tez danışmanının ya da özel eğitim genel müdürü görevine gelen hocasının

alandaki açık olduğunu ya da alanın iyi bir alan olduğunu ifade ederek bu alana yönlendirdiğini ifade etmiştir. Bir öğretim üyesi de hocası bölüm asistanlarını farklı özel gereksinime sahip çocuklar için gruplarken kendisine de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanına uygun gördüğünü ifade etmiştir. Alanda açık olması kategorisinde ÖÜ alanın şimdiki kadar yaygın olmadığını ve bilinmediğini, alanda yapılan çalışmaların çok az sayıda olduğunu ve alanın bakir olduğunu ve bu nedenle alanda çalışmaya ya da ilgi duymaya başladıklarını belirtmişlerdir. ÖÜ “*Akademik Nedenler*” temasında bu kategorilerden sonra en fazla görüşü alanda ders verme kategorisinde bildirmişlerdir. Bu kategoride ÖÜ’den biri lisans eğitimi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde tamamladığını ancak üstün zekâlı ve yetenekliler ile ilgili ders verdiği için bu alana ilgi duymaya başladığını ifade ederken, bir diğer öğretim üyesi tanılama ile ilgilendiğini ve bölümde bununla ilgili derslere girdiğini ifade etmiştir. “*Akademik Nedenler*” temasında en çok görüşü bildiren ÖÜ “*Kişisel Nedenler*” ve “*Duygusal Nedenler*” temasında sadece ikişer kategori ve her bir kategoride yalnız bir görüş bulunmaktadır. Bu kategoriler “*Duygusal Nedenler*” teması için durumla karşı karşıya kalma ve çevrede üstün zekâlı ve yetenekli bulunması iken, “*Kişisel Nedenler*” tema için ise özel ilgi gösterme ve merak etme kategorileridir.

YLDA’ya sorulan “4.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleri hakkındaki görüşleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 3 kategori ve 1 tema elde edilmiştir ve bu kategori, temalar ve frekanslar Tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24

YLDA’nın İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Çalışma Nedeni	
Kategori	f
İlgi Duyma ve Keyif Alma	7
Hoca (ya da ders) Aracılığıyla Keşfetme	6
Alanın İhmali	1
Toplam	14

YLDA’ya bu alanda çalışma nedenleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Çalışma Nedeni*” temasında toplandığı görülmüştür. Bu temada en fazla ilgi duyma ve

keyif alma kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. YLDA, alanın başka yerde karşılaştıkları bir seçenek olmadığı ve ilgi çektiğini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde YLDA, farklı gelişim gösteren öğrenciler, mükemmeliyetçilik ya da yaratıcılık gibi kendi ilgi alanlarıyla bağdaştırarak bu alana da ilgi duyduklarını ve üstün zekâlı ve yetenekliler grubuyla yapılan çalışmaların keyif verici olduğunu belirtmişlerdir. Hoca (ya da ders) aracılığıyla keşfetme kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride YLDA'nın alan ile tanışmalarının bir hoca ya da ders aracılığıyla olduğu ve bunun sonraki süreçte ilgi duymalarına ya da kendi ilgi alanlarıyla bağdaştırmalarına neden olduğunu belirtmişlerdir. “Çalışma Nedeni” teması altında en az alanın ihmali kategorisine değinmişlerdir. Alanın ihmali kategorisinde araştırmacı alanın özel eğitim alanı içinde yerinin az olduğunu ve araştırmaların yetersiz olduğunu düşündüğü için çalışmak istediğini belirtmiştir.

BÖ'ye sorulan “5.1. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi alanını seçme nedeniniz nedir? Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) görev alma ve BİLSEM'i seçme nedeniniz nedir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25

BÖ'nün BİLSEM'i Seçme Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

İmkan ve Olanaklar		Öğretmene Kendisiyle İlgili Sunduğu Fırsatlar		Vatana Hizmet	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Birebir Eğitim Fırsatı	3	Mesleki Tatmin	6	Vatana Faydalı İnsan Yetiştirme	2
Fiziksel Koşullar	1	Kendini Geliştirme Fırsatı	5	Toplam	2
Öğrenci Profili	2	Toplam	11		
Toplam	6				

BÖ'nün BİLSEM'de çalışma nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “İmkân ve Olanaklar”, “Öğretmene Kendisiyle İlgili Sunduğu Fırsatlar” ve “Vatana Hizmet” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalardan en fazla “Öğretmene Kendisiyle İlgili Sunduğu Fırsatlar” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenler mesleki tatmin kategorisinde daha çok kendi merak ettikleri konularda çalışabilme fırsatı bulabileceklerini, nitelikli işler yapabileceklerini ve yaptıkları işten keyif alacaklarını

belirtmişlerdir. Kendini geliştirme kategorisinde ise normal bir okulda yapma fırsatı bulamayacakları ileriye dönük etkinliklere katılabilecekleri, sunulan imkânlar ile hem kendilerini hem de öğrencilerini geliştirebilecekleri, fırsatlar bulmaları nedeniyle BİLSEM’de çalışmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. BİLSEM’i tercih etme nedeni olarak öğretmene kendisi ile ilgili sunduğu fırsatlar temasından sonra öne çıkan tema “*İmkân ve Olanaklar*”dır. Öğretmenler BİLSEM okullarında yer almayı kalabalık sınıflar yerine bireysel ya da 2-3 kişilik gruplar halinde çalışma fırsatı bulmaları, daha istekli ve nitelikli öğrenciler ile çalışma imkânı bulmaları ve ayrıca laboratuvar vb. fiziki koşullara sahip olunmasından dolayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu soruya ait son tema ise sadece vatana faydalı insan yetiştirme kategorisini içeren “*Vatana Hizmet*” temasıdır. Öğretmenler BİLSEM’de çalıştıklarında daha nitelikli, güncel bilgilere ve üstün yeteneklere sahip geleceği aydın ve vatana millete faydalı insanlar yetiştireceklerini düşündükleri için bu kurumlarda çalışmayı tercih ettiklerini dile getirmişlerdir.

ÖSÇ’ye sorulan “*6.1. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi alanını seçme nedeniniz nedir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26

ÖSÇ’nin Bu Alanı Seçme Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Dışsal Motivasyon		İçsel Motivasyon	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Tesadüf	3	Merak	3
Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Olma	1	Sosyal Sorumluluk	2
Toplam	4	Sınıftaki Üstün Yetenekli Çocuklara Yardım Edebilme	1
		Diğer Çocuklara Yardım Edebilme	1
		Toplam	7

ÖSÇ’nin üstün zekâlı ve yetenekliler alanında çalışma nedenleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*İçsel Motivasyon*” ve “*Dışsal Motivasyon*” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖSÇ’nin bu alanı seçme nedenlerinin daha çok içsel motivasyona dayalı olduğu görülmektedir. “*İçsel Motivasyon*” teması altında merak ve sorumluluk kategorileri özel sektör çalışanları tarafından daha çok dile getirilmiştir. “*İçsel Motivasyon*” temasının altında yer alan diğer iki kategori ise sınıftaki üstün yetenekli öğrencilere yardım edebilme

ve diğer öğrencilere yardım edebilme kategorileridir. Diğer öğrencilere yardım edebilme kategorisinde, sınıfında özel sektörde çalışan bir öğretmenin “üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci ile diğer öğrencileri nasıl kaynaştırabilirim ve diğer öğrencilere bu durumu nasıl avantaj haline çevirebilirim” çabası farklı bir motivasyon kaynağı olarak görülmektedir. “Dışsal Motivasyon” temasının altında ise tesadüf ve üstün yetenekli çocuğa sahip olma kategorileri yer almaktadır. Burada daha çok görüş bildirilen kategori olan tesadüf kategorisi içinde ÖSÇ çalıştıkları kurumda bu programın olduğunu tesadüfen görmesi ve ilgi çekmesi, aldığı bir dersten sonra ilgisini çekmesi gibi yaşantılardan bahsetmişlerdir. ÖSÇ ile yapılan görüşme sırasında hem öğrencilik yıllarında kendisine zekâ testi uygulanan hem de şu an zekâ testi uygulamalarını koordine eden bir birey olan ÖSÇ7’ye “Test uygulanan ve daha sonrasında test uygulama sürecini koordine eden biri olarak o dönemle bugünü nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu yöneltildiğinde eski ve şu an yapılan uygulamalara ait görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

O dönemde bizim için o zamanlar bir oyun gibi idi. Zaten öğrencisin, ben 12 yaşında idim uygulandığında. Yani o noktada bir de ilk kez böyle bir şeyle karşılaşıldığı için ne bileyim bir üst sınıftan, çevremden, ailemden bunu sorabileceğim bir kişi yok. Yani dolayısıyla orada çok kapalı bir kutu gibi kalıyor. Bir tek o kişi ondan sonra işte bize birtakım başka şeyler de yapmıştı. Oyunlar getirmiş oraya bunları yaptırmaya çalışıyordu zekâ oyunu gibi küplerdi. Şimdi hayal meyal hatırlıyorum onları. Ama böyle bir tanımlama sen üstünsün gibi bir ifade yok yani. Sen zekisin gibi şeyler yok. Siz bu şey de daha yukarılarda çıktınız gibi daha yuvarlak terimler kullanılıyor. Günümüzde öyle değil tabi. Günümüzde ben ... sınavına girerken bile insanların Raven ve WISC-R için özel ders aldığını bile biliyorum. O anlamda bunları şey gibi görmeye başladık bir LYS, YGS babında bir şeye dönüştüler. Aslında bunların amacı durumu tespit etmek, var olan durumu tespit etmek, halbuki şimdi veli o duruma çocuğumu ben getirebilir miyim noktasında.

ÖSÇ7’nin görüşleri incelendiğinde zekâ testi uygulamasının eskiden daha çok sen zekisin gibi bir amaçla değil daha çok tespit amaçlı kullanıldığı ama şu an biraz daha bir yer belirleme, diğerlerinden olan farklılığı ortaya koyma amaçlı kullanıldığını dile getirdiği görülmektedir.

4.2. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanımı Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?

M'ye sorulan “1.3. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 2 kategori ve 1 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27

M’nin Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanım	
Kategori	f
Üstün Yetenekli Bireylerin Özellikleri	1
Üstün Yeteneklilerin Dışlanan Bireyler Olması	1
Toplam	2

M’nin üstün zekâ ve yeteneği nasıl tanımlandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Tanım” temasında toplandığı görülmüştür. “Tanım” temasına ait kategoriler incelendiğinde M’nin bir görüşe sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu temada yer alan üstün yetenekli bireylerin özellikleri kategorisinde bir milletvekili üstün zekâlı ve yetenekli bir bireyin yaratıcı, farklı çözüm yolları denemeye açık, özgüveni yüksek ve objektif olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu bireylerin özdenetiminin de yüksek olduğunu ve bu sayede hangi konuda ilerleyebileceklerini kestirdiklerini ifade etmiştir. Bir diğer milletvekili ise üstün yeteneklilerin dışlanan bireyler olması kategorisinde görüş bildirmiştir. Bu kategoride milletvekili zekânın insanı yalnızlaştırdığını ve büyüklerinin bu çocukları ukala ya da şımarık olarak nitelendirdiğini ya da akranlarının kendilerine benzemediği için etiklediğini ifade etmiştir.

TTKB’ye sorulan “2.1. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 8 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28

TTKB'nin Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanım/Özel Olması		Üstün Zekâ ve Yetenek Felsefesi		Bütüncül Olması		Öneriler	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Üstün Zekâdan Ziyade Üstün Yetenek	1	Tanımların Felsefesinin Olması	1	Bütüncül Zekâ ve Yetenek	1	Etiketleme Yapılmamalı	2
Tanımların Kişiden Kişiye Farklılaşması	1	Toplam	1	Yeteneğin Katmanlardan Oluşması	1	Toplam	2
Üstün Zekâ ve Yetenek Kavramının Uygun Olmaması	1			Yeteneğin Yapay Bölümlere Ayrılmıyor Olması	1		
Toplam	3	Toplam	3	Toplam	3		

TTKB'nin üstün zekâ ve yeteneği nasıl tanımlandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların "*Tanım/Özel Olması*", "*Üstün Zekâ ve Yetenek Felsefesi*", "*Bütüncül Olması*" ve "*Öneriler*" temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü "*Tanım/Özel Olması*" ve "*Bütüncül Olması*" temasında bildirmişlerdir. "*Tanım/Özel Olması*" temasında yer alan kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Benzer olarak "*Öneriler*" temasında yer alan etiketleme yapılmamalı kategorisi hariç tüm kategorilerde tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir ve sadece etiketlenmenin yapılmaması gerektiği hususunda iki kurul başkanı ortak görüşe sahiptir. "*Tanım/Özel Olması*" temasında bulunan üstün zekâdan ziyade üstün yetenek kategorisinde zekâ puanı çok yüksek olmayan bireylerde yetenekli olabileceği için tanımın üstün yetenek ya da özel yetenek kavramları üzerinden yapılması gerektiğini belirten bir kurul başkanı bulunmaktadır. Tanımların kişiden kişiye farklılaşması kategorisinde bir kurul başkanı yetenek, zekâ ve benzeri kavramların bizim ürettiğimiz yapay şeyler olduğunu ve tanımlamanın doğaya değil insana dayanması nedeniyle kişiden kişiye farklılaştığını belirtmiştir. Üstün zekâ ve yetenek kavramının uygun olmaması kategorisinde ise bu kavramların eğitim için uygun olmadığını ve bunun yerine üstün potansiyelli kavramının kullanılmasının daha uygun olduğunu ifade eden bir kurul başkanı bulunmaktadır. En fazla görüş bildirilen bir diğer tema olan "*Bütüncül Olması*" temasında bütüncül zekâ ve yetenek kategorisinde bir kurul başkanı günümüzde kullanılan zekâ, yetenek vb. kavramlarının bütünün kendisi olmadığını ve bütün olabilmesi için insan kavramının yapılandırılması

gerektiğini ayrıca insanı bütün görmeyen bir anlayışın bütüncül bir zekâ ve yetenekten bahsetmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir.

ÖÜ’ye sorulan “3.2. *Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyor*sunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 9 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29

ÖÜ’nün Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanım		Zekâ-Yetenek İlişkisi		Öneriler	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Çok Sayıda Tanım Bulunması	1	Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek İlişkisi/Farkı	7	Gruplama/Etiketleme Yapmama	1
Tanımın Öznel Olması	1	Toplam	7	Erken Yaşta Eğitim	1
Bireysel Tanımlar	4			Dönem Dönem Farklı Alanlara Yönlendirme	1
Tanımı Çoklu Zekâ ile Bağdaştırma	3			Toplam	3
Renzulli’nin Tanımı	2				
Toplam	11				

ÖÜ’nün üstün zekâ ve yeteneği nasıl tanımlandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Tanım*”, “*Zekâ-Yetenek İlişkisi*” ve “*Öneriler*” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖÜ bu temalar arasından en fazla görüşü “*Tanım*” temasında bildirmişlerdir. Bu temada en fazla bireysel tanımlar kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride ÖÜ kendi tanımlarını yapmışlardır. Bir öğretim üyesi üstün zekâyı genel öğrenme kapasitesi olarak tanımlamıştır, bir öğretim üyesi ise üstün zekâlıların zihinsel olarak çevik olduklarını ve normal gelişim gösterenlere nazaran farklı yorumlama ve ürüne dönüştürme yeteneğine sahip olduklarını ifade etmiştir. Başka bir öğretim üyesi bu bireylerin akranlarına göre sosyal, zihinsel ve psikomotor beceriler açısından olumlu yönde farklılık gösterdiklerini ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip olduklarını ifade etmiştir. ÖÜ “*Tanım*” temasından sonra en fazla görüşü “*Zekâ-Yetenek İlişkisi*” temasında bildirmişlerdir. ÖÜ bu kategoride üstün zekânın ve yeteneğin farklı olduğunu ve üstün zekânın yeteneği kapsayıcı nitelikte olduğunu ifade etmişlerdir. ÖÜ üstün zekâ olmadan üstün yetenek olmaz kanısındadır. Ayrıca ÖÜ’den biri üstün zekâ ve üstün yetenek kavramının birbirinden farklı kavramlar olmasına rağmen birlikte kullanıldıklarını

belirtmiştir. ÖÜ'nün en az görüş bildirdiği konu “Öneriler” temasındadır. Burada yer alan kategorilere ÖÜ'den yalnızca biri görüş bildirmiştir.

YLDA'ya sorulan “4.3. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 17 kategori ve 5 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 30'da gösterilmiştir.

Tablo 30

YLDA'nın Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanım		Kurama Dayalı Tanımlar		Üstün Zekâ ve Yetenek		Tanım Nasıl Olmalı		Tanılama	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Yaşıtlarından Üstü Özellikler Gösterme	4	Gagné'nin Kuramı	1	Üstün Zekâdan Ziyade Üstün Yetenek	1	Tanımlama Yapılmalı	1	Kültüre Özgü Zekâ Testi/Batarya Kullanımı	2
Olaylara Bakış	Farklı	Başarılı Kuramı	Zekâ	Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Farkı	2	Tanım Çok Faktörlü Olmalı	1	Zekâ Testlerinin Yetersizliği	2
Özel Yetenek	1	Steinberg'in Kuramı	1	Toplam	3	Tanımda Kişi Üzerinden Gidilmemeli	1	Kendisini Bilgilendirme	1
Toplam	6	Spearman'ın Genel Zekâ Kuramı	1			Toplam	3	Çevresini Bilgilendirme	1
		Toplam	4					Toplam	6

YLDA'nın üstün zekâ ve yeteneği nasıl tanımlandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Tanım”, “Kurama Dayalı Tanımlar”, “Üstün Zekâ ve Yetenek”, “Tanım Nasıl Olmalı” ve “Tanılama” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasından en çok “Tanım” temasında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada en fazla yaşıtlardan üst düzey özellikler gösterme kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride YLDA üstün zekâlı ve yeteneklileri yaşıtlarına göre daha üst düzey özellikler gösteren bireyler olarak tanımlamışlardır. “Tanım” teması altında en az özel yetenek kategorisi altında görüş bulunmaktadır. Özel yetenek kategorisi altında araştırmacı bireyleri üstün zekâlı ve yetenekli olarak etiketlemek yerine özel yetenekli olarak tanım yapılması gerektiğini ancak bunun da kavramı tam karşılaşmamasından dolayı sıkıntılar çıkabileceğini ifade etmiştir. YLDA'nın en az görüş bildirdiği konu “Üstün Zekâ ve Yetenek” temasında olmuştur. Bu temada üstün yetenek ve üstün zekâ farkı ve üstün zekâdan ziyade üstün

yetenek kategorileri bulunmaktadır. YLDA üstün yetenek ve üstün zekâ farkı kategorisinde bu iki kavramın birbirinden farklı olduğunu, üstün zekânın bilişsel olduğunu, üstün yeteneğin ise performansa yönelik olduğunu bu nedenle farklı tanımlanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Ek olarak YLDA üstün zekâdan ziyade üstün yetenek kategorisinde son zamanlarda üstün zekâ yerine üstün yetenek kavramının kullanıldığını, bunun nedeninin bu kavramın sadece bilişsel değil diğer beceri alanlarını da içermesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

4.3. Farklı Çalışma Grubunda Bulunan Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?

4.3.1. Milletvekillerinin Görüşleri

M’ye sorulan “1.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime ilişkin genel anlamda neler söylemek istersiniz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 11 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 31

M’nin Genel Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Üstün Yetenekliler		Diğer Görüşler		Komisyon	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Üstün Yeteneklilere Karşı Farkındalık	1	Ailelerin Eğitimi Önemsemesi	1	Girişimler	1
Üstün Yeteneklilerle İlgili İlerleme Kaydedilmemesi	1	Farkındalığı Arttırmak İçin Yapılanlar	1	Komisyonun Kurulması	1
Üstün Yetenekliler Alanının Gelişimi	1	Toplam	2	Komisyonun Kurulması	1
Tanılama	1			Komisyonun Kurulması	1
Destekleme/İzleme	2			Komisyonun Kurulması	1
Üstün Yeteneklilerin Önemsenmesi	1			Komisyonun Kurulması	1
Toplam	7			Komisyonun Kurulması	1

M’nin konu hakkındaki genel görüşleri incelendiğinde bunların “Üstün Yetenekliler”, “Diğer Görüşler” ve “Komisyon” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait kategoriler incelendiğinde M’nin neredeyse tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Her ikisinin de birbirinden farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığı ve görüşlerin en fazla “Üstün Yetenekliler” teması altında bulunduğu dikkat

çekmektedir. Bu temada yer alan kategorilerde M farklı görüşler bildirirken tek ortak görüşleri destekleme/izleme kategorisinde bulunmaktadır. Bu kategoride M üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin desteklenmesi ve bu öğrencilere maddi destek sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bir milletvekili üstün zekâlı ve yetenekliler desteklenirken bu bireylerin ve ailelerin de izlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Üstün yeteneklilerle ilgili ilerleme kaydedilmemesi kategorisinde M tarafından 2012’de meclis araştırma komisyonunun nasıl kurulduğu, siyasi partilerin bu konuyu siyasi çekişmelerin dışında tuttuğu, bu çocukların desteklenmesine yönelik Bakanlığın niyetinin olduğu ancak özel eğitim kavramı içerisinde yer almadıkları, ihmal edildikleri ve son yıllarda farkındalıklarının arttığı üzerinde durulduğu görülmektedir. M en az görüş bildirdiği konu “Diğer Görüşler” temasında olmuştur. Bu temada yer alan ailelerin eğitimi önemsemesi ve farkındalığı arttırmak için yapılanlar kategorilerinde M’den biri Türkiye’deki ailelerin eğitime karşı farkındalığının çok arttığının ve bunun daha da artması için ailelerin devlet tarafından güdülenmesi ve motive edilmesi gerektiğini ve kurulan komisyonun amacının da bu farkındalığı arttırmak olduğunu ifade etmiştir.

M’ye sorulan “1.4. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ülkemizdeki tarihçesine ilişkin neler söylersiniz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 13 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32

M’nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Ülkemizdeki Tarihçesi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tarihçe				Genel Görüşler			
Kategori			f	Kategori			f
Üstün Yeteneklilerin Yurt Dışına Gönderilmesi			1	Üstün Yeteneklilerin Uyum Sağlayamaması			1
Üstün Yetenekliler Konusunda Fikir Birliğinin Olması			1	Öğrencinin Odak Noktası Olma Gerekliliği			1
Üstün Yeteneklilerle İlgili İlerleme Kaydedilmemesi			1	Zekâ Testlerinin Gerçeği Yansıtmaması			1
Üstün Yeteneklilerin Heba Edilmesi			1	Eğitim Eşitliği			1
Eğitimde Yanlış Yaklaşımlar ve Yönelik Düzenlemeler		Buna	1	Üstün Zekâ ve Yetenek Kavramı			1
Fen Liseleri			1	Kavram Kargaşası			1
BİLSEM			1	Toplam			6
Toplam			7				

M'nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin Türkiye'deki tarihçesine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Tarihçe*” ve “*Genel Görüşler*” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait kategoriler incelendiğinde M'nin tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Bu M'nin her ikisinin de birbirinden farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığı ve görüşlerin en fazla “*Tarihçe*” teması altında bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu tema altında yer alan üstün yetenekliler konusunda fikir birliğinin olması kategorisinde tarih boyunca konuya kimsenin itiraz etmediğini, dünyadaki tüm zıt görüşlerin aksine bu hususta her zaman insanların görüşlerinin bir olduğunu ve ilgi gören bir konu olduğunu ifade eden bir milletvekili bulunmaktadır. Milletvekili tüm bunlara karşın bu konuda yol alınamadığını da ifade etmiştir. Milletvekili, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin önemi konusunda fikir ayrılıkları olmadığı, hiçbir ters görüşün ortaya atılmadığı ve tüm tarafların önemini onayladığı ama buna rağmen alanda ilerleme kaydedilemediğini dile getirmekte ve buna paralel acaba tartışma olsaydı veya birilerinin hayır dediğine birilerinin evet diyebileceği bir konu olması durumunda alan için daha mı iyi olacağı sorusunun da kendisini meşgul ettiğini vurgulanmaktadır. “*Tarihçe*” temasında bulunan üstün yeteneklilerin yurt dışına gönderilmesi kategorisinde bir milletvekili tarihte kişiye özel bir kanun çıkarılarak bu bireylerin eğitimi için yurt dışına gönderildiğini ve bunun bilinen örneklerinin İdil Biret ve Suna Kan olduğunu ifade etmiştir. Ek olarak bu durumdan yararlanan bireylerin çok az sayıda olduğunu ve bunun üzücü bir durum olduğunu ifade etmiştir. “*Genel Görüşler*” temasına bakıldığında kategoriler arasından öğrencinin odak noktası olması gerekliliği kategorisinde bir milletvekili eğitim sistemimizde öğrenci memnuniyetinin ve güvenliğinin değil, eğitimci memnuniyetinin ve güvenliğinin ön planda olduğunu ve konu eğitim olduğunda öğrencinin memnuniyet ve güvenliğinin söz konusu olması gerektiğini savunmuştur.

M'ye sorulan “1.5. *Dünyadaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi dikkate alındığında ülkemizdeki eğitimi nerede görüyorsunuz ve nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 33'te gösterilmiştir.

Tablo 33

M'nin Ülkemizdeki Üstün Zekâlı ve Yetenekli Eğitiminin Dünyadaki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Var Olan Durumlar		Yapılması Gerekenler	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Ülkenin ve Dünyanın Üstün Yeteneklilere İhtiyacının Olması	1	Program Geliştirilmesi Gerekliliği	1
Diğer Ülkelerde İhtiyaç Analizi	1	Ülkenin Başka Ülkelerle Karşılaştırılmaması Gerekliliği	1
Diğer Ülkelerde Modeller	1	BİLSEM-Üniversite İş Birliği	1
Toplam	3	Toplam	3

M'nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde Türkiye'yi nerede gördüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Var Olan Durumlar*” ve “*Yapılması Gerekenler*” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait kategoriler incelendiğinde M'nin tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Bu M'nin her ikisinin de birbirinden farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığını göstergesidir. M iki temada da eşit görüş bildirmişlerdir. “*Var Olan Durumlar*” temasında yer alan ülkenin ve dünyanın üstün yeteneklilere ihtiyacının olması kategorisinde bir milletvekili, bu insanların Türkiye'ye ve dünyaya kazandırılması ve önünün açılması gerektiği, dünyanın önde gelen şirketlerinde bu insanların kendi bünyelerinde çalışmasını istediklerini ve Türkiye'de de bu insanların bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Türkiye'de de bu tür girişimlerin bulunması gerektiğini vurgulamıştır. “*Yapılması Gerekenler*” teması yer alan BİLSEM-Üniversite iş birliği kategorisinde ise BİLSEM'in eğitim fakülteleri dışında akademi ile bağlantı kurması gerektiğini ifade etmiştir. Milletvekili eğitim fakültesi ile iş birliğinden kaçınılması gerektiğini vurgularken bunun nedeninin bu çocukların öğrenme ile ilgili problemi olmadığını daha çok psikolojik ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Ülkenin başka ülkelerle karşılaştırılması gerekliği kategorisinde dünya ile karşılaştırmanın da çeşitli nedenlerden dolayı uygun olmadığı ve iyisinin ve uygun olanının konunun kendi içimizde tartışılması gerektiği vurgulanmaktadır.

M'ye sorulan “1.7. 2012 yılında TBMM'de kurulan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin araştırılmasına ilişkin meclis araştırması komisyonu çalışmaları hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 34'te gösterilmiştir.

Tablo 34

M'nin Komisyon Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Olumlu Görüşler				Olumsuz Görüşler				Öneriler			
<i>Kategori</i>			<i>f</i>	<i>Kategori</i>			<i>f</i>	<i>Kategori</i>			<i>f</i>
Komisyonun Çalışması	Uyum	İçinde	1	Komisyonun Karşılammaması	Beklenti	1	1	Komisyonun Noktası Olması	Odak	1	1
Komisyonun Avantajlar	Sağladığı		1	Komisyonun Tanılamaya Odaklanması	Sadece	1	1	Gerekenler			
Komisyonun Gerekliliği	Tekrar Kurulma		1	Toplam			2	Toplam			1
Toplam			3								

M'nin komisyon çalışmalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Olumlu Görüşler*”, “*Olumsuz Görüşler*” ve “*Öneriler*” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait kategoriler incelendiğinde M'nin tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Bu M'nin her ikisinin de birbirinden farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığı ve görüşlerin en fazla “*Olumlu Görüşler*” teması altında bulunduğu dikkat çekmektedir. “*Olumlu Görüşler*” temasında yer alan görüşlerin tamamı bir milletvekiline aittir. Bunun aksine diğer milletvekilinin görüşleri olumsuzdur ve bir de önerisi bulunmaktadır. Bu öneri komisyonun odağında bulunması gereken noktalara ilişkindir. “*Olumlu Görüşler*” temasında komisyonun uyum içinde çalışması kategorisinde bir milletvekili komisyon başkanının faaliyetleri objektif olarak yürüttüğünü ve diğer komisyonlardaki gibi sorunların olmadığını hatta aksine en başından beri her şeyin çok uyumlu bir şekilde ilerlediğini ifade etmiştir. Aynı milletvekili komisyonun tekrar kurulma gerekliliği kategorisinde ise şu an vekillik görevi üstlenenlerin yine benzer çalışmalar sürdürebilmesi için araştırma komisyonlarının gönüllü bir şekilde kurulması gerektiğini vurgulamıştır. “*Olumsuz Görüşler*” temasında görüşleri bulunan bir diğer milletvekili komisyonun beklentileri karşılamadığını ve komisyonun sürekli tanılamaya odaklandığını, testlerden sıklıkla bahsedildiğini ve bunun yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Ek olarak tanılamaya odaklanmak yerine üstün zekâlı ve yetenekli çocuğun seviyesine göre kimle çalışmalı ve hangi materyaller kullanılmalı gibi konulara odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır. “*Öneriler*” temasında bulunan komisyonun odak noktası olması gerekenler temasında olumsuz görüş bildiren milletvekili komisyonun örnek olarak çocukların empati duygularını geliştirmeye

yönelik aktivelere yönlendirmesi, izleme yapması, eksiği olanları eğitim merkezine göndermesi gibi önerilerde bulunması gerektiğini ifade etmiştir.

M’ye sorulan “1.8. Eklemek istediğiniz veya paylaşmak istediğiniz başka konular var mı?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 4 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 35

M’nin Ek Görüşleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Öneriler		Var Olan Durumlar	
Kategori	f	Kategori	f
Herkese Görev Düşmesi	1	Ülkenin ve Dünyanın Üstün Yeteneklilere İhtiyacının Olması	1
Üstün Yeteneklilere Fırsat Verilmesi	1	Toplam	1
Eğitimde Fırsat Eşitliği	1		
Toplam	3		

M’nin ek görüşlere ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Öneriler” ve “Var Olan Durumlar” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait kategoriler incelendiğinde M’nin tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Bu M’nin her ikisinin de birbirinden farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığı ve görüşlerin en fazla “Öneriler” teması altında bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan herkese görev düşmesi kategorisinde bir milletvekili siyasetin tüm basamaklarındaki bireylere (Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar Kurulu, İktidar veya Muhalefet vs.), ailelere, okullara ve sivil toplum kuruluşlarına görev düştüğünü ve bu durumun herkesi ilgilendirdiğini ifade etmiştir. Üstün yeteneklilere fırsat verilmesi kategorisinde ise çocukların zihinsel olarak doyuma ulaşması için çocuklara fırsat vermek zorunda olunduğunu böylelikle çocukların mutluluk düzeylerinin artacağını ve çocuğun kaybedilmeyeceğini ifade etmiştir. M en az görüş bildirdiği konu “Var Olan Durumlar” temasında olmuştur. Bu temada yer alan ülkenin ve dünyanın üstün yeteneklilere ihtiyacının olması kategorisinde M dünyanın ve ülkenin doğru düşünen insanlara ihtiyacı olduğunu ve bu insanların varlığıyla dünyanın problemlerin üstesinden geleceğini, hayatımızda gözlemlediğimiz çoğu teknolojik ve diğer gelişmenin ya da sanatın bu bireylerin bir ürünü olduğunu ifade etmiştir.

4.3.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlarının Görüşleri

TTKB'ye sorulan "2.2. Tanımınızın kapsamını nasıl değerlendiriyorsunuz? İfade ettiğiniz tanımda bir etiketleme olduğunu düşünüyor musunuz? Bu konu hakkındaki görüşünüz nelerdir?" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 5 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 36'da gösterilmiştir.

Tablo 36

TTKB'nin Tanımlarının Kapsamı ve Etiketleme İçerip İçermediği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Etiketleme		Eğitim Politikası	
Kategori	f	Kategori	f
Etiketlemenin (Tek Alandaysa) Sorun Oluşturmaması	1	Etiketlemenin İleriye Dönük Olarak Uygun Olmaması	1
Etiketlemenin Ayırıştırıcı Olması	1	Bütüncül Olması	1
Testlere Göre Sınıflandırmanın Yanlış Olması	1	Toplam	2
Toplam	3		

Günümüzde eğitim sisteminde etiketleme çok yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Bu nedenle TTKB'nin tanımlarının kapsamı ve etiketleme içerip içermediğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların "*Etiketleme*" ve "*Eğitim Politikası*" temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü "*Etiketleme*" temasında bildirmişlerdir. Bu temada yer alan kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Benzer olarak "*Eğitim Politikası*" temasında bulunan kategorilerde de tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir. "*Etiketleme*" temasında bulunan etiketlemenin (tek alandaysa) sorun oluşturmaması kategorisinde birden fazla alanda yeteneğe sahip çocukları tek bir alanda etiketlemenin riskli olduğunu düşünen bir kurul başkanı bulunmaktadır. Kurul başkanlarından biri de etiketlemenin ayırıştırıcı olması kategorisinde çocukları üstün zekâlı ve yetenekli diye etiketlemenin ayırıştırıcı olduğunu belirtmiş ve üstün kavramının kullanılmamasını önermiştir. Testlere göre sınıflandırmanın yanlış olması kategorisinde ise yetenek testi kullanılarak çocukları sınıflandırmanın doğrudan etiketleme olduğunu düşünen bir kurul başkanı bulunmaktadır. "*Eğitim Politikası*" temasında yer alan bütüncül olması kategorisinde tohumun doğada bütünsel olarak büyüdüğünü ve dallarını açtığını ve dolayısıyla tohumun özününü kaçırılmaması gerektiğini, baskın batı medeniyetinin vurgusu

ile aslında çocukların pazarlandığı ifade edilmektedir. Kısacası pragmatist bir yaklaşım söz konusudur.

TTKB'ye sorulan “2.3. Genel olarak bir “etiketleme” nin eğitim politikalarını nasıl şekillendirdiğini düşünüyorsunuz? Etiketleme kaygısı nedeniyle bazı eğitim politikalarından (uygulamalarından) uzak durduğunuz oldu mu? Açıklayabilir misiniz? ” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 14 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 37

TTKB’nin Etiketlemenin Eğitim Politikalarına Etkisi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Amacın İyi Belirlenmesi		Etiketlemenin Bireye ve Topluma Yansıması		Eğitimde Etiketleme		Öneriler	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Üstün Yetenekli Çocuklardan İstifade Etmeye Çalışmanın Yanlış Olması	1	Etiketlemenin Beklentileri Farklılaştırması	1	Müfredatta Etiketleme	1	Kişilikte Dikkate Alınmalı	2
Eğitimde Eşitlik ve Adalet	1	Etiketlemenin Çocuğun Egosuna Etkisi	1	Sınıflamanın Çok Fazla Olması	1	Zekâ Testlerinin Tanılamada Yetersiz Olması	2
Toplam	2	Etiketleme Yapan Kişilerin Uygunluğu	1	Eğitimin Her Alanında Etiketlemenin Zararlı Olması	1	Bireysel Müfredat Olmalı	
		Çocuğun Yeteneği Olduğunu Söylememenin Yanlış Olmaması	1	Etiketlemenin Yetenek Alanının Dışındaki Alanların Geliştirilmesine Engel Olması		Toplam	4
		Yetenek Alanıyla Birebir İlgili Bölüme Yönlendirmenin Yanlış Olması	1	Toplam	3		
		Toplam	5				

TTKB’nin etiketlemenin eğitim politikalarına etkisi hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Amacın İyi Belirlenmesi”, “Etiketlemenin Bireye ve Topluma Yansıması”, “Eğitimde Etiketleme”, ve “Öneriler” temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü “Etiketlemenin Bireye ve Topluma Yansıması” temasında bildirmişlerdir. Bu temada yer alan kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Benzer olarak diğer tüm kategorilerde de tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB’nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir. “Etiketlemenin Bireye ve Topluma Yansıması” temasında bulunan etiketlemenin beklentileri farklılaştırması kategorisinde bir

kurul başkanı çocuğu üstün zekâlı ve yetenekli olarak etiketlemenin çocuğa ciddi zararlar verdiğini ve tanılamadan sonra çocuğa yüklediğimiz şeylerin ve beklentilerin farklılaştığını ifade etmiştir. Etiketlemenin çocuğun egosuna etkisi kategorisinde ise çocuğun zekâ testlerinden hep düşük puan almasının hem de yüksek puan almasının kötü bir durum olduğunu ve yüksek puan aldığı durumlarda çocuğun kendini diğerlerinden üstün görmeye başlayacağını bu nedenle de çocuğun ego gelişiminin bozulacağını ifade etmiştir. Etiketleme yapan kişilerin uygunluğu kategorisinde ise etiketlemenin öğretmen, psikolog ve psikiyatr gibi uzmanlar tarafından yapılmasının ciddi bir sorun olduğunu belirtmiştir. Kurul başkanları en az görüş bildirdiği konu “*Amacın İyi Belirlenmesi*” temasında olmuştur. Bu temada yer alan eğitimde eşitlik ve adalet kategorisinde bir kurul başkanı, eğitimde eşitlik temelli bir yansıma yerine adalet temelli yansıma olması gerektiğini belirtmiştir. “*Öneriler*” temasında yer alan bireysel müfredat olmalı kategorisinde bir kurul başkanı “Her çocuğun müfredatı kendi içinde gizlidir” diyerek her çocuğa yol göstermemiz gerekliliği ve çocuklara uygulanan zekâ testlerini hakaret olduğu üzerinde durmaktadır.

TTKB’ye sorulan “2.4. Millî Eğitim Bakanlığı’nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin vizyonu nedir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 17 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 38’de gösterilmiştir.

Tablo 38

TTKB'nin MEB'in Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Vizyonu Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Vizyonun ve Politikanın Sorgulanması		Doğal Süreç		Sorunlar		Öneriler	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Vizyon Kazandırmak İçin Yapılması Gerekenler	1	ÜYE'nin Türk Eğitim Tarihinde Her Zaman Yer Bulması	1	MEB'in Sadece Tanılanmaya Odaklanması	1	Öğretmen Eğitimi/Kalitesi	2
Eğitim Politikasının Olmaması	1	Alternatif Eğitim Sistemi	1	Kurumsallaştırılmaya Çalışılması	1	Bütçe Ayrılmalı	1
Vizyonunun Olmaması	1	Üstün Yetenekliler ile İlgili Durumların Açığa Vurulmaması Gerekliği	1	Üstün Yetenekliler İçin Ayrılan Eğitim Durumu Süresinin Yanlış Olması	1	Farklı Bir Uygulama	1
Eğitim ve ÜYE'nin Sorgulanması	1	Toplam	3	Üniversite ve Ortaöğretim Kurumları Arasında Esneklik Olmaması	2	MEB ve Üniversite İş Birliği ile Açılan Okula Ait Sonuçlar	1
Toplam	4			ÜYE'nin Desteklenmesiyle Elde Edilecek Sonucun Bilinmemesi	1	Sınav Sisteminin Kaldırılması	1
				Toplam	6	Toplam	6

TTKB'nin MEB'in üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin vizyonu hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların "*Vizyonun ve Politikanın Sorgulanması*", "*Doğal Süreç*", "*Sorunlar*" ve "*Öneriler*" temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalarda bulunan çoğu kategoride tek bir görüş bildirmişlerdir. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesi olup en fazla görüşü "*Sorunlar*" ve "*Öneriler*" temalarında bildirmişlerdir. TTKB "*Sorunlar*" temasında yer alan kategoriler arasından en fazla görüşü üniversite ve ortaöğretim kurumları arasında esneklik olmaması kategorisinde bildirmişlerdir. Kurul başkanları üniversite ve ortaöğretim kurumları arasında esneklik olmaması kategorisinde üniversite ve liseler arasındaki mevcut durumdan çok daha öteye gidilebileceğini ve lise düzeyindeki çocukların üniversiteden ders alması gerektiğini belirtmişlerdir. Kurul başkanlarının "*Öneriler*" temasında en fazla öğretmen eğitimi/kalitesi kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride kurul başkanlarından biri üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin ortalama bir öğretmenle yapılamayacağını belirtirken, başka bir kurul başkanı da bu alanda öğretmen yetiştirmenin maddi ve manevi çok büyük yükümlülükleri olduğunu ve üniversitede bölüm açmanın da teknik bir şekilde düşünülemeyeceğini ifade etmiştir. Kurul başkanları en az görüş bildirdiği

konu “*Doğal Süreç*” temasında olmuştur. Bu temada bulunan ÜYE’nin Türk eğitim tarihinde her zaman yer bulması kategorisinde bir kurul başkanı Türklerin Osmanlıdaki Enderun mektebinden bugüne kadar üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini vizyon edindiğini ve bunun örneklerinin Aşiret Mektebi, Köy Enstitüleri vb. hem geçmişte, Ankara Fen Lisesi, Galatasaray Lisesi vb. hem de günümüzde bulunduğunu belirtmiştir. Üstün yetenekliler ile ilgili durumların açığa vurulmaması gerekliliği kategorisinde ise bir kurul başkanı “Üstünlerin türküsü çok çağrılmaz” diyerek devletin ve toplumun üstün zekâlı ve yeteneklilere ilgisini açıkça ilan etmek zorunda olmadığını ifade etmiştir. Ek olarak bahsedilmesi gereken bir başka husus politikanın bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ve eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olduğudur. Bir kurul başkanı da siyasi tarafının olması gerektiğini ve böyle düşünme nedeninin bütçe ayrılmasının siyasi bir karar olduğunu söyleyerek bunu “*Vizyonun ve Politikanın Sorgulanması*” temasında vizyon kazandırmak için yapılması gerekenler kategorisinde belirtmiştir.

TTKB’ye sorulan “2.5. *Sizin döneminizde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitime ilişkin yapılan çalışmalar/alınan kararlar nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 39’da gösterilmiştir.

Tablo 39

TTKB’nin Kendi Dönemlerinde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitime İlişkin Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar		Bütüncül Değerlendirilmesi		Karar ve Çalışmaların Uygunluğu ve Sonuçları	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Kararın Olmaması	1	Okulun Dışı, Okulun İçi ve Sınıfın İçi Bağlamında Sistem Kurma	1	Oluşturulan Programların Yetersiz Olması	1
XVII. Milli Eğitim Şûrası Kararları	1	Toplam	1	Bürokratik Nedenlerle Sistemin Organize Edilememesi	1
Toplam	2			Sistem Kurmanın Müfredat Dışında Eksik Kalması	1
				Toplam	3

TTKB’nin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitime ilişkin yapılan çalışmalar ve alınan kararlar hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar*”, “*Bütüncül Değerlendirilmesi*” ve “*Karar ve Çalışmaların Uygunluğu ve*

Sonuçları” temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü sırasıyla “*Karar ve Çalışmaların Uygunluğu ve Sonuçları*” ve “*Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar*” temalarında bildirmişlerdir. “*Karar ve Çalışmaların Uygunluğu ve Sonuçları*” temasında yer alan bürokratik nedenlerle sistemin organize edilememesi kategorisinde bir kurul başkanı bütünsel olarak sistemi organize etmekle ilgili bir çalışma yapmaya çalıştıklarında bunun ilk zamanlar olacak gibi göründüğünü ancak daha sonra farklı dairelerin birbirinin işine karışmadığı için ve kurulun bürokratik yapıya sahip olması nedeniyle kapsayıcı bir bakış oluşturmaya imkân olmadığı için yapamadıklarını belirtmiştir. “*Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar*” temasında yer alan kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Benzer olarak diğer tüm kategorilerde de tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB’nin birbirinden farklı görüşlere sahip olduklarının göstergesidir. “*Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar*” temasında bulunan kararın olmaması kategorisinde bir karar alındığını hatırlamadığını ve TTKB’nin kendi kendine karar alamayacağını ve program üretemeyeceğini ifade etmiştir. Diğer taraftan Prof. Dr. Ayşegül Ataman’ın desteği ve gayretleri ile XVII. Millî Eğitim Şûrasında daha önce düzenlenen diğer şûralara nazaran çok önemli kararların alındığı ve alınan kararların da bir milat olması açısından önemli olduğunu bir kurul başkanı ifade etmektedir.

TTKB’ye sorulan “2.6. *Dünyadaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi dikkate alındığında ülkemizdeki eğitimi nerede görüyorsunuz ve nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 23 kategori ve 5 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 40’te gösterilmiştir.

Tablo 40

TTKB'nin Ülkemizde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminin Dünyaya Göre Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitimin Felsefesi		Dünya Uygulamaları		Var Olan Durumlar		Uygulama Yetersizliği		Sistemin Kurgulanması	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Normal Kavramı	1	Amerika'da Üstün Yeteneklilerin Üniversiteden Ders Alması	1	Diğer Ülkelerde Fen Lisesinin Karşılığının Olması	1	Okullara Tanınan Esnekliğin Kullanılamaması	1	İsim Koymaya Gerek Olmaması	2
Kıyaslamanın Uygunluğu	1	Çin'de Üstün Yetenekliler Eğitimi	1	Diğer Ülkelerin Etiketleme Yapmadan Süreci Yürütmesi	1	Denklik Durumları	1	Kurumların Yeniden Yapılandırılması/İlişkilendirilmesi	1
Herkesin Aynı Eğitime Tabii Olmasının Yanlış Olması	1	Toplam	2	Üstün Yetenekli Çocukların İstismar Edilmesi	1	Sınav Sisteminin Zararları	1	ÜYE Aşama Aşama Yapılandırılmalı	1
Eğitimin Sorgulanmasında Problemler	1			Toplam	3	Merkezi İçerikle ÜYE'nin Yanlış Olması	1	ÜYE'de Esneklik Olmalı	1
Eğitim Paydaşlarının Nesneleşmesi	1					Toplam	4	Ders Saatleri Farklılaştırılmalı	1
Üstün Yeteneklilere İlişkin Çalışmaların Teknikleşmesi	1							Sınıf Öğretmenlerinin ÜYE'yi Misyon Edinmesi Gerekliliği	1
Üstün Yetenekliler Eğitiminin Yaygınlaştırılmasının Yanlış Olması	1							Maliyet/Materyal Desteği	1
Toplam	7							Toplam	8

TTKB'nin Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini dünyadaki gelişmeler ışığında nerede gördüklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların *"Eğitim Felsefesi"*, *"Dünya Uygulamaları"*, *"Var Olan Durumlar"*, *"Uygulama Yetersizliği"* ve *"Sistemin Kurgulanması"* temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü *"Sistemin Kurgulanması"* temasında bildirmişlerdir. Bu temada yer alan isim koymaya gerek olmaması kategorisi hariç bu ve diğer temalardaki tüm kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir ve sadece isim koymaya gerek olmaması kategorisinde iki kurul başkanı ortak görüşe sahiptir. En fazla görüş bildirilen isim koymaya gerek olmaması kategorisinde bir kurul başkanı, ülkenin bunun adını koymasının gerekliliğinin olmadığını ifade ederek Rusya'yı örnek göstermiş ve Rusya'da tarihte kurulan bir okulun üstün yetenek ve zekâlılara yönelik olduğunu, öğrencilerin buraya yoksul ailelerden seçilerek alındığını ancak adının üstün zekâlılar ya da yetenekliler olarak konulmadığını ifade etmiştir. Başka bir kurul başkanı da bunu destekler nitelikte diğer ülkelerde özel ya da üstün yetenekli okulu diye isim vermeden okullar açtıklarını ve Türkiye'nin bunu örnek alması gerektiğini ifade etmiştir. *"Sistemin Kurgulanması"* temasından sonra en fazla görüş bildirilen tema *"Eğitim Felsefesi"* temasıdır. Bu temada yer alan herkesin aynı eğitime tabii olmasının yanlış olması kategorisinde bir kurul başkanı okul içinde tüm öğrencilerin aynı ders içeriğiyle karşı karşıya olduğunu ve okulda yetenekli çocuklar bulunduğunu bu nedenle sistemin bunu destekleyecek bir anlayışa sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Bir kurul başkanı kıyaslamaların uygunluğu kategorisinde ise diğer ülkelerin ulaştıkları noktanın bizim ulaşmak istediğimiz nokta olmama ihtimali nedeniyle Türkiye'yi diğer ülkelerle kıyaslamaların uygun olmayabileceğini belirtmiştir. Eğitim paydaşlarının nesneleşmesi kategorisinde ise öğretmenlerin hem yaratıcı hem de yaratıcılığı tetikleyen bireyler olması gerekirken aksine nesneleştiklerini belirtmiştir.

TTKB'ye sorulan *"2.7. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitime ilişkin politika geliştirme sürecinde Bakanlık içerisindeki koordinasyon, hızlı hareket edebilme vb."*

konularda neler söylersiniz?" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 15 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 41’de gösterilmiştir.

Tablo 41

TTKB’nin Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Politika Geliştirme Sürecinde Bakanlığın İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitim Politikası ve Sistem Bütünlüğü			Bürokrasi		Uygulamada Yaşanan Sorunlar		Öneriler	
Kategori	f		Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
MEB’de Sistem Görüşünün Olmaması	1		Kararı Üst Bürokrasinin Alması Bakanlık ve Okulların Uygulaması	1	Uygulamaların Birbirini Etkilemesi	1	Gelişime Küçük Ölçekte Başlanmalı	1
MEB’in Yeni Bir Sistem Oluşturması Gerekliliği	1		Bakanlık ve Birimler Arası İlişki	1	Toplumun Yetenekliler Yanlış Algıları	1	Yeni Uygulamalar Kültürdeki Eski Uygulamalara Dayalı Olarak Oluşturulmalı	1
Kurulması Yeni Öğrencilerin Ayrıştırılmaması Gerekliliği	1	Gereken Sistemde	Üst Düzeyin Olması Gerekliliği	1	İradeli	1	Toplam	2
Okulları Ayırmanın Olması	1	Sınıflara Yanlış	Teorinin Dökülememesi	1	Pratiğe	1		
Özel Eğitimin İlişkilendirilmesinin Yanlış Olması	1	Sayıyla	Bürokrasinin Kapasitesinin Edilememesi	1	Tespit			
Toplam	5		Kapasitesinin Güçlendirilmesi	1				
			Toplam	6				

TTKB’nin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin politika geliştirme sürecinde Bakanlığın işleyişi hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Eğitim Politikası ve Sistem Bütünlüğü*”, “*Bürokrasi*”, “*Uygulamada Yaşanan Sorunlar*”, “*Öneriler*” temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü “*Bürokrasi*” temasında bildirmişlerdir. Bu temada yer alan kategorilerde TTKB’nin tek bir görüş bildirdikleri görülmektedir. Benzer olarak diğer tüm kategorilerde de tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB’nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir. En fazla görüş bildirilen “*Bürokrasi*” temasında bulunan kararı üst bürokrasinin alması Bakanlık ve okulların uygulaması ve bürokrasinin kapasitesinin tespit edilememesi kategorilerinde bir kurul başkanı kararı üst yönetimin verdiğini ancak o kararı alt düzeydeki teknik bürokrasinin şekillendirdiğini ifade ederek teknik bürokrasi kısmının

kapasitesinin tespit edilemediğini belirtmiştir. Kurul başkanları tarafından “Bürokrasi” temasından sonra en fazla görüş “Eğitim Politikası ve Sistem Bütünlüğü” temasında bildirilmiştir. Bu temada yer alan MEB’de sistem görüşünün olmaması kategorisinde bir kurul başkanı Bakanlığın bir sistem görüşünün olmadığını yeni bir modele geçme örneği üzerinden açıklamıştır ve yeni modele geçileceği zaman bunun her açıdan sorgulanmadığını ifade etmiştir. Özel eğitimin sayıyla ilişkilendirilmesinin yanlış olması kategorisinde ise bir kurul başkanı sayının artmasının başarı olarak görüldüğünü ancak sayı artışının iyi bir sonuç olmayabileceğini belirtmiştir. Ayrıca bu yaklaşımın özel eğitim için negatif etki göstereceğini belirtmiştir. Bunun nedenini açıklarken ise sayı endişesinin yaygınlaştırma endişesi olduğunu ve birçok üstün zekâlı ve yetenekli bireyin bu şekilde kaybedileceğini ifade etmiştir. “Öneriler” temasında oluşturulan yeni politika ve uygulamaların eski uygulamalara, toplumsal ve kültürel geçmişe dayanılarak oluşturulması üzerinde durulmaktadır. Bugüne kadar yapılanları atmak yerine, onun üzerine koyarak bir şeyler yapmak hem bize zaman kazandıracaktır hem de toplumumuza ve kültürümüze özgü uygulamalar ortaya koyacaktır.

TTKB’ye sorulan “2.8. Bakanlık teşkilatının üniversiteler ve diğer işbirlikçilerle olan koordinasyonu nasıl sağlanmaktadır?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 10 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 42’de gösterilmiştir.

Tablo 42

TTKB’nin Bakanlık Teşkilatının Üniversiteler ve Diğer İşbirlikçilerle Olan Koordinasyonu Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Yönetim Yapısı		Üniversite İle İlişkiler		Diğer	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
İlişkinin Zayıf Olması	2	Üniversitelerin ÜYE ile İlgili Uygulamalar Geliştirmemesi	1	Kurumların Neyin Nereyi Etkileyeceğini Bilmesi Gerekliliği	1
Sorumluluk Alanın Zayıf Olması	1	Üniversitelerin Teoriden Pratiğe Geçememesi	1	Bakanlığın Sayı Odaklı Olması	1
Ülkede Yönetim Sisteminin Kişiye Bağlı Olması	1	Üniversitelerle Sadece İş Birliği Önermenin Yetersiz Olması	1	Toplam	2
Kurumların/Birimlerin Birbirinden Bağımsız Olması	2	Üniversiteler Yaz Okulları Açmalı	1		
Toplam	6	Toplam	4		

TTKB'nin Bakanlık teşkilatının üniversiteler ve diğer işbirlikçilerle olan koordinasyonu hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların "*Yönetim Yapısı*", "*Üniversite ile İlişkiler*" ve "*Diğer*" temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü "*Yönetim Yapısı*" temasında bildirmişlerdir. Bu temada yer alan kurumların/birimlerin birbirinden bağımsız olması ve ilişkinin zayıf olması kategorisi hariç bu ve diğer temalardaki tüm kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir ve sadece kurumların/birimlerin birbirinden bağımsız olması ve ilişkinin zayıf olması hususunda iki kurul başkanı ortak görüşe sahiptir. En fazla görüş bildirilen kategorilerden ilişkinin zayıf olması kategorisinde bir kurul başkanı Bakanlığın sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle ilişkisinin zayıf olduğunu belirtmiş, başka bir kurul başkanı da iş birliğinin basit düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Kurumların/birimlerin birbirinden bağımsız olması kategorisinde ise bir kurul başkanı Bakanlıkta birimlerin birbirinden habersiz bir şekilde çalıştığını ve yapılan birçok çalışmanın da unutulduğu için tekrar yapıldığını ve ayrıca ortak bir vizyon ya da strateji olmaması sebebiyle verimsizliğin yüksek olduğunu ifade etmiştir. Başka bir kurul başkanı da birimler arasındaki etkileşimin zayıflığı hususunda sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Ek olarak bu etkileşim zayıflığından aslında Bakanlığın sorumlu olduğunu ancak yine de Bakanlığı sorumlu tutmak yerine üst yetkililerin sorumlu tutulması gerektiğini ifade etmiştir. Kurul başkanları en az görüş bildirdiği konu "*Diğer*" temasında olmuştur. Bu temada Bakanlığın sayı odaklı olması kategorisinde, Bakanlığın sayı odaklı bakmak zorunda olduğunu, üst politika düzeyinin bunu gerektirdiğini ve bu problemin aşılması içinde üniversiteden destek alınması gerektiğini belirtmiştir.

TTKB'ye sorulan "*2.9. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına, üstün zekâlı yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili program, eğitim materyalleri ve yayım başvurusu yapıyor mu?*" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 8 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 43'te gösterilmiştir.

Tablo 43

TTKB'nin Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimi ile İlgili Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına Yapılan Başvurular Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Başvuru		Programın Hazırlanması		Program ve Materyal İlişkisi		Şûra Kararları	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Başvuru Yapılmaması	1	Ayrıntılı ve Zorunlu Bir Program Olmamalı	1	Program Olmadan Materyale İhtiyaç Olmaması	1	Şûranın İşleyişi	1
Yönetmelik Başvurusu	1	Genel Çerçeve Oluşturma Süreci	1	Toplam	1	Şûrada Alınan Kararların Olması	1
Toplam	2	Toplam	2			MEB'de ÜYE'ye İlişkin Kararlar	1
						Toplam	3

TTKB'nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na yapılan başvurular hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Başvuru”, “Programın Hazırlanması”, “Program ve Materyal İlişkisi” ve “Şûra Kararları” temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü “Şûra Kararları” temasında bildirmişlerdir. “Programın Hazırlanması” temasında yer alan kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmiştir. Benzer olarak diğer tüm kategorilerde de tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir. . En fazla görüş bildirilen “Şûra Kararları” temasında bir kurul başkanı şûrada alınan kararların olduğunu ancak sayısını hatırlamadığını, Bakanlıkta sadece şûra ile ilgilenen bir birim olduğunu belirtmiş ve sürecin nasıl olduğunu anlatmıştır. Ayrıca Bakanlığın farklı birimlerinde özel eğitime ve üstün zekâ ve yeteneklilerin eğitime yönelik kararların icraata geçirildiğin tahmin ettiğini ve bu sürecin XVII. Millî Eğitim Şûrası ile başladığını da belirtmiştir. “Programın Hazırlanması” temasında bulunan genel çerçeve oluşturma süreci kategorisinde bir kurul başkanı genel çerçeve oluşturulacağında Talim ve Terbiye Kurulu'nun bir programı genel çerçeve için kabul etmesinin zannedildiği gibi karmaşık değil basit bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Ayrıntılı ve zorunlu bir program olmaması kategorisinde ise bir kurul başkanı işin kritik kısmının program olduğunu ve programın ayrıntılı bir şekilde dikte edildiği zaman uygulanamayacağını ifade etmiştir

TTKB'ye sorulan “2.10. Program ve yayım ile ilgili belirli bir mevzuat söz konusu mudur? Kurul üyelerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitime ilişkin ne düzeyde bir tecrübeleri

bulunmaktadır?" sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 9 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 44'te gösterilmiştir.

Tablo 44

TTKB'nin Program ve Yayın ile İlgili Mevzuat ve Kurul Üyelerinin Üstün Zekâlılar ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Tecrübeleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

TTKB		Ders Çizelgeleri ve Programlar	
Kategori	f	Kategori	f
Kurulda Alan Uzmanı Olmasının Gerekmemesi	1	Ders Çizelgelerinde Esneklik Olması	1
Programı Kabul Etme Süreci	1	Programların Eskisi Gibi Gizli Olmaması	1
TTKB'nin Mevzuatlara Uygun Hareket Etmesi	1	Özel Eğitim Programları Esnek Olmalı	1
Yönetmelik	2	Toplam	3
TTKB'nin Birikimli Olması	1		
TTKB'nin İşleri Gereğinden Fazla Uzatması	1		
Toplam	7		

TTKB'nin mevzuat ve kurul üyelerinin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin tecrübeleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların "TTKB" ve "Ders Çizelgeleri ve Programı" temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü "TTKB" temasında bildirmişlerdir. Burada yönetmelik kategorisi hariç her iki tema için de tüm kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir ve sadece yönetmelik hususunda iki kurul başkanı ortak görüşe sahiptir. En fazla görüş bildirilen kategorilerden yönetmelik kategorisinde TTKB'nin dayanağı olan yönetmeliğin var olduğunu ve değiştiğini ifade etmişlerdir. Bir kurul başkanı TTKB'nin mevzuatlara uygun hareket etmesi ve TTKB'nin birikimli olması kategorilerinde TTKB'nin tüm mevzuatları değerlendirerek ayrıntılı ve önemli noktalara parmak basmada çok birikimli bir kurum olduğunu ve kurul üyelerinin birbirleriyle fikir birliğine sahip olmamasına rağmen birikiminin yeterli olduğunu ifade etmiştir. "Ders Çizelgeleri ve Programı" temasında bulunan üç kategoriden biri olan ders çizelgelerinde esneklik olması kategorisinde ders çizelgelerinin esnek olmasının özel eğitim kurumlarına kendi istedikleri dersleri ekleme, çıkarma ya da sırasını değiştirme yetkisini verdiğini ve daha önce böyle bir yaklaşımın söz konusu olmadığını ifade eden bir kurul başkanı bulunmaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu'nda yer alan kurul üyelerinin uzman

olmasının gerekmediği çünkü kurulun gerektiğinde görüş almak amacıyla görevlendirme yapabildiği ve uzmanlık desteği alabildiği görülmüştür.

4.3.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyelerinin Görüşleri

ÖÜ’ye sorulan “3.3. Size göre üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ideal tanılması nasıl yapılmalıdır?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 20 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 45’te gösterilmiştir.

Tablo 45

ÖÜ’nün İdeal Tanılama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Var Olan Durumlar		Zekâ-Gelişim Testleri		Aile		Öneriler	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Tanılama Yönteminin Sınırlılığı	1	Bütüncül Yaklaşım	1	Aile Eğitimi	1	Akranın Aday Göstermesi	1
Tanılama Süreci	2	Çoklu Zekânın İşin İçine Katılması	1	Aileden Geriye Dönük Veri Toplanması	1	Erken Tanılama	1
Aday Göstermenin Gerçekleştirilememesi	1	Gözlem	2	Toplam	2	Kültüre Özgü	4
Zekâ Testlerinin Yetersizliği	3	Alternatif Zekâ Testi	1			Yaşa Özgü Tanılama	1
Ülkede Tanılamanın Hatalı Olması	1	Veri Toplama Ortamı/Çok Ölçüt Kullanma	3			Eğitim Sistemi Düzeltilmeli	1
Eğitimin Bir Süreç Olması	1	Zekâ Testi Yerine Gelişim Ölçeği	1			Toplam	8
Toplam	9	Birden Fazla Ölçek Kullanma	1				
		Toplam	10				

ÖÜ’nün ideal tanılama hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Var Olan Durumlar*”, “*Zekâ-Gelişim Testleri*”, “*Aile*” ve “*Öneriler*” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖÜ bu temalar arasından en fazla görüşü “*Zekâ-Gelişim Testleri*” temasında bildirmişlerdir. Bu temada en fazla veri toplama ortamı/çoklu ölçüt kullanma kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride ÖÜ üstün zekâlı ve yeteneklileri tanımlarken sadece zekâ testlerinin yeterli olmayacağını ve bu çocukları dışarıdan keşfetmenin zor olacağını belirtmişlerdir ve bu nedenle bunların yanı sıra bir platform kurularak bu platformda öğrencilerden çok sayıda ölçüt ile veri toplanması gerektiğini vurgulamışlardır. Kâğıt-kalemle bir şeyler yazarak veri toplama, el göz koordinasyonu simülasyonu, gözlem,

akademik gelişimi ve geçmişi, ailenin öyküsü, öğretmen gözlemi gibi farklı ölçütleri öneren bir öğretim üyesi bulunmaktadır. Bir öğretim üyesi de çoklu ölçüt kullanılmasının çok önemli olduğunu ve çocuk hakkında bu sayede geniş bir bilgiye sahip olabileceğimizi ifade etmiştir. Başka bir öğretim üyesi de sunulan veri toplama ortamının erken yaşta çocuğun kendini ifade etmesine fırsat tanıyacağını belirtmiştir. ÖÜ “*Zekâ-Gelişim Testleri*” temasından sonra en fazla görüşü “*Var Olan Durumlar*” temasında bildirmişlerdir. Zekâ testlerinin yetersizliği kategorisinde ÖÜ öğrenciyi tanılamada sadece zekâ testi kullanmanın yeterli olmadığını, WISC-R gibi zekâ testlerinin satıldığını, herkesin ulaşabildiğini ve sorularının ezberlendiğini bu nedenle yanlış tanılama yapıldığını ve alanyazın incelendiğinde de ölçeklerle tanılamamanın artık uygun olmadığını ifade etmişlerdir. ÖÜ “*Zekâ-Gelişim Testleri*” ve “*Var Olan Durumlar*” temalarından sonra en fazla görüşü “*Öneriler*” temasında bildirmişlerdir. ÖÜ bu tema adı altında en fazla görüşü kültüre özgü kategorisinde bildirmişlerdir. Bu kategoride bireylerin özelliklerinin toplumdan topluma değişebileceğini ve bu nedenle kendi kültürümüze uygun tanılama sürecinin uygulanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bir öğretim üyesi kültüre özgü bir gelişim ölçeğinin de bulunmadığını ve çoğu testin uyarlama olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra başka bir öğretim üyesi alandaki kitapların bile çeviri kitaplar olduğunu ve bu kitapların kendi kültürlerine göre yazıldığını ifade etmiştir.

ÖÜ’ye sorulan “3.4. *Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ideal tanınması nasıl yapılabilir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 46’da gösterilmiştir.

Tablo 46

ÖÜ’nün İdeal Tanılamanın Ülkemizde Nasıl Yapılacağı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

İdeal Tanılama		Diğer Konular	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Bölgesel Tanılama	2	BİLSEM Okul Öncesi Düzeyine İndirilmemeli	1
Uygun Tanılama Süreci	1	Toplam	1
Yaşa Özgü	2		
Testin Birebir Uygulanması	1		
Alana Özgü	1		
Toplam	7		

ÖÜ'nün ideal tanılamanın Türkiye'de nasıl yapılacağı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*İdeal Tanılama*” ve “*Diğer Konular*” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖÜ bu temalar arasından en fazla görüşü “*İdeal Tanılama*” temasında bildirmişlerdir. En fazla bölgesel tanılama kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bölgesel tanılama kategorisinde bir öğretim üyesi şehirlerin de ülkeler gibi demografik özelliklerinin çok farklı olduğunu ifade ederek Ege'deki bir bireyle Doğu Karadeniz'deki bir bireyin zekâsını kıyaslamanın hatalı olacağını belirtmiştir ve norma dayalı tanılama yapıldığı için bölgesel yapılmadığı müddetçe çok sayıda öğrencinin tanılanamayacağını söylemiştir. Bu nedenle tanılamanın lokalleşmesi gerektiğini vurgulamıştır. Başka bir öğretim üyesi de June Maker'ın yöntemindeki gibi ilgili çevre için belirlenen ölçütlerle tanılamanın lokal olması gerektiğini vurgulamıştır ve diğer öğretim üyesi ile bu konudaki görüşleri örtüşmüştür. Bu tema altındaki yaşa özgü kategorisinde ise bir öğretim üyesi gelişimin önemli olduğunu ve eş zamanlı olmadığını bu nedenle bunları görebileceğiniz gelişim ölçekleri ile her yaşın (ya da eğitim-öğretim döneminin) kendine özgü olarak irdelenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca özellikle okul öncesi, ilkokul ve ortaokul gibi eğitim öğretim basamaklarının da dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

ÖÜ'ye sorulan “3.5. *Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde beğendiğiniz çeşitli eğitim modellerinin olumlu özellikleri nelerdir? Beğenmediğiniz eğitim modellerinin olumsuz özellikleri nelerdir? Bu modellerde yapılabilecek değişiklikler nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 17 kategori ve 6 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 47'de gösterilmiştir.

Tablo 47

ÖÜ'nün Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Zenginleştirme		Açıklama		Hızlandırma		Gruplama		Uygulamaların Olumsuzluğu		Eğitim Modeli Nasıl Olmalı	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Zenginleştirmenin Faydaları	1	Beyin Göçü	1	Hızlandırmanın Dezavantajları	2	Gruplamanın Faydaları	1	Destek Eğitim Programının Dezavantajları	1	Örgün Eğitimde Özel Programlar/Özel Okul	2
Toplam	1	Üstün Yetenekli Öğrencilerin Dezavantajlı Olması	1	Hızlandırma Ders Düzeyinde/Esnek Olmalı	1	Gruplama Üst Yaş Sınırında Olmalı	1	Hızlandırma/Zenginleştirme/Gruplamanın Uygulanabilirliği	1	Özel Sınıf Uygulaması	1
		Toplam	2	Toplam	3	Gruplamanın Faydaları	1	BİLSEM'in Uygulanabilirliği	1	Üstün Yeteneğin Düzeyine Göre Model	2
						Toplam	3	Toplam	3	Eğitim Bütüncül Olarak Ele Alınmalı	1
										Kaynaştırma Ortamında Bütünleştirilmiş	1
										Farklılaştırılmış Eğitim Programları	1
										Toplam	8

ÖÜ'nün eğitim modelleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Zenginleştirme”, “Açıklama”, “Hızlandırma”, “Gruplama”, “Uygulamaların Olumsuzluğu” ve “Eğitim Modeli Nasıl Olmalı” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖÜ bu temalar arasından en fazla görüşü “Eğitim Modeli Nasıl Olmalı” temasında bildirmişlerdir. Bu temada en fazla üstün yeteneğin düzeyine göre model ve örgün eğitimde özel programlar/özel okul kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Üstün zekâ ve yeteneğin düzeyine göre model kategorisinde bir öğretim üyesi, normaller ve üstünlerin aynı sınıfta olduğu bir uygulamada bireylerin aynı sınıfta olmasına rağmen gruplama ile kendi hızlarına göre ilerlemenin sağlanmasının faydalı olduğunu gözlemlediğini ifade etmiştir. Ayrıca öğretim üyesi böyle bir uygulamanın okullarda hayata geçirilmesiyle hem çocukların ayrılmayacağını hem de ihtiyacına uygun eğitim alacağını belirtmiştir. Başka bir öğretim üyesi ise üstün zekâlı ve yeteneklilerin de düzey düzey olduğunu, bazı öğrencilerin dâhi olarak adlandırıldığı bazılarının üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu ifade etmiş ve hepsi aynı derecede olmayan bu öğrenciler için Türkiye'nin tek bir modele bağlı kalmasının yanlış olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Örgün eğitimde özel programlar/özel okul kategorisinde ise bir öğretim üyesi üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi sorunlarının kendi okulları içinde çözülmesi gerektiğini ve bunun özel okulda iyi tasarlanmış bir programla etkili bir eğitim almalarıyla olabileceğini ifade etmiştir. Başka bir öğretim üyesi de bunun aksine özel okul uygulamasının sakıncalı olduğunu belirtmiştir. Sakıncalı olma nedeninin ise bu çocukların normal çocuklardan ayrılmasıyla sosyalliklerinin zarar görmesi olduğunu ifade etmiştir. ÖÜ en az görüş bildirdiği konu “Zenginleştirme” temasında olmuştur. Zenginleştirmenin faydaları kategorisinde bir öğretim üyesi en uygun eğitim modelinin zenginleştirme olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca zenginleştirmenin çocuğun doğal ortamında yaşatlarıyla beraber olmasına imkân verdiğini ve üstün yeteneklilerin normal insanların olduğu bir topluma karışacak olması nedeniyle bu öğrencilerin sosyalleşmesi gerekliliğinin zenginleştirme ile giderilebileceğini belirtmiştir.

ÖÜ'ye sorulan “3.6. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde örgün ve yaygın eğitimde uygulanabilecek eğitim modelleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar

doğrultusunda 26 kategori ve 6 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 48’de gösterilmiştir.

Tablo 48

ÖÜ'nün Örgün ve Yaygın Eğitimde Kullanılabilecek Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Hızlandırma-Zenginleştirme		Zenginleştirme		Örgün Eğitim		Öneriler		Yaygın Eğitim		Diğer Konular	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
İmkanlara Göre Hızlandırma/Zenginleştirme	1	Zenginleştirme	2	Okulda Eğitim	1	Kültüre Özgü Olması	1	BİLSEM	2	Üstün Yetenekli Tanımı	1
Hızlandırma-Zenginleştirmenin Birlikte Kullanılması	1	Zenginleştirme İçin Öğretmen Eğitimi	1	Purdue Modeli	1	Kredili Sistem	1	ÜYEP	1	Beyin Göçü	1
Toplam	2	Toplam	3	Alternatif Eğitim Kurumu	3	Etiketleme Yapılmamalı	1	Okulda Eğitimin ÜYEP/BİLSEM'in Varlığını Tehdit Etmesi	1	Yeterlik Kurumu	1
				Karma Sınıf Modeli	1	Tüm Özel Öğrencilerin Bireysel Gelişiminin İzlenmesi	1	BİLSEM'in Uygun Olmaması	1	Toplam	3
				Farklı Modellerin Geliştirilip Araştırılması/ Uygulanması	2	Tanılama	1	Başka Kurumlarla İş Birliği	3		
				Mentörlük	2	Toplam	5	Toplam	8		
				Bütünleştirilmiş Eğitim Programı	1						
				Farklılaştırılmış Eğitim Programı	1						
				Özel Sınıf	1						
				Toplam	13						

ÖÜ'nün örgün ve yaygın eğitimde kullanılabilecek eğitim modelleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Hızlandırma-Zenginleştirme”, “Zenginleştirme”, “Örgün Eğitim”, “Öneriler”, “Yaygın Eğitim” ve “Diğer” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalar arasından en fazla görüş “Örgün Eğitim” temasında ÖÜ tarafından bildirilmiştir. Bu temada en fazla alternatif eğitim kurumu kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Alternatif eğitim kurumu kategorisinde bir öğretim üyesi dâhi diye nitelendirilen bireylerin bürokrasiden bağımsız bir yapıya bağlı yatılı/kampüslü bir kurumda eğitim görmelerini uygun gördüğünü ifade ederek bu kurumda dâhilerin sadece bilimsel anlamda değil sosyal ve kültürel anlamda da yetiştirilmeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu kategoride başka bir öğretim üyesi de diğer öğretim üyesinin aksine tek bir okul modeli olması gerektiğini savunmuştur. Bir diğer öğretim üyesi ise madalyon eğitim kurumlarının ve fen liselerinin olması gerektiği ya da sporla ilgili okulların olması gerektiğini ifade etmiştir. “Örgün Eğitim” temasından sonra en fazla görüş “Yaygın Eğitim” temasında bildirilmiştir. Bu temada ise en fazla başka kurumlarla iş birliği kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Başka kurumlarla iş birliği kategorisinde bir öğretim üyesi bu çocukların üniversitelerle, laboratuvarlarla, AR-GE birimleriyle, gerçek teşebbüs, gerçek sanayi ve gerçek kaynaklarla ilişki içerisinde olması gerektiğini ifade etmiş ve bunlara ilişkin örnekler vermiştir. Başka iki öğretim üyesi de bu öğretim üyesine benzer olarak çocuklarının üniversite eğitimi almasının büyük katkıları olacağını ifade etmiştir. Ayrıca bu ÖÜ'den biri üniversiteden sonra istihdam bacağı ile de iş birliği yapılması gerektiğini belirtmiştir. “Yaygın Eğitim” temasında başka kurumlarla iş birliği kategorisinden sonra en fazla görüş BİLSEM kategorisinde bildirilmiştir. BİLSEM kategorisinde bir öğretim üyesi okulun dışındaki alternatiflerden birinin BİLSEM olduğunu ifade ederken diğer öğretim üyesi üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara öğrenme fırsatı sunması nedeniyle BİLSEM'in devam etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

ÖÜ'ye sorulan “3.7. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde beğendiğiniz eğitim programlarının olumlu özellikleri nelerdir? Beğenmediğiniz eğitim programlarının olumsuz özellikleri nelerdir? Bu programlarda yapılabilecek değişiklikler nelerdir?” sorusuna

verilen cevaplar doğrultusunda 18 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 49’da gösterilmiştir.

Tablo 49

ÖÜ’nün Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Olumsuz Program Özellikleri		Program Nasıl Olmalı	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Çerçeve Programlarının Boşluğu	1	Üstün Yeteneklilere Özgü Program/Standartların Olması	2
Hızlandırmanın Olumsuz Yanları	2	Müfredat Daraltma	1
Zenginleştirmenin Olumsuz Yanları	1	Esnek Çalışma	1
Öğretmenin Anlayışının Önemi	1	Kültüre Özgü Model	3
Tanılama Sorunu	1	Hızlandırma-Zenginleştirme	2
Programın Esnek Olmaması	1	Etkileşimli Bölge Modeli	1
Çerçeve Program-Kitap Uyumsuzluğu	1	Yükseköğretime Yönelik Düzenlemeler	1
Eğitim Programı-BİLSEM Uyumsuzluğu (Müfredat İlişkisi)	1	Fen Lisesi	1
Toplam	9	Eğitimde Fırsat Eşitliği	1
		Program Geliştirme ve Değerlendirme	1
		Toplam	14

ÖÜ’nün eğitim programlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Olumsuz Program Özellikleri*” ve “*Program Nasıl Olmalı*” temalarında toplandığı görülmüştür. En fazla “*Program Nasıl Olmalı*” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada en fazla kültüre özgü model kategorisinde, daha sonra ise üstün zekâlı ve yeteneklilere özgü program/standartların olması ve hızlandırma-zenginleştirme kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Kültüre özgü model kategorisinde ÖÜ bu ülkeye özgü modellerin ve içeriklerin üretilerek pilot uygulamalarla uygun olanın seçilmesi ya da başka kuramsal ve diğer ülkelere özgü modellerin denenerek kültürümüze özgü modelin seçilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Hızlandırma-zenginleştirme kategorisinde ise ÖÜ’nün görüşlerinin birbirine zıt olduğu görülmüştür; bir öğretim üyesi zenginleştirmenin faydalarına değinirken, bir öğretim üyesi ise zenginleştirmenin kültürümüze uygun olduğunu ancak bu uygulamayı yerine getirebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Üstün zekâlı ve yeteneklilere özgü program/standartların olması kategorisinde ise genel programdan farklı olarak sadece üstün zekâlı ve yetenekliler için ayrı bir çerçeve program olması gerektiğini ifade etmişlerdir. “*Olumsuz Program Özellikleri*” temasında ise ÖÜ en fazla hızlandırmanın olumsuz yanları

kategorisinde görüş bildirmişlerdir ve bu kategoride hızlandırmanın olumlu yanlarının yanı sıra bazı dezavantajları da beraberinde getirdiğini ifade etmişlerdir. Önemli bir dezavantajı, hızlandırmanın öğrencinin sosyal açıdan eksik kalmasına ve akranları ile vakit geçirememesine neden olmasıdır.

ÖÜ’ye sorulan “3.8. *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirme politikaları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir (lisans, yüksek lisans, doktora, sertifika programları vb)?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 8 kategori ve 1 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 50’de gösterilmiştir.

Tablo 50

ÖÜ’nün Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yetiştirme Politikaları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Politika İle İlgili Düşünceler	
Kategori	f
Politikanın Olmaması	1
Lisans Programı	4
Öğretmen Kalitesi	1
Öğretmen Seçimi/Eğitimi	6
Öğretmen Yetiştirme	4
Öğretmenin Sınırlandırılmaması	1
Hizmet İçi Eğitim	1
Destek Eğitim Programı	1
Toplam	19

ÖÜ’nün üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirme politikalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Politika İle İlgili Düşünceler*” temasında toplandığı görülmüştür. Bu temada en fazla öğretmen seçimi/eğitimi kategorisinde, daha sonra ise lisans programı ve öğretmen yetiştirme kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Öğretmen seçimi/eğitimi kategorisinde ÖÜ üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin temel becerinin üzerine çıkarak üstün zekâlı ve yeteneklilere özgü beceriler kazanması gerektiğini ve bunun hizmet içi eğitimlerle, sertifika programlarıyla ve tezsiz yüksek lisans programlarıyla olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bazı ÖÜ ise üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim verecek öğretmenlerin bu alana özgü 4 yıllık lisans programından mezun olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim verecek öğretmenlerin seçiminde bazı kriterler belirlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Lisans programı kategorisinde ise zekâlı ve üstün yetenekliler

eğitimi bölümünün sınırlı sayıda ve özellikle özel üniversitelerde bulunduğunu, bu programın bir politika olarak lisans düzeyine yükselmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca özel eğitim bölümünün tek çatı altında olmasının uygun olmadığını da belirtmişlerdir. Tüm bunların aksine bir öğretim üyesi de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin lisans programının açılmasının maddi açıdan ve zaman açısından israf olduğunu vurgulamıştır. Öğretmen yetiştirme kategorisinde ise yine benzer olarak bu öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin lisans programıyla, tezli-tezsiz yüksek lisans ve doktora programıyla, sertifika programıyla yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca branşlaşmanın üstün zekâlı ve yeteneklilere eğitim veren öğretmeni yetiştirmede karışıklık yaratacağını ve lisans programıyla bu öğretmenleri yetiştirmeyi zorlaştıracağını ifade eden ÖÜ de bulunmaktadır. Son olarak ÖÜ BİLSEM’den verim alınmamasının nedenlerinden birinin öğretmen yetiştirmedeki yetersizliklerden kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

ÖÜ’ye sorulan “3.10. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminin farkındalık yaratma ve sürdürülebilirliğe ilişkin yapılması gereken çalışmalar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 12 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 51’de gösterilmiştir.

Tablo 51

ÖÜ’nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminin Farkındalık Yaratma ve Sürdürülebilirliğe İlişkin Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Var Olan Durumlar		Yapılması Gerekenler	
Kategori	f	Kategori	f
Ailelerin Bilinçsizliği	3	Komisyon Kurulması	2
Sürdürülebilir Olması	1	Çevrenin Bilgilendirilmesi	2
Toplam	4	Ailelerin Bilgilendirilmesi	2
		Etiketleme Yapılmamalı	1
		İzleme	1
		Sistem Değişikliği	1
		Yeni Zelanda Modeli	1
		Sürdürülme Gerekliliği	1
		Maddi Destek/Burs	2
		Uygun Modelin Belirlenmesi	1
		Toplam	14

ÖÜ’nün üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde farkındalık yaratma ve sürdürülebilirliğe ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Var Olan Durumlar” ve “Yapılması Gerekenler” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalar arasında en fazla

görüş “*Yapılması Gerekenler*” temasında bulunmaktadır. Bu temada en fazla komisyon kurulması, çevrenin bilgilendirilmesi, ailenin bilgilendirilmesi ve maddi destek/burs kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Komisyon kurulması kategorisinde, sürdürülebilirlik için her ilde bir koordinatör olması ya da bir komisyonun bulunması gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca bir öğretim üyesi kurulan komisyonun bürokrasiden uzak olması gerektiğini ifade etmiştir. Çevrenin bilgilendirilmesi kategorisinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle temas halinde bulunan aile hekimi, öğretmen, uzmanlar ve aileler vs. nin kamu spotlarıyla, yayınlarla ve konferanslarla bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ailenin bilgilendirilmesi kategorisinde de bilgilendirilmesi gereken en önemli bireylerin aile fertleri olduğunu ifade etmişlerdir. Çünkü ailenin birtakım konferanslarla bilgilendirilmesi ile çocuklarına karşı farkındalıklarının arttırılacağını ve bu çocukların tanınmasını kolaylaştıracağını belirtmişlerdir. Maddi destek/burs kategorisinde üstün yeteneklilerin eğitiminin çok fazla maddi imkân gerektirmeyeceğini ve getirisinin fazla olacağını ifade etmiştir. Maddi imkânların gerektiği noktada da sivil toplum kuruluşlarının yardımcı olabileceğini belirtmiştir. Diğer yandan bir öğretim üyesi de tanınan çocuklara burs verilmesi gerektiğine değinmiştir. Bir diğer tema olan “*Var Olan Durumlar*” temasında ise ÖÜ en fazla görüşü ailelerin bilinçsizliği kategorisinde bildirmişlerdir. Ailelerin bilinçsizliği kategorisinde ailelerin karar vermede etkin rol almadığı ve çocuklarının davranışlarını üstün zekâlı ve yeteneklilerin özelliklerini bilmedikleri için yanlış algıladıklarını belirtmişlerdir. Bu yanlış algılama nedeniyle aileler, üstün zekâlı ve yetenekli olmayan çocuklarını üstün zekâlı ve yetenekli olarak düşünmekte ya da üstün zekâlı ve yetenekli olan çocuklarının farkına varmadıklarını belirtmektedirler.

4.3.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacıların Görüşleri

YLDA’ya sorulan “4.2. *Çalışmanız sürecinde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanyazını taradığınızda yeterli ve nitelikli kaynaklara ulaşabildiniz mi (Ulusal ve*

Uluslararası)? Alanyazını bu anlamda nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 7 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 52’de gösterilmiştir.

Tablo 52

YLDA’nın Alanyazında Yeterli ve Nitelikli Kaynaklara Ulaşabilme Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalara Ait Frekanslar

Ulusal Alanyazın		Uluslararası Alanyazın	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Ulusal Kaynakların Yetersizliği ve Çeşitli(siz)liği	9	Uluslararası Yayımın Çokluğu ve Çeşitliliği	6
Ulusal Yayımın Çoğalması	9	Uluslararası Kaynaklardan Yararlanma	5
Ulusal Yayımında Alan Dışı Araştırmacılar	1	Toplam	11
Üstün Yeteneklilik Tanım	1		
Ulusal Özgün Kaynak İhtiyacı	1		
Toplam	21		

YLDA’nın alanyazında yeterli ve nitelikli kaynaklara ulaşabilme hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Ulusal Alanyazın*” ve “*Uluslararası Alanyazın*” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasından en çok “*Ulusal Alanyazın*” hakkında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada en fazla ulusal kaynakların yetersizliği ve çeşitli(siz)liği ve ulusal yayımın çoğalması kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategorilerde YLDA alanın yeni olması nedeniyle kaynakların yetersiz olduğunu ancak son zamanlarda çoğaldığını ve uygulamanın fazla olmasına rağmen yayımın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. “*Ulusal Alanyazın*” teması altında en az ulusal özgün kaynak ihtiyacı, üstün yeteneklilik tanımı ve ulusal yayımlarda alan dışı araştırmacılar kategorilerine değinmişlerdir. Bu kategorilerde ise YLDA ulusal alanyazında çeviri kitaplardan ziyade Türkiye’ye özgün yayımlar ve kendimize özgü bir üstün zekâ ve yeteneklilik tanımının olması gerektiğini ve ulusal ayazında bulunan yayımlardan bazılarının üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanından olmayıp sınıf eğitimi alanından olduğunu ifade etmişlerdir. “*Uluslararası Alanyazın*” teması altında ise YLDA en fazla uluslararası yayımın çokluğu ve çeşitliliği kategorisi altında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kategoride YLDA uluslararası makale ve kitapların çok sayıda olduğunu ve bu yayımların çeşitlilik açısından zengin olduğunu belirtmişlerdir. Uluslararası kaynaklardan yararlanma kategorisinde ise kaynakların çok olması nedeniyle çalışmalarında bu kaynaklardan

yararlandıklarını ancak kaynaklara erişim konusunda ve dil konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

YLDA'ya sorulan “4.4. Dünyada var olan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanılama sistemlerinin hangilerini beğeniyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 15 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 53'te gösterilmiştir.

Tablo 53

YLDA'nın Dünyada Beğendikleri Tanılama Sistemleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanılama			Modeller		Tanılama Modeli Nasıl Olmalı		Ölçme Araçları	
Kategori		f	Kategori		f	Kategori		f
Tanılama Modellerinin Çokluğu		2	Uygun Tanılama Modelleri		4	Öğretmen/Aile Gözlemi		4
Tanım/Tanılama/Uygulama Kopukluğu		2	Uygun Olmayan Modeller		2	Çoklu Değerlendirme		4
Tanılama Yapma Zamanı		1	Toplam		6	Dinamik Değerlendirme		1
Toplam		5				İzleme		2
						Yaratıcılığın İncelenmesi		2
						Yaşa, Alana ve Kültüre Özgü Tanılama		6
						Toplam		19

YLDA'nın dünyada beğendikleri üstün zekâ ve yeteneği tanılama sistemleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Tanılama*”, “*Modeller*”, “*Tanılama Modeli Nasıl Olmalı*” ve “*Ölçme Araçları*” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasından en çok “*Tanılama Modeli Nasıl Olmalı*” temasında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada kategorilerden en fazla yaşa, alana ve kültüre özgü tanılama kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride YLDA üstün zekâlı ve yeteneklileri tanılamak için kullanılan ölçme araçlarının ve yöntemlerin alandan alana farklı olması ve kültüre özgü olması gerektiğini ve ek olarak küçük ve büyük bireyleri tanılamak için aynı tanılama yöntemleri yerine yine yaşa göre tanılama yöntemlerinin kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. “*Tanılama Modeli Nasıl Olması*” teması içerisinde en az görüş dinamik değerlendirme kategorisinde yapılmıştır. Tanılama modelinin Almanya'nın da kullandığı

dinamik değerlendirmeyi içermesi gerektiğini belirtilmiştir. YLDA'nın dünyada beğendikleri üstün zekâ ve yeteneği tanılama sistemleri hakkındaki görüşlerinden oluşan temalarda en az görüş bildirdiği konu “*Tanılama*” temasında olmuştur. Bu tema altında YLDA çok sayıda tanılama modelinin bulunduğunu ve bunun çok fazla farklı tanım olmasından kaynaklı olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca yapılan üstün zekâlı ve yetenekli tanımı ile buna dayalı olan tanılama modelinin birbirinden kopuk olduğu ve tanılama modelinin uygulanmasında da eksiklikler bulunduğunu ifade etmişlerdir. Son olarak bu tema altında görüş bildiren bir araştırmacı sadece tanılama yapmanın yetersiz olacağını ve tanılama yapmadan önce programların geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

YLDA'ya sorulan “4.5. *Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanılanmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 15 kategori ve 5 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 54'te gösterilmiştir.

Tablo 54

YLDA'nın Ülkemizde Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanılanması Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanılama		Tanılama Sorunları		Tanılama Nasıl Yapılmalı		Üstün Yetenekliler ve Eğitimi	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Tanılamamanın Yeterliliği	1	Tanılama Yetersizliği	1	Alana, Yaşa ve Kültüre Özgü Tanılama	3	Kavram	1
Tanılama Aşamaları	2	Tanılama/Program Uyumsuzluğu	1	Çoklu Aday Gösterme	1	Devlet Kurumları	2
Toplam	3	Kurumlar Arası Tanılama Farklılıkları	1	Süreç Değerlendirme	1	Özel Kurumlar	1
		Öğretmenin Aday Göstermesi	3	Toplam	5	Kurumların Alanları Çeşitlendirmesi	1
		Ölçme Araçları Sorunu	3			Akademik Sorunlar ve Politik Gelişmeler	1
		Toplam	9			Toplam	6

YLDA'nın Türkiye'de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Tanılama*”, “*Tanılama Sorunları*”, “*Tanılama Nasıl Yapılmalı*” ve “*Üstün Yetenekliler ve Eğitimi*” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasından en çok “*Tanılama Sorunları*” temasında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada

kategorilerden en fazla öğretmen aday göstermesi ve ölçme araçları sorunu kategorileri altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. YLDA ölçme araçları sorunu kategorisinde zekâ testlerinin yetersizliğine ve ölçme araçlarının kültüre özgü olması gerektiğine değinmişlerdir. Öğretmen aday göstermesi kategorisinde ise öğretmenlerin tanılama sürecinin başlangıcında öğrenciyi aday göstermesi gerektiğini ancak öğretmenlerin bu konuda başarısız olduklarını, yanlış öğrencileri gösterdiklerini ve duygusal davrandıklarını belirtmişlerdir. “*Tanılama Sorunları*” temasında en az görüş ise tanılama yetersizliği, tanılama/program uyumsuzluğu ve kurumlar arası tanılama farklılıkları kategorilerinde toplanmıştır. Bir araştırmacı okul öncesi düzeyinde üstün zekâlı ve yeteneklileri tanılamamanın yetersiz olduğunu, bir araştırmacı sadece öğrenciyi tanılamamanın bir faydası olmayacağını, tanılamamanın detaylı verilerle yapılması ve tanılanan öğrenciye uygun programların bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Bir araştırmacı ise kurumların tanılanan öğrencileri alanlara ayırırken aynı şeyleri uygulamamasının tanılamamanın bir eksikliği olduğunu belirtmiştir. YLDA’nın Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanmasına ilişkin görüşleri ile oluşturulan temalar arasından en az görüş bildirdiği konu “*Tanılama*” temasında olmuştur. Bu temada iki kategori bulunmaktadır ve YLDA en fazla görüş tanılamamanın aşamaları kategorisinde, en az görüşü tanılama yeterliliği kategorisinde bildirmişlerdir. Tanılama aşamaları kategorisinde tanılamamanın bir süreç olduğunu ve öğretmenin aday göstermesi ile başlayarak daha sonra TKT ve bireysel testlerle devam ettiğini belirtmişlerdir. Bir araştırmacı da tanılamamanın yeterliliği kategorisinde bu aşamaların hepsinin gerçekleştirilmesi nedeniyle uygun ve yeterli olduğunu ifade etmiştir.

YLDA’ya sorulan “4.6. *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ideal tanılaması nasıl olmalıdır?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 16 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 55’te gösterilmiştir.

Tablo 55

YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin İdeal Tanılaması Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanılama			Tanılama Nasıl Yapılmalı		Ölçme Araçları		Üstün Yetenekliler Eğitimi	
<i>Kategori</i>		<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Tanılamada Boyut	Duyuşsal	1	Ailenin/ Öğretmenin Aday Göstermesi	3	Alana, Yaşa ve Kültüre Özgü Olmalı	2	Alan Sınırlılığı	3
Tanılanmanın Olumsuz Etkisi	Psikolojiye	1	Alana Özgü Olmalı	2	Süreci İzleme	2	Toplam	3
Tanılanmayan Avantaj	Öğrencilere	1	Çoklu Değerlendirme	3	Gelişim Testi	1		
Tanılama Yetersizliği		1	Erken Tanılama	1	Açık Uçlu Maddeler	1		
Toplam		4	Dönüt Verme	1	Ölçme Aracı Sorunları	1		
			Renzulli Modeli	1	Toplam	7		
			Toplam	11				

YLDA'nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ideal tanınmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Tanılama*”, “*Tanılama Nasıl Yapılmalı*”, “*Ölçme Aracı*” ve “*Üstün Yetenekliler Eğitimi*” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasından en çok “*Tanım Nasıl Yapılmalı*” temasında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada yer alan kategorilerden en fazla ailenin/öğretmenin aday göstermesi ve çoklu değerlendirme kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Ailenin ya da öğretmenin aday göstermesi kategorisinde YLDA üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanınması aşamasında öğretmen ve ailenin aday göstermesinin önemli olduğunu ancak veli ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Çoklu değerlendirme kategorisinde ise farklı kaynaklardan detaylı veri toplayarak bunları birleştirmenin tanılama için daha uygun olacağını belirtmişlerdir. “*Tanım Nasıl Yapılmalı*” temasında en az görüş erken tanılama, dönüt verme ve Renzulli Modeli kategorilerinde bulunmaktadır. Erken tanılama kategorisinde bir araştırmacı özellikle okul öncesi dönemde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tanınmasının sorun olduğunu ve bunun erken tanılanmanın önüne geçtiğini ifade etmiştir. Dönüt verme kategorisinde araştırmacı tanılama sonrası programa alınmayan öğrencilere sonuçları hakkında dönüt vererek onlara faydalı olunması gerektiğini belirtmiştir. Renzulli Modeli kategorisinde ise bir araştırmacı yaratıcılık, motivasyon ve bilişsel gelişimi içeren Renzulli'nin tanımına uygun tanılama yapılması gerektiğini ifade etmiştir. YLDA'nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ideal tanınmasına ilişkin görüşleri

incelendiğinde en az görüş bildirdiği konu “Üstün Yetenekliler Eğitimi” temasında olmuştur. Bu tema alan sınırlılığı adında tek bir kategoriden oluşmaktadır. Bu kategoride YLDA üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin genel olarak sadece fen ve matematik alanları üzerine olduğunu ve bunun geliştirilerek edebiyat, müzik, spor gibi başka alanlarda da üstün yeteneklilerin eğitilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

YLDA’ya sorulan “4.7. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde beğendiğiniz çeşitli eğitim modellerinin olumlu özellikleri nelerdir? Beğenmediğiniz eğitim modellerinin olumsuz özellikleri nelerdir? Bu modellerde yapılabilecek değişiklikler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 13 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 56’da gösterilmiştir.

Tablo 56

YLDA’nın Beğendikleri Eğitim Modellerinin Olumlu Beğenmedikleri Eğitim Modellerinin ise Olumsuz Özellikleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitim Modeli Nasıl Olmalı		Hızlandırma-Zenginleştirme Farklılaştırma		Okul İçi-Okul Dışı	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Alana ve Kültüre Özgü Eğitim Modeli	2	Hızlandırma	7	Okul Dışı Uygulamalar	2
Bütünleştirilmiş/Paralel Müfredat	1	Zenginleştirme	5	Kaynak Odalar (Destek Eğitim Odaları)	1
Bütüncül Eğitim Modeli	1	Farklılaştırma	2	Alan Dışı Öğretmenler	1
Genel Eğitim Sınıfı	1	Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırmanın Birleştirilmesi	2	Toplam	4
Var Olan Modelin Uygunluğu	1	Toplam	16		
Gruplama	1				
Toplam	7				

YLDA’nın eğitim modellerinin olumlu ve olumsuz özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Eğitim Modeli Nasıl Olmalı”, “Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma” ve “Okul İçi-Okul Dışı” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasından en çok “Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma” temasında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada kategorilerden en fazla “Hızlandırma” kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride YLDA üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde genel olarak en önemli ve en fazla kullanılan uygulamanın hızlandırma olduğunu; sınıf atlatmanın belli yaş aralıklarında yapılması gerektiğini ve sınıf

atlatma önündeki yasal engellerin kaldırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ancak buna rağmen hızlandırmanın olumsuz yönlerinden de bahseden YLDA, hızlandırmanın öğrenci kendinden büyüklere uyum sağlayamadığında psikolojik sorunlara yol açtığını, sınıf atlatmanın bazı öğrencilerin temel becerileri kazanmasına engel olabileceğini ve sınıf atlatmanın bir ya da iki sınıftan fazla olmaması gerektiğini vurgulamışlardır. “*Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma*” temasında en az görüşü farklılaştırma ve hızlandırma-zenginleştirme-farklılaştırmanın birleştirilmesi kategorilerinde vermişlerdir. Farklılaştırma ve hızlandırma, zenginleştirme ve farklılaştırmanın birleştirilmesi kategorisinde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde üçünün bir arada kullanılması gerektiğini ve farklılaştırmanın son aşama olarak derinleştirme amacıyla yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ek olarak bir araştırmacı farklılaştırılmanın göz ardı edildiğini ve bu uygulamanın öğretmenlerin eğitim fakültelerinde farklılaştırma dersleri verilerek eğitilmesiyle kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. YLDA’nın eğitim modellerinin olumlu ve olumsuz özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde en az görüş bildirdiği konu “*Okul İçi-Okul Dışı*” temasında olmuştur. Bu tema okul dışı uygulamalar, destek eğitim odaları ve alan dışı öğretmenler kategorilerinden oluşmaktadır. En fazla araştırmacı görüşünün bulunduğu okul dışı uygulamalar kategorisinde YLDA’nın okul dışı programların olması gerektiğini ve okul haricinde BİLSEM’de yapılan zenginleştirme etkinliklerinin güzel olduğunu ancak yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Destek eğitim odası kategorisinde destek eğitim modelinin yurt dışı modellerle benzeştiğini ve uygun olduğunu ancak bu odalarda eğitim verenlerin yeterli niteliğe sahip olmadığını belirten araştırmacı alan dışı öğretmenler kategorisinde ise önceki yıllarda norm fazlası olan sınıf öğretmenlerinin hiçbir alt yapı olmadan özel eğitim öğretmeni olmalarını eleştirmiştir.

YLDA’ya sorulan “4.8. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde örgün ve yaygın eğitimde uygulanabilecek eğitim modelleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 20 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 57’de gösterilmiştir.

Tablo 57

YLDA'nın Ülkemizde Uygulanabilecek Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eksik Modeller		Eğitim Modeli Nasıl Olmalı		Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma		Okul İçi Uygulamalar	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Çoklu Zekâ Kuramı	1	Bütüncül Model	1	Hızlandırma	8	Kaynak Odalar	3
Proje Tabanlı Eğitim	1	Sınav Sistemiyle Bağlantılı Model	1	Hızlandırmada Sorunlar	2	İçerik	1
Toplam	2	Okul İçi Programlar	2	Zenginleştirme	6	Müfredat Katılığı	1
		Okul Dışı Programlar	1	Zenginleştirmede Sorunlar	2	Toplam	5
		Bireysel Program	1	Farklılaştırma	1		
		Temel Beceriler Kazandırma	1	Farklılaştırmada Sorunlar	1		
		Gruplama	2	Hızlandırma-Zenginleştirme - Farklılaştırmanın Birleştirilmesi	2		
		Öğretmen Eğitimi	1				
		Toplam	10	Toplam	22		

YLDA'nın Türkiye'de uygulanabilecek eğitim modellerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Eksik Modeller”, “Eğitim Modeli Nasıl Olmalı”, “Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma” ve “Okul İçi Uygulamalar” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA bu temalar arasında en çok “Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma” temasında görüşlerini bildirmişlerdir. Bu temada kategorilerden en fazla hızlandırma kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoride YLDA üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde Türkiye'de uygulanabilecek en uygun modelin hızlandırma olduğunu ve artırılması gerektiğini, ancak sınıf atlatma işleminin uygun zamanlarda, en fazla iki sınıf olarak yapılması gerektiğini ve yeterlilik alanına göre yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ek olarak hızlandırmada bazı sorunlar bulunduğunu, bu sorunların hızlandırma önündeki yasal sıkıntılar olduğunu ve öğrencilerin uyum sağlamada sıkıntılar yaşayabileceğini belirtmişlerdir. “Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma” temasında en az araştırmacı görüşü bulunan kategoriler farklılaştırma ve farklılaştırma sorunları kategorileridir. Farklılaştırma kategorisinde bir araştırmacı farklılaştırmayı tüm öğretmenlerin bilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Farklılaştırma sorunları kategorisinde ise Türkiye'de eğitimin sınav sistemine dayalı olduğunu ve bu doğrultuda velilerin farklılaştırmanın sınavlara hiçbir katkı sağlamayacağını düşünebileceğini ifade eden bir

araştırmacı bulunmaktadır. YLDA'nın Türkiye'de uygulanabilecek eğitim modellerine ilişkin görüşleri incelendiğinde en az görüş bildirdiği konu “*Eksik Modeller*” temasında olmuştur. Bu temada çoklu zekâ kuramı ve proje tabanlı eğitim olmak üzere iki kategori bulunmaktadır. Araştırmacı bu öğretim yöntemlerinin tek doğru gibi kabul edilerek sadece bunların kullanılmasının sınırlı olduğunu ifade etmiştir. Ek olarak araştırmacı bu öğretim yöntemlerinin Türkiye'de tek doğru yöntem olarak kabul edilip sıkıntılara yol açmasına rağmen insancıl öğretim yöntemleri olması nedeniyle kısmen uygun olduğunu düşünmektedir.

YLDA'ya sorulan “4.9. *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 16 kategori ve 4 tema elde edilmiştir. Elde edilen bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 58’de gösterilmiştir.

Tablo 58

YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Var Olan Program Geliştirme		Öğretmen Özellikleri ve Öğretim		Olumsuz Yansımalar		Faaliyetlerin Paydaşlara Anlatılması	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	F
Programı Zenginleştirme	5	Öğretmen Niteliği	3	Hızlı Değişim	3	Verimlilik Araştırması	1
Programı Hızlandırma	3	Öğretim Yöntemi	3	Merkezi Sınav Etkisi	2	Paydaşlarla İletişim	1
Ön Öğrenmelerin Değerlendirilmesi	2	Sahip Olunan İmkanlar	1	Toplam	5	Toplam	2
Özgünlük ve Değer	2	Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri	1				
Özel Eğitim ve Örgün Eğitim	1	Toplam	8				
Yapılandırılmamış Program	1						
Yeni Ders Ekleme	1						
Yapılandırılmamış Program	1						
Toplam	16						

YLDA'nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim programlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Var Olan Programı Geliştirme*”, “*Öğretmen Özellikleri ve Öğretim*”, “*Olumsuz Yansımalar*” ve “*Faaliyetlerin Paydaşlara Anlatılması*” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalar içerisinde en çok “*Var Olan Programı Geliştirme*” temasında görüş bildirildiği görülmektedir. Bu temada kategorilerden en fazla görüşler ise

programı zenginleştirme ve programı hızlandırma kategorilerinde bulunmaktadır. Programın zenginleştirilmesi kategorisinde bireylerin düzeylerine yönelik olarak onları geliştirecek ek etkinlikler ve çalışmalar ile programın zenginleştirilmesi ön plana çıkarken programın hızlandırılması kategorisinde ise daha çok belirli bir düzeye sahip olan öğrencilerin o konuların daha ileri düzeyi daha erken uygulanarak ilerlenebileceği dile getirilmektedir. Bir diğer yoğun görüş bildirilen tema ise “*Öğretmen Özellikleri ve Öğretim*” temasıdır. Programların uygulanabilmesi, yürütülebilmesi ve değerlendirilebilmesinde öğretmen niteliğinin önemi; programın uygulanmasında ve üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada kullanılan öğretim yöntemleri ve en önemlisi programların hem uygulama aşamasında hem geliştirilme aşamasında yapılan ölçme değerlendirme faaliyetlerindeki yetkinlik bu tema altında dile getirilen görüşlerdir. Ayrıca öğretmen özellikleri ve öğretim teması altında BİLSEM’in sahip oldukları imkânlarla dikkat çekilmiştir. YLDA’nın üstün zekâlı ve yeteneklilere uygulanan programlara yönelik görüşleri ayrıca hızlı değişim ve merkezi sınav etkisi kategorilerini kapsayan “*Olumsuz Yansımalar*” teması ile verimlilik araştırması ve paydaşlarla iletişim kategorilerini kapsayan “*Faaliyetlerin Paydaşlara Anlatılması*” temasını içermektedir.

4.3.5. Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Görüşleri

BÖ’ye sorulan “5.2. *BİLSEM’deki özlük haklarınız nedir? Çalışma saatleriniz nedir? Ek ders ücretiniz nedir? Bunları yeterli görüyor musunuz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 7 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 59’da gösterilmiştir.

Tablo 59

BÖ'nün Özlük Hakları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Özlük Hakları		Öğretmen		Kurum		Öneriler	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Çalışma Saatleri	9	Öğretmen Profili	6	Kurum Yapısı	4	Ders Süresi	1
Ek Ders	10	Aile Birliği	3	Toplam	4	Program	2
Toplam	19	Toplam	9			Toplam	3

BÖ'nün özlük hakları, çalışma saatleri ve ek derslere ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Özlük Hakları”, “Öğretmen”, “Kurum” ve “Öneriler” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalardan en çok “Özlük Hakları” temasında görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin ek ders hakkındaki görüşleri incelendiğinde BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin %25 daha fazla ek ders ücreti almasının bir cazibesinin olduğunu ve önemli olduğunu dile getirmelerine rağmen bu kurumda çalışmanın para açısından değil kendi istekleri, gelişimleri ve mesleki tatminleri için önemli olduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca branşlara göre ek ders saatlerinin değiştiğini, zaten normal eğitim saatleri dışında eğitim verdikleri için çok fazla ek ders saati olmadıkları ancak bu kurumda çalışma saatleri konusunda çok esnek olması konusu dikkate alındığında tam gün ek ders uygulamasının daha uygun bir uygulama olacağı yönünde öğretmenler öneride de bulunmuştur. “Özlük Hakları” temasından sonra en çok görüş bildirilen tema ise “Öğretmen” temasıdır. Öğretmen profili konusunda bu kurumda çalışan öğretmenlerin teknolojiyi takip eden ve kurumda çalışmanın gerektirdiği özveriye sahip olması gerektiği dile getirilmiştir. Ayrıca çalışma saatlerinin örgün eğitim kurumlarının eğitimi bittikten sonra başlaması ve hatta hafta sonu bile çalışılması gerektiğinden özellikle evli öğretmenler çocukları ile ilgilenme ve eşleri ile aynı vakitler içerisinde evde bulunamamaları nedeniyle aile birliklerinin bozulduklarını belirtmişlerdir. Kurum yapısı açısından ise BİLSEM’in bir destek eğitim kurumu olduğu belirtilmiş ancak belirli bir yönetmeliklerinin olmamasının bazı problemlere neden olduğu dile getirilmiştir. “Öneriler” teması altında ise ders süresi ve programa yönelik görüşler yer almaktadır. Ders süresinin 40 dakikaya sınırlandırılmasının yapılan eğitim çerçevesi açısından uygun olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca program açısından esnek bırakılmanın, bazı etkinlik örneklerinin getirilmesinin önemli ve faydalı olacağı

belirtilmesine rağmen bireysel olarak eğitim yapılması açısından önerilen bu etkinliklerin uygulanmasının zorunlu olmaması önerilmiştir.

BÖ'ye sorulan “5.3. *BİLSEM’i diğer eğitim kurumlarından ayıran unsurlar nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 11 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 60’ta gösterilmiştir.

Tablo 60

BÖ’nün BİLSEM’i Diğer Eğitim Kurumlarından Ayıran Unsurlar Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitsel İşleyiş		İletişim		Maddi Olanaklar		Öğrenci-Öğretmen Nitelikleri	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Devam Durumu	1	Öğretmen Öğrenci İlişkisi	2	Bütçe	1	Öğrenci Profili	8
Notlandırma	2	Paydaşlarla İletişim	1	Toplam	1	Öğretmen Profili	1
Program	7	Toplam	3			Toplam	9
Öğrenciye Sunduğu İmkân	1						
Öğretim Yöntemi	5						
Öğrenci Sayısı	4						
Toplam	20						

BÖ’nün BİLSEM’i diğer eğitim kurumlarından ayıran unsurlara yönelik görüşleri incelendiğinde bunların “*Eğitimsel İşleyiş*”, “*İletişim*”, “*Maddi Olanaklar*” ve “*Öğrenci-Öğretmen Nitelikleri*” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalardan en çok “*Eğitimsel İşleyiş*” ile ilgili konulara değindikleri görülmektedir. “*Eğitimsel İşleyiş*” noktasında en çok bahsettikleri konular ise program, öğretim yöntemi, öğrenci sayısı, öğrenciye sunduğu imkânlar, notlandırma, devam durumu başlıkları dikkat çekmektedir. Program açısından bakıldığında diğer eğitim kurumlarında yapılandırılmış ve uyulması zorunlu müfredat bulunurken BİLSEM’in program açısından esnek olduğu, bireye özel program yapılabildiği dile getirilmiştir. “*Eğitimsel İşleyiş*” için program konusundan sonra en çok değinilen konulardan ikisi ise öğretim yöntemi ve öğrenci sayısı olarak görülmektedir. Öğretim yöntemi açısından değerlendirildiğinde BİLSEM’de daha çok etkinlik temelli, yapılandırmacı yaklaşımla eğitim verildiği dile getirmiştir. Öğrenci sayısı açısından bakıldığında ise diğer eğitim kurumlarına göre öğrenci sayısının az olması birebir ilgi ve yapılacak etkinlikler açısından bir avantaj olarak görülmektedir. Öğretmenlerin notlandırma ile ilgili görüşleri incelendiğinde ise BİLSEM’de diğer eğitim kurumlarına göre not

verilmemesinin hem olumlu hem de olumsuz yönleri dile getirilmiştir. Not kaygısı olmadığı için öğrenciler projeleri önemsemeyerek daha çok okul derslerine yönelebilirken, diğer yandan not kaygısı olmadan sadece ilgili oldukları için bir çalışmayı yürüttüklerinden daha özverili çalışabilecekleri dile getirilmiştir. “Eğitimsel İşleyiş” temasından sonra BİLSEM’i diğer eğitim kurumlarından ayıran unsurlar açısından en çok görüş “Öğrenci-Öğretmen Nitelikleri” temasında dile getirilmiştir. Bu temada daha çok öğrencilerin gelirken tanılama yapıp belirli beceriler ve yetenekler ile geldikleri ve öğretmenlerin de bu şekilde üstün yetenekli çocukları eğitebilmek için belirli niteliklere sahip olması gerektiği açıları ele alınmıştır. BİLSEM’i diğer eğitim kurumlarından ayıran özellikler açısından öğretmen görüşleri iletişim ve maddi olanaklar yönünde olmuştur.

BÖ’ye sorulan “5.4. BİLSEM’in eğitim sistemindeki yeri sizce nedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 10 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 61’de gösterilmiştir.

Tablo 61

BÖ’nün BİLSEM’in Eğitim Sistemindeki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Kurumsal Yapıdan Yoksun Olma		Kurumun Yanlış Tanıtılması-Tam Tanıtılmaması		BİLSEM’in Misyonu		BİLSEM’i Olumsuz Etkileyen Unsurlar	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Yönetmelik Eksikliği	2	Faydalı Ama Tanıtılmamış Bir Kurum	6	Eğitim Yönünden Farklılaşma	2	Öğrencilere Uygulanan Sınavların Olumsuz Yansıması	2
Kurumsal Yapının Tanımlanması	2	Reklam Aracı Olarak Görülmesi	1	Nitelikli Bireyler Yetiştirmek	1	Öğrenci Seçimi ve İşleyişindeki Sorunlar	2
Toplam	4	Toplam	7	Ülkeye Özgü Yapı	1	Toplam	4
				Öneriler	3		
				Toplam	7		

BÖ’nün BİLSEM’in eğitim sistemindeki yerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Kurumsal Yapıdan Yoksun Olma”, “Kurumun Yanlış Tanıtılması/Tam Tanıtılmaması”, “BİLSEM’in Misyonu” ve “BİLSEM’i Olumsuz Etkileyen Unsurlar” temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalardan en çok “Kurumun Yanlış Tanıtılması/Tam Tanıtılmaması” ve “BİLSEM’in Misyonu” temalarına değinildiği görülmektedir. Faydalı ama tanıtılmamış bir

kurum ve reklam aracı olarak kullanılan bir kurum kategorilerini içeren kurumun yanlış tanıtılması/tam tanıtılamaması temasında velilerin BİLSEM'in amacını ve görevlerini bilmemelerinden dolayı içi boş bir kurum olarak gördüklerinden; Bakanlığın ise yarışma ve projelerde dereceler alarak bir nevi reklam yönünü kullanıldığından bahsedilmiştir. “*BİLSEM'in Misyonu*” temasında ise eğitim etkinlikleri yönüyle farklılaşması, nitelikli bireyler yetiştirilmeye çalışılması ve başka ülkelerde olmayan kendine özgü bir yapı olması düşünceleri belirtilmiştir. Bu soruya ait diğer temalar ise “*Kurumsal Yapıdan Yoksun Olma*” ve “*BİLSEM'i Olumsuz Etkileyen Unsurlar*” şeklindedir. “*Kurumsal Yapıdan Yoksun Olma*” teması kurumsal yapının tanımlanması ve yönetmelik eksikliği kategorilerini içermektedir. Bu temada öğretmenler, kurum ilköğretim ya da ortaöğretim kurumlarının yönetmeliklerine kısmen tabi olduğu ama kendilerine ait bir yönetmelikleri olmadığından kurumsal yapının tam tanımlanmamasının sorunu yaşadıklarını dile getirmişlerdir. “*BİLSEM'i Olumsuz Etkileyen Unsurlar*” temasında ise BİLSEM'e öğrenci seçimi, BİLSEM sistemindeki işleyiş sorunları ve öğrencilere seçme ve yerleştirme amaçlı uygulanan merkezi sınavların olumsuz yansımaları görüş olarak öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Özellikle TEOG, YGS gibi sınavlardaki başarıya veliler tarafından verilen önem BİLSEM'in veliler açısından gereksiz bir kurum olarak görülmesine neden olduğu belirtilmiştir. Bu açıdan bakıldığında ve öğretmenlerin görüşlerindeki bağlantı incelendiğinde öğrencilere uygulanan sınavların olumsuz yansıması kategorisi büyük ölçüde BİLSEM'in faydalı ama tanıtılmamış bir kurum kategorisiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Çünkü veliler TEOG'u, YGS'yi önemsedikleri ve BİLSEM'in amaç ve görevlerini de tam bilmedikleri için bu kurumları boş ve gereksiz kurumlar olarak görmektedir.

BÖ'ye sorulan “5.5. *BİLSEM'de uygulanan eğitim programı hakkında olumlu veya olumsuz neler söylersiniz? Uygulanan eğitim programlarının öğrenci ve aileye katkısı nedir?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 17 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 62'de gösterilmiştir.

Tablo 62

BÖ'nün BİLSEM'de Uygulanan Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Olumlu Görüşler		Olumsuz Görüşler	
Kategori	f	Kategori	f
Bölgesel Kalkınma	1	Sunduğu İmkânlar	2
Hedef Belirleme	1	İşleyiş	1
Merkezi Sınav Etkisi	5	Oryantasyon	3
Öğretmen Yetkinliği	4	Gelişimin Dışa Yansıması	2
Paydaşların Beklentisi	1	Toplam	8
Veliler Arası Etkileşim	1		
Yanlış Yorumlama	2		
Yaptırımın Olmaması	1		
Program	11		
Bireyi Tanımlama	2		
Öğretim Yöntemi	4		
Paydaşlarla İletişim	5		
Alanlara Ayırma	2		
Toplam	40		

BÖ'nün BİLSEM'de uygulanan eğitim programına yönelik görüşleri incelendiğinde bunların “*Olumlu Görüşler*” ve “*Olumsuz Görüşler*” temalarında toplandığı görülmüştür. Ayrıca alanlara ayırma, bireyi tanımlama, öğretim yöntemi, paydaşlarla iletişim ve program konusunda hem olumlu hem de olumsuz görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler, en çok program konusunu dile getirmişler, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde yapılandırılmamış bir programın olmaması yönünde olumlu görüşler belirtmişler, yapılmakta olan yapılandırılmış müfredat çalışmaları, etkinlik örnekleri gibi çalışmaların faydalı olmadığı şeklinde olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Bir öğretmen etkinlik örneklerinin hazırlanması konusunda yarı yapılandırılmış bir müfredatın olmasının öğretmenlerin konu ve uygulamalar konusunda özgür olması durumuyla olumlu olacağını belirtmiştir. Her iki temada yer alan bir diğer kategori olan paydaşlarla iletişim noktasında ise daha çok olumlu görüşler dile getirilmiştir. Paydaşlarla iletişim noktasında olumlu görüşler olarak oryantasyon döneminde velilere BİLSEM'in amacının ve misyonunun anlatılması, BİLSEM'in etkinlikler ve sonuçlarını paylaşması şeklindedir. Bu kategorideki olumsuz görüş ise yapılan etkinlikler hakkında velilerin yeterince bilgilendirilmediği şeklindedir. Diğer yandan daha çok “*Olumsuz Görüşler*” temasında fikir bildiren öğretmenler bu temada BİLSEM'deki programların olumsuzluklarının yanı sıra programlarda şu an olmayan ve olmasının gerektiğini düşündükleri durumları belirtmişlerdir. Bu tema altında ortak olanlar dışında bölgesel

kalkınma, hedef belirleme, merkezi sınav etkisi, öğretmen yetkinliği, paydaşların beklentisi, veliler arası etkileşim, yanlış yorumlama ve yaptırımların olmaması kategorileri yer almaktadır. Bu kategoride en çok dile getirilen konu merkezi sınav etkisidir. Bu kategoride sınav kaygısından dolayı BİLSEM’e devamın azalması, veliler tarafından BİLSEM’de daha çok sınavlara hazırlayıcı faaliyetlerin olmasının beklendiği ve bunun olmayışından dolayı BİLSEM hakkında olumsuz düşündükleri gibi durumlar tespit edilmiştir. Diğer yandan bu temada en çok dikkat çeken kategoriler hedef belirleme ve bölgesel kalkınmadır. Bir öğretmen hedef belirleme noktasında BİLSEM’in bundan 30-40 yıl sonra olabilecek yaşam koşullarını ve meslek kollarını dikkate alarak ileriye dönük hedef belirlemesi gerektiğini ve bunun eksik olduğunu belirtmiştir. Bir öğretmen de bölgesel kalkınma konusunda BİLSEM’deki öğrencilerin bu kurumların bulundukları bölgelerin ihtiyacına yönelik proje ve faaliyetlerde bulunmasının bu kurumların öneminin anlaşılması için daha iyi olacağı konusunda görüş bildirmiştir. “*Olumlu Görüşler*” temasında ise öğretmenler ortak kategoriler dışında gelişimin dışa yansımaları, işleyiş, oryantasyon ve sunduğu imkânlar konusunda fikirlerini ortaya koymuşlardır.

BÖ’ye sorulan “5.6. *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencinin devam ettiği okulu ile devam ettiği BİLSEM arasındaki iş birliği hakkında neler söylersiniz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 15 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 63’te gösterilmiştir.

Tablo 63

BÖ’nün Okul ve BİLSEM Arasındaki İş Birliği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Okullarla İş Birliği		İş Birliği Önerileri		Örgün Okulların Görüşü	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Ziyaret Uygulaması	7	Seminer Verilmesi	1	Olumsuz Görüşler	7
Okullarla İletişim Sorunu	7	Okulun Ziyareti	1	Olumlu Görüşler	1
Ziyaret Uygulaması Değişikliği	1	Ders Yüğü Paylaşımı	2	İdarecinin Rolü	3
İş Birliğinin Önemi	3	Ziyaretlerin Arttırılması	3	Toplam	11
Okul-BİLSEM Rekabeti	2	Tanıtım Yapılması	2		
Önceki Uygulamalar	5	Ziyaretlerin Amaçlı Yapılması	1		
Toplam	25	Toplam	10		

BÖ'nün BİLSEM ve örgün eğitim kurumları arasındaki iş birliği hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Okullarla İş Birliği”, “İş Birliği Önerileri” ve “Örgün Okulların Görüşü” temalarında toplandığı görülmüştür. En fazla “Okullarla İş Birliği” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan kategoriler arasında öğretmenler en fazla ziyaret uygulamasına değinirken, en az ziyaret uygulaması değişikliği ve iş birliğinin önemine değinmişlerdir. Ziyaret uygulaması kategorisinde öğretmenler okullarla iletişimi okullara ziyaretler yaparak gerçekleştirdiklerini ve örgün eğitim veren kurumdaki öğretmenlerle ziyaretler aracılığıyla görüştüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ziyaret uygulamasından sonra en fazla görüşü sırasıyla önceki uygulamalar ve okullarla iletişim sorunu kategorilerinde bildirmişlerdir. Önceki uygulamalar kategorisinde öğretmenler, öğrencilerin az olduğu zamanlar örgün okuldaki öğretmenlerle birebir görüşerek form doldurttuklarını ve daha önce yaptıkları uygulamaların daha olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Okullarla iletişim sorunu kategorisinde ise iş birliğinin oldukça zayıf olduğunu ifade ederek örgün okulların yeterince BİLSEM’e yaklaşmadığını belirtmişlerdir. En az görüş bildirilen kategorilerden biri olan ziyaret uygulamasında değişiklik kategorisinde ise bir öğretmen okullara yapılacak ziyaretleri artık rehberlik biriminin gerçekleştireceğine değinmiştir. BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM ve örgün okul arasındaki iş birliği hakkındaki görüşlerinde “Okullarla İş Birliği” temasından sonra öne çıkan tema “Örgün Okulların Görüşü”dür. Öğretmenler bu tema altında en fazla örgün okulların olumsuz görüşlerine değinirken, en az olumlu görüşlerine değinmişlerdir. Öğretmenlere göre örgün okullardaki öğretmenlerin BİLSEM’i gereksiz bulduklarını ve bu kuruma gerekli zamanı ayırmadıklarını, ayrıca özellikle özel okulların BİLSEM’i rakip olarak görüp öğrencilerini BİLSEM ile paylaşmak istemediklerini ve BİLSEM’in öğrenci başarısını düşürdüğünü düşündüklerini ifade etmişlerdir. Olumlu görüşler kategorisinde ise yalnızca bir öğretmen örgün okullardaki öğretmenlerden bazılarının BİLSEM’in öğrencileri ehlileştirdiğini ve bencillikten uzaklaştırdığını düşündüğünü belirtmiştir. Bu soruya ait son tema ise seminer verilmesi, okulun ziyareti, ders yükü paylaşımı, ziyaretlerin arttırılması, tanıtım yapılması ve ziyaretlerin amaçlı yapılması kategorilerini içeren “İş Birliği

Önerileri” temasıdır. Bu temada yer alan öğretmenler en fazla ziyaretlerin arttırılması kategorisinde görüş bildirmiş ve bu kategoriye ders yükü paylaşımı ve tanıtım yapılması kategorileri takip etmiştir. En az görüş ise seminer verilmesi, okul ziyareti ve ziyaretlerin amaçlı yapılması kategorilerinde bildirilmiştir. BİLSEM öğretmenleri genel olarak ziyaretlerin arttırılmasının iş birliğini arttıracaklarını ve örgün kurumlardaki öğretmenlerin böylelikle öğrencilerin BİLSEM’e gitmelerini destekleyeceklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra BİLSEM ile örgün okulun ders yükünü paylaşarak öğrencinin bir kısım dersi örgün okulunda, diğer bir kısmını ise BİLSEM’de alması gerektiğini, böylece hem çocukların zaman kazanarak kendilerine vakit ayırabileceklerini hem de öğretmenler arası birlik ve beraberlik ile başarıya ulaşılacağını ifade etmişlerdir. Son olarak BİLSEM öğretmenlerinden yalnızca biri *“İş Birliği Önerileri”* temasında seminer verilmesi gerektiğine değinmiştir ve örgün okullarda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri bulunan öğretmenlerin bu seminerlerle eğitilmesinin yararlı olacağını ifade etmiştir.

BÖ’ye sorulan *“5.7. BİLSEM’e yönelik ilk olarak neyin düzeltilmesini ya da geliştirilmesini istersiniz?”* sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 12 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 64’te gösterilmiştir.

Tablo 64

BÖ’nün BİLSEM’e Yönelik İlk Olarak Neyin Düzeltilmesi ya da Geliştirilmesi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Düzeltilmesi Gereken Hususlar		Geliştirilmesi Gereken Hususlar	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Zaman Sınırlılığı	3	BİLSEM Tanıtımı	1
Öğrenci Devamsızlıkları	3	Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	3
Ders Paylaşımı	1	Yeterlilikler	4
Fiziksel Koşullar	3	İdarecinin Rolü	2
Eğitimde Fırsat Eşitliği	1	Veli ile İletişim	4
Program	4	Toplam	14
Ortak Misyon-Vizyon	4		
Toplam	19		

BÖ’nün BİLSEM’e yönelik geliştirilmesi ve düzeltilmesi gerekenlere ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların *“Düzeltilmesi Gereken Hususlar”* ve *“Geliştirilmesi Gereken Hususlar”* temalarında toplandığı görülmüştür. Bu temalardan en fazla *“Düzeltilmesi Gereken Hususlar”* teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenler bu temada en fazla program ve ortak misyon-vizyon kategorisinde, en az ders paylaşımı ve

eğitimde fırsat eşitliği kategorisinde görüşlerini bildirmişlerdir. Program kategorisinde öğretmenler birbirlerine zıt düşerek bazıları çerçeve bir programın olması gerektiğini bazıları ise programın sınırlandırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Ortak misyon ve vizyon kategorisinde de idari yapılar arası iletişim arttırılarak merkezi direktifler doğrultusunda işlerin yürütülmesi ve eğitimin yapılması gerektiğini ve herkesin ortak bir amaç etrafında toplanması gerektiğini vurgulamışlardır. En az görüş bildirdikleri kategorilerden biri olan ders paylaşımı kategorisinde ise yalnızca bir öğretmen bazı derslerin BİLSEM’den alınması gerektiğinin ve buradan alınan notun geçerli olmasının bir çözüm olacağını ifade etmiştir. BİLSEM’e yönelik geliştirilmesi ve düzeltilmesi gerekenlere ilişkin görüşlerinde “*Düzeltilmesi Gereken Hususlar*”dan sonra öne çıkan tema “*Geliştirilmesi Gereken Hususlar*”dır. Öğretmenler bu temada en fazla yeterlilikler ve veli ile iletişim için, en az BİLSEM tanıtımı için görüşlerini belirtmişlerdir. Yeterlilikler kategorisinde öğretmenler hizmet içi eğitimleri planlamak için belirlenen yeterliliklere benzer şekilde üstün zekâlı ve yeteneklileri eğiten öğretmenler içinde bu yeterliliklerin belirlenmesi ve öğretmenlerin buna göre seçilmesi gerektiğini, hizmet içi eğitimlerin ya da bunun dışında aktivitelerin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yeterlilikler ve veli ile iletişim kategorilerinden sonra en fazla görüş öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde bildirilmiştir ve bu kategoride öğretmenler genel olarak seçimlerin daha ciddi bir şekilde gerçekleştirilmesi ve genç ve dinamik öğretmenlere de yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen bireysel gelişimi için planlanan hizmet içi eğitimlerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin en az görüş bildirdiği BİLSEM tanıtımı kategorisinde özellikle velilere BİLSEM’in amacının aktarılması gerektiğine ve velilerin beklentilerinin bu şekilde değiştirilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

4.3.6. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanlarının Görüşleri

ÖSÇ’ye sorulan “6.2. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik uygulanan eğitim programı hakkında kısaca bahsedebilir misiniz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 7 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 65’te gösterilmiştir.

Tablo 65

ÖSÇ’nin Uyguladıkları Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Ders Saati İçinde Yapılan Etkinlikler		Ders Saati Dışında Yapılan Etkinlikler	
Kategori	f	Kategori	f
Üst Düzey Düşünme Becerilerini Geliştirme	5	Proje Temelli Öğrenme	2
Zenginleştirilmiş MEB ile Uyumlu Program	4	İlgilerin Ortaya Çıkarılması	1
Farklı Öğretim Yöntemleri ile Zenginleştirme	1	Öğrenciyi Motive Edecek Etkinlikler	1
Disiplinler Arası Yaklaşım	1	Toplam	4
Toplam	11		

ÖSÇ’nin okul/kurumlarında uygulanan eğitim programı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Ders Saati Dışında Yapılan Etkinlikler*” ve “*Ders Saati İçinde Yapılan Etkinlikler*” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖSÇ’nin uygulanan eğitim programı daha çok ders saatleri içinde yapılan etkinlikler ile müfredatı bütünleştirdikleri gözlemlenmektedir. “*Ders Saati İçinde Yapılan Etkinlikler*” teması altında en çok görüş bildirilen temaların üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve zenginleştirilmiş MEB ile uyumlu program olduğu görülmektedir. Bu durumda MEB programını zenginleştirmeye yönelik çalışmalar yapılırken bireylerin yaratıcılık, analitik düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin tercih edildiğini ortaya koymaktadır. “*Ders Saati İçinde Yapılan Etkinlikler*” temasındaki bir diğer başlık ise tam öğrenme, çoklu zekâ kuramı ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı gibi farklı öğretim yöntemleri ile zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarının oluşturulmasını kapsayan farklı öğretim teknikleri ile zenginleştirme kategorisidir. Farklı disiplinler içinde konuları aynı tema altında işlemeyi amaçlayan disiplinler arası yaklaşım kategorisi de bu tema altında yer alan diğer bir kategoridir. ÖSÇ’nin uygulanan eğitim program hakkında dile getirdikleri görüşlerine yönelik oluşturulan bir diğer tema olan “*Ders Saati Dışında Yapılan Etkinlikler*” teması

içinde ise üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi, proje temelli öğrenme, ilgilerin ortaya çıkarılması ve öğrenciyi motive edecek etkinlikler yer almaktadır.

ÖSÇ’ye sorulan “6.3. Kurumunuzda uygulanan eğitim programına üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci seçimi nasıl yapılmaktadır (hedef kitle, tanılama takvimi, ölçme araçları vb)?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 10 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 66’da gösterilmiştir.

Tablo 66

ÖSÇ’nin Öğrenci Seçim Süreci Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanılama Yaklaşımı		Hedef Kitle	
Kategori	f	Kategori	f
Testler	7	Beş Yaş-altıncı Sınıf	1
Öğretmen Gözlemi	5	İlkokul	1
Veli Görüşü	2	İlkokul ve Ortaokul	1
Psikolog Görüşü	1	İkinci Sınıflar	1
Süreç İçerisinde Değerlendirme	1	Ortaokul Öğrencileri	2
Toplam	16	Toplam	6

ÖSÇ’nin öğrenci seçimi hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Tanılama*” ve “*Hedef Kitle*” temalarında toplandığı görülmüştür. “*Tanılama*” teması altında en çok dile getirilen kategorilerin testler ve öğretmen gözlemi olduğu görülmektedir. Öğrenci seçim süreçlerinde yöntem olarak test uygulama en çok tercih edilenidir. Yani özel okul uygulamalarında da diğer eğitim kurumlarında olduğu gibi öğrenci tanılamanın esas belirleyicisi zekâ testleridir. Özel sektördeki bazı kurumların amaçlarına yönelik olarak Stanford-Binet, WISC-R, Raven gibi standart testleri kullandığı görülürken, bazı kurumların ise amaçlarına yönelik olarak kendilerinin geliştirdikleri testleri kullandıkları tespit edilmiştir. Standart testi kabul eden kurumların bazıları testi kendi bünyelerinde uzmanlar tarafından yaparken bazıları velilerin dışarıda uzman bir psikoloğa yaptırmasını istemektedir ya da veli tarafından getirilen test sonucunu kabul etmektedir. Ayrıca birçok özel sektör çalışanı öğrenci seçiminde öğretmenlerin görüşlerinin önemine vurgu yapmıştır. “*Tanılama*” teması altında üretilen diğer kategoriler ise veli görüşü, psikolog görüşü ve süreç içerisinde değerlendirme şeklindedir. Dikkat çeken bir diğer durum ise tüm kurumlarda üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci seçiminin sadece tek bir yöntem kullanılarak yapılmaması ve aşamalı seçim yönteminin kullanılmasıdır. Aşamalı yöntem olarak bazı

kurumlar öğretmen gözlemi ve test kullanırken bazıları önce test sonucu, sonrasında öğretmen ve veli gözlemini dikkate almaktadır. “*Hedef Kitle*” teması altında ise ortaokul öğrencileri, beş yaş-altıncı sınıf, ilkök, ilkök ve ortaokul, ikinci sınıflar kategorileri oluşturulmuştur. Genel olarak hedef kitle tanımlamasının anaokulundan ortaokul sonuna kadar olan süreyi kapsayacak şekilde yapıldığı görülmektedir.

ÖSÇ’ye sorulan “6.4. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime yönelik uygulanan eğitim programı hakkında olumlu veya olumsuz neler söylersiniz?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 13 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 67’de gösterilmiştir.

Tablo 67
ÖSÇ’nin Uygulanan Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Programlar				Olumlu		Olumsuz	
Kategori		f		Kategori		f	
Uygulamada Yaşanan Sıkıntılar		1		Kendini İfade Etme İmkânı		3	
MEB'in Programının Esnek Olmaması		1		Uyum		1	
Özel Bir Program Eksikliği		1		Becerileri Geliştirme		1	
Toplam		3		Akademik Başarıyı Artırma		1	
				Toplam		6	
						Merkezi Sınavlara Katkısının Olmaması	
						Alan (Disiplin) Darlığı	
						Öğretmen Seçimi ve Eğitimi	
						Kaynaştırma Eğitimi	
						Toplam	

ÖSÇ’nin uygulanan eğitim programı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “*Olumsuz*”, “*Olumlu*” ve “*Program*” temalarında toplandığı görülmüştür. “*Olumsuz Teması*” altında yer alan, küçük bir kesime hitap etmesi ve alan (disiplin) darlığı kategorilerinde üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara yönelik özel program uygulayan kurumların azlığından ve sadece sayısal alanlar ile sınırlı olup sanat ya da sözel alanlara yönelik bu tarz okulların olmayışı konusundan bahsedilmiştir. Bu tema altındaki bir diğer kategori ise üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara yönelik eğitim programının merkezi sınavlara katkısının olmaması şeklindedir. Bir önceki soruda merkezi sınavların öncelikli olması kategorisinde de bu durumun programın işleyişini olumsuz etkilediği ve bu nedenle düzeltilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Burada da olumsuz bir durum olarak uygulanan

programın öğrenciye Türkiye’de temel alınan sınavlar açısından bir katkı getirmemesi durumundan bahsedilmiştir. İkisi birlikte değerlendirildiğinde uygulanan üstün zekâlı ve yetenekli programındaki faaliyetlerin üniversiteye geçiş sınavlarında ek bir puan getirmesi, bu programa olan ilginin artmasını sağlayabilir, şeklinde düşünülebilir. Program hakkındaki diğer bir olumsuzluğun tanılama olduğu dile getirilmiştir. ÖSÇ’nin bir önceki soruda öğrenci seçim süreci hakkındaki görüşlerinden elde edilen kategoriler incelendiğinde aslında öğrenci seçiminde test ile tanılamamanın yanı sıra öğretmen gözleminin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu nedenle burada test ile tanılama “*Olumsuz Teması*” altında yer alan bir kategori olmak ile birlikte uygulamada aslında bu olumsuzluk öğretmen gözlemi de işin içine katılarak giderilmektedir. Öğretmen seçimi ve eğitimi kategorisi yine programının düzeltilmesi ve geliştirilmesi konusunda karşımıza çıktığı gibi programın olumsuz yanları kısmında da karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bu kategori diğer çalışma gruplarında da ele alınan önemli konulardan biridir. “*Olumsuz Teması*” altında yer alan diğer bir kategori ise kaynaştırma eğitimi “*Program*” temasında uygulamada yaşanan sıkıntılar, MEB’in programının esnek olmaması ve özel bir program eksikliği kategorileridir. ÖSÇ’nin programın olumlu yönlerini ise kendini ifade etme imkânı, uyum, becerileri geliştirme ve akademik başarıyı artırma şeklinde sıraladıkları görülmektedir.

ÖSÇ’ye sorulan “6.5. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime yönelik uygulanan eğitim programının öğrenci ve aileye katkısı nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 5 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 68’de gösterilmiştir.

Tablo 68

ÖSÇ’nin Uygulanan Programın Öğrenciye ve Aile Katkısı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Aileye Yönelik		Öğrenciye Yönelik		Programa Yönelik	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Danışmanlık	3	Motivasyon	2	Farklılaştırma	3
Toplam	3	Hızlı Gelişim	3	Toplam	3
		Kaynaştırma Eğitimi	1		
		Toplam	6		

ÖSÇ'nin uygulanan eğitim programının öğrenci ve aileye katkısı hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların *“Aileye Yönelik”*, *“Öğrenciye Yönelik”* ve *“Programa Yönelik”* temalarında toplandığı görülmüştür. ÖSÇ uygulanan eğitim programlarının öğrenci ve aileye katkısı konusunda en fazla görüşü *“Öğrenciye Yönelik”* teması altında bildirmiştir. Öğrenciye yönelik teması altında ise en çok hızlı gelişim kategorisinde görüşler ortaya konulmuştur. Bu kategori altında öğrencilerin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi programını aldıktan sonra kendilerini daha iyi ifade ettikleri, akademik olarak daha başarılı oldukları, yaşlılarına göre daha farklı şekilde iletişim kurduklarını ve olayları farklı şekilde yorumladıkları kısaca daha çabuk olgunlaştıkları yorumu yapılmıştır. *“Öğrenciye Yönelik”* teması altındaki bir diğer kategori olan motivasyon kategorisinde öğrencilerin kendilerine özel bu programa keyifle geldikleri, hiçbir zorunlukları ya da yaptırımı olmamasına rağmen seyerek katıldıkları, yaptıkları etkinliklerden verim ve keyif aldıkları ve bundan dolayı bu programın onları motive ettiği görüşleri ortaya konmuştur. Bu tema altındaki diğer bir kategorisi ise kaynaştırma eğitimidir ve bu kategoride üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin psikososyal gelişimine uygun olarak normal gelişim gösteren arkadaşları ile günlük faaliyetlerde bulunabilecekleri ortamların oluşturulması görüşü yer almaktadır. Diğer bir tema ise *“Aileye Yönelik”* temasıdır ve sadece danışmanlık kategorisini barındırmaktadır. Bu kategori konusunda ÖSÇ daha çok ailelere danışmanlık yaptıklarını, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere nasıl davranılması gerektiğini, onların özellikleri ve kendi yürüttükleri program hakkında aileye rehberlik ettiklerini ve katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Son olarak *“Programa Yönelik”* temasında yer alan farklılaştırma kategorisi altında ise öğrencilere farklı bir programın uygulanmasında kurumların yeterliği, öğrencileri farklılaştırmanın avantaj ve dezavantaj olan yönlerinden bahsedilmiştir.

ÖSÇ'ye sorulan *“6.6. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmen seçimi ve eğitimi hakkında neler söylersiniz?”* sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 16 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 69'da gösterilmiştir.

Tablo 69

ÖSÇ'nin Öğretmen Seçimi ve Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Öğretmen Seçiminde Akademik Özellikler			Öğretmen Seçiminde Kişilik Özellikleri			Kurum İçi Eğitim		Kurum İçi Eğitim	
Kategori	f		Kategori	f		Kategori	f	Kategori	f
Alanda Lisansüstü Mezunu Olma	1		Gönüllülük	1		Hizmet İçi Eğitim	2	Farklı Eğitimlere Yönlendirme	1
Alan Bilgisine Sahip Olmak	2		Gelişime Açık Olma	1		Hizmet Öncesi Eğitim	2	Yurtdışı Eğitime Gönderme	1
Çoklu Zekâ Kuramına Hakim Olmak	1		Toplam	2		Güncel Eğitimler	1	Toplam	2
Sertifika Sahibi Olmak	1					Rehber Olma	2		
Alandan Mezun Olmak	1					Uzman Desteği	1		
Mezunların Desteği	1					Toplam	8		
Alanda Çalışmaları Olmak	1								
Toplam	8								

ÖSÇ'nin öğretmen seçimi ve eğitimi hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Öğretmen Seçiminde Akademik Özellikler”, “Öğretmen Seçiminde Kişilik Özellikleri”, “Kurum İçi Eğitim” ve “Kurum Dışı Eğitim” temalarında toplandığı görülmüştür. Katılımcılar en fazla görüşü “Öğretmen Seçiminde Akademik Özellikler” ve “Kurum İçi Eğitim” temalarında bildirmişlerdir. Bu, kurumlara öğretmen seçiminde öğretmenlerin en çok akademik özelliklerinin göz önünde bulundurulduğunun bir göstergesidir. Ayrıca bu kurumların öğretmen eğitimini genel olarak kurum içinde gerçekleştirdiklerini de göstermektedir. ÖSÇ bu temalar arasından en az görüş bildirdiği konu “Öğretmen Seçiminde Kişilik Özellikleri” ve “Kurum Dışı Eğitim” temalarında olmuştur. En fazla görüş bildirilen temalardan biri olan “Öğretmen Seçiminde Akademik Özellikler” teması altında alanda lisansüstü mezunu olmak, alan bilgisine sahip olmak, çoklu zekâ kuramına hâkim olmak, sertifika sahibi olmak, alandan mezun olmak, mezunların desteği ve alanda çalışmaları olmak kategorileri yer almaktadır. ÖSÇ bu kategoriler arasından en fazla görüşü alan bilgisine sahip olmak kategorisinde bildirmişlerdir. En fazla görüş bildirilen bir diğer tema olan “Kurum İçi Eğitim” teması altında yer alan kategoriler ise hizmet içi eğitim, hizmet öncesi eğitim, güncel eğitimler, rehber olma ve uzman desteği şeklindedir. Bu kategoriler arasından en fazla görüş bildirilen kategoriler hizmet içi eğitim, hizmet öncesi eğitim, rehber olma kategorileri olmuştur.

ÖSÇ’ye sorulan “6.7. Kurumunuzdaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik uygulamanın eğitim sistemindeki yeri sizce nedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 5 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori ve temalar Tablo 70’te gösterilmiştir.

Tablo 70

ÖSÇ’nin Uygulamalarının Eğitim Sistemindeki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Öğrenciye Katkı		Müfredat Katkı	
Kategori	f	Kategori	f
Üstün Yetenekli Çocukları Motive Etme	2	Hızlandırılmış ve Zenginleştirilmiş Müfredat Programı	5
Üstün Yetenekli Çocukların Kendilerini Tanımalarına Yardım Etme	1	Toplam	5
Üstün Yetenekli Grupları Oluşturma	1		
Öğrenciyi Çok Yönlü Geliştirme	1		
Toplam	5		

ÖSÇ’nin uygulanan eğitim programının eğitim sistemindeki yeri hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Öğrenciye Katkı” ve “Müfredat Katkı” temalarında toplandığı görülmüştür. Her iki temada eşit sayıda görüş dile getirilmiştir. “Öğrenciye Katkı” teması altında yer alan üstün zekâlı ve yetenekli çocukları motive etme kategorisinde üstün zekâlı ve yetenekli çocukların normal müfredat uygulandığında sıkıldıkları için okula karşı olumsuz duygular hissetmeleri nedeni ile okula motive olamadıkları ama uygulanan özel programın öğrencileri okula motive ettiği görüşü yer almaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların kendilerini tanıma ve öğrenciyi çok yönlü geliştirme kategorileri de “Öğrenciye Katkı” teması altında yer alan diğer iki kategoridir. Bu kategorilerde öğrencilerin uygulanan program sayesinde ilgi, beceri ve yeteneklerinin farkına vardıkları, ayrıca sunulan etkinlikler ile kendilerini farklı yönlerde geliştirdikleri görüşleri ortaya konulmuştur. Ayrıca üstün zekâlı ve yetenekli grubu oluşturma kategorisinde de üstün öğrencilerin bir arada eğitim almasının önceki temalarda bahsedilen durumlar için daha uygun olduğundan tercih edildiği belirtilmiştir. Bir diğer tema olan “Müfredat Katkı” teması altında ise hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş müfredat programı yer almaktadır. Bu kategoride Millî Eğitim tarafından hazırlanan müfredat programının içeriği temel alınarak üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere göre etkinlikler ile programın zenginleştirildiği ve hızlandırılmış bir şekilde uygulandığı

görüşleri yer almaktadır. Özel okullar hızlandırma ve zenginleştirme uygulamalarında devlet okullarına örnek olmakta ve okullarda uygulanan müfredata da katkı sağlamaktadır.

4.3.7. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babaların Görüşleri

AB'ye sorulan “7.1. Çocuğunuz farklı olduğunu ilk ne zaman fark ettiniz? Farklı gelen davranışları nelerdir” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 22 kategori ve 5 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 71’de gösterilmiştir.

Tablo 71

AB’nin Çocuklarının İlk Ne zaman Farklı Olduklarını Fark Ettikleri ve Farklı Gelen Davranışları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Bilişsel		Duyuşsal		Sosyal		Fiziksel		Dış Çevre Uyarısı	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Beklenmedik Cevaplar Verme	1	Duygusal Algı	2	Farklı İlgi Alanları	4	Az uyuma	1	Öğretmen Uyarısı	3
Erken Dil Gelişimi	4	İçe Kapanıklık	2	İletişim	3	Toplam	1	Arkadaş Uyarısı	1
Erken Okuma Yazma Öğrenme	3	Kararlı Olma	1	Liderlik	1			Toplam	4
Güçlü Hafıza	1	Sabırsızlık	1	Toplam	8				
Hayal Gücü	3	Sakin Yapı	3						
Kavrama Yeteneği	5	Toplam	9						
Kendini İfade Etme	1								
Merak	5								
Odaklanma Sorunu	1								
Olgunluk	1								
Problem Çözme	1								
Toplam	26								

AB’nin çocuklarındaki farklılıkları fark etmeye ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Bilişsel”, “Duyuşsal”, “Sosyal”, “Fiziksel” ve “Dış Çevre Uyarısı” temalarında toplandığı görülmüştür. Görüşlerin ise en fazla “Bilişsel” temada toplandığı görülmüştür. Bu temada yer alan kategoriler arasından anne ve babaların çocuklarının farklı olduğuna yönelik en çok merak, kavrama yeteneği, erken dil gelişimi konularını ön plana çıkarmışlardır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların anne ve babaların çocuklarındaki

farklılıkları “*Bilişsel*” temasından sonra en çok “*Duyuşsal*” ve “*Sosyal*” temalarında dile getirmişlerdir. Anne ve babalara göre çocuklarının duyuşsal olarak farklılıkları duygusal algı, içe kapanıklık, kararlı olma, sabırsızlık ve sakin yapı kategorilerinde toplanmaktadır. Üstün yetenekli çocukların anne ve babaları sosyal açıdan ise çocuklarının farklı ilgi alanlarına sahip olduğu, iletişim ve liderlik konularında farklı olduğunu belirtmiştir. Farklı ilgi alanları kategorisin de ise daha çok dile getirilen ilgi alanı uzay konusu olarak göze çarpmaktadır. Anne ve babaların çocuklarının farklı olduğuna yönelik duyguyu dile getirdikleri bir diğer tema “*Fiziksel*” temasıdır. Fiziksel özellikler olarak çocuklarının diğer çocuklardan daha az uyuduğunu belirtmişlerdir. Üstün yetenekli çocukların anne ve babaları çocuklarının özelliklerini dış çevreden, özellikle öğretmenlerin uyarısı ile fark ettiklerini dile getirmişlerdir.

AB’ye sorulan “7.2. *Çocuğunuzun farklı olduğunu ilk ne zaman fark ettiniz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 4 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 72’de gösterilmiştir.

Tablo 72

AB’nin Çocuklarını İlk Ne Zaman Fark Ettikleri Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Dış Çevre Tarafından		Aile içinde	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
BİLSEM Sınavı İle	4	Çocuğun Özelliğinden	3
Öğretmen Tepkilerinden	1	Toplam	3
Öğretmen Aracılığıyla	2		
Toplam	7		

AB’nin çocuklarını ilk ne zaman fark ettiklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Dış Çevre Tarafından*” ve “*Aile İçinde*” temalarında toplandığı görülmüştür. Anne-babaların genel olarak çocuklarının üstün zekâlı ve yetenekli olduklarını dış çevre tarafından uyarılarak fark edildikleri görülmektedir. Bu kapsamda ele alınan “*Dış Çevre Tarafından*” teması altında BİLSEM sınavı ile, öğretmen tepkilerinden ve öğretmen aracılığı ile kategorileri yer almaktadır. Aslında anne ve babalar çocukların üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu en çok BİLSEM sınavı ile fark ettiklerini söyleseler de çoğunlukla çocuklarının BİLSEM sınavına yönlendirilmesini sağlayan ve bu konuda onları bilgilendiren yine de

öğretmenleridir. Bu sorudaki bir diğer tema ise “*Aile İçinde*” temasıdır ve sadece çocukların özelliklerinden kategorisini barındırmaktadır. Bir önceki soruda da anne ve babalar genel olarak ilk çocuklarının farklı olduğunu nasıl anladıkları konusunda çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerini ön plana çıkarmıştır. Üstün zekâlı ve yetenekli olduğunun ilk farkına varılmasında da yine anne ve babalar çocuklarının özelliklerinden fark ettiklerini dile getirmişlerdir.

AB’ye sorulan “7.3. *Çocuğunuzun üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu öğrendiğinizde neler hissettiniz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 6 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 73’te gösterilmiştir.

Tablo 73

AB’nin İlk Duyduklarındaki Hisleri Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Olumlu		Olumsuz		Tepkisiz	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Mutluluk	5	Kaygı	3	Duygu Değişimi	3
Gurur	3	Suçluluk Duygusu	1	Olmadı	
Toplam	8	Korku	1	Toplam	3
		Toplam	5		

AB’nin çocuklarının farklı olduğunu anladıklarında hissettiklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Olumlu*”, “*Olumsuz*” ve “*Tepkisiz*” temalarında toplandığı görülmüştür. Anne ve babalar çocuklarının üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu duyunca mutluluk ve gurur gibi olumlu hisler içinde olduklarını belirttiler. Anne ve babalara göre çocuklarının zekâ ve yetenekleri ile ön plana çıkması gurur vermektedir ve bunun bir şekilde onaylanmış olması onlarda mutluluk hissi uyandırmaktadır. “*Olumsuz*” temasında ise kaygı, suçluluk duygusu ve korku kategorileri yer almaktadır. Bu temada anne ve babalar çocuklarına üstün yetenekli tanısı konulduktan sonra onları nasıl yönlendirebilecekleri, onların bu özelliklerinin kaybolmaması ve gelişmesi için neler yapılabileceği, normal örgün eğitim kurumlarında bu özelliklerinin baskılanması gibi durumlardan dolayı kaygı ve korku hissettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca “*Olumsuz*” duygular teması altındaki bir diğer his ise çocuğunun üstün yetenekli olduğunu daha önceden fark etmemiş olmasına yönelik suçluluk duygusudur. Bazı anne ve babalar ise çocuklarının zaten özel olduklarını hep hissettikleri ve

bunun söylenmesinin onlarda bir duygu farklılığına neden olmadığını belirtmişlerdir ve bu görüşler genel olarak duygu değişimi olmadı kategorisini içeren “*Tepkisiz*” teması altında toplanmıştır.

AB’ye sorulan “7.4. *Çocuğunuzun yönlendirme ve tanılanması ile ilgili neler yaptınız? Ve bu süreçte olumlu ve olumsuz karşılaştığınız durumlar neler oldu?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 13 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema frekanslar Tablo 74’te gösterilmiştir.

Tablo 74

AB’nin Çocuklarının Süreçte Yönlendirme ve Tanılanması ile İlgili Yaptıkları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Tanılama ve Yönlendirme Aşaması		Karşılaşılan Olumlu Durumlar		Karşılaşılan Olumsuz Durumlar	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Öğretmen Yönlendirmesi İle	4	Kayıt Sonrası Bilgilendirme	1	Bilgiye Ulaşamama	1
Öğretmenleri ile Yakından İletişim	1	Kendini Bulmasını Sağlama	1	Çevrenin Olumsuz Tepkisi	1
RAM’a Başvurma	1	Toplam	2	Kardeşler Arası İletişim	2
Tesadüfi Eseri	2			Öğretmenleri İkna Etme	1
Toplam	8			Politika Yanlılığı	1
				Sınav Esnasındaki Olumsuzluklar	1
				Yönlendirme Sürecindeki Eksik Bilgi	1
				Toplam	8

AB’nin süreçte çocuklarının yönlendirme ve tanılanmasına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Tanılama ve Yönlendirme Aşaması*”, “*Karşılaşılan Olumlu Durumlar*” ve “*Karşılaşılan Olumsuz Durumlar*” temalarında toplandığı görülmüştür. “*Tanılama ve Yönlendirme Aşaması*” temasında en çok dile getirilen öğretmenin yönlendirmesi kategorisidir. Bu kategorinin çocuğunuzun üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu ilk ne zaman fark ettiklerine yönelik anne babaların dile getirdikleri görüşlerle benzerlik göstermektedir. Anne ve babaların çocuklarının üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu ilk BİLSEM sınavları ile fark ettikleri ve bu sınavlara öğrencilerin öğretmenlerinin yönlendirmesi ile girdikleri görülmüştür. Benzer şekilde süreçte çocuklarını yönlendirme ve tanılama öğretmenin yönlendirmesinin etkili olduğu görülmektedir. “*Tanılama ve Yönlendirme Aşaması*” temasındaki diğer kategoriler ise öğretmen ile yakından iletişim, RAM’a başvurma ve tesadüf eseri kategorileridir. Bu kategorilerden öğretmen ile yakından iletişim ve RAM’a

başvurma kategorilerini söyleyen anne-babaların daha önceden üstün zekâlılar ve yetenekliler konusunda bilgi sahibi oldukları görülürken tesadüf eseri kategorisindeki anne ve babaların daha önceden üstün zekâlılar ve yetenekliler konusunda bilgisi olmayan ve çocukları tesadüf eseri keşfedilen kişiler olduğu görülmektedir. “*Karşılaşılan Olumlu Durumlar*” temasında kayıt sonrası bilgilendirme ve kendini bulmasını sağlama kategorileri yer almaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin BİLSEM’e gitmeleri ile kendilerini bulmaları ve daha olumlu davranış sergiledikleri kendini bulma kategorisinde dile getirilmiştir. “*Karşılaşılan Olumsuz Durumlar*” temasında ise bilgiye ulaşamama, çevrenin olumsuz tepkisi, kardeşler arası iletişim, öğretmenleri ikna etme, politika yanlışlığı, sınav esnasındaki olumsuzluklar ve yönlendirme sürecindeki bilgi eksikliği kategorileri yer almaktadır. Bilgiye ulaşamama kategorisinde anne-babalar BİLSEM sınavlarının ne olduğunu ne amaçla yapıldığını sorup araştırmalarına rağmen öğrenemediklerini dile getirmişlerdir. Çevrenin olumsuz tepkisinde ise bu tür kurumlara çocuklarını torpille aldırma gibi çevreden tepkilerin olduğu belirtilmiştir. Üstün zekâlı ve yetenekli tanısı konulması çocuğun diğer kardeşleri yanında olduğunda anne-babaları onlar ile olan iletişime dikkat etmesine neden olduğu ya da çocuğun kardeşlerine sahip özelliklerden dolayı olumsuz davrandığı gibi görüşler kardeşler ile iletişim kategorisinde toplanmıştır. Öğretmenleri ikna etme kategorisinde anne-babanın çocuğun üstün zekâlı ve yetenekli olduğunun farkında olmasına rağmen öğretmenlerle çocuğun tanınması ve yönlendirilmesi için yapılması gerekenler konusunda bazı sorunların olduğu ortaya konulmuştur. Politika yanlışlığı kategorisinde ise bir anne-babanın bir çocuklarını birkaç defa BİLSEM sınavına girmesini sağlarken diğer çocuklarında bazı politika değişikliklerinden dolayı çocuklarına ikinci fırsatın verilmediği dile getirilmiştir. Sınav esnasındaki olumsuzluklar kategorisinde anne-babalar çocuklarına sınavda yeterli süre tanınmadan ellerinden kağıtlarının çekildiği konusunda görüş ortaya koymuşlardır. Yönlendirme sürecindeki eksik bilgilendirmede ise anne-babalar yapılan işlemler hakkında tam net açıklamaların yapılmadığı konusunda görüş belirtmişlerdir.

AB'ye sorulan “7.5. Çocuğunuzun eğitim ortamlarına seçimi ve yerleştirilmesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 16 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 75’te gösterilmiştir.

Tablo 75

AB’nin Çocuklarının Eğitim Ortamlarına Seçim ve Yerleştirme Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

BİLSEM		Tanılama	
Kategori	f	Kategori	f
BİLSEM’in Yetersizliği	2	Eski Uygulamalar	1
Fiziki İmkânlar	3	Öğretmenin Belirlemesi	2
BİLSEM Öğretmeninin Yönlendirmesi	1	Üstün Yetenekliliğin Farkında Olma/Tanım Eksikliği	1
Bilgilendirme Eksikliği	1	Özel Eğitim	1
Kaynaştırma Toplantılarının Olmaması	1	Mülakatlar	1
BİLSEM’in Tanınmaması	1	Sınav Uygulaması	1
Toplam	9	Tanılama Alanının Genişlemesi	1
		Tanılama Alanının Darlığı	1
		Yeni Tanılama sistemi	1
		Eski Tanılama Sistemi	1
		Toplam	11

AB’nin çocuklarının seçim ve yerleştirmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “BİLSEM” ve “Tanılama” temalarında toplandığı görülmüştür. Verdikleri görüşler doğrultusunda incelendiğinde en fazla “Tanılama” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan kategoriler arasında veliler en fazla öğretmenin belirlemesine değinirken, diğer tüm kategorilerde bir veli anne ve baba görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin belirlemesi kategorisinde tanılama da öğretmenin öğrenciyi keşfederek bilinçli bir şekilde yönlendirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Velilerin eğitim ortamlarına seçim ve yerleştirme hakkındaki görüşlerinde “Tanılama” temasından sonra öne çıkan tema “BİLSEM”dir. Bu tema altında BİLSEM’in yetersizliği, fiziki imkânlar, BİLSEM öğretmenin yönlendirmesi, bilgilendirme eksikliği, kaynaştırma toplantılarının olmaması ve BİLSEM’in tanınmaması kategorileri yer almaktadır. Veliler bu tema altında en fazla fiziki imkânlar kategorisinde ve sonrasında BİLSEM’in yetersizliği kategorisinde görüş bildirirken, diğer kategorilerde sadece bir anne baba görüş bildirmiştir. Fiziki imkânlar kategorisinde veliler BİLSEM’e ulaşım ile ilgili sıkıntılara ve BİLSEM’in alan açısından darlığına değinerek bu sıkıntıların giderilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. BİLSEM’in yetersizliği kategorisinde ise veliler BİLSEM’in beklentilerini karşılamadığını ve kurumun öğrencilerin seviyesine hitap etmediğini belirtmişlerdir.

AB'ye sorulan “7.6. Çocuğunuza ilişkin BİLSEM’de uygulanan eğitim programı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 21 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 76’da gösterilmiştir.

Tablo 76

AB’nin Çocuklarının Uygulanan Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitim Programları Nasıl Olmalı		BİLSEM	
Kategori	f	Kategori	f
Deneyisel Faaliyetler	2	Bilgi-Bilgilendirme Eksikliği	6
Okul Saatleri	2	BİLSEM Yetersizliği	2
Görsellikten Faydalanma	1	Fiziki İmkanlar	3
Politika ile İlgili Sorunlar	1	Gezi Faaliyetleri	1
Yaşayarak Öğrenme	1	Okul Uygulamaları ile Aynılık	5
Ders Seçimi	1	Yönlendirme	3
Hedeflerin Netliği	1	Zamanla Önemi Yitirmesi	3
Programın Yeterliliği	5	Öğretmen Eksikliği ve Kalitesi	6
Bilimsellik	2	BİLSEM’in Örgünleştirilmesi	1
Programa Hakim Olmama	1	BİLSEM’in Eğitimdeki Yeri	1
Proje	1	Toplam	31
Toplam	18		

AB’nin uygulanan eğitim programları hakkındaki görüşleri incelendiğinde bunların “Eğitim Programları Nasıl Olmalı” ve “BİLSEM” temalarında toplandığı görülmüştür. Verilen görüşler incelendiğinde ise en fazla “BİLSEM” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan kategoriler arasında veliler en fazla bilgi-bilgilendirme eksikliğine ve öğretmen eksikliği ve kalitesine değinmişlerdir. Öğretmen eksikliği ve kalitesi kategorisinde BİLSEM’de öğretmen sayısının yetersiz olduğunu, atama yapılmadığını ve ücretli öğretmenlerin çalıştığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu kategoride özel yetenekli bu öğrencilere eğitim verebilecek öğretmenlerinde özel olması gerektiğini ve BİLSEM’in kapasitesine uygun öğretmenlerin görevlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bilgi ve Bilgilendirme eksikliği kategorisinde veliler eğitim programları ve ders içerikleri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, çevrelerinin BİLSEM’in ne olduğu hakkında bir fikri bulunmadığını ve toplantı vb. şeyler ile BİLSEM tarafından bu konularda bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir. Veliler BİLSEM temasında en az görüşü ise gezi faaliyetleri, BİLSEM’in örgünleştirilmesi ve BİLSEM’in eğitimdeki yeri kategorilerinde bildirmişlerdir. Bu kategorilerdeki veli görüşleri incelendiğinde sosyalleşme adına gezi faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiğini, üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’de örgün

eğitim görmesi ve bölgesel olarak okullaşması gerektiğini ve BİLSEM’e gidiyor olmanın bir avantajı olması açısından öğrencilerin sınavlarda ek puan alması gerektiğini vurgulamışlardır. Velilerin eğitim programları hakkındaki görüşlerinde “*BİLSEM*” temasından sonra öne çıkan tema “*Eğitim Programları Nasıl Olmalı*”dır. Bu tema altında deneysel faaliyetler, okul saatleri, görsellikten faydalanma, politika ile ilgili sorunlar, yaşayarak öğrenme, ders seçimi, hedeflerin netliği, programın yeterliliği, bilimsellik, programa hâkim olmama ve proje kategorileri yer almaktadır. Veliler bu tema altında en fazla programın yeterliliği kategorisinde ve sonrasında deneysel faaliyetler, okul saatleri ve bilimsellik kategorilerinde görüş bildirmişlerdir. Programın yeterliliği kategorisinde veliler çocuklarının BİLSEM’de daha mutlu ve pozitif olduklarını bu nedenle kendilerinin de kurumdan ve programdan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Veliler deneysel faaliyetler kategorisinde çocuklarının dersin yanı sıra deneysel faaliyetler gerçekleştirilmesinden hoşnut olduklarını, okul saatleri kategorisinde okul çıkış saatleri ve BİLSEM saatlerinin birbirine yakın olduğunu ve çocukları yorulduğu için verimli olmadığını, bilimsellik kategorisinde ise bilimsel ortamların ve bilimsel çalışmaların artırılması gerektiğini ve kurum yöneticilerinin dogmatik düşünceden uzak bireyler olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

AB’ye sorulan “7.7. *Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin yasal haklarına ilişkin neler söylersiniz? Ne tür haklarının olmasını istersiniz?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 19 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 77’de gösterilmiştir.

Tablo 77

AB'nin Çocuklarının Yasal Hakları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Ailelere İlişkin Yasal Haklar		Öğrencilere İlişkin Yasal Haklar		Öğretmenlere İlişkin Yasal Haklar	
<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>	<i>Kategori</i>	<i>f</i>
Yasal Hakkın Olmaması	1	Maddi Destek/Burs	6	Öğretmen Seçimi	3
Aile Eğitimi	4	Öğrencilerin Seçimi	2	Öğretmen Kalitesi	3
Bilgi Eksikliği	1	Farklı Okul/Farklı Müfredat	4	Öğretmen Eğitimi	2
Toplam	6	Yurtdışı İmkanları	3	Toplam	8
		Üniversiteye Giriş Uygulamaları	6		
		Kurum Eksikliği	1		
		Öğrencilerin Dışlanması	2		
		Farklı Eğitim Standartları	3		
		Erken Tanılama ve Eğitim	2		
		Hızlandırma	1		
		Aşamalı Tanılama	1		
		Projenin Amacı	1		
		Üstün Yetenekliler Hakkında Yanlış Kavramalar	1		
		Toplam	31		

AB'nin yasal haklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Ailelere İlişkin Yasal Haklar”, “Öğrencilere İlişkin Yasal Haklar” ve “Öğretmenlere İlişkin Yasal Haklar” temalarında toplandığı görülmüştür. En fazla “Öğrencilere İlişkin Yasal Haklar” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan kategoriler arasında veliler en fazla maddi destek/burs ve üniversiteye giriş uygulamalarına değinmişlerdir. Maddi destek/burs kategorisinde BEP uygulanan öğrencilere sağlanan destek gibi BİLSEM’e giden öğrenci ve ailelere de destek sağlanması gerektiğini, böylelikle maddi imkânsızlıkları nedeniyle bu kuruma gelemeyen öğrenciler için fırsat eşitliği sağlanacağını ifade etmişlerdir. Üniversiteye giriş uygulamaları kategorisinde ise mevcut sınavların öğrencilerde sınav ve gelecek kaygısına neden olduğunu ifade etmişlerdir ve alternatif üniversiteye giriş uygulamaları türetmişlerdir. Bunlar BİLSEM öğrencileri için sınavların kaldırılması, bu öğrenciler için yapılan sınavın farklı olması, bu sınavlardan ek puan almaları, BİLSEM’deki alanına üniversitede de devam etmeleridir. Veliler öğrencilere ilişkin yasal haklar temasında maddi destek/burs ve üniversiteye giriş uygulamaları kategorilerinden sonra en fazla görüşü ise farklı okul/farklı müfredat kategorisinde bildirmişlerdir. Bu kategoride veli görüşleri incelendiğinde BİLSEM’in normal okullardan farklı müfredata sahip olması gerektiğini ve BİLSEM’in bölgesel olarak açılarak kurumun araştırma yapmaya imkân sağlayacak geniş bir alanda olması gerektiğini vurguladıkları

görülmüştür. Velilerin en az görüş bildirdiği konu “*Ailelere İlişkin Yasal Haklar*” temasında olmuştur. Bu tema altında yasal hakkın olmaması, aile eğitimi ve bilgi eksikliği kategorileri yer almaktadır. Veliler bu tema altında en fazla görüşü aile eğitimi kategorisinde bildirmişlerdir. Aile eğitimi kategorisinde veliler sadece çocuklarının değil kendilerinin de eğitilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu çocukların yetiştirilmesi konusunda aile eğitiminin faydalı olacağını ve ailelerin farklı aktivitelerle bir araya gelip etkileşime girmeleri gerektiğini söylemişlerdir.

4.4. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitiminde Alınması Gereken Önlemler Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?

M’ye sorulan “1.6. *Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 14 kategori ve 2 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 78’de gösterilmiştir.

Tablo 78

M’nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Var Olan Durumlar		Yapılması Gerekenler	
Kategori	f	Kategori	f
Ülkenin Gelişmekte Olması	1	Müfredat Belirlenmeli	1
BİLSEM Öğrencilerinin Durumu	1	Öğretmen Nitelikleri Belirlenmeli	1
Toplam	2	ÜYE’ye Yönelik Programların Arttırılması	1
		Tanılama İle İlgili Yapılması Gerekenler	1
		Üst Kurul Oluşturulmalı	1
		Bilgi Toplumu İçin Yapılması Gerekenler	1
		ÜYE’nin Okulla Sınırlandırılmaması	1
		Zekâ Testlerinden Vazgeçilmeli	1
		İzleme	1
		Sınıf Kademelerinin Kaldırılması	1
		Derslerin Yapılandırılması	1
		Üstün Yetenekliler İçin Farklı Faaliyetler	1
		Toplam	12

M’nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Var Olan Durumlar*” ve “*Yapılması Gerekenler*” temalarında toplandığı görülmüştür. Tüm temalara ait kategoriler incelendiğinde M’nin tüm görüşlerinin frekansının bir olduğu gözlemlenmiştir. Bu M’nin her ikisinin de birbirinden

farklı görüşlere sahip olduğu, fikir birliğinin olmadığı ve görüşlerin en fazla “*Yapılması Gerekenler*” teması altında bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan zekâ testlerinden vazgeçilmeli kategorisinde bir milletvekili testlerden vazgeçilmesi gerektiği ve bunun yerine öğrencilerin motivasyonunu, yetenek alanlarını ve kavrama kabiliyetlerini kavramaya yönelmelerini tavsiye etmiştir. Üst kurul oluşturulmalı kategorisinde bir milletvekili ÖÜ’ye paralel görüş bildirerek bir kurul oluşturularak üstün yeteneklilere dair tüm gerekliliklerin bu kurul tarafından yerine getirilmesi ve bu kurulun siyasetten uzak olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca bu kurulda üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların bulunması gerektiğini de belirtmiştir. ÜYE’ye yönelik programların arttırılması kategorisinde ise bir milletvekili üniversitelerde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili bölümlerin arttırılması gerektiğini vurgulamıştır. M’nin en az görüş bildirdiği konu “*Var Olan Durumlar*” temasında olmuştur. Bu temada yer alan ülkenin gelişmekte olması kategorisinde bir milletvekili Türkiye’nin Kore ve Avrupa ülkelerine göre daha hızlı adımlar attığını ve ülkede iyi şeylerin olduğunu ifade etmiştir. TTKB’ye sorulan “2.11. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 14 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 79’da gösterilmiştir.

Tablo 79

TTKB’nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Vizyonun ve Politikanın Oluşturulması		Üstün Yetenekliler Eğitimi		İzleme	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
MEB Çerçeve Bir Politika Geliştirmeli	1	ÜYE’de Sayı Sınırı Olmamalı	1	MEB’in Sistemi Bürokratik Olarak Kontrol Etmeli	1
MEB Geleceğe Dönük İş Yapmalı	1	Eğitim Kademeleri Kalıbından Çıkılmalı	1	Yapılan Her İş Sorgulanmalı	1
Ülkenin Birikimi MEB’e Yansıtılmalı	1	ÜYE’de Puanlama Olmamalı	1	Özel Eğitim ve ÜYE Bölümleri Denetlenmeli	1
Kurumsal Sınırlılıkların Dışına Çıkılmalı	1	Sayılar Azaltılmalı	1	Toplam	3
Okul Düşüncesinin Değişmemesi	1	Toplam	4		
Sistem Tasarımı İçin MEB’in Endüstri Mühendislerine İhtiyacı Olması	1				
Finansman Sağlanmalı	1				
Toplam	7				

TTKB'nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “*Vizyonun ve Politikanın Oluşturulması*”, “*Üstün Yetenekliler Eğitimi*” ve “*İzleme*” temalarında toplandığı görülmüştür. TTKB bu temalar arasından en fazla görüşü “*Vizyonun ve Politikanın Oluşturulması*” temasında bildirmişlerdir. Bu temada yer alan kategorilerde TTKB tek bir görüş bildirmişlerdir. Benzer olarak diğer tüm kategorilerde de tek bir görüş bulunmaktadır. Bu TTKB'nin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduklarının bir göstergesidir. En fazla görüş bildirilen tema olan “*Vizyonun ve Politikanın Oluşturulması*” temasında bulunan MEB çerçeve bir politika geliştirmeli kategorisinde Bakanlığın üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi için genel çerçeve bir politika oluşturulması gerektiğini ve bu çerçevenin ayrıntılı ve merkezi olmasının mümkün olmadığını ve bu yüzden programların kapasiteyi desteklemesi ve kapasitelerinin geliştirilmesi gerektiğini ifade eden bir kurul başkanı bulunmaktadır. Finansman sağlanmalı kategorisinde ise bir kurul başkanı yerel düzeyde ve okul düzeyindeki uygulamaların finansman kaynağı olması gerektiğini, finansman olmadan hiçbir şeyin olmayacağını belirtmiştir. MEB geleceğe dönük iş yapmalı kategorisinde bir kurul başkanı bakanların kendi dönemi için bir şey yapmaması gerektiğini ve yaptıkları her şeyi kendi dönemlerinden belli bir zaman sonrası için yapmaları gerektiğini ifade etmiştir. Kurul başkanlarının en az görüş bildirdiği konu “*İzleme*” temasında olmuştur. Bu temada yer alan özel eğitim ve ÜYE bölümleri denetlenmeli kategorisinde öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan bölümlerin yakından özel şartlarla denetlenmesi gerektiğini ve çok yönlü denetlemeye tabii olması gerektiğini ifade eden bir kurul başkanı bulunmaktadır.

ÖÜ'ye sorulan “3.11. *Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?*” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 19 kategori ve 1 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 80'de gösterilmiştir.

Tablo 80

ÖÜ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Yapılması Gerekenler	
Kategori	f
Stratejik Plan Uygulanmalı	1
Tanılama Hakkında Yapılması Gerekenler	2
Program Geliştirme	1
Komisyon Oluşturulmalı	2
Maddi Destek/Burs	2
Veri Tabanı Oluşturulması	1
Ailelere Yönelik Yapılması Gerekenler	2
Değerler Eğitimi	1
Çalışmaların Kalitesi	1
Çevrenin/Öğretmenin Eğitimi	1
Bürokrasinin Üstün Yeteneklilere Aşinalığı	1
BİLSEM Geliştirilmeli	1
Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	1
Politika Belirleme/Model Oluşturma	2
Topluma Düşen Görev	1
Öğretmen İstihdamı	1
Personel Seçme ve Değerlendirme	1
Bütünleştirilmiş Eğitim Sistemi	1
Örgün Eğitimde Düzenlemeler	1
Toplam	24

ÖÜ'nün üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Yapılması Gerekenler” temasında toplandığı görülmüştür. ÖÜ bu temada en fazla komisyon oluşturulmalı, tanılama hakkında yapılması gerekenler, maddi destek/burs, ailelere yönelik yapılması gerekenler ve politika belirleme/model oluşturma kategorisi altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Komisyon oluşturulmalı kategorisinde bir öğretim üyesi koordinatör bir birim oluşturulması gerektiği ve daha sonra bunun illerde de teşkilatlandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Başka bir öğretim üyesi de kurulan komisyonun politika üstü olması gerektiğini savunmuştur. Tanılama hakkında yapılması gerekenler kategorisinde bir öğretim üyesi mevcut yapıda üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin yeterli olmaması nedeniyle tanılamanın sonucunun bir yere varmayacağını belirtmiş ve ek olarak tanılamanın merkezi sistemle değil yerel olması gerektiğini vurgulamıştır. Maddi destek/burs üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi için devletin bir bütçe ayırması gerektiği ya da özel sektörün devreye girmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca engel gruplarına verilen maddi imkânların üstün zekâlı ve yeteneklilere de sağlanması gerektiği ve bu öğrencilere burs verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ailelere yönelik yapılması gerekenler kategorisinde bir öğretim üyesinin görüşü incelendiğinde,

ailelerin çocuklarındaki farklılığı hissettiğinde nereye başvuracaklarını bilmediklerini ve bunun için bir sistem geliştirilmesi gerektiğinin düşünüldüğü görülmektedir. Başka bir öğretim üyesi de bu konuda değerler eğitiminin çocuklara doğrudan verilemeyeceğini bu özellikleri kazanmak için aile eğitiminin oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Politika belirleme/model oluşturma kategorisinde makro politikalar belirleyerek esnek şekilde hareket eden bir model oluşturulması gerektiğini düşünen bir öğretim üyesinin bulunduğu görülmüştür. Bir diğer öğretim üyesinin de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi için uzun bir proje yürütülmesi gerektiği ve bunun bir politika haline gelmesi gerektiğini ifade etmiştir.

YLDA'ya sorulan “4.11. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 23 kategori ve 2 tema elde edilmiştir. Elde edilen bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 81’de gösterilmiştir.

Tablo 81

YLDA’nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitim		Yasal Düzenleme	
Kategori	f	Kategori	f
Aile Bilgilendirme	2	Amacın Net Belirlenmesi	1
Erken Yaşta Tanılama	1	Destek Odalarının Geliştirilmesi	1
Kaliteli Lisans Eğitimi	2	Görev Tanımlaması	2
Öğretmen Eğitimi	5	Kalıcı Program	1
Yetkinliğe Sahip Yönetim	2	Maddi Kaynak	1
Uzman Yetiştirilmesi	3	Özel Kurumlara İzin Verilmesi	1
Farklı Örnek Durumlar	1	Program	1
Kaliteli Yayın	1	Yasal Düzenleme	1
Ek Eğitim Kurumları	2	Politika Belirleme	3
Toplam	19	Özel Avantajlar Sağlama	1
		Lise Düzeyinde Ayrışma	1
		İhtiyaç Belirleme	1
		Esnek Yapı	2
		Bütüncül Eğitim Sistemi	1
		Toplam	18

YLDA’nın üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Eğitim” ve “Yasal Düzenleme” temalarında toplandığı görülmüştür. YLDA’nın genel olarak her iki temayı neredeyse aynı düzeyde dile getirdikleri görülmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitiminde öncelikli olarak yapılması gerekenler konusunda bu eğitimin sürdürülebilmesi ve yaygınlaştırılması ile ilgili görüşlere benzer olarak “Eğitim” teması ön plana çıkmaktadır ve özellikle yine öğretmen

eğitiminin üzerinde durulmuştur. “*Eğitim*” temasının altında yer alan öğretmen eğitimi kategorisinde üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitime yönelik olarak lisans eğitiminde öğretmen adaylarına yeterince bilgilendirilme yapılmadığı dile getirilmiştir. Uzman yetişmesi kategorisi ,aslında, öğretmen eğitimi kategorisinin bir ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü uzman yetişmesi kategorisinde üniversitelerde yeterli uzman olmadığını ve bu konuda yeterli eğitimi verecek uzmanların yokluğu anlatılmıştır. Aslında uzman yetişmesi kategorisinde belirtilen uzman eksikliği ile ilişkili olarak da kaliteli lisans eğitimi ve kaliteli yayım kategorilerinin meydana geldiği söylenebilir. Çünkü kaliteli yayım ve kaliteli lisans eğitimi verilememesinin önündeki engellerden biri de alanda uzman eleman sayısının azlığıdır. Diğer yandan, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimin sürdürülebilmesi ve yaygınlaştırılması ile ilgili görüşlerde ortaya çıkan “*Eğitim*” teması altında aile bilgilendirme kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile bilgilendirme kategorisinde üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ailelerin çocuklarına nasıl yaklaşacakları, nasıl yönlendirecekleri ve iletişime geçecekleri gibi konularda endişe duydukları ve bu konuda ailelerle iletişim içinde olunması gerektiği fikri ortaya konulmuştur. “*Eğitim*” teması altında dile getirilen diğer görüşler ise ek eğitim kurumları, erken yaşta tanılama, farklı örnek durumlar ve yetkinliğe sahip yönetim kategorileri altında toplanmıştır. YLDA’nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili olarak önemle üzerinde durdukları bir diğer konu ise “*Yasal Düzenleme*”lerdir. “*Yasal Düzenleme*” teması altında en çok üstün zekâlı ve yeteneklilerin haklarının tanımlanması, güvence altına alınması, gerekli desteğin verilmesi için yapılacak politik adımların atılması gerektiği fikrini taşıyan politika belirleme konusuna dikkat çekilmiştir. Bu tema altında yer alan birçok kategori de genel olarak politika belirleme teması ile ilişkilidir, diğer bir deyişle bu tema altındaki kategoriler bir sonuç olarak politika belirleme kategorisine bağlanmaktadır. Görev tanımlaması kategorisinde özellikle paydaşlarının yapmaları gerekenlerin neler olduğu, görevlerinin neler olduğuna yönelik bazı düzenlemeler ve açıklamalar olmasına rağmen tam net olmadığına, bunun bir sorun oluşturduğuna ve bu nedenle gerekli görev tanımlamalarının yapılmasının önemine dikkat çekilmiştir. Ayrıca esnek yapı ile üstün zekâlı ve yeteneklilerin

eğitimi için kredili sistemin önerilmesi düşüncesi yer alırken, diğer yandan esnek yapı kategorisinde gerekirse öğrencinin yeteneğine göre birçok aşamanın hızlı bir şekilde geçilebileceği ve bu öğrencilere yeterli fırsatın verilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

BÖ'ye sorulan “5.9. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 11 kategori ve 1 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 82’de gösterilmiştir.

Tablo 82

BÖ’nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Yapılması Gerekenler	
Kategori	f
Öğrencilerin Merkezde Toplanması	2
Sosyoekonomik ve Eğitimsel Ayrıcalıkların Sağlanması	3
Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	7
Eğitim Modeli ve Programı	7
Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi	5
Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	5
BİLSEM’in Tanıtımı	1
Üniversite ile İş Birliği	1
Öğrencinin Egosu	2
Velilerin Sürece Katılması	1
İdarecinin Rolü	2
Toplam	36

BÖ’nün üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Yapılması Gerekenler” temasında toplandığı görülmüştür. Görüldüğü üzere bu tema altında oluşan kategoriler BİLSEM öğretmenlerinin daha önceki cevaplarıyla oluşan temalarla benzeşmektedir. Öğretmenler “Yapılması Gerekenler” temasında en fazla eğitim politikaları ve yasal düzenlemeler ile eğitim modeli ve programı kategorilerinde görüşlerini bildirmişlerdir. Bu kategoriyi öğretmen eğitimi ve seçimi ile üstün yeteneklilerin belirlenmesi kategorileri takip etmektedir. BİLSEM Öğretmenlerinin eğitim politikaları ve yasal düzenlemeler kategorisinde özellikle hazırlanan kalkınma planlarında ya da değişen eğitim politikalarında özel eğitime değinilmesinin kaçınılmaz olduğunu ve değinilen hususların uygulamaya geçmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca özel eğitim meselesinin sadece MEB’e has olmadığını tüm devlet politikalarında yerini alması gerektiğini düşünen öğretmenler de bulunmaktadır. Ek olarak

BİLSEM öğretmenleri en az görüşü BİLSEM'in tanıtımı, velilerin sürece katılması ve üniversite ile iş birliği kategorilerinde bildirmişlerdir. Bu kategorilerden sonra en az görüş bildirilen kategoriler ise idarecinin rolü, öğrencilerin merkezde toplanması ve öğrencinin egosu kategorileridir. İdarecinin rolü kategorisinde BİLSEM okulu müdürlerinin genç ve kendini geliştirmeye açık bireylerden seçilmesi gerektiğine değinen öğretmen velilerin sürece katılması kategorisinde ise öğrencilerin bireysel gelişimleri sırasında velilerin sık sık bilgilendirilmesi ve süreçte bulunmaları gerektiğini vurgulamıştır. Son olarak öğrencilerin merkezde toplanması kategorisinde BİLSEM öğretmeni üstün yetenekli öğrencilerin çok farklı yerlerde ve koşullarda bulunduğunu ve bu öğrencilerin yasal düzenlemelerle birlikte bir merkezde toplanması gerektiğini düşünmektedir, bu merkez alternatif bir eğitim kurumu olarak düşünülebilir.

ÖSÇ'ye sorulan “6.9. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 12 kategori ve 3 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 83'te gösterilmiştir.

Tablo 83

ÖSÇ'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Eğitimsel Konular		Devlet-Özel Sektör İşbirliği		Diğer Konular	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Örgün Eğitimde Program Hazırlama	1	Özel Eğitim Kurumlarını Artırma	1	Ülkemize Özgü Tanılama Süreci Geliştirme	1
Veli-Öğretmen Bilgilendirme	3	Devlet Yatırımı	2	Üst Kurul Oluşturma	1
Öğretmen Eğitimi	2	Devlet-Özel Sektör İş Birliği	2	Üstün Yetenekli Alanında Çalışanları Teşvik Etme	1
Programı Geliştirme	1	Denetleme	2	Toplam	3
Eğitim Ortamını Zenginleştirme	2	Toplam	7		
Toplam	9				

ÖSÇ'nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Eğitimsel Konular”, “Devlet-Özel Sektör İş Birliği” ve “Diğer Konular” temalarında toplandığı görülmüştür. ÖSÇ en fazla görüşü “Eğitimsel Konular” temasında bildirirken bu temayı “Devlet-Özel Sektör İş Birliği” teması takip etmektedir. “Eğitimsel Konular” temasında veli-öğretmen bilgilendirme, öğretmen eğitimi ve eğitim ortamının zenginleştirilmesi öne çıkan kategorilerdir. Bu tema altındaki

bir diğerkategori ise örgün eğitimde program hazırlama kategorisidir ve bu kategoride daha önceden fen lisesi vb. kurumlarda aslında üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için özel program uygulanırken şu an mevcut olmadığı ama olması gerektiği konusunda görüş bildirilmiştir. Program geliştirme “*Eğitimsel Konular*” teması altındaki başka bir kategoridir ve bu kategoride var olan programın alt amaçlar ve uygulama adımlarına yönelik açıklamalar ile geliştirilmesi görüşü ön plana çıkmaktadır. “*Devlet-Özel Sektör İş Birliği*” teması altında ise ön plana çıkan kategoriler denetleme, devlet yatırımı ile devlet-özel sektör iş birliği şeklindedir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar için açılan kurumların uyguladıkları programların denetlenmemesi, kurumlar arasında uygulanan programlar arasında farklar olduğu bu nedenle iş birliği içinde hareket edilmesi gerektiği gibi konular bu kategoriler içinde bahsi geçen durumlardır. Ayrıca üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin devletin geleceği için önemli katkı sağlayabilecek bireyler olduğu, onların potansiyelinin kaybedilmemesi için devletin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime katkı yapması bu kategoriler içerisinde dile getirilen bir diğergörüştür. En az görüş bildirilen “*Diğerkonular*” teması altında yer alan kategoriler ise ülkemize özgü tanılama süreci geliştirme, üst kurul oluşturma ve üstün yetenekli alanında çalışanları teşvik etme şeklindedir.

AB’ye sorulan “7.8. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda 18 kategori ve 4 tema elde edilmiştir ve bu kategori, tema ve frekanslar Tablo 84’te gösterilmiştir.

Tablo 84

AB'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Tema ve Kategorilere Ait Frekanslar

Sağlanması Gereken Olanaklar		Aile İle İlgili Konular		Okula İlişkin Konular		Öğrenci İle İlgili Konular	
Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f	Kategori	f
Maddi Destek/Burs	3	Ailelerin İlgisizliği	1	Örgün Okulla İlgili Sıkıntılar	2	Üstün Yetenekliler Hakkında Yanlış Kavramalar	1
Farklı Eğitim Kurumları	5	Aile Eğitimi	3	Destek Eğitim Odaları	1	Öğrencilerin Dışlanması	1
Sınav Sistemi	3	Öğrenci-Aile İletişimi	1	Öğretmenin Kalitesi	1	Öğrencinin Egosu	1
Mentörlük/Danışmanlık	1	Bazı Sorunlar	1	Toplam	4	Toplam	3
Eğitimin Sürekliliği	1	Bilgi Eksikliği	1				
Sosyal İmkanların Arttırılması	1	Toplam	7				
Bilinçlendirme	1						
Toplam	15						

AB'nin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öncelikle neler yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde bunların “Sağlanması Gereken Olanaklar”, “Aile İle İlgili Konular”, “Okula İlişkin Konular” ve “Öğrenci İle İlgili Konular” temalarında toplandığı görülmüştür. En fazla “Sağlanması Gereken Olanaklar” teması altında görüşlerin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu temada yer alan kategoriler arasında veliler en fazla farklı eğitim kurumlarına değinmişlerdir. Farklı eğitim kurumları kategorisinde veliler, çocuklarının sabah ayrı akşam ayrı okula gitmesini istemediklerini ve BİLSEM'in bölgesel olarak açılarak kurumun araştırma yapmaya imkân sağlayacak geniş bir alanda olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun dışında mevcut örgün okullarda da sınıfların yeteneklere göre ayrılabilceği önerisini getirmişlerdir. Veliler, sağlanması gereken olanaklar temasında alternatif eğitim kurumu kategorisinden sonra en fazla görüşü ise maddi destek/burs ve sınav sistemi kategorisinde bildirmişlerdir. Maddi destek/burs kategorisinde veli görüşleri incelendiğinde engelli öğrencilere sağlanan imkânların üstün yetenekli öğrencilere de finansal olarak sağlanması gerektiğini; bu öğrencilere servis imkânı sağlanması gerektiğini ve öğrencilerin gezilere katılmaları için devletin katkı sağlaması gerektiğini vurguladıkları görülmüştür. Sınav sistemi kategorisinde ise veliler çocuklarının farklı bir sınava tabii tutulması gerektiğini ya da ek puan almaları gerektiğini vurgulamışlardır. Velilerin genel görüşleri incelendiğinde en az görüş bildirilen konu “Öğrenci İle İlgili Konular” temasında olmuştur. Bu tema altında üstün zekâlı ve yetenekliler hakkında yanlış kavramalar,

öğrencilerin dışlanması ve öğrencinin egosu kategorileri yer almaktadır. Veliler bu kategorilerde sırasıyla üstün yetenekli çocuğun dışa dönük olması gerekmediği ancak çoğu kişi tarafından böyle bilindiğini, bu çocukların okullarında ve toplumda sıkıntılı görülerek dışlandığını ve çocukların üstün zekâlı ve yetenekli oldukları için kendilerini başkalarından farklı görerek diğer arkadaşlarıyla problemler yaşadıklarını söylemişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bir toplumda üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitime ilişkin paradigmanın başarılı olabilmesi bazı değişkenlere bağlıdır. Bu değişkenler, toplumun sosyo-kültürel yapısı (örneğin toplumun sahip olduğu değerler), devlet politikası (üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin öncelikli olup olmadığı), kurumların yapısı (ilgili kurum ve kuruluşlar), öğrenme ortamlarının uygunluğu (yeteneğin ortaya çıkmasına elverişli olup olmadığı), uygulanan eğitim programları (müfredat, etkin ve yaratıcı uygulamalar), eğitimin desteklenmesi (araç ve kaynaklar), öğretmenlerin mesleki gelişimi ve psikososyal dinamiklerdir (Dai & Chen, 2013).

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde paydaşların görüşlerini ortaya koyarak politikaların ve stratejik planların nasıl hazırlandığını belirlemek ve bilgi birikimini sağlamaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan görüşmelerde, genel olarak toplumun sosyo-kültürel yapısı hakkında M ve TTKB’nin, devlet politikası hakkında M, TTKB, ÖÜ ve AB’nin, kurumların yapısı hakkında M, TTKB, ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖŞÇ ve AB’nin, uygulanan eğitim programları hakkında ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖŞÇ ve AB’nin, eğitimin desteklenmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişimi ile psikososyal dinamikleri hakkında tüm katılımcıların görüş ifade ettikleri görülmüştür. Aşağıda araştırmada elde edilen sonuçlar tartışılmış ve bu sonuçlara dayanılarak önerilere yer verilmiştir.

5.1.1. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Alanına İlgili Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, M, ÖÜ, YLDA, BÖ ve ÖSÇ'nin ilgi duyma ve çalışma nedenlerine ilişkin görüşleri 11 tema ve 28 kategori altında toplanmıştır.

2013'te yayımlanan strateji planında yapılan GZFT (güçlü, zayıf, fırsat, tehdit) analizinin tehdit boyutund üstün zekâlı ve yetenekliler alanında çalışanlarla ilgili “Tam zamanlı araştırma personelinin azlığı” ifadesi yer aşmaktadır (ÖYBSUP, 2013). Yapılan görüşmelerde çalışanlardan sözelimi ÖÜ'nün çeşitli lisans bölümlerinden (PDR, sınıf öğretmenliği, çocuk gelişimi, kimya öğretmenliği vb.) mezun oldukları görülmüştür. Bu durum tehdit olarak görülen personel sayısının azlığı ile örtüşmektedir. 1929'da yayımlanan kanun kapsamında son dönemde MEB tarafından yetiştirilmek üzere üstün zekâlı ve yetenekliler alanında yurt dışına öğrenci gönderildiği bilinmektedir (EMGTHK, 1929).

Diğer taraftan 1982'de yapılan XI. Millî Eğitim Şûrasında (MEŞ, 1982) özel eğitim uzmanlarının tanımı yapılmış ve görevleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda özel gereksinimli çocuklara yönelik öğretmen yetiştirme programları açılmış, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi programları açılmamıştır. YÖK tarafından 2016'da yapılan düzenleme ile özel eğitim öğretmenliği çatısı altında üstün zekâlı ve yeteneklilere ilişkin de öğretmen yetiştirme programları açılmıştır.

Öğretmen yetiştirme politikasında meydana gelen gecikmenin BİLSEM'e öğretmen seçiminde de kendini gösterdiği söylenebilir (BİLSEM Atama, 2017; EK 1).

1950'li yıllarda kişiye özgü yasaların çıkması, sistem odaklı olmaktan ziyade kişi odaklı olması ve eğitimin bütüncül bir şekilde değerlendirilememesi, üstün zekâlılar ve yetenekliler alanında çalışanların hem sayısının azlığı hem de farklı branşlarda olması sonucunu doğurmuştur.

5.1.2. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Tanımı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, M, TTKB, ÖÜ ve YLDA'nın tanıma ilişkin görüşleri 13 tema ve 36 kategori altında toplanmıştır.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde, zekâ ve yeteneğin ortak bir tanımı yapılamamakta ve ortak bir görüş sergilenememektedir (Buzinkai, 2013; Mönks & Katzko, 2005; Subotnik, Olszewski-Kubilius & Worrell, 2011). Araştırmada, katılımcıların görüşlerine bakıldığında çeşitli tanımlar bulunmakta ve bu sonuç Pfeiffer'in araştırmasını (2003) desteklemektedir. Ancak üstün zekâlı ve yetenekliler alanında çalışanlara bakıldığında; çeşitli tanımlar yapılmasına rağmen eğitim programlarında zekâ bölümünü temel aldıkları görülmektedir (NAGC, 2009). Reis ve Renzulli (2010), üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin dünyada desteklendiği ve geliştiği ancak buna rağmen evrensel bir tanımın kabul görmediğini dile getirmişlerdi (Reis & Renzulli, 2010).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi bulunduğu sosyo-kültürel yapı ile ilgilidir (Mandelman vd., 2010). Eğitim modellerinin ve programlarının uygulanmasında da kuşkusuz tanım çok önemlidir. Bir kültürde yetenekli olarak değerlendirilen bir birey başka bir kültürde yetenekli olarak görülmeyebilir (Sternberg, 2007). Araştırmada, üzerinde durulması gereken konulardan biri de tanımlamanın merkezi olmaktan ziyade yerelde yapılması düşüncesidir.

Özel eğitim hizmetleri yönetmeliklerine bakıldığında; 2006'da üstün yetenekli birey, 2000'de üstün veya özel yetenek, 1985 ve 1975'te ise üstün özel yetenekli ve 1962'de ise üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli kavramlarının kullanıldığı, BİLSEM yönergelerinde (BİLSEM Yönergesi, 2015; 2016) ve 2013'te yayımlanan strateji planında ise "özel yetenek" kavramının kullanıldığı görülmektedir. Kavramlarda ve tanımlarda tutarsızlıklar görülmekle birlikte (Mammadov, 2015) üstün zekâlı ve yetenekliler tanımının içeriğinin aynı kaldığı söylenebilir.

5.1.3. Farklı Çalışma Grubunda Bulunan Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

5.1.3.1. Ortak bulgular

Araştırmada, öğretmen yetiştirme, eğitimi ve niteliği, ölçme ve değerlendirme sorunu (tanılama), sınavlar, kültüre özgünlük ve alana özgü (matematik, resim, fen vb.) tanılama ortak bulgular arasında yer almaktadır.

5.1.3.1.1. Öğretmen Yetiştirme, Eğitimi ve Niteliği

Küreselleşme ve bilişim teknolojileriyle XXI.'da ortaya çıkan değişim ile birlikte okullar yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu sürecin en önemli aktörlerinden biri de şüphesiz öğretmenlerdir (UÖST, 2013). Araştırmalar, normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitiminde olduğu gibi üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde de öğretmen faktörünün ne kadar önemli olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmada da katılımcıların bu görüşü destekleyen düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de, mevcut eğitim sisteminde üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesinde önemli problemler bulunmaktadır. Lisans düzeyinde bir programın açılıp açılmayacağı ve sistemde mevcut öğretmen seçiminde ölçütlerin nasıl olacağı problemlerden sadece ikisidir. Diğer yandan öğretmenlerin de üstün zekâlı ve yetenekli olup olmamasına ilişkin tartışmaların da devam ettiği bilinmelidir (Buzinkai, 2013; NAGC, 2009). Renzulli’ye (2002a; 2002b) “Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde eksik olan nedir?” diye bir soru yöneltildiğinde; devlet politikaları, mali destek, kaliteli öğretmen eğitimi ve liderlik eğitimi programlarının olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca MEB tarafından Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2013’ün yayımlandığı bilinmelidir (RG, 2017).

5.1.3.1.2. Ölçme ve Değerlendirme Sorunu (Tanılama)

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanılanmasında yaşanan sorunlara ilişkin pek çok araştırma ve doküman bulunmaktadır (Akarsu, Toğros, Güzel & Şirin, 2004; Ataman & diğ., 2007; BİLSEM Modeli Raporu, 2009; Gallagher, 2015; Heller, 2004; Kurnaz, 2014; ÖEKR, 1991; Sak, 2010; TBMM Tutanağı, 1967/5; Üstün Yeteneklilerin Ortak Akıl Platformu [ÜYOAP], 2010). Kurnaz (2014) tarafından yapılan bir araştırmada, katılımcıların büyük bir bölümü tanılama uygulamalarında sorunlar yaşandığını ifade etmektedir. Diğer taraftan alanyazına bakıldığında, üstün zekâ ve yeteneğin çok faktörlü olması da (dar anlamda yetenek -sözel, performans, matematiksel vb.-, bilişsel olmayan iç faktörler -motivasyon, inanç, kaygı vb.- ve dış faktörler -arkadaşlık, ev ve sınıf ortamı-) yaşanan sorunların nedenleri arasındadır (Ziegler & Phillipson, 2012). Ziegler, Stoeger ve Vialle (2012) ve Sak (2007), yüz yıllardır tanılama yapıldığı halde tanılama yaklaşımlarında çok az değişiklik yapıldığını ve güvenilir tanılama yöntemlerinden uzak olduğunu ifade etmektedirler. Uzun yıllar üstün zekâlı ve yeteneklilerin zekâ testleri ile tanılandığı ve bu tanılamanın bugünde halen devam ettiği bilinmektedir (Pfeiffer, 2002). Zekâ testleri ile tanılama yapılmasının nedenlerinden biri de tartışmaya meydan vermemesi ve objektif olarak değerlendirilmesi şeklinde düşünülebilir. Öğrencilerin akademik olarak bilişsel ve zekâ testleri ile uzun süredir tanılandığı görülmektedir (Snyder, Barger, Wormington, Schwartz-Bloom & Linnenbrink-Garcia, 2013; Subotnik vd., 2011). Üstün zekâ ve yeteneğin çok faktörlü olması ve buna bağlı olarak çeşitli tanımların yapılması ile birlikte ölçmede sorunlar yaşandığı değerlendirilebilir.

Sak (2007), tanılamada birçok problemin bugün de devam ettiği ancak özellikle ikilemlerin yaşandığı belirli spesifik problemlerin olduğunu vurgulamaktadır. Bunlardan bazıları: Tanılamaya yönelik birden fazla ölçme aracı kullanmak ve kullanılan ölçme araçları ile gelen öğrenci profili ile verilen eğitim programının uygunluğu; yanlış tanılamanın çok küçük bir ihtimal olduğu ancak üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri gözden kaçırdığı “aşamalı tanılama problemleri”; belirlenen politika doğrultusunda üstün zekâ ve yetenek tanımının net bir şekilde yapılamaması, eğitim programının hazırlanması ve tanılamanın yapılması ile

ilgili “tanımsız tanılama”; üstün zekâlı ve yeteneklilerin toplumda görülme sıklığına ilişkin yüzde problemleri ve toplumların zekâsının evrensel olarak bakıldığında her 10 yılda bir 3 IQ puanı artması ile ilgili Flynn Etkisi’ dir.

5.1.3.1.3. Sınavlar

Çalışma grubunda yer alan katılımcılar, sınav sisteminin (TEOG, YGS, LYS), üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara uygulanan eğitim programlarını olumsuz yönde etkilediğini ve sınav sisteminin mevcut hali ile devam ettiği sürece istenilen başarının yakalanamayacağını ifade etmektedirler.

Aileler çocuklarını yetenekli ve başarılı oldukları programlardan ziyade popüler ve prestij sahibi olabilecekleri mesleklere yönlendirmektedirler Kurnaz (2014) yaptığı çalışmada katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%87,5) çocuklarının sekizinci sınıfa geldiğinde sınava (TEOG) hazırlanmak amacıyla BİLSEM’e gelmekte sorun yaşadıklarını tespit etmiştir. Kurtdaş (2012) ve Keskin, Samancı ve Aydın (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

5.1.3.1.4. Kültüre Özgünlük

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde tanılama ve eğitim modelinin kültüre özgü olması katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Örneğin, zekâ testlerinin; tanılamada, seçmede, yerleştirmede ve müdahale kararlarının alınmasında önemli rol oynadığı ve bireyin bütün yaşamını etkileyebilecek kararlara temel oluşturduğundan kültüre özgü olması önemlidir (Sak & Bal Sezerel & Ayas & Tokmak & Özdemir & Demirel Gürbüz & Öpengin, 2016). 2016’da geliştirilen Anadolu -Sak Zekâ Ölçeği bu anlamda önemlidir. Diğer yandan ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde kültüre özgü eğitim modeli geliştirilmesi konusu üzerinde durulması gereken bir başka önemli konudur (Öztürk, 2012).

5.1.3.1.5. Alana (matematik, resim, fen vb.) Özgü Tanılama

Araştırmada, zekâ testi uygulamalarında genel zekâdan ziyade özel yetenek alanlarına yönelik tanılama yapılması düşüncesi hakimdir. Söz konusu düşünce 2013'te yayımlanan strateji planı ile tutarlılık göstermektedir (ÖYBSUP, 2013).

Albert (1969) ilk çalışmaların üstün zekâlı ve yetenek kavramından ziyade dehalar üzerine yapıldığını ifade etmektedir (Albert'ten aktaran Subotnik vd. 2011). 1970'li yıllarda Marland Raporu (1971) ile zekâ, çok faktörlü bir kavram haline gelmeye başlamıştır. 1980'li yıllara kadar daha çok bilişsel özellikler üzerinde durulmakta ve zekâ testleri ve IQ kavramları ön plana çıkmaktadır. 1980'li yıllarda yeteneğin önemsendiği ve yetenek gelişiminin ön plana çıktığı görülmektedir (Olszewski-Kubilius & Thomson, 2012; Plucker & Callahan, 2014). Son yıllarda üstün zekâ ve yeteneğin alana özgü olması savunulmaktadır (Subotnik ve vd., 2011). Subotnik vd. (2011) alan/alanlara özgü yüksek performans gösteren bireylerin de özel olarak hazırlanmış eğitim programlarından yararlanması gerektiğini ifade etmektedir. Örneğin Anadolu Üniversitesi tarafından yürütülen ÜYEP ile üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere matematik ve fen bilimleri ağırlıklı zenginleştirme ve hızlandırma eğitimi verilmektedir (Sak, 2011). Burney (2008) üstün zekâlı ve yeteneklilerin potansiyellerinin geliştirilmesi ortak ihtiyacının dile getirilmesine rağmen uygulanacak eğitim programlarında fikir birliğinin olmadığını dile getirmektedir.

5.1.3.1.6. Diğer Bazı Ortak Bulgular

Çalışma grubunda yer alan katılımcılar tarafından ifade edilen ortak konulardan bazıları Tablo 85'te yer almaktadır.

Tablo 85

Katılımcıların Diğer Bazı Ortak Görüşleri

	M	TTKB	ÖÜ	YLDA	BÖ	ÖSÇ	AB
<i>Eğitimde fırsat eşitliği</i>	X	X	X		X		
<i>Kavram kargaşası</i>	X	X					
<i>Program ve müfredat geliştirme</i>	X	X	X		X	X	
<i>Diğer ülkelerle kıyaslama</i>	X	X					
<i>Üniversiteler ve diğer kamu ve kuruluşları ile iş birliği</i>	X	X	X		X		
<i>Etiketleme</i>		X	X		X		X
<i>Eğitimin bir bütün olarak değerlendirilmesi</i>		X	X	X			
<i>Politikaların oluşturulması</i>		X	X	X			
<i>Programların ve uygulamaların esnek olmaması</i>		X	X	X	X	X	X
<i>Fen liseleri</i>		X	X				
<i>Politikanın olmaması</i>		X	X				X
<i>Bütçe ayrılması</i>		X	X	X		X	X
<i>Üst kurulun oluşturulması</i>	X		X			X	
<i>İzleme çalışmalarının yapılması</i>	X		X	X	X		
<i>Renzulli tanımı ve kurama ilişkin açıklamalar</i>			X	X			
<i>Destek eğitim odaları</i>			X	X	X		X
<i>Alternatif eğitim kurumları</i>		X	X			X	X
<i>Öğrencinin egosu</i>		X			X		X
<i>Aile eğitimi</i>							X
<i>BİLSEM'in eğitim sistemindeki yeri</i>					X		X

5.1.3.2. Milletvekillerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, 2012'de TBMM'de kurulan üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin komisyonda görevli iki farklı siyasi partinin M ile görüşülmüştür. Yapılan görüşmelerde 8 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 17 tema ve 61 kategori altında toplanmıştır. Görüşmelerde dikkat çeken en önemli özellik milletvekillerinin birbirlerinden farklı görüşlere sahip olması ve fikir birliğinin olmamasıdır. Bu da özel eğitim alanının ve üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanının Matthews'in de (2014) ifade ettiği gibi zorluğundan ileri geldiği düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Subotnik vd. (2011)'de gelecekte hayatımızı kolaylaştıracak ve yenilikler ortaya koyacak sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar karşısında çözüm üretebilecek üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin şansa bırakılamayacağını dile getirmektedirler. Mandelman vd. (2010), bir ülkede üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi çalışmalarını değerlendirilirken veya

eğitim sistemi incelenirken o ülkenin ekonomik, politik, kültürel ve psikolojik dinamiklerinin mutlaka göz önüne alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine ilişkin farkındalık düzeyinin son yıllarda artması, 2010’dan sonra açılan dernek sayılarının, 2015’ten sonra ajanslar tarafından desteklenen proje sayılarının, uzman ve yayım sayılarının artmasını desteklemiştir. 2004’te düzenlenen I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi ve yayımları; 2009’da Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı’nın hazırlanmasına ilişkin Resmî Gazete’de yayımlanması ve sonrasında yürütülen çalışmalar (RG, 2009), 2012’de TBMM’de kurulan meclis araştırması komisyonu (TBMM, 2012), yayımlanan ÖYBSUP 2013-2017 (ÖYBSUP, 2013) ve son dönemde çıkan yayımlar (Sak, 2015) üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimini destekler nitelikteki çalışmalardan bazılarıdır. Ancak yapılan çalışmalara rağmen uygulamalara bakıldığında, strateji planında öngörülen çeşitli eğitim modellerinin hayata geçirilemediği, BİLSEM ve kısmen de destek eğitim odası uygulamaları (Bedur & Bilgiç & Taşlıdere, 2015) ile kısır döngü olduğu düşünülebilir.

5.1.3.3. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlarının Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, TTKB ile yapılan görüşmelerde 11 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 38 tema ve 129 kategori altında toplanmıştır. Yapılan görüşmelerde genel olarak eğitim sistemi ve eğitim politikalarına ilişkin görüşlerin yer aldığı bulunmuştur. Görüşmelerde; üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin doğal süreç içerisinde değerlendirilmesi, konunun çok dillendirilmemesi, tanımlar, etiketleme ve etiketlemenin bireye ve topluma yansması; MEB vizyonu, bürokrasi, şûra kararları ve Talim ve Terbiye Kurulu’nun Yapısı sıklıkla görüş bildirilen konulardan bazılarıdır.

Üzerinde durulan konulardan biri üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi konusunun Selçuklulardan bu yana eğitim sisteminde yer bulmasıdır (Güven, 1998; Akkutay, 2004). MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın (SGB, 2017) istatistiklerine bakıldığında, resmî ve

özel ortaöğretimdeki öğrenci sayısının 5.858.841 olduğu, resmî ve özel fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, güzel sanatlar lisesi ve spor lisesine devam eden öğrenci sayısının 180.104 olduğu ve oransal olarak bakıldığında yaklaşık %3'e denk geldiği görülmektedir. Atatürk Anadolu Lisesi, Kabataş Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi vb. gibi liseler söz konusu hesaplamaya dahil edilmemiştir. Tarihsel olarak bakıldığında, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin Türk eğitim sisteminde özellikle ortaöğretim düzeyinde yer aldığı katılımcılar tarafından da dile getirilmiştir. Resmî ve özel ilkokul ve ortaokuldaki öğrenci sayısının 10.489.848 olduğu ve BİLSEM'e devam eden öğrenci sayısının ise 24.291 olduğu göz önüne alındığında oransal olarak yaklaşık %0.23'e denk geldiği görülmektedir.

Katılımcılar, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin amacının net bir şekilde ortaya konması gerektiğini düşünmektedirler. Daha sonra konulan amaç doğrultusunda politikaların belirlenmesi ve eşitlik temelli bir eğitimden ziyade adalet temelli bir eğitim anlayışının geliştirilmesini desteklemektedirler.

5.1.3.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim Üyelerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, ÖÜ ile yapılan görüşmelerde 10 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 30 tema ve 143 kategori altında toplanmıştır. Görüşmelerde, zekâ-yetenek ilişkisi, kültüre özgünlük, bölgesel tanılama, düzeye uygun modeller, alternatif eğitim kurumları, örgün eğitim, hızlandırma, zenginleştirme, farklılaştırma, öğretmen eğitimi, ailelerin bilinçlendirilmesi ve maddi destek sıklıkla görüş bildirilen konulardan bazılarıdır. Türkiye'de ilk olarak 2002'de İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Lisans Programı açılmış ve onu özel üniversiteler takip etmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20.02.2014 tarih ve 9 no'lu kararı ile yayımlanan “*Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları*” nda özel eğitim öğretmenliği, özel eğitim bölümü, zihin engelliler öğretmenliği, görme engelliler öğretmenliği ve işitme engelliler öğretmenliği “Özel Eğitim”

çatısı altında birleştirilmiştir (ÖAADOE, 2014). 2016’da ise 11.04.2016 tarihli ve 21249 sayılı YÖK’ün yazısı (YÖK, 2016a) ile zihin yetersizliği, otizm spektrum bozukluğu, öğrenme güçlüğü, özel yetenek, işitme ve görme yetersizliği alanları “*Özel Eğitim Öğretmenliği*” çatısı altında okutulan dersler bölümünde yer almış ve 17.06.2016 tarihli ve 36826 sayılı YÖK’ün yazısı (YÖK, 2016b) ile zihin engelliler eğitimi ana bilim dalı, görme engelliler eğitimi ana bilim dalı, işitme engelliler eğitimi anabilim dalı, özel yetenekliler eğitimi anabilim dalı “*Özel Eğitim Öğretmenliği Programı*” adı altında birleştirilmiştir. Gerek MEB tarafından ve gerekse YÖK tarafından atılan adımlara bakıldığında; üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında görev yapacak öğretmenlerin yetiştirilmesinde uzun zamanın alacağı söylenebilir.

5.1.3.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Lisansüstü Eğitimi Yapan Araştırmacıların Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, YLDA ile yapılan görüşmelerde 10 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 32 tema ve 136 kategori altında toplanmıştır. Görüşmelerde ulusal kaynaklardan yararlanma, tanım; alana, yaşa ve kültüre özgü tanılama; tanılama ve tanılama sorunları, hızlandırma ve zenginleştirme; öğretmen eğitimi ve maddi destek sıklıkla görüş bildirilen konulardan bazılarıdır.

Türkiye’de son yıllarda özel eğitim alanı hızlı bir şekilde gelişmekte iken bu gelişimin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanına yansımadığı görülmektedir. Oysa üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin özel eğitim içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Akar & Şengil-Akar, 2012; Kurttaş, 2012; Renzulli, 1999). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında son yıllarda yayım sayısında bir artış olduğu dile getirilmektedir. 2010’dan önce alanda Türkçe kaynak bulmada zorlanıldığı; 2004, 2009, 2011 ve 2013’te düzenlenen kongrelerin ciddi destek sağladığı; gerek merkezi ve gerekse yerel düzeyde yapılan çalıştay, sempozyum, konferans vb etkinliklerin de katkılar sağladığı düşünülmektedir.

Türkiye’de uygulanabilecek eğitim modelleri kategorilerine bakıldığında hızlandırma frekansında artışın olduğu görülmektedir. Kulik ve Kulik (1991) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasında hızlandırmanın daha etkili olduğu sonucu bulunmuştur. Ancak Türk eğitim sisteminde temel eğitim düzeyinde ilkokulda bir defaya mahsus sınıf atlatma bulunmaktadır (OÖEİKY, 2014).

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde öğretmen eğitiminin önemi bir kez daha ön plana çıkmaktadır. Ailelerin eğitimi okula havale ettiği düşünülürse genel eğitimde olduğu gibi özel eğitimde de öğretmen yetiştirme önemli değişkenler arasında yer almaktadır (Akpınar, 2016). Öğretmenler, farklılaştırılmış eğitim uygulamaları, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi stratejileri vb. bilgiye ihtiyaç duymaktadır (Baykoç & Özdemir, 2016). Üstün zekâ ve yetenek kavramlarının öğretmen eğitiminde önemi dikkate alındığında (Jeltova ve Grigorenko, 2005), öğretmenlerin, çocukların yaş ve gelişimlerini dikkate alarak her eğitim ve öğretim kademesi için farklı eğitim düzenlemeleri, farklı uygulama görmeleri ve kaynaklara ulaşabilmeleri sağlanmalıdır (Dağlıoğlu, 2010b).

5.1.3.6. Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, BÖ ile yapılan görüşmelerde 8 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 23 tema ve 89 kategori altında toplanmıştır. Görüşmelerde kendini geliştirme ve mesleki tatmin, çalışma saatleri ve ek ders, öğrenci ve program, BİLSEM, merkezi sınav, öğretmen seçimi ve eğitimi ve zaman sıklıkla görüş bildirilen konulardan bazılarıdır

BİLSEM’ler, 1995’ten bu yana Türkiye’de üstün zekâlı ve yeteneklilere destek eğitimi veren MEB’e bağlı yaygın eğitim kurumlarıdır. Kurnaz (2014) BİLSEM yöneticileri ile yaptığı bir araştırmada, çevrenin BİLSEM’den beklentilerin fazla olduğunu, görev tanımının yanlış bilindiğini ve devam öğrencilerden buluş/buluşlar beklendiğini ortaya koymuştur.

BİLSEM’in fiziki donanım, laboratuvar ve araç-gereçlerin yeterliliğine ilişkin yapılan araştırmalarda; Keskin vd (2013), Kurnaz (2014), Sezginsoy (2007) ve Şenol (2011)

tarafından fiziki ortamın, fiziksel donanımın yeterli ve uygun olmadığı ancak Kurtdaş (2012) tarafından yapılan araştırmada ise yeterli olduğu sonucu bulunmuştur.

BİLSEM’ler eğitim süreleri bakımından değerlendirildiğinde, 2007’de yayımlanan yönergede, eğitim süreleri (BİLSEM Yönergesi, 2007) öğrencinin gelişimine göre belirlenirken, 2015 ve 2016’da yayımlanan yönergelerde (BİLSEM Yönergesi, 2015; BİLSEM Yönergesi, 2016) ise eğitim sürelerinin standarda bağlandığı görülmektedir. Sak vd. (2015) tarafından ifade edilen BİLSEM’de uygulanan ortak, standart bir programın bulunmaması düşüncesinin geçerliliğini yitirdiği düşünülebilir. Ancak özel eğitimde bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda desteklenmeleri ilkesi unutulmamalıdır (ÖEHY, 2006). BİLSEM’de uygulanan çerçeve programının olmamasının olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır (Kurnaz, 2014). Araştırmada da, öğretimde çeşitliliğin olması, farklı yöntemlerin uygulanması olumlu ifade edilirken, kurumsal bir yapının oluşturulamaması ve sonraki yıl nasıl bir yol izleneceğinin bilinmemesi olumsuz ifade edilmektedir.

5.1.3.7 Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör Çalışanlarının Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, ÖSÇ ile yapılan görüşmelerde 8 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 21 tema ve 74 kategori altında toplanmıştır. Görüşmelerde tesadüf eseri başlama, üst düzey düşünme becerilerini geliştirme, testler, öğretmen seçimi ve eğitimi, hızlı gelişim, farklılaştırma, devlet-özel sektör iş birliği, alan bilgisine sahip olma, hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş müfredat programı, özel eğitim ve veli-öğretmen bilgilendirme sıklıkla görüş bildirilen konulardan bazılarıdır.

Türkiye’de özel sektör uygulamalarının 1991’den itibaren başladığı görülmektedir (Yeşilova, 1997). 2015’te yayımlanan AK Parti seçim beyannamesinde özel sektörün teşvik edileceği vurgulanmaktadır (AK Parti, 2015). Benzer şekilde XII. ve XIII. kalkınma planlarına bakıldığında, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde özel sektörün

desteklenmesine ilişkin öneriler yer almaktadır. Ancak üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminde özel sektör uygulamalarının istendik düzeyde olmadığı ve daha çok resmî kurumlarda yapıldığı söylenebilir. Bunun nedenlerinden birinin de üstün zekâlı ve yeteneklilere ekonomik temelli bakış ve toplumu kurtarıcı vizyonunun yüklenmiş olabileceğinden kaynaklandığı söylenebilir (Türk Eğitim Derneği MEM [TEDMEM], 2015).

5.1.3.8. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babaların Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, AB ile yapılan görüşmelerde 8 soru sorulmuş ve elde edilen görüşler 24 tema ve 119 kategoride toplanmıştır. Görüşmelerde, sınav, yaşanan duygular, fiziki imkânlar, öğretmen eğitimi ve program konuları sıklıkla görüş bildirilen konulardan bazılarıdır

Anne-babaların çocuklarını daha çok bilişsel düzeyde fark ettikleri ve öncelikle kavrama yeteneklerini, merak duygularını, erken dil gelişimlerini ve farklı ilgi alanlarını gözlemledikleri araştırmadan elde edilen bulgulardan biridir. Benzer bulgular Ataman (2004) ve Davaslıgil (2004b) tarafından da ifade edilmektedir.

Anne-babalar çocuklarının üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu öğrendiklerinde olumlu anlamda gurur ve mutluluk duyduklarını, olumsuz anlamda ise kaygı düzeylerinin arttığını belirtmişlerdir. Moon (2004) ve Grubb (2008) tarafından yapılan araştırmalarda, anne-babaların çocukları tanılandıktan sonra kaygı düzeylerinin arttığı ve ikilem yaşadıkları gözlemlenmiştir. Anne-babalar çocuklarının ihtiyaçlarının karşılanamayacağı düşüncesinden hareketle eğitimlerinde daha aktif görev almaya başlamışlardır.

Eriş, Seyfi ve Hanoz (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli çocuğa sahip anne-babaların yeterli desteği alamadıkları dile getirilmektedir. Davaslıgil (2000) üstün zekâlı ve yetenekli çocuğa sahip anne-babaların normal gelişim gösteren çocuğa sahip anne-babalara nazaran daha fazla eğitime ihtiyaç duyduklarını söylemektedir. Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimine ilişkin anne-

babaların eğitimlerinin göz ardı edildiği düşünülürse önemle üzerinde durulması gereken konular arasındadır (Karakuş, 2010).

Anne-babalar, öğretmen sayısının yeterli olmaması, öğrencinin devam ettiği örgün eğitim kurumu ile herhangi bir farkının bulunmaması ve BİLSEM-veli iletişimsizliği gibi nedenlerden dolayı BİLSEM hakkında olumsuz yargı taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan Karakuş'un (2010) yaptığı çalışmada, anne-babaların BİLSEM'in çocuklarının gelişimine olumlu katkı sağlamasından dolayı uygulanan eğitim programından memnun oldukları sonucu bulunmuştur. Kurttaş (2012), Yavuzylmaz (2012) ve Atlı ve Balay (2016) tarafından yapılan çalışmalarda, öğrencilerin BİLSEM'e devam etmekten dolayı mutlu oldukları sonucuna varılmıştır. Eğitim sürecine anne-babaların katılımının sağlanması üstün zekâlı ve yetenekli çocukların gelişimine katkı sağlayacağı gözden kaçırılmamalıdır (Renzulli, 2002b).

5.1.4. Paydaşların Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitiminde Alınması Gereken Önlemler Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, M, TTKB, ÖÜ, YLDA, BÖ, ÖSÇ ve AB'ye "Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?" sorusu sorularak elde edilen öneriler Tablo 86'da yer almaktadır.

Tablo 86

Bazı Önemli ve Ortak Görüşler

	<i>M</i>	<i>TTKB</i>	<i>ÖÜ</i>	<i>YLDA</i>	<i>BÖ</i>	<i>ÖSÇ</i>	<i>AB</i>
<i>Müfredat Belirleme</i>	<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>		<i>X</i>	
<i>Öğretmen Nitelikleri ve Eğitimi</i>	<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Programların Çeşitlenmesi/Farklı Etkinlikler//Farklı Eğitim Kurumu</i>	<i>X</i>			<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Tanılama</i>	<i>X</i>		<i>X</i>		<i>X</i>		
<i>Üst Kurul Oluşturma/Komisyon Oluşturulmalı</i>	<i>X</i>					<i>X</i>	
<i>Eğitimin Okulla Sınırlandırılmaması/Kurumsal Sınırlılıkların Dışına Çıkılmalı</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>				
<i>Politika Belirleme</i>		<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>		
<i>Finansman/Bütçe/Maddi Kaynak</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>			<i>X</i>
<i>Sınıf Kademelerinin Kaldırılması/Eğitim Kademeleri Kalıbından Çıkılmalı</i>	<i>X</i>	<i>X</i>					
<i>Denetleme</i>		<i>X</i>				<i>X</i>	
<i>Strateji Planın Uygulanması</i>			<i>X</i>				
<i>Veri Tabanı Oluşturma</i>							
<i>BİLSEM'in Geliştirilmesi/BİLSEM'in Tanıtımı</i>			<i>X</i>		<i>X</i>		
<i>Değerler Eğitimi</i>			<i>X</i>				
<i>Bütünleştirilmiş Eğitim Sistemi/Bütüncül Eğitim Sistemi</i>			<i>X</i>	<i>X</i>			
<i>Örgün Eğitimde Düzenleme/Yasal Düzenleme</i>			<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>		
<i>Çalışmaların Kalitesi/Kaliteli Yayım</i>			<i>X</i>	<i>X</i>			
<i>Özel Avantajlar Sağlama/Sosyoekonomik ve Eğitimsel Ayrıcalıkların Sağlanması/Sosyal İmkanların Artırılması</i>				<i>X</i>	<i>X</i>		<i>X</i>

5.2. Öneriler**5.2.1. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimine İlişkin Öneriler**

Kültüre özgü tanımlara yer verilebilir, tanılama ve eğitim programları bu doğrultuda geliştirilebilir.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin tanımının, öğrenci seçiminin ve eğitim programının bir bütünlük içerisinde olması daha yararlı olacaktır.

MEB'in üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik bir vizyon ortaya koyması ve söz konusu vizyon doğrultusunda ilkeleri ve stratejileri belirleyerek kişiye odaklı değil sisteme bağlı politikalar oluşturmasının daha olumlu olacağı değerlendirilmektedir.

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitiminin genel eğitim sistemi içerisinde bütüncül ve sistemli

bir şekilde değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağı dūřınılmaktadır.

Okul ncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademeleri dikkate alınarak çeşitli eğitim modelleri hayata geçirilebilir (destek eğitim odaları, hızlandırma, özel okul vb.).

Fen ve sosyal bilimler liselerinin sayıları azaltılarak amaca uygun hale getirilebilir.

BİLSEM, bulundukları illerde diğer okullarda bulunan üstün zekalı ve yetenekli öğrencileri destekleyebilir.

BİLSEM’de standart bir program yerine genel erevesi belirlenmiş esnek bir program uygulanabilir.

Üstün zekalı ve yeteneklilerin ailelerine yönelik düzenli bir şekilde seminerler yapılabilir.

Üstün zekalı ve yeteneklilerin eğitimine yönelik daha önce hazırlanan ÖYBSUP 2013-2017 gözden geçirilebilir ve yeniden düzenlenebilir.

Dezavantajlı stn zekalı ve yeteneklilerin tanılanmasına yönelik tanılama yaklaşımları yeniden gözden geçirilebilir.

MEB’de eğitim ve öğretimle ilişkili genel müdürlükler bünyesinde özel eğitim daire başkanlığı kurulabilir.

Okul ncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademeleri dikkate alınarak BİLSEM ğrenci seçiminde hedef kitle yeniden belirlenebilir ve ğrenci seçimi merkezi olmaktan ziyade yerel yapılmalıdır.

Üstün zekalı ve yeteneklilerin eğitiminde MEB’in belirleyeceği politikalar, ilkeler ve standartlar doğrultusunda özel sektör desteklenebilir.

5.2.5. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik neriler

Üstün zekalı ve yeteneklilerin gösterdikleri gelişim özellikleri hakkında araştırma yapılabilir.

Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin devam ettiği destek eğitim odalarının etkililiğine yönelik araştırmalar yapılabilir.

Cumhuriyet tarihinden günümüze kadar üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi alanında yayımlanan dokümanlar incelenebilir.

Cumhuriyet tarihinden günümüze kadar üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarının daha ayrıntılı analiz edilebilmesi amacıyla dönemsel araştırmalar yapılabilir (1923-1950, 1950-1960 vb. gibi.)

Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi politikalarına ilişkin farklı siyasi parti milletvekilleri, Bakanlığın ilgili birimleri (Müsteşar, Genel Müdür, Daire Başkanı), sivil toplum kuruluşları ve öğrenciler ile görüşülebilir.

KAYNAKLAR

- Akar, İ. & Akar-Şengil, Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 423-436.
- Akar, İ. & Uluman, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 199-212.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar: Aileleri ve sorunları*. Ankara: Eduser.
- Akarsu, F. (2004). Üstün yetenekliler. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.127-154). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Akarsu, F. & Toğros, A. & Güzel, B., Y. & Şirin, M., R. (2004). *Politika önerileri ön raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Akçamete, G. (2007). Türkiye’de özel eğitim. Süleyman Eripek (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s.195-208). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. file:///C:/Users/necati/Desktop/Gazi%20%C3%9Cniversitesi%2031%20Ekim%20016/G%C3%BCncel%20Kaynaklar/TBMM%20Tutanaklar%C4%B1/G%C3%B6%C3%BCl%20Ak%C3%A7amete%20T%C3%BCrkiye'de%20%C3%96zel%20%C4%9Fitim%202007.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Akçamete, G., Büyükkarakaya, H., S., Bayraklı, H. & Yıldırım, E., S. (2012). Eğitim politikalarının yansımaları: Genel ve özel eğitim. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 11(22), 191-208.
- Akkanat, H. (2004). Üstün veya özel yetenekliler. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.167-193). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Akkutay, Ü. (2004). Osmanlı eğitim sisteminde Enderun mektebi. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.85-95). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- AK Parti. (2011). Genel seçimleri seçim beyannamesi. Ankara.
- AK Parti. (2015). Genel seçimleri seçim beyannamesi. Ankara.
- Akpınar, B. (2016). Türkiye’de üstün zekâ ve yetenekli öğrencilerin eğitim sorunu. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 12(37), 21-28.
- Ataman, A. (1976). *Üstün zekâlı öğrencilerin eğitsel sorunları. Ankara fen lisesinde bir araştırma*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Ataman, A. (1982). Üstün zekâlı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(1), 335-344.
- Ataman, A. (1984). *Ankara ili resmî şehir okullarındaki üstün yetenekli çocukların fiziksel gelişim özelliklerinin değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Ataman, A. (1996). Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar. Eğitimimize bakışlar. İ. Fındıkçı (Ed.), *Kültür koleji eğitim vakfı* içinde (s.17-30). İstanbul: Vakıf.
- Ataman, A. (1997). Türkiye’de özel eğitime yeni yaklaşımlar. *Millî Eğitim Dergisi*, 136, 22-23.

- Ataman, A. (2002). *Yaratıcı zekâ ve eğitim sempozyumu konuşması*. Yaratıcı Zekâ ve Eğitim Sempozyumu Konuşması, Ankara.
- Ataman, A. (2003a). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim. Ayşegül Ataman (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* içinde (s.11-30). Ankara: Gündüz Eğitim.
- Ataman, A. (2003b). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar. Ayşegül Ataman (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* içinde (s.173-195). Ankara: Gündüz Eğitim.
- Ataman, A. (2004). Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.155-168). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Ataman, A. (2007). Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler. Süleyman Eripek (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s.172-194). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. <http://w2.anadolu.edu.tr/aos/kitap/IOLTP/1267/unite11.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Ataman, A., Aydoğan, Y. & Bilgiç, N. (2007). *Üstün yetenekli çocuklar ve zenginleştirme*. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görevli Öğretmenlerin Niteliklerini Artırma Seminer Notları, Aydın: MEB.
- Ataman, A. (2012a). *Geleceğin mimarları*. Üstün Yetenekliler Sempozyumu Konuşma Notları, Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu. http://cocukuniversitesi.aydin.edu.tr/tez/gelecegin_mimarlar.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ataman, A. (2012b). Özel gereksinimli çocuk. Ayşegül Ataman (Ed.), *Temel eğitim öğretmenleri için kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim* içinde (s.25-54). Ankara: Vize.
- Ataman, A. (2014). Giriş. Ayşegül Ataman (Ed.), *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler* içinde (s.7-27). Ankara: Vize.

- Atlı, H. & Balay, R. (2016). Bilim ve sanat merkezindeki üstün yetenekliler eğitiminin sürdürülebilirliğine ilişkin öğrenci düşünceleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(2), 191-205.
- Bakioğlu, A. & Levent, F. (2013). Üstün yeteneklilerin eğitiminde Türkiye için öneriler. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31-44.
<http://uyad.beun.edu.tr/index.php/JGER/article/view/6> sayfasından erişilmiştir.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem.
- Baltacı, R. (2013). Üstün zekâyı yeteneğe dönüştürmek: Gelişimsel bir teori olarak ayrımsal üstün zekâ ve yetenek modeli. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(1), 1-20.
- Baska, L. K. (1989). Characteristics and needs of the gifted. In J. Feldhusen, J. Van Tassel-Baska, & K. Seeley (Eds), *Excellence in educating the gifted* (s.15-28). Denver: Love Publishing Company.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi DEUHFED*, 9(1), 23-28.
<http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED/article/viewFile/207/221> sayfasından erişilmiştir.
- Baykoç, N. & Özdemir, D. (2016). Sınıftaki üstün yetenekli çocuk eğitimci eğitiminin öğretmen görüşlerindeki değişikliklere katkısı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-9.
- Bedur, S., Bilgiç, N. & Taşlıdere, E. (2015). Özel (Üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 159-175.
- Bildiren, A. (2011). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. İstanbul: Doğan Egmont.
- Bilgin, N. (2000). *İçerik Analizi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

- Bilgili, A., E. (2000). Üstün yetenekli çocukların eğitim sorunu. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 59-74.
- BİLSEM Atama. (2017). Bilim ve sanat merkezlerine öğretmen seçme ve atama kılavuzu. Ankara:
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/16152842_BYLSEM_YYretm_n_Atama_KYlavuzu.pdf sayfasından erişilmiştir.
- BİLSEM Modeli Raporu. (2009). *Üstün yetenekliler/zekâlılar çalıştay (BİLSEM Modeli) raporu*. Kocaeli: Millî Eğitim Bakanlığı-TÜBİTAK İşbirliği, 13-15 Şubat 2009.
- BİLSEM Yönergesi. (2007). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Ankara:
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html sayfasından erişilmiştir.
- BİLSEM Yönergesi. (2015). *Millî Eğitim Bakanlığı bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Ankara: 2698 Sayılı Tebliğler Dergisi.
- BİLSEM Yönergesi. (2016). *Millî Eğitim Bakanlığı bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Ankara: 2710 Sayılı Tebliğler Dergisi.
- Birgili, B. & Çalık, B. (2013). Üstün yeteneklilerin eğitimi ve Türkiye'ye bakış. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 67-77.
- Braggett E.J. & Moltzen R.I. (2000). Programs and practices for identifying and nurturing giftedness and talent in Australia and New Zealand. In Heller K.A., Mönks F.J., Sternberg R.J., Subotnik R.F. (Eds.), *International handbook of giftedness and talent* (Second Ed., pp. 779–797). Oxford: Elsevier Science.
- Bulut, S. & Taylı, A. (2006). Cumhuriyet dönemi üstün yetenekliler eğitim politikası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 33-40.
<http://sbedergi.ibu.edu.tr/index.php/sbedergi/article/view/234/446> sayfasından erişilmiştir.
- Burney, V., H. (2008). Applications of Social Cognitive Theory to Gifted Education. *Roeper Review*, 30, 130–139.

- Buzinkai, D. (2013). Cognitive and academic profiles of gifted and talented students. PCOM Psychology Dissertations. Paper 261.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., K., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). Nitel araştırmalar. *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s.233-269). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., K., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Clark, B. (2002). *Growing- up gifted*, (6th Ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice-Hall.
- Cutts. N., E. & Moseley, N. (2004). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. İsmail Ersevrim (Çev.), İstanbul: Özgür.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların özellikleri. Mustafa Ruhi Şirin, A. Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili. (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.111-125). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler.
- Çetinkaya, Ç. & Döner, İ. (2012), Türkiye’de üstün yeteneklilere tanınan hakların incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 7-20.
- CHP. (2002). Genel seçimleri seçim bildirgesi. Ankara.
- CHP. (2011). Genel seçimleri seçim bildirgesi. Ankara.
- CHP. (2015). Genel Seçim Bildirgesi. Ankara.
- Çitil, M. (2012). *Yasalar ve özel eğitim*. Ankara: Vize.
- Çitil, M. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilere sunulan olumlu davranışsal destek temelli problem davranışları önleyici sınıf yönetimi uygulamaları: Eylem araştırması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağlıoğlu, H., E. (2010a). Üstün yetenekli çocuklar. H. İbrahim Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* içinde (s.321-360). Ankara: Pegem.

- Dağlıoğlu, H., E. (2010b). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri. *Millî Eğitim*, 186, 72-84.
- Dağlıoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli çocuklar. H. İbrahim Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* içinde (s.321-360). İkinci Baskı. Ankara: Pegem.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). Erken çocuklukta üstün zekâ/üstün yetenek. Ayşegül Ataman (Ed.), *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler* içinde (s. 46-81). Ankara: Vize.
- Dai, D., Y., Swanson, J., A. & Cheng, H. (2011). State of research on giftedness and gifted education: A survey of empirical studies published during 1998–2010 (April). *Gifted Child Quarterly*, 55(2) 126 –138.
- Dai, D., Y. & Chen, F. (2013). Three paradigms of gifted education: In search of conceptual clarity in research and practice. *Gifted Child Quarterly*, 57(3) 151 – 168.
- Davaslıgil, Ü. (1991). Üstün olma niteliği kazanma. Ankara: file:///C:/Users/acer/Downloads/6068-35406-1-PB.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Davaslıgil, Ü. (2000). *Üstün çocuklara sahip ailelerin eğitimi*. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu (ss. 142-148). Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (2004a). Üstün zekâlı çocukların eğitimi. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.233-241). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Davaslıgil, Ü. (2004b). Üstün çocuklar. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.211-218). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Demir, O., Ö. (2011). Nitel araştırma yöntemleri. Kaan Böke (Ed.), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s.273-306). İstanbul: Alfa.

- Deniz, M. (2001). *Millî eğitim şûralarının tarihçesi ve eğitim politikalarına etkisi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, M. (2015). İşitme engelli çocuklarda zekâ: Demografik, eğitimsel ve odyolojik özelliklerle bir değerlendirme. *Eğitim ve Bilim*, 40 (180), 135-154.
- Doğangün, B. (2008). Özel eğitim gerektiren psikiyatrik durumlar. *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar*, 62, 157-174.
<http://www2.ctf.edu.tr/stek/pdfs/62/6215.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Dönmez, N., B. (2011). Üstün ve özel yetenekli çocuklar ve eğitimleri. Necate Baykoç Dönmez (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim* içinde, (s.359-384). Ankara: Eğiten Kitap.
- Dönmez, N., B. (2012). Üstün ve özel yetenekli çocuklar ve eğitimleri. Necate Baykoç Dönmez (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim* içinde (s.283-306). Ankara: Eğiten.
- DTKÖR. (2004). *Durum tespiti komisyonu ön raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- EMGTHK. (1929). Ecnebi memleketlere gönderilecek talebe hakkında kanun. Ankara: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1416.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Enç, M. (1971). Eğitimde önder yetiştirme sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 75-83.
- Enç, M. (2004). Özel Eğitimin Tarihçesi. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.15-36). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Enç, M. (2004). Özel eğitimin gerekçesi. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.220-231). İstanbul: Çocuk Vakfı.

- Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Enç, M., Özsoy, Y. & Çağlar, D. (1975). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Erdoğan, İ. (2015). *Eğitim bilimleri ve Millî eğitime dair*. Ankara: Nobel.
- Eriş, B. (2008). Zekâ: Amerikan deneyiminin kritik kuram ve perspektifinden analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences Theory & Practice)*, 8(1), 59-87.
- Eriş, B. & Seyfi, R. & Hanoz, S. (2008). Perceptions of parents with gifted children about gifted education in Turkey. *Gifted and Talented International*, 23-24(2-1), 55-65.
- Ersoy, Ö., & Avcı, N. (2004). Üstün zekâlı ve üstün yetenekliler. Mustafa Ruhi Şirin, Adnan Kulaksızoğlu & Ahmet Emre Bilgili (Ed.), *Seçilmiş makaleler kitabı* içinde (s.195-210). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Evrin, S. (1978). *Psikoloji açısından zekâ sorunu, toplum hizmetinde psikoloji (Psikolojinin iş, okul ve meslek hayatı gibi alanlarda uygulanması)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Eyre, D. (2010, Ekim). *Üstün yeteneklilerin eğitimi*. I. Uluslararası Üstün Yetenekliler Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, İstanbul.
- Flynn, J. R. (2013). The “Flynn Effect” and Flynn’s paradox. *Intelligence*, 41(6), 851-857.
- Frantz, R., S. & McClarty, (2016). Gifted education’s reflection of country-specific cultural, political, and economic features. *Gifted and Talented International*, 31(1), 46–58.
- Friedman, T., L. (2005). *Dünya düzdür. Yirmi birinci yüzyılın kısa tarihi*. (L. Cinemre, Çev.). İstanbul: Boyner.

- Gallagher, J., J. (1994). Current and Historical Thinking on Education for Gifted and Talented Students. Office of Educational Research and Improvement (ED), Washington, DC.
- Gallagher, J. (2002). *Society's role in educating gifted students: The role of public policy*. Storrs: The National Research Center on the Gifted and Talented, University of Connecticut.
- Gallagher, J., J. (2015). Political Issues in Gifted. Education. *Journal for the Education of the Gifted*, 38(1) 77-89.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences For The 21st Century*. New York, NY: Basic Books.
- Garni, A., A., A. (2012). *Attitudes of future special education teachers toward gifted and their education*. Centre for Learning Innovation Faculty of Education Queensland University of Technology.
- Genç, M., A. (2012). Görsel sanatlar alanında üstün yetenekli öğrenciler ve Türkiye'deki eğitimleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 573-587.
- GKÜYEK. (2012). Güney Kore üstün yetenekliler eğitim kanunu (8852/29.02.2008), (Ferah Akpınar, Çev.), Çocuk Vakfı.
- Gross, M., U., M. (1993). *Exceptionally Gifted Children*. London: Routledge.
- Grubb, K., E. (2008). *An examination of the experiences of gifted preschool and primary age children*. School of Education, Design and Social Context Portfolio RMIT, University Bundoora, Australia.
- GSFİĞÇDTYHK. (1956). *Güzel sanatlarda fevkalade istidat gösteren çocukların devlet tarafından yetiştirilmesi hakkında kanun*. Ankara: MEB.
- GSFİĞÇDTYHY. (1963). *Güzel sanatlarda fevkalade istidat gösteren çocukların devlet tarafından yetiştirilmesi hakkındaki yönetmelik*. Ankara: MEB.

- Gümüş, A. (2015). Siyasal Bir Kurgu Olarak Türkiye’de Eğitim Politikaları. Arife Gümüş (Ed.), *Türkiye’de eğitim politikaları* içinde (s. 1-14). Ankara: İlem Kitaplığı-Nobel.
- Gürbüz, Ş., D. & Ayas, M., B. (2013). Üstün zekâlılar ve eğitimleri. Sezgin Vuran (Ed.), *Özel eğitim* içinde (s.363-397). Ankara: Maya.
- Gürgün, M. (1980). *Üstün beyin gücü eğitimi ve fen lisesi tecrübesinin sosyo-ekonomik bakımdan değerlendirilmesi*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, SPD Araştırma Şubesi, Ankara.
- Güven, İ. (1998). Türkiye Selçukluları’nda medreseler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 125-146.
- Güzel, A. (1972). 6660 sayılı yasanın 16 yıllık (1956-1972) uygulaması ile ilgili değerlendirme. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans Semineri.
- Güzel, A. (1973). Cumhuriyet döneminde üstün yetenekli çocukların yetiştirilmesine ilişkin yasal olanaklar. 50. Yıla Armağan. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*, 36, 175-186.
- Gwet, K. L. (2014). *Handbook of Inter-Rater Reliability*. (4. Baskı). Advanced Analytics: Gaithersburg.
- Hannell, G. (2006) Identifying children with special needs checklists and action plans for teachers. London: Corwin Pres.
- Heller, K., A. (2004). Identification of gifted and talented students. *Psychology Science*, 46(3) 302-323. <http://www.pabst-publishers.de/psychology-science/3-2004/05.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Hızlı, E. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar eğitiminin incelenmesi: İsrail sistemi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 52-62.

Hodge, K. (2006). *Vulnerability of young gifted children: How do you recognise giftedness? What do children do?* Paper presented at the Early Childhood Education Conference, Melbourne, June.

İBSKYMMTG. (1948). İdil Biret ve Suna Kan'ın yabancı memleketlere müzik tahsiline gönderilmesine dair kanun. Ankara: https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanunmmmc030kanuntbmmc030/kanuntbmmc03005245.pdf sayfasından erişilmiştir.

İÇÖÖYGP. (1997). *İlköğretim çağı öğrencilerinin özel yeteneklerini geliştirme projesi*. Ankara: Millî Eğitim.

IV. (1991, Ağustos). *İnanç vakfı üstün yeteneklilerin eğitimi semineri*. İstanbul.

Jeltova, I. & Grigorenko, E., L. (2005). *Systemic approaches to giftedness*. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (2nd ed., pp. 171-186). Boston, MA: Cambridge University Press.

Jolly, J., L. & Kettler, T. (2008). Gifted education research 1994–2003: A disconnect between priorities and practice. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(4), 427–446. file:///C:/Users/necati/Downloads/Jolly&KettlerJEG.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kahraman, M. (2012). *Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki gelişiminde e-mentörlük*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kanlı, E. (2011a). Üstün zekâlı ve normal ergenlerin mükemmeliyetçilik, depresyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33, 103-121.

Kanlı, E. (2011b). Üstün zekâlı ve yeteneklilerin alan eğitiminde hızlandırma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 85-104.

- Kanlı, E. & Emir, S. (2013). Probleme dayalı fen ve teknoloji öğretiminin üstün zekâlı ve normal öğrencilerin başarı ve yaratıcı düşünme düzeylerine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 18-45.
- Karabulut, R. (2010). *Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminin tarihi süreci*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Karaduman, G., B. (2011). Üstün yeteneklilerin eğitiminde yaklaşımlar: Uluslararası karşılaştırma. *II. International Conference on New Trends in Education and Their Implications Bildirileri*, Antalya: <http://www.icone.org/FileUpload/ks59689/File/060.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne-babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Keskin, M., Ö., Samancı, N., K. & Aydın, S. (2013). Bilim ve sanat merkezleri: Mevcut durumları, sorunları ve çözüm önerileri. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 78-96.
- KHK. (1997). *Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111011_ozel_egitim_kanun_hukmunda_kararname.pdf sayfasından erişilmiştir.
- KHKDYHK. (2005). *Özürlüler ve bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkında kanun*. <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/%C3%96z%C3%BCrl%C3%BCler+Kanunu/86fb7d2c-844e-4a99-826a-4fc5386f11ac> sayfasından erişilmiştir.
- Kim, M. (2010, Ekim). *Güney Kore’de üstün yeteneklilerin eğitimi*. Uluslararası Üstün Yetenekliler Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, İstanbul.
- KP. (1963). Birinci beş yıllık kalkınma planı (1963-1967). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/9/plan1.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- KP. (1968). İkinci beş yıllık kalkınma planı (1968-1972). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/8/plan2.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (1979). Dördüncü beş yıllık kalkınma planı (1979-1973). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/6/plan4.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (1985). Beşinci beş yıllık kalkınma planı (1985-1989). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/5/plan5.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (1990). Altıncı beş yıllık kalkınma planı (1990-1994). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (1996). Yedinci beş yıllık kalkınma planı (1996-2000). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (2001). Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001-2005). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/2/plan8.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (2007). Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı (2007-2013). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- KP. (2014). Onuncu beş yıllık kalkınma planı (2014-2018). Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Kulik, J., A. & Kulik, C., L., C. (1991). Ability grouping and gifted students. In N. Colangelo & A. G. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (pp. 178–196). Boston: Allyn & Bacon.
- Kurnaz, A. (2014). Yirminci yılında bilim ve sanat merkezlerinin raporlar ve yönetici görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1),1-22.
- Kurdaş, M., Ç. (2012). Üstün yetenekliler ve üstün yeteneklilerin eğitiminde bilim ve sanat merkezleri (Malatya bilim ve sanat merkezi örneği). *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 5(5), 151-181.
- Levent, F. (2011a). *Üstün yeteneklilerin eğitime yönelik görüş ve politikalarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Levent, F. (2011b). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Levent, F. (2013). *Üstün yetenekli çocukları anlamak*. Ankara: Nobel.
- Levent, F. (2016). Üstün yeteneklilerin eğitiminde mentörlük programı: Uluslararası bağlamda bir inceleme. *Çocuk ve Medeniyet*, 1, 29-48.
- Mammadov, S. (2012). The gifted education in Azerbaijan. *Journal of Studies in Education*, 2(29), 43-61.
<http://www.macrothink.org/journal/index.php/jse/article/viewFile/1533/1246>
sayfasından erişilmiştir.
- Mammadov, S. (2015). Current policies and policy efforts for the education of gifted children in Turkey. *Roeper Review*, 37(3), 139-149.
- Mandelman, S. D., Tan, M., Aljughaiman, A. M., & Grigorenko, E. L. (2010). Intellectual giftedness: Economic, political, cultural, and psychological considerations. *Learning and Individual Differences*, 20, 287–297.

Matthews, D. (2014). Gifted education in transition: From elitist enclave to promising opportunities for empowerment and inclusion. *International Journal for Talent Development and Creativity*, 2(1), 23-29.

McClain, M., C. & Pfeiffer, S. (2012). Identification of gifted students in the United States today: A look at state definitions, policies, and practices. *Journal of Applied School Psychology*, 28, 59-88. <http://scottbarrykaufman.com/wp-content/uploads/2013/01/Mcclain-Pfeiffer-20121.pdf> sayfasından erişilmiştir.

MEB-ORGM. (2014). Özel yetenekli bireyler eğitim programı taslağı (ÖZYEP). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

MEGEP. (2007). Üstün zekâ özel yetenekli çocuklar. Ankara: Mesleki ve Teknik Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.

MHP. (1995). Seçim beyannamesi. Ankara.

MHP. (2002). Seçim beyannamesi. Ankara.

MHP. (2007). Seçim beyannamesi. Ankara.

MHP. (2011). Seçim beyannamesi. Ankara.

MHP. (2015). Seçim beyannamesi. Ankara.

MEŞ. (1953). V. Millî eğitim şûrası. Ankara: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113340_5_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.

MEŞ. (1962). V. Millî eğitim şûrası. Ankara: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113419_7_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.

MEŞ. (1974). IX. Millî eğitim şûrası. Ankara: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113442_9_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.

- MEŞ. (1981). X. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113455_10_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (1982). XI. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113508_11_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (1988). XII. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113522_12_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (1993). XIV. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113548_14_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (1996). XV. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113559_15_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (2006). XVII. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113631_17_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (2010). XVIII. Millî eğitim şûrası. Ankara:
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113646_18_sura.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- MEŞ. (2014). XIX. Millî eğitim şûrası. Ankara: <http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-syasi-sona-erdi/haber/7594/tr%20adresinden%2027.01.2016> sayfasından erişilmiştir.

Metin, N. (1999). *Üstün yetenekli çocuklar*. Ankara: Özaşama.

- Milgram, R. M. (1980). Gifted children in Israel: Theory, practice and research. *School Psychology International*, 1(3), 10-13.
- Moon, S., M. (Ed.). (2004). Social/emotional issues, underachievement and counseling of gifted and talented students. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Mönks, F. J., & Katzko, M. W. (2005). Giftedness and gifted education. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (2nd ed., pp. 187-200). Boston, MA: Cambridge University Press.
- Mönks, F., J. & Pflüger, R. (2005). *Gifted education in 21 European countries: Inventory and perspective*. Radboud University Nijmegen.
- NAGC. (2009). *State of the states in gifted education*. Washington, DC: Author.
- NAGC. (2015). A brief history of gifted and talented education. USA: [http://www.nagc.org/resources-publications/resources/gifted-education us/brief history-gifted-and-talented-education](http://www.nagc.org/resources-publications/resources/gifted-education-us/brief-history-gifted-and-talented-education) sayfasından erişilmiştir.
- Neihart, M (1999). Impact of giftedness on psychological well-being. *Roeper Review*, 22(1), 123-127.
- Olszewski-Kubilius, P. & Thomson, D. (2012). Gifted education programs and procedures. Irwing B. Weiner, William M. Reynolds, Gloria E. Miller (Ed), *Handbook of Psychology Volume 7-Education Psychology 2nd Edition* içinde (s.389-410). John Wiley & Sons, Inc.
- Okur, A. & Özsoy, Y. (2013). Üstün zekâlı öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının incelenmesi: Bartın BİLSEM örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama (Journal of Theory and Practice in Education)*, 9(3), 254-264. <http://eku.comu.edu.tr/article/view/1044000181> sayfasından erişilmiştir.
- OÖEİKY. (2014). MEB okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği. Ankara: 26.07.2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmî Gazete.

- ÖÖKY. (2013). MEB ortaöğretim kurumları yönetmeliği. Ankara: 07.09.2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmî Gazete.
- ÖAADOE. (2014). *Öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları*. Ankara: 2678 sayılı *MEB Tebliğler Dergisi*, 77(2678), 256.
- ÖEHY. (2000). Millî eğitim bakanlığı özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. 18.01.2000 tarihli ve 23937 sayılı Resmî Gazete.
- ÖEHY. (2006). MEB özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. 31.05.2006 tarihli ve 26184 sayılı Resmî Gazete.
- ÖEKR. (1991). Özel eğitim konseyi raporu. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- ÖEMÇK. (1983). Özel eğitime muhtaç çocuklar kanunu. Ankara: <http://www.kanunum.com/files/2916-1.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- ÖEMÇY. (1962). MEB 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu hükümlerine göre hazırlanan özel eğitime muhtaç çocuklar yönetmeliği. Ankara: 24.07.1962 tarihli ve 11162 sayılı Resmî Gazete.
- ÖEMÇHY. (1975). MEB özel eğitime muhtaç çocuklar hakkında yönetmelik. Ankara: 16.02.1975 tarihli ve 15151 sayılı Resmî Gazete.
- ÖEOY. (1985). Millî eğitim gençlik ve spor bakanlığına bağlı özel eğitim okulları yönetmeliği. Ankara: 09.12.1985 tarihli ve 18953 sayılı Resmî Gazete.
- ÖÖKK. (2007). Özel öğretim kurumları kanunu. Ankara: http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_02/09111920_09022017YZEL_YYRETYM_KURUMLARI_KANUNU.pdf sayfasından erişilmiştir.
- ÖÖKY. (2012). MEB Özel öğretim kurumları yönetmeliği. Ankara: http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/17171706_YZEL_YYRET_M_YYNET2.pdf sayfasından erişilmiştir.

- ÖYBSUP. (2013). Üstün yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı 2013 2017. Ankara:
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_01/29020305_stratejiveuygulamaan4temmuz.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri. Aile eğitim programı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ankara.
- Özdem, G. (2015). Türkiye’de eğitim politikaları alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (1989-2014). *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3), 631-646.
- Özdemir, N., N. & Demirel, Ş. (2012). Üstün zekâ kavramları: Sosyokültürel bakış açıları. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 77-82.
- Özenç, M. & Özenç, E., G. (2013). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171, 13-28.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tsadergisi/article/view/5000146912/5000134073> sayfasından erişilmiştir.
- Özmen, F. & Kömürlü, F. (2013). Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin politika ve uygulamalar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 35-56.
- Özsoy, Y. (1977). Özel eğitimde kavramla ilgili sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 10(1), 211-244.
- Öztürk, M., A. (2012). Türkiye’de üstün zekâlı eğitimiyle ilgili pratik öneriler. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 1(2), 72-84.
- Persson, R. (2009). Europe, gifted education. In: Barbara Kerr (ed.), *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent: Volume 1* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- Reis, S., M. & Renzulli, J., S. (2010). Is there still a need for gifted education? An examination of current research. *Learning and Individual Differences*, 20(4), 308-317.
- Renzulli, J. & Reis, S. (1986). *The enrichment triad/revolving door model: A schoolwide plan for the development of creative productivity*. In J. S. Renzulli (Ed.), *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented* (pp. 216-266). Mansfield Center, CT: Creative Learning. Press.
- Renzulli, J. S. & Reis, S. M. (1997). *The schoolwide enrichment model : A how-to guide for educational excellence*. Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- Renzulli, J., S. (1999). What is this thing called giftedness, and how do we develop it? A twenty-five year perspective. *Journal for the Education of the Gifted*, 23(1), 3-54.
- Renzulli, J. S., Smith, L. H., White, A. J., Callahan, C. M., Hartman, R. K. & Westberg, K. L. (2002). *Scales for rating the behavioral characteristics of superior students*. Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- Renzulli, J., S. (2002a). *Reflecting on a conversation with Joe Renzulli: About giftedness and gifted education*. *Gifted Education International*, 16, 118-126.
- Renzulli, J., S. (2002b). Emerging conceptions of giftedness: Building a bridge to the new century. *Exceptionality*, 10(2), 67-75.
- Pfeiffer, S. I. (2002). Identifying gifted and talented students: Recurring issues and promising solutions. *Journal of Applied School Psychology*, 19, 31-50.
- Pfeiffer, S., I. (2003). Challenges and opportunities for students who are gifted: What the experts say. *Gifted Child Quarterly*, 47 (2), 161-169.
- Pfeiffer, S., I. (2012). Current perspectives on the identification and assessment of gifted Students. *Journal of Psychoeducational Assessment* 30(1), 3-9.

- Plucker, J., A. & Callahan, C., M. (2014). Research on Giftedness and Gifted Education: Status of the Field and Considerations for the Future. *Exceptional Children*, 80(4), 390-406.
- PÖKÖR. (2004). *Politika önerileri komisyonu ön raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- RG. (2006). Kalkınma ajanslarının kuruluşu, koordinasyonu ve görevleri hakkında kanun. Ankara:
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/esiler/2006/02/20060208.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208.htm> sayfasından erişilmiştir.
- RG. (2009). Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı (2009-2013). Ankara: 05/08/2009 tarihli ve 27310 sayılı Resmî Gazete.
- RG. (2011). 652 Sayılı Millî eğitim bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname. Ankara: 14/09/2011 tarihli ve 28054sayılı Resmî Gazete.
- RG. (2017). Öğretmen strateji belgesi 2017-2023. Ankara: 09/06/2017 tarihli ve 30091 sayılı Resmî Gazete.
- Robins J., H. (2010). *An explanatory history of gifted education: 1940–1960*. Submitted to the Graduate Faculty of Baylor University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy.
- PT. (1966). *İlkokul seviyesinde üstün zekâlı çocuklara mahsus program taslağı*. Ankara: Millî Eğitim Müdürlüğü Rehberlik ve Araştırma Merkezi.
- Sak, U. (2007). *Üstün zekâlı çocukların tanınması. Üstün zekâlı/yetenekli çocukların eğitimi semineri*. Aydın: Millî Eğitim Bakanlığı ve TÜBİTAK İş Birliği İle.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar özellikleri tanınmaları ve eğitimleri*. Ankara: Maya.

- Sak, U., Ayas, B., M., Sezerel, B., B., Öpengin, E., Özdemir, N., N. & Gürbüz, Ş., D. (2015). Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitiminin eleştirel bir değerlendirmesi. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 110-132.
- Sak, U. (2011). Üstün zekâlı öğrenciler. İbrahim H. Diken (Ed), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (s.497-534). Ankara: Pegem.
- Sak, U., Bal Sezerel, B., Ayas, B., Tokmak, F., Özdemir, N., Demirel Gürbüz, Ş. & Öpengin, E. (2016). *Anadolu Sak zekâ ölçeği (ASİS) uygulayıcı kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi.
- Saranlı, A. G. & Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal- duygusal sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 139-163.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- SGB. (2017). *Millî eğitim istatistikleri. Örgün eğitim (1. Dönem)*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/31152628_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017_1.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Sekowski, A., E. & Łubianka, B. (2013). Education of gifted students in Europe. *Gifted Education International*, 31(1) 73–90.
- Shibata, A. & Forbes, D. (2009). “Teachers” and “counsellors” perspectives on gifted children and gifted education: New Zealand and Japan. *Gifted Education International*, 25, 187-192.
- Silverman, L.K. (1993). A developmental model for counseling the gifted. In L.K. Silverman (Ed.) *Counseling the Gifted and Talented*. (s. 51-78) Denver: Love Publishing Company.

- Snyder, K., E., Barger, M., M., Wormington, S., V., Schwartz-Bloom, R. & Linnenbrink-Garcia, L. (2013). Identification as gifted and implicit beliefs about intelligence: An examination of potential moderators. *Journal of Advanced Academics*, 24(4), 242–258.
- Sternberg, R. J. (2007). Who are the bright children? The cultural context of being and acting intelligent. *Educational Researcher*, 36, 148-155.
- Subotnik, R., F., Olszewski-Kubilius, P. & Worrell, F., C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Psychological Science in the Public Interest*, 12(1) 3–54.
- Swanson, J., D. (2007). Policy and practice: A case study of gifted education policy implementation. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(2), 131–164.
- Şahin, İ. (2007). Türkiye eğitim sisteminde değişim. *Eğitim Bilim Toplum*, 5(20), 30-54.
- Şahin, F. (2015). Educational programs, services and support for gifted students in Turkey. *Journal of Theory and Practice in Education*, 11(4), 1207-1223.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (BİLSEM örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Tavşancıl, E. & Aslan, A. E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epilson.
- Taslak Strateji Planı. (2011). Üstün yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı 2012 2016 taslağı. Ankara: MEB Dokümanı.
- TBMM Tutanağı. (1948/1). Ankara: <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d08/c012/b084/tbmm080120840966.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- TBMM Tutanağı. (1948/2). Ankara:
<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d08/c012/tbmm08012084ss0190.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1955/3). Ankara:
<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d10/c010/tbmm10010033ss0041.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1967/4). Ankara:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c016/b093/mm__020160930452.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1967/5). Ankara:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c019/b126/mm__020191260390.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1966/6). Ankara:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c005/b071/mm__020050710556.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1966/7). Ankara:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c005/b071/mm__020050710555.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1966/8). Ankara:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c005/b071/mm__020050710559.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TBMM Tutanağı. (1992/9). Ankara:
<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem19/yil01/ss292.pdf> sayfasından erişilmiştir.

TBMM Tutanağı. (2006/10). Ankara:
<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c122/b111/tbmm221221110213.pdf> sayfasından erişilmiştir.

TBMM Tutanağı. (1992/11). Ankara:
<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/729/199300691.pdf?sequence=1&isAllowed=y> sayfasından erişilmiştir.

TBMM. (2012). *Üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının sağlanması amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu*. Ankara: TBMM.

TDK. (2016a). Türk Dil Kurumu. Genel Türkçe Sözlük. Ankara:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0dc465378d1.76100125 sayfasından erişilmiştir.

TDK. (2016b). Türk Dil Kurumu. Büyük Türkçe Sözlük. Ankara:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GS.59b0dd36930018.42685020 sayfasından erişilmiştir.

TEDMEM. (2015). Siyasi partilerin 2015 genel seçim bildirgeleri. Ankara: TEDMEM.

Tortop, H., S. (2015). *Üstün yetenekliler üniversite köprüsü eğitim programı, ÜYÜKEP Modeli*. Düzce: Genç Bilge.

Tunçdemir, İ. (2008). Çoksesli müzikte harika çocuk kanunun Türk müzik kültürüne etkisi. İdil Biret – Suna Kan Örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, 36(177), 8-26.

UÖST. (2013). Ulusal öğretmenlik strateji taslak.
http://www.memurlar.net/common/news/documents/373146/ulusal_ogretmenlik_strateji_taslak.pdf sayfasından erişilmiştir.

ÜYOAP. (2010). Üstün yeteneklilerin eğitimi ortak akıl platformu raporu. Kocaeli: MEB-TÜBİTAK İşbirliği.

- VanTassel-Baska, J. (2005). *Acceleration: Strategies for teaching gifted learners*. Waco, Texas: Prufrock Press Inc.
- Vicdan, C., K. (2015). Türkiye’de üstün ve özel yetenekli çocuklara yönelik bir eğitim politikası oluşturulamaması sorunu üzerine bir değerlendirme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(12), 145-154.
- Yalçınoglu, P. (2013). Ön hazırlıklar: Sizin için iyi olanı yapmak. Ali Ersoy & Pelin Yalçınoglu (Çev. Ed.), *Nitel araştırmaya giriş* içinde (s. 37-84). Ankara: Anı.
- Yavuzylmaz, B. (2012). *Bilim ve sanat merkezlerine devam eden 7-11 yaş üstün yetenekli çocuklara verilecek sanat eğitiminin niteliği*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun.
- Yeşilova, H. (1997). *Üstün yeteneklilik ve Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- YÖK. (2016a). Özel eğitim öğretmenliği lisans programı. Ankara: 11.04.2016 tarihli ve 75850160-105.01.02.01-21249 sayılı Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının yazısı.
- YÖK. (2016b). Özel eğitim öğretmenliği lisans programı. Ankara: 17.06.2016 tarihli ve 75850160-101.03.01-36826 sayılı Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının yazısı.
- Ziegler, A. & Phillipson S., N. (2012). Towards a systemic theory of gifted education. *High Ability Studies*, 23(1), 3-30.
- Ziegler, A., Stoeger, H. & Vialle, W. (2012). Giftedness and gifted education: The need for a paradigm change. *Gifted Child Quarterly*, 56(4) 194 –197.

EKLER

Ek 1. 87 Nolu Genelge

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.ÖRG.0.20.03.05/5763

11/12/2007

Konu : Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğretmen Seçimi

GENELGE

2007/87

İlgi : a) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25/01/2007 tarih ve 4 sayılı kararı (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi),

b) 31/05/2006 tarih ve 26184 sayılı Resmî Gazetede Yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,

c) 25/07/2007 tarih ve B.08.ÖRG.0.2001.02-270/3562 sayılı Makam Onayı,

d) 03/08/2007 tarihli ve B.08.ÖRG.0.20.01.02-270/3748 sayılı yazı.

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla ilgi (b) Yönetmelik doğrultusunda ülke genelinde Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) açılmakta olup halen otuz dokuz ilde kırk üç bilim ve sanat merkezi faaliyette bulunmaktadır. Bu Bilim ve Sanat Merkezlerinin listesi ilişiktir (EK 1).

Bilim ve sanat merkezlerinin öğretmen ihtiyacını karşılamak ve bundan sonra açılacak yeni merkezlere öğretmen temin etmek üzere ilgide kayıtlı Yönerge, Yönetmelik ve Bakanlık Onayı uyarınca; Bilgisayar, Biyoloji, Coğrafya, Türk Dili ve Edebiyatı, Fen ve Teknoloji, Fizik, İngilizce, Kimya, Matematik, İlköğretim Matematik, Müzik, Rehberlik, Resim (Resim/İş, Grafik, Görsel Sanatlar), Tarih, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Sınıf Öğretmenliği ve Felsefe alanlarında öğretmen seçimi yapılacaktır.

Bilindiği üzere ilgi (c)'de kayıtlı Makam Onayı ile kabul edilen "Bilim ve Sanat Merkezlerine Atanacak Öğretmen Kriterleri" ilgi (d) 'de kayıtlı yazımız ile Valiliklere gönderilmiştir.

Öğretmen başvurularında mezun olduğu bölüm değil, atama kararnamelerindeki branşı esas alınacaktır. Bu çerçevede bilim ve sanat merkezlerine öğretmen olarak seçilmek üzere başvuracak adaylarda:

1) Son yıla ait sicil notu iyi olmak kaydıyla, son üç yıllık sicil notları ortalamasının iyi olması,

2) Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavından (ALES) sözel bölümler için 60 puan ve sayısal bölümler için ise 65 puan almış olmak (LES'ten alınan puanlar ALES puanına dönüştürülecektir).

şartları aranacaktır.

Başvuran öğretmen adaylarının son beş yıl içerisinde almış oldukları LES ve ALES puanları değerlendirmeye alınacaktır.

Lisans üstü eğitim yapmış olanlar yukarıdaki 2. maddeden muaf tutulacaktır.

Yukarıdaki iki şartı taşımayan adayların başvuruları kesinlikle kabul edilmeyecektir.

Bilim ve sanat merkezlerine alınacak öğretmenlerin kriterlere uygun değerlendirilmesi amacıyla Valiliklerce yapılacak işlemler:

a) Bu genelgenin imza karşılığı tüm öğretmenlere duyurulması sağlanacaktır.

b) Genelge uyarınca müracaatlar 24 Aralık 2007-18 Ocak 2008 tarihleri arasında öğretmenlerce <http://www.meb.gov.tr> veya <http://orgm.meb.gov.tr> adresinden yapılacaktır.

c) Adaylar, kriterlerle ilgili sunacakları belgeleri okul müdürlüklerince onaylattıktan sonra İl Millî Eğitim Müdürlüğünde oluşturulan komisyona teslim edeceklerdir.

ç) İl Millî Eğitim Müdürlükleri özel eğitim ve rehberlikten sorumlu şube müdürü başkanlığında, iki okul müdürü (BİLSEM müdürü dışında) ve bir öğretmenden (BİLSEM öğretmeni dışında) oluşan dört kişilik bir komisyon oluşturacaktır.

d) Bu komisyon gelen başvuruları inceleyerek 01 Şubat 2008 Cuma günü mesai bitimine kadar onaylama işlemini tamamlayacaktır.

e) Eksik veya yanlış bilgi beyanında bulunulması halinde sorumluluk beyan sahibine ait olacaktır.

g) Adayların değerlendirmesi 100 puan üzerinden aşağıdaki kriterlere göre yapılacaktır.

	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	PUANLAR
1	Kendi alanında veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında üniversitelerin doktora programını bitirmiş olmak.	20 puan
2	Kendi alanında veya üstün yetenekli çocukların Eğitimi alanında üniversitelerin yüksek lisans programını bitirmiş olmak.	10 puan
3	KPDS 90-100 A 80-89 B 70-79 C 60-69 D 50-59 E ÜDS 70-80 A 60-69 B 50-59 C TOEFL 153 Puan A ÖSYM tarafından kabul edilen dillerden herhangi biri puanlamaya alınacaktır. Yapılacak değerlendirmede sınavlarda en yüksek olan dikkate alınacaktır. Yabancı dil öğretmenin alanı dışındaki ikinci yabancı dili puanlamaya alınacaktır.	A (10 Puan) B (8 Puan) C (6 Puan) D (4 Puan) E (2 Puan) A (10 Puan) B (8 Puan) C (6 Puan) A (10 Puan)
4	Hakemli dergilerde yayımlanmış yazıları olmak (1.makale 5p, 2 ve üzeri makale 5p).	10 puan
5	Alanında yayımlanmış kitabı olmak (ISNB). Ortak yazarlı olan kitaplarda verilen puan yazar yazısına bölünür. Yarım ve yukarısı tama yükseltilir.	10 puan
6	Uluslararası alanda proje ekibinde yer almak.	7 puan
7	Ulusal alanda proje ekibinde yer almak.	4 puan
8	Lisans bitirme notu (100 puan üzerinden) a. 90-100 (8 Puan) b. 80-89 (6 Puan) c. 70-79 (4 Puan) ç. 60-69 (2 Puan) Lisans bitirme notu (4.00 üzerinden) a. 4 (8 Puan) b. 3,5 (6 Puan) c. 3 (4 Puan) ç. 2,5 (2 Puan)	8 puan
9	Kendi alanında lisans, lisansüstü veya doktora düzeyinde eğitime devam ederken, üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında ders almış olmak.	4 puan
10	Ulusal kongrelerde bildiri sunmuş olmak.	3 puan
11	Uluslararası kongrelerde bildiri sunmuş olmak.	6 puan
12	Uzman öğretmen unvanına sahip olması.	3 puan
13	Başöğretmen unvanına sahip olması.	5 puan
TOPLAM		

a) İl Millî Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan komisyonca onaylanan başvurular, Bakanlıkça ihtiyaca ve puan üstünlüğüne göre değerlendirilerek Mahallinde veya Bakanlık merkezinde açılacak olan 2 haftalık (10 gün) hizmet içi eğitim kursuna alınacaktır.

Mahallinde düzenlenecek hizmet içi kurslarına çevre illerden gönüllülük esasına göre katılım olması halinde, kursa katılacak öğretmenler kurs tarihlerinde Valiliklerce izinli sayılacak, Bakanlıkça kendilerine herhangi bir yolluk veya yevmiye ödenmeyecektir.

b) Kursta; üstün yetenekli çocukların özellikleri, üstün yetenekli çocukların eğitimi, proje tabanlı eğitim (teorik boyutu), proje üretimi/yönetimi, ölçme-değerlendirme yöntemleri, mevzuat gibi konular işlenecek ve adaylar gruplara ayrılarak, her gruba birer proje hazırlattırılacaktır.

c) Bu projeler, %60'ı ürün ve %40'ı süreç üzerinden olmak üzere (Ek 2) ve (Ek 3) deki forma göre süreç ve ürün temelli olarak, diğer adaylar ve komisyon tarafından değerlendirilecektir.

ç) Kurs sonunda kursiyerlere 50 sorudan az olmamak üzere test uygulanacak bu test 100 puan üzerinden değerlendirilecektir.

d) Bakanlıkça başvuru sayısına göre merkezi veya mahalli olarak düzenlenecek olan kursa katılan adaylar Bakanlık Merkezinde (Ek 4)'te yer alan konular üzerinden ilgi

(c) Makam Onayı gereğince mülakata alınacak ve 100 puan üzerinden değerlendirileceklerdir.

e) Mülakata alınacak adayların isimleri, tarihi ve yeri <http://www.meb.gov.tr> ve <http://orgm.meb.gov.tr> adreslerinde yayınlanacaktır. Kendilerine ayrıca mülakata davet yazısı gönderilmeyecektir.

f) Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünden 3, Personel Genel Müdürlüğünden 1 ve bir de eğitim görevlisinden (hizmet içi eğitim kursunda görev almış) oluşacak bir mülakat komisyonu kurulacaktır.

g) Mülakata katılacak öğretmenler mülakat tarihinde Valiliklerce izinli sayılacaktır. Bakanlıkça kendilerine herhangi bir yolluk veya yevmiye ödenmeyecektir.

ğ) Adaylar, test puanının %35'i, proje sürecinin %35'i ve mülakatın %30'u üzerinden değerlendirilecek ve en az 70 puan alanlar başarılı sayılacaklardır.

h) Bu değerlendirme sonunda başarılı olup, ihtiyaca ve puan üstünlüğüne göre ataması planlanan adayların listesi Personel Genel Müdürlüğüne gönderilecektir. Atamalar bu esaslara göre Personel Genel Müdürlüğünce yapılacaktır.

1) Zorunlu hizmete tabii olan öğretmenlerin atamaları, illerde bilim ve sanat merkezi ve boş kadronun bulunması halinde bilim ve sanat merkezine, atandıkları illerde bilim ve sanat merkezinin bulunmaması halinde ise başka bir eğitim kurumuna yapılır.

Bilgilerinizi ve genelgenin imza karşılığı öğretmenlere duyurulmasını ve imza tutanaklarının illerde muhafaza edilmesini rica ederim.

Mehmet TEMEL

Bakan a.
Müsteşar V.

EKLER :

- 1- İller Listesi
- 2- Süreç Değerlendirme Formu
- 3- Ürün Değerlendirme Formu
- 4- Mülakat Formu

BİLİM VE SANAT MERKEZİ OLAN İLLER

SIRA NO	İLLER	SIRA NO	İLLER	SIRA NO	İLLER	SIRA NO	İLLER
1	Adana	12	Elazığ	23	Kırşehir	34	Trabzon
2	Afyonkarahisar	13	Eskişehir	24	Konya	35	Uşak
3	Amasya	14	Giresun	25	Malatya	36	Van
4	Ankara	15	Gümüşhane	26	Manisa	37	Yalova
5	Bartın	16	Hatay	27	Ordu	38	Yozgat
6	Bayburt	17	Isparta	28	Sakarya	39	Zonguldak
7	Bilecik	18	İstanbul	29	Siirt		
8	Burdur	19	İzmir	30	Sinop		
9	Bursa	20	Kahramanmaraş	31	Şanlıurfa		
10	Çorum	21	Kastamonu	32	Tekirdağ		
11	Denizli	22	Kırıkkale	33	Tokat		

PROJE SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME FORMU*

GRUP ADI :
PROJENİN ADI :

PROJE SÜRECİ	2	4	6	8	10
Proje konusunun, amacının belirlenmesi					
Projenin planlanması, grup üyelerinin görevlerinin belirlenmesi					
Grup içinde görev dağılımının yapılması					
Projenin hazırlanmasında özgün yaklaşımlar					
Projenin benimsenmesi, ekip performansı, ekip iş birliği					
Kaynakların belirlenmesi, verilen amaca uygun olarak gösterilmesi					
Projenin plana göre sunumu					
Projeye yönelik getirilen önerilerin çeşitliliği					
Grup içinde verilen sorumluluğun yerine getirilmesi					
Alan bilgisini projeye yansıtabilmesi					
TOPLAM					

Not : Puanlama en düşükten en yükseğe doğru yapılacaktır.

PROJE SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME	PUAN
PROJE SÜRECİNİN TOPLAM PUANI	
PROJE SÜRECİNİN %40	

*Bu bölüm projeyi hazırlayan grup üyeleri tarafından değerlendirilecektir. Proje değerlendirme puanının %40 ını etkileyecektir.

PROJE ÜRÜNÜNÜ DEĞERLENDİRME FORMU*

GRUP ADI :

PROJENİN ADI :

PROJE ÇIKTISI	2	4	6	8	10
Üyelerin sunum becerisi. Türkçe'yi ve beden dilini düzgün Kullanabilme					
Sorulara uygun, açık tatmin edici yanıtların verilmesi					
Konuların dinleyicilerin ilgisini çekecek, özgün bir şekilde sunulması					
Sunuyu hedefe yönelik yazılı-görsel materyallerle destekleme becerisi					
Sunum sırasında öz güvene sahip olma					
Proje konusunun özgünlüğü					
Bir ihtiyaca yönelik olması					
Toplanan görsel materyallerin anlam ve amaca uygunluğu					
Sanatsal, yaratıcılık becerilerinin kullanılabilmesi					
Verilen sürede sunumun tamamlanması					
TOPLAM					

Not : Puanlama en düşükten en yükseğe doğru yapılacaktır.

PROJE ÜRÜNÜNÜ DEĞERLENDİRME	PUAN
PROJE SÜRECİNİN TOPLAM PUANI	
PROJE SÜRECİNİN %60	

*Bu bölüm diğer grup üyeleri tarafından değerlendirilecektir. Proje değerlendirme puanının %60'ını etkileyecektir.

MÜLAKAT FORMU

Mülakat Konuları	Puan Değeri	Değerlendirme				Aritmetik Ortalama
		Komisyon Başkanı	Üye 1	Üye 2	Üye 3	Üye 4
1. Genel Kültür Bilgisi	25					
2. Türkçe'yi Doğru Kullanma Becerisi	25					
3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Alan Bilgisi	40					
4. Tutum ve Davranış	10					
MÜLAKAT PUANI	100					

Not: Bu değerlendirmede, kesirli puanlar bir üst puana tamamlanır.

Ek 2. Görüşme Soruları

SORULAR

1. Milletvekillerinin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitime ilişkin genel anlamda neler söylemek istersiniz?

1.2. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleriniz nelerdir?

1.3. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyorsunuz?

1.4. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ülkemizdeki tarihçesine ilişkin neler söylersiniz?

1.5. Dünyadaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi dikkate alındığında ülkemizdeki eğitimi nerede görüyorsunuz ve nasıl değerlendiriyorsunuz?

1.6. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

1.7. 2012 yılında TBMM’de kurulan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminin araştırılmasına ilişkin meclis araştırması komisyonu çalışmaları hakkında neler düşünüyorsunuz?

1.8. Eklemek istediğiniz veya paylaşmak istediğiniz başka konular var mı?

2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlarının üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

2.1. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyorsunuz?

2.2. Tanımınızın kapsamını nasıl değerlendiriyorsunuz? İfade ettiğiniz tanımda bir etiketleme olduğunu düşünüyor musunuz? Bu konu hakkındaki görüşünüz nelerdir?

2.3. Genel olarak bir “etiketleme”nin eğitim politikalarını nasıl şekillendirdiğini düşünüyorsunuz? Etiketleme kaygısı nedeniyle bazı eğitim politikalarından

(uygulamalarından) uzak durduğunuz oldu mu? Açıklayabilir misiniz?

2.4. Millî Eğitim Bakanlığı'nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin vizyonu nedir?

2.5. Sizin döneminizde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin yapılan çalışmalar/alınan kararlar nelerdir?

2.6. Dünyadaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi dikkate alındığında ülkemizdeki eğitimi nerede görüyorsunuz ve nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.7. Başkanların politika geliştirme sürecinde Bakanlığın işleyişi hakkındaki görüşleri nelerdir?

2.8. Bakanlık teşkilatının üniversiteler ve diğer işbirlikçilerle olan koordinasyonu nasıl sağlanmaktadır?

2.9. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına, üstün zekâlı yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili program, eğitim materyalleri ve yayım başvurusu yapılıyor mu?

2.10. Program ve yayım ile ilgili belirli bir mevzuat söz konusu mudur? Kurul üyelerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin ne düzeyde bir tecrübeleri bulunmaktadır?

2.11. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

3. *Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi hakkında akademik çalışmalar yürüten öğretim üyelerinin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?*

3.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

3.2. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyoryorsunuz?

3.3. Size göre üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ideal tanınması nasıl yapılmalıdır?

3.4. Türkiye'de üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ideal tanınması nasıl yapılabilir?

3.5. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde beğendiğiniz çeşitli eğitim modellerinin olumlu özellikleri nelerdir? Beğenmediğiniz eğitim modellerinin olumsuz özellikleri nelerdir? Bu modellerde yapılabilecek değişiklikler nelerdir?

3.6. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde örgün ve yaygın eğitimde uygulanabilecek eğitim modelleri nelerdir?

3.7. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde beğendiğiniz eğitim programlarının olumlu özellikleri nelerdir? Beğenmediğiniz eğitim programlarının olumsuz özellikleri nelerdir? Bu programlarda yapılabilecek değişiklikler nelerdir?

3.8. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yetiştirme politikaları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir (lisans, yüksek lisans, doktora, sertifika programları vb)?

3.9. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminin farkındalık yaratma ve sürdürülebilirliğine ilişkin yapılması gereken çalışmalar nelerdir?

3.10. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

4. *Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi hakkında lisansüstü eğitimi yapan araştırmacıların üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?*

4.1. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

4.2. Çalışmanız sürecinde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanyazını taradığınızda yeterli ve nitelikli kaynaklara ulaşabildiniz mi (Ulusal ve Uluslararası)? Alanyazını bu anlamda nasıl değerlendiriyorsunuz?

4.3. Üstün zekâyı ve yeteneği nasıl tanımlıyor ve anlamlandırıyoryorsunuz?

4.4. Dünyada var olan üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanılama sistemlerinin hangilerini beğeniyorsunuz?

4.5. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin tanılanmasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

4.6. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin ideal tanılanması nasıl olmalıdır?

4.7. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde beğendiğiniz çeşitli eğitim modellerinin olumlu özellikleri nelerdir? Beğenmediğiniz eğitim modellerinin olumsuz özellikleri nelerdir? Bu modellerde yapılabilecek değişiklikler nelerdir?

4.8. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

4.9. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminin yaygınlaştırılabilmesi ve sürdürülebilmesi için sizce örgün ve yaygın eğitimde alınması gereken tedbirler nelerdir?

4.10. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

5. Bilim ve sanat merkezi öğretmenlerinin üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

5.1. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi alanını seçme nedeniniz nedir? Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) görev alma ve BİLSEM'i seçme nedeniniz nedir?

5.2. BİLSEM'deki özlük haklarınız nedir? Çalışma saatleriniz nedir? Ek ders ücretiniz nedir? Bunları yeterli görüyor musunuz?

5.3. BİLSEM'i diğer eğitim kurumlarından ayıran unsurlar nelerdir?

5.4. BİLSEM'in eğitim sistemindeki yeri sizce nedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

5.5. BİLSEM'de uygulanan eğitim programı hakkında olumlu veya olumsuz neler söylersiniz? Uygulanan eğitim programlarının öğrenci ve aileye katkısı nedir?

5.6. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencinin devam ettiği okulu ile devam ettiği BİLSEM arasındaki iş birliği hakkında neler söylersiniz?

5.7. BİLSEM'e yönelik ilk olarak neyin düzeltilmesini ya da geliştirilmesini istersiniz?

5.8. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

6. *Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi hakkında hizmet sunan özel sektör çalışanlarının üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?*

6.1. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi alanını seçme nedeniniz nedir?

6.2. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik uygulanan eğitim programı hakkında kısaca bahsedebilir misiniz?

6.3. Kurumunuzda uygulanan eğitim programına üstün zekâlı ve yetenekli öğrenci seçimi nasıl yapılmaktadır (hedef kitle, tanılama takvimi, ölçme araçları vb)?

6.4. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik uygulanan eğitim programı hakkında olumlu veya olumsuz neler söylersiniz?

6.5. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimine yönelik uygulanan eğitim programının öğrenci ve aileye katkısı nelerdir?

6.6. Kurumunuzda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğretmen seçimi ve eğitimi hakkında neler söylersiniz?

6.7. Kurumunuzdaki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik uygulamanın eğitim sistemindeki yeri sizce nedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

6.8. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

7. *Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babaların üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?*

7.1. Çocuğunuzun farklı olduğunu ilk ne zaman fark ettiniz? Farklı gelen davranışları nelerdir?

7.2. Çocuğunuzun farklı olduğunu ilk ne zaman fark ettiniz?

7.3. Çocuğunuzun üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu öğrendiğinizde neler hissettiniz?

7.4. Çocuğunuzun yönlendirme ve tanılanması ile ilgili neler yaptınız? Ve bu süreçte olumlu ve olumsuz karşılaştığınız durumlar neler oldu?

7.5. Çocuğunuzun eğitim ortamlarına seçimi ve yerleştirilmesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

7.6. Çocuğunuza ilişkin BİLSEM’de uygulanan eğitim programı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

7.7. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin yasal haklarına ilişkin neler söylersiniz? Ne tür haklarının olmasını istersiniz?

7.8. Bundan sonraki süreçte üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili sizce öncelikle neler yapılması gerekiyor?

Ek 3. Tema , Kategori ve Frekanslara İlişkin Yanıtlar

4.1. Paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi alanına ilgi duyma ve çalışma nedenleri nelerdir?

Tablo 22

M'nin Alana İlgi Duyma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
İlgi Duyma Nedenleri	<i>Dünyanın Üstün Yeteneklilere İhtiyacının Olması</i>	1	<i>M1:</i> Binlerce yıl öncesinden başlayarak kimisi matematikte kimisi fizikte kimisi teknoloji alanında hayatımıza yenilikler hayatımıza kolaylıklar getirdiler. Neden bu insanların sayısı daha fazla olmasın? Neden böyle insanları bulma, çıkarma, onları destekleme konusunda dünya daha istekli olmasın? Bana göre bu sadece bir ülkenin sorunu değil dünyanın genel bir sorunudur. Yaşadığımız dünyada birçok problem var. O problemlerin çözülmesi konusunda gene ülke ayrımı gözetmeksizin birçok insanın hem fikir olduğu çözülmesi gereken sorunları örneğin, açlık sorunu, adaletsizlikler, ülkeler arası savaşlar, bunların hepsi ortadan kalsın istiyoruz ama hiç birisi ortadan kalkmıyor. Bunları ortadan kaldıracak olan yine insanlar ve bu insanlar her kimileri önümüze bunlarla ilgili çözümler koyacaklar hem de o konan çözümleri doğruluğunu geçerliğini anlayan insanlar olması lazım.
	<i>Genel Zekâ Düzeyinin Yükselmesi Gerekliği</i>	1	<i>M1:</i> İkinci amacımda, genel bütün insanların tabi ben Türkiye’de yaşıyorum, Türkiye’de çalışmalar yapıyorum. Uluslararası yaptığım çalışmalar da var. Bütün ülkemdeki insanların da genel zekâ düzeyinin yükselmesi, algı düzeyinin yükselmesi, çünkü zekânın geliştirilebilir bir değer olduğunu biliyorum ve buna inanıyorum. Nasıl beden sporları yaparak beden gücümüzü artırabiliyor isek antrenman yapan insanların direnci artıyor ise kendi beynini çalıştıran beyin egzersizi yapan insanların beyin güçleri muhakkak gelişiyor. Beyin gücünün gelişmesi demek doğru düşünmek, doğru muhakeme etmek, doğru kararlar almak demektir. Dolayısıyla bizim doğru düşünen ve doğru kararlar alan insanlara da ihtiyacımız olduğu kesin.
	<i>Üstün Yetenekli Olma</i>	1	<i>M2:</i> Damak tadım var. Kendi ve etrafımdaki insanların çektiği sıkıntılar var. Onları biliyorsun ama orada kendine iltifat etmiş gibi bundan hoşlanmıyorum. Ben ilk zekâ testiyle ortaokuldaydım. Öğretmenimin annemim bu çocuklar başarısız çünkü namaz kıldırıyorsunuz diye bir ifadeyle bu konuyla alakası yok o başka bir konuydu. Ama annemin çok gücüne gitmişti. Ve benim toz kondurmayan annem bana evde bir araba sopa atmıştı. Niye namaza söz söyledin diye. Beni tuttu sürükleye sürükleye ben ilk zekâ testi ile o zaman karşılaştım. Götürdü saatlerce orada kaldım ben. Test yapıldı. Testler bitti ... Ben bu kavramların hiçbirisini o zaman bilmiyorum. Böyle bir şey konuşulmuyor da zaten.
Diğer Konular	<i>Özel İlginin Bulunması</i>	1	<i>M1:</i> Ben özellikle yani aslında genel merkeze görevli olan insanlara araştırma komisyonunda görev verilmiyor hani ben genel başkan yardımcısı idim. Özellikle rica ederek bir istisna olarak araştırma komisyonunda yer almak isteğim oldu.
	<i>Komisyonun Uyumlu Çalışması</i>	1	<i>M1:</i> Hem başkanımızdan hem üyelerin hepsi ile orada yaptığımız çalışmada hepsinin bu konuya çok ilgili olduklarını ve çok uyumlu bir çalışma sergilediğimizi de her fırsatta ifade ettim. Bunu bir kez daha ifade etmiş olayım.

Tablo 23

ÖÜ'nün İlgili Duyuma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Akademik Nedenler	<i>Yurtdışına Öğrenci Gönderimi</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Amerika'daki burs olanakları adlı kitaba baktım, okudum. Değişik şeyler var, Amerika'da nasıl duracan, Türkiye'de neler olabilir vs vs. o zaman ilgilendim bakalım takip edelim dedik, bakarsın olur dedik. Bir ara gazetede ilan gördüm Bakanlık işte 1416'da öğrenci gönderecek ondan sonra dışarıya. Hatta televizyona haberlere de çıkmıştı. Bayağı rakam büyüktü. 500 öğrenciden falan bahsediyorlardı gönderilecek o zaman toplamda. O dönem Tansu Çiller-Erbakan dönemi koalisyon hükümeti idi. Öyle bir çalışma vardı yani. Çok fazla öğrenci gönderip Türkiye'de belli aralarda hem akademik anlamda hem belirli branşlarda uzmanlık vs. üniversite ve devlet kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamaktı. Öyle işte takip ettik. Sınavına girdim. Tercihleri yapıyorduk galiba o sıra. Sadece özel eğitim alanlarını seçmiştim. Daha doğrusu özel eğitimi seçmiştim sınava girerken. Bir iki daha vardı seçmiş olduğum. Sanki öyle hatırlıyorum. Okul öncesi de olabilir. Ondan sonra Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü geldi. Üniversite adına tercih yapıyorduk. Daha sonra İngilizce kursuna devam ettik. Yurt dışında Amerika da üniversitelere başvururken sadece üstün zekâlılar anabilim dalına başvurdum. 3 veya 4 üniversiteye başvuru yaptım.
	<i>Alanda Olması</i>	3	<i>ÖÜ6:</i> Şu anda işte işitme engellilerde ve üstün yeteneklilerde açık var, hangisinde çalışmak istersin dedi, bende üstün yetenekliler dedim, böylece üstün yetenekliler ile ilgili çalışmaya başladım.
	<i>Hocanın Yönlendirmesi</i>	3	<i>ÖÜ3:</i> 2000 yılında mesela ben doktora derslerini alırken, tabi ki yön veren bir insan oluyor. Şu anda da işte çok samimi dostum, danışman, doktora danışmanım olan .. hoca bir gün bana, bana değil sınıfa söyledi aslında. Ya iyi bir alan var, üstün yetenekli çocukların eğitimi diye bahsetti, sadece bahsetti.
	<i>Alanda Verme</i>	2	<i>ÖÜ5:</i> Ama yine teknik olarak ne devam etti? Zaten tanılama ile uğraşıyorsunuz. Bölümde bununla ilgili derslere giriyordum. Bununla ilgili dersler vardı.
Duygusal Nedenler	<i>Durumla Karşı Karşıya Kalma</i>	1	<i>ÖÜ5:</i> Benim ilk görev yerim .. Rehberlik ve araştırma merkezi idi. Orada inceleme bölümünde idim. İşte şehirde taramalar yapmamız gerekiyordu yani teknik olarak şehir merkezinde, o yıllarda da terör nedeni ile zaten ilçelere gidilmiyordu, sadece şehir merkezinde çalışıyordunuz. İşte bize sürekli öğrenme güçlüğü çeken çocuklar ile ilgili raporlamalar geliyordu, işte bizde o çocuklar ile ilgili taramalar yapıyorduk. Ve şunu fark ettim yani zihinsel engelli çocuktan ziyade üstün yetenekli çocuk çıkıyor sistemden. O taramaları yaparken bir şekilde siz öğretmen bu çocuklar ile ilgili şikâyetlerim var diyor. Okulla ilgisiz, isteksiz, öğrenemiyor ama aslında zeki diyor, hani garip garip olarak tanımlıyorlardı yani. 90'lı yıllar, bu konuda çok farkındalık yok o zaman, internette bu kadar yaygın değil, kullanılmıyor, daha doğrusu hiç yok hemen hemen Türkiye'nin ciddi bir kısmında. Varsa bile bu tür bir birikime sahip değil ve o çocuklar ile ilgili bir sorumluluk geliştirene yapabiliriz diye, çünkü biz, şunu fark ettim orada, zihinsel engelli çocuklar için ya da öğrenme güçlüğü olan çocuklar için alt sınıflar oluşturabiliyorduk o zamanlar hukuken, işitme engelli çocuklar için oluşturabiliyorduk. Ama diğer çocuklar ile ilgili bir şey oluşturamıyorduk.
	<i>Çevrede Üstün Yetenekli Bulunması</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Tabi burada kendi özel hayatımda da bir olay benim yönelen etki eden sebeplerden biri. Oğlum iki yaşında iken böyle harflerle, sayılarla rakamlarla çok ilgilirdi. O da belki ateşleyici, itici bir güç oldu.
Kişisel Nedenler	<i>Özel İlgili Gösterme</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Ama MEB'in yurt dışına öğrenci gönderdiğini biliyordum yüksek lisans doktora için. Ondan haberim var. Takip ediyordum o zaman. Gazetelerden takip ediyordum. Sene 97, 97 civarından bahsediyordum. Kimsenin o zaman internette, daha doğrusu internet yoktu Türkiye'de. Gazetelerden takip etmen gerekiyordu. Ondan sonra takip ederken aslında o şeyi de Milli Eğitimin programı olduğunu da şeyde öğrenmiştim. Lisans okurken Kırşehir'de, kitap pazarlamacılar gelmişti bizim oraya sınıfa. Ondan sonra 10-15 tane kitap aldım pazarlamacılardan. İçlerinden bir tanesi de küçük bir kitaptı. Amerika da burs olanakları diye bir kitaptı yani. Eğitim kitapları vardı, özel eğitim kitapları vardı orada. Özel eğitim kitaplarında da şeyi okudum. Şimdi sanırım .. editörlüğünde yazarlarından bir tanesi de. Biliyorsunuz bizim burada bölüm başkanı idi. Emekli oldu, şimdi .. yani. Beraberde çalıştık yıllar sonra. Orada üstün zekâlıları okumuştum, ilgi mi çekmişti.
	<i>Merak Etme</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Ben uzun yıllar şimdi öğrenciliğimden de başlayarak uzun yıllar boyunca akademik kariyerimde zihinsel engelliler, ağırlıklı olarak down sendromlu çocukların kaynaştırılmaları konusunda çalıştım. Tabi bunlar hep normal altında zekâyı sahip çocuklardı. Birden bide normalin üstünde neler olup bittiğini, bide oraya bakayım dedim. Öyle bir şey uyandı bende ... Ama esas şey normalin üzerinde neler olup bitiyor. Esas şey oydu yani. Esas sebep uydu.

Tablo 24

YLDA'nın İlgi Duyuma ve Çalışma Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Çalışma Nedeni	İlgi Duyuma ve Keyif Alma	7	<u>YLDA1:</u> Ben uzun zamandır aslında çocuk gelişimi ve okul öncesi çalışıyorum. Üniversitede 16. yılım şu an ve çocukların gelişimlerinin takipleri ile ilgili çalışmalarında var aslında; bir alanımda o, gelişim takipleri ile çalışıyorum. Çocukların gelişimlerini takip ederken hani daha çok işte gelişimsel olarak birbirinden farklı özellikler gösteren çocukların nasıl desteklenmesi gerekiyor ne tür özellikleri var. Ya da işte bu çocukların annelerin babalarının yaşadıkları olumlu ya da olumsuz şeyler nelerdir? Bunlara ilgi duymaya başladım. <u>YLDA8:</u> Üstün çocuklarda bire bir çalıştığınızda gerçekten çok keyif alınan ve şey bir grup yani onlarla kendi ihtiyaçları doğrultusunda iletişime geçtiğinizde biraz daha böyle onları anladığınızda çok keyif alarak çalışılan bir grup. <u>YLDA7:</u> Ne yapayım, ne edeyim diye düşünürken o arada herhalde ... Hoca yeni dönmüştü yurt dışından. O bir lisansüstü program açmak için talepte bulunmuştu. O dönemde hangi programlarda kimi alıyorlar merak içinde baktım ve üstün zekâlılar öğretmenliğini gördüm. İlgiyi çekti.
Hoca (ya da ders)	Aracılığıyla Keşfetme	6	<u>YLDA2:</u> Daha sonra ... Hoca'nın üniversiteye gelmesi ile beraber, haberdar oldum bu alandan üstün zekâlılar alanından. İlgiyi ya da daha doğrusu bilgim olan bir alan değildi. Ama hocanın seçmeli derslerini gördükten sonra zekâ ve yaratıcılık hakkında biraz araştırma, yaratıcılığa ilgim vardı ama sanatsal yaratıcılığa ilgim vardı.
Alanın İhmali		1	<u>YLDA1:</u> Baktığımda da Türkiye'de özel eğitimin içinde üstün yetenekliler alanının da çok ihmal edildiği gördüm. Kendi derslerimde de mesela özel eğitim derslerinde öğrencilere sorduğumda, hani hangi kapsama özel eğitim kapsamında neler vardır, hani hangi yetenek grupları vardır dediğimde, genelde en az düşünülen grup üstün yetenekliler. Hani çok bunun farkına varamıyoruz toplum olarak. O nedenle de hani baktığımızda bununla ilgili bir açık olduğunu düşündüm ve özellikle üstün yetenekli çocukların aileleri ile ilgili çalışmaların çok yetersiz olduğunu gördüğüm için böyle bir çalışmaya başlamayı istedim.

Tablo 25

BÖ'nün BİLSEM'i Seçme Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek

Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
İmkân ve Olanaklar	<i>Birebir Eğitim Fırsatı</i>	3	<i>BÖ2:</i> Ya ben burada bu çocuklarla bire bir çalışmayı seviyorum. 8 yıldır bu kurumun içerisindeyim. Biz genelde şu anda Osmanlı çeviri üzerine yoğunluk kazandık. Ya çocukları seviyorum. Yani böyle bire bir çalışma ortamı böyle hoşuma giden bir yer. Bilim ve sanatlarda o açıdan avantajlı. Çünkü okullarda daha kalabalık gruba hitap ediyorsun. <i>BÖ3:</i> Sınıflar kalabalık, öğrencilerin motivasyonu düşük, sınıf yönetimi açısından bir sürü problemler yaşıyordum. Bilim ve sanat merkezlerinin işleyişini de öğrenmişim. Buraya üstün zekâlı çocuklar geliyor, sınıflar kalabalık değil işte. İşte birkaç kişilik gruplar.
	<i>Fiziksel Koşullar</i>	1	<i>BÖ3:</i> İşte deney ortaklığı olacak, laboratuvar. Bunları duyunca ben dedim ki, mesleki tatmin anlamında bu kurum bana hitap ediyor
	<i>Öğrenci Profili</i>	2	<i>BÖ2:</i> Buradaki çocuklar seçilerek geldiği için birde ilgi duyarsa, istekte duyarsa o çocuklarla yapılamayacak hiçbir şey yoktur. <i>BÖ3:</i> Hala geçerli olmakla birlikte üstün zekâlı öğrencilerin profili de beni bu öğrencilerle çalışmaya motive eden nedenlerden biri.
Öğretmene Kendisiyle İlgili Sunduğu Fırsatlar	<i>Kendini Geliştirme Fırsatı</i>	5	<i>BÖ1:</i> Uzun süreler, uzun yıllar normal ortaokul ve liselerde çalıştım. Ancak bilim ve sanat merkezlerinin yönergelerini okuduğumda ufku ve önü açık olan etkinlik ağırlıklı ve normal okullarda yapamadığımız birçok çalışmayı burada yapabileceğimi gördüm. O nedenle böyle bir kuruma geçmeye karar verdim ve isabette etmişim diye düşünüyorum. <i>BÖ4:</i> Hem kendi alanımda da kendimi geliştireceğimi düşündüm. Hem öğrenciyi de geliştireceğimi düşündüm. Benim için bir fırsat olarak düşündüm bunu. Hem öğrenciler için bir fırsat, içimde bir heyecanla geldim açıkçası. O heyecanı taşıdım.
	<i>Mesleki Tatmin</i>	6	<i>BÖ5:</i> Sanırım bu şey merakla alakalı bir şey. Çünkü farklı bir grup ben sınıf öğretmenliği yaptım. Sınıf öğretmenliği boyunca ilkokul, ondan sonra AR-GE de çalıştım. Gerek öğretmen gerekse öğrenci potansiyeli bağlamında ortaokul, lise birçok branştan öğretmenle çalışma imkânı buldum. <i>BÖ10:</i> Yani biraz daha mesleki tatmin yaşayabilme umudu diyelim. Yani daha nitelikli işler yapabilme isteği. Üstün yetenekli çocuklarla çalışma, nitelikli bir grupla nitelikli işler yapmak yani.
Vatana Hizmet	<i>Vatana Faydalı İnsan Yetiştirme</i>	2	<i>BÖ7:</i> Açıkçası bu tarz çocuklara her konuda yardımcı olmak, geleceğimizin güzel insanlarını ön ayak olmak için seçmişim. İyi ki de seçmişim diyorum. Hani o çocuklarla beraber olmak, geleceğin böyle aydınlık güzel çocuklarına ön ayak olmak, çalıştıkça beni daha mutlu ediyor.

Tablo 26

ÖŞÇ'nin Bu Alanı Seçme Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Dışsal Motivasyon	<i>Tesadüf</i>	3	<i>ÖŞÇ3:</i> Bu okulda böyle bir alan olduğunu öğrendikten sonra çalışmaya başladım. Özel bir nedenim yoktu. Çalışmama imkânım da vardı ama burada bu programın yürütüldüğünü gördükten sonra dahil olmak istedim. Ve iki, üç yıl, iki değil üç yıl boyunca programda bir fiil çalıştım. Öyle söyleyeyim, bu yıl da 4. yılım. Yine tam zamanlı değil ama destek olarak programda çalışmaya devam ediyorum. 4. yılım programda. Tamamen nasıl niyeyim tesadüf eseri oldu.
	<i>Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Olma</i>	1	<i>ÖŞÇ4:</i> Benim bu alana ilgi duymamın en büyük sebebi benim oğlumda bir üstün. Aslında böyle başladı. İlk duyduğumda programı çok heyecanlandım. .. 'le biz birlikte çalışıyorduk ve .. bir sunum yaptı tüm okula. Gönüllülük ilkesine dayanacağını söyledi. O dönemde çok istedim ben bu gruba girmeyi fakat ikinci bebeğimi bekliyordum ve ben gruba giremedim. Sonra bir sene sonra kendi oğlumun da bir üstün olduğunu öğrendikten sonra bu şekilde başladı. Nedir üstün zekâlı? Bu çocukların nelere ihtiyacı var, üstün yetenekli ne demek?
İçsel Motivasyon	<i>Merak</i>	3	<i>ÖŞÇ3:</i> Her zaman bir ilgim vardı. Eğitim hayatım boyunca da gördüğümde ilgimi çekmişti ama burada başlamam tamamen tesadüf oldu diyebilirim.
	<i>Sosyal Sorumluluk</i>	2	<i>ÖŞÇ4:</i> Aslında bu Türkiye'de ihtiyaç olduğunu düşündüğümüz bir alandı. Çünkü yıllarca bu ülkede üstün zekâlı çocuklar hep yanlış anlaşıldı. Bu insanlara yatırım yapılması gerektiğini düşündüğümüz için biz bu insanlarla çocuklarla beraber çalışmaya başladık. Yıllarca bu ülkede bu çocuklar yaramaz, hiperaktif ki hiperaktivitenin çok farklı bir şey olmasına rağmen bir sürü sıkıntılar yaşayabildiler, anlaşılmadıkları, kendilerini ifade edemediklerini hissettiler. Bizde bu çocukları bir araya getirip aslında onları ihtiyaçlarına göre özel bir çalışma uygulayıp belki de onları Türkiye'ye bu ülkeye gerçek anlamda kazandırmanın en büyük misyon olduğunu düşünerek çalışmaya başladık
	<i>Sınıftaki Üstün Yetenekli Öğrencilere Yardım Edebilme</i>	1	<i>ÖŞÇ2:</i> Bunlar üzerinde uğraşırken tesadüfen sınıfıma bir tane üstün yetenekli öğrenci geldi. Ve 5.5 yaşında derse başlamıştı bu çocuk. 150 IQ'ya sahipti, 1.5 yaşında okuma 2 yaşında yazmayı öğrenmiş bir çocuktur. Sınıfımda böyle bir çocuk olduğu için nasıl davranacağımı ne yapacağımı bilmiyordum. Her şeyi bilen bir çocuktur ve arkadaşları şey diyorlardı “sen zaten bunu yapabiliyorsun sen niye birinci sınıfa başladın ki? Niye ikiye başlamadın ki? O zaten her şeyin en iyisini yapar” şeklinde hep bir söylemleri vardı. Ben 23 tane öğrenci ve o bir tane öğrenciyi kaynaştırmak zorunda idim hem ayırtırmak zorunda idim. O biraz zordu benim için. Onun için bunu bilmek zorunda idim. O zaman yüksek lisans başladığında da bu alana yöneldim. Çünkü sınıfımda var, bilmiyorum, merak ettiğim bir konu ve artı o öğrenciye bir şeyler yapabilmek için benimde eğitim almam gerekiyordu.
	<i>Diğer Çocuklara Yardım Edebilme</i>	1	<i>ÖŞÇ2:</i> O çocukların diğer öğrencileri çok tetiklediğini biliyordum. Çok daha iyi geldiğini biliyordum. Bire bir eşleştirdiğim çocuklarda sınıf içerisinde hırs yaratabilirim eğer o çocuğun bilgisini çok daha farklı yerlerde kullanabilirim diye düşünüyordum. Hakikaten de onu yaptım, tezimde de onu yaptım. Ve yapı olarak birbirlerine uyumlu öğrencileri eşleştirdim panda yöntemi ile. Çocuklardaki seviyelere bakmıştım. Çoklu zekâ alanlarına baktım. Birbirlerini tamamlayan öğrencileri birleştirdiğimde çok iyi bir dostlukları olduğunu, birbirlerini çok fazla etkilediklerini, işte üstün yetenekli öğrencim kırk sayfa okurken, kırk kitap okurken bir yılda ona eşleştirdiğim çocuğun ona hırsla elli kitap okuduğunu ve onu geçtiğini biliyorum.

4.2. Paydaşların üstün zekâ ve yetenekli bireylerin tanımı hakkındaki görüşleri nelerdir?

Tablo 27

M'nin Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanım	Üstün Yetenekli Bireylerin Özellikleri	1	<i>M1:</i> Yaratıcılığı olan, karşılaştığı sorunlar karşısında çözüm üretme konusunda istekli, motivasyonlu ve daha önce hiç karşılaşmadığı sorunu çözme konusunda da yeni yollar denemeye açık olan, herhangi bir sorun çözmede yahut herhangi bir kendisine belirlenen hedefe ulaşma konusunda kendini denetleyebilen, bu denetlemenin de illa iyimser olması gerekmiyor, hakiki objektif bir biçimde denetleyen ve denetlediği, denetlemenin neticesinde elde ettiği bulgulara göre kendi yolunu çizme konusunda kendine güvenen insanlar bana göre üstün zekâlı veya yetenekli insanlar olabilirler. Bu dediğimiz alanlar kimisi bilim alanında olabilir, kimisi bilimin matematiktir, sosyal konudur hiç birisi fark etmez. Ve yahut sanatta, sanatın herhangi bir alanında ve yahut iş hayatında da olabilir. Kendisine doğru hedefler koyan ve hedeflere ulaşma konusunda da kendini doğru yöntemlerle zenginleştiren, yaratıcı çözümler bulma konusunda hem istekli hem de başarılı olan insanlara üstün zekâlı veya üstün yetenekli insanlar diyebiliriz.
	Üstün Yeteneklilerin Dışlanan Bireyler Olması	1	<i>M2:</i> Zekâ öyle bir şeydir ki sizi durmadan yalnızlaştırır ve bir de aptallaştırır. Şöyle yalnızlaştırır. Bir kere ön görürsünüz. Böyle bir şey vardı, böyle bir şey vardı bu beşini de herkes görür. Bu gelir bu beş yan yana oturuyor ama biraz sonra şununla şu bir araya gelecek üçgen olacak der diğer hepsi buna bakar ve aptal mısın sen der? Aptallaştırır derken bunu kast ediyorum. Çünkü ön gördüğümüz şey henüz somutlaşmamış, testi yapılmamış kabul görmemiş bir şeydir. Genel kabul görmüş düşünceler varken siz bunu söylediğinizde aptallaşırsınız. Bir de yalnızlaşırsınız. Bunu büyükleriniz büyümüşte küçülmüş der, saygısızlık olarak, nezaketsizlik olarak görür. Arkadaşlarınızda onlara benzemediğiniz ve onların zevk aldığından zevk almadığınız için size tanımlamalar yapar. Aptal, ahmak.

Tablo 28

TTKB'nin Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanım/Özel Olması	<i>Üstün Zekâdan Ziyade Üstün Yetenek</i>	1	<i>TTKB1:</i> Malum zekânın belli ölçümleri var ve buna göre sınıflama yapılıyor ama belki üstün yetenek ya da özel yetenek olarak tanımlamak daha doğru. Yani çok yüksek zekâ puanı olmayan bir insanın pekâlâ çok özel bir alanda yeteneği olabilir. Dolayısıyla diğer insanlardan farklı olarak düşünebilen, ortaya koyabilen, bir şey üretebilen bir kapasiteden bahsedebiliriz aslında. Bunun sayısal olarak baktığınızda akademik olarak bir yüzdeliğinden bahsedebiliriz belki ama çok doğru rakamlar olduğu kanaatinde de değilim. Çünkü sokaktaki insanların hangilerinin hangi alanlarda fırsatlar olduğunda ya da uygun zemin olduğunda ne tür yeteneklerin ortaya çıkacağını da bilmiyoruz. Dolayısıyla zekâdan daha çok bir yetenek bağlamında ele alınması gerektiğini düşünüyorum ben.
	<i>Tanımların Kişiden Kişiye Farklılaşması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Şimdi tabi ilk önce üstün zekâ, yetenek ya da veya ne bileyim kişilik ya da beceri bilmem ne. Bütün bunları konuşmadan önce bütün bu kavramların zemininde yatan doğal fotoğrafa bir bakmak lazım yani tabiatın düzeni ne? Şimdi ona baktığımızda bizim kullandığımız bütün yetenek, zekâ ve benzeri kelimeler yapay şeyler. Bunu biz izafeten söylüyoruz yoksa hakikaten söylemiyoruz. Ve zekâ dediğinizde bunun dönemsel olarak anlaşılması ya da kişiden kişiye farklılaşması için çerçevesinin tabiat değil de insan olduğunu gösteriyor. Yani şöyle düşünün. Ben bu tarafa dönmüşüm ve karşıya bakıyorum. Adamın biri benim arkamda sırt sırta duruyoruz o da başka bir şey görüyor. Bu yan taraftaki başka şeyler görüyor. Şimdi herkes diyor ki bu böyledir zekâ budur diyor. Yetenek budur diyor. Kişilikte şudur bak orada görünüyor diyor. Herkes gördüğünü bütünün kendisi zannediyor.
	<i>Üstün Zekâ ve Yetenek Kavramının Uygun Olmaması</i>	1	<i>TTKB3:</i> Üstün yetenekli üstün zekâlı gibi tanımlamaları, sınıflamaları eğitim için uygun görmüyorum. Buna mukabil ben üstün potansiyelli bireyler diye bir tanımlamayı kısmen daha uygun görüyorum. Öncelikle söyleyeceğim bu.
Üstün Zekâ ve Yetenek Felsefesi	<i>Tanımların Felsefesinin Olması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Ondan dolayı da felsefi ekoller hep bir bütünün belli perspektiften görülen parçalarını yorumlamakla ilgili. Diyelim ki idealizm ya da rasyonalizm her neyse. Bunu yaptığınız anda yani felsefi olarak bu tanımlamayı yaptığınız anda bunun teorik çerçevesi de oradan neşredip çıkıyor. Ve teori de diyor ki davranış önemlidir diyor. Performans önemlidir diyor mesela. Zihinsel göstergeler, kriterler önemlidir diyor vs vs. Peki neye göre diyor? Bunu dayandığı, çıktığı felsefeye dayalı olarak söylüyor.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Bütüncül Olması	<i>Bütüncül Zekâ ve Yetenek</i>	1	<i>TTKB2:</i> Şimdi bugün kullanılan zekâ, yetenek ve benzeri kavramlar da bir perspektiften birinin gördüğü bir şey. Yani bütünün kendisi değil. Bütünün kendisi olabilmesi için insan kavramını yeniden yapılandırmak lazım. İnsan nedir? İnsan dediğimiz şeyi bugünkü modern psikoloji biyopsikososyal bir varlık olarak görüyor. Şimdi bu ne demektir? Bu insanın sadece birtakım ölçülebilir birtakım psikolojik, somatik ya da sosyal şeyler olduğunu varsaymak. Yani bunun manevi ve spirüel yönü hiç yok. Siz bunu baştan insanı parçalarda bugünkü batı medeniyeti insanı böyle görüyor, çünkü bizim bu manevi yönü ile bir ilgimiz yok biz onu şey yapıyoruz böyle karakter eğitimi, değer eğitimi filan deyip başka yerden halletmeye çalışıyoruz deyip işin özünü sulandıran bir durum söz konusu. Dolayısıyla insanı bütün görmeyen bir anlayışın bütüncül bir zekâ veya yetenekten söz etmesi mümkün değil.
	<i>Yeteneğin Katmanlardan Oluşması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Böyle baktığımızda da yatayda ve dikeyde yeteneğin şeyleri var katmanları var diye düşünüyorum. Bu katmanlarında her birisi yatayda ve dikeyde bütün dilimleri kültürün belli bir bölümleri ile ilgili. Her bir kutucuk. Yatay ve dikey dilimlerin kutucuğunun her birisi. Kültürün belli dilimleri, kültürün dilimi ne demek? Diyelim ki sanat kültürün bir boyutudur. Diyelim ki estetik ya da makine, teçhizat, organizasyon kültürü, yönetim kültürü, ilişki iletişim kültürü. Bunların hepsi bu kutucukların belli bölgesinde var. Ve bütün bunlarda aslında insanın mizacı ile bağlantılı ya da farklı mizaçlar bu kutucukları dolduruyorlar. Ve bu kutucukları doldurduğu içinde kültür üretiyorlar, bu üretilen kültürün belirli bir niş noktasına gelmesi halinde yeni bir medeniyet doğuyor. Ve kültür dediğimiz şey eğer üretken bir yapıya sahipse zamanın ruhuna uygun olarak kendini sürekli yeniliyor.
	<i>Yeteneğin Yapay Bölümlere Ayrılmıyor Olması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Yetenek burada sayısal sözel gibi uydurma, yapay bir bölümlenmeden ya da çoklu zekâ gibi yarın iki tane daha çıkabilir, üç tane daha çıkabilir denilerek aslında işin kavramsal temelini oturtulmadığı sadece şey olarak yeni bulgular elde edildiğinde yeni zekâ alanları çıkar deyip eklemeli bir yapının, aslında doğada böyle bir şey yok yani.
Öneriler	<i>Etiketleme Yapılmamalı</i>	2	<i>TTKB1:</i> Aslında bir insanı üstün zekâlı olarak tanımlamanın riskli bir şey olduğunu düşünüyorum. Bir insanın yeteneğini ortaya çıkarmak için şartlar oluşturabilirsiniz. Bu yeteneğinin de olduğunu söyleyebilirsiniz. Destekleyebilirsiniz de. Ama bir insanı üstün zekâlı olarak etiketlemek hem toplum nezdinde hem anne baba nezdinde hem o insanın kendisine psikolojik anlamda ağır bir yük yüklemek. Bunun örneklerini de görüyoruz. Bir zekâ testi uygulanıp çocuğa üstün zekâlı deyinceye kadar okulda hiçbir problemi yok evet başarılı bir öğrenci bu başarılı öğrencinin her notunun 100 olması da gerekmiyor. Sınıflama da üstün zekâlı demek illa bunu gerektirmiyor. Çünkü notu 100 olan çocuk parlak çocukta olabilir. Çok çalışıyordu ve tamamıyla aslında dıştan denetimli bir çocuktur. Ama üstün zekâlı olduğunu göstermez.

Tablo 29

ÖÜ'nün Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanım	Çok Sayıda Tanım Bulunması	1	<i>ÖÜ1:</i> Alandaki tartışmalı konu ama çok bilimsel tanımda var. Çok farklı tanımlar atılıyor yani.
	Tanımın Öznel Olması	1	<i>ÖÜ1:</i> İnsan biraz sübjektif yani öznel bir tanım olarak vereceğim ben. Öznel olduğu için tanımlar, üstün zekâlı tanımların tamamı öznel. Kısmen bilimsel diyelim biz ona tanıma baktığımızda öznel yani.
	Bireysel Tanımlar	4	<i>ÖÜ2:</i> Şimdi şey olarak böyle tanım gibi bir şey yapacak olursak onları şöyle tanımlayabilirim. Mükemmel bir bilgi işleme zihinsel olarak, zihinsel çeviklik işlemlerdeki çeviklik, bilgileri normal gelişenlerden daha farklı yorumlama ve ürüne dönüştürme yeteneği olarak adlandırabilirim, tanımlayabilirim. <i>ÖÜ3:</i> Üstün yeteneği yani klasik bir tanım vardır ya hani, akranlarına oranla bariz bir şekilde farklılık gösteren ama ne yönden, psikomotor beceriler yönünden, zihinsel beceriler yönünden, sosyal beceriler yönünden ... O zaman topladığımız zaman şöyle diyoruz. Akranlarına oranla, bariz bir şekilde olumlu yönde, performans gösteren, ürüne dönüştürebilen ve yaratıcı düşünme becerilerini ürünle ilişkilendirebilen çocuğa biz üstün yetenekli çocuklar diyebiliriz.
	Tanımı Çoklu Zekâ ile Bağdaştırma	3	<i>ÖÜ6:</i> Üstün yetenek ve zekânın iki ayrı kavram olduğunu düşünmüyorum. Çünkü Gardner ve sonrasındaki zekâ ve beyin araştırmaları ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda, zekânın pek çok yetenekten oluştuğu ortaya çıkmış durumda. Dolayısıyla da benim bakış açım, üstün yetenek terimini benimseyip bunun altında işte genel zihinsel yetenek olabilir, özel akademik yetenek olabilir, liderlik olabilir, görsel sanatlar olabilir işte motor alanda yetenek olabilir. Bunlara göre işte diyelim ki; sanat alanında üstün yetenekli kişiler, liderlik alanında yetenekli kişiler diyerek üstün yetenek tipini söyleyerek üstün yetenek demeyi tercih ediyorum.
Renzulli'nin Tanımı		2	<i>ÖÜ6:</i> Böyle bir şeyim var, özellikle de hani üstün zekâ dediğimizde yaşının en az iki yaş üstünde olmasını bekleriz. Ben okul öncesi dönemi çocuklar ile çalıştığım için böyle birşeyi okul öncesi dönemde söylemek çok zor bir şey, yaşının iki yaş üstü demek çok zor bir şey. Gelişimim en hızlı olduğu dönem ve burada aileler bile yıla dek gelecek hızla ilerleyen bir süreç, dolayısıyla da ben üstün yetenek diyerek genel bir terim altında bunları tiplerine göre ayırmayı daha uygun buluyorum. Ve bunun yanı sıra üstün yetenek dediğimizde sadece yetenek değil, yaratıcılık ve çalışma azminin de bunun içerisinde önemli bir faktör olduğunu söyleyebilirim. Yani Renzulli'nin akımmı benimsediğimi söyleyebilirim bu konuda.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Zekâ-Yetenek İlişkisi	<i>Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek İlişkisi/ Farkı</i>	7	ÖÜ1: Daha çok çocukluk ve erken gençlik yıllarına kadar bence üstün zekâyı görürüz. Sonrasında ise bunun artık yavaş yavaş üstün yeteneğe dönüştüğünü görebiliriz. Üstün yetenek ise tamamen üstün zekânın öğrenme ile beraber herhangi bir performans alanında olgunlaşması. Ve daha çok gençlik ve yetişkinlik yıllarında görülebilir. Bu açıdan bakınca üstün zekâ olmadan üstün yetenek olmaz. Genel öğrenme kapasitesi düşük olan bireylerin herhangi bir alanda üstün yeteneklilik ortaya koymaları mümkün değildi. İmkânsız yani. Mesela gördünüz mü hiç genel zekâ düzeyi çok düşük olan çocukların yetişkinlik yıllarında herhangi bir alanda üstün zekâlı veya yetenekli olduğunu gördünüz mü? Hiç karşılaştınız mı, karşılaşmassınız. Çünkü ciddi manada öğrenme kapasitesi düşük bireyin. Normallerden bahsetmiyorum düşük kapasite anlamında söylüyorum. Bu noktadan da bakınca da aslında çocuklukta üstün yeteneklilik olmaz üstün zekâlı olur. Ama yetişkinlikte de üstün zekâlı olmaz üstün yeteneklilik olması lazım. Değil mi? Üstün zekâlılık çocukluğa özgü bir kapasite, üstün yeteneklilik ise yetişkinliğe özgü bir kapasite diyebiliriz. Ancak bakıyorsunuz bazen çok üstün zekâlı çocuklarda var. Yetişkinlik yıllarına bakıyorsunuz bunların herhangi bir yeteneğini görmüyorsunuz. Ama hala çok üstün zekâlı diyoruz. Konuşurken ve anlatırken kafa çalışıyor diyoruz. Ama bilimsel olarak baktığımızda kafa hangi alanda çalışıyor. Yani hangi ürünü ortaya koyabiliyor belki ona bakmak lazım. O nedenle yani üstün zekâ ve üstün yeteneği çocukluk ve yetişkinlik olarak ayırabiliriz. Birinin genel öğrenme kapasitesi, bir diğeri ise genel öğrenme kapasitesinin herhangi bir performans alanında olgunlaşması diyebiliriz yani. ÖÜ3: Tabi bana göre derken bunu hani sadece kendim değilde, okuduklarımla, gördüklerimle, yaşadıklarımla bir tanım yapmak icap ederse; şimdi üstün yetenek ve üstün zekâ kavramlarını birlikte kullanmamıza rağmen aslında ikisinin birbirinden farklı olduğunu, yeteneğin içinde de zekânın var olduğunu, ama yeteneğin içerisinde psikomotor becerilerinin de, hani kabiliyet deriz biz, onun da olduğunu, aslında ben şöyle düşünüyorum. Zekâ, çok boyutludur, yeteneğin içinde de zekâ ile birlikte beceri de vardır.
Öneriler	<i>Gruplama/ Etiketleme Yapmama</i>	1	ÖÜ7: Şimdi eskiden zekâ bölümlerini kullanıyorduk. Diyordu ki geçerli güvenilir ölçeklere göre standartlaştırılmış ölçeklere göre + 2 standart sapmanın üstünde olan çocuklar grubudur üstün zekâlılar üstün yetenekliler diye. Ve kendi içinde de alt dilimlere ayırıyorduk bunları işte parlak çocuklar, üstün yetenekli çocuklar üstün zekâlı çocuklar ve dâhi çocuklar olmak üzere. Dörtlü gruplama yapıyorduk. Bu bir yerde grupları bir yerde ayırma daha çok çocukların ötekileştirmesine yarar sağlayan ya da zararlarına olan bir yaklaşım zekâ bölümlerini esas alarak sınıflandırma. Çünkü 130 zekâ bölümünün bir anlamı yok. 130 ne demek yani? Çocuğun nasıl öğrendiği yetenek alanlarının ne olduğu fakat bununla ilgili çok fazla bir şey vermiyordu.
	<i>Erken Yaşta Eğitim</i>	1	ÖÜ7: Yetenek alanlarındaki eğilimlerine bakıyorum ben artık çocukların. Çünkü üç yaştan itibaren çocuk aşağı yukarı hangi alanlara eğilimi olduğunu yavaş yavaş gösteriyor. Tabi bunda ana-babanın koymuş olduğu ortama sunduğu artılar var. Örneğin benim toruna annesi sayıları öğretiyormuş annesi babası sayılar üzerinde duruyormuş. Bu birdir bu ikidir diye. Daha bir buçuk yaşında bile değil. Bakıcısı da renkler üzerinde duruyormuş. Dedim ki yani mantık matematiksel zekâyı geliştirmek için elinizden geleni yapıyorsunuz. Yani ne girdi verirsiniz çocuğa o yönde gelişim gösteriyor. Zaten erken müdahale erken eğitimin önemi oradan çıkıyor. Niçin? Artık üstün zekâ üstün yetenek deha dediğimiz noktalarda daha çok çocuğun gelişim profillerini kullanma esas olmaya başladı. Öyle de olmak durumunda. Çünkü çocuk tüm alanlarda hızlı gelişmiyor. Mümkün değil. O zaman tüm alanlarda hızlı gelişmiyorsa bu alanları birbirleri ile uyumlu hale getirmek görev olmak durumundadır diye düşünüyorum. Zaten ailelere söylediğimde “bakın şu alanlarda şu kadar hızlı gidiyor ama şu alanlarda da desteğe ihtiyacı var” bakın hiç tercihi olmamış işte bir sene şunları şunları yapın bir sene sonra bir daha bakalım eğilimine diyoruz. Aşağı yukarı 15 yaşında belli oluyor çocuğun zekâ alanlarındaki düzeyi, 15 yaş düzeyinde ortaya çıkıyor. O zaman 15 yaşa kadar bizim ortama çocuğun kendini sinayabileceği değişik etkinlikleri sunmamız değişik girdileri vermemiz her petekten bir bal almasına fırsat tanımamız gerekiyor. Bu da oldukça zor pahalı bir yaklaşım.
<i>Dönem Farklı Yönlendirme</i>	<i>Dönem Alanlara</i>	1	ÖÜ7: 15 yaşa kadar bizim ortama çocuğun kendini sinayabileceği değişik etkinlikleri sunmamız, değişik girdileri vermemiz, her petekten bir bal almasına fırsat tanımamız gerekiyor. Bu da oldukça zor pahalı bir yaklaşım. Her aile bunu yapamıyor. Tamam o zaman çocuk bir müzik eğitimine başlasın, bir süre sonra çocuk diyor ki tamam ben piano çalmayı öğrendim artık daha fazla piano çalmak istemiyorum diyor. Ya da şunu yaptım diyor. Tabi birde üstün yetenekli çocukların doğasında olan bu “maymun iştahlılık” daldan dala atlama da aileleri zor duruma sokuyor. Ama diyoruz ki çok öyle haftalık haftalık yapmayında belirli bir dönem odaklansın ama ondan sonra derinlemesine dokuz yaşında kara deliklere gitme yerine başka bir tarafa kaydırma yönünde sizin elinizde olsun diyoruz. Onun için birde şu var. Yetenek daha kapsamlı üstün yetenek kapsamlı ve herkeste olan bir şey. Bunun ne düzeyde olması önemli. Yoğun bir özellik gösterdiğinde üstün yeteneklilerin bir kısmında ortalama çevresinde olupta bazı alanlarda üste çıktığı zaman zekâ ortaya çıkıyor.

Tablo 30

YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama	<i>Tanılamanın Yeterliliği</i>	1	<i>YLDA3:</i> Bizdeki tanılamaya baktığımızda aslında var olanlar çok uyumuş dışarıdan baktığımızda. Öğretmenin aday göstermesi var. Taraması var. Bireysel değerlendirmesi var. Daha sonra öğrenciyi programa alıyoruz. Birçok tanılamaya uygulamalarında da var olan şey aslında. Aday gösterme, tarama, ölçme ve kabul diye gidiyor, dört basamaktan gidiyor. Türkiye'ye bakın bunlar var.
	<i>Tanılama Aşamaları</i>	2	<i>YLDA7:</i> İşin özünde böyle bir program var. Diğer aşamaları ise hani doğrudan belli zaman dilimine sıkıştırılmış işte merkezi sınav ya da işte Wechsler Ölçeği (WISC-R) bir zekâ testi, bu hani ekonomiktir, maliyetlidir, daha hızlıdır tanılama yapmak istiyordur.
Tanılama Sorunları	<i>Tanılama Yetersizliği</i>	1	<i>YLDA1:</i> Şöyle yeterli bulmak anlamında özellikle ben kendim okul öncesi alanında çalıştığım için okul öncesi tanılama da yetersizlik olduğunu düşünüyorum.
	<i>Tanılama/Program Uyumsuzluğu</i>	1	<i>YLDA3:</i> Var olan bir programa öğrenci seçmek. Bu birazcık baktığımızda öğrenci dışlayan programı kutsayan çok bir şeymiş gibi oluyor. Ama bir programa üstün yetenekli çocuğu koyduğumuzda ve o programdan üstün yetenekli çocuk bir fayda sağlamıyorsa çocuk için bu çok hoş bir şey değil. Program içinde çok hoş bir şey değil. Dolayısıyla programla öğrenci arasındaki uyumun sağlanması açısından çok detaylı verilerin toplanması lazım.
	<i>Kurumlar arası Tanılama Farklılıkları</i>	1	<i>YLDA2:</i> Tanılamanın neden yapıldığı ile ilgili tanılamayı yürütenlerin kafasında net değil. Öğrenciyi, tek amaç öğrenciyi belirlemek. Hani 130'un üstündeki adamı almak. Aslında bizim tanılamadaki asıl tanımımız şu aslında. Bizim burada çok şey olan.
	<i>Öğretmenin Aday Göstermesi</i>	3	<i>YLDA7:</i> Geçen gün öğretmen arkadaşlar belli aday gösterme formları doldurarak yapıyorlardı. İşin temelinde burada bir sıkıntı yaşıyoruz. Bugünlerde bir araştırmacı arkadaşla, öğretmen aday göstermesi üzerine bir meta analiz çalışması başlattık. Yakın zamanda bitireceğiz. Ve yakaladığımız bütün araştırmalar şunu söylüyor. Öğretmenler aday gösterme konusunda tamamen başarısızlar.
	<i>Ölçme Araçları Sorunu</i>	3	<i>YLDA6:</i> Hani yine biz kültür olarak kendimiz harekete geçmemiz gerektiğini düşünüyorum. Kendi kavramlarımız üzerinden tanılamaya gidilmesini istiyorum ... Dolayısıyla hani biz yerli araştırmacıların birazcık daha tanılama noktasında da bir şeyler yapması gerektiğini düşünüyorum. Hani şimdi Milli Eğitim'inde sanırım özel eğitim geliştirme kapsamında 3 tane testi aldığını biliyorum. Ama ben mesela o testlerin hani son çalışmalarını çok merak ediyorum.
Tanılama Nasıl Yapılmalı	<i>Alana, Yaşa ve Kültüre Özgü Tanılama</i>	3	<i>YLDA2:</i> Bilim ve sanat merkezlerinde daha genel başlayıp, daha sonra alanlara ayırıyorlar yanlış biliyor da olabilirim. Bildiğim bu şekilde ... Bizim yaptığımız şey ÜYEP'te. Benimde aklıma yatan alana özgü şey. Bizimkinin de iyi tarafı alana özgü yapmamız ama sınırlılıkları olabiliyor ... Burada da aslında az önce kast ettiğim şey biraz yapılmaya çalışılıyor. Küçük yaş grubunda benim kast ettiğim benzer bir şey çıkış noktası olarak, ama benim kastettiğim şey çocuk çok daha küçük, okul öncesini kast etmişim. Dolayısıyla mesela bunun zor olduğunu düşünüyorum biraz alana ayırırken.
	<i>Çoklu Aday Gösterme</i>	1	<i>YLDA7:</i> Ya da yapabiliyorsak sadece öğretmene bağlı değil de çoklu aday gösterme dediğimiz akran, bireyin kendi kendine aday göstermesi; en azından tek bir kanaldan değil de birkaç farklı kanaldan yürütmemiz gerekiyor.
	<i>Süreç Değerlendirme</i>	1	<i>YLDA7:</i> Yani sistematik, düzenli öğrenci ürün dosyaları, MEB'in e-okul sistemi var verileri sakladığı, sürekli olarak taramaların yapılması çok daha mantıklı olabilir bugün yapılan uygulamalara göre.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Üstün Yetenekliler ve Eğitimi	<i>Kavram</i>	1	<i>YLDA8:</i> Oldukça evet en azından kavrama ilişkin bir farkındalık gelişti. Çünkü şimdi nasıl otizme yönelik inanılmaz bir sosyal çalışma var ve otizmle mesela herkesin kulağında bir aşinalık var. Çünkü bütün özel kurumlar birçok şeyi bunu sürekli olarak kullanıyor. Üstünlükte böyle dikkat çekici bir kavram oldu son 10 senedir. Fakat tabi bunun bize birçok handikabı oldu. Çünkü en ufak gelişimsel bir farklılık izleyen bütün veliler, öğretmenler çocukların üstün olduğunu düşünmeye başladı.
	<i>Devlet Kurumları</i>	2	<i>YLDA9:</i> O yüzden tabi ki devletimizin bir okulu olmaması bizim için çok acı verici bir şey. Çünkü bir sürü çocuk geliyor. Ve ne kadar özel okullar olsa da bizim için bence daha devlet politikasının uygulandığı kontrolün olabildiği bir devlet okulunun bu anlamda olması çok anlamlı. Yani çocukları yönlendirebileceğimiz kısacası bir yer yok.
	<i>Özel Kurumlar</i>	1	<i>YLDA8:</i> Onun dışında son yıllarda ciddi bir şekilde işte bu kavrama yönelik bir algı da farklılık var. Bu çok anlamlı. Ama biraz da bunun şey özellikle özel kesim tarafından biraz fazla ticari amaçlı kullanıldığını gözlemliyoruz ve o alanda bayağı üzüntülüüz, kaygılıyız. Çünkü çok kullanılmaya açık bir alan yani velilerin çok büyük bir açığı. Hani ne yapabilirizi kesinlikle tam o soruya da cevap ararken hep ticari kaygılı firmalar çıkıyor karşımıza. Bununla ilgili dernekler şeyler.
	<i>Kurumların Alanları Çeşitlendirmesi</i>	1	<i>YLDA2:</i> Biz burada matematik fen alanında çalışıyoruz. Ama bu programın bir alternatifi sosyal bilgiler alanında, dil alanında, güzel sanatlar alanında hali hazırda yok. Bizde yapmadık. Bir başka üniversite de keşke olsa, bence ne kadar çok kurumda tanılama eğitim programı olursa o kadar iyi.
	<i>Akademik Sorunlar ve Politik Gelişmeler</i>	1	<i>YLDA9:</i> Bu doğal olarak eğitim politikası, üstün zekâlıların eğitime bakışla ilgili. İşte elitizm eleştirileri, bu sadece Türkiye’de olan bir tartışma değil tüm dünyada da olan bir tartışma ... Yani eğitim politikacıları açısından da yukarıdan da bir destek olduğunu ama bu alanın kendine özgü zorluklarından dolayı ilerlemenin istediğimiz gibi olmadığını görebiliyoruz ... Buradaki eksiklikler yetişmiş eleman sayısı önemli bir eksiklik. İşte akademisyen sayısı yetişmiş önemli eksiklik ... Üstün yeteneklilerin eğitime bakış yani bu esasında ilk çözülmesi gereken problemlerden birisi bu.

4.3. Paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

4.3.1. Milletvekillerinin Görüşleri

Tablo 31

M'nin Genel Görüşleri Hakkındaki Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Üstün Yetenekliler	Üstün Yeteneklilere Karşı Farkındalık	1	<i>M1:</i> Türkiye bu konuyu önemsiyor, bu sevindirici bir durum. Yaklaşık 10 yılı aşkın bir süredir bu konuya hem kamuoyunun ilgisi hem de belki kamuoyu vasıtasıyla siyasilerin de ilgisinin olduğuna bizzat şahittim. Bizim Vakıf kurduğumuz sene işte 1994, o zamanlardan başlayarak Cumhurbaşkanları, Başbakanlar, Bakanlar ve siyasetçiler, milletvekilleri bu konuya ilgi gösterdiler. Yapılan toplantılara çoğunlukla katılındı. Son meclis araştırma komisyonu çalışmalarında da gördük ki, partiler bunu diğer konuların dışında hani siyasi çekişmelerin dışında bu konuya özel önem verilmesi gerektiğini hep birlikte dile getirdiler, söylediler. Araştırma komisyonu da çok uyumlu bir araştırma komisyonu oldu.
	Üstün Yeteneklilerle İlgili İlerleme Kaydedilmemesi	1	<i>M1:</i> Fakat mesafe, katedilen mesafeye baktığımız zaman maalesef önemli bir yol katedemediğimizi görüyoruz. Hala belirsizlikler var. MEB'in bu konuda niyetleri var. Başka Bakanlıklarda da benzer niyetler var. Ama Türkiye'de daha ilan edilmiş bir program, programın belli bir süre uygulanmasından sonra o programı dönük eleştiriler, öneriler bunlar olması gerekirken, bunların henüz olmadığını görüyoruz. Türkiye'ye de siyasi tablo hani çok hızlı değişen hep siyasi konuların gündemde olduğu, özellikle halkın daha çok mecburen ilgisini çeken konular işte güvenlik meseleleri, terör, dış ilişkiler, ekonomi bunlar daha ağırlıklı bir şekilde ülkenin son yıllarda gündeminde olduğu için hükümet iyi niyetli bu konuya yaklaşmak istemesine rağmen henüz arzu ettiğimiz noktanın daha çok çok başlarındayız.
	Üstün Yetenekliler Alanının Gelişimi	1	<i>M1:</i> Ama şöyle bir şeyden de bahsetmemiz lazım. Bu konunun hem gündeme geliyor olması, kamuoyunda daha fazla dikkate alınıyor olması, hem de bahsettiğim gibi ailelerin, Türkiye'de yaşayan vatandaşlarımızın bu konuya önem veriyor olması bir yandan da bu konu ile ilgili girişim yapma hevesinde olan kişi ve kurumları da harekete geçiriyor. Bunun riskli tarafları da var. Bu çünkü çok suiistimale açık, istismar edilmeye çok yatkın bir konudur. Dolayısıyla devletin bu konuda hem program ilan etmemesi hem de bu program çerçevesinde buna ilave olarak bazı denetleyici mekanizmalar getirmemiş olması ileri de bu konuyla da ilgili bir hüsrana tablosu maalesef yaratabilir ... Hiçbir ülke diğer ülkelere göre bu konuda ekstra bir avantaja yahutta dezavantaja sahip değil. Olağanüstü farklılıklar dışında, her ülkenin üstün zekâyı veya üstün yeteneğe sahip potansiyeline baktığımız zaman şu meşhur çan eğrisi çıkıyor. Ortalama zekâyı veya yeteneğe sahip insanlar en çoğunlukta oluyor, ileri de derecede ya da daha düşük düzeyde olanlarda o bildiğimiz meşhur eğri biçimde dağılıyor. Dolayısıyla Türkiye 'de de var olan çocuklarımızın, gençlerimizin aynı oranda sahip olduğumuzu akıldan çıkarmamız lazım.
	Tanılama	1	<i>M1:</i> Üstün zekâ yeteneğe sahip olan çocuklarımızın gençlerimizin bir an önce tespit edilmesine dönük çalışmalar yapılmalı ve bu tespitten sonra -tespit tamamen bilimsel kriterlere uygun olmalı, şehircilik, bölgecilik, siyaset gibi faktörlerle kayırmanın ve yahut yanlış değerlendirmenin kesin olmadığı tamamen bilimsel kriterlere dayalı bu çocuklar tespit edilmeli-.
	Destekleme/İzleme	2	<i>M1:</i> Bunlar desteklenmeli, desteklenme sürecinde hem kendileri hem belki aileleri takip edilmeli ve daha sonraki dönemlere ışık tutacak bir veri elde edilmeli, bunun için ailelerin yapması gerekenler var, okuldaki yönetimlerin okuldaki öğretmenlerin yapması gerekenler var ve tabi ki de devletin kurumlarının, dolayısıyla devletin kurumlarını harekete geçirecek olan siyasetinde yapması gerekenler var.
	Üstün Yeteneklilerin Önemsenmemesi	1	<i>M2:</i> Türkiye'deki bütün konuşmalar tabi ki bir savaştan çıkmış, gariplik, öksüzlük, yetimlik ifadelerinin çok ayyukta olduğu ve nerede ise bütün konuşmalarımızın açlığı ve yokluğu gidermek üzere konuştuğunuz bir Cumhuriyet dönemi. Her şeyi yeniden inşa ediyorsunuz. Ve bu arada pozitif gibi konuştuğunuz her şey lüzumsuz ve konunun pastası gibi oluyor. Hatırlarsınız bu konuyu da biz çalışırken mecliste falan ne demişlerdi bize. Onca aç çocuk var bunca yoksul çocuk var, onca okumayan çocuk varken siz taktınız kafayı üstün zekâlılara. Mesela onu bir problem olarak görmüyor. Bunu zaten kendiliğinden bir avantaj olarak görüyor. Ama bu avantajının da çocukta bir mağduriyet olduğunun farkında değil.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Diğer Görüşler	<i>Ailelerin Eğitimi Önemsemesi</i>	1	<u>M1:</u> Türkiye nüfusu işte genç nüfus potansiyeline sahip ve aileler eğitime önem veriyor, aileler kendi çocuklarını, yakınlarını, akrabalarını, torunlarını eğitim açısından daha iyi noktaya gelmesi açısından her tür fedakârlık yapmaya hazır. Yani başka ülkelerle kıyasladığımız zaman Türkiye’de çocuklara, gençlere dönük yatırım duygusu çok fazla. Her tür fedakârlığı yapmaya hazır olan anneler, babalar, abiler, dayılar, amcalar var, bu da Türkiye için bir avantaj.
	<i>Farkındalığı Arttırmak İçin Yapılanlar</i>	1	<u>M2:</u> Türkiye farkındalık açısından tavan yapmış durumda. Yaptı, yaptı ama doğal bir süreç. Önce farkındalığınız artacak bir şey yapalım diyeceksiniz. Herkes bir şey yapmaya kalkışacak ama mutlaka kamu yönetimi bir havuç gösterecek yapanlara. Yapmak için bir motivasyon verecek. Çok istisnai kimliklerdir insanların bir itibar kazanmadan para kazanmadan bir motivasyon yükselmesi, vardır bu insanlar ama çok istisnai kimliklerdir. Eğer genelde bir hareketlilik yaratmak istiyorsanız teşvik alanı oluşturmak zorunda. Bunu devlet oluşturdu. Bir kere bu 2013-2017 strateji belgesi en büyük motivasyonlardan birisi idi ... Bakın dünyada çalışırken artık literatür ve çalışma olarak artık Türkiye’ye dönüp bakıyor, çok hoş bir şey bu.
Komisyon	<i>Girişimler</i>	1	<u>M1:</u> Araştırma komisyonunda aslında neler yapıldığını anlamaya çalıştık. Bölük pörçük iyi niyetli birtakım girişimlerinin olduğunu farkındayız.
	<i>Komisyonun Kurulması</i>	1	<u>M2:</u> Buraya nasıl geldiğimizin temelinde esas yatan yaptığımız kamuoyu yoklamaları idi. TBMM tarihinde ilk defa bir araştırma komisyonu soyut bir konuyu çalışıyordu, soyut konuyu da MEB, Aile Bakanlığı, TÜİK’le birlikte bunu sokakta ölçtü, biçti test etti. Anketlerini yaptırdı ve önümüze bir sonuç çıktı. İkinci dönemde geldiğim de bu yetmedi. Sonuçları görünce bir şey daha çalışmamız gerekiyordu bizim.
	<i>Komisyon Üstün Yeteneklilerin Dahil Edilmesi</i>	1	<u>M2:</u> Ama bir yer eksikti. Üstün zekâlı çocukları kendi problemlerini kendi çözmüş gibi gördükleri için özel eğitim kavramının içinde ya da mağduriyet kavramının içinde yer almıyorlardı ve ihmal ediliyorlardı. İkinci komisyonun sonuçlarından birisidir. Çocuğun mağduriyetine sebep olan nedenlerden birisidir. Çıkınca mecliste bunu kabul edince bizim artık üstün zekâlılar ile ilgili bir komisyon kurma yolumuz açılmıştı. Farkındalığımız artmıştı. Çünkü beslenmede yetersizlikle ilgili olan çocuklarda nasıl maddi ve hukuki sorumluluklarımız varsa zihinsel de yetersizliğin bir sorumluluğu olmalıydı ... Üçüncü döneme geldiğimizde halkayı tamamladık ve araştırma komisyonunu kurduk.

Tablo 32

M'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Ülkemizdeki Tarihçesi Hakkındaki Görüşlerine Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tarihçe	<i>Üstün Yeteneklilerin Yurt Dışına Gönderilmesi</i>	1	<i>M1:</i> Ya bu alanın gelişimi ile ilgili daha önce yıllarca önce işte İdil Biret ve Suna Kan örneğinde olduğu gibi az sayıda üstün yeteneğe üstün zekâyâ sahip olan insanlarımız desteklenmişler. Yurt dışı programlara yollanmışlar. Ama bunların şöyle bir arşivine baktığımız an o kadar az sayıda bir tablo ile karşı karşıya kalıyoruz ki bu çok üzücü bir durumdur. Bunun her sene artarak gelişmesi gerekir. Bu programlardan bu desteklerden yararlanan bilim insanlarımız, sanatçılarımız, düşünürlerimiz kendinden sonra aynı programda yer alan gençlere örnek olmalılar. Ve tüm ülkeye de aslında örnek olacak tabloları sergileyebilirler. Bu sayının az olması düşük olması beni çok üzmüştür.
	<i>Üstün Yeteneklilerin Konusunda Fikir Birliğinin Olması</i>	1	<i>M1:</i> Ama baktığımda her dönemde yani bu konu öyle ki hiç kimsenin itiraz etmediği bir konu. Zaman zaman dünyadaki bazı gelişmelere dönük gelişmeler Türkiye’de de olsun dendiğinde fikir ayrılıkları olabilir ya şu an Türkiye’nin önceliği değildir. Türkiye’nin önceliği budur gibi kimi siyasi nedenlerle kimi başka nedenlerle fikir ayrılıkları olur ama üstün yetenek ve üstün zekâ konusunda her zaman bu konu ilgi görmüş, bu konunun desteklenmesi konusunda hiç ters bir görüş ortaya atılmamış ama nedense mesafe kat edilmemiş. Acaba tartışma olsa daha mı iyi olurdu yani, birilerinin hayır deyip birilerinin evet deyip alıp bunu daha sahiplense daha mı iyi olur diye aklıma gelmiyor değil.
	<i>Üstün Yeteneklilerle İlgili İlerleme Kaydedilmemesi</i>	1	<i>M1:</i> Herkes hem fikir olduğu halde niye ilerlemiyoruz bu zekice çözüm bulunamayacak bir soru gibi karşımıza çıkıyor. Yani niyet var, ama ortaya konan somut bir program yok.
	<i>Üstün Yeteneklilerin Heba Edilmesi</i>	1	<i>M1:</i> Bir de hani üstün yetenekliyi tespit ettiniz üstün zekâyı tespit ettiniz. Bunlar genellikle şu an maalesef hep sınava dayalı bir eğitim sistemi hep sınava dayalı ve sınavda başarılı olan çocuklarımızın çoğu hakikaten üstün zekâyâ sahip çocuklar olabilirler. Ama sınavda başarılı olup üniversiteye en üst sıralarda giren öğrencilerimizin daha sonra hem üniversitedeki öğrenim hayatına hem de üniversiteden mezuniyetlerine baktığımızda onlardan beklenen o çocukluk gençlik yıllarındaki başarıyı devam ettiremediklerini sürdüremediklerini görüyoruz. Bu da hani eldeki insan kaynağının heba edilmesi anlamına geliyor.
	<i>Eğitimde Yanlış Yaklaşımlar ve Buna Yönelik Düzenlemeler</i>	1	<i>M2:</i> Çünkü çocuk yaşı geldiğinde ve idraki arttığında her şeyi çok kolay öğrenebilen bir yaratıktır. Zaman zaman Türkiye bunu fark etmiş. Fark edince özel yasalar çıkarmış ama sürdürülebilirliği yok. Çünkü yetenek dediğimiz şey daha belirgin fark edilebilirken, müzik yeteneği diğerlerinden çok daha rahat ayırd edilebilirken, spor yeteneği daha somut ölçülebilir olurken daha soyut olan zekâ dediğimiz testlerle ölçülen şey hepimiz şahit olduk ki kurslarda öğretilmeye, bazı hocalar tarafından testlerin satıldığını ve hala da ısrarlıyım şu anda yapılan testler çocukların gerçek durumlarını yansıtmamaktadır.
	<i>Fen Liseleri</i>	1	<i>M2:</i> Birileri bu çocukları herhalde fen liselerine alıp ateşler yakıp imha etmek için ahıyorlar demişti. Çünkü Türkiye’nin ilk 500 bin çocuğunu bir okula alıpta bir cezaevindeki çocuğa gösterdiğiniz ihtimamı göstermezseniz adama gülerler. Cezaevindekilere gösterilmesin anlamına gelmiyor bu. Cezaevi çocuğun hayatında bir sonuçtur, sokakta ayağına top vermediğin çocuğun cezaevine girdikten sonra meşin topla buluşturmak, sokakta bir basket potası dikmediğin mahallede suça itilen çocuğu cezaevine gelince spor akademilerinden gelen hocalarla eğitmek, fen lisesinde 300 çocuğa bir müstahdem düşerken cezaevinde bir çocuğa müstakil oda, bir buçuk müstahdem düşmesini sağlamak cinayettir. Kimse kusura bakmasın ... Ama fen lisesinden çıkani kendi akademik alanda eğitimine sınavsız gönder. Fakat daha sonra tabi siyasetçiler sağ olsunlar bizim oraya da açılsın, şuraya da açılsın deyince niteliğini düşürmüşler. Sınavın kalitesi düşmüş. Fen lisesi zeki ve yetenekli çocukların eğitildiği bir yer olmaktan çıkıp herkesi üniversite sınavına mahkûm edilen hale gelmiş ve hedefinden sapmış.
	<i>BİLSEM</i>	1	<i>M2:</i> Şimdi bir de BİLSEM’imiz var. Kuruluş niyeti son derece iyi. Kurguları güzel. Ama hiçbir üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu normal zekâlılarla eğitmezsiniz. Kolaylaştırıcılık yapabilirler. Ama her zekâ kendinden daha iyisi ile karşılaşmak ister. Resim öğretmenliği her zaman ressamlık anlamına gelmez. Resim yeteneği olan bir çocuğu kolaylaştırıcısı resim öğretmenidir. Ama ustası ressamdır. Eğer BİLSEM’de siz çocukları ressamla buluşturamıyorsanız vaktini alıyorsunuz. Eğer matematik yeteneği iyi olan bir çocuğu bir matematikçi ile buluşturamıyorsanız çok anlamsızdır BİLSEM. Hafta sonu kursları gibidir. Çocuğun hayatından alınmış bir bölümdür. Çocuk BİLSEM ortamında eğitim almalı ama kesinlikle burada hocalardan ve 657 içinden olmamalı, şunu demek istiyorum. Mesela mesai saati olmayacak. Birazda gönüllülük esası olacak. Sabah sekiz akşam beşte biten bir BİLSEM olmaz. Saat dokuzda arar bu çocuk. Çünkü sana sormazsa ana babasına soracak.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Genel Görüşler	Üstün Yeteneklilerin Uyum Sağlayamaması	1	<i>M1:</i> Aslında zekâyı uyum gösterebilme yeteneği olarak ta tanımlıyoruz. Ama bazen üstün zekâlı insanlar kendi yanlarında bulunan benzer arkadaşları tarafından sınıfta olsun iş yerinde olsun, herhangi bir kurumda olsun dışlanabiliyorlar. Onların bazı özel ilgi alanları veya özel eğilimleri maalesef onlara olumsuz değerlendirme olarak geri dönebiliyor. Bir konu üzerinde çok düşünen, çok soru soran, çok yorum yapan çocuklar, gençler, öğrenciler ülkemizde maalesef çoğu zaman desteklenmiyor ... Belki kafalarının dolu oluyor olmasına, kafalarının farklı çalışıyor olmasından ve onların bu değerleri anlaşılmayıp zaman zaman toplum dışına, sosyal hayatın dışına itildiği, arkadaşları tarafından hor görüldüğü yani belki muazzam bir zekâyı sahip ama bu zekâ öğretmenleri ve arkadaşları tarafından anlaşılmadığı zaman çocuk üzerinde bir yıkım, psikolojik bir yıkım ve yararlanacağımız bir yerde onun tam tersine ruhsal açıdan hatta fiziksel açıdan problemli insanlar haline dönen, maalesef vakalarda var.
	Öğrencinin Odak Noktası Olma Gerekliliği	1	<i>M2:</i> Devleti yapılandırırken yapıyı çalışanlarımızın memnuniyeti ile hizmet verdiklerinizin memnuniyeti arasında bir çelişki hasıl olmaması lazım. Ben yetişme boyunca yani eğitim boyunca eğitim alan birisi olarak benim memnuniyetimden ziyade beni eğitenlerin memnuniyetini düşünen bir yapı ile karşılaştım okullarda. Yani öğretmenin mutluluğu benim mutluluğumdan daha önemli idi. Okul müdürümün güvenliği benim güvenliğimden daha önemli idi. Duvarların kirlenmemesi benim mutluluğumdan daha önemli idi. Ben bu yapı ile karşılaştıkça zaten dehşet oluyorsunuz. Bütün çocuklarımız bugün mesela bütün eğitim politikalarını ve eleştirilerini yaparken siz bugüne kadar bana bir tek cümle söyleyebilir misiniz ki öğrenci memnuniyeti, eğitim güvenliği, çocuğun sınıftaki güvenliği ve mutluluğu? ... Kaç öğretmen, kaç lira eş tayini, kaç öğretmen alacağız? Eğitimi biz hizmet verenin memnuniyeti üzerinden konuşuyoruz. Bunlar konuşulmayacak anlamına gelmiyor ama konu bu değil. Konu eğitimse burada tek bir kişinin eğitimi ve memnuniyeti söz konusudur o da çocuk.
	Zekâ Testlerinin Gerçeği Yansıtması	1	<i>M2:</i> Daha soyut olan zekâ dediğimiz testlerle ölçülen şey hepimiz şahit olduk ki kurslarda öğretilmeye, bazı hocalar tarafından testlerin satıldığını ve hala da ısrarlıyım şu anda yapılan testler çocukların gerçek durumlarını yansıtmamaktadır. Çünkü hiçbir test çocuğun duygu ve motivasyonu ile yansımadağı zaman testlerle sonuç alamazsınız. Elimizde reçete gibi dolanan bilmem IQ şeyleri bulunuyor. İşte kamunun destek verip şey yapamayınca yol alamayınca bu konuyu yokmuş gibi farz etmiş.
	Eğitim Eşitliği	1	<i>M2:</i> Herkes eşit şartlarda alsın. Eğitim eşitliğini herkese aynı şeyi öğretmek olarak almış. Halbuki eğitimdeki eşitlik herkesin ihtiyacı olanı alabildiği oranda almasıdır. Yani beş yaşındaki çocuğu yirmi yaşındaki beden gibi beslerseniz ölür. Ama yirmi yaşındaki adamı da beş yaşındaki gibi beslerseniz aklıktan ölür. Zihinsel beslenme ve öğrenmede böyledir. O yaşı hadi şimdi bunu öğreneceksin diye zorlamak kadar abesle iştiğal diye bir şey yoktur. Birisinin bir süre sonra çakraları açılır onu öğrenir. Bu sene edebiyat okumak istemez. Bu sene şiir okumak istemez. Hayır bu sene senin mefaülü öğrenme zamanın. Ve siz ölçmeleri ve değerlendirmeleri testleri bunun üzerinden yaparsanız.
	Üstün Zekâ ve Yetenek Kavramı	1	<i>M2:</i> Bu çocuklar normal değildir anormal davranışlar sergilerler. Çünkü herkes akranlarına benzer davranışlar beklerken bu akranına benzer davranışlar göstermeyen çocuğun tanımı anormal çocuktur. Bir de bu doktorlar her davranışa bir hastalık ismi koymak istiyorlar. Şimdi bu üstün zekâ ve üstün yetenek kavramları bu üstünlük ifadesi orada bir pozitif alan yarattı diye çocukların kendileri hiç bunu kullanmazlar zaten. Çocukların bunlar umurunda olmaz.
	Kavram Kargaşası	1	<i>M2:</i> Aslında gerçekten zeki çocukta ukalalık yoktur. Kibire yakın bir şeyi vardır özgüveni vardır. Ama bu ukalalık değildir. Birisinde ukalalık varsa ailesinden genetik olarak kalmış terbiyesizliktir. Çünkü zekâ adamı empati kuvveti fazla olduğu için merhamet duygusu fazla olduğu için çalışmayı ona ne diyorlar şimdi uğraş terapisini çok yaptığı için bu çocuklarda bunlar olmaz. Bu kavramlar popüler oldu kullanılır oldu. Satılır oldu. Ben kısa vadede popüleriteyi kullanacak kişilerin avantajlı olacağını ama uzun sürede bu çocukların menfaatine döneceğini. Çünkü konuşulmayan ve satılmayan hiçbir şey gelişmiyor. Bunu alınıp satılır hale getirmesek bunu yaşanır kılamayız demiştik o zamanda da.

Tablo 33

M'nin Ülkemizdeki Üstün Zekâlı ve Yetenekli Eğitiminin Dünyadaki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Var Olan Durumlar	<i>Ülkenin ve Dünyanın Üstün Yeteneklilere İhtiyacının Olması</i>	1	<i>M1:</i> Yani bu insanların bulunması, değerlendirilmesi topluma ülkemizde ve dünyaya kazandırılabilir insanlar olduğunun bilinmesi, onların önünün açılması gerekir ... Yani zekâ ekonomisi şu an aslında üzerinde çok durmamız gereken bir kavramdır. Dünyanın şu anda önde gelen çoğu şirketlerine baktığımızda hani sıfırdan yazılımla, bilişimle, teknoloji ile ilgili gelişmeler hem bizi etkiliyor hem ulusların güvenliğini, ulusların diğer uluslar üzerindeki rekabet gücünü belirliyor. Hem bu tür şirketler dünyanın en gözde en başarılı en verimli şirketleri oluyorlar. Ve dünyanın bütün ülkelerinden parlak beyinleri kendi şirketlerine alıp kendi ülkelerinin her tür hayatına katkı yapmalarını sağlıyorlar. Türkiye'nin bu konuda önemli bir potansiyeli var. Bu potansiyelinin değerlendirilmesinin muhakkak gecikmeden gerçekleştirilmesi gerekir.
	<i>Diğer Ülkelerde İhtiyaç Analizi</i>	1	<i>M1:</i> Eğitim içinde tahlil ettiğiniz zaman büyük devletler önce ihtiyaçlarını tespit eder. Güvenlik ihtiyacı var. AR-GE ihtiyacı var. Ona göre filmlerini çevirtir, müfredatını yapar, oyunlarını geliştirir. Yani toplumun bütün hücrelerini oraya kanalize eder. Orası gelişsin diye. Bunu büyük devletler yapar.
	<i>Diğer Ülkelerde Modeller</i>	1	<i>M2:</i> Amerika ile mukayese ettiğimde bir okulun eğitim modeli ile ilgili eğitim modelini mukayese etmiydim. Amerika'da çocuklar test malzemesi gibi kullanılıyor. O çocukların yetişmesi gibi bir derdi yok o adamın. Bir modeli geliştirmekle ilgili bir test alanı yaratıyor. Sonra sizde o modelleri burada falancanın bilmem ne modeli diye, bir bakıyorsunuz ki siz onu öğreninceye kadar adam onu terk etmiş gitmiş başka bir yere geçmiş. Bu konuda yine devlet ihtiyacına özel insan seçen şu anda en iyi durumda Rusya var, İsrail var bir de Kanada var. İhtiyacını belirleyip ona göre insan yetiştiren. En iyileri bir araya getirmekle ilgili bir organizasyon bir sır halinde oralarda gizli.
Yapılması Gerekenler	<i>Program Geliştirilmesi Gerekliliği</i>	1	<i>M1:</i> Yani bu insanların bulunması, değerlendirilmesi topluma, ülkemize ve dünyaya kazandırılabilir insanlar olduğunun bilinmesi, onların önünün açılması gerekir. Kimse gerekmez demiyor ama böyle programlar yok. MEB, TÜBİTAK bu konu ile ilgili kesin programlar başlatmalılar ve bunlar dediğim gibi hani siyasetten tamamen uzak, şehircilikten, bölgesellikten uzak tamamen bilimsel kriterlere göre seçilmeli ve bu seçilen çocukları da hani nasıl ülkeler, ülkemizde altın bulma, maden bulma, turizm, bacasız sektör diyoruz.
	<i>Ülkenin Başka Ülkelerle Karşılaştırılmaması Gerekliliği</i>	1	<i>M2:</i> Şimdi benim ülkemde böyle bir şey olursa benim kime ihtiyacım var? Kimlerle çalışacağım? Kamuda kimlerle çalışacağım? Üniversitede kimlerle çalışacağım? Bu anlamda daha genç bir Cumhuriyet. Daha iyi nesil, bir neslin okuma yazması yoktu, ikinci nesil okuma yazmayı öğrendi. Üçüncü nesil üniversite okuyor. Bundan sonraki nesil bizim hedeflediğimiz gibi olacak. Böyle düşüneceğiz dünya ile mukayese ederken, devletle mukayese yapamazsın. Başkanlık sistemi ile eyalet eyalet yönetilen Almanya ile Amerika ile Kore ile Türkiye'yi mukayese etmek komik olur. Çünkü Kore'de Seul'un Milli Eğitim Müdürü seçilerek gelen biri. İl Millî Eğitim Müdürü seçilirken diyor ki senin çocuklarının yeteneklerini geliştirmekle ilgili hakkettiği eğitimi vermekle ilgili sana şunları vaat ediyorum. Eğer onu yapmazsa bir daha ki dönem seçilmiyor. Mukayese edilmez. Mukayese etmeyelim. Biz kendi içimizde konuşalım.
	<i>BİLSEM-Üniversite İş Birliği</i>	1	<i>M2:</i> Her BİLSEM bir üniversite bir akademiye bağlanarak yalnız dikkatini çekerim eğitim fakültelerine değil. Üstün zekâ bir eğitim meselesi değil bir psikoloji meselesidir. Üstün zekâlı bir çocuğun öğrenmekle ilgili bir problemi yok ki zaten. Ama bu çocuğun iletişim, rehabilitasyon ve çevre ile ilişki kurma gibi deli gibi bir problemi var. Ama biz bunlara zamanında müdahale edemezsek şahsiyet kaybı yaşıyor. Suça itilmeler artıyor. Ya da dengesiz bir şey oluyor. İhtiyaçları ile motivasyon kısmını birleştiremezseniz kurnazlık kısmına geçiyor.

Tablo 34

M'nin Komisyon Çalışmaları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Olumlu Görüşler	<i>Komisyonun Uyum İçinde Çalışması</i>	1	<i>M1:</i> Ya komisyon kurulduğu andan itibaren önce endişem vardı. Komisyon acaba ne olacak? Diğer komisyonlardaki gibi kavga dövüş çıkmaya da sonuçta oradaki çalışmaları sahiplenme, üstlenme gibi bir tablo olacak mı diye endişelerim vardı. Ancak ilk toplantı anından itibaren gördüm ki çok uyumlu bir komisyon. Başta komisyon başkanı .. çok kutlamak gerekir. Çalışmalarını tamamen objektif bir biçimde yürüttü.
	<i>Komisyonun Sağladığı Avantajlar</i>	1	<i>M1:</i> Komisyon daha önce Türkiye'de yapılan çalışmalara dönük hem eleştiri getiren hem öneri getiren bir dolu kişiyi bize dinleme fırsatı sundu. Çeşitli ziyaretlerimiz oldu. Ben gönlüm şu, ayrılırken de öyle demiştim. Bu komisyon çalışmalarını kalıcı hale keşke getirebilsek.
	<i>Komisyonun Tekrar Kurulma Gerekliği</i>	1	<i>M1:</i> Mecliste şu an bulunan milletvekillerimiz gene benzer çalışmalar sürdürseler ve zaman zaman hani araştırma komisyonlarının nasıl kurulacağı bellidir. Ama bir belki gönüllü bir komisyon zihniyeti ile mecliste ki bulunan siyasilerimizin, milletvekillerimizin ayda bir, iki ayda bir bir araya gelip bu konuyla ilgili Türkiye'de neler yapılıyor izlemeleri ve sivil toplum kuruluşlarından bu konuya ilgi duyan diğer kişi ve kurumlardan da bu toplantılara katılımın sağlanması yönünde bir adım atılsa iyi olur diye düşünüyorum. Biz yıllarca önce 90'lı yıllarda bilgi ve bilgi teknolojileri grubu diye mecliste bir grup kurulmuştu. .. hocamız o zaman DSP milletvekili idi. Ve o grup ayda bir toplanır ve biz dışarıydık, milletvekili değildik. Ona rağmen o toplantıların o kurulların üyesi gibi idik. Mecliste toplantılar yapıldı, sonra ne mutlu ki mecliste hakiki bilgi ve iletişim, bilgi teknolojileri komisyon ismi olarak alt bir isim olarak komisyonun altına girdi.
Olumsuz Görüşler	<i>Komisyonun Beklentiyi Karşulamaması</i>	1	<i>M2:</i> Komisyon çalışmaları aslında benim çok ümitle girdiğim akademik dünyada daha etkin çalışmaları bulacağım bir çalışma, ama şok oldum. Çünkü karşıma gelenler istisnalar hariç bana yeni hiçbir şey çizmiyordu.
	<i>Komisyonun Sadece Tanılamaya Odaklanması</i>	1	<i>M2:</i> Durmadan bir teşhis edilmesi üzerine yani herkes kafayı bu çocukların tespit edilmesine, bizim tespit edilmesi ile ilgili derdimiz yok. Sokakta bakınca görüyorsun zaten. Özel bir test alanına gerek, ne zaman bir test alanına sokarsın ilgi alanlarını, motivasyonlarını görmek için, ruh dünyasında bir şeyler yakalamak istiyorsan yaparsın. Zaten çocuk bangır bangır bağıyor. Bunlar taktılar test test test. Hatırlarsın eski testler idi. Şimdi değiştirmişler ama ben hala yeterli görmüyorum. Bana hiç kimse şunu söylemedi. Çocuk yakaladığım seviye de kiminle çalışmalı? Hangi materyalle çalışmalı? Nereye gitmeli? Hiç kimse söylemedi bunu. Ben akademisyen değilim, eğitimci değilim psikologda değilim. Ne diyorum sana, bu çocuklar sınıfta eğitilmezler.
Öneriler	<i>Komisyonun Odak Noktası Olması Gerekenler</i>	1	<i>M2:</i> Bir öneri duymak istedim. Ya da çocuklar doğduktan sonra zihinsel gelişimlerini görmek. Çünkü doktor hep hastalık tespitine bakıyor. Diğerini gördüğünde yani eksisini gördüğünde reçeteyi yazıyor anneye, nereye gideceğini söylüyor artısını gördüğünde anneye ne yapacağını söylemiyor. Eksisini gördüğünde diyor ki falanca eğitim merkezine gideceksin oradan çocuğuna şu şu eğitimleri alacaksın diyor. İyi de fazlası var. Fazla bir şeyler yapıyor çocuk. Erken gelişmiş, hızlı öğreniyor, hızlı davranıyor dediğinde anneye sende çocuğuna şunları yap şunları yap veriyor. Demeyince elinde patlayan bir bomba gibi koskoca doktor bana diyor ki çocuğumun üstün zekâlı olduğunu fark ettiğimde koşa koşa Ankara'ya gitmek istedim diyor. Hocam niye Ankara'ya gidiyorsunuz anlamadım dedim. Şimdi bakın bir doktor, akademisyen çocuğunu zeki olduğunu fark ettiğinde Ankara'ya koşmak istemiş. Çünkü hep psikoloji şöyle: Birisi benim çocuğum için bir şey yapsın. Halbuki o çocuklar için bir tek bir şey yapacak olanlar var burnunun dibindekiler. Anneler, babalar, kardeşler, ablalar, komşular. Ama biz onlara ne yapmaları gerektiğini öğretmek zorundayız.

Tablo 35

M'nin Ek Görüşleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Öneriler	Herkese Görev Düşmesi	1	<u>M1:</u> Hepsini söyledim. Burada Cumhurbaşkanından, Başbakanına, Bakanlarından, iktidarda olsun, muhalefette olsun milletvekillerine, parlamento dışındaki siyasilere, üniversitelere, sivil toplum kuruluşlarına, ailelere, okullara, müdürlere, öğretmenlere hepimize topyekûn görev düşüyor. Bu hepimizi ilgilendiriyor. Hem bugünüümüzü ilgilendiriyor hem yarınımızı ilgilendiriyor.
	Üstün Yeteneklilere Fırsat Verilmesi	1	<u>M2:</u> Daha iyi düşünen, daha doğru düşünen, daha güzel düşünen insanlara ihtiyacımız var. Sadece dostumuz için değil sadece kendimiz için değil rakibimiz içinde aynı dileği temenni etmeliyiz. Hani aptal dostun olacağına akıllı düşmanın olsun derler. Kendi ülkemizde, komşularımızda, bütün dünyadaki insanların akıllarını, beyinlerini, zekâlarını daha iyi kullanabilmeleri temenni etmeliyiz. Ancak böyle olursa belki dünya hani var olan problemlerini yenebilir. Bütün problemlerin yenmesini beklemek belki çok hayalperestlik olur, ütöpik olabilir. Ama çözülebilecek sorunlarımız var, çözülebilecek sorunları çözecek beyinler çok fazla sayıda değil. Üstün yetenekli beyinler bunları düşünüyorlar, hayatımıza gelen bütün bu yenilikler, kolaylıklar deminde bahsettiğim gibi çok az sayıda insanın başlamasıyla, kıvılcımı yakmasıyla oluyor. Ama bir yandan da sevineceğimiz bir gelişme de teknolojinin artık bütün dünyaya yayılmış olmasıdır ... Sanatçılarımızın da yetişmesi, sanatçılarımızın kendilerini ifade edebilecekleri alanların artırılması, üstün yeteneğe sahip olan sanatçılarımızın önlerinin açılması, sanatın bütün dallarına hor görmeden, küçümsemeden bakılması gerekir. Bir ülke de düşünen insanın sayısı, sanata ilgi duyan insanın sayısı, hele sanat üreten, sanat yapan insanların sayısı ne kadar artarsa o ülkenin refah düzeyi artıyor.
	Eğitimde Fırsat Eşitliği	1	<u>M2:</u> Şimdi bu Anayasa'ya biliyorsunuz o zaman önermiş, çocuğun yüksek yararını yerleştirmiştik. Bu şu demekti. Çocuğun kendi yararı söz konusu olduğu zaman onunla ilişki her şeyin yararını ikinci plana gelmesi. Yani çocuk sınıfta öğretmensiz kalacaksa öğretmeninin eş durumundan tayini artık tali bir sebeptir.
Var Olan Durumlar	Ülkenin ve Dünyanın Üstün Yeteneklilere İhtiyacının Olması	1	<u>M2:</u> İntihar yasak değil mi? Kimsenin intihar etmesine izin vermeyiz. Etmesin diye saatlerce yalvarırız. Peki çocuğun intiharı nasıl olur. İşte bunları yapmadığımız zaman bu çocuk kendiliğinden intihar etmiş olur veya siz onu katletmiş olursunuz. Hani çocuklar geleceğimizdi. Böyle bir yaklaşımda değilim. Ben çocukların mutluluğu yani geleceğin çocuklarından ziyade bugünün çocukları ile ilgileniyorum. Bugünün çocuklarına ulaştığımız zaman yarının çocuklarına ulaşmış olursunuz. Şey sözünden nefret ediyorum. Gençler geleceğimizdir. Gençleri bugün yapan milletler kurtuluştadır, gençler geleceğimizdir deyip gençliği erteleyipte geleceğin menfaati gibi görenlerde zarardadır.

4.3.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlarının Görüşleri

Tablo 36

TTKB'nin Tanımlarının Kapsamı ve Etiketleme İçerip İçermediği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Etiketleme	Etiketlemenin (Tek Alandaysa) Sorun Oluşturmaması	1	<u>TTKB1:</u> Diğer taraftan gerçekten çok yetenekli örneğin sayısal alanda, sporda, sanatta herhangi bir alanda çok yetenekli bir çocuk ki bu yetenek bir alanla da sınırlı olmuyor aslında bu çocuklara baktığımızda birkaç alanda yetenekli oldukları görülmektedir. Orada da bir alanda etiketlenmenin riskli olduğunu düşünüyorum (tek bir alanda olduğu takdirde).
	Etiketlemenin Ayırıştırıcı Olması	1	<u>TTKB1:</u> Ama bu çocuğu üstün zekâlı diye etiketlediğiniz zaman bir kez bir ayırıştırma başlıyor. Ama bir çocuğu herhangi bir alanda yetenekli, üstün demeyelim isterseniz.
	Testlere Göre Sınıflandırmanın Yanlış Olması	1	<u>TTKB2:</u> Bir doktora tezi düşünün o da bir yetenek testi kullanarak çocuğu sınıflamış. Bu etiket zaten. Çünkü o gerçek değil. Harita ile arazi aynı şey değildir. Bu haritanın kötü bir kopyası yapılan testler. Arazinin kendisi değil. Arazi çocuğun kendi doğası.
Eğitim Politikası	Etiketlemenin İleriye Dönük Olarak Uygun Olmaması	1	<u>TTKB3:</u> Bu etiketleme üzerinden bu etiketleme yolu ile ileriye yönelik iyimser değilim. Atılan adımlar kesinlikle çok iyi niyetli olsa dahi tarih değişik alanlarda bunu göstermiştir. Yanlış bir kavramsallaştırma veya eğitim alanında abartılı bir biçimselleştirme hep bizi beklenmedik bir noktaya getirmiştir. Bu üstünlerle ilgili eğitim alanlarında geçerli değil, başka alanlar içinde geçerli yani eğitim çok fazla görüldüğü vakit çok fazla biçimselleştiğinde hangi alanda olursa olsun bir özden filozofiden kopuş hali yaşıyor bize. Mesela öğretmen lisesi diye bir kurum vardı. 4 yıldır süresi ortaokul sonrası. Sonra bu kurumun üstüne üniversite mezunu olmakta eklendi öğretmen yetiştirme sisteminde. Lineer mantıkla düşünürsek, ilerleme mantığı ile her şeyin iyiye gitmesi beklenirdi. Aslında bugün gönül rahatlığı ile söyleyebiliriz ki her şey iyiye gitmedi demeyelim ama gitti mi acaba? Yani eğitim alanı hangi boyut olursa olsun zaten biçimselleşme olduğu vakit gerilemeyi bize yaşatacak bir alan. Yol, su, elektrik vari bir alan değil. Buralarda da adlandırma, kavramsallaştırma her zaman riskli. Kesin kötü sonuç verir diye nokta koymayalım ama riskin olduğunu da altını çizelim. Bu meyanda paylaşıyorum.
	Bütüncül Olması	1	<u>TTKB2:</u> Doğada tohum bütünsel olarak büyür ve dalları açılır. Ama tohum aynıdır. Şimdi biz buraya yeni bir dal ekledik, buraya kol ekledik diyerek yetenekler çoğaltılmaz. Tohumun özünde ne varsa o dallanır. Bu yetenek meselesinde de bizim maalesef bugünkü baskın batı medeniyetin de biraz vurgulaması ile eşitlik diye bir şey çıktı. Kavram çıktı. Ve bu kavramla beraber ki sanayi toplumunun ihtiyacı olan tezgahlarda çalışacak insanların beceri setleri için şeye ihtiyaç vardı. Yetenek kavramının, beceri kavramının anlaşılmasına ihtiyaç vardı. Bugünde bilgi toplumun tezgahlarına çalışacak insanlar için şey lazım beceri setleri lazım. John Dewey'in elitlerin çocukları için bu deneyime dayalı öğrenmeyi önermemesi sadece işçi çocukları için bunu vurguluyor olması ama elitlerin çocuğu için, burjuvanın çocukları için hala eski usul okullara, hala kara tahta, hala bilmem neyi devam ettirmeleri. Burada işçi sınıfı çocuklarının nasıl şey olduğunu bir şekilde metalaştırıldığını ve onların yetenek adı altında, beceri adı altında aslında nasıl pazarlandığını gösteren bir şeyi var, pragmatizm yaklaşımı var.

Tablo 37

TTKB'nin Etiketlemenin Eğitim Politikalarına Etkisi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Amacın İyi Belirlenmesi	<i>Üstün Yetenekli Çocuklardan İstifade Etmeye Çalışmanın Yanlış Olması</i>	1	<i>TTKB2:</i> MEB'in bunu sadece şey görmesi Türkiye'nin belli değerleri var biz bu değerleri doğal kaynak gibi düşünüyoruz. Ve bu doğal kaynakları da çıkarıp değerlendirmek lazım yani cevheri mücevher yapmak lazım. Bu tamamen pragmatist, oportünist bir yaklaşım. Bu çocuklar sizin bürokrasinizin cevheri değil. Bu çocuklar anne-babanın malı değil. Bu çocuklar Tanrı'nın emaneti ve biz bu çocuklarla ilgilenirken ekonomimizin yükselmesi ya da bizim bürokrasimizin güçlenmesi, bilimimizin yükselmesi, biz böyle bakmamalıyız meseleye. Bu çok insani bir durum değil.
	<i>Eğitimde Eşitlik ve Adalet</i>	1	<i>TTKB2:</i> Bunun insani olabilmesi için eşitlik temelli bir eğitimsel yansıma olmamalı. Adalet temelli bir eğitimsel yansıma olmalı. Yani siz bütün çocukları eşit kılmaya çalışırken yoklukta eşitlik getiriyorsunuz. Mesela benim hep söylediğim bir şey vardır. Matematikte 30-40 alana ek ders, etüt yapılmaz. 100 alana yapılır. Çünkü 100 alan diyor ki ben o kadar yetenekliyim ki, sıçrama yapabilirim, dünya çapında adam olabilirim. Ama diyor 100 almanın daha ne istiyorsun diyorlar bana. 30 alan diyor ki anlamıyorum ya benim alakam yok diyor bu işlerle. Ama o kadar zorluyorlar ki beni diyor kişiliğimi de örseliyorlar. Dolayısıyla bizim yeteneğe yaklaşımımız bu tür somut bir örnekten bile ne kadar zafiyet içinde görülüyor.
Etiketlemenin Bireye ve Topluma Yansıması	<i>Etiketlemenin Beklentileri Farklılaştırması</i>	1	<i>TTKB1:</i> Zekâ dışında etiketleme ile ilgili çok öyle hani zihnimde sınırlama olan alan yok açıkçası. Ama somut örneklerine baktığımız zaman bir çocuğu üstün zekâlı olarak etiketlemek ciddi şekilde o çocuğa zarar vermeye başladığını görebiliyoruz. Tanılamadan sonra bütün beklentiler farklılaşıyor. Davranış biçimlerimiz ona yüklediğimiz şeyler farklılaşıyor.
	<i>Etiketlemenin Çocuğun Egosuna Etkisi</i>	1	<i>TTKB2:</i> Ve bunun dışarıya yansıması da çocuğun ego gelişimini sekteye uğratan birşeye dönüşüyor. Çünkü çocuk zekâ testinde düşük puan alsa kötü bir durum. Yüksek puan alsa yine kötü bir durum. Ben üstün zekâlıyım sizden farklıyım. Benim puanım çok yüksek çıktı. Ben çok zekiym. Çocuğun bütün ego gelişimini manipüle edip ve onun akışkanlığını bozup mizacını bozup çocuğun kendisi gibi olamamasına yol açan yansıması var bunun.
	<i>Etiketleme Yapan Kişilerin Uygunluğu</i>	1	<i>TTKB2:</i> Bu etiketlenin bir defa uzmanlar tarafından yapılıyor olması zaten ciddi bir sorun. Yani anne-baba bunu yapabilir. Yani hata yapabilir. Ama bunu öğretmenin yapması psikoloğun yapması, psikiyatrinin yapması kötü olan bu.
	<i>Çocuğun Yeteneği Olduğunu Söylememenin Yanlış Olmaması</i>	1	<i>TTKB1:</i> Etiketleme konusu ile ilgili benim spesifik olarak söyleyeceğim şey bir çocuğu üstün zekâlı olarak etiketlemek. Bunun ötesinden bir çocuğun yeteneğinin olduğunu söylemenin yanlış olmadığını düşünüyorum.
	<i>Yetenek Alanıyla Birebir İlgili Bölüme Yönlendirmenin Yanlış Olması</i>	1	<i>TTKB1:</i> Örneğin bir çocuğun çok müthiş bir resmetme yeteneği var, ki var bu tür çocuklar. Hiçbir sanat eğitimi almadığı halde çok güzel bir şeyi resmedebiliyor. Çok güzel çizimler yapıyor. Bu çocuğun buradaki yeteneğini görüyorsanız bu yeteneğin beslenmesi lazım aslında. Mesela bu çocuk endüstriyel alanda fevkalade başarılı olabilir. Ama bu çocuğu siz resim yeteneği çok iyi imiş resim bölümüne gitsin dersiniz orada kendi kendimize bir sınırlama koymuş oluruz. Bu çocuk çok iyi bir makine mühendisi de olabilir. Cerrahta olabilir. Çünkü resmetme dediğimiz yetenek aslında üç boyutlu görebilme, görsel olarak algılayabilme, bir sürü şeyle ilişkili. Bunu kullanabileceği o kadar çok alan var ki. Fakat biz bunu sadece bir resim olarak sınırlandırır orada tutarsak işte o zaman çocuğa zarar veririz. Bu işte işin doğasına aykırı olur.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitimde Etiketleme	<i>Müfredatta Etiketleme</i>	1	<i>TTKB3:</i> Fakat bir yerde durulmadığı için yani etiketten geçinme, etiketi ulu orta sık sık kullanma hali çok yaygınlaştığı için zarar vermeye başladı
	<i>Sınıflamanın Çok Fazla Olması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Öyle baktığımızda bu etiketin daha esnek ve eğer bir etiket yapacaksak yani bir sınıflama ihtiyacı ki batı medeniyeti analiz eder, doğu medeniyeti sentez eder. Bu analizçiliğimizden dolayı bugünkü bilimin metodolojisinden dolayı bizim yetenekleri sınıflamada aşırıya kaçmışlığımız veya beceriyi, zekâyı sınıflamada bir aşırıya kaçmışlığımız var.
	<i>Eğitimin Her Alanında Etiketlemenin Zararlı Olması</i>	1	<i>TTKB3:</i> Etiketlemenin zaten o tecrübelerin de biraz etkisi ile sadece üstünlere yönelik bir boyutta değil her boyutta benzer düşünceleri genelde ifade etmeye çalışıyorum. Talim ve Terbiye Kurulundan geçen kararları görüşürken ki yaklaşımlarımızda bir etiket karşıtı bir tutum almaya çalıştık ve kararlarımızda bu minvalde çıktı genelde.
	<i>Etiketlemenin Yetenek Alanının Dışındaki Alanların Geliştirilmesine Engel Olması</i>	1	<i>TTKB1:</i> Ama yeteneği olduğunu söylediğiniz bir çocuğu örneğin sayısal alanda çok başarılı demenin de çok ötesine geçiyorsunuz diyorsunuz ki bu çocuk sayısal da çok iyi, aynı çocuk sözel alanda da çok iyi olabilir. Burada etiketlemeden daha ziyade yetenekle ilgili nasıl düşündüğümüz bir alandaki kapasite ile ilgili nasıl düşündüğümüz ve bunu kompartmanlara ayırdığımız sorunu var. Bir çocuk sözel alanda da çok yetenekli olabilir ama bu çocuğun sayısal alanda desteklenmesini engelleyecek bir şey değil bu. Tam tersine bunlar birbirini besleyen şeyler. Belki de sorunuz bunları aşırı kompartmanlara ayırmak. Aynen çoklu zekâda olduğu gibi. Biz bunu kendi doğasının dışına çıkarıp aşırı bölümlemelere indiriyoruz.
Öneriler	<i>Kişilikte Dikkate Alınmalı</i>	1	<i>TTKB2:</i> Biz yatayda ve dikeyde çocuğu sadece yeteneği ile değil kişiliği ile de mizacı ile de dikkate alarak bir eko sistem yaratıp eko sistemin içerisindeki çocuğun oluşturduğu anlama bakmak durumundayız. Sadece sayısal beceriler değil. Bunu bir anlamı yok şahsiyetin inşasında. Bu tamamen teknokratik bir şey.
	<i>Zekâ Testlerinin Tanılamada Yetersiz Olması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Bu Türkiye’de zaten yapılan zekâ testlerinin çocuğa bir hakaret olduğunu düşünüyorum. Batı’da Norveç’te böyle bir şeyler yapıyorlar ama diyor ki ben çocuğu tanıırken birçok şeye bakıyorum. Burada da bir ipucu elde edebilirim belki diyor. Yoksa veliyi çağırıp sizin çocuğunuz böyle çıktı alın bu kâğıdı özel okulları dolaşın burs isteyin biz sizi burslu okutalım filan.
	<i>Bireysel Müfredat Olmalı</i>	1	<i>TTKB2:</i> O sebeple de bizim sadece çocuğa bir yön göstermemiz, yol göstermemiz veya onun fitratın ya da içinde olan değerlerin “her çocuğun müfredatı kendi içinde gizlidir” ve biz dışarıdan paket müfredatı herkese vermek, hem diyeceğiz ki her çocuk farklıdır parmak izi gibi. Hem de hepinize aynı ödev, aynı sınav, aynı ders diyeceğiz. Bu zaten varoluşsal bir çelişki. Sen parmak izi diyorsun arkasından paketliyorsun. Bu varoluşsal çelişkinin altından kalkamaz bu eğitim sistemi.

Tablo 38

TTKB'nin MEB'in Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Vizyonu Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Vizyonun ve Politikanın Sorgulanması	Vizyon Kazandırmak İçin Yapılması Gerekenler	1	<i>TTKB1:</i> Bakanlık üst yönetimi bu konu ile ne kadar ilgili ve ne yapabilir? Oraya bununla ilgili doğru bir raporlama gitmesi lazım. Peki, akademik camianın bir ölçüde katkısı olabilir diyebiliriz ama orada da bununla ilgili böyle bir sistematik yok. Yani Türkiye’de üstün yeteneklilerin yetiştirilmesi farklı bir çerçevede olmak durumunda. Meclis araştırması dışında sistematik bir belge yok galiba.
	Eğitim Politikasının Olmaması	1	<i>TTKB1:</i> Ama bu çocukların yetiştirilmesine dair bir tablo ortaya konulamadı. Söylem olarak şunun ötesine geçilemedi. Bunun bir değer olduğunu bir ölçüde konuştuk o kenarda durdu. Peki, bu değer ama bu değer topluma, ekonomiye artı değere dönüşebilmesi her şeyden önce insanların kendi hayatında artı değere dönüşebilmesi ile ilgili ne yapılması gerekir sorusuna dahi gelemediğimizi düşünüyorum.
	Vizyonunun Olmaması	1	<i>TTKB1:</i> Daha doğrusu bu işi kimin üstleneceği konusunda bile bir belirsizlik var. Bu iş ile ilgili sorumlu gördüğümüz bir Genel Müdürlük var. Peki, Genel Müdürlüğün elinde bu işi yapmak için uzman kadrosu ve mali kaynak var mı? Hayır. Ama Genel Müdürlükten bunu kuru kuru yapmasını bekliyoruz. Olmuyor ... Ama bununla ilgili ülkeye baktığımızda topyekün bir vizyonumuz yok.
	Eğitim ve ÜYE'nin Sorgulanması	1	<i>TTKB3:</i> Bir de aslında biz sadece üstünler eğitimi için değil eğitimin her türlü için şöyle bir soruyu dikkate almak durumundayız. Bu klasik olarak eğitime aykırı bir şekilde karşı gelme anlamında anlaşılmasın. Bu soruyu da ben bu arada kendi başıma üretmedim. Okuduğum kaynaklardan aklımda kalan iki soru benim eğitimle ilgili tanımlamama çok yön verir. Birisi şudur: Eğitim mümkün mü? Bir diğeri de: Eğitim ahlaki mi? Şimdi mümkün mü derken kast edilen şudur aslında daha çok biçimsel eğitim daha çok abartılı eğitim, o meyanda sorunun cevabı bellidir. Yazar bunun cevabını mümkün değil diye verir. Büyük otoriteleri örnek gösterir, Galileo, Kepler, Kopernik, Darwin, Piaget vs. büyük otoriteleri örnek gösterir. Ve bu otoritelerin biçimsel eğitimle değil daha farklı bir kulvarda dünyanın kaderini etkileyecek noktalara geldiği ifade edilir. Yani mümkün değil gibi. Diğer tarafta da birisini eğitmek, geliştirmek bir üst bakıştır. Bu üst bakışı kendi kendine sahiplenenler ahlaki midir? Bir eşitsizlik yaratan bir durumdur. Birisini eğitmeye geliştirmeye çalışmak. Bu ahlaki midir diye bir sorgulama yapılır. Şimdi buradan tabi asla şu sonuç çıkmasın. Kayıtlarda veya deşifrenizde çıkmasın. Eğitim mümkün değil, eğitim ahlaki değil. Burada kas edilen incelik bellidir. Filozofik bir sorgulamadır bu. Bu sorgulamayı aslında 1930’larda yazar eğitim için yapmış. Ama aslında bu sorgulama bire bir üstünler eğitimi için geçerlidir.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Doğal Süreç	<i>ÜYE'nin Türk Eğitim Tarihinde Her Zaman Yer Bulması</i>	1	TTKB3: Türkiye'nin politikasına geçecek olursak, Türkiye aslında üstünler eğitime öteden beri yatkın bir performans ortaya koyuyor. Platonizt bir yaklaşımı genelde tarihten kalan bir miras vari bir şekilde kullanıyor. Ne demek istiyorum bununla? Az sayıda seçilmiş öğrenciyi yukarıya taşıyıp toplumun önderleri haline getirmeye dayalı bir yaklaşım izleniyor Türkiye'de Osman devrinden bugüne. Enderun bunun ilk örneğidir. Köy Enstitüleri de aslında gizli bir Enderun'dur. İşlevi itibari ile daha farklı görülsede, yine seçmek ve seçtiği ile ilgilenip belli bir noktaya getirmek esaslı olduğu için Köy Enstitüleri'de böyledir. Veya diğer seçkin okullarla mesela Aşiret Mektebi diye bir okul vardır. Abdülhamit'in açtığı. Kabataş Lisesi'nin ilk çekirdeği sayılacak okul. Bu okulun misyonu da aslında üstünler eğitimi vizyonuna yakındır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ve daha sonraki yıllarda şu anda 100 yıla yakın ömrü olan okulların çoğu örtük bir şekilde üstünler eğitimi vizyonuna oturan okullardır. Üstünler eğitimi vizyonunu gerçekleştiren okullardır. Bu okullardaki fark böyle bir etiketin olmamasıdır. Bugün Kabataş Erkek Lisesi 1910 yılında İstanbul Erkek Lisesi yine aynı yıllarda daha erken açılrsa da aynı yıllarda Vefa Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi, Çağaloğlu Anadolu Lisesi, Ankara Fen Lisesi, Ankara Atatürk Lisesi bunların tamamı bu etiketi almadığı halde üstünlere hitap eden okullar oldu. Bunun farkında idi politika veya o zamanın eğitimcileri, zamanın yetkilileri bunun farkında idi bence. Bu okullar üzerinden aslında adını koymadan Türkiye üstünler eğitimi bir nebze olsun gerçekleştirdi. Bu okullar başarılı oldu ama Ankara Fen Lisesi müthiş bir başarı hikayesidir ve Ankara Fen Lisesi ne diyeyim seksenlerden sonra ikinci bir Ankara Fen Lisesi yoktur. Adını üstünler diye etiketlenen başka okulların hiçbir şekilde Ankara Fen Lisesi'nin yerini almamıştır. Ankara Fen Lisesi her yerde haber olduğu halde, gündem olduğu halde hiçbir zaman da açık bir şekilde üstünler okulu diye de etiketlenmemiştir. Diğer okullarda benzer şekilde doğal seleksiyonla eğitimi mütevazı bir şekilde gerçekleştiren yaklaşımı ile Türkiye üstünler eğitimi gerçekleştirdi ve Türk eğitim sistemi aslında örtük bir şekilde üstünler eğitimi içerdi. Batıda bir kitap vardır 25 yıl kadar önce okumuştum. Turkish Political Elit diye o kitabın iddiası şudur. Türk eğitim sistemi doğal seleksiyon vari ayırım yapmaksızın kültürene, etnik yapısına, inancına, bölgesine, yaşadığı yere bakmaksızın seçer, alır ve elit haline getirir. Türk siyasal hayatında belli noktalara gelen kişiler üzerinde yapılan bir araştırmadır. Yabancı bir araştırmacı ve onları anlatırken bu başarıyı Türk eğitim sisteminin bir başarısı olarak görür o araştırmacı o kitap. Yani Osmanlı döneminde sadece Enderun'la simgeleşen üstünlere yönelik eğitim Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Daha mütevazı, daha adı konmadan daha örtük bir şekilde ve eğitimde olması gerektiği şekilde icra olmuştur. Bu meyanda 2000'li yıllardan sonra eğitim alanına bir "abartılı kavramsallaştırma" yaklaşımı girdi. Yaklaşımlar, modeller, teknikler sürekli yeni etiketi altında takdim edildi. Bu bir canlılık yarattı. Bunun faydasına oldu tabi. Bir anne, öğretmen, eğitim camiasını kafasını kaldırıp arayış içerisine girme durumunda kaldı. Bu canlılığın getirdiği bir hareketlilik oldu vs. üstünler eğitimi ile ilgili canlılığı da biraz bununla ilişkilendiriyorum. Yani Türkiye'de sözel olarak yani şifahi olarak üstünler eğitimi gündemdir şu anda. Çok konuşuluyor. Çok düşünülüyor, çok kararlar alınıyor. Bizim dahi artık takip edemediğimiz ölçüde değişik platformlarda kararlar alınıyor. Hem özel de hem kamuda ciddi çalışmalar yapılıyor.
	<i>Alternatif Eğitim Sistemi</i>	1	TTKB2: Bunu fark etmeden doğal akış içerisinde yapmak lazım. Ve adil olarak eşitliğe bakmayıp kim neyi hak ediyorsa onu vermek lazım. Her çocuğun hukukunu korumak lazım. Bir çocuk eğer çok üst düzeyde matematik diye bağırıyorsa 100 alıyorsa kolaylıkla geçiyorsa onun hemen koşullarını ayarlayıp ortam hazırlamak. Bir çocuk başka bir alanda bunu yapıyorsa onun koşullarını ayarlamak lazım. Bizim sadece doğan ihtiyaca cevap vermek ve çocuğun içindekini desteklemek gibi bir zorunluluğumuz var. Yani çocuğa dışarıdan bir şey vermek değil, içindekini desteklemek.
	<i>Üstün Yetenekliler ile İlgili Durumların Açığa Vurulmaması Gerekliği</i>	1	TTKB3: Ben burada biraz popüler kültür ilgisi gibi alınabilir ama daha Nietzsche vari bir noktadayım. Yani üstünlerin türküsü çok çağrılmaz. Üstünleri çağıra çağıra, bağıra bağıra bir noktaya getiremeyiz. Üstünlerle her toplum her devlet muhtemelen ilgileniyordur. Ama bu ilgisi çok apaçık ilan edilmek zorunda değil.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Sorunlar	MEB'in Sadece Tanılanmaya Odaklanması	1	TTKB1: Daha çok konuşulan tartışılan şey hatırlayacak olursanız üstün yeteneklilerden çok üstün zekâlıların tanılanmasını, belirlenmesini konuştu Bakanlık uzunca bir süre.
	Kurumsallaştırılmaya Çalışılması	1	TTKB2: Böyle düşündüğümüzde eğitim sistemine yansımalarının kurumsallaştırılmaya çalışılması yani bir sistem kuralım bir düzen kuralım çocukları seçelim falan bu tamamen yok edici bir sistem.
	Üstün Yetenekliler İçin Ayrılan Eğitim Durumu Süresinin Yanlış Olması	1	TTKB1: Daha da önemlisi şu ortalama bir çocuğa dört saate tasarladığımız şeyi o çocuğa altı saate çıkarıyoruz. Hâlbuki ortalama bir çocuğa dört saate vereceğiniz eğitim içeriğini bu çocuk için belki de 25-30 dakikalık bir şey. Belki de o kadar da değil.
	Üniversite ve Ortaöğretim Kurumları Arasında Esneklik Olmaması	2	TTKB1: Edebiyatta, sporda, sanatta fen bilimleri de ki bu çocukların birçoğu örneğin mühendislikle ilgili alanlar ya da sağlıkla ilgili alanlarda çok daha ileriye gidebilir. Ama biz dört yıl atıl durumda lisede bu çocukları tutuyoruz. Bu çocukları saf akademik içerikle dahi bir şey yapma planımız yok. Bunu destekleyen ve böyle devam etmeyi destekleyen de bazı mekanizmalarımız var. Üniversiteye giriş mekanizmamız var. Liseye geçiş mekanizmamız var. Bu mekanizmalar içerisinde herhangi bir esneklik yoksa bu mekanizmalar sadece dört yıla sınavla öğrenci alacaksa ve üstün yetenekli insanları değerlendirebileceğimiz bir yapı tanımlamıyorsak aslında aşağıda hiçbir şey yapamayız.
	ÜYE'nin Desteklenmesiyle Elde Edilecek Sonucun Bilinmemesi	1	TTKB3: Üstünler eğitime, üstünler eğitimi desteklemesi bağlamında yapılan çalışmaların karmaşık olması nedeniyle filozofik sorgulamadan yoksun olması nedeniyle nasıl bir sonuç vereceği net değil veya en azından vereceği sonuçla ilgili haklı olarak kuşku duyuyoruz.
Öneriler	Öğretmen Eğitimi/Kalitesi	2	TTKB3: Bunların öğretmenlerini yetiştirelim. Bunların öğretmenlerini yetiştirmeye çalışmak bunu çok simgeleştirmek ağır bir sorumluluk ister. Hatta yüzbinlerce diğer öğretmenlerin bu alandan çekilmesine yol açar. Kategorileştirdiğiniz vakit yeni bir görev tanımlı ortaya çıkar. Yeni sınıfladığımız sınıf veya grup bu işte ilgilenenmiş gibi bir algı oluşur. Ve sonuçta yüzbinlerce öğretmen arasında ilgilenen ve çok sonuç alacağı kazanımlardan yoksun kalırız. Şu anda Türkiye bütün öğretmenlerin duyduğu bir kavram olması itibarı ile üstünler eğitimi ve beklentiyi belli bir kesimin üzerine yani kesimden kasıt bu işin okulu var, üniversitesi var, bölümü var. Öğretmeni var gibi yapılanmaya havale ettiği için manen ve madden üstünler eğitimi adına yapılacak milyonlarca çalışma belki de yapılmıyor. Enerji ortaya çıkmıyor belki. Durumun böyle bir tehlikeli gidişatı var.
	Bütçe Ayrılmalı	1	TTKB1: Eğer üstün yetenekli öğrencinin o yeteneğini geliştirecek onu destekleyecek bir çalışma yaparsanız bazı şeyleri göze almanız lazım. Bunlardan birisi maliyet ... Burada artı bir maliyet getiriyor ve bu maliyeti hiç hesaba katmadan biz üstün yeteneklileri konuşuyoruz üstün zekâlıları konuşuyoruz.
	Farklı Bir Uygulama	1	TTKB1: İkincisi bu farklı bir organizasyon gerektiriyor. Yani normal bir okul rutini içinde yapabileceğiniz bir iş değil karşılayabileceğiniz bir ihtiyaç değil. Bu organizasyon olarak farklılaştırmayı da çok fazla düşünmüyör ve konuşmuyoruz. Bu çocukların ihtiyaçları bugün itibarı ile baktığımızda lise için düşünelim 30-34 kişilik bir sınıfta ders yapmak, ders işlemek değil. Bu çocuklar birbirlerinden o kadar çok farklılaşıyorlar ki hani üstün yetenekli olunca bunların hepsi dar bir alanda birbirine benzer çocuklar değil. Bunun için okullarda rutin işten sabah girip, sınıf düzeninden organizasyon olarak çıkmanız lazım.
	MEB ve Üniversite İş Birliği ile Açılan Okula Ait Sonuçlar	1	TTKB3: Ancak eğitim filozofisi açısından baktığımda çok önemli problemler olduğunu görüyorum. Bu hummalı çalışmaların hüsrana sonuçlanacağına dair kuşkularım var. Çünkü filozofik sorgulama veya ne yapıyoruz? Yapmaya hakkımız var mı gibi sorular gündeme gelmeksizin hızlı bir giriş var. Hızlı girişin simgeleri haline gelen bazı kurumlarda sonuçları aldık. Bu ilan edilmedi ağıttan ama biliniyor. Mesela .. bir okul ismi çok açık konarak açıldı Millî Eğitim Müdürlüğü ve üniversite iş birliği ile. Mesela bu okulla ilgili sonuç nedir? hiç paylaşılmayan bir durum var. Belli ki parlak değil sonuçlar. Bu sonuçlar somut bir şekilde paylaşılıp tartışılmadığı için üstünlere el atmak işi biçimselleşti, teknikleşti. Üstünlere el atmak önemlidir, el atalım. El atmak için ne yapalım?
	Sınav Sisteminin Kaldırılması	1	TTKB2: Bunu yapabilmek için de Türkiye'nin bütün sınav sistemini kaldırıp bu yetenek hangi yatayda ve dikeydeki klastırlarda hangi yetenek şeklinde ise bunların en yüksek olanlarını özel olarak seçip, seçebilirsiniz çıkartmadan %2'lik, 3'lük, 5'lik kesim ne ise alıp bunlara tamamen (tamamen doğal çerçevede) başka bir şey yapıp Türkiye'nin elitistini yetiştirip bir medeniyet yaratma motoru üretebilecek insanlarını alıp onları da diğerlerine mahkûm etmemek eşitlik diye.

Tablo 39

TTKB'nin Kendi Dönemlerinde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar

Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Alınan Kararlar ve Yapılan Çalışmalar	Kararın Olmaması	1	TTKB1: Hiç hatırladığım karar yok. Malum Talim ve Terbiye oturup kendi kendine bir karar da üretmez programda üretmez. Ama hatırlamıyorum hiç ... Yani şöyle söyleyeyim. Şimdi üstün yetenek üstün zekâ diye gelen birtakım şeyler oldu. Örneğin bir ilköğretim programı vs ama. Ford Otosan ile ilgili. Fakat bunları üstün yeteneklilerin eğitimi için bir program olarak değerlendirmek mümkün değil, onun için demedim.
	XVII. Milli Eğitim Şurası Kararları	1	TTKB3: Şimdi az önceki felsefi düşünce bir tarafa benim görev yaptığım süre zarfında üstünlere yönelik çok önemli bir çalışma yapıldı. Bu da Millî Eğitim Şurasıdır. XVII. Millî Eğitim Şurası. XVII. Millî Eğitim Şurasının önceden belirlenmiş kurul kararı ile belirlenmiş iki ana konusu vardı. Birisi küreselleşme ve Avrupa birliğine geçiş sürecinde eğitim, bir diğeri de kademeler arası geçiş. Bu her iki konuda Türkiye'nin o zaman yüz yüze kaldığı gelişmeler doğrultusunda olgunlaştırdığımız tartıştığımız konulardı. Bu konuları görüşmek üzere şûraya hazırlandık. 13-17 Kasım'da başladık. Bu şûra başlar başlamaz üstünler eğitimine, özel eğitime öteden beri usta çırak ilişkisi, akademik çalışmaları ile çok yön veren Prof. Dr. Ayşegül Ataman'ın gayreti ile şûrada bir üçüncü konu yaratılmış oldu. Normalde şûra teamülüne, gereğine aykırı olmasına rağmen konunun hassasiyeti açısından duruma bizde katkı sağladık. Normal şartlarda konu belirlenmesi önceden yapıldığı için gündeme girmeyecek bir hal olmasına rağmen bizde bu alana en üst kurul olması babıyla şûra üzerinden katkı sağlayalım. Değerli hocamıza bu anlamda yaptığı anlamlı çalışmaları anlamlı kılalım diye kendisine vesile olalım diye şûra gündemine aldık. Şûrada üçüncü konu olarak özel eğitim ve üstünler eğitimine dair belli teklifler ortaya çıktı. Bir kararın şûra kararı olarak çıkması çok önemlidir. Eğitim şûralarının hepsinde bunu görürüz. En azından XVII. Şûra bu açıdan çok güçlü bir şûradır. Şûrada alınan tartışılan kararların tamamı daha sonra Türkiye için eğitim adına vizyon oluşturmıştır. Üstünler eğitimi adına birden başlayan canlılık için şûranın özel gündem maddelerinden birisinin üstünler eğitimin olmasının çok önemli etkisi olduğunu düşünüyorum. Bizim zamanımızda en üst danışma kurulu olarak şûrada üstünlerle ilgili değişik kararların alınması bir milat olmuştur diyebilirim.
Bütüncül Değerlendirilmesi	Okulun Dışı, Okulun İçi ve Sınıfın İçi Bağlamında Sistem Kurma	1	TTKB2: Sadece görüş bildirme, bunu yaparken de biraz önce söylediğimiz çocuklar okulun içerisinde sınıfta belli zenginleştirmelerle yönlendirilebilirler. Sınıfın dışında kaynak odası vs. gibi okulun içi sınıfın dışı bir alan oluşturulur. Üçüncü alan okulun dışıdır. Okulun dışında da şu tür bir alt yapı eko sistem kurulur. Bu üç katman yani okulun dışı, okulun içi ve sınıfın içi. Birlikte bir eko sistem içerisinde değerlendirilir. Bununla ilgili bir yazılım alt yapısı kurulur. Çocukların ve öğretmenlerin bu konuda yapacakları hizmet içi eğitim çalışmaları, sertifikasyonlar, yıl boyu süren birtakım eğitimler, bunun fiziksel ve dijital alt yapısı nedir vs? bunlarda bu sistemi desteklerler.
Karar Çalışmalarının Uygunluğu Sonuçları	Oluşturulan Programların Yetersiz Olması	1	TTKB1: Yani şöyle söyleyeyim. Şimdi üstün yetenek üstün zekâ diye gelen birtakım şeyler oldu. Örneğin bir ilköğretim programı vs ama. Ford Otosan ile ilgili. Fakat bunları üstün yeteneklilerin eğitimi için bir program olarak değerlendirmek mümkün değil, onun için demedim. Çünkü bunlar şey değil. Üstün yetenekli çocukların gelişimlerini destekleyecek içeriğe sahip değil. Bu çocukların duygusal uyumu ile sorunları var ve ona göre hazırlanmış. Peki, sonra ne yapacağız? Aynı eğitim içeriği ile siz bir taraftan da tutuyorsunuz bu çocuğun işte duygusal yönden uyumsuzlukları da var bunun için bir program uygulayacağım. İyi de o duygusal uyumsuzlukların kaynakları var, onunla ilgili bir şey yapmıyorsunuz ki.
	Bürokratik Nedenlerle Sistemin Organize Edilememesi	1	TTKB2: Bu başlangıçta biraz olacak gibi göründü ama sonradan tamamen Talim ve Terbiyenin tamamen kendi kısır dairesine sokuldu. Yani mesela Talim ve Terbiye Özel Eğitim Rehberliğinin işine nasıl karışır? O o dairenin işidir. Ya da ne bileyim hizmet içi eğitim şöyle olmalı onun için Öğretmen Eğitimi, Hizmet İçi Eğitim Dairesine nasıl karışır? Bütün bu iç bürokratik şeylerden çatışmalardan dolayı bir şemsiye bakış oluşturma imkânı olmadı.
	Sistem Kurmanın Müfredat Dışında Eksik Kalması	1	TTKB2: Ama hiçbir adım atamadık. Bunun sadece müfredatla ilgili kısmında kısmi bir çalışma yaptık. Ama insan kaynağı, bu müfredatı yönetecek yöneticilerin liderlik becerisi, bunun gerektirdiği fiziksel alt yapı vs. Bir sistem teorisi içerisinde asla hareket edemedik.

Tablo 40

TTKB'nin Ülkemizde Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminin Dünyaya Göre Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik

Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitimin Felsefesi	<i>Normal Kavramı</i>	1	TTKB2: Şimdi bu mevcut medeniyetin insanı ve insanlığı getirdiği çıkmazdan rahat anlaşılabilir. Yani niye gitmek istemeyiz oraya. Ve bugün artık nevrotikliğin normallik olduğu ve bir toplumun tamamının nevrotik olmasının hiçte absürt karşılanmadığı ve psikologların insanı normale döndürmeye çalışmak gibi aptalca bir işle uğraşması yani sizi normale döndüreceğiz. Normal ne ki? Bu çağın normuna normal denir. Bu çağda herkes nevrotik o zaman sende şey yapacaksın nevrotik oldu mu normal olacaksın.
	<i>Kıyaslananın Uygunluğu</i>	1	TTKB2: Dünyanın gittiği yer gitmek istediğimiz yer olmayabilir. Bu önemli bir kriter. Çünkü bizde şöyle bir şey var aşağılık kompleksi var. Bunu şu anda en iyi işte Amerika, Japonya vs yapıyor. Dolayısıyla bizde oraya ulaşabilmeliyiz.
	<i>Herkesin Eğitime Olmasının Olması</i>	Aynı Tabii Yanlış	1 TTKB1: Yine okulun içinde bütün öğrenciler aynı matematikle aynı fenle aynı dille edebiyatla karşı karşıya. Hâlbuki çok daha yetenekli ve kapasiteli olduğunu gördüğümüz çocuklar var. İşte sistemin bir anlayış olarak bunu destekleyecek bir anlayışa sahip olması gerekir.
	<i>Eğitimin Sorgulanmasında Problemler</i>	1	TTKB3: Açıkçası eğitimin sorgulanması ile ilgili dünyada da ciddi bir problem yaşandığını biliyorum. Doğrudan üstünler eğitime yönelik somut problemlerden ziyade eğitim dünyada da bir kısır döngü içerisine girdi. Mesela ademi merkezileşmeye çalışırken teknolojinin ön plana çıkması ile merkezileşti. Mesela öğretmen merkezli veya pardon teftiş denetim azalsın diye bir yola doğru girerken yine çağın fenomeni olan standardizasyon, akreditasyon gibi teknolojik kullanımı gibi süreçlerin sonucu olarak şeyini kaybetti, kalıplandı. Ve aşırı teftiş edilir hale geldi. Yani bir müfettişlik müessesinin kaldırılmasıyla bu çözülüyor. Müfettişlik kaldırıldı ama bilgisayar veya Akpilvari sistemler öğretmeni daha somut teftiş etmeye başladı. Veya testler. Veya programların sanayideki üretim sistemine benzer bir şekilde çok fazla yapılanması, çok fazla ayrıntılı bir şekilde yapılanması ortaya dehşet bir kontrol mekanizması çıkardı. Bugün eğitim dünyada ve tabi ki Türkiye’de eskisine göre daha çok kontrol ediliyor. Eskisine göre daha çok tekelci anlayışla icra alıyor. Eskisine göre eğitimde daha fazla monopoli var. Tekel var. Daha çok teftiş var ... Yani dünyada doğrudan üstünlerle ilgili değil, genel eğitim filozofisinde bir savrulma olduğunu düşünüyorum. Bu savrulma anında Türkiye’ye de geçti. Türkiye’de bunu yaşıyor diye düşünüyorum. Şu tabi bunları somut bilgi değildir ama çok seçkin az sayıda insanla ilgilenmeye dayalı uygulamalar muhtemelen vardır birçok ülkede. Bizde de bu olacakken bir taraftan üstünler eğitimi diye bir sistem yaygınlaştırılmaya çalışılıyor. Bir taraftan örtük olarak üstünler eğitimi misyonunu taşıyan akademik vs kurumlar kapatılıyor. Anlatabiliyor muyum? Aslında örtük olarak ileri eğitim kurumları üst eğitim kurumları buna hizmet ediyor örtük olarak. İşte başta söylediğim liseler. Akademiler buna hizmet ediyor aslında. Şimdi bunların kapanması o kapının kapanması anlamına geliyor.
	<i>Eğitim Paydaşlarının Nesneleşmesi</i>	1	TTKB3: Ama eğitimin en yaratıcı noktaları, yaratıcılığı tetikleyecek noktaları, öğretmenler nesneleşti, teknikleşti. Bir çarkın dışından birisi haline geldi.
	<i>Üstün Yeteneklilere İlişkin Çalışmaların Teknikleşmesi</i>	1	TTKB3: Bu hengamede üstünlere yönelik çalışmalarda aynı kalıbın içine oturur. Üstünlere yönelik çalışmaların bu kadar teknikleşmesi de daha vahim bir sorundur.
	<i>Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Yaygınlaştırılmasının Yanlış Olması</i>	1	TTKB3: Türkiye’de üstünler eğitimi ile ilgili kamuoyunda sarf edilen sözler, yapılan girişimlere baktığımızda yaygınlaşmanın temel şiar olduğunu görüyoruz. Yaygınlaşma. Yaygınlaşma özel eğitimin felsefesine aykırıdır. Yani özel eğitim adı üstünde seçkin bir sınıf demeyelim de seçkin bir orana ilgili alanken yaygınlaşma ne demek?

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Dünya Uygulamaları	Amerika'da Üstün Yeteneklilerin Üniversiteden Ders Alması	1	TTKB1: Batı'ya gittiğinizde Amerika'lının böyle birşeye ihtiyacı yok belki. Amerika'lılar bunu daha farklı kendi içinde çezebiliyor. Örneğin ilkokul 4. sınıfta bir öğrenci üniversiteden ders alabiliyor. Bunu başarabilen grupta çok büyük bir grup değil. Çoğu zaman bir okul bitirmenin süre ile sınırı yok. Dört sene okula gideceksiniz ve sonra mezun olursunuz diye bir şey yok. Herkes hızı ölçüsünde kapasitesi ölçüsünde bunu farklı zamanlarda tamamlayabilir. Bu birtakım düzenlemeler gerektiriyor. Ciddi maliyetler gerektiriyor. Ama o yeteneği kullanacaksanız da bunu yapmak zorundasınız.
	Çin'de Üstün Yetenekliler Eğitimi	1	TTKB1: Bir Çin'i düşünün. Bir çocuğu 4 yaşında alıyor ve spor için geliştiriyor. 4 yaşında seçtiği bir çocuk sıradan bir çocuk değil. Spor yeteneği olan bir çocuk. Bu üstün yeteneklilerin eğitimidir. Bu çok özel çaba gerektirir. Benzer şeyleri farklı sistemler birazda kendi geçmişleri, gelenekleri, yapıları içinde çözüyor aslında.
Var Olan Durumlar	Diğer Ülkelerde Fen Liselerinin Karşılığının Olması	1	TTKB1: Buna farklı ülkelerdeki örneklere baktığımız zaman işte biz fen liselerinin karşılığı diyebileceğimiz liseler var ama ayrı programları var ... İşte Güney Kore'nin fen lisesi benzeri liseleri var. Üç aşamalı sınavla alıyor ... Ama bu okullar çok yaygın değil benim bildiğim. En son Güney Kore'de bunlardan 18 tane var. Çünkü çok büyük ölçeklerde yapacağımız şeylerde değil.
	Diğer Ülkelerin Etiketleme Yapmadan Süreci Yürütmesi	1	TTKB2: Diyelim ki Kanada'da bir çocuk kendi anne babası falan eline testler tutuşturulmadan ne bileyim işte böyle ortalığı karıştırmadan bir çocuk etiketlenmeden rahatlıkla yürütebiliyor insanlar Japonya'da, Norveç'te, Kanada'da bu sistemi.
	Üstün Yetenekli Çocukların İstismar Edilmesi	1	TTKB2: Ve bu konularla ilgili istismarın çok fazla olması, bu çocukların istismar ediliyor olması, para kazanılması bunların üstünden -devlet uğraşacaksa önce böyle şeylerle uğraşsın, bunları engellesin-.
Uygulama Yetersizliği	Okullara Tanınan Esnekliğin Kullanılamaması	1	TTKB1: Sanatta, müzikte resimde baktığınız zaman bizim aşağıdan gelen bir yapı var. Şimdi bizim bir saatlik iki saatlik derslerimiz var. Bununla okulda ne sporcu yetişir ne sanatçı yetişir. Böyle bir şey olmaz. Aşağıda aslında teorik olarak tasarlanan şey doğru. Bir spor ve sanatlardan birini haftalık dört saat seçmeli alabilir. İki pekte kullanılmayan başka bir şey var o ortaokul kısmında çizelgede. Hatta ilkokulda. Haftada 15 saate kadar sadece okul müdürünün kararı ile bir grup öğrenci için, 3, 5, 10 öğrenci kaç öğrenci ise, her türlü diyor sosyal, kültürel, eğitimsel sportif çalışma yapılabilir. O da duruyor orada. Şimdi esneklik alanı var ama kullanılmıyor. Şimdi burada siz ister bir grup öğrenci ile birtakım bilim uygulamaları, bilimsel çalışmalar yapın, bunu kullandığınız zaman orada 15 saat gibi bir alan açılıyor size aşağı yukarı. O yaştaki bir çocukla o alanı kullanabiliyorsanız ciddi anlamda da buradaki yetenekleri ortaya çıkarabilir ve geliştirebilirsiniz. Ama okulları suçlamakta çözüm değil. Okul edebiyat, spor, bilim ve sanatla ilgili ne yapabileceğine dair bir kapasiteye sahip mi? Hayır. Bu esnekliği vermediğiniz zaman o kapasiteye sahipse dahi bunu yapma imkânı olmayacak. Ama bu esnekliği sağladığınız zaman bu çok az bir sayı ile başlayabilir ama zaman içinde burası aşılabılır. Bu kapıyı açık tutmak ayrı bir şey burada geçebilecek alt yapıyı da oluşturmak ayrı bir şey.
	Denklik Durumları	1	TTKB1: Liseden mezun oluyor açık liseden. Diplomasını alıyor. Ve hukuki açıdan akademik açıdan herhangi bir lise mezunu bütün haklara sahip. Ama onuncu sınıfta, onuncu sınıfın sonunda bir örgün eğitim kurumuna geçmek isterse git ders tamamla diyoruz. Örgün eğitim geçmen için başka dersler tamamlaman gerekiyor. Ama o dersleri tamamlamadan mezun olduğunda denkliğini kabul ediyoruz. Bunların hepsi zihinsel olarak kendi kendimize koyduğumuz sınırlar. Yani bir öğrenci pekâlâ örgün eğitim sisteminin dışında da olabilir, istediği zaman buraya girme ve çıkma hakkı da olabilir. Aslında aynı şey geçmişte gelen sorunu burada da yaşıyoruz. Üstün yetenekliler veya üstün zekâlılar için bir şeyler tasarlamaya başladığınız zaman karşımıza çıkabilecek ilk sorulardan birisi şudur. Denkliği ne olacak?
	Sınav Sisteminin Zararları	1	TTKB2: Adam zaten sporu bırakıyor TEOG'dan önce. Adam sanatı bırakıyor. Her şeyi bırakıyor.
	Merkezi ÜYE'nin İçerikle Yanlış Olması	1	TTKB1: Biz merkezi olarak size bir içerik belirleyeceğiz. Siz de bu merkezi bir içerikle üstün yetenekliler eğitimi yapacaksınız. Bu olmaz. Şimdi az önce söylediğimiz bu çocukların birbirine benzemezliği, birbirinden bu kadar farklılığı, peki bunlara ortak bir içerik belirleyebilir miyiz o zaman? Ortak bir içerik belirlerseniz zaten bir yetenek programı olmaktan çıkar. Bunu standartlaştırırsınız. Bunu da eşitlik zannediyoruz.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Sistemin Kurgulanması	<i>İsim Koymaya Gerek Olmaması</i>	2	TTKB1: Şimdi bunun bir illa ülkede adını dahi konulması gerekmediğini düşünüyorum. Ama eğitim sistemlerinin kendi içinde bu insan potansiyelini değerlendirmeye yönelik mekanizmalar, düzenlemeler var. Çoğu zaman üstün yetenekli üstün zekâlı niteleme dahi yapmadan. Örneğin Rusya’da baktığınız zaman işte Rusya’nın dışında Napolyon’u yenilgiye uğrattıkları tepenin üzerinde bir Pormourski School diye bir okul var. Bu okul aslında tam bir üstün yetenekliler üstün zekâlılar okulu. Fakat adını üstün yetenekliler üstün zekâlılar olarak koymamış. Öğrencilerin tamamı burslu, tamamı seçilerek alınıyor ve yoksul ailelerden alınıyor. Özellikle bu imkânı olmayan çocuklardan seçiliyor. Çok sınırlı sayıda öğrenci var ama okulun içinde fen bilimlerinden, sosyal bilimlerinden, sanattan tutunda, sporda aklınıza gelebilecek her alanda destek verebilecek eğitim verebilecek bir yapılanma var. Okul müdürünün söylediği şey çok net. Bir kişi keşif yapar, bir kişi yeni bir şey icat eder. Bir kişi olimpiyatlarda şampiyon olur. Tamamıyla o üst yetenek grubundan öğrencilerden seçip bunları yeteneklerini geliştirip ülkeye artı değerini sağlanması üzerine kurulmuş bir şey.
	<i>Kurumların Yeniden Yapılandırılması/İlişkilendirilmesi</i>	1	TTKB2: Ama bunun için şey lazım yeteneğin salt beceri kümeleri içerisinde değerlendirilmemesi, mizaçla bağlantılı hale getirilmesi ve davranışlarla traitlelerin doğru ilişkilendirilmesi anlamında bir yönetim yaklaşımı gerekiyor. Ve bunun bürokrasinin dışına çıkartılması lazım. Yani muhakkak üniversite, üniversite de bugün bürokrasi olduğu için üniversitenin dışında özerk kurumlar olabilir. Bu kurumlar resource yapabilir yetenek kavramı ile ilgili. Bu kurumlar modeller yetiştirebilirler. Biz şöyle bir model çalışıyoruz. Öbür kurumda başka bir model çalışsın. Böyle şeyler yapabilirler ... Resource kuruluşlarına da ihtiyaç var. Eko sistem dediğimiz şey uluslararası ya da ulusal düzeyde bir şey networku oluşturup sivil toplumu bunun içine sokup, özel sektörü bunun içine sokup, kamuyu sokup, dördüncü sektörü sokup şey yapmak bütünleştirmek bunu. Yoksa kamu çıkıp ben üstün zekâlılarla ilgili bunu yapacağım? Üniversite, bizde şu araştırmaları yapacağız. Sivil toplum, bizde dernek kuracağız. Bunlar tamamen kopuk, bağlantısız ve birbiri ile çok çatışan, çelişen şeyler. Bunun yerine bir ortak vizyon dokümanı içerisinde bir şeye ihtiyaç var. Yani sivilleşmiş organizmalara ihtiyaç var.
	<i>ÜYE Aşama Yapılandırılması</i>	1	TTKB2: Biz birdenbire olması gerekeni yapamayız. Ama aşama aşama. ... Bunun gibi şimdi biz birdenbire şeye başlayamayız. Benim söylediğim insan tanımının gerektirdiği bir modeli yarın kuramayız. Ama bir sene sonra kurabiliriz. Böyle bir modeli rahat kurabiliriz bir sene içerisinde.
	<i>ÜYE’de Olmalı</i>	1	TTKB1: İşte biz bunları konuşurken %3’ten %5’ten bahsediyoruz falan. %3 ve %5 gibi bir oran yönetilebilir bir oran değil. Gerçekten üstün yetenekliler eğitimi verecekseniz %5’i üstün yetenekliler eğitimi veremezsiniz. %3’ne de veremezsiniz. Geriye kalan üstün yetenekliler içinde esneklik oluşturabilirsiniz. Onlar için zenginleştirmeler oluşturabilirsiniz. Ama gerçekten bir yeteneği geliştirmek istiyorsanız, bir yeteneğe odaklanmak istiyorsanız bu %5’lik, %3’lük bir oran olamaz. O zaman biz şundan bahsediyoruz aslında bir üstün yetenekliler eğitimden falan değil. Yine %3’lük bir elit grup oluşturup bunları diğerlerinden steril tutmak istiyoruz. Bu vizyon olarak baktığınız zaman buraya gider. Hâlbuki dünyadaki uygulama örneklerine baktığınızda bunların sayıları çok azdır. Üstün yetenekliler eğitimi verecekseniz bunun yönetilebilir bir sayıda olması gerekir.
	<i>Ders Farklılaştırılması</i>	1	TTKB1: Üstün yetenekliler için bir şey yapmaya kalkıştığımız zaman ders saatlerini farklılaştırın, buyurun. Yazılı hiçbir yerde yok. Ama öteden beri kabul gören bir şey var. Artı eksi 5 saatten fazlalığı olursa denkliği kabul edilmez.
	<i>Sınıf Öğretmenlerinin ÜYE’yi Edinmesi Gerekliği</i>	1	TTKB3: Üstünler eğitimi adına yapılan çalışmalara, yasal düzenlemelere diyecek bir şey yok. Ama özde nasıl gidiyor, nereye doğru gidiyoruz sorusu bizi meşgul ediyorsa eğitim bilimci olarak, eğitimci olarak, eğitimci felsefecileri olarak şu çıkış yolunu da ihmal etmememiz lazım. 400 bin civarında sınıf öğretmeni var diyelim. Bu 400 bin öğretmenin tamamına üstünler eğitimi misyonunu yüklemek lazım. Bu mümkün. En doğal, en etkili üstün ortaya çıkarma mekanizmasının bu şekilde olacağını düşünüyorum. Yani her sınıf öğretmenine bu görevi yükleyerek olabilir diye düşünüyorum.
	<i>Maliyet/Materyal Desteği</i>	1	TTKB1: Bunu destekleyecek bir maliyet ve materyal alt yapısı var. Bunun sağlanması gerekir ... Çocuğun dünyası asla bu kadar sınırlı bir dünya değil. Şimdi çocuk aslında fiili olarak bizim sınırladığımız ders kitabının ön kapağı ile arka kapağı arasındaki dünyanın çok çok ötesinde ve anlık olarak zaten orada ama biz hala burada sınırlıyoruz.

Tablo 41

TTKB'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Politika Geliştirme Sürecinde Bakanlığın İşleyişi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitim Politikası ve Sistem Bütünlüğü	MEB'de Sistem Görüşünün Olmaması	1	TTKB2: Millî Eğitimin neresini değiştirirseniz -diyelim ki yeni bir modele geçiliyor- peki bu modelin simülasyonunu yaptınız mı? Fiziksel maliyeti ne? Finansal maliyeti ne? Sosyal maliyeti ne? Psikolojik maliyeti ne? Bunları ölçtünüz ve ondan sonra mı karar verdiniz?
	MEB'in Yeni Bir Sistem Oluşturması Gerekliliği	1	TTKB2: Bunlar şöyle ilgili bir defa idare, yönetim ve yönetişimi ayırmak lazım. Yani eğer siz idarecilerle bu işi götürürseniz bir sistem yönetemezsiniz. Herkes kendi biriminin alt süreçlerini anlamaya çalışır. Millî Eğitimin içerisinde on birim varsa onu da ayrı yönle yürütüyor. Ama sistemin içerisinde güya tek bir hedef var. Sistem tasarımı yapılmadığı için, yapılamadığı için bu kaçınılmaz bir şey. Organizasyon aslında organizmadır. Organizasyonu bürokratik kısır bir yapı olarak yaparsanız üretkenliği ölür. Organizma diye bakmazsanız. İlk önce Millî Eğitimin bir ana sistem tasarımını oturtması lazım ... Eğer toplumun tüm kesimlerinin temsil kabiliyetini oluşturamazsanız, o zaman gerçek bir sistem kuramazsınız.
	Kurulması Gereken Yeni Sistemde Öğrencilerin Ayırıştırılmaması Gerekliliği	1	TTKB2: Bunun içinde MEB'in bir defa üstün yetenekliler diye hiç bakmaması lazım. İlk önce ana tasarım diye bakması lazım. Ana tasarımdan sonra üstün yeteneklileri de hiçbir şekilde üstün yetenekli kelimesinin kullanılmadığı, özel yetenekli kelimesinin kullanılmadığı tamamen sistemin doğasının akışkanlığı içerisinde ihtiyaçların dilinin gözetildiği -her çocuğun bir ihtiyacı var- bunun bir dili var. Onun gözetildiği bir atmosfer yaratmak bir eko sistem yaratmaktan söz ediyorum ... Bu tamamen doğal ortam içerisinde yapılması gereken bir şey bana göre. Ve yetenek kavramının muhakkak suretle beceri kavramı ile ve bir matrix içerisinde duygu, düşünce, eylem birlikteliği kataracak şekilde ele alınması lazım ... O sebeple bugün hangi yetenek teorisi daha öndedir, neye uymalıyız? Çoklu zekâmi işte Triarşik model mi vs bunların tamamı yapay şeyler. Bizim önce insandan başlamamız lazım.
	Okulları Sınıflara Ayırmanın Yanlış Olması	1	TTKB3: Bir de sınıflama, kategorileştirme her zaman için birilerini diğerleri yapar. Şimdi diğerlerinin sayısı çoksa durduk yere milyonlarca insanı diğerleri tırnak içinde üstün olmayan diye bir sınıflamanın açacağı zararları düşünmek lazım. Bizim seçkin okullarımız 20-30 iken 50 iken hatta 100 iken okullarımız gerçekten seçkindi. Yine etiketi olmaksızın seçkindi. Fakat bu okulların sayısı binlere ulaştıktan sonra hem bu okulları kaybettik hem de diğerlerinin var olan düzeyi, verimi, etkisi daha da düştü ... Yani Türkiye'nin Türk Millî Eğitim Sisteminin öğrenci, okul, öğretmen sayısı bağlamında niceliği artırırken yaşadığımız nitelik problemi sürecini bire bir şimdi 2000'lerden sonraki üstünler eğitimi sürecinde yaşayacak gibiyiz. Kuşku budur. Bürokrasi bunu üretemeyebilir. Bürokrasiyi en masum görüyorum. Üst düzey devlet yetkililerini bu açıdan en masum olarak görüyorum. Çünkü onlar iyi niyetle bir şeylerin yapılmasını istiyor. Buradaki eksiklik ve bu problematiğe yol açan merci akamedyadır.
	Özel Eğitimin Sayıyla İlişkilendirilmesinin Yanlış Olması	1	TTKB3: Genel eğitim anlamında skor odaklı gidişat değer de yaratabilir. Ama özel eğitim üstünleri baz alarak gerçekleştireceğimiz özel eğitimde bunun her hâlükârda bir şey görebiliriz eksi yönünü görebiliriz. Daha doğrusu bir sayı endişesi ile yani yaygınlaştırma endişesi ile birçok üstünü kaybetme, o seçkin yaklaşım genelin içinde erir ve birçok üstünü kaybetme riski olabilir.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Bürokrasi	<i>Kararı Üst Bürokrasinin Alması Bakanlık ve Okulların Uygulaması</i>	1	TTKB1: Peki bürokrasi sırayla gidelim. Yukarısı bu kararı aldı. Üst yönetim bu kararı aldı. Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili birtakım uygulama kararı aldı. Uygulamayı yapacak olan hayata geçirecek olan önce Bakanlık bürokrasisi sonra okullar. Bakanlık bürokrasisi buna inanıyor mu? ... Kaldı ki üst yönetimin kararı öyle bir fanus içinde oluşmuyor. Üst yönetim bir gün bir karar veriyor. Dışarıdan algı çoğunlukla şöyledir. Ya adamlar oturmuşlar kendi aralarında işte bugün buna karar vermişler. Hayır hayır öyle olmuyor. Aşağıdan o bürokrasiden bütün o teknik hazırlıklar, bilgiler geliyor. Ve onlar burayı yönlendiriyor, şekillendiriyor aslında.
	<i>Bakanlık ve Birimler Arası İlişki</i>	1	TTKB3: Devletin şu anda, Bakanlık vesaire birimleri ile teknikleşmiş bir gidişatı vardır. Devlet nezdinde veya üst yetkililer nezdinde aslanan her alanda el atılan alan ne ise skor, tabeladaki değişiklikler. Yani iki bölüm varsa bölüm sayısı ikiden ona çıktıysa başarı budur. Her konunun böyle bir anlamlandırılması hali vardır. Bu yetkililer için yani yetkilileri suçlayacak bir durum değil.
	<i>Üst Düzeyin İradeli Olması Gerekliği</i>	1	TTKB1: Bakın bu işle sorumlu Genel Müdürlük olarak Bakanlık içinde diyelim ki bu öğrenciler için gerçekten esneklikler olan bir şeyler tasarladı. Hemen ortaöğretimde ilgili denklik sorunu yaşayacağız. Sistemin esneklikleri tolere edebilmesi, algılayabilmesi için de evet bir yerde şey gerekiyor. Üst düzeyde irade gerekiyor.
	<i>Teorinin Pratiğe Dökülememesi</i>	1	TTKB1: İstedığınız politikayı oluşturun, istediğiniz politikaları belirleyin eğer saha da bunun karşılığı yoksa sonuç alamazsınız. Yani masa başında oturup çok güzel bir sistem tasarlayabilirsiniz. Ama burada teorik olarak tasarladığımız bu sistem ama pratikte amacınız ne idi? Bu amacı gerçekleştirmek için nasıl bir yol haritası ve eylem planı ortaya koydunuz? Ve bu eylemle alacağınız sonuçların ne kadar ilişkisi var? Bu bağlantıyı çok iyi kurmak gerekiyor.
	<i>Bürokrasinin Kapasitesinin Tespit Edilememesi</i>	1	TTKB1: Evet, kararı üst yönetim vermiştir ama o kararı daha alt düzeydeki teknik bürokrasi şekillendirir ve yönlendirir.
Uygulamada Yaşanan Sorunlar	<i>Kapasitesinin Güçlendirilmesi</i>	1	TTKB1: Kapasitenin burada oluşturulması gerekir. İkincisi de bir karar alınıp onunda tırnak içinde hızlı bir şekilde uygulanmasını bekliyorsak büyük ölçekte bir uygulamayı beklememeliyiz ... Kapasite sınırlı. O zaman küçük ölçekte uygulamalar ile başlayıp bunu tırnak içinde iyilikte bulaşır kötülükte bulaşır. Bunu diğerlerine bulaştırmak gerekiyor. Ama bunun için önce aşılacak gerekiyor.
	<i>Uygulamaların Birbirini Etkilemesi</i>	1	TTKB1: Aslında bir miktar kapasitemiz var. Bilim ve sanat merkezleri bütünü ile yabana atılabilir bir şey değil. Onun için bu tür uygulamalarda şu alışkanlığımızdan da vazgeçmemiz gerekiyor. Mesafe kat edeceksek ve yol almak istiyorsak. Evet, biz bilim ve sanat merkezlerini oluştururken hedefimiz belki diyelim ki on basamak çıkmaktı. Hala üçüncü basamaktayız. Bu birinci, ikinci, üçüncü basamakta yaptığımız hataları bu aşamadaki her şeyi kullanmak durumundayız ve bunun üzerinden gitmek durumundayız ... Sadece o girişimin kendisini değil o alanda bundan sonra yapacağınız girişimlerinde başarısızlığını beraberinde getiriyor. Sonrasını da etkiliyor.
	<i>Toplumun Yetenekliler Hakkında Yanlış Algıları</i>	1	TTKB1: Bu toplumda herkes biraz kendi çocuğunun üstün yetenekli olduğunu düşünüyor. Yani Amerika'da kimse çocuğum şuradan ders alsın, o çocuk gidiyor da benim çocuğum neden gitmiyor demez. Ama Türkiye'de bir tane çocuğu şurada üniversiteye gönderirseniz, oradan ders aldırırsanız o sınıftaki 15 kişi gider sizi şikâyet eder. Benim çocuğum neden gitmiyor, o gidiyor.
Öneriler	<i>Gelişime Küçük Ölçekte Başlanmalı</i>	1	TTKB1: O zaman küçük ölçekte uygulamalar ile başlayıp bunu tırnak içinde iyilikte bulaşır kötülükte bulaşır. Bunu diğerlerine bulaştırmak gerekiyor. Ama bunun için önce aşılacak gerekiyor.
	<i>Yeni Uygulamalar Kültürdeki Eski Uygulamalara Dayalı Olarak Oluşturulmalı</i>	1	TTKB1: O toplumlarda yapılanların toplumsal, kültürel bir geçmişi var. Herkes bunu kendi zenginliği içinde yapıyor. Şimdi Türkiye'de de zaman zaman işte geriye dönük bağlantılar kuruyoruz ama yani üzerinden birkaç kuşak geçmiş örneğin bir İcazetname ile diploma almanın bir süresi yoktu değil mi? Zaten bu bizim kültürümüzde vardı. Artık yok. Aradan kaç kuşak geçmiş ... Bilim ve sanat merkezine yönlendirmenin bir seçme prosedürü var değil mi? Çokta fazla itiraz edilmiyor. Eksikliği olabilir bunu tamamlayabiliriz. Burada hali hazırda kabullenmiş bir şey var. Bunu iyileştirebiliriz, geliştirebiliriz. Ama yeni bir şeyler başlamaya kalkışmak, hızlı olmak istiyorsak bence hep bugüne kadar geleni kaldırıp atıp yeni bir şey koymaya çalışmaktansa onun üzerine kurmaya çalışmamız gerekir.

Tablo 42

TTKB'nin Bakanlık Teşkilatının Üniversiteler ve Diğer İşbirlikçilerle Olan Koordinasyonu Hakkındaki Görüşlerine

Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Yönetim Yapısı	<i>İlişkinin Zayıf Olması</i>	2	TTKB1: Hem STK tarafından hem üniversite tarafından çok zayıf olduğunu düşünüyorum.
	<i>Sorumluluk Almanın Zayıf Olması</i>	1	TTKB1: İki bu konuda sorumluluk almanın zayıf olduğunu düşünüyorum.
	<i>Ülkede Yönetim Sisteminin Kişiye Bağlı Olması</i>	1	TTKB2: İdare temelli ve tamamen duruma göre kişiye göre mesela diyelim ki X Bakanlığını filanca yönetsin tamamen değişebilir filanca yönetsin tamamen değişebilir.
	<i>Kurumların/Birimlerin Birbirinden Bağımsız Olması</i>	2	TTKB2: Ya da şey yapılabilir yani kurumların ortak bir Anayasa'sı ya da ortak bir strateji dokümanı ortak bir vizyon dokümanı olmadığı için kim aynı anda senkronize olarak neye hizmet ettiğinin bilincinde değil. Yapı ve süreç bunu görmüyor.
Üniversite İle İlişkiler	<i>Üniversitelerin ÜYE ile İlgili Uygulamalar Geliştirmemesi</i>	1	TTKB1: Türkiye'de üniversiteler üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili somut öneriler ya da somut uygulamalar geliştiremiyor. Bunun illaki formal bir yapı içinde olması gerekmiyor ... Ama bu kurumlarda özellikle üstün yetenekli çocukları ortaya çıkarabilecek ve bunları geliştirebilecek bilimsel bir çerçevede oluşturulmuş programlar ne kadar yaygın ya da ne ölçüde var? Peki, yapılabilir mi? Pekâlâ yapılabilir. Yapıldığı zaman bunların kredilendirilmesi ile ilgili problemlerimiz var belki. Ama bu konularda üniversite tarafından atılmış somut adımlar ve çözümler olduğunu düşünmüyorum. Bizim şöyle bir problemimiz var. Üniversitede teorik olarak her şeyi konuşuyoruz. Üstün yetenekliler eğitiminin özel bir alan olduğunu ve bununla ilgili de bir şeyler yapılması gerektiğini de konuşuyoruz. Ama bunun bir tane uygulamasını ortaya koymuyoruz. Bunun uygulamasını ortaya koymadığınız zaman büyük bir olasılıkla şu anda bu alandaki akademisyenlerden iki kişi olsa burada bana çok kızacaklar. Ne yani biz bir şey yapmıyor muyuz? Evet, bu konuda bir şeyler yapılması gerektiğini söylüyorsunuz. Peki, daha ötesini. Üniversiteler bu konuda bir şey yapıyor mu? Hayır. Somut programlar, somut uygulamalar ortaya koymuyor.
	<i>Üniversitelerin Teoriden Pratiğe Geçememesi</i>	1	TTKB1: Bizim şöyle bir problemimiz var. Üniversitede teorik olarak her şeyi konuşuyoruz. Üstün yetenekliler eğitiminin özel bir alan olduğunu ve bununla ilgili de bir şeyler yapılması gerektiğini de konuşuyoruz. Ama bunun bir tane uygulamasını ortaya koymuyoruz.
	<i>Üniversitelerle Sadece İş Birliği Önermenin Yetersiz Olması</i>	1	TTKB1: Üniversiteler bir ölçüde kendi derdi ile uğraşıyor. Haftada 30 saat derse giriyor, bunun üzerine makale bekliyoruz, bunun üzerine yayım bekliyoruz. Üniversitelerle hep bu üstün yetenekliler ile ilgili konu konuşulduğu zaman hep üniversiteler ile iş birliği denir. Bu üniversiteler ile iş birliğinin çok boş bir laf olduğunu düşünüyorum. Teorik olarak güzel. Üniversitelerle iş birliği, nasıl? Üniversitelerin ne yapmasını bekliyoruz ... Dolayısıyla sadece üniversitelerle iş birliği yapılmalı şeklinde bir teorinin ya da bir önerinin ben çok hava da bir öneri olduğunu düşünüyorum. Bu tür iş birlikleri önereceksek bu iş birliklerinin bence en azından birkaç tane örneğini oluşturabilmeliyiz. Sonra da o örnekleri yaygınlaştırabiliriz.
	<i>Üniversiteler Yaz Okulları Açmalı</i>	1	TTKB1: Bunun illaki formal bir yapı içinde olması gerekmiyor. Birçok üniversite yaz okulları düzenliyor. Bu yaz okulları dediğimiz şeylerin içinde neler var? Yüzme var spor var vs. güzel. Belki yaz için bunlara da ihtiyacımız var. Anne babaların büyük bir çoğunluğu çalışıyor ve çocukların bir tarafta hem sporla sanatla uğraşması hem de bir taraftan bakımını üstleniyor bu kurumlar. Ama bu kurumlarda özellikle üstün yetenekli çocukları ortaya çıkarabilecek ve bunları geliştirebilecek bilimsel bir çerçevede oluşturulmuş programlar ne kadar yaygın ya da ne ölçüde var?
Diğer	<i>Kurumların Neyin Nereye Etkileyeceğini Bilmesi Gerekli</i>	1	TTKB2: Millî Eğitim bunun olabilmesi için ana tasarımda biz nereye dokunursak neresi etkileniyor bunun ağ yapısının biliniyor olması lazım. Mesela siz bir çocukla ilgili bir şey yaparsanız, Belediye'nin de bunu biliyor olması lazım. Okulun da biliyor olması lazım, üniversitenin de biliyor olması lazım, Maliye Bakanlığı'nda biliyor olması lazım. Şimdi böyle bir ortak helikopter bakışı ile bakarsanız bu iş birliği çalışabilir.
	<i>Bakanlığın Odaklı Olması</i>	1	TTKB3: Bakanlığın hatalı bile olsa bu hatayı bilerek işlemediğini düşünüyorum. Çünkü Bakanlık sayı odaklı bakmak durumunda. Üst politika düzeyi biraz da onu gerektirir. Dolayısıyla Bakanlığın bu şeyde ortaya çıkan tablo da kabahat varsa çok kabahatli görmüyorum Bakanlığı.

Tablo 43

TTKB'nin Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitimi ile İlgili Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına Yapılan Başvurular Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Başvuru	<i>Başvuru Yapılmaması</i>	1	<i>TTKB1:</i> Daha önce de ifade ettiğim gibi benim zamanımda yapılmadı.
	<i>Yönetmelik Başvurusu</i>	1	<i>TTKB1:</i> Bir yönetmelik çalışması geldi o da akim kaldı.
Programın Hazırlanması	<i>Ayrıntılı ve Zorunlu Bir Program Olmamalı</i>	1	<i>TTKB1:</i> Burada işin kritik kısmı program. Program konusunda az önce söylediğim gibi bütün ayrıntıları ile dikte edilen bir program uygulanamaz zaten.
	<i>Genel Çerçeve Oluşturma Süreci</i>	1	<i>TTKB1:</i> Ama genel bir çerçeve oluşturulacaksa Talim ve Terbiye Kurulundan bir programın genel çerçeve içinde kabul edilmesi çok basit bir süreç. Aslında öyle zannedildiği gibi karmaşık bir süreç değil ... Ama genel bir çerçeve oluşturulacaksa Talim ve Terbiye Kurulundan bir programın genel çerçeve içinde kabul edilmesi çok basit bir süreç. Aslında öyle zannedildiği gibi karmaşık bir süreç değil. Bir bununla ilgili eğer görüş alınması gerektiği düşünülen üniversite ya da ilgili kurumlar varsa görüş alınabilir. Zaman zaman burada bu görüş alma konusunda şu da yapılabilir. Görüşü siz alın gelin. O görüşle beraber gelin. Programın ortalama olarak kabul süreci bir aydır. Bu hizmet standardı olarak bir aydır zaten. Dolayısıyla program geldiğinde program dairesine gelir. Önce program dairesindeki konu ile ilgili uzman varsa, o uzmanlar yoksa görevlendirilir. Geçici olarak 3, 5, 10 günlüğüne görevlendirilir. Çünkü geçici olarak 20 güne kadar resen görevlendirme imkânı var. Ve onlar bir inceleme yaparlar. Tabi o inceleme doğrudan doğruya bir yetkili o konuyla ilgili, çünkü kurul içinde bir görev dağılımı var. Kurul üyesi ya da kurul başkanı görmeyen muhatabına dönmez.
Program ve Materyal ilişkisi	<i>Program Olmadan Materyale İhtiyaç Olmaması</i>	1	<i>TTKB1:</i> Şimdi söyle söyleyeyim program konusunda bu arada araç-gereçlerin zaten gelmesine gerek yok. Şimdi program olmadan araç-gereç olmaz. Programı varsa aracı-gereci kendisi de kullanabilir, kendisi de oluşturabilir.
Şûra Kararları	<i>Şûranın İşleyişi</i>	1	<i>TTKB3:</i> En somut olarak Millî Eğitim Şûrasında alınan kararlar oldu. Sayısını hatırlamıyorum ama o kararlar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın çalışma düzeni şu şekildedir. Şûrada alınan kararlar hemen ertesi hafta kurul da tekrar görüşülür. Ve kurul bu kararları tek tek tasnif eder. Sırf şûra ile ilgili bir sekreterlik vardır Talim ve Terbiye Kurulunda şube vardır. Bu şube çok sayıda elemandan da yararlanacak şekilde, yararlanma gücü ile etkisiyle kararları tek tek tasnif eder ve ilgili birimlere gönderir ve icraatın yapılıp yapılmadığını da takip eder. Bir yol haritası belirler.
	<i>Şûrada Alınan Kararların Olması</i>	1	<i>TTKB3:</i> En somut olarak Millî Eğitim Şûrasında alınan kararlar oldu. Sayısını hatırlamıyorum
	<i>MEB'de ÜYE'ye İlişkin Kararlar</i>	1	<i>TTKB3:</i> Bu meyanda üstünler eğitimine yönelik özel eğitime yönelik kararlarından Bakanlığın değişik birimlerinde modellendiğini, projelendirildiğini ve icraatta geçtiğini tahmin ediyorum. Yakın şu anda somut bilgim yok ama oradaki işleyişten hareketle bugün Bakanlık nezdinde gerçekleştirilen birçok çalışmanın böyle bir teknik başlangıcının olduğunu söyleyebilirim. Sadece felsefi başlangıç değil, bir gündem olmaya sağladığı katkı etkisi diyeyim. Teknik olarak XVII. Millî Eğitim Şûrası ile başlayan bir sürecin olduğuna inanıyorum.

Tablo 44

TTKB'nin Program ve Yayın ile İlgili Mevzuat ve Kurul Üyelerinin Üstün Zekâlılar ve Yeteneklilerin Eğitimine İlişkin Tecrübeleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
TTKB	<i>Kurulda Alan Uzmanı Olmasının Gerekmemesi</i>	1	TTKB1: Kurul üyesinin bu alanın uzmanı olması gerekmiyor. Mümkün de değil zaten. Her konuda orada uzman olması mümkün değil ... İşin Talim ve Terbiye ayağından bir programın ve bir içeriğin çok sorunla karşılaşacağını düşünmüyorum. Uzmanlık konusunda da destek alınır. Şunun olması mümkün değil zaten. Talim ve Terbiye gibi bir yapının içinde bütün branşlarda uzman bulundurmanız mümkün değil. Örneğin oraya helikopter pilotluğu programı da gelir. Ama orada helikoptere binmiş bir tane insan yok. Ama bu işle ilgili iki tane kurum var. Bir Kara Havacılık Okulu var. İki Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü var. Orada uluslararası standardı var zaten bunun. Dolayısıyla orası bununla ilgili uygunluk görüşü bildirirse, gerek var mı belki de buraya gelmesine hiç gerek yok. Ama bir taraftan da yapılacak ciddi işte bir kontrol mekanizmasının olması lazım. Burası şuna bakıyor. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün görüşü var. Kara Havacılık Okulunun görüşü var. Evet, bu kabul edilebilir. Bir yerde o çek etme noktası yoksa kendisi o içeriği geliştirecek değil. Burada üstün yetenekliler ile ilgili de çok özel alanlardan bahsediyoruz. Sanatla ilgili bir alanı düşünün onun alt dalları var. Bunların hepsine hâkim olması mümkün değil.
	<i>Programı Kabul Etme Süreci</i>	1	TTKB1: Ondan sonra düzeltme ya da yeniden düzenleme ön görülen bir şey yoksa ki o düzeltme, düzenleme talebi başkanın imzası ile gider. Dolayısıyla başkanda onu görmüş olması lazım. Kurula girer. Kurula da zaten programı hazırlayan sunan kimse sahibi gelir sunumunu yapar, orada sorular varsa ya da tereddütler varsa bununla ilgili açıklamaları yapar. Çoğu zaman burada şurasını da şöyle yapalım gibi öneriler olur, birtakım düzeltmelerde olabilir düzenlemelerde olabilir. Bu aynısı ile kabul de edilebilir. Ama bu süreç çok uzun sürecektir bir süreç değil.
	<i>TTKB'nin Mevzuatlara Uygun Hareket Etmesi</i>	1	TTKB3: İcraya dönüşmek üzere geliştirilen modelleri, programları bir mevzuatla ilişki bağlamında, mevzuatın her türlüşü yani sadece Millî Eğitim mevzuatı değil, Avrupa Birliği mevzuatı, diğer Bakanlıklar, diğer yasalar bağlamında değerlendirip çok ayrıntılı çok önemli noktalara parmak basmada çok birikimli bir kurum idi.
	<i>Yönetmelik</i>	2	TTKB3: Daha sonraki yapı değişti. Talim ve Terbiye Kurulu'nun dayanağı olan yönetmelik değişti. Daha sonraki yapı ile ilgili bir şey diyemeyeceğim.
	<i>TTKB'nin Birikimli Olması</i>	1	TTKB3: Keşke o zaman şu andaki hummalı çalışmalar o zaman olsaydı ve kurula gelseydi eminim kuruldan ve kurulun çok etkili yönlendirmeleri olurdu. Belli parmak basacağı, şerh koyacağı, hayır diyeceği çok önemli çalışmalar olabilirdi diye tahmin ediyorum.
	<i>TTKB'nin İşleri Gereğinden Fazla Uzatması</i>	1	TTKB1: Hizmet standardının belirlenmiş olması ve onu çok kısa tuttuk ve gerçekten orada beklemesinin bir anlamı yok. Bir program üzerinde 3 sene 5 sene çalışmazsınız. Buna ayıracağınız süre 3 gündür 5 gündür. Bir ay içinde olur. Dolayısıyla hizmet standardı bunu dikkate alarak oluşturulmuş standart.
Ders Çizelgeleri ve Programlar	<i>Ders Çizelgelerinde Esneklik Olması</i>	1	TTKB1: Bir de bu ders çizelgesindeki eksiklikler şey esneklikler arasındaki yansıması benzer şekilde gelen taleplerde de ciddi esnekliklere alıştı artık kurumsal olarak. Örneğin bir özel öğretim kurumu bir ders çizelgesine kendi istediği birtakım dersleri ekleyebilir, çıkarabilir, bu derslerin sırasını değiştirebilir önceliğini sonralığını. Şimdi burada geçmişte daha çok şöyle bir yaklaşım vardı. Ya bu çocuk başka bir okula geçerse? Bir tane çocuk başka bir okula geçecek diye siz 1500 tane çocuğu sadece bu düşünce ile bir yere hapsedemezsiniz. Dolayısıyla orada önemli ölçüde programlar anlamında bu tür kararlar anlamında önemli ölçüde esnekliğin artık oluştuğunu kurumsal olarak yapının buna alıştığını düşünüyorum.
	<i>Programların Eski Gibi Olmaması</i>	1	TTKB1: Şimdi 15 gün web sayfasına konup ilan ediliyor. Bunun bir taslak olduğu belirtiliyor. Herkes görüyor bunu ... Bütün bu uygulamalara baktığınızda bu aslında zihinsel olarak orada bir şey getirdi. Açılmayı beraberinde getirdi.
	<i>Özel Eğitim Programları Esnek Olmalı</i>	1	TTKB1: Üstün yeteneklilerle ilgili bir program gelirse büyük bir olasılıkla şurada bir sorun yaşanabilir. Eğer çok katı sınırla çizilmişse, bir dakika bu çocuklar birbirine benzemiyor bu kadar katılıkla bir şey uygulanamaz. Tam tersine bakalım. Zihinsel engelliler veya diğer engel gruplarındaki çocukların eğitimi ile ilgili de çok düzeltme istemiştik. İstedğimiz düzeltmeler hep şeydi ama bir dakika bu çocuklarda bu kadar detaya inilmez. Siz normal bir öğrenci için var olan her şeyi buraya koymuşsunuz.

4.3.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Akademik Çalışmalar Yürüten Öğretim

Üyelerinin Görüşleri

Tablo 45

ÖÜ'nün İdeal Tanılama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Var Olan Durumlar	Tanılama Yönteminin Sınırlılığı	1	ÖÜ2: Genel olarak gözlemlediğim hem dünyada, tabi dünyadaki tanılamada çok değişik şeylerde var, uygulamalarda var ama genel olarak gözlemlediğim uygulama dar bir tanılama yöntemi.
	Tanılama Süreci	2	ÖÜ3: Şimdi merkezi olarak sınavlar yapılıyor. Bunlara benzer sınavlar. Hız ve analitik düşünmeyi ölçebilen sınavlar, peşinden zekâ testleri. Böyle bir süreç izleniyor. Bir defa bizim tanılama sistemimizde ve yurt dışındaki bazı örnekler ile birbiri ile karşılaştırıldığında, teorisi bile düzgün uygulanabilen bir durum yok. Nedir teorisi?
	Aday Göstermenin Gerçekleştirilememesi	1	ÖÜ3: Bence eksiklik şu; mevcut tanılama sisteminin içerisine aday gösterme sürecini daha böyle, tabi Türkiye'de uygulanması ne kadar kolay bilinmez o ama, mevcut tanılama sisteminde bile öğretmenin, işte velinin, işte birilerinin söylemesinden ziyade artık insanlar birçok kişi artık bu sınavlara girebiliyor. Aday gösterme tabi işletmiyoruz.
	Zekâ Testlerinin Yetersizliği	3	ÖÜ5: Ondan sonrası bence WISC-R ya da benzeri bir test değilde çünkü çok sakıncaları var yani zaten şu an WISC-R piyasada satılıyor, alınıyor, istediğiniz gibi sonuçlarını googleden bile ezberleyebiliyorsunuz. Çok tartışmalı bir şey bu ... Doğrusu bence yoksa kategorik bir test için düzey belirlemek rakam belirlemek, skor belirlemek aptalca bir şey özür dilerim yani, sen 130'sun sen 142'sin falan deyip bir sayı atfedip çocuğa, o sayı üzerinden tekrar onunla ilgili işlem yapmak haksızlık olur, sınırlayıcı bir şey olur.
	Ülkede Tanılamanın Hatalı Olması	1	ÖÜ5: Zaten Türkiye'de şimdi bunu yapılamaz gibi görünen sebeplerden bir tanesi şu bence, ben meclisin bu konudaki raporlarını inceliyorum, hani geçen yıl Bakanlığın üstün yetenekli olduğu varsayılan, incelemeye alınan çocukların oranlarına bakıyorum, matematiksel olarak bir yanlışlık var. Yani o kadar üstün yetenekli olduğu varsayılan çocuk eğer tanı için havuza alınıyorsa zaten ön elemenizde de bir problem var. Neredeyse dünya ile ölçülü baktığınızda nüfusunuzun bir milyardan daha fazla olması gerekir bu kadar çocuk incelemeye alınmış olması için. 70 milyon nüfustan nasıl böyle bir örneklem çıkartabilirsiniz? Bu başlı başına facia. Böyle bakıldığında aslında siz o bir iki üç dört alt düzeylerde doğru eleme yaparsanız komisyonun işi yukarıda o kadarda zor olmayacaktır.
Eğitimin Bir Süreç Olması		1	ÖÜ7: Şimdi eğitim öyle bir şey ki sonucunu 25 sene sonra alıyorsunuz. Bir sene sonra değil iki sene sonra değil. Onun için rahatlıkla herkes ilkokul ortaokul lise üniversite okuduysa eğitimi biliyorum varsayıp üzerinde çok fazla oynuyor. Yani bir sistem oturtulursa bunu belli bir süre beklemeniz lazım sonucunu almak için ... Tabi bu sabit program şeklinde olsun demiyorum. Programın kendi içinde gelişmesi, geliştirilmesi lazım ama bunun uzmanlarına bırakılması gerekiyor. Onların söylediklerinin dikkate alınması gerekiyor. Böyle bir sistemden gider. Bunu yapan var mı? Var batıda çoğu ülke bunu yapıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin değişik eyaletlerinde bu konuda değişik programlar var. Hem böyle ne denir şimdi gömülmüş diyorlar blender dedikleri bir eğitim yapabiliyorlar. Hem ayrı eğitim sistemleri uygulayabiliyorlar. Hafta sonu okulları şeklinde ya da kurslar şeklinde vs. bunu yapan yerler var. E bizde var mı? Bunu da sen araştırıyorsun nerede ne kadar olduğunu? ... 64'ten beri hatta 60'tan beri 60 ihtilalinden beri bu konuda ciddi sürekli bir şeyler yapıldı. Bizdeki sıkıntı ne? Sürekliliğinin olmaması. Biz hemen sonuca ulaşmak isteyen sonuç odaklı bir toplumuz süreç odaklı değil. Başlayalım bitsin, başlayalım bitsin. Yani Türk gibi başla diyorlar. Türk gibi başlıyoruz da sonucunu getiremiyoruz. Hemen olsun istiyoruz. Olmayınca düş kırıklığına uğruyoruz ama eğitim bir süreç.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Zekâ-Gelişim Testleri	<i>Bütüncül Yaklaşım</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Ama ideal tanılama bana göre bir çocuk gelişimci olarak çocuğun bütün yönlerini, bütüncül yaklaşımla ele alırız biz. Mesela bir konuşma problemi olan çocuk geldiğinde sadece dil gelişimine bakmayız. Çünkü gelişim alanları birbirini doğrudan ya da indirekt etkileyebiliyor. Dolayısıyla tanılamayı bir süreç kapsamında bir süreç içerisinde yapmakta daha fayda var. Çocuğun çevresindeki, kişiler bu ebeveynler olabilir, öğretmenler olabilir, çocukla çalışan başka uzmanlar olabilir. Onlardan bilgi alınmalı. Çeşitli ortamlarda çocuk gözlenebilir. Ev ortamı, sosyal ortam, okul ortamı gibi ortamlarda çocuk gözlenebilir. Çocuğun kendisi ile mutlaka görüşülmeli. Çünkü o sözel etkileşim bize çocuk hakkında çok değerli ip uçları verebiliyor. Çocuğun kendini ifade ediş biçimi, dile hakimiyeti, genel kültür düzeyi, bunu bir standart testle şey yapamazsınız. Orada soracağınız maddeler bellidir. Ve bu şeyden çocukla görüşüldükten sonra da çeşitli standardize edilmiş araçlar kullanılabilir. Gelişim ölçekleri, zekâ testleri, başarı testleri ve buna benzer şeyler. Bütün bunları topladıktan sonra bunları bir havuza atıp ondan sonra çocuk hakkında bir yoruma varılmalı bir sonuca varılmalı.
	<i>Çoklu Zekânın İşin İçine Katılması</i>	1	<i>ÖÜ3:</i> Başka bir eksikliğimiz bana göre, bu süreçten geçen çocuklar aslında geleneksel zekâ yaklaşıma göre seçilirler. Yani zekânın tek bir boyutu olduğunu, sayısal verilerle ifade edilebileceği gibi durumlarda daha çok mantıksal matematiksel zekâyı hitap eden bir durumdan bahsediliyor. Peki öyle mi? Öyle olmadığını görüyoruz. Nerede öyle olmadığını görüyoruz? Bu sefer tutuyoruz, alıyoruz, modüler bir yapıda çoklu zekâyı işin içerisine katarak öğrenci merkezli bir program uygulamaya çalışıyoruz. Seçimimiz geleneksel zekâ yaklaşımına göre, uygulamamız çoklu zekâ. Nereden anlıyoruz bunu? Bireysel özellikleri fark ettirici aşama, işte oryantasyon, bireysel özelliklerin fark edilmesi vs vs. Çocuğun hangi zekâ alanında iyi olduğunu bulmaya çalışıyoruz. Doğru mu? Bunu böyle yaptıktan sonra, başlangıçta geleneksel zekâyı göre baktın. Şimdi, çoklu zekâyı göre, olmadı o zaman.
	<i>Gözlem</i>	2	<i>ÖÜ5:</i> O konuda büyük bir kafa karışıklığı var aslında ikisini birlikte anlatsak ben bu konuda en ideal yöntemin erken yıllardan itibaren başlayan gözlemler ve gözlem kontrol listelerinin olduğunu düşünüyorum
	<i>Alternatif Zekâ Testi</i>	1	<i>ÖÜ4:</i> Gözlemlere de bak hele dezavantajlı yerden gelen çocukları seçebilmek için bir zekâ testleri bu kullanılan kazanılmış bilgiyi ölçen testler, bunun dışında işte daha kültürden hani arındırılmış testler ve de Feuerstein'in ileri sürdüğü gibi bir dinamik değerlendirme yani çocuğu test ederken, snarken, bir taraftan zorlandığı zaman ipuçlarını verip bunu nasıl diğer konulara aktarabiliyor şeklinde bir test şekli ile yani o andaki bilgisini değil ama çocuğun nereye gelebileceğini, potansiyeline daha yakın bir tanılama yapma açısından böyle dinamik bir değerlendirme çok çok önemli bence. Yani orada şey yapıyorsunuz. Test ederken çocuk zorlandığı anda ona biraz ipucu veriyorsunuz. O ipucunu çocuk nasıl alıyor, hemen bir atılım gösterebiliyor. Çünkü daha önce belki öyle bir bilgi kazanmadı. Onun için başarısız oluyor ama verdiğiniz anda bunu kullanabiliyor mu, aktarabiliyor mu diğer alanlara onlara bakarak böyle bir dinamik değerlendirmeye çok tabi etkili olabilir. Birde artık beyin görüntüleme, tabi kalem kâğıt değerlendirmeleri de olabilir. Ama muhakkak ama muhakkak artık bundan sonra kalem kâğıtla birlikte muhakkak beyin görüntüleme ve bu tür beyni inceleyen çalışmalar olması gerekiyor.
	<i>Veri Ortamı/Çok Ölçüt Kullanma</i>	3	<i>ÖÜ6:</i> Çoklu ölçüt kullanılması son derece önemli, çocukla ilgili ne kadar geniş bilgiye sahip olursak bizim için o kadar iyi.
	<i>Zekâ Testi Yerine Gelişim Ölçeği</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Bunun yanı sıra zekâ testleri yerine özellikle de erken çocukluk diye 0-8 yaş da alırsak, gelişim ölçeklerinin çok daha uygun olduğunu söyleyebiliriz.
	<i>Birden Fazla Ölçek Kullanma</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Bunun dışında dediğim gibi çocukla ilgili yaratıcılık testleri, yetenek testleri, problem çözmemiş, çocuğun gelişime ve kişiliğine dönük yapılabilecek problem çözme olabilir, liderlik ile ilgili şeyler olabilir. Mümkün olduğunca çocuğu tanımamızı sağlayacak geniş ölçütte ölçekler ve testlere ihtiyacımız var.
Aile	<i>Aile Eğitimi</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Onun için öncelikle ana-babalara çocuğun ne olduğunu öğretmemiz gerekiyor. Nasıl geliştiğini öğretmemiz gerekiyor. Aile eğitimi yani ana-babalığın okulu yok. Kötü olan şey bu. Kendi anne-babalarımızdan öğrendiğimiz şekilde çocuk yetiştiriyoruz. Ya da okuduğumuz kitaplara göre yetiştiriyoruz ... Onun içi ana-babaların çocuklarındaki gelişim özelliklerini erken fark etmeleri birinci bacak oluyor. Onun ana-babalara çocuklarıyla ilgili kayıt tutma becerisini öğretmemiz gerekiyor. Bizim kültürümüzde yok. Biz çocuklar doğdu mu bir yaşına kadar bebek defteri tutuyoruz. Aşırı var çünkü. Artık ona da gerek yok. Bilgisayar üzerinden bu iş yapılıyor. Halbuki bebek defterleri çok önemli, kayıtlar çok önemli, orada hem çocuğun ne zaman dişini çıkarttığı yürüdüğü vs var hem de annenin duyguları var çocukla ilgili ... Ne çeşit oyunlar oynuyor? Oyun ilgisi nedir?
	<i>Aileden Geriye Dönük Veri Toplanması</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Ben okul öncesi dönemde çalıştığım için özellikle doğumdan bizim elimize gelen ki yaşa kadar ki çocuğun gelişimine ilişkin bilgiler bizim için çok önemli. Dolayısıyla özellikle bunların kayıt altında olması ve bunları şöyle aileden toplayabilmek ya da ilgili bir kurum yapıyorsa ki bizde maalesef bu çok yok. Bunların işin içine katılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Öneriler	Akranın Göstermesi	Aday 1	<i>ÖÜ3:</i> Bir defa bizim burada eksikimiz şu. Akran olayını biz unutuyoruz. Mesela incelediğim birkaç yerde hem aile hem öğretmen hem de akranlarının aday göstermesi diye bir kademedен bahsediliyor. Dolayısıyla birinci kısım burada eksikliğimiz ... Akran kişinin aday göstermesi, çünkü çocuklar birbirlerini iyi gözlemliyorlar. Bizden de iyi gözlemliyorlar.
	Erken Tanılama	1	<i>ÖÜ7:</i> Yani burada iş ana-babaya düşüyor erken müdahale kısmında. Çünkü yapılan araştırmalar erken müdahalede ana-babanın okul eğitimden daha etkili olduğunu gösteriyor. Hem ana-babaya düşüyor hem de ne kadar erken çocuğu alıp eğitime koyarsak yani zorunlu okul öncesinden başlayarak devlet bu işte ciddi bir planlama yapıp programlarını çocuk merkezli yaparak çocuğun yeterlikleri üzerine koyarak planlarsa bu iş olabilir diye düşünüyorum. Şimdi düşünüyorum ben, ne olabilir? ... Bana gelen bu kadar erken dönemde tanılanmış ya da olasılığı yüksek çocuk oldu.
	Kültüre Özgü	4	<i>ÖÜ5:</i> Bunu belirlemek istiyorsak bence ülkemizdeki eğilimleri tarayarak her toplumda bu değişebilir mesela, sizin çocuğun oyun oynama biçiminden tutunda liderlik özelliklerine kadar kendi kültürünüzde ifade etme özelliklerine kadar mesela gelişim psikolojisi kitabından çocukların parayı tanıma yaşına baktığımda mesela batılı bir ülkede, bizim köydeki çocuklar en az onlarda %50 daha erken yaş olarak düşündüğümüze hallediyorlar. Çünkü daha az bulunan bir şey ve daha değerli. O çocuk için 10 kuruş alıp bakkala gidip gazoz içmek hayatında hiç unutmayacağı ayrıntılardan bir tanesidir. Muhtemelen Amerika'da daha refah içinde yaşayan bir çocuk için bu çok sık tekrar ettiğinden aman aman bir şey değil. Böyle olunca bence bunun yerelde dinamikleri de var bir sürü. Bence çocuklarımızın hani öyle iddialarda var üstün yetenekli çocukların büyüme hızı, kast etkinleri falan ile ilgili, bence erken yıllardan itibaren bizim toplum için bu çocukların dil öğrenme, oyun oynama, çevreyle ilişki kurma, kelime, harfleri rakamları kavrama, kendini ifade etme, örtük ya da açık ilerleyen özellikler var, <i>ÖÜ6:</i> Ancak ülkemizde bizim kültürümüze özgü maalesef bir gelişim ölçeğinden bahsetmek mümkün değil. Dolayısıyla bütün bunlar bizi zekâ testlerine doğru öteleyen faktörler. Dolayısıyla şu andaki sistemde hala zekâ testlerinin birincil önemde olduğunu görüyoruz ... Bunların çoğu da maalesef şu anda adaptasyon şeklinde, ama bizim kültürümüze özgüsüne çok ihtiyacımız var, bence en büyük problemlerimizden birinin bu olduğunu düşünüyorum.
	Yaşa Özgü Tanılama	1	<i>ÖÜ1:</i> Şimdi yine bana göre üstün yetenek tanılamasını çocukluk ve sonraki yıllar olarak ayırmak gerekiyor. Hani tanımını verdim ya. Erken çocukluk yıllarında daha çok genel kapasiteden bahsediyoruz. Öğrenme kapasitesinden, çocuğun genel problem çözme becerisinden vs. vs. hep genel şeylerden bahsediyoruz. Oradaki kullanacağımız yöntem ve araç daha ileriki yıllarda kullanacağımız, kullanabileceğimiz yöntem ve araçlardan farklılaşmalı. Eğer biz aşağı yukarı ortaokul yıllarında özel yeteneklerin yavaş yavaş ortaya çıktığını görebiliyorsa o zaman orta okul yıllarında biraz daha özel yeteneklere yoğunlaşmamız gerekiyor, üstün yeteneğe yoğunlaşmamız gerekiyor. Dolayısıyla erken çocukluk yıllarında bana göre en iyi tanılama aracı zekâ testleridir. Zekâ dediğimiz IQ testleridir. IQ testleri veya zekâ testleri erken çocukluk yıllarında. Bu yani şöyle söyleyeyim. Dokuz on yaşa kadar devam eder. Ortaokul düzeylerine kadar devam eder. Sonraki yıllarda daha özel üstün yeteneğe yönelik testlerin kullanılması gerekiyor. Bunlar ne olabilir? Bu çocuğun yaratıcılığı ayrı değerlendirilebilir ancak yaratıcılığı da aynı alanlarda matematik, fen de farklı değerlendirilmesi lazım. Bütün akademik alanların değerlendirilmesinin ayrı ayrı yapılması kanaatindeyim ben. Ama erken yıllarda bence tamamen bireysel değerlendirmenin daha çok bireysel zekâ testleri ile yapılmasının çok daha doğru sonuçlar vereceğine inanıyorum. Çünkü çocuğun henüz daha matematik becerileri çok gelişmiş değildir. Okuma-yazma, akademik becerileri çok gelişmemiştir. Çünkü orada çoğu, okulda başladığı için yani. O nedenle üstün yeteneği erken çocukluk yıllarında aramak ya da bulmak çok zor. Çok az çocuk bulursunuz yani. Bazen bakıp yüzbinde bir tane bulursunuz. On binde bir tane ancak bulursunuz. 2,5 yaşında kendi kendine okuyan çocuklar görürsünüz veya matematik alanında çok iyi olan çocuklar var. Yaş ilerledikçe tanılama araçlarının ve yöntemlerinin çeşitlendirilmesi gerekiyor. Erken çocukluk yıllarında bireysel değerlendirme daha etkili iken şeyde daha ileriki yıllarda genel zekâ testide uygulayabilirsiniz. Akademik genel yetenek testleri de uygulayabilirsiniz ama oradaki yöntemleri de farklılaştırabilirsiniz. Örneğin gözlem etkili olabilir, görüşmeler etkili olabilir o dönemlerde. Baktığımda ideal olarak bu şekilde bir tanılama tasarlanabilir.
	Eğitim Düzeltmeli	Sistemi 1	<i>ÖÜ7:</i> Ne olur bizim programımızı kökten halletmemiz lazım. Yani eğitim sistemi şu anda Türkiye'nin en temel sorunu ve en bozuk sistemi.

Tablo 46

ÖÜ'nün İdeal Tanılamanın Ülkemizde Nasıl Yapılacağı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
İdeal Tanılama	<i>Bölgesel Tanılama</i>	2	<i>ÖÜ4:</i> Gelişmiş yerlerde tarama testi ile bu bilinen testlerle birtakım tanılama girişimleri olabilir. Ama köylerde bulacaksınız ama farklı mesela ve yahutta June Maker'in farklı bir yöntemi var, o çevre için değerlendirebileceği ölçütlerle, o bulunduğu çevredeki norma bağlı (genel norma bağlı değil) lokal, mesela oda önemli bir tanılama şekli ele alınmalı.
	<i>Uygun Tanılama Süreci</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Türkiye içinde tabi ama bu benim bahsettiğim ideal tanılama mesela 1000 kişilik bir okuldan tarama yaparsanız çok zor. Ama başlangıçta daha geleneksel yolları izleyip aday bildirimleri, standart grup testleri uygulandıktan sonra daha küçük bir grupla karşı karşıya kalacaksınız, o küçük gruba belki bu söylediklerim uygulanarak çocuğu mümkün olduğunca geniş anlamda tanıyıp sonra sonuca varmak şeklinde uygulanabilir
	<i>Yaşa Özgü</i>	2	<i>ÖÜ6:</i> Yaş bunun içerisinde eğitim öğretim kademesi diyelim ya da bizde en temel faktör dediğimizde okul öncesi, ilkokul, ortaokul gibi bu tür eğitim öğretim basamaklarını dikkate alarak hazırlarsak bence çok daha uygun olacak
	<i>Testin Birebir Uygulanması</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Şu ankinin uygun olduğunu hiç düşünmüyorum. BİLSEM adı altında söylersek bunun çok uygun olduğunu hele ki tabletler falan filan bu tür şeylerin çok uygun olduğunu düşünmüyorum çocuklar için. Bire bir kişi ile testi yapan kişi ile yapılması gereken şeylerdir bunlar, çocuğun bir bilgisayar ekranı ile bunu yapmasının çok doğru olduğunu düşünmüyorum.
	<i>Alana Özgü</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Alana özgü olması gerekiyor,
Diğer Konular	<i>BİLSEM Okul Öncesi Düzeyine İndirilmemeli</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> BİLSEM'in yönergede okul öncesi dönemden başlatılması ifade ediliyordu. BİLSEM mantığının okul öncesine hiç uygun olmadığını düşünüyorum. Dolayısıyla yapacağımız, planlayacağımız şeylerde eğitim öğretim kademeleri, çocukların yaşları son derece önemli, ona uygun şekilde şeyler sunmamız gerekiyor. Okul öncesi dönem çocuğu bu çocukları gruplayarak bir araya alarak yaptığımız bir uygulamanın çok doğru bir şey olduğunu düşünmüyorum. Ama bunu böyle bir uygulamayı ortaokul, lisede rahatlıkla yapabiliriz. Ama eğitim öğretim kademelerini dikkate alarak bunların çok iyi planlanması gerektiğini düşünüyorum.

Tablo 47

ÖÜ'nün Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Zenginleştirme	Zenginleştirmenin Faydaları	1	<i>ÖÜ2:</i> Onların ötesinde çocuklara katkıları bakımından da değerlendirmek lazım. Ben en uygun eğitim modelinin zenginleştirme olduğunu düşünüyorum. Burada esas zenginleştirmeyi beğenmemim ya da zenginleştirmeyi önermenin ana sebebi çocuğun doğal ortamında, yani kendi yaş grubu, kendi akranlarının bulunduğu ortamda olmasına izin veriyor olması, onun yanı sıra normal akranları ile bir aradayken aynı zamanda yeteneğini geliştirme fırsatının sağlanıyor olması. Çünkü burada sadece yeteneğini geliştirmeyi amaçlamamalı bir program. Aynı zamanda o bir çocuk yani sadece yetenekten oluşan bir unsur değil. Ve o çocuk daha sonra büyüyüp bir yetişkin olduğunda, eğitim süreci bittikten sonra, iş hayatına atıldığında, çoğunluğunun normal insanlar normal gelişen insanların oluşturduğu bir topluma karışacak o toplumda yaşayacak. Şimdi “çocuklar aynı ortamlarda eğitim aldığı kişilerle hayatı öğrenirler” diye bir söz var. Şimdi çocukları ileride kimlerle yaşayacaklarsa onların çocukluk devrelerini beraber geçirmeleri ileride onlara uyum sağlamalarını da kolaylaştıracaktır. Zenginleştirme bu imkânı sağlıyor. Hem sosyalleşmesini, toplumsal normları öğrenmesini, hem de yeteneğini geliştirmesine fırsat sağlıyor.
Açıklama	Beyin Göçü	1	<i>ÖÜ5:</i> Ya da bu konuda çalışan ben kurumları izliyorum tamamının yine şu cümleye girişi: bu çocukları heba ediyoruz, yitiriyoruz, ülkenin kaynakları beyin göçü kurtuluşumuz geleceğimiz inovasyon. Şimdi bu bir ekosistem ürünü yani siz bugün Nobel kazanmış kimyacınızı biyoloğunuzu Türkiye'ye getiremezsiniz. Niye getiremezsiniz? Bu vatansever ile ilgili olmamasından değil, burada dünyanın parasını da verseniz ona o araştırma ekosistemini kuramazsınız çünkü. Bu oradaki diğer insanların niteliği ile, oradaki araştırma kültürü ile, araştırma AR-GE si ile bunun sanayi ile iş birliği olduğu birimlerle ilgilidir. Dünyanın en iyi kimyagerini Türkiye'ye getirin ürettikleri ürünlerin hiçbirini product yapacak fabrikanız yoksa adam ne yapsın, bu öyle bir şey değil. O yüzden dünyada mesela sessiz sedasız bu işi çok iyi yürüten ülkeler var. Zaten okul alt yapıları o kadar çok iyi dizayn edilmiş ki, öğretmen yeterlilikleri ayrıca bir şey yapmaya da çok fazla gerek yok.
	Üstün Yetenekli Öğrencilerin de Dezavantajlı Olması	1	<i>ÖÜ5:</i> Çocuğunuz iştme engelli dediğiniz zaman aile çöküyor. Şimdi duygularının normal olduğunu varsaysa da bakın burada toplumsal kabul açınsın bir problem var yani öbürü de bir farklılık bu da bir farklılık, elbette biri daha dezavantajlı gibi duruyor ama diğeri de çok dezavantajlı aslında. Bir kere sosyal olarak biz bu işi konsülde edemiyoruz. Bu yüzden adını üstün yetenekli dediğiniz ya da söyledığınız her şey bence sistemin aleyhine işliyor. Yani bunu bu tanıma taşıdığımız müddetçe özellikle muhafazakâr kültür bunu bir kurtuluş aracı olarak görüyor, yani bu çocuklar ülkeyi kalkındıracak bunlara yatırım yapmalıyız, şimdi bir grubu siz ayrıntılı düşünürseniz diğer tarafı posa olarak görmeye başlarsınız. Bu risklerden bir tanesidir otomatikman. Çünkü o konuda bir heyecanınız var bunu aile baskılayamıyor, sistem nasıl baskılasın.
Hızlandırma	Hızlandırmanın Dezavantajları	2	<i>ÖÜ2:</i> Hızlandırma mesela aynı şey değil. O bende biraz açıkçası şüphe uyandırıyor. Çocuk akademik beceriler bakımından tamam ileri düzeyde olabilir ama hem fiziksel olarak hem de psikolojik olarak belki de sosyal uyum becerileri bakımından katılacağı gruba hem sınıf atlatma da hem okula erken başlama uygulamalarında katılacağı gruba uyum sağlayamayabilir. Akademik beceriler bakımından uyum sağlasa da bu açılardan örselenebilir. Hem fiziksel açıdan, güven sağlanamayabilir. Hem psikolojik açıdan çocuk örselenebilir. Çünkü hızlı bir değişim devresi olduğu için çocukluk çağında yani bir sene önceki ile bir sene sonrası arasında dünya deniz fark oluyor. Psikolojik olarak uyum sağlayamaz ve örselenebilir endişem var. Diğer taraftan hızlandırma uygulamaları, çocuğun hızlı öğrenmesinde üç temel farklılık var. Hızlı öğrenme, derin öğrenme ve farklı ilgi alanlarını sahip olmaları biliyorsunuz. Hızlı öğrenme ihtiyacını karşılıyor üst sınıftan veya daha ileri düzeyden eğitim almasına fırsat verdiği için. Ama sadece hızlandırma uygularsak derin öğrenme derinlemesine öğrenme ihtiyacını karşılamıyor. Bunun yanı sıra normallerden daha farklı olan ilgi alanları üzerinde çalışma imkânı da sağlamıyor. Yani hızlandırma en şüphe ile baktığım şeylerden uygulamalardan birisi.
	Hızlandırma Ders Düzeyinde/ Esnek Olmalı	1	<i>ÖÜ6:</i> Hızlandırmada ister iki sınıf ister üç sınıf özellikle okul öncesinden sonraki aşamalarda bu hızlandırmanın bence önemli olduğunu düşünüyorum. Ancak bizde sınıf atlıyoruz, ben ders atlamanın daha uygun olduğunu düşünüyorum. Çünkü eş zamansız gelişim dediğimizde bir çocuk işte üniversiteden, diyelim ki ilkökul çağında üniversiteden ders alabilmeli ama geride olduğu gelişim özellikleri ile ilgili de bulunduğu yaşının olduğu sınıfta eğitim alması gerekiyor. Bu esneklik olmadığı takdirde biz bu çocukların eğitimini tam olarak yapamayız diye düşünüyorum.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Gruplama	Gruplamanın Faydaları	1	<i>ÖÜ2:</i> Özel gruplamalar bireysel eğitim, kaynak oda, bilim ve sanat merkezi uygulamaları bir parça daha şey çocukların kendileri gibi olanlarla bir araya gelmesine imkânlar veriyor yetenekleri geliştirmesine imkânlar veriyor.
	Gruplamanın Dezavantajları	1	<i>ÖÜ6:</i> Gruplama dediğimizde ister sınıfta ister sınıf içinde küme modeli, ayrı sınıf oluşturma, ayrı okul oluşturma gibi bunların özellikle üst yaş sınır, gruplarında daha uygun olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklarda bu sefer işte ben her şeyi yapabilirim, ben çok zekiyim deyip bu sefer eğitim hayatlarını bitirme noktasına gelebildiklerini görüyoruz. Birazcık megalomanlığa doğru kaydıklarını görüyoruz. O yüzden ilk başta okul öncesi, ilkokul çağında yaşlıları ile ve zihindaşları ile diyebileceğim birlikte olabilecekleri yaklaşımlar çok daha uygun. Ama sonrasında yetenekler, ilgiler ortaya çıkıp geliştikçe bunu zenginleştirecek olasılıkta işte hızlandırma olur, gruplama olur her türlü şeyi yapabiliriz. Ancak ilk başta bu çocukların toplumun içinde yaşadığı toplumla, akranları ile tanışması algılayabilmesi çok önemli. İlk başta bunu yapmamız gerekiyor sonrasında istenildiği kadar çeşitlendirilebilir.
	Gruplama Üst Yaş Sınırında Olmalı	1	<i>ÖÜ6:</i> Gruplama dediğimizde ister sınıfta ister sınıf içinde küme modeli, ayrı sınıf oluşturma, ayrı okul oluşturma gibi bunların özellikle üst yaş sınır, gruplarında daha uygun olduğunu düşünüyorum.
Uygulamaların Olumsuzluğu	Destek Eğitim Programının Dezavantajları	1	<i>ÖÜ1:</i> Yok o da olmuyorsa kendi okulu içinde normal sınıfa devam ediyorsa haftada beş-altı-yedi-sekiz saat her neyse bir kez değil yani, bazı ülkelerde Amerika'da, Türkiye'ye de haftada bir kez mesela bir saat öğrenci sınıftan alınıyor gidiyor destek eğitim odası diyorlar. Orada bir öğretmenle oyun oynuyor. Bildiğin oyun oynuyor yani. Akıl oyunu oynuyor. Ona üstün yetenekli programı diyorlar. Buna çok karşıyım ben. Hiç olmasın daha iyi. Hiç faydası yok. Direkt etiketleme sorunu yaratıyor bunlar.
	Hızlandırma/Zenginleştirme/Gruplamanın Uygulanabilirliği	1	<i>ÖÜ2:</i> Şimdi biliyoruz ki üç tane ana model var. Hızlandırma, zenginleştirme ve özel gruplamalar şeklinde ... Modelin uygulanabilirliği pratikliğine de bağlı. Mali yük getirmemesine ne bileyim özel donanımlı personel istihdam edilip edilmemesine bağlı. Ne kadar çok yük getirirse uygulanabilirliği zor oluyor.
	BİLSEM'in Uygulanabilirliği	1	<i>ÖÜ3:</i> Bilim ve sanat merkezleri güzel bir projedir. Ama uygulanabilirliği ile çok önemli sıkıntılarının olduğunu ben şahsen biliyorum. Nasıl? Devam problemi. Bilim ve sanat merkezlerinin devam durumlarının mesela çok iyi bir şekilde araştırılması gerekiyor. Öğrenci bugün .. var değil mi? Kaç öğrenci var, kaç devam ediyor? 900 kayıtlı öğrenci var, devam eden öğrenci sayısı kaç? Orada devam eden kişi sayısı o kadar az ki, bu sadece .. değil, başka yerlerde de var. O zaman bir problem var, bunun uygulanabilirliği ile ilgili bir problem var.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitim Modeli Nasıl Olmalı	<i>Örgün Eğitimde Özel Programlar/ Özel Okul</i>	2	<i>ÖÜ2:</i> Özel okul uygulaması o da bana sakıncalı geliyor. Ben esas kaynaştırma doktora tezim kaynaştırma üzerine olduğu için kaynaştırma prensiplerini iyi bildiğimi düşünüyorum. Şimdi çocukları ne kadar çok normallerden ayırırsanız çocuğa o kadar sakıncalı şeyler yerleştirirsiniz. Şimdi özel okul olunca tamamıyla normal yaşatlarından kopuyor çocuklar. Sadece kendisi gibi olanlarla bir arada oluyor. Orada da çocukların topluma uyum sağlama sıkıntıları olabiliyor, zorlukları olabiliyor. Sosyalleşme, kendi aralarında sosyalleşiyorlar ama hayat ondan veya toplum onlardan ibaret değil başka örnekler var. Sosyalleşme sıkıntıları olabiliyor. Bir de ayrı okulda ve özel bir okulda okumanın çocuklar üzerinde yapay bir benlik algısı geliştirme, başkalarını hor görme, aşağılama gibi birtakım düşünceler oluşmasına etki ettiğini düşünüyorum.
	<i>Özel Sınıf Uygulaması</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Özel sınıf bir parça daha şey özel okula göre biraz daha kabul edilebilir. Neden? Çünkü teneffüslerde yemek saatlerinde serviste bütün okulun katıldığı etkinlikler de normal gelişen çocuklarla etkileşim imkânı bulabiliyor. Dezavantajları özel okula göre biraz daha az.
	<i>Üstün Yeteneğin Düzeyine Göre Model</i>	2	<i>ÖÜ3:</i> Üstün yeteneklilerin Türkiye’de nasıl eğitilmesi gerektiği ile ilgili aslında konuşmak lazım. Şimdi biliyorsunuz ki, dâhiler milyonda birdir, üstün yetenekliler diye tanımladığımız kısım bazı kaynaklara göre birazcık daha fazla veriyor ama. %2 ila 3 arasında durum. Bu %2 ila 3 dediğimiz kısımda büyük bir kısmı seviye seviye, çok üstün yetenekli değil, ama akranlarından bir yaş daha iyi. Aslında bu çocuklar dâhi değiller. Biz ama bunları dâhi gibi düşünüyoruz ve öğretmen yaklaşıken dâhi gibi, aile dâhi gibi, aile beklediği performans almadığı zaman öğretmene karşı yüklenme yapıyor vs vs. O zaman biz üstün yetenekli çocukların hepsinin aynı olmadığı, hepsinin aynı derecede olmadığını fark edip, ona göre -derece kelimesini özellikle kullanıyorum- ben şöyle diyorum. Üstün yetenekli çocuklar altın, altındır. Altınında ayarları vardır. 18, 20, 22, 24 külçe altın. Dâhiler elmaştır diyorum ben. Bunları eğer 18 ayar altını elmas muamelesi yaparsak elmasa da haksızlık yaparsın, kuyumcuya da haksızlık yaparsın. Ona değer biçene de haksızlık yaparsın. Dolayısıyla benim şahsi kanaatim şudur. “Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili ülkemizde tek bir modele bağlı kalmanın yanlış olduğunu düşünüyorum” ben ... Biz şimdi nasıl ki öğrencileri seyle, derecelere ayırdık, bunların eğitimi içinde uygun modelleri getirmemiz lazım. Ve biz bu üstün yetenekli çocukları eğitim verirken en ucra köyde üstün yetenekli çocuğa da bir şey verecek bir yapı üzerinden gitmemiz lazım.
	<i>Eğitim Bütüncül Olarak Ele Alınmalı</i>	1	<i>ÖÜ5:</i> Burada bir sorun var şimdi üstün yetenekli çocukların eğitiminde aktörün çoğul olması gerekir. Çok aktör olması gerekir. Tek aktörün burada işi sahiplenmesi problem getirir. Mesela şu an MEB’in tekelinde yürüyor. MEB herkesi öğrenci ve öğretmen olarak görür, başka bir şey olarak göremez. Öyle görmeye başlayınca da zaten süreç karışmaya başlıyor ... Ama ne yapacağız burada bir soru sormamız gerekiyor? Bizim toplum açısından baktığımızda eğitimi bütüncül düşünmek zorundayız. Sadece üstün yetenekli çocuklar için bir şeyler düşünmeye başlarsanız hata yaparsınız. Eğitim bir bütünlüğe ekosistemin işidir. Şimdi siz bütün çocukların ihtiyaçlarını karşılık verecek bir ekosistem kurarsanız zaten üstün yetenekli çocuklar için ayrıca bir şey yapmanıza gerek kalmaz. Ne zaman bu çocuklar ile ilgili ayrıca bir şey yapmak ihtiyacınız olmayacak o zaman normalleşmiş olacağız.
	<i>Kaynaştırma Ortamında Bütünleştirilmiş Eğitim</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Kaynaştırma ortamında bütünleştirilmiş bir eğitim sistemi nasıl gider yani tüm özel gereksinimli çocuklar nasıl olur diye bir kaynaktan okudum o kadar hoşuma gitti ki. Şöyle bir şey var, 20 kişilik bir sınıf bu sınıfta bir tane disleksiye çocuğu var. Bir tane zihin yetersizliği olan çocuk var. Bir tane üstün yetenekli çocuk var. 20 kişilik sınıfta. Geriye kalan çocuklarda olağan gelişen çocuklar ve tarih dersinde, iç savaş Amerikan iç savaşının sınavı yapılacak, bunu bütün bu çocuklarla ilgili hocalar birlikte planlıyorlar. Diyorklar ki olağan gelişenlere bununla ilgili biz test vereceğiz. Üstün yetenekliye biz proje vereceğiz. Disleksiye için özel bir sınıf ortamı ayarlanacak yanına yardımcı öğretmen verilecek okunacak bu. Zihin yetersizliği olan çocuk içinde iç savaşla ilgili bir resim yaptıracaktır diyorlar. Böyle bir sistemi yapabiliyorlar. Bu var. Yani filmlerde görüyoruz bayılıyor. Bakıyorsunuz down sendromlu bir çocuk, ortopedik yetersizliği olan bir çocuk, bilmem ne, şişman, zayıf, renkli, siyahı, beyazı hepsi bir arada. Senaryo icabı diyorsunuz, hayır senaryo icabı değil. İsterseniz yapabiliyorsunuz. Ama bunun için ne olması gerekiyor? Program önemli, program nasıl oluyor? Bir kere temel program dedikleri bir program var. O programı herkes alıyor. Bu program kişilerin özelliğine göre farklılaştırılıyor. Ondan sonra da kişiler programda kendi hızlarına göre gidiyorlar. Sarmal bir program. Yani disiplinler, alanlar sabit, öğrenciler gezici. Ellerine çantalarını kitaplarını alıp o sınıftan o sınıfa koşuyor. Birinde başlangıç sınıfında oluyor birinde orta sınıfta oluyor birinde üst sınıfta oluyor birinde proje yapan birisi oluyor. Birinde kaynak odaya gidip destek eğitim alması gerekebiliyor. Çünkü profil çok farklı gelişimde. Böyle bir eğitim muhteşem bir eğitim. Peki nasıl olur? Yapıyorlar. 350 milyonluk bir ülke bunu yapıyor ise 80 milyona ulaşmamış bir ülke niye yapmasın? Burada da olabilir ama burada nasıl olabilir?
	<i>Farklılaştırılmış Eğitim Programları</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Şimdi şöyle bir şey beğendiğim şu benim. Farklılaştırılmış eğitim programları güzel gidiyor. Bu farklılaştırılmış eğitim programları şimdi zenginleştirmeleri yerleştirirseniz çok güzel gidiyor.

Tablo 48

ÖÜ'nün Örgün ve Yaygın Eğitimde Kullanılabilecek Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Hızlandırma-Zenginleştirme	<i>İmkanlara Göre Hızlandırma/Zenginleştirme</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Bu modelin içinde hızlandırma uygularsınız, zenginleştirme uygularsınız. Eğitim sistemini dikkate almanız lazım. Eğitim sistemimiz nasıl? Ondan sonra ikincisi okulda öğretmen durumu, kaynaklar nasıl? Vs. Üç, öğrencinin durumu nasıl onları dikkate almanız gerekiyor.
	<i>Hızlandırma-Zenginleştirmenin Birlikte Kullanılması</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Ben çoğu zaman karmanın daha etkili olduğunu gördüm. Hem hızlandırma, çocuk belki yeri geldiğinde sınıf atlayacak, üstün ders alıyorsa gerekirse alacak, içerik transfer yapılıyor gerekirse yapılacak. Derinlemesine kavramların, kuramların işlenmesi de nedir en az etkili oluyor. Karma bir model her zaman daha etkili olduğunu gördüm. Çünkü başlı başına hızlandırma çok yalın kalıyor. Anlamsız öğrenmeye gidiyor çocuk için. Hiçbir anlamı olmuyor. Sadece ezbere gidiyor. Ama zenginleştirmeye girdiğinizde bu tür programlarda yapılan hızlandırmaya anlam da vermeye başlıyor.
Zenginleştirme	<i>Zenginleştirme</i>	2	<i>ÖÜ6:</i> Arkasından zenginleştirme, ben, hani bir sonraki soruya da cevap, zenginleştirmenin Türkiye'ye çok uygun olduğunu düşünüyorum. Mesela bunlar içinde Renzulli'nin okul genelinde zenginleştirme dediğimiz bir modeli var. Normal gelişim gösteren çocukların da bu sistemden yararlanmasi çok çok önemli. Çok dinamik bir yapı bu. Çünkü her çocuk gelişimi hızlandıkça bu sistemin içerisine girebiliyor. Her an tanılanıp zenginleştirme ile ilgili farklı tipte zenginleştirmeden yararlanabiliyor. Dolayısıyla da okul genelinde zenginleştirme dediğimiz bunu farklı şekilde de organize edebiliriz.
	<i>Zenginleştirme İçin Öğretmen Eğitimi</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Ama tabi burada bu şu şartları da mutlaka sağlaması lazım. Bir kere öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların özellikleri, eğitim ihtiyaçları, eğitimde uyarlamaları, zenginleştirmeleri nasıl yapacak çocuğu nasıl motive edecek nasıl değerlendirecek, bu konuda bir kere öğretmenin çok iyi donatılması lazım.
Örgün Eğitim	<i>Okulda Eğitim</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Bence kesinlikle okul içerisinde çözülecek sorun olmalı yani.
	<i>Purduer Modeli</i>	1	<i>ÖÜ3:</i> Üç aşamalı Purduer Modeli diye bir model var. Ben 2002 yılında bununla ilgili bir çalışma yapmıştım. Örnek etkinlikler, fen etkinlikleri tasarlamıştım ve birçok eserim olmasına rağmen biri beni gördüğü zaman hocam o etkinliklerinizi ben okudum ona yönelik bir şeyler daha geliştirdim. O zaman öğretmenlerin uygulamaya ihtiyacı var sınıfta. Uygulama eksikliği var. Diyor bu üstün yetenekli, ne yapacağım? Cevap yok. Biz şöyle bir şey yaptık. Biz zenginleştirme yaptık aslında. Üç aşamalı Purduer Modelini kullandık. Bir ünite için materyal geliştirdik. Üç aşamalı Purduer Modeline göre materyal geliştirdik. Bu materyali normalde üstün yeteneklilere uygulanması lazım. Ama biz normal okulda uyguladık. Normal okulda uyguladığımız zaman birinci aşamasından faydalanan çocuk oldu, ikiden faydalanan oldu, üçten faydalanan oldu. Dolayısıyla aşamalı ve herkesin potansiyeline uygun fayda sağlayabilecek modeller üzerinden gitmek lazım.
	<i>Alternatif Eğitim Kurumu</i>	3	<i>ÖÜ5:</i> Benim önerim şu: tek toplum varsa tek okul olur. Tek okul modeli olur, başka bir okul modeli olmaz. Bir tane okulumuz olur, tabi bu çok zor belki teknik olarak hani ekonomik alt yapı açısından baktığımızda güç belki ama buna dönmek zorundayız. Yani buna fiziksel engelli çocuk içinde dönmek zorundayız diğer engel türleri içinde dönmek zorundayız biz.
	<i>Karma Sınıf Modeli</i>	1	<i>ÖÜ4:</i> Yine böyle karma sınıflar yaparım. Gerekli zaman gruplara ayırıyorum. Normal çocuklarda çok projede, bizim normal çocukların yaratıcılıkları sonradan üstünlerini nerdeyse seviyesine ulaşır gibi idi arada anlamlı fark çıkmadı. Diğer okullardaki normallerle karşılaştırdığınız zamanda hem işte düşünme becerileri hem yaratıcılık falan açısından, matematik açısından, test açısından çok çok daha ilerdediler.
	<i>Farklı Modellerin Geliştirilip Araştırılması/ Uygulanması</i>	2	<i>ÖÜ4:</i> Bir tek model de olmaz dünyada. Herkes farklı modeller geliştirsün. Araştırmalar yapılsın. Hangisi iyi ise, o, ondan iyi taraflarını alır kendini düzeltir böyle gelişir, böyle bir sistem yani gelişmemişliğimizin göstergesi. Tek model tek şey.
	<i>Mentörlük</i>	2	<i>ÖÜ6:</i> Mentörlük dediğinizde, Amerika'da çok güzel uygulamalarını görüyoruz, bence bizde de olabilir ama mentörlük sistemi, mentör olacak kişinin çok iyi seçilip, iyi bir eğitimden geçtiği takdirde sisteme dahil olabileceğini düşünüyorum ... Mentörlük olarak ayrı bir sistematik olarak ifade ediyorum. Ve ilkokuldan sonrasında da uygundur. Çünkü alana olan ilgisinin keşfedilip bununla ilgili çalışmaların ancak ilkokul sonrasında olabileceğini düşünüyorum kendimce.
	<i>Bütünleştirilmiş Eğitim Programı</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Bütünleştirilmiş eğitim sisteminin olması lazım.
	<i>Farklılaştırılmış Eğitim Programı</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Farklılaştırılmış eğitimin olması lazım.
	<i>Özel Sınıf</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Alt özel sınıf gibi üst özel sınıfta olmalı.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Öneriler	Kültüre Özgü Olması	1	<i>ÖÜ7:</i> Bu tekerleği icat edip sonra acaba daha fazla nasıl hızlı gider diye tekerlek üzerinde çalışma yaptıktan sonra vay ben buldum tekerlek yuvarlak olursa hızlı gider gibi bir şey oluyor. Her kültürün özellikleri var. O zaman batıdaki uygulamalar bilim insanlarımız gidiyorsa doktora yapıyor, bayılıyorlar oradaki uygulamaya. Bizde bayılıyor kitaplarda. Bizde de olur, olmuyor. O zaman buraya özgü bir şeyler yapmamız lazım. Buraya özgü bir şey dediğimiz zaman Amerika'yı yeniden keşfetmeden mevcut olan dünyanın değişik yerlerinde uygulanmış şeyleri denememiz gerekiyor bize tutan hangisi diye benzeterek.
	Kredili Sistem	1	<i>ÖÜ7:</i> Kredili sistem ne kadar güzeldi de yüzümüze gözümüze bulaştırdık. Söyleyebileceğim o. Kredili sistem çok güzel olurdu tabi. Daha önce de konuştuk bunu sizlerle. O benim söylediğim sarmallı sistem kredili sistemdir. Çünkü şu var belli bir programı bitirmek için belli bir kredi doldurmanız lazım. O kredinin altında bir kredi dolduruyorsanız bunun karşılığının olması lazım ... Yani mesela, ben gidip 250 krediyi almış birisi olarak 50 kredili iş karşılığı tencere yıkama ise ben tencere yıkarım dediğinde 10 tane tencere yıkarım dediğinde kusura bakma sen üst düzeydesin. Biz seni burada istihdam edemeyiz. Burası şunlar için ayrılmıştır dememiz lazım.
	Etiketleme Yapılmamalı	1	<i>ÖÜ5:</i> Buna kaynaştırma demeyi bile ben haksızlık olarak görüyorum. Kavram bile çok ağır geliyor bana. Gerek yok. Bunu bilelim ama etikete taşımayalım.
	Tüm Özel Öğrencilerin Bireysel Gelişiminin İzlenmesi	1	<i>ÖÜ5:</i> Üstün yetenekli çocuğa duyduğumuz aşk sevgi kadar diğer bütün çocuklara da duyarak öğrenme güçlüğüne de işitme engelliye de konuşma zorluğu yaşayan çocuğa da veya herhangi bir konuda yeteneği olan olmayan disleksi çocuğa gibi bütün çocuklara, normallere, farklılara dönük tamamen bence bireysel izlemenin ve takibin esas olduğu, çocukların bireysel gelişiminin çok iyi izlendiği bir alt yapı, çünkü teknoloji artık buna müsait.
	Tanılama	1	<i>ÖÜ3:</i> İki şehir merkezindeki üstün yetenekli çocuklara öğrenme fırsatları sunmak için bilim ve sanat merkezlerinin devam etmesinde fayda vardır. Ama buraya seçimler, birazcık daha tanılama sürecinin, çok daha farklı olması lazım. Az önce söylediğim gibi herkes oraya gelmemeli. Gelen de oraya devam etmeli. Ve çocuklar oraya geldikleri zaman merkezi yerleştirmelerde çocuklara ilave bir puan olmalı. Yoksa çocuklar oralara gelmiyorlar, görüyoruz.
Yaygın Eğitim	BİLSEM	2	<i>ÖÜ1:</i> Okulun dışında alternatifler var. Türkiye'de uygulanıyor BİLSEM gibi. Onlarında farklı bir fonksiyonu var mesela ... BİLSEM'de o tür merkezlerde yapıyor.
	ÜYEP	1	<i>ÖÜ1:</i> Üniversitelerde merkezler var bizim ÜYEP'te olduğu gibi. Onlarda farklı misyonları, farklı amaçları var. Çünkü sorun okulda çözülmediği için sorun çocuğun kendi okulunda çözülmediği için çocuk artık okul dışına yönelmeye başlıyor. Kendi okulunda yapabileceği şeyleri gelip üniversitede yapıyor.
	Okulda Eğitimin ÜYEP/BİLSEM'in Varlığını Tehdit Etmesi	1	<i>ÖÜ1:</i> Bence kesinlikle okul içerisinde çözülecek sorun olmalı yani. Bu bizim varlığımız tehdit edecek yani (ÜYEP). BİLSEM'in varlığını daha fazla tehdit eder. Biz en azından prestij, üniversite kampüsündesin. Öğretim üyeleri hocalar şunlar bunlar var. Daha prestijlisin gözüktüyor. Daha az tehdit eder ama Milli Eğitim bunu kendi okulları içinde çözerse büyük bir ihtimalle BİLSEM büyük bir tehdit altına gireceklerdir. İnsanlar kendilerini tehdit altında niçin hisseder, olduğu için yani değil mi? Ben mesela tehdit eder diyorum ama biz yine de çok fazla etkilenmeyiz. Bize yine talep olacaktır. Ama BİLSEM o kadar olmayacaktır. Önceleri hafta sonu programı idi BİLSEM. Şimdi hafta içi akşamlara döndüler. Dolayısıyla direkt tehdit. Direkt kapanırlar.
	BİLSEM'in Uygun Olmaması	1	<i>ÖÜ5:</i> BİLSEM'e kesinlikle karşıyım ben o zaman devlet tekrar modelin içerisinde oluyor.
	Başka Kurumlarla İş Birliği	3	<i>ÖÜ5:</i> Kim olacak? Üniversiteler, laboratuvarlar, AR-GE birimleri, gerçek sanayi, gerçek teşebbüs, gerçek kaynakların bu çocuklarla ilişki içinde olması gerekir. Pekâlâ siz bu çocuğu okuldan alıp biyoloji ilgisi çok yüksekse, okul mesaisini ona göre ayarlayıp, öğleden sonra bir kanser araştırma merkezinde istihdam edebilirsiniz. Kimlik kartını verirsiniz, gözlüğünü takarsınız, önlüğünü giyer, oranın çalışanı olur, servis alır bırakır, o birimde eşit ortaktır, toplantılara girer çıkar. Sonuçta bu çocuk için biyoloji aşk meşk işine döner.
Diğer Konular	Üstün Yetenekli Tanımı	1	<i>ÖÜ5:</i> Onların tamamını nesne gibi görmekle ilgili bir eğilim var. Yani ülkemiz kalkınmalı, çünkü biz kalkınmıyoruz, kalkınmanın yolu bu çocuklardan geçiyor, bunları heba ediyoruz. Yüzümüze gözümüze bulaştırıyoruz. Bugün gelişmiş bir dünya varsa bu şöyle oldu ve ben buna şiddetle itiraz ediyorum. Geçen bir yazı yazmıştım. Üstün yetenekli çocukları da belirleyenler normal insanlardır, eğitilenler normal insanlardır. Hayatı ve dünyayı kuran ve bu hale getirenler normallerdir. Yaşam ekosistemini normaller kurmuştur. Üstün yetenekliler değil.
	Beyin Göçü	1	<i>ÖÜ7:</i> Sen eğer kişilere araştırma yapacak uygulama yapacak bir ortam oluşturmuyorsan, istihdamda liyakata önem vermiyorsan, işe uygun adam değil adama uygun iş icat ediyorsan, bu kişileri bu kadar yetiştirip emek verdikten sonra pat diye beyin göçü olarak kaybediyorsun. 70'te hoca bunu söylemiş zaten. Bizim amacımız eğer Amerika'ya İngiltere'ye Almanya'ya yetişmiş beyin gücü yetiştirmekse biz çok para harcıyoruz buna.
	Yeterlik Kurumu	1	<i>ÖÜ7:</i> O zaman iş kollarında kotalama sisteminin olması gerekiyor. İş kollarının yeterlilik ağırlıklı olması gerekiyor. Yeterlilik kurumu oluşturduk. Kocamanda kılavuzu çıktı biliyorsun. Peki neye yaptık bunu? Kullanmayacaksak niye oluşturduk bu kurumu? Belki halen aktif vaziyette, insanlar gidip geliyor maaş alıyor. Ne yapıyorlar bunlar? Neye yön veriyorlar? Kim oraya danışıyor?

Tablo 49

ÖÜ'nün Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Olumsuz Program Özellikleri	<i>Çerçeve Programlarının Boşluğu</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Bakanlıkta da görüyorum aslında şimdi buradaki konuşmamı belirli bir sıralamaya göre yapmayacağım. Sadece örnekler ile başlayacağım. Çerçeve programları dünya genelinde. Üstün yeteneklilerin eğitiminde içi boş çerçeve programları. İnan ki çoğunun içi boş yani.
	<i>Hızlandırmanın Olumsuz Yanları</i>	2	<i>ÖÜ3:</i> Hızlandırma da şöyle bir şey. Ben hızlandırmanın artılarının yanında eksilerinin de fazla olduğunu düşünüyorum. Hızlandırmada, çocuk bir, belki bu boyutuna çok değinilmiyor ama çocuk havaya giriyor. Havaya girmek ne demek? Akranlarını geri görmesi, anti sosyal kişilik yapısının gelişmesine sebep oluyor. Başka bir şey, gittiği yerde de kabul görmüyor. Ya aslında bizim hızlandırmadaki çocuklar, Almanya'ya giden gurbetçilerimiz gibi bir şey yani. Orada yabancı burada Almanca diyor ya ... İster ders atlatman ister sınıf atlatma, ikisinin de de çocuk perişan oluyor. Dolayısıyla ben hızlandırmanın çok mecbur kalınmadıkça yapılması gerektiğini düşünmüyorum.
	<i>Zenginleştirilmenin Olumsuz Yanları</i>	1	<i>ÖÜ5:</i> Ama ben yine diyorum ki, şablonik olarak şu eğitim modeli zenginleştirme atlatma yani teknik olarak hepsine mesafeliyim. Çünkü bunların devlet paradigması tarafından üretildiğini düşünüyorum. Nasıl devlet paradigması tarafından, devlet incelediği bir konuyu çerçeveye almak ister. Devlet açısından birilerinin feda edilmesi çok riskli değildir, kategorik olarak o verim temelinde düşünür, fayda temelinde düşünür, bir çerçeve çizer, çoğunluğu çerçevenin içine aldığı zaman sorun yoktur zaten yani ona ulaşmıştır.
	<i>Öğretmenin Anlayışının Önemi</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Müfredat işi bizde en büyük problemlerden birisi. Biz müfredat içerisindeki oymaları çok sevmeyen bir ülkeyiz. Dolayısıyla programı sıkıştırmak gibi bu tür uygulamalar çok bizde yapılabilen şeyler değil. Dolayısıyla bunu uygulamanın ancak öğretmenlerin mentalitesinin değiştirilmesi ile mümkün olabileceğini düşünüyorum.
	<i>Tanımlama Sorunu</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> Ancak bizim bu ilk baştaki değerlendirme konusunda çok büyük problemlerimiz var ... İster zenginleştirme olsun ister hızlandırma olsun hepsinde gelen çocuğun düzeyi bizim için çok önemli. Bunu bilmeden planladığımız şeylerde amacına ulaşmıyor.
	<i>Programın Esnek Olmaması</i>	1	<i>ÖÜ6:</i> İster okul öncesinde ister ilkökulda hangi aşamada olursa olsun bir programı var öğretmenin. Bu programı uygulamakla yükümlü olarak addediyor kendini. Bunu dışında çocuklarda birtakım farklılıklar olduğunu buna göre esneme konusunda çok açık değil, bu olmadığı takdirde de bu çocuklara uygun programlar sunmakta çok zorlanıyoruz.
	<i>Çerçeve Program-Kitap Uyumsuzluğu</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Sonra çerçeve programı oluşturuluyor, adam geliyor alıyor bir kitap sonra onu ders kitabı şeklinde okutuyor hiç alakası yok. Çerçeveyle okutulan kitabın hiç alakası yok. Dünyada çerçevenin de kendine özgü kitapları olması lazım, ona inanmıyorum.
	<i>Eğitim Programı-BİLSEM Uyumsuzluğu (Müfredat İlişkisi)</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> İkincisi genel eğitim programlarından çok kopuk BİLSEM'den örnek vereyim. Çocuğun okulda öğrendikleri ile hiç alakası yok yaptıkları işlere bakıyorsunuz. Şimdi son yıllarda döndüler. Çünkü baktılar ki, o şekilde olmuyor yani ciddi manada çocuk okulda farklı şeyi görüyor, farklı şeylerle çalışıyor çocuğa bazı şeyler BİLSEM'de yaptığı şeyler lüks geliyor. Çünkü hedef farklı. Çocuğun okulda belli bir hedefi var değil mi? Öğrenmesi gereken konular var. Önünde sınavları var, bir kariyer hedefi var ... O nedenle ulusal eğitim programı neyse müfredat ne ise üstün yeteneklilerin programı da onun üzerine inşa edilerek gitmesi gerekiyor, inşa edilerek yapılan kazandırılmak istenen her kazanımın mutlaka bir bağlantısının olması lazım ulusal müfredatla bir bağlantısının olması lazım.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Program Nasıl Olmalı	<i>Üstün Yeteneklilere Özgü Program /Standartların Olması</i>	2	<i>ÖÜ1:</i> Buna karşılık üstün yeteneklilerin eğitiminde, Bakanlıkta bazen biz çerçeve programı istiyoruz diyorlar. Ne yapacaksın ki çerçeve programı, içeriği olmayan programı. Bir kere öğretim programının, müfredatın, üstün yeteneklilerin kendine özgü standartlarının olması lazım. Kazanım standartlarının olması lazım.
	<i>Müfredat Daraltma</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Şimdi mesela, zenginleştirmenin içinde müfredatı daraltma, müfredatı budama dediğimiz bir şey var bir yol var biliyorsunuz model olarak. Mesela müfredatı daraltma modeli uygulanabilir. Bu da mesela şeye her türlü düzeyde her türlü sınıfı sınıfta uygulanabilecek bir model bu. Bu özelliği dolayısıyla da okul öncesinden tutunda örgün eğitimin her kademesinde ve her sınıf düzeyinde uygulayabilirsiniz.
	<i>Esnek Çalışma</i>	1	<i>ÖÜ2:</i> Geriye kalan zamanda özellikle çocuğun işte biraz önce bahsetmiştim, esnek çalışma, bağımsız çalışma imkânlarının verilmesi koşuluyla demiştim. O esnek ve bağımsız çalışma imkânları sunması çocuğun yeni şeyler öğrenmesi bakımından bana çok iyi geliyor. Yani uygulanabilir ve gerçekten çocukların ihtiyaçlarını karşılanabilir gibi geliyor.
	<i>Kültüre Özgü Model</i>	3	<i>ÖÜ3:</i> Ya aslında şöyle, burada tek birşeye bağlı kalmanın doğru olacağını düşünmüyorum. Aslında modeller noktasında şu model veya bu model yerine bence o modelleri harmanlayıp ülke gerçeklerine uygun bir model tasarımı ortaya çıkarmamız lazım.
	<i>Hızlandırma-Zenginleştirme</i>	2	<i>ÖÜ6:</i> Çünkü üstün yetenekli çocuklar karşınıza çıktığında bu çocukların hani düzeyi nedir? Bunun düzeyini belirledikten sonra açıkları kapatıp sonrasını ister hızlandırma ister zenginleştirmeyle ilgili şeyler yapabiliriz.
	<i>Etkileşimli Bölge Modeli</i>	1	<i>ÖÜ5:</i> Konsorsiyum, o üst platform bu bütün ülke taramalarından çocukların elektronik birikimlerinden, dosyalarından, elektronik portfolyolarından kaynaklanan sistem için bence olası bireyselleşmiş modüller üretmeli yani bunlar belli eğitim bölgelerinde etkileşime açılmalı. Yani ben şey öneriyorum aslında, belli etkileşimli eğitim bölgeleri, aslında bizim ulusal eğitim programı dediğimiz program hazırlamıştık
	<i>Yükseköğretime Yönelik Düzenlemeler</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Üniversite ile de bunu halletmemiz lazım. 2547'nin değişmesi gerekiyor. 2547 ortalama öğrenciye göre hazırlanmış bir yasadır. Ve de orada süreler belirlenmiştir. Lisans dört yıldır daha önce bitiremezsiniz bir sömestr önce bitirebilirsiniz. Ondan sonra belli bir yaşta girebilirsiniz. Yani bizde yaş sınırları vardır. Ortalamaya göre planlamıştır. Hızlı gidiyorsan hapi yutarsın üniversitede. Mümkün değil yani belki bazı vakıf üniversiteleri bunu yapıyor ama yine de yasaya bağlı olarak çok erken bitirtmiyorlar. Olağan koşullarda tüm programlar abartmıyorum burada dört yıllık programların %90'ı 2 yılda bitebilecek programlardır ... Geçişlerin düzenlenmesi lazım. Erken bitirmeye fırsat tanınması lazım. Çok hızlı giden öğrencilere burs verilmesi lazım. Bunların araştırmaya teşvik edilmesi lazım. Yurt dışına gidip bilgi ve görgülerinin artırılması lazım ... Uzaktan eğitim sistemleri ile vb ile eş programlarla değişik üniversiteleri bitirme, araştırma yapma fırsatı tanımak onun da ayarlanması lazım.
	<i>Fen Lisesi</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Mesela fen lisesi programı çok güzel uydu idi. Ankara Fen Lisesi. Üç kademeli bir şekilde seçiliyordu benim araştırma yaptığım dönemdeki. Öğretmenleri özel yetiştirilmişti. Programları özel geliştirilmişti. Bronz Fen Lisesi programından esinlenerek geliştirilmişti. Çok sağlam bir yapısı vardı. O yapıyı bozduk. Ona benzer gitmesi lazımdı. O tamam Ankara Fen Lisesi bir tane. Bir tane daha açarsın bir tane daha açarsın böyle her ilde fen lisesi açmaya gerek yok.
	<i>Eğitimde Fırsat Eşitliği</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Bir defa şunu kabul etmemiz lazım, yetenek farklı farklı düzeydedir. Herkeste eşit düzeyde değildir. Fırsat eşitliği de herkese aynı eğitimi vermek değildir. Herkese yeteneği düzeyinde eğitim vermektir. Fırsat eşitliği bu. Ben üstün yetenekli bir çocuğa fırsat eşitliği verdim, liseye getirdim hızlı gitmek istiyor bekle arkadaşı diye tepesinden vurup aşağıdakilerin seviyesine çekme pozisyonundayım ben.
	<i>Program Geliştirme ve Değerlendirme</i>	1	<i>ÖÜ7:</i> Üniversiteler ile iş birliğiyle MEB'in Avrupa Projeleri olabilir. İnsan kaynağı yetiştirme olduğu için oradan olabilir. Proje şeklinde mentörlüğün götürüldüğü, onun götürüldüğü, bunun götürüldüğü bir yığın araştırmalar var. Buradan esinlenerek bizim üstün yetenekli çocuklarla ilgili mutlaka uygun bir program geliştirmemiz lazım.

Tablo 50

ÖÜ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yetiştirme Politikaları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Politika İle İlgili Düşünceler	<i>Politikanın Olmaması</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Üstün yeteneklilerin eğitiminde öğretmen yetiştirme politikamız yok bence. Evet 2013-2017 Stratejik Plan çıktı değil mi? Sen de vardın çıktı ama ben hala bir politikamız olduğunu görmüyorum yani. Yani ben bu ülkenin üstün yeteneklileri yetiştirmeye yönelik öğretmen politikasının olduğunu görmüyorum Geçmişte de bunun varlığına inanmıyorum. En azından literatürü biliyoruz yani geçmişte .. ne oluyor, örnek veriyorum. Destek eğitim programları ile ilgili hiçbir şey yok zaten hiçbir politikası yok ... Mesela müdürler, zaten yöneticiler o konuda hiçbir politika yok. BİLSEM’de ya da diğer kurumlardaki yöneticileri yetiştirilmesine yönelik hiçbir politika yok.
	<i>Lisans Programı</i>	4	<i>ÖÜ1:</i> Üstün yeteneklilere yönelik olarak devletteki tek şeyler eğitim kurumları. Biz seninle şu anda ve teknik destek eğitim programları var şu anda değil mi öyle baktığımızda ne yapıyor? Devlet bu öğretmenleri almak için ne yapıyor? Özel üniversitelerin açtığı lisans programlarını ben politik olarak düşünmüyorum. Lisans programı Maltepe’de var İstanbul Üniversitesi’nde var Zaim’de var Biruni’de var bir tanesi Aydın’da var benim sayabildiğim şu anda 6 üniversitede lisans programı var özelde. Birde İstanbul Üniversitesi ... Lisans programları açıldı bu çocuklar için oda devletin politikası ile olmadı bireysel bir mücadeleyle oldu. İstanbul Üniversitesi, o programın açılması bireysel bir mücadeledir devletin politikası değildir. Sonra özel üniversitelerde açılması yine devletin politikası değil ticari kaygı da o da onlar için. Çünkü öyle çok öğrenci alıyorlar onların hepsi para kaynağı devletin bir politikası olsaydı en azından. Lisans açılmış açılış ben karşıyım veya karşı değilim fark etmez oradaki öğrencilere yönelik bir politika geliştirirsin değil mi? Tabi ki atanmaları ile ilgili ya da sonrasında ya da belirli bir şeyler verilebilir Ne bileyim artık sınıf öğretmeni en azından gittikleri okullarda koordinatör öğretmen olabilirdi güzel bir şans olabilirdi onlar için yani o da yapılmadı. <i>ÖÜ7:</i> Bunu çok tartıştık. Özel eğitim bölümlerinin programları teklendi. Bu sene ilk öğrencilerini de aldı. Çok kötü bir program oluşturdular yalnız ben onu söyleyeyim. Ben onu ... yazdım. Dedim yani benim programım var. Ben bu sene dördüncü senem özel eğitim öğretmenliği programında mezunlarımı veriyorum. En azından benim programıma baksaydınız dedim. Herhangi bir şey olmadı. Öğrenme güçlüğü ile üstün yeteneklileri birleştirdiler. Tabi burada şu oldu bazı akademisyen arkadaşlar diyorlar ki hiç olmazsa o alanda öne çıkmış oldu, orda da dersler alınabilir çocuklar bunu yapabilir. Ben çok o kanatta değilim.
	<i>Öğretmen Kalitesi</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Bir seminerde geçmişte bazı kriterler, sistemler getirildi. Sonra başka şeyler oldu bakıyorsun, sonra kadro fazlaları bilim ve sanat merkezlerinde çalışmaya başladı Evde boş kalmış öğretmen gitti oraya çalışmaya başladı ya da tanıdığı olan gitti orada çalışmaya başladı ya da politik ama değil yani ondan sonra, sonra pek çok şikayetler duyduk velilerden, öğrencilerden, öğretmenin niteliklerini öneri şikayetler duyduk. Gayet normal bunlarda olacaktı yani.
	<i>Öğretmen Seçimi/Eğitimi</i>	6	<i>ÖÜ4:</i> Bir kere tabi hizmet içi eğitimde var olan öğretmenleri de sertifika programları ile ama böyle ufak tefek değilde iyice bir yıla yayılı sertifika programları olabilir var olan öğretmene. <i>ÖÜ6:</i> Ama bunu yanı sıra BİLSEM’deki öğretmenlerin seçiminde kullanılan kriterlerinde, az çok hani konulması gerektiğini düşünürüm. Hani alanı ile ilgili ise bununla ilgili yayım yapmış olması, ne bileyim kitap bölümü yazmış olması, bunlarında çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum alanına olan ilgisini göstermesi anlamında.
	<i>Öğretmen Yetiştirme</i>	4	<i>ÖÜ3:</i> Üstün yeteneklilerin öğretmeni şöyle yetiştirilmeli: normal lisans programından mezun olan bireylerin, tezsiz yüksek lisans programları yardımıyla branşlaşmaları sağlanmalı, nasıl mesela? Üstün yeteneklilerin öğretmenliği diye bir yüksek lisans programı açacaksınız. Buraya Millî Eğitim Özel Eğitim Daire Başkanı ile koordineli bir şekilde kaç öğretmene ihtiyacı var? 10 tane kimya öğretmeni, 10 tane fizik, 10 tane biyoloji, tamam. Bunları aldınız kaç kişi 60 kişi. 60 kişiyi tezsiz yüksek lisans programına alacaksınız. Bu çocuklar bu bireyler bu öğretmenler, bir iki ve üçüncü dönemde toplam üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili, %20’sini işte özel eğitim, kaynaştırma eğitimi vs. diye içeren 10 tane ders almaları lazım. Bunun programı vardır ve yurt dışında uygulamalar var ve bizde bir tane hazırlamıştık, gönderdik YÖK’e. Ama yeterli öğretim elemanı olmadığı için kabul olmadı. <i>ÖÜ7:</i> Benim görüşüm tüm yetersizlik ve yeterlilik alanlarının öğretmenleri tezsiz yüksek lisansta yetişebilir. Benim görüşüm, bendeki gibi bir genel formasyon da özel eğitim öğretmeni, ondan sonra üstüne de görme olabilir, işitme olabilir, üstün yetenekliler olabilir ve ondan sonra sisteme girecek. Ama üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar için bir farklılık var. Sadece özel eğitim formasyonu yeterli değil, değişik disiplin alanlarında çalışan öğretmenlerin de bunu bilmesi lazım. Onun için ben teklifimi yaptığımda tezli tezsiz yüksek lisans programı, tezsiz öğretmenlik programı tezliye çevirmiş şey YÖK, ne yapıysa bilmiyorum.

Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
<i>Öğretmenin Sınırlandırılmaması</i>	1	<i>ÖÜ5:</i> Bence bizim öğretmen eğitimimizde ve çalışan mevcut hizmet başındaki öğretmenlerdeki problem şu, biz öğretmen özerkliğinden bahsetmiyoruz. Bu çok ciddi bir eksik. Bir milyon öğretmenimiz var, bir milyon yetenek demek bu, hiçbir öğretmenin yeteneği bizi ilgilendirmiyor. Şablonumuz var o şablon dahilinde çalışmasını bekliyoruz. Hiçbir konuda öğretmenin inisiyatif alma, model önerme, yenilik önerme, bir şeyi geliştirme, bir şey ekleme şansı yok. Tamamen yukarıdan aşağı tek yönlü çalışan çok despotik bir uygulama biçimine sahibiz. Diyorum ya biz hep öğrencinin yetenekliliğini geliştirmekten, açığa çıkartmasını beklemekten bahsediyoruz. Çok yetenekli öğretmenler var, neden yeteneği dahilinde açığa bir şey çıkaramaz bu insanlar, orada bir sınırlılık üretiyoruz.
<i>Hizmet İçi Eğitim</i>	1	<i>ÖÜ1:</i> Öğretmenler, yöneticilerden daha iyi bana göre. Baktığımızda ne yapıyor kendi içine aldıktan sonra. Bakanlık kendi içinde yetiştirmeye çalışıyor. Öğretmene seminerlerle, hizmetçi eğitimlerle ama sadece hizmet içi eğitimlerle bu işler olmaz ki değil mi? Sadece hizmet içi eğitimde yetiştirmek politikada değil bence, bana göre, yani onun öncesi var olması gerekiyor.
<i>Destek Programı</i>	<i>Eğitim</i> 1	<i>ÖÜ1:</i> Şimdi destek eğitim programları açılıyor mantar gibi kat kat patlıyor kim yapacak bunları?

Tablo 51

ÖÜ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminin Farkındalık Yaratma ve Sürdürülebilirliğe İlişkin Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Var Olan Durumlar	Ailelerin Bilinçsizliği	3	ÖÜ2: Tabi en önemli grup burada aileler, anne-babalar. Bir araştırma diyor ki bize, mesela çok iyi eğitimli anne babalar çocuklarının üstün yeteneklilik ile ilgili davranışlarını çok normal olarak algıladıklarını ortaya koyuyor. Diyor ki ben çok iyi eğitimliyim, benim çocuğumdan da olsa olsa bu davranışlar ortaya çıkar. Yani yanlış şeyler var ya da anlaşılmalılar var.
	Sürdürülebilir Olması	1	ÖÜ4: Farklılık, niye sürdürülmesin eğer hakkınla yaparsınız, herkes memnun oluyor. Yapılanlar sürdürülebilir.
Yapılması Gerekenler	Komasyon Kurulması	2	ÖÜ1: Sürdürülebilir olması için de özel sektör ile iş birliğinden bahsettik ama mutlaka her bölgenin, her yerde koordinatörlerin atanması lazım işten sorumlu. Diyelim ki mesela .. örnek verdim. .. bir il koordinatörünün mutlaka olması lazım. Buna siz şube müdürü de diyebilirsiniz. Amerika'da öyle mesela. Eyalet Bakanlıklarına gittiğinizde veya departmanlara gittiğinizde gifted and talented koordinatörleri vardır. Ya da bizim buradaki şube müdürleri diyelim daha doğrusu. O kişi bütün ilde neler yapıyor, neler yapılması gerekiyor sürekli bir çalışma yapıyor, tek adam olsa da. Ama o tek adam sürdürülebilir yapıyor. O adamın orada tek işi o. Üstün yeteneklilerin eğitimi. İl genelindeki tanılamaları koordine ediyor bir yıl, ay ay. Tek tek okulları geziyor. Programlar nasıl yürüyor, yürümüyor, hangi programlar uygulanacak, kimler gelecek, kimler gidecek, öğretmen atamaları vs. hepsinden ilgili. 80 tane ilin var, 80 tane şube müdürün olduğunda sürdürülebilir olur.
	Çevrenin Bilgilendirilmesi	2	ÖÜ2: Şimdi bir kere çocukla teması olan bütün uzmanlar, aile hekimliğinden tutunda birinci basamak aile hekimliği, işte çocukla çalışan öğretmenler, okul öncesi, ilkokul çocukla çalışan kim varsa çocukla yani bir şekilde mesleği ve disiplini gereği teması olan kişiler ve özellikle aileler, üstün yeteneklilik konusunda böyle çok çarpıcı şeylerle, çok ayrıntılı anlatmaya gerek yok ama üstün yeteneği ilk işareti olan veya en tipik göstergeleri ile yani onları içinde barındıracak şekilde bilgilendirilmeli, bilinçlendirilmeli.
	Ailelerin Bilgilendirilmesi	2	ÖÜ7: Farkındalık konferansları. Söylediğim gibi ana-babaları, şöyle bir şey batıda özellikle Amerika'da çocuklarla ilgili bir karar alınacaksa eğitim sistemi içinde alttan gelir bu. Aileler ister. Der ki benim çocuğum şöyle, sen bunu eğitmek zorundasın ey devlet der. Ondan sonra da takip eder onun peşinde. Yapılan işi uygun mudur değil midir? Karar verme sürecinde hep aile vardır. Ben hatırlıyorum 573'ü çıkarırken orada en son kararı aile verir, aileye danışman lazım ya çocukla ilgili. Oraya geldiğimizde tartıştık. Amerika'da aile karar verir. Burada eti senin kemiği benim denilen bir eğitim sisteminde aile ne karar verecek? Kaynaştırma nedir biliyor mu ki?
	Etiketleme Yapılmaması	1	ÖÜ3: Bence şu anda birkaç tane yanlış uygulama görüyorum. Özellikle etiketleme dediğimiz zaman bizim aklımıza gelen şey, zihinsel yetersizliğe sahip olan çocukları aman etiketlemeyin işte, olumsuz etkiler var vs. ve konuşuyoruz ama, en büyük sıkıntılardan bir tanesi de üstün yetenekli çocukların etiketlenmesidir.
	İzleme	1	ÖÜ3: Yaygınlaştırma derken, kişilerin potansiyellerine uygun eğitim imkânlarının sunmak ... Bilim ve sanat merkezleri uygulamalarındaki temel sıkıntılardan biri de budur. Proje, proje, proje, proje, proje 10 tane proje yaptık. 20 tane proje yaptık. 30 tane proje yaptık. Kim yaptı projeleri? Burası bir soru işaretidir. Dolayısıyla hep etiket hep işte yaygınlaştırma hep işte vs. vs., yaygınlaştırma, ya doyunluk önemli, çocuk verdiğiniz eğitim hizmetinden doyuyor mu? Akademik olarak gelişiyor mu? Şey olarak gelişiyor mu? Sosyal olarak gelişiyor mu? Bu noktada bence sürdürülebilirlik önemli ve bilim ve sanat merkezi diyoruz şu anda ve bunlar sonra ne oluyor çocuklar? Bitirdi gitti, nereye gitti, ne yaptı? İyi bir akademisyen oldu ama uyumsuz bir kişilik mi oldu? Etrafı ile iyi geçinmeyen, sıkıntılı bir adam mı oldu? Ya da işte vasat bir çocuk olarak mı hayatına devam ediyor? Vasat bir insan olarak mı devam ediyor? Mutlu mu?
	Sistem Değişikliği	1	ÖÜ3: Sürdürülebilirlik noktasında da belli. Ne diyor atalarımız "ağaca yaslanma çürür, insana yaklaşma ölür". Ya da şöyle diyelim, ağaca yaslanma çürür, işte genel müdüre dayanma görevden alınır". Ya da görevini bırakır ne diyeyim? Dolayısıyla kişiye bağlı bir durumdan ziyade bir sistem, sistem değişmesi lazım.
	Yeni Zelanda Modeli	1	ÖÜ3: Bir Yeni Zelanda örneği var mesela, müthiş bir örnek. Okumanızı tavsiye ederim. Bakmışsınızdır mutlaka. Yeni Zelanda örneği üstün yeteneklilerin eğitiminde çok ayrı bir yerdir.
	Sürdürülme Gerekliği	1	ÖÜ4: Yani çokta fazla ama onun getirisi de çok fazla olacak. Yani değil mi? Üstünleri eğittiğiniz zaman ülke açısından getirisi çok çok fazla olacak
	Maddi Destek/Burs	2	ÖÜ7: Tamam farkındalığı yapalım da bu arada bu çarpık sistem içindeki kendini gösteren çocukları ne yapalım? En erken dönemde tanılanan bu çocukların devlet tarafından burs ve vb imkânlarla desteklenmesi lazım.
	Uygun Modelin Belirlenmesi	1	ÖÜ7: Mutlaka ve mutlaka bizim belli modelleri uygulayıp, bize uygun dememiz lazım. Ondan sonra da kademeli bir biçimde yaygınlaştırmamız lazım. Alt yapıda görev alacak herkesi yetiştirmemiz lazım.

4.3.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Lisansüstü Eğitimi Yapan

Araştırmacıların Görüşleri

Tablo 52

YLDA'nın Alanyazında Yeterli ve Nitelikli Kaynaklara Ulaşabilme Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Ulusal Alanyazın	<i>Ulusal Kaynakların Yetersizliği ve Çeşitli(siz)liği</i>	9	<i>YLDA1:</i> Hem ulusal hem de uluslararası baktığımızda benim tezimi yaptığım dönemde ulusal olan yayımlar yani Türkiye'de yapılan yayımlar üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların çok yeterli olmadığını düşünüyorum o dönemde. <i>YLDA9:</i> Şöyle söyleyeyim. İlk başladığımda Türkçe'de hemen hemen hiç kaynak yok gibi idi ... Şu anda Türkiye'de direkt üstün yeteneklilerin eğitimi diye doktora programı yok. Sadece özel eğitim doktora programları var. Burada üstün yetenekliler çalışanlar, çalışmaları o alanda oluyor.
	<i>Ulusal Yayımların Çoğalmas</i>	9	<i>YLDA2:</i> Son yıllarda Türkçe yayımlar çok arttı. Bizim hocanın bir kitabı var mesela, tek başına bir kaynaktı ama çok kapsamlı olabildiğince. Üstün zekâlılar ve eğitimleri kitabını çok yararlı buluyorum ben mesela. Bizde burada lisans derslerinde yararlanıyoruz ama onun dışında birçok şey bir iki yılda eklendi. Türkçe kaynak konusunda çok zorlandığımı hatırlıyorum. Tabi ki sonra zamanla kısıldı. <i>YLDA7:</i> Ama bugün Türkçe kaynaklarda fena değil, oldukça yayımlanan kitapların sayısı artıyor, makaleler bir ara onları araştırıyordum, şu anda yanlış hatırlamıyorsam yüksek lisans, doktora ve makaleleri sayarsak yaklaşık 150-200 civarı belki daha fazla şey var Türkçe bizim ana dilimizde yayımlanmış yayım var.
	<i>Ulusal Özgün Kaynak İhtiyacı</i>	1	<i>YLDA2:</i> Bizim kaynaklarsa çevirilerin biraz daha mecburiyetten olduğunu, olması gerektiğinin farkındayım. Ama özgün kaynaklarının da yazarları bizden çıkan kaynakların da artması gerektiğini düşünüyorum.
	<i>Üstün Yeteneklilik Tanımı</i>	1	<i>YLDA4:</i> Kültürel bazda bu grubu ve grubun alt yapısını, içeriğini, özelliklerini ortaya koyan araştırmalar olmadığını düşünüyorum. Bununda önemli bir sınırlılık olduğunu düşünüyorum. Oradan aldığımız özelliklerle burada bazı çalışmalar yapıyorsunuz, örneğin işte çocuklar şöyledir, böyledir, onlarla aileleri coşturuyorsunuz, aileler gidiyor uzmanlar gidiyor özel sektör gidiyor ama kültür nerede? Nedir sizin kültürel dokunuzda var mesela, başka yurt dışına baktığını zaman sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde bahsetmiyoruz, farklı kültürlerde üstün yeteneklilik tanımı var mesela. Ama bizde yok. Kavramsal sıkıntı olduğunu düşünüyorum.
	<i>Ulusal Yayımlarda Alan Dışı Araştırmacılar</i>	1	<i>YLDA3:</i> Genel olarak bizim alanda çalışan insanlar değiller aslında. Sınıf öğretmenliğinde sadece örneklem olarak kullanan var bizimkileri genelde.
Uluslararası Alanyazın	<i>Uluslararası Yayımların Çokluğu ve Çeşitliliği</i>	6	<i>YLDA3:</i> Uluslararası kaynaklarda hani çok bir sıkıntı çekmiyoruz. Ulaşabildiğimiz kaynaklarda niteliksel olarak ulaşabildiğimiz kaynak sayısı fazla. <i>YLDA8:</i> Şey de sadece uluslararası kaynaklar yabancı kaynaklar söz konusu idi ... Yani esas alana hâkim olmak için mutlaka yabancı kaynaklardan yararlanmak gerekiyor.
	<i>Uluslararası Kaynaklardan Yararlanma</i>	5	<i>YLDA4:</i> Benim tezimin kaynakları çoğunlukla yurt dışı kaynaklardı. Oralarda tabi ki bu ulaşılabilirlik dışında ama bence orda geniş bir şey vardı yani.

Tablo 53

YLDA'nın Üstün Zekâ ve Yeteneği Tanımlama Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanım	<i>Yaşıtlardan Üst Düzey Özellikler Gösterme</i>	4	<u>YLDA1:</u> Aslında, çocuğun kendi yetenek alanına üstün olduğu yetenek alanına göre, normal ve yaşıtlarından daha üst düzey birtakım özellikler göstermesini ve farklı bir eğitim desteğine ihtiyaç duyduğunu düşünüyorum. <u>YLDA7:</u> Ama ben daha çok performans boyutunda ilgileniyorum yani. Tanılama araçları ile ilgili ölçütlerden ziyade belirgin bir ya da birden fazla alana özgü olağanüstü genel olarak popülasyondaki akranlarına kıyasla olağanüstü performans sergileme, üstün yetenekli olmayı ben bu şekilde tanımlıyorum açıkçası.
	<i>Olaylara Farklı Bakış</i>	2	<u>YLDA8:</u> Bence üstün çok büyük bir farkındalık, yani olaylara farklı bir bakış, beni hep üstünlerde en çok etkileyen olay bu. Yani çok farklı bir muhakeme güçleri var.
	<i>Özel Yetenek</i>	1	<u>YLDA9:</u> En son özel yeteneği kullanıyoruz. Tabi kavramlar önemli yani biz bunları kullanıyoruz kapsayıcı bir çerçeveden yani İngilizce'de gifted and talented karşılayacak şekilde söylüyoruz ama tam karşılamıyor. Yani tabi buradaki kaygılarda işte etiketleme kaygısı, üstün zekâlı ve yetenekli demek yerine özel yetenekli demek belki daha bir yumuşak tanım oluyor ama sadece özel yetenekli dediğimiz zaman çok karşılamadığını düşünüyorum.
	<i>Gagné'nin Tanımı</i>	1	<u>YLDA2:</u> Dolayısıyla aynı Gagné'nin tanımındaki gibi, üstün zekânın bir potansiyel ve doğuştan olduğunu, yeteneğin ise üstün yeteneğin ise zamanla belli spesifik alanlarda tecrübeyle olgunlaşarak ortaya çıktığını, şahsen kabul ediyorum.
Kurama Dayalı Tanımlar	<i>Başarılı Zekâ Kuramı</i>	1	<u>YLDA6:</u> Kuram bazlı hani giderken beğendiğim kuramlardan yola çıkarak mesela şey yapalım. Başarılı Zekâ Kuramını mesela çok beğeniyorum.
	<i>Steinberg'in Kuramı</i>	1	<u>YLDA6:</u> Üstün zekâ ve yetenek tanımının da aslında birazcık da Sternberg'in etkisi olduğunu düşünüyorum. Yine zekâyı geliştirilebilen bir rol atfediyorum ama aynı zamanda zekânın spesifik yetenek alanlarında gelişebileceğine inanıyorum.
	<i>Spearman'ın Genel Zekâ Kuramı</i>	1	<u>YLDA6:</u> Ama zekânın ise birazcık bu bizim Spearman'ın genel zekâ kuramındaki gibi evet genel bir zekâ, yetenek kapasitesi var, bilişle ilgililik var, ama bunun bir alanda sergilenmesi gerektiği, bunda yetenek alanı olarak karşımıza çıkabileceğini düşünüyorum.
	<i>Üstün Zekâdan Ziyade Üstün Yetenek</i>	1	<u>YLDA9:</u> Şimdi, burası çok tartışmalı yani çok farklı yaklaşım var. İşte özellikle biz başta üstün zekâlı ve üstün yetenekliliği kullandık. Sonra üstün yetenekliliği kullandık.
Üstün Zekâ ve Yetenek	<i>Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Farkı</i>	2	<u>YLDA2:</u> Üstün zekâ ve yeteneğin aynı şey olduğunu düşünmüyorum. Üstün zekânın daha genel bir potansiyel olduğunu, üstün yeteneği ise belli alanlarda, tanımlanabilir alanlarda ortaya çıkan bir performansının olduğunu düşünüyorum.
	<i>Tanım Olmalı</i>	1	<u>YLDA4:</u> Hani benim bir tanım atfetmem çok doğru değil, etmedim şimdiye kadar, etmiyorum. Bir bakış açısı evet var ama tanımsal bazda değil ama bunun için çalışılması gerektiğini düşünüyorum.
Tanım Olmalı	<i>Tanım Çok Faktörlü Olmalı</i>	1	<u>YLDA4:</u> Şöyle bir kere çok boyutlu olması gerektiğini düşünüyorum ... Çocuğa yük oluşturacak bir şeyden uzak durup, tanımlamadan, çok boyutlu bir bakış açısıyla inceleme araştırmaya dayalı aslında. Çünkü bence, her bireyde ortaya çıkış şekli ve var oluş şekli farklı.
	<i>Tanımda Kişi Üzerinden Gidilmemeli</i>	1	<u>YLDA4:</u> Çocuk bazlı düşünülmesi gerektiğini ama mesela tanım yaparken çocuk tanımı yapıyor, niye kişi üzerinden gidiliyor bilmiyorum yani, kavram burada üstün yeteneklilik, üstün yetenekli çocuk. Yani çocuğa ya da bireye atıf yapmaya gerek yok diye düşünüyorum ben bu konuda.
	<i>Kuram Bazlı Olmalı</i>	1	<u>YLDA6:</u> Ben bu dönem tekrar mesela çocuklarla ilgili kuramlar, üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi dersimiz var. Orada onlara da sürekli kuram bazlı gitmelerini öneriyorum.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama	Kültüre Özgü Zekâ Testi/Batarya Kullanımı	2	<u>YLDA5:</u> Zira zekâ testleri ciddi anlamda kültür problemleri yaşıyorlar. Ancak ve ancak arınık ve doğrudan Türk kültürü için geliştirilmiş bir test kullanmaya başlarsak bu bir derece daha güvenilir olacaktır kanaatine sahibim ... Bundan sebep zekâ testlerinin yerine ben tanılamada batarya kullanılmasından yanayım. Bunun içinde nedir, Türkiye mutlak suretle bu bataryaların geliştirilmesi için bu attitude testlere, genel zihinsel, yetenek testlere, aynı zamanda alana dönük beceri testlerinin, matematik, fen bilimleri, dil bilimleri vs. bunların olması lazım.
	Zekâ Testlerinin Yetersizliği	2	<u>YLDA9:</u> 130 ve üzerinin üstün zekâlı deyip diğerleri değil gibi bir yaklaşım artık dünyada da kabul görmüyor Türkiye’de de kabul görmüyor. Ama tabi pratikte bunun karşılığını çok bulamıyoruz. MEB’in çalışmalarında bilim ve sanat merkezine öğrenci alınırken genel de yine bu test skorları çok önemli referans.
	Kendisini Bilgilendirme	1	<u>YLDA8:</u> Mesela neden farklı olduklarını anlamlandıramıyorlar. Ama bu farkı anlamlandıramıyorlar. Neden farklıyım? ... Onun bir şekilde anlamlandıramadıkları zaman benlik saygılarında birtakım sıkıntılar oluyor. Yani neden farklı olduklarını bir yere oturtamadıkları zaman bunu sahiplenmiyorlar. Ve özellikle kız üstünlerde çok rastlayabiliyoruz. Bunun üstünü kapatıyorlar.
	Çevresini Bilgilendirme	1	<u>YLDA8:</u> Bu şekilde aklımda gerçekten velilerin özellikle öğretmenlerin çok iyi bir şekilde üstünlerin özellikleri hakkında bilgilendirilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum ki bunları en azından anlasınlar. Yani çok ürküyor öğretmenler ve veliler.

Tablo 54

YLDA'nın Dünyada Beğendikleri Tanılama Sistemleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama	Tanılama Modellerinin Çokluğu	2	<u>YLDA2:</u> Çok hoşuma gidiyor benim okudukça içine girdikçe tanılama veya eğitim modelleri konusunda. Farklılıklar olması, çünkü az önce tanım farklılığından bahsettik. Tanım nasıl farklı ise tanılması da sonrası da ona göre farklılaşıyor. Hani bunun doğal olduğunu, kabul ediyorum.
	Tanım/Tanılama/Uygulama Kopukluğu	2	<u>YLDA4:</u> Asıl önemlisi hep konuştuğumuz şey, bunu sizde biliyorsunuz. Bunların birbiri ile bağlantılı olması, yani bence asıl sistemdeki önceliğimiz birbiri ile kopuk hani tanım bu tarafta, çocuk burada evet nerede yerini bulmaya çalışıyor, tanılama farklı bir tarafta, uygulama bambaşka bir yerde. Yani dolayısıyla ben şu anda bizdeki uygulamalarda kopukluk olduğu kanaatindeyim, hani kendi kanaatim. Ve bu şekilde de asıl bahsettiğiniz ideale gitmek biraz zor.
	Tanılama Yapma Zamanı	1	<u>YLDA9:</u> Burada tanılama da en önemli nokta şu, sonrasında bir şey yapacaksa tanılama biz öneriyoruz. Eğer sonrasında bir şey yoksa sen üstün zekâlısın sen değilsin deyip bırakacaksa bunu çok önermiyoruz. Onun için Bakanlık'tan da bize gelen bundan sonra tüm öğrencileri tarayacağız dendiği zaman buna acele edilmemesi, daha önce programların geliştirilmesi, buna hazır bir duruma geldikten sonra bu işe başlanması; yoksa binlerce tanılanmış öğrencimiz ve ne yaptığımızı bilmediğimiz bir durumla karşılaşabiliriz.
Modeller	Uygun Tanılama Modelleri	4	<u>YLDA3:</u> Aslında üstün zekânın kendisi biraz sosyo-kültürel bağlamda düşünülmesi gerekiyor ya. Şimdi bakıyorum ben June Maker'in önerdiği bir model var onu beğeniyorum ... June Maker in modelini beğeniyorum tanılama modelini. İçerisinde hem dinamik hem gerçek ölçme ve hem otantik ölçme dediğimiz bileşenleri var. Ama aynı zamanda işte o psikometrik ölçme, zekâ testlerinden elde edilen ölçme sonuçlarını da görmezden gelmiyor. Onun dışında olabildiğince detaylı veri topluyor. O modeli beğeniyorum. <u>YLDA5:</u> Dinamik değerlendirmeyi Almanya'da kullanmaya başladı belirli bağlamlarda. Bunların daha sağlıklı sonuçlar ürettiğini düşünüyorum. İkincisi yine yetenek temelli değerlendirme mesela Stanley'in başlattığı 1970'lerden itibaren uygulanan SMPI'de uygulanan doğrudan yetenek temelli değerlendirme ve bunların üzerinde yetenek bazlı eğitimle, hani çocukların gelişkin oldukları alanlarda daha ileriye götürülmelerini hedefleyen bir tanılama sürecine tabii tutulmaları, bence daha büyük bir anlam ve en son noktada da daha büyük bir katma değer üretiyor.
	Uygun Olmayan Modeller	2	<u>YLDA3:</u> Onun dışında Renzulli ve Sternberg'in modelleri bana biraz şey geliyor, oturturamıyorum çünkü tam bizim bağlamımıza şey gelmiyor ... Amerika Birleşik Devletleri için bir şey söyleyemeyeceğim. Orada yine her eyalet için farklı uygulama aynı zamanda herhangi bir eyalet içerisinde farklı gruplar içinde farklı eğitim modelleri öneriyor insanlar ... Hollanda, Danimarka veya Finlandiya gibi üst taraftaki ülkelerde biraz daha şey tabi ki. Tanılamak, etiket vermek abesle iştigal olur onların eğitim sistemi içerisinde.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama Modeli Nasıl Olmalı	Öğretmen/Aile Gözlemi	4	<u>YLDA1:</u> Tabi ki bunlar genel olarak çocuğun puanını belirlemede önemli ama onun öncesinde bence öğretmen gözlem kanaati, ailenin gözlemi ve değerlendirmesi gibi mutlaka bunların hepsinin bir arada olması gerektiğini düşünüyorum ben ... Öncelikle mutlaka öğretmen ve ailenin aday gösterme sistemi ve ondan sonra çocukların tanılama sistemi sürecine girilmesi ve kendi yaş düzeyine uygun bir ölçme aracının kullanılması gerekiyor. <u>YLDA7:</u> Kafamda böyle bir proje var aslında bugünkü tanılama sistemine yönelik, salt yetenek testlerine öğretmen aday göstermesi, özellikle öğretmen aday göstermesi tartışmalı bir konu. Siz de hatırlarsınız özel eğitim ve rehberlik hizmetlerindeki göreviniz yıllarında salt bunlara dayalı olarak işlemler yapmak çok ta tutarlı gelmiyor açıkçası bana.
	Çoklu Değerlendirme	4	<u>YLDA4:</u> Şöyle olabilir, tanım yapamadığım için, hani ben şunu beğeniyorum demek çok doğru değil ama ne dedik mesela tanım çok boyutlu olmalı, dolayısıyla tanılama da çok boyutlu olmalı. <u>YLDA9:</u> Çoklu değerlendirmenin uygun olacağını düşünüyorum. Çoklu değerlendirme sisteminin kurulması ... Ama sadece zekâ testi sonucuna göre değil, diğer tüm verileri toplayarak bir değerlendirme yapılabilir diye düşünüyorum.
	Dinamik Değerlendirme	1	<u>YLDA5:</u> Benim belki daha makul bulduğum biraz önce verdiğim tanımdan da anlayacaksınız, bir dinamik değerlendirmeyi kesinlikle daha uygun buluyorum ... Dinamik değerlendirmeyi Almanya'da kullanmaya başladı belirli bağlamlarda. Bunların daha sağlıklı sonuçlar ürettiğini düşünüyorum.
	İzleme	2	<u>YLDA7:</u> Tabi benim aklımdaki, doğrudan bunu yapan şu anda var mı çok bilmiyorum ama, çok uzun süreli bireyleri gözlemleyerek en ince ayrıntısına kadar detaylarına kadar yakalayarak belli bir tanımlama yapabilmek, belli bir tanı koyabilmek.
	Yaratıcılığın İncelenmesi	2	<u>YLDA8:</u> Bunun (IQ) yanında mutlaka çocuğun birtakım matematiksel becerilerini yaratıcılığa bakılması gerektiğini de düşünüyorum ... Şimdi birtakım yaratıcılık testleri var. Mutlaka IQ'nun yanında onların yapılması gerektiğini düşünüyorum ben.
	Yaşa, Alana ve Kültüre Özgü Tanılama	6	<u>YLDA2:</u> O yüzden de o dünyadaki farklı uygulamalarında bir ülkede etkili çıkmayan diğer ülkede etkili çıkabilir, çünkü eğitim sistemi bağlamı onu gerektiriyordur. Dolayısıyla o kültür o eğitim sistemi o bağlam neyi gerektiriyorsa öyle değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. <u>YLDA9:</u> Burada tabi özgünlüğün tanımlanması gerektiğini düşünüyorum. Yani merkezi olmasından ziyade daha yerel olması, lokal olmasının fayda olduğunu düşünüyorum.
Ölçme Araçları	Zekâ Testlerinin Yetersizliği	4	<u>YLDA4:</u> Onlarda uygulamada kullanılmıyor. Çocuğu tanıdığımızı varsaydığımız ölçme araçlarından elde ettiğiniz verileri de uygulamaya aktarmıyorsunuz. Ölçme araçlarınıza bakıyorsunuz tanımınız sadece bir tanesini hatta yarımını içeriyor yani. <u>YLDA8:</u> Tanılamada bir defa sadece IQ'nun yeterli olmadığını düşünüyorum. Bunun yanında mutlaka çocuğun birtakım matematiksel becerilerine, yaratıcılığa bakılması gerektiğini de düşünüyorum.
	Ölçme Aracı	3	<u>YLDA1:</u> Hani birçok tanılama sistemi var. Bunlardan hem birtakım testlerle ülkemizde de genelde bilim ve sanat merkezlerine tanılanırken, WISC-R ve TKT kullanılıyor. Tabi ki bunlar genel olarak çocuğun puanını belirlemede önemli.
	Ölçme Araçlarının Gerekliliği	1	<u>YLDA9:</u> Yani burada zekâyı biz nasıl tanımlıyorsak bilişsel gelişimi tanımlıyorsak bununla ilgili bir ölçme aracımızın mutlaka olması lazım. Duyuşsal özellikler önemli ise üstün yetenekli de bununla ilgili bir tanılama aracımızın olmasında fayda var. Yaratıcılık artık üstün zekâ tanımlarında yerini aldı, alan bir kavram önemli de bir kavram. Bununla ilgili yine ölçütlerimizin ölçme araçlarımızın olması lazım.
	Aracın Standartlarının Belirlenmesi	2	<u>YLDA6:</u> Ama şeye inanıyorum, hani belli bir 140 IQ ile 160 IQ arasındaki hani üstün zekâlılarda kendi içerisinde heterojen oldukları için buradan yola çıkarak düzeyleri belirleyebiliriz ama bu düzeyler aralıklar, şeyi ihmal etmememiz gerekiyor.

Tablo 55

YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin İdeal Tanılaması Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar,

Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama	<i>Tanılamada Duyuşsal Boyut</i>	1	<i>YLDA8:</i> Yani bence üstünler tanımında mutlaka duyuşsal boyut olmalı. Çünkü mutlaka çok ciddi farklı duyuşsal boyutları var. İnanılmaz bir sezgi güçleri var. Ve bunun da eğitimde kullanılması gerektiğini sürekli vurguluyoruz. Yani yeni problemlere bakış açıları çok güzel ... O yüzden de mesela sınıf ortamında anlaşılammak, arkadaşları tarafından anlaşılmmak onları çok yaralıyor. Ve bunu işte çok farklı dışa vurabiliyorlar. İşte sınıf kurallarına karşı çıkıyorlar, arkadaşlarına zarar veriyorlar.
	<i>Tanılananın Psikolojiye Olumsuz Etkisi</i>	1	<i>YLDA3:</i> Aile buraya gelip benim çocuğum nasıl kazanamaz programı diyor. Psikolojisi bozulmuş. Çocuğun şeyi bozulmuş, arkadaşın birisi girdi kendisi girmede. Olumsuz bir etkisi olabilir. Bunun gibi önlemlerinde düşünülmesi lazım.
	<i>Tanılanmayan Öğrencilere Avantaj</i>	1	<i>YLDA3:</i> Kontenjanımız 28 kişilik ve 28'de kesiyoruz alttaki kalan çocuğun da şöyle bir avantajı oluyor. Bir dönem devam ettiği zaman öğrenci belki şunu diyebilir. Bu program bana fayda sağlamıyor. Veya biz diyebiliriz veya aile diyebilir. Yaz programın sonuna kadar o çocuk giderse listeden sıradaki çocuğu alma şansımız oluyor bizim.
	<i>Tanılama Yetersizliği</i>	1	<i>YLDA5:</i> Bizdeki mevcut tanılama sürecinin sağlıklı olduğunu düşüncesi kanaatine sahibim açıkçası.
Tanılama Nasıl Yapılmalı	<i>Ailenin/Öğretmenin Aday Göstermesi</i>	3	<i>YLDA6:</i> Hatta yine süreç içerisinde öğretmenlerin, ailelerin bilinçlendirilmesi ile yine aday gösterme formlarının da süzgeç olarak devreye sokulabileceğini düşünüyorum.
	<i>Alana Özgü Olmalı</i>	2	<i>YLDA2:</i> Yani bence alana özgü tanılama ideal tanılama ama çok alternatifleri olmalı.
	<i>Çoklu Değerlendirme</i>	3	<i>YLDA3:</i> Öğrenciyle ilgili tanılama, programa uygun öğrenci seçme diyoruz ya daha derinleştirsek bunu bu süreçte de öğrenciyle ilgili detaylı veriler toplanarak öğrencinin eğitimi ile ilgili kararlar alınır. Kararları neye göre alacağız, opladığımız verilerden. Dolayısıyla yaratıcılık, alana özgü akademik, duyuşsal, motor, içsel gibi bütün alanlarda veri toplamamız gerekiyor çocuklar için.
	<i>Erken Tanılama</i>	1	<i>YLDA1:</i> Ama en büyük eksikliğimiz okul öncesi ile ilgili ben hala çok yeterli olmadığımızı düşünüyorum ... Keşke daha okul öncesi bu çocukları biz tanılasak ve yakalasak ve uygun yerleştirmeler ve uygun programlarla desteklemeye çalışsak.
	<i>Dönüt Verme</i>	1	<i>YLDA3:</i> Olabildiğince detay farklı kaynaklardan verileri toplayıp hepsini birleştirip bir tanılama programı ortaya koymak, sınırdan olan çocuklar içinde bir komisyon oluşturup 130 olan öğrenciyi programa almak bizim kriterimiz ama 125 ile 130 arasında bulunan öğrenciler nedir acaba? İşte o detaylı veriler orada sadece o öğrenciler için belki. ... Çocukları programa aldık ama programa alamadığımız çocuklarla ilgili de alternatif bir raporun üretilmesi lazım. Şu andaki sisteme bakıyorum kazandı kaybetti ... Şimdi 125 ile bir çocuk giremedi ama o çocuğa benim bir şeyler önermem lazım. Sadece var yok diyoruz aslında. O çocuğa ben çocuğunuzun durumu bu, bununla ilgili şunlar şunlar yapılabilir diye de bir rapor bir profilin verilmesi gerektiğini de düşünüyorum.
	<i>Renzulli Modeli</i>	1	<i>YLDA9:</i> Ben daha çok üstün yeteneklilik kavramını işte yaratıcılığın, motivasyonun ve bilişsel gelişimin zekâyı düşünün bir üçlü halka diye tanımladığımız Renzulli'nin tanımını şu an için uygun görüyorum. Yani bu üçünün kesişimin de oluşan bir yeteneğin uygun, üç küme olarak düşündüğünüz zaman üç kümenin kesişiminin üstün yeteneklilik üstün zekâlılık ya da özel yetenek, tanılamayı orada tanımlarken de tabi yaratıcılığına bakmak motivasyonuna bakmak ve bilişsel gelişimine bakmak gerekiyor.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Ölçme Aracı	<i>Alana, Yaşa ve Kültüre Özgü Ölçme Aracı</i>	2	<i>YLDA6:</i> Ha şöyle bir şey yapabiliriz yine, ya da ülkemiz için, düşündüğümde yine genel yetenek özel yetenek ikisinden gidersek, belli yaş dönemine kadar işte özel yeteneklerin oluşması diyelim ki matematik alanında olsun belli alanda ister istemez alan bilgisinin de devreye girmesi, alan bilgisi ile ilgili kavramların öğrenilmesinden sonra kendisini belli edecek, bu nedenle ilk etapta yine toplumun hani önem verdiği kavramlar üzerinden yola çıkarak yani işte .. yaptığı gibi bir genel yetenek testi geliştirilebilir belli yaş dönemleri için.
	<i>Süreci İzleme</i>	2	<i>YLDA4:</i> Ama çok boyutlu demekte sadece şu testi bu testi o testi bir araya getirip beşte testle geleneksel testle ya da akademik başarı testle bunu yapmak değil, süreç içerisinde ele alabilmek konuyu yapıyı, süreç içerisinde tanılama, süreç içerisinde değerlendirme aslında bence ideal olandır. Böylece hem süreç birbirinden kopuk olmaz, bütün olarak ele alırsınız hem de geriye dönüşleriniz olur yani tanıladım bitti, hani o alakasız şeyleri yeniden uyguladım bu nedir yani? Bu bizi hiçbir yere ulaştırmıyor ... Her bir çocuğun potansiyeli var. Potansiyeli ve ihtiyaçları doğrultusunda, gereksinimleri doğrultusunda uygun eğitim ortamları, uygun eğitimden yararlanabileceği bir sistem yani bu küçük okul olarak ta düşünebilirsiniz. Bütün bazda da düşünebilirsiniz. Burada da süreç yani.
	<i>Gelişim Testi</i>	1	<i>YLDA1:</i> Okul öncesi zekâ testi uygulamak tabi ki çok zor. Ama önce mesela çocuğun gelişim testleri ile değerlendirme yapılması gerekiyor. Ben kendim hani okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukları tanılama ve değerlendirme ile ilgili kendim birtakım genel çalışmalar yapıyorum. Bize gelen ailelerde mutlaka bir gelişim testi, değerlendirme yapmak lazım.
	<i>Açık Uçlu Maddeler</i>	1	<i>YLDA8:</i> Ben işte en çok tanılama da bu problem çözme becerisi üstünde de durulmasını istiyorum. O yüzden mesela aslında birtakım açık uçlu sorular da çok anlamlı oluyor. Ama tabi bu açık uçlu soruların tabi biliyorsunuz yorumlanması çok büyük olay. Onlarda çok ciddi rubrikler oluşturulmalı ve bu rubriklerde belki hani şeylerin özellikle üstünlerin sahip olduğu özellikler vurgulanarak oluşturulmalı.
	<i>Ölçme Aracı Sorunları</i>	1	<i>YLDA5:</i> Çünkü birçok eski testleri kullanıyoruz. En büyük problematiklerden bir tanesi bu. Yapılan testlerin en son norm çalışmaları bile çok uzun yıllar önce yapılmış durumda. Ve her neslin içerisinde bile doğrudan IQ testlerinde veya gelişim düzeylerinin, normlarını farklılaştığını hepimizce malum. Bir ikincisi sadece herhangi bir zekâ testi ile bir çocuğun üstün zekâlı veya üstün yetenekli olarak tanımlanmasını yetersiz buluyorum.
Üstün Yetenekliler Eğitimi	<i>Alan Sınırlılığı</i>	3	<i>YLDA2:</i> Yani bence alana özgü tanılama ideal tanılama ama çok alternatifleri olmalı. ÜYEP'e başvuramayan, matematik ve fene ilgisi ve yeteneği olmayan bir çocuğun Türkçe'si iyi ise öyle bir program bulabilmeli. Yani ideal olan bu ama çok sınırlı ülkemizde bence.

Tablo 56

YLDA'nın Beğendikleri Eğitim Modellerinin Olumlu Beğenmedikleri Eğitim Modellerinin ise Olumsuz Özellikleri

Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitim Modeli Nasıl Olmalı	<i>Alana ve Kültüre Özgü Eğitim Modeli</i>	2	<i>YLDA3:</i> Şimdi Ziegler'in bir lafı var bizim alanda "Hiçbir kimse başkasının dış fırçası ile kendi dişlerini fırçalamak istemiyor" diye.
	<i>Bütünleştirilmiş/ Paralel Müfredat</i>	1	<i>YLDA5:</i> Ben mesela daha çok fen ve matematik çalıştığım için ağırlıklı olarak bir bütünleştirilmiş müfredat ya da paralel müfredatı kullanmayı tercih ediyorum. Ama farklı alanlarda da hani kullanılabilir. Ama bizim çalıştığımız, benim çalıştığım derslerin kendi içerik alanları bu müfredat modelleri ile daha efektif bir şekilde çalışabiliyor. Bundan dolayı tercihim bu yönde.
	<i>Bütüncül Eğitim Modeli</i>	1	<i>YLDA2:</i> Aslında ben bir bütün olduğumu düşünüyorum. Konuşmamın başında da herhalde söylemiştik. Yani bir şeylerin iyi taraflarını böyle entegre edelim derken, her şeyi çok güzel yapalım derken bence bazen bir karmaşaya gidilebiliyor. Benim eleştirdiğim şey o olur. Çok basit bir ödevde bile belki başımıza gelebilecek şeydir. İşte tanılamasını buradan alayım. Tanımı oradan alayım. Uygulamasını şuradan alayım, bunlar entegre ediliyorken uyumuyor olabilir. Dolayısıyla gördüğüm sorun bu olur benim. Tanım ile tanılama ile değerlendirmesini de daha sonra düşünerek, öğretmen eğitimini bir bütün olarak düşünerek iyi yapılan birden fazla model olabilir. Tek bir şey söylemedim burada ama ideal olan budur bütün olarak. Ele alabileceğim modeldir. Bütün olarak işliyorsa o bence idealdir.
	<i>Genel Eğitim Sınıfı</i>	1	<i>YLDA7:</i> Onun dışında da aslında en işlevsel olabilecek model genel eğitim sınıfında yani genel eğitim sınıflarında bir eğitime dâhil edilme süreci, kaynaştırma demeyeyim buna, kaynaştırma biraz daha farklı bir anlamı çağırıyor. Aslında en güzel, en hızlı, en etkili yapabileceğimiz iş bu. Yani herkes okula geliyor. Herkesin bir sınıfı var. Üstün yetenekli olsun olmasın, yeteneklerin keşfedilmesinde desteklenebilecek bir ortam var. En güzel model olarak bunu düşünüyorum.
	<i>Var Olan Modelin Uygunluğu</i>	1	<i>YLDA7:</i> Pullout dediğimiz öğrenci olağan okuluna devam ediyor bizde. Devam zorunluluğu var biliyorsunuz bizde ve ilkokulda, ortaokulda birde ortaöğretimde, lisede bu öğrencilerin genel eğitim sınıflarında destekler almaları çokta muhtemel değil yani. Bir gerçek o şekilde düşünebiliriz, şu an içinde öyle. O yüzden okul harici programlar bizim için daha makul, çok daha iyi bir seçenek gibi geliyor modeller arasında.
	<i>Gruplama</i>	1	<i>YLDA9:</i> Şimdi tüm modellerde şeyi görüyoruz birinci gruplama çabaları var. Farklı gruplama teknikleri var ama gruplamaya önemli bir faktör olarak var.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Hızlandırma- Zenginleştirme -Farklılaştırma	Hızlandırma	7	YLDA1: Öncelikle en yaygın kullanılan hızlandırmanın olduğunu görüyoruz. Sınıf atlatma sistemleri ancak onda da kendimde uzun süre takip ettiğim çocuklarda çalıştıgımda biliyoruz ki çocuklar bir alanda üstün özellikler gösterebiliyor. Mesela zihinsel alanda gösterip diğer alanda göstermediğinde hızlandırma sistemine alırsak çocuğu sosyal ve duygusalda ya da fiziksel de normal yaşlıları ile aynı düzeyde gelişim gösterdiğinde o çocuğun o grubuna uyum sağlamada bazen sorun yaşayabildiğini görüyoruz. Özellikle sınıf atlatmadaki sınıf sayısı arttıkça ortaya çıkıyor. Belki bir sınıfta çok ciddi sorun ya da iki sınıfta çok ciddi sorun olmayabiliyor ama ikinin üstüne atlatmama gerektiğini düşünüyorum. YLDA8: Ben mesela hızlandırmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bu konuda biraz psikiyatristlerle ciddi bir sıkıntı yaşıyoruz, psikiyatristler çocukların sınıf atlatılmamasından yanalar. Fakat orada bizim için özellikle tabi hızlandırma çok iyi düzeydeki üstünler için önemli ... Ama ben birinci sınıftan çok yanayım yani. Özellikle .. 'daki deneyimlerimiz gelen çocukların biz birinci sınıfta ciddi bir hızlandırma yapıyorduk orada. Ama programda da hızlandırma yapıyorduk yani uygulanan ders programında. Sınıf atlatma mutlaka gerekli ama daha iyi beceriler sergileyen. Ortaokul ve lise de biraz daha zorlayıcı olabilir sınıf atlatma. Şöyle orada çok ciddi bir değerlendirilmenin yapılması gerektiğini düşünüyorum.
	Zenginleştirme	5	YLDA5: Bunun sonrasında uygulanabilecek şey zenginleştirmeyi kesinlikle bu noktadan sonra tercih etmekten yanayım yani. Ortalama sürecin içerisinde, orada da daha çok hızlandırma ve zenginleştirmenin birbirinin içerisine yedirildiği bir model, bir yaklaşım diyebiliriz buna tercih ediyorum. Böyle bir yapılanmanın olması önemli. YLDA9: Türkiye'deki uygulamalara baktığımız zaman genelde zenginleştirme düzeyinde sınırlı kalmış. Yani öğrencilerin normal okul zamanında alınıp bir gruplama tekniğiyle bilim ve sanat merkezlerinde Pullout program gibi alınıp orada işte zenginleştirilmiş etkinliklerin yapılması tamam güzel ama yeterli değil
	Farklılaştırma	2	YLDA4: Şimdi şöyle eğitim modelleri bu zenginleştirme, farklılaştırma, hızlandırma yani aslında bir önceki soru ile bağlantılı ... Ve sonrasında ne yaparsınız, farklılaştırma, derinleştirme yaparsınız. Yani bunlarda aslında birbiri ile iç içe diye düşünüyorum ben.
	Hızlandırma- Zenginleştirme- Farklılaştırmanın Birleştirilmesi	2	YLDA9: Zenginleştirmenin içinde farklılaştırma, hızlandırmanın içinde farklılaştırma ve zenginleştirme iç içe giriyor ama temel olarak bu üçünü ayrı tutuyoruz eğitimsel müdahaleler olarak işte zenginleştirme hızlandırma ve farklılaştırmayı..... İşte farklılaştırma ve hızlandırmayı çok gerekli değer verilmemiş ya da çok üzerinde durulmamış. Ama alanyazın incelendiğinde araştırmalar incelendiğinde genelde bunlar bir arada yürütüldüğünde etkili ve verimli olduğu görülmüş.
Okul İçi – Okul Dışı	Okul Dışı Uygulamalar	2	YLDA9: Öğrencilerin normal okul zamanında mı alınıp bir gruplama tekniğiyle bilim ve sanat merkezlerinde Pullout program gibi alınıp orada işte zenginleştirilmiş etkinliklerin yapılması tamam güzel ama yeterli değil.
	Kaynak Odalar (Destek Eğitim Odaları)	1	YLDA7: Okul içinde okul uygulamaları yürütülüyor bazı ülkelerde. Bu biraz bizim geçen yıl sanırım resmî bağlamda hayata geçmişti, bu kaynak odalarıyla, kaynak odaların kullanılmasıyla başlatılan bir süreçti. Biraz bunu çağırıyor aslında biraz okul içinde farklı bir birimde çocukların destek alması, ama bu da güzel bir model, ancak kaynak odada biz kiminle öğrencilere ne veriyoruz? Bu soru gerçekten hala nasıl diyeyim tartışmalı yani yanıtını vermek çok güç bir soru.
	Alan Dışı Öğretmenler	1	YLDA7: Ya böyle tuhaf uygulamalar var, birde kaç yıl önce idi hatırlamıyorum dediğim gibi sınıf öğretmeni bölümü mezunu birçok arkadaş bir anda özel eğitim öğretmeni oluvermişti. Hiçbir gerekçe ya da hiçbir temel, alt yapı aranmadan, bu tabi böyle durumlar hızlı bir şekilde bir şeyleri çalıştırmaya çalışıyoruz, hayata geçirmeye çalışıyoruz ama içini doldurmada problem yaşıyoruz.

Tablo 57

YLDA'nın Ülkemizde Uygulanabilecek Eğitim Modelleri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eksik Modeller	<i>Çoklu Zekâ Kuramı</i>	1	<i>YLDA2:</i> Yani burada çok fazla biz de çok popüler, çoklu zekâ çok kabul görmüş bir şey. Hümanist olması açısından da kabul görmesini anlıyorum. Kötülemiyorum kesinlikle, ama tek doğru gibi kabul edildiği çok zamanlar oldu. Mesela ülkemizde bunun bir sınırlılığa sebep olduğunu düşünüyorum. Üstün zekâ ve üstün yetenek, yetenek anlayışını sınırlıyor ... Dolayısıyla bizim ülkemize bunlar kısmen uygun hemen kabul görüyor yaklaşımı insancıl olduğu için. Ama eksiklikler var.
	<i>Proje Tabanlı Eğitim</i>	1	<i>YLDA2:</i> Onun dışında proje tabanlı yaklaşım çok kabul gördü. Üstün zekâlıların eğitiminde de etkili olduğu bir gerçektir. Bu çocuklar bireysel çalışmaya elverişli olduğu için ama yine tek doğru olarak ortaya çıktığında çoğunlukla öyle karşılaşıyorum ben. Çünkü lisans derslerine de girdiğimizde veya başka ortamlarda paylaştığımızda öğrencilerle hani hep bu ikisini duyuyorum.
Eğitim Modeli Nasıl Olmalı	<i>Bütüncül Model</i>	1	<i>YLDA4:</i> Sizin bir modeli oluşturup bütün olarak tanımınızdan başlayarak tanım, tanılama ve program, programın içerisinde de elde etmiş olduğunuz verilerden yola çıkarak bir program oluşturmanız,
	<i>Sınav Sistemiyle Bağlantılı Model</i>	1	<i>YLDA3:</i> Velilerin büyük bir kısmı dolayısıyla eğer bizde uygun bir model yapacaksa kesinlikle sınav sistemini görmezden gelemeyiz. Oda en uygun model birazcık ta içerik hızlandırması olabilir. Bunu zenginleştirme ile de destekleyebiliriz.
	<i>Okul İçi Programlar</i>	2	<i>YLDA2:</i> Ama aslında okul sonrası programlar veya okul içerisindeki etüt saatleri de bu çocukları gruplara ayırarak, onların o ihtiyaçlarına karşı oluşturabileceğimiz etkinlik saatleri belki öneri olabilir. Çünkü ayrı bir okulda düşündüğümüz zaman bizim ülkemize çok uymayabilir. Çünkü eninde sonunda aynı sınavdan geçiyorlar. Eninde sonunda aynı gerçek dünyaya dönüyorlar. Bu sefer sudan çıkmış balık gibi oluyolar. Çünkü buna eğitim sistemimiz izin vermiyor.
	<i>Okul Dışı Programlar</i>	1	<i>YLDA7:</i> Pullout'u destekliyorum
	<i>Bireysel Program</i>	1	<i>YLDA4:</i> Aslında buradaki temel çocuk, yani çocuğun özellikleri, çocuğun potansiyeli, çocuğun ihtiyaçları aslında size yön verecek diye düşünüyorum. Bir çocuğun ihtiyacı başka bir şey iken, başka çocuğun başka bir şey olabilir. Ama temelde nedir? Şu mudur benim idealim? Bazılarının yaptığı tanımla çelişen %3 lük 5'lik var ya kesinlikle benim karşı olduğum etiketleme ya da sınıflandırma, şimdi bunu alıp hızlandırıp, atlatıp, koşturup, 15 yaşında mezun etmek değil yani, ha buna ihtiyacı olan belki vardır, ama belki diğerinin ihtiyacı o değildir.
	<i>Temel Beceriler Kazandırma</i>	1	<i>YLDA8:</i> Zaten şey ilk zamanlarda okuldan soğutmamak çok önemli üstünlerde; yani onlara belli temel becerileri kazandırdığınızda, işte bilgiden keyif almayı öğrettiğinizde, araştırmayı öğrettiğinizde, en önemlisi biraz düzenli çalışma becerisini öğrettiğinizde sonrasında bir şekilde kendileri götürebiliyorlar.
	<i>Gruplama</i>	2	<i>YLDA6:</i> Gruplama bazına bakarsak, bence gruplama içinde yine toplumun yapısının sorgulanması gerektiğini düşünüyorum. Ülkemizde ilk bu özel sınıf şeklinde 60'lı yıllardaki denemede sıkıntı hatırlarsanız ne idi? İnsanların yok işte ben üstün zekâlıların öğretmeniyim, ailelerin işte benim çocuğum üstün zekâlılar sınıfı, toplumun birazcık daha böyle kavramlarda sıkıntısı var, ya eğitim sürecinde aile eğitimi devreye girecek, diğer kişilerde hani bu süreçte aktif bilgilendirilecek, işte üstün zekâlılar sınıfı şeklinde gruplandırma olduysa buraya belki hani geçişte diğer çocukların da girebileceği şekilde tanılama sürekli olacağı için girme şansının olabileceği bir sistem devreye sokulacak.
	<i>Öğretmen Eğitimi</i>	1	<i>YLDA8:</i> Yani çok iletişim kuramadıkları, öğretmenlerde kabul edebiliyorlar, branşlaşmak tabi buna daha fırsat tanıyor. Hani bir hoca ile sıkıntı yaşasa öbürü ile daha iletişim kurabiliyor. Ben öğretmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum üstünlerin eğitiminde; modellerden ziyade gerçekten öğretmenlerimize çok ciddi bir şekilde eğitim vermek gerektiği, öğretmenlerin çok güzel yönetebildiği yerlerde inanın birçok şey problem olmaktan çıkıyor.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırma	Hızlandırma	8	<u>YLDA1:</u> En azından bence okul öncesi, ilkokulda bu iki sınıfın üstünde atlatmamaya dikkat etmek gerektiğini düşünüyorum ... Ama tabi çok fazla sayısı fazla olmasa da dahi boyutunda dediğimiz çocuklar olduğunda tabi ki o zaman çok farklı bir uygulama yapıp daha fazla sınıf atlatılabilir. Ama zekâ bölümü çok yüksek değilse de çocuğu çok fazla sınıf atlatmakta bazen uyum sağlamasını güçleştirebiliyor diye düşünüyorum. <u>YLDA2:</u> Çok üst düzey bir öğrenci var ise, ama bu zenginleştirmenin ötesinde ihtiyaçları olan, hızlandırma diyelim adını koyalım, onları sanıyorum içerikten daha çok daha da önemlisi bir araya getirmek ihtiyaçları var çünkü. Akademik ihtiyaçları kadar sosyal ihtiyaçları. Onları bir araya getirebileceğimiz ortamlar oluşturmak lazım ... Yani sınıf atlatmanın bir sınırı var. Tabi ki bu sınırlamaların mantıklı açıklamaları da var yeri geldiğinde. Üstten ders almasının bir sınırı var, lisedeki iken üniversite ders alma, dünyada bu örnekleri görüyoruz ama bizim ülkemizde hep böyle engel, engelle karşılaşıyor. <u>YLDA5:</u> Hızlandırma uygulamalarının Türkiye için kesinlikle artırılması gerekiyor.
	Hızlandırmada Sorunlar	2	<u>YLDA5:</u> Hızlandırmayı yapamıyoruz. Hızlandırmayı yapmamız gerekiyor. Bunun mutlaka ki yasal olarak ta ortaya konması lazım. Yasal engellerin olması, okulların harekete geçmesini zorlaştırıyor.
	Zenginleştirme	6	<u>YLDA1:</u> Mümkünse zenginleştirme ile desteklenmelerinin daha önemli olduğunu düşünüyorum ... Normal yaşlılarından çok fazla koparmadan, zenginleştirme yaparak, çocuğa belli zamanlarda ya da belli günlerde haftada bir programla yetenekli olduğu alanda mesela, fiziğe mi ilgisi var matematiğe mi ona ekstra bir zenginleştirme programı uygulayarak hem sınıf içerisinde destekleyerek hem sınıf dışında ekstra bir destek çalışmaları yaparak bunu çok daha uygun olduğunu düşünüyorum. <u>YLDA2:</u> Bence, benim örtük inanışında şöyle bir şey var. Bir çocuğa, ortalamının üzerinde bir çocuğa üstün yetenekli tanısı konsun ya da konmasın, bir alanda yeterince uzmanlaşması için zaman ve fırsat vererek, o konuda bayağı ortalamanın üzerine çıkabileceğine inanıyorum ben.
	Zenginleştirmede Sorunlar	2	<u>YLDA6:</u> Hızlandırma ve zenginleştirme paralelinde, ama yine onlarda bile mesela ne görüyorum mesela ne gözlemliyorum, artık yedinci ve sekizinci sınıf dolaylarında TEOG sınavları yeni adıyla ne yapmış oluyor ister istemez hani çocukların bu iki sürece katılımını etkilemiş oluyor. Yine hani bu hızlandırma ve zenginleştirme şeye adapte edilmesi gerektiğini düşünüyorum Milli Eğitim sürecine adapte edilmesi gerektiğini düşünüyorum.
	Farklılaştırma	1	<u>YLDA9:</u> Farklılaştırma tüm öğretmenlere verilmelidir.
	Farklılaştırmada Sorunlar	1	<u>YLDA3:</u> Veli sürekli farklılaştırma programına geldiği zaman çocuğun lisede veya üniversitede sınavlarda ne gibi katkısı olacak şekilde diye düşünüyorum.
Okul İçin Uygulamalar	Hızlandırma-Zenginleştirme-Farklılaştırmanın Birleştirilmesi	2	<u>YLDA9:</u> O deneyimler reddedilmeden tabi oradaki yani üçünün de mutlaka olması var. Birisini yadsıyarak hiç zenginleştirme yapmayalım değil, zenginleştirmede bir yol katledilmiş tabi zenginleştirme de olmalı, üçü bir arada olursa en şey bu.
	Kaynak Odalar (Destek Eğitim Odaları)	3	<u>YLDA2:</u> Ben bu kaynak odadan, onun çok etkili olup olmayacağından çok emin değilim. Nötrüm o konuya. Belki bir çözüm ama mecburiyetten bir çözüm olabilir, mecburiyetten kabul edilebilir. <u>YLDA3:</u> Mesela yeni destek odası sistemine geçildi, bu çok hani olumlu bir gelişme oldu ülkemiz açısından, ama buraya geçişte de yine hani mesela çocuğa dediğiniz gibi ne uygulanacak burada? Zenginleştirme bazlı mı, çünkü yetenek bazlı birazcık ona kaydığını düşünüyorum destek odasının. Yetenek alanına göre sonuçta çocuk orada eğitim görecektir, ama işte bu süreçte hızlandırma nasıl uygulanabilecek? ... O yüzden belki Milli Eğitimin kararı destek eğitim yönünde oldu ama orada da kaynaştırmadaki sorun, yine kaynaştırmada da benzer sorunu yaşıyoruz, oradakiler yetersizliğinden dolayı dışlanıyormuş gibi algı var, burada da ha bu çocuk yetenekli bakalım ne çıkacak bilmiyorum şu an için ama en azından güzel bir adım atıldığını düşünüyorum.
	İçerik	1	<u>YLDA3:</u> Bizim genel müfredatımız çok fazla kontekst değil, içeriğe çok fazla odaklandığımız için birincisi. İkincisi de sınavla sürekli çocuklar. Bizim eğitim kademesine sınavla alınıyorlar, gittikleri kurumda da A, B, C gibi kendi içinde sınıflama yapıyor öğrencileri dersaneler veya özel sektöre bile gitmiş olsanız oradaki öğrenciler başında bir seviye belirleme sınavı yapıp çocukları üç farklı gruba ayırıyorlar mesela. Türkiye'de bunun sebebi de hep içerik tabanlı. Çocuklara verdiğimiz iki kavram bu çok fazla önemsendiği için, önemsenmek zorunda çünkü sınavı koyarsanız sınavda bir şey sormak veya korumak zorundasınız.
	Müfredat Katılığı	1	<u>YLDA6:</u> O yüzden ama sonradan bizim ülkeye bakıyorum, bizim ülkemiz bazında uygulanabileceklere baktığımızda, bu da o zaman şey yapmış oluyor biz çok aslında müfredatın belli katılıklarından ya da eğitim sistemindeki belli katılıklardan dolayı birçok seçeneği yeteri kadar uygulayamıyoruz. Ya da mesela önceki devam eden kredili sistem devam etmiş olsaydı rahat bir şekilde işte liseyi 2,5 yıl değil belki daha az da bitirebilir sonrasında üniversiteye gitmesi hani yine olabilirdi.

Tablo 58

YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Var Olan Programı Geliştirme	Programı Zenginleştirme	5	<i>YLDA1:</i> Öncelikle var olan programda çocuğun bulunduğu düzeyi belirleyerek birtakım zenginleştirme yapılması gerektiğini düşünüyorum. Onun dışında da farklı programlarla çocuğun yetenek alanına göre yeni bir müfredatla zenginleştirme uygulaması gerektiğini düşünüyorum.
	Programı Hızlandırma	3	<i>YLDA5:</i> Belli noktalarda çok hızlı ilerlenmesi gerekiyor. Mesela en basitinden öyle düşünelim. İlköğretim 1, 2 matematiği düşündüğünüzde ilköğretim 1, 2'deki matematik kazanımları tamamen birbirinin tekrarıdır. Sadece kendi içerisinde genişletmeye sahiptir. Başka hiçbir şey olmaz ve bu gerçekten bu alanda matematik alanında yetenekli bir çocuk için fazlasıyla sıkıcıdır. Çocuk zaten onun üzerinde performans gösteriyor. Bu durumda siz o kazanımı temelde alsanız zaten üzerinden gitmek zorundasınız ve yeni yaklaşımlar geliştirmek zorundasınız.
	Ön Öğrenmelerin Değerlendirilmesi	2	<i>YLDA5:</i> Üçüncü sınıfta fen bilgisi müfredatı maalesef ki önceki iki yılın müfredatından bağımsız hazırlanmış gibi. Şöyle söyleyeyim size. İlköğretim birinci sınıfta duyularımız konusu vardır, hayat bilgisinin içerisinde. Çocuklar beş duyuyu çalışırlar, öğrenirler. Zaten okul öncesinde bile vardır bu ondan bile bilirler. Üçüncü sınıfa gelirsiniz sanki hala bunların hiçbirini çocuklar tarafından bilinmiyormuş gibi sıfırdan başlıyor. Bu anlamda hani hazırladığımız müfredatta sadece şekilsel olarak düzgün olması yeterli değil. İşlevselliğinin olması gerekiyor.
	Özgünlük Değer	2	<i>YLDA2:</i> Özgün olmasının gerektiği, kendi kazanımları olması gerektiği, tanıma dayalı olarak kast ediyorum. Ama az önce ne dedim. Ben Millî Eğitim sisteminden, ülkemizin eğitim sisteminden ayrı düşünemeyiz, koparamayız, karşılaştıkları bir sınav gereği var dedim. Dolayısıyla tamamen ütöpik hedeflerden kazanımlardan bahsetmiyoruz, özgün olması derken. Evet, özgün kazanımlar olacak, ama söz konusu bağlam ne ise, ondan da çok kopuk olmayacak, çünkü bu çocuklar için değer de çok önemli.
	Özel Eğitim ve Örgün Eğitim	1	<i>YLDA4:</i> Bunlar benim için zor sorular, çünkü sistemi baştan sıfırlamanız lazım. Bence şu anda uygulanabilecek bir şey yok. Böyle söyleyebilirim hani dürtüst olmam gerekirse. Bu sistemde, bu genel eğitim sisteminde hangisini uygularsanız uygulayın sizi sonuca götürmez diye düşünüyorum kendi adıma. Yani olumsuz bir bakış açısı gibi görünmesin. Ama sağlam gitmek istiyorsanız yani şimdi hep şunu söylerim; genel eğitimin olmadığı bir ülkede özel eğitimden söz etmek mümkün değildir. Bu ikisini birbirine giriftir. Bir aradadır. İkisini birbirinden ayıramazsınız. Bence genel eğitimin ele alınması ve hani ayrı diyoruz ya, ayrı okul, destek eğitim, destek oda yani bence bunların hepsi sıkıntılı şu anki sistem içerisinde. Okul içerisinde ayrı bilim ve sanat açmak nedir? Her ilçeye bilim ve sanat neden açıyorsunuz ki? Her ilçe de zaten okullar var. O yüzden ben şu anda bütün olarak genel eğitim sistemin elden geçmesi gerektiğini düşünüyorum.
	Disiplinler Arası Yaklaşım	1	<i>YLDA8:</i> Şimdi üstünlerde eğitimde bence en önemli göz ardı etmememiz gereken şey; bu çocukların şeyi var yani, mesela bir alandan öbür alana çok güzel bilgiyi taşıyabiliyorlar. O yüzden mesela yapılan bir konunun işlenen bir temanın bütün derslerle ilişkilendirilerek işlenmesi. Aslında bu Türkiye'de birçok okulda uygulanan da bir metot. Yani derse aynı konu dâhilinde bütün derslerle ilişkilenecek o hafta bütün derslerde aynı konular işlenebiliyor. Bunun çok anlamlı olduğunu düşünüyorum.
	Yeni Ders Ekleme	1	<i>YLDA5:</i> Yeni bir ders açmanızı gerektiriyor. Ki bu anlamda da ben yeni derslere hiç karşı değilim. Çünkü bizim temel eğitim dediğimiz şey çekirdek müfredatı vermeli. Onun dışında her okulun belki her sistemin kendi imkânları ve kendi kaynakları gereği öğrencilere destekleyebileceği alanlar olabilir ve bundan farklı derslerin ilköğretimden itibaren seçmeli ders kavramı diyelim hani aşına olunan tabirle o seçmeli ders kavramının olması gerektiğini düşünüyorum ki, fen bilimleri bağlamında da baktığınızda şu an hani belki olumlu bir hamle diye nitelenebilir, dörtten başlıyordu üçe indirildi bu sene.
	Yapılandırılmamış Program	1	<i>YLDA9:</i> Çünkü hazır program mümkün olmuyor. Yani ne kadar siz bunu öyle düşüncenizde çocuklar, onların ihtiyacına cevap verebilmek sizin önceden tasarladığınız hazır bir programla mümkün değil. Genel çerçeve tabi sunulmalı bir çerçeve belirlenmeli öğretmene ama sınır çok fazla konmamalı. Ülkemizde uygulanacak eğitim programlarının esnek tutulmasında fayda olduğunu düşünüyorum. Farklılaştırma prensiplerini bilen öğretmenler olmalıdır.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Öğretmen Özellikleri ve Öğretim	<i>Öğretmen Niteliği</i>	3	<i>YLD3:</i> Ancak bu arkadaşların profesyonel olarak desteklenmeye ihtiyaçları var ... Ama siz bir program düşünüyorsanız burada öğretmen eğitimini düşünmezseniz olmaz. Tanılama ana parçası, arkasından öğretmen eğitimine kim girecek.
	<i>Öğretim Yöntemi</i>	3	<i>YLD8:</i> Farklı seviyedeki çocuklara yönelik daha farklı bir yapılanma yaptığımızda, farklı kapasitedeki çocukların hiç birbirlerine etkisini almadan mesela şeyi de çok önemli. Sınıfta bir çocuğa şu programı yapıyorum deyip boşu boşuna o çocuğun üstüne bütün dikkatleri çekmekte zorlayıcı bir şey. Ama siz aynı ders kapsamında farklı zorlukta görevleri dağıttığınızda sanki ilgi alanlarına göre dağıtıyorsunuz gibi bile yaptığınızda farklılaştırmada çünkü öğrencinin ilgi alanlarını, öğrenme profillerine göre dersi işlemek çok önemli.
	<i>Sahip Olunan Olanaklar</i>	1	<i>YLD3:</i> Müthiş bir potansiyelleri olduğuna inanıyorum. Kesinlikle personel olarak, kaynak olarak, fiziksel şartlar olarak. Türkiye'deki bütün öğrencilere ulaşma imkânınız var bu bir. İkincisi Türkiye'deki bütün öğretmenlere ulaşma imkânınız var. Üçüncüsü ekonomik. Zaten ben bu öğretmene maaş veriyorum Bunların içinde de iyi olanları eğitime gönderdiğim zaman almak durumunda. Benim çalışmam sonuça. Bu bakımdan müthiş bir potansiyelleri var. İçlerinde çok motivasyonu yüksek arkadaşlarda var.
	<i>Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri</i>	1	<i>YLD3:</i> Ölçme ve değerlendirme sistemlerinin çok iyi olması gerektiğini düşünüyorum. Birde baktığımızda bu şeyler yapılmaya çalışılıyor. İşte müfredat, içerik konuşturmak, kazanımların hedefinin yazılması, etkinlik tasarımları var ama en büyük sıkıntı çektiğimiz yer dediğim gibi ölçme ve değerlendirme süreçleridir. Çünkü öğretmenler orada bekliyorlar. Öğrenciler üçer kişilik, beşer kişilik, onar kişilik gruplarda bilmiyorlar. Öğrencinin sınavı var. Öğretmen kurumu sınav yapılan bir kurum olarak algılanmasını da istemiyor. Muhtemel ölçme değerlendirme yapılmadığı için etkili çalışmamızda yok ... Dolayısıyla değerlendirme süreçlerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum bilim ve sanat merkezlerinde.
Olumsuz Yansımalar	<i>Hızlı Değişim</i>	3	<i>YLD2:</i> Ama bir şeyi hop alınca biz, hep aynı şeyi tekrar ediyor gibi oluyorum ama bağlamı anlamında bütün olarak değerlendirmek gerekiyor. Dolayısıyla mesela yapılandırmacılığı birden aldık, hayatı yaşanılarak öğrenilir, çocuklara birden proje ödevleri pat diye böyle girdi. Çocuklar ne yaptılar? Anne-babalarına yaptırdılar. Çünkü olayın mantığını çok anladığımızı düşünmüyorum bunu birden aldığımızda. Dolayısıyla şimdi iyi tarafları var ama yine eksikliği, yanlışlığı, entegre edilme şeklindeki hataları da var uyguladığımız şeylerin.
	<i>Merkezi Etkisi</i>	2	<i>YLD2:</i> Diyelim bilimle uğraşmaktan hoşlanıyor çocuk ama gerçek hayatta bir değeri yok. Bu işte dediğim gibi, bir sınava girecek ona mı çalışacak, soru mu çözecek, sevdiği şeyi mi yapacak? Bunların arasında onu çok bocalamaya bırakmamamız gerekiyor. Biz yetişkinler bile, anne-babaları bile, öğretmenleri bile bu konuda bocalıyorlar.
Faaliyetlerin Paydaşlara Anlatılması	<i>Verimlilik Araştırması</i>	1	<i>YLD3:</i> Etkililik çalışmalarını bilmiyoruz. Bilim ve sanat merkezleri şu aşamada nerede alıyor çocuğu nereye götürüyor. Sadece Türkiye için değil küresel anlamda da baktığımızda üstün yetenekliler için tasarlanmış programların birçoğunda etkililik çalışmaları yapılmıyor. Yapıldığı zamanda genel böyle bir meta-analizi yapılarak etki analizi yapılarak hiçbir etkisi yokmuş gibi bir şey çıkıyor ... Bizim bu programlarda da şimdi çocuk buradaydı buraya getirdik. Söylemezsek kaynak artıran adam veya politika yapıcılara gerekçelendiremiyorsunuz.
	<i>Paydaşlarla İletişim</i>	1	<i>YLD9:</i> Yani okulda bir program hangi programı uygularsanız uygulayın öğretmen, öğrenci, yönetici ve aile eş güdüm halinde olması gerekiyor. Yani bunların bir arada ve iletişim kanallarının açık olduğu bir sistemin olması gerekiyor. Eğer buralarda bir ayakta aksama varsa program en iyi program olsa sonuca ulaşmakta zorlanırsanız diye düşünüyorum.

4.3.5. Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerinin Görüşleri

Tablo 59

BÖ'nün Özlük Hakları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Özlük Hakları	<i>Çalışma Saatleri</i>	9	<i>BÖ1:</i> Birde bilim ve sanat merkezleri fedakârlık isteyen bir kurumdur ve diğer eğitim kurumlarının, eğitim saatleri dışında eğitim verdiği içinde tabi mesai saatleri biraz dışarı kayıyor. Yani 8-5 kavramı dışında akşam 5-8 saatlerine kadar çıkılabiliyor. Gerekirse cumartesi pazar ders yapılabiliyor. Akşam geç saatlere kadar ders yapılabiliyor. Yani etkinliğin durumuna göre ve dersin akışına göre ders süreleri uzayabiliyor.
	<i>Ek Ders</i>	1 0	<i>BÖ7:</i> Ek olarak hani %25 fark alıyoruz. O noktada hani ne kadar artışı var eksisi var açıkçası maddi yönden hiç düşünmedim. Hani hiçbir kâr amacı maddi niyetle gelmedim. Tamamen öğrencilere güzellikler kazandırma niyeti ile gelmiştim. Maddiyat olarak destek istiyorum diyemeyeceğim. <i>BÖ1:</i> Yalnız burada ek ders ücretinin %25 fazla olması elbette ki cazibeyi de biraz arttırıyor gibi. Ancak tabi derslerin tam dolmaması durumunda eksik ücret alan arkadaşlarımız var. O nedenle yönergede ve ücret yönetmeliğindeki yapılabilecek değişikliklerle bunlar normal hale getirilebilir. Tam gün tam yılda olduğu gibi sabah akşam mesai kavramı içerisinde ders ücretleri daha sağlıklı ve daha fazla ders ücreti alabilmeleri sağlanmalıdır. <i>BÖ5:</i> Öğretmen bu anlamda atölye çalışmaları yani böyle saatin olmadığı daha ucu açık şekilde belki de öğrencinin planlandığı atölye mantığının olduğu tabi ek derste buna bağlı olarak şey belki de en güzel çözüm şey olabilir. 8-5 tam zamanlı işte bizim AR-GE'de çalıştığımız gibi. Bir süreç belki de o süreci rahatlatabilir. Mesela biz 8-5 çalışıyoruz, 18 saat ek ders alıyoruz.
Öğretmen	<i>Öğretmen Profili</i>	6	<i>BÖ2:</i> Her sene, değişen teknoloji ile beraber öğretmenlerin bu teknolojiyi kullanmaları gerekir üstün yetenekli çocukların eğitimi için. Bunların hizmet içi eğitimine ağırlık verilmeli. <i>BÖ3:</i> Açıkçası ben bu konuda çok radikalim. Bana göre bilim ve sanat merkezinde gerçekten bu işi sevenler çalışması lazım. Özveri ile sadece 8-5 mesai kavramını düşünmeyen, bu çocuklarla çalışmaktan keyif alan, proje yapmaktan keyif alan öğretmenlerin çalışması lazım. Bu projedeki kişilerin çalışması lazım. Bu nedenlerden dolayı ben, bırakın mevcut hakların yeterliliğinden diyorum ki şahsım olarak haklarımın yarısı alınsa dahi yine bilim ve sanat merkezinde çalışmaya devam ederim.
	<i>Aile Birliği</i>	3	<i>BÖ9:</i> Hafta sonu çalışılması tabi ki aile bütünlüğü açısından birtakım sıkıntılar doğuruyor. Çünkü herkesin tatil yaptığı bir anda sen çalışıyorsun. Bunlar bir dezavantaj olarak görülebilir, işte akşam 19.00'da bitiyor dersimiz benim eve gelmem akşam 21.00'i buluyor.
Kurum	<i>Kurum Yapısı</i>	4	<i>BÖ1:</i> Bilim ve sanat merkezleri tabi örgün eğitim kurumları dışında, örgün eğitim kurumlarına alternatif olmayan bir kurumdur. Destek eğitim kurumudur daha doğrusu. Bu nedenle zaten MEB'deki hemen hemen bütün haklara sahibiz. Farklı bir şey yok. <i>BÖ6:</i> 3'ten sonra olacak. 3'ten sonra olunca da hafta sonu ders almak isteyenler olacak belki. Bu durumda, bir yönetmeliğimiz yok o biraz sıkıntı yani özel öğretim miyiz, ilköğretim miyiz o bize sıkıntı yaratıyor. Yani bir yönetmeliğimiz yok ortaya hakkımızı savunabileceğimiz hani bir durum yok.
	<i>Ders Süresi</i>	1	<i>BÖ5:</i> Alternatif bir kurum olduğu için böyle, çalışma saatleri olmaması lazım, yani sonuçta yaratıcılığı çıkaracaksınız hani bunun 8-5 ve özellikle de benim en çok karşı çıktığım konulardan biri de 40 dakika meselesi. Yani bir ders mantığı ile işte ilköğretim yönetmeliğine bağlı kalarak işte öğretmenlerin öğrenciler ile birlikte girip 40 dakika boyunca bir meselenin ya da üzerinde çalışılması gereken bir projenin 40 dakikaya sığdırmayacağını düşünüyorum. Bu da çocuklarda bence var olan potansiyellerini ortaya çıkarmak için en kısıtlı alanlardan biri.
Öneriler	<i>Program</i>	2	<i>BÖ5:</i> Bu anlamda program kendi içinde serbest olmalı. Öğretmen bu anlamda özgür olmalı, bunlar özgür olursa öğrenci özgür olur. Özgür olunca da daha yaratıcı çalışmaların çıkacağını düşünüyorum ben. <i>BÖ6:</i> Etkinlik planları hazırlandı. Çerçeve planları hazırlanmış. Bu planlar bize pdf dosyası olarak geldi internet ortamında. Ve zorunlu kılmadılar. Bakanlık dedi ki; bu tercihlerin var bunlardan deneyebilirsin, yapabilirsin, yaptıklarımızı da biz her ayın 1 ila 5'i arası rapor ediyoruz. Şimdi e-BİLESEM modülü çıktı, modüle yapıyoruz onu da. Daha önce bir Excel formatı gönderdiler, orada işte uyguladın mı, kaçınıcı sınıfa uyguladın, ne kadar sürdü, uygularken yaşadığını sıkıntılar, olumlu ve olumsuz yönleri etkinliğin. Ben bunların hiçbirini de uygulamayabilirim. Bence alternatif olmalı. İlköğretimdeki gibi müfredat değil de benim öğrencim o seviyenin üstünde de olabilir altında da olabilir. Biz zaten bireysel eğitim, bire bir eğitim şeyiyle çıkıyoruz yola bilim ve sanatta. Zorunlu olmamalı ama mutlaka bir şeyler olmalı. Alternatif olmalı. Sonucu da bize bırakılmalı.

Tablo 60

BÖ'nün BİLSEM'i Diğer Eğitim Kurumlarından Ayıran Unsurlar Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitimsel İşleyiş	<i>Devam Durumu</i>	1	<i>BÖ6:</i> Bizde devam zorunluluğu eskiden yoktu, şimdi kısıtlama getirildi ama öncesinde yoktu. Devamsızlık bence olmalı. Hatta biraz daha katı olmalı. Hatta okullara bir azıcık yaptırım olmalı bu anlamda 15.30'tan sonra okullara bir yaptırım olmalı. BİLSEM'e gelmeli çocuk, okullar desteklemeli çünkü başarıyı paylaşmak istemiyorlar.
	<i>Notlandırma</i>	2	<i>BÖ6:</i> Bazı projelere öğrenciler okuldan girmek durumunda kalıyor çünkü not yok bizde. Belki bir not konulsa, notların bir faydası olsa BİLSEM'e gelmesinin o mana da şey yapar çocuk, bize daha çok vakit ayırabilir. Ama çocuk şimdi proje yapacak örnek veriyorum fen bilgisi bölümünden okulundan girmeyi tercih ediyor. Aslında buradaki fen bilgisi öğretmeni de ona çok destekte bulunuyor, çok yatırım yapıyor yani, ama çocuk not alacağı için, not tehdidi de oluyor okullarda öğretmenlerde baskı yapıyorlar bu anlamda. Hani benimle gireceksin, bizim okuldan projeye katılacaksın diye. O mana da çok göndermek istemiyorlar.
	<i>Öğrenci Sayısı</i>	4	<i>BÖ1:</i> Normal bir okulda 20 ile 30 arasında öğrenci var iken buradaki grupların ikili veya üçlü veya en fazla dörderli kişi olması bu cazip şey oluyor. Daha doğrusu diğer okullarda bire bir hatta öğrenciyle yere oturup, gerekirse masada, ya da gerekirse bahçeye çıkıp etkinlik yapabiliyorlar. O nedenle burada yaparak, yaşayarak, çocuk bizzat yaşıyor bahçeden bir bitki koparıp veya bir böcek getirip ya da bir ağacın değişik ağacın yapraklarını getirip bir mikroskopta inceleyebiliyor.
	<i>Öğrenciye Sunduğu İmkân</i>	1	<i>BÖ9:</i> Hem sayı itibarıyla 30-40 kişilik sınıflar var hem de şartlar ona uygun değil. Dolayısıyla öğrencilerin tam olarak kendilerine gerçekleştirebilmeleri ve istenilen düzeye gelebilmeleri için böyle bir kapının açılmış olması çok çok iyi bu bilim ve sanat merkezlerini ayıran esas unsur, yani kendilerini geliştirme ve farklılaştırma imkânlarını yakalıyor BİLSEM'de.
	<i>Öğretim Yöntemi Program</i>	5 7	<i>BÖ1:</i> Bilim ve sanat merkezi etkinlik ağırlıklı olduğu için çoğu öğrenci görerek, yaparak ve yaşayarak öğreniyor. <i>BÖ8:</i> Öncelikle diğer eğitim kurumlarında takip edilmesi gereken bir müfredat vardır. Onun dışına çok çıkılmıyor, çıkamıyorsunuz da. İki çalışma saatlerinin esnekliği. Takip edilmesi gereken bir müfredatın olmaması. Derse hangi konu ile başlayıp, çocuklar uç yani. Bir konu ile başlıyorsunuz. Konu konuyu açıyor, nerede bitirdiğiniz bilinmiyor. Diğer okullardan en temel farkı müfredatın, yetiştirilmesi gereken bir müfredatın olmaması, yazılı ve sözlü gibi bir kaygı taşımaması, çocukların esnek ve daha açık olması.
İletişim	<i>Öğretmen-Öğrenci İlişkisi</i>	2	<i>BÖ2:</i> En önemli unsur şu; diyelim ki fen lisesinde çalışırken daha çok işte yazılılar, sözlüler, öğrenci ile bir menfaat ilişkisi var veya veli ile bir menfaat ilişkisi ama bilim ve sanatta öyle değil. Öz verili çalışmak, not yok, sözlü yok, öğrenci isteyerek gelirse, öğretmende isteyerek orada bulunuyorsa çok güzel verimli çalışmalar olur. Bir çıkar ilişkisi yok. O çok güzel bir şey.
	<i>Paydaşlarla İletişim</i>	1	<i>BÖ6:</i> BİLSEM'in numarası yok diyen öğretmenler var, öğrencisini önermeyen üstün çocuk yetenekli ama önermiyor. Paylaşmak istemiyor öğrencisini. Okuldaki öğretmenlere biraz daha anlatılmalı. Onların işini kolaylaştırdığımızı bilemeleri lazım. Biz zaten gözlemliyoruz çocukları, rapor tutuyoruz, yani normal okula gittiğimde veli aslında öğrenci hakkında sınıf öğretmenleriyle böyle toplantılar olur ya bizim kadar ayrıntılı bilgi alamaz. Veli biliyor yani öğrenci hangi gün gelmiş ne yapmış ne cevap vermiş, etkinliğe katılmış mı? Çekinmiş mi? Kendini göstermiş mi? Liderlik özelliği var mı? Birçoğunda liderlik özelliği var bizim öğrencilerimizin.
Maddi Olanaklar	<i>Bütçe</i>	1	<i>BÖ3:</i> Onun dışında imkân olarak bilim ve sanat merkezlerine örgün eğitim kurumlarına göre daha çok bütçe ayrılıyor. İhtiyaçlar çok daha kolay bir şekilde alınabiliyor. Yani benim mesela biyoloji laboratuvarı var. İstersen bir üniversite laboratuvarına gelmek üzere açıkçası. Bu açıdan da örgün eğitim kurumlarından farklılık arz ediyor.
Öğrenci-Öğretmen Nitelikleri	<i>Öğrenci Profili</i>	8	<i>BÖ3:</i> Bence en önemli unsur öğrenci profili. Yani sonuçta bunlar tanılanarak gelmiş öğrenciler oluyor. Birinci faktör bu, gerçekten ben daha önce ki örgün eğitim kurumu ile de kıyasladığımda bu çocuklar sadece akademik açıdan değil, her yönden daha farklılar. Çünkü mesela bu çocukları çok farklı yönleri var. Atıyorum bazılarında liderlik özelliği gelişmiş oluyor, bazıları adalet duygusu çok güçlü oluyor. Hayata bakış açıları farklı olabiliyor.
	<i>Öğretmen Profili</i>	1	<i>BÖ10:</i> BİLSEM'de mesela öğretmenlerin performans kriterleri yok. Yani siz öğretmeni hani böyle üretimin had safhada olması gereken bir yerde öğretmeni eğer motive edemiyorsanız ve yahutta ona birtakım kriterler getiremiyorsanız, al işte şunu yaparsan veya şunun üstü şunu yaparsan gibi böyle bir performans kriteri yok yani öğretmenin, hani dolayısıyla BİLSEM'de gecesini gündüzüne katan öğretmenle, hiçbir şey yapmayan öğretmen arasında Bakanlığın maalesef çalışanı destekleyici, motive edici almış olduğu hiçbir tedbir yok.

Tablo 61

BÖ'nün BİLSEM'in Eğitim Sistemindeki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Kurumsal Yapıdan Yoksun Olma	<i>Kurumsal Yapının Tanımlanması</i>	2	<i>BÖ8:</i> Son değişikliklere baktığımızda bilim ve sanat merkezlerinin ilkokul mu ortaokul mu lise mi, yeni etkinlik planlarının hazırlanması, hatta bunların uygulamaya konulması artı ve eksilerin değerlendirilmesi konusuna baktığımızda yerinin tam oturmuş olduğunu söyleyemeyiz. Neden? İşte lise müfredatının biraz daha azaltıldığı, ya da öğrencinin çok önemsenmediği, çünkü sınav kaygısından dolayı ya da sekizinci sınıfta öğrenci devamının çok olmadığı, buna rağmen hani ilkokul kısmına baktığımızda, ilkokul kısmında öğrencinin devamının iyi olduğu ve bu tabi ortaokul kısmında 5, 6, 7 ile sürdürülebilirliğini görüyoruz ama tam oturmuş bir kısmı var mıdır? Bu yönden baktığınızda kurum kimliği tam oturmamış.
	<i>Yönetmelik Eksikliği</i>	2	<i>BÖ2:</i> BİLSEM ilk açılan Yasemin Karakaya, 20. yılını tamamladı. Ben 8 yıldır bu sistemin içerisindeyim. Ya bir yönerge ile bu sistem götürülmeye çalışıldı, bu büyük bir sıkıntı, bu kurumların yerleşmiş olması gerekiyordu. O zihniyetinde değişmesi lazım.
	<i>Faydalı Ama Tanıtılmamış Bir Kurum</i>	6	<i>BÖ10:</i> Şimdi, şöyle yani veliye bu şeyi sorsanız şunu diyebilir. Yani benim için bir farkı yok çocuğum gidiyor geliyor. Orda bir şeyler yapıyor. Ama ben bir şey görmedim daha diyebilir. Bu anlamda değerlendirdiğinde çokta anlamlı bir yer bulmayabilir. Ve yahu başka bir öğretmen gözünde atıyorum ne bileyim, örnek olarak söylüyorum tespit değil bu. Sosyal bilimlerden bir öğretmende yani ben kendi çocuğum olsa göndermeyebilirim, geliyor gidiyor hani burada olan şeyi okulda da yapabilir hani dışarda öğrenebilir diyebilir.
Kurumun Yanlış Tanıtılması/Tam Tanıtılmaması	<i>Reklam Aracı Olarak Görülmesi</i>	1	<i>BÖ3:</i> Bütün yarışmalara katılın, hep derece alın, hep adımız duyulsun, adımız şey olsun tarzında değil de yani çocuk proje hazırlasın ama belki yarışmaya katılmasın ama süper bir proje olacak. Ya da yarışmaya katılacak derece alacak almayacak ama o proje ile çocuk çok önemli bir şeye katkıda bulunmuş olacak. Yani biz bilim ve sanatlarda uygulamalar yaparken hani işin özüne odaklanmamız lazım. Eskiler derlerdi ki "kemiye bakmayın keyfiyete bakın" derlerdi. Sayısal çoğunluk veya sayısal birtakım fazlalıklar önemli değil. Yapılan işin kalitesi, benim idealime de bu arada geçiş yapayım.
	<i>Eğitim Yönünden Farklılaşma</i>	2	<i>BÖ10:</i> Eğitim sistemindeki yeri, aslında tabi öğretmen bakış açısı ile farklı, veli farklı, eğer burada hani ben bir öğretmen gözüyle yorumlarsam bence, alana göre de değişebilir bu tabi ki. Bu bağlamda değerlendirdiğimde, ben anlamlı bir yer olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuğun oraya gelmesi, orda bir şeyler alması benim kendi alanım bazında ona bir şeyler kattığına inanıyorum. Yani okulda yapmadığı şeyi yapabiliyor, okulda edinemediği beceriyi kazanabiliyor. Dolayısıyla bu hani belki ilk etapta fark edilebilir, gözle görülebilir bir şey olmasa da önümüzdeki yıllarda çocuğun diğer eğitim yaşantısındaki ona aha ben bunları öğrenmiştim dedirtiyor bu tür şeyleri yani.
	<i>Nitelikli Bireyler Yetiştirmek</i>	1	<i>BÖ4:</i> Üstün yetenekli öğrencilerin yeteneğinin fark edilip o alanda sivrilebildiği kadar sivrilmesi. Temel misyonu bu biz bilim ve sanat merkezlerin.
BİLSEM'in Misyonu	<i>Ülkeye Özgü Yapı</i>	1	<i>BÖ5:</i> Program geliştirme çalışmalarında bulunduk. Tabi bu komisyonlarda görev almak sizi belli şeyleri araştırmaya itiyor. Şimdi benim edindiğim şey şu; yazılanlar var ama bir sürü sonuçlar çıkıyor, raporlar yayımlanıyor, ya da Amerika da Avrupa da şurada burada bu tür çalışmalar yapılıyor, BİLSEM'i ben biraz daha şey olarak görüyorum. Bize özgü bir çalışmamış gibi, sürece belki de yakın, en azından başkalarından doğrudan alınan bir sistem değil de en azından yerleşmiş mi diyeyim artık, öyle bir özelliği var.
	<i>Öneriler</i>	3	<i>BÖ7:</i> Çocukların bir yol parası bile karşılanırsa çocuk daha rahat gelip gidecek, ondan sonra işte yemek olayı, çocuklar okuldan aç geliyor, yine onu harcamak zorunda kalıyor, hani maddi yönden diğer işte zihinsel engelli vs. diğer engel gruplarına yapılan destek daha fazla, fakat bizim üstün yetenekli çocuklarımıza destek hiç yok desem yeridir. Ve bu da bizi engelliyor. Ondan dolayı hani bu yapılandırma kesinlikle bir bütçe hazırlanması gerekiyor. <i>BÖ3:</i> Hayalimdeki şey şu. Ben bilim ve sanatların uzun vade de diyorum ki önümüzdeki 50 yılda bir Bill Gates çıkartsa bilim ve sanatlar bence 50 yıllık masrafı hak etmiş olur. Bence Türkiye bütçesinden bilim ve sanatlara ayrılmış parayı biz 50 yılda bir bilim ve sanatlardan çıkaracaksak. O nedenle bizim amacımız idealimiz, gerçekten çok yetenekli olan öğrencileri iyi bir şekilde tespit edip onların bu yeteneklerini geliştirmemiz yönünde adımlar atmamız lazım. Birtakım şeyler dostlar mecliste görsün hesabında değil de gerçekten öz ve kalite olarak biz bu işin peşine düşmeliyiz. Hayalimle ilgili olarak bilim ve sanat merkezlerini nasıl o hale getirebiliriz. Burada çalışan personel, bu konu ile ilgili olan gerçekten kişiler, özverili klasik memur zihniyetinden olmayacak şekilde eğitilmesi ya da o formata dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyorum.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
BİLSEM’i Olumsuz Etkileyen Unsurlar	<i>Öğrenci Seçimi ve Sistemin İşleyişindeki Sorunlar</i>	2	<u>BÖ4:</u> Ülkemiz genelinde düşüncecek olursak sınavla seçiliyorlar, geliyorlar bilim ve sanat merkezine. Ben öğrenci sayısının çok fazla olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler biraz daha titizlikle seçilip burada daha titiz ve derinlemesine çalışmalar yapılabilir ve bilim ve sanat merkezi eğitim sürecini de kontrol altına alabilir ... Ona göre yeni bir değerlendirme yapılabilir belki, yani aldı burada gidiyor yani alan bazlı titizlikle seçilmiş öğrenci alan bazlı branş bazlı, fen matematik şimdi alan bazlı seçim olmuyor seçildikten sonra alanlara dağılıma oluyor. Yani çok öğrenciden ziyade gerçekten o alanda, alan bazlı öğrenci doğru tespitli öğrenci.
	<i>Öğrencilere Uygulanan Sınavların Olumsuz Yansıması</i>	2	<u>BÖ3:</u> Burada tabi en önemli faktörlerden biri de sınav kaygısı. Maalesef Türkiye’de ki durumda öğrencilerin sınav kaygısı ve özellikle de velilerin sınav kaygısı çok fazla olduğu için ya bunu aşmakta çok zorlanıyoruz. Ne yaparsak yapalım, ne edersek edelim, öğrencideki, velideki sınav kaygısını bir türlü ortadan kaldıramıyoruz. Yani ne kadar telkinde bulunursak bulunalım bu öğrencilerin zaten yetenekli olduğunu, akademik hayatta sorun yaşamayacağını söylesekte, kafalarındaki o şeyi bir türlü atamıyoruz. Maalesef bu mevcut bilim ve sanat merkezi uygulamalarını sekteye vuruyor.

Tablo 62

BÖ'nün BİLSEM'de Uygulanan Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Olumlu görüşler	Alanlara	1	<i>BÖ6:</i> İlk başlarda onlarda diğer alanlara gelebiliyorlardı. Şimdi gelemiyorlar. O değişti ya, çok doğru bir karar oldu. Yani hatta şey diyoruz biz resim ve müzik alanından gelenler sadece o alanda ilerliyorlar uyum döneminden sonra, öyle olmalı diye düşünüyorum. Bunu bu sene yapmaya başladık. Güzel bir adımdı bence, olması gereken bir adımdı bence. Çünkü bu sefer şey oluyor yani zihinselden gelen çocuk yapıyor, o yapamıyor özgüven eksikliği oluyor. Kendini kötü hissediyor. Ki biz asla böyle bir şey istemeyiz. Bizim için bütün çocuklar kıymetlidir, değerlidir. O da yetenekli. Bilim ve sanata da ihtiyacımız var. Zaten saç ayağının bir ayağı sanat. O mana da bence alanlar iyi.
	Ayırma	1	<i>BÖ6:</i> Uyum döneminin ardından destek var. Destek döneminde de birçok şeyi öğreniyorlar. Proje nasıl yapılır? İletişim becerilerini öğreniyorlar. Grupla çalışmayı öğreniyorlar. Bizim bu çocuklarımız bazıları başına buyruk, ben kimseyle yapmam diyor mesela, tek başıma yapacağım diyor. Ona grupla çalışmayı öğretiyor o programlarımız. BYF diye bir programımız var. Bireysel yetenekleri fark ettirici dönem. BYF de çok önemli bana göre. Çocuk BYF dönemi geliyor benim bilgisayar dersine, ben bazı etkinlikler yaptırıyorum. Benim alanımda başarılı mı değil mi?
	Paydaşlarla İletişim	4	<i>BÖ4:</i> Veli bazında da burayı değerlendirecek olursak burada velinin de işin içine girmesi önemli. Çünkü bilim ve sanat merkezlerin vizyonu ve misyonu veliler açısından çok iyi bilinmiyor, onlara o noktada ilk buraya girerken çocuğun buradan çıkana kadar bu şekilde bir eğitim alacak, yani buradan başka bir beklenti içine girmeyin bu olacak.
	Program	3	<i>BÖ1:</i> Bazı etkinliklerde ucu açık ama çerçeve belli, ucu açık veya önü açık olmalı ki bu tabi olumsuzluklar ortaya çıkıyor. Bize gelen ya da bize verilen şu konuları vereceksiniz denilmesi bizi rahatsız ediyor. Konuyla ilgili bir esneklikte getirdiler sonraki bir yazı ile. Siz uygulayın ancak rapor kısmına da nereden aldığınızı yazın. Biz bunu merkezde toplayalım. Daha sonra sizin görüşlerinize göre daha sağlıklı ve ortak noktayı buluruz gibi ifadeler kullanıldı. Bu da tabi olumlu gelişmeler. Bu nedenle yıllık planda yer verdiğimiz ana konular dışında da bazen öğrencinin o andaki ilgi ve isteğine göre bir hafta sonra şunu alalım dediğinde o konuyu alıyoruz.
	Öğretim Yöntemi	2	<i>BÖ7:</i> Çocuklar hem problem çözelim hem de bilimsel araştırma yapalım, hepsi içinde. 3 ve 4. sınıflara giriyorum şu anda, orada herkes sınıf arkadaşlarını bir gözlemlesin, o gözlemden hangi konuda zorlanıyorlar, o zorlandıkları konular üzerinden düşünelim. Acaba biz arkadaşlarımıza böyle bir oyun tasarlasak, o oyun üstünde matematik konusunu anlatsak ve o arkadaşlarımız o oyunu oynarken o konunun hepsini öğrense, işte dört işlem diyen oldu, kesirler diyen oldu, cebir diyen oldu ve bu sayede çocuklar şu an o kadar heyecanlı gelip gidiyorlar ki, her hafta tasarımlarını anlatıyorlar, eksiklerini söylüyorlar, gruplarımız 3 kişi ile 7 kişi arasında değişiyor, biri o gruba anlatıyor, bu sayede çocuk kendini ifade etmeyi öğreniyor.
	Gelişimin Dışa Yansımaları	2	<i>BÖ6:</i> Velilerimizden ilk başlarda tepkiler alıyorduk alan seçiminde. Onlara göre önemsiz gördükleri derslere gitmesin istiyordu. Onun için vakit kaybı olduğunu düşünüyordu. Biz onu biraz yitikt diye düşünüyorum. Çünkü çocuk bilgisayardan birçok şey öğrendi mi, kendi alanım adına konuşuyorum diğer alanları bilmiyorum da. Mesela PowerPoint sunu yapmasını öğrendi üçüncü sınıf öğrencisi. Başka derslerden ödev verilmiş, ailesine anlatmış, gününü anlatmış, İngilizce anlatmış, İngilizce dersi de alıyor destek olarak, İngilizce anlatmış ve sunu yapmış öğretmeni çok beğenmiş okulda. Ailesi de görüyor tabi neler yaptığını.
	İşleyiş	1	<i>BÖ4:</i> Öğrenciler uyum oryantasyonu geçiriyor. Adım adım bakacak olursak oryantasyon önemli bir aşama. Şu uygulama aşamasında çok eleştireceğim bir nokta yok. Şöyle yok. Bireysel yetenekleri fark ettirici eğitim dönemi dediğim gibi öğrencinin tüm alanları görmesi önemli. Hani burada kısıtlamayalım. Üç tane alan görsün üç tane alandan eğitim alsın ondan sonra nasılsa bu üç alandan birini seçer, ama tüm alanları görmesi gerekir. Ya bunu baştan alan bazlı olarak seçeceksiniz ya da o BYF döneminde çocuğun alanını, gerçekten tüm seçenekleri sunarak, tespitini yapmanız lazım. Ondan sonra zaten BYG ve proje dönemi o noktadan ilerleyeceği için BYF döneminin önemli olduğunu düşünüyorum.
	Oryantasyon	3	<i>BÖ6:</i> Eğitim programlarının uyum dönemi var. Mesela ilk öğrenci geldiğinde bilim ve sanat merkezine alışması için arkadaşlarına alışması için öğretmenlerine bize alışması için, bir de bilim ve sanat merkezinde biz öğretmenim demiyoruz danışmanın diyoruz. Çocuklar bize danışmanım diye hitap ediyorlar. Zil kavramı yok, çocuklar saatlerini takip ediyor, üçüncü sınıf öğrencisi bile saatine bakarak girip çıkıyor derslere. Birçok bilinç aslında veriliyor çocuklara, üniversitede gibi şey oluyor.
	Sunduğu İmkanlar	2	<i>BÖ3:</i> Yani çocuk okulundan farklı bir şey görüyor. Okulda atıyorum 30 kişilik bir sınıfta her şey aynı. Öğretmen herkese aynı davranıyor, aynı sınıflar, aynı sıralar, aynı ders anlatım biçimleri, aynı ders metotları. Üstün zekâlı çocuk kendini burada ifade edemiyor olabilir. Bilim ve sanata geldiğinde mesela ortaokul öğrencisi ama geliyor biyoloji dersi alıyor. Belki ortaokul öğrencisine sorsak biyoloji, fizik çok yorum yapamayacaklar ama bilim ve sanata geldiğinde 6. sınıf öğrencisi, biyoloji dersi alabiliyor. Biyoloji laboratuvarını görebiliyor. Hani bu ortamda bulunmuş olması bile böyle bir şeyde akranları ile üstün yetenekli çocuklarla aynı deneyi yapıyor olmaları, bu deney üzerinde fikir yürütüyor olmaları, ya da bir etkinlikte aynı etkinliği yapıyor olmaları, onlara olumlu katkıda bulunur diye düşünüyorum.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Olumsuz Görüşler	<i>Alanlara Ayırma</i>	1	BÖ7: Bilim ve sanat merkezine de gittik. Orada baktığımızda hepsi atölye çalışması yani, hep atölye çalışması üzerinden gidiyorlar. Bir de çocuk sonunda, şimdi biz örneğin BYF'de çocuğun alanını belirliyoruz. İşte matematik, fizik, kimya veya tarih. Ama çocuk o dönemde, çocukluk döneminde o alana ilgi göstermiş olabiliyor. Ama bakıyorsanız çocuk ergenlik döneminde o alana ilgilenmek istemiyor, bu sefer devamsızlık oluyor. Ve devamsızlık olduğunda geçmiş yıllarda hep silindi çocuklar, hep hakları yendi.
	<i>Bireyi Tanımlama</i>	1	BÖ5: Çocuğun hazır bulunuşluğu üzerine bir çalışma yapılmadığı için, programı ona göre kurgulayamıyorsunuz. İlk önce bir zekâ tanımının yapılması taraftarıyım. Yani şuna inanıyorum, zekâyı siz nasıl tanımlarsanız sonuç olarak kullanacağınız tanımlama aracınız, yapacağınız tarama amacınız, ondan sora kurgulayacağınız eğitim programının, bunların hepsinin aynı şeye hizmet ettiğini düşünüyorum. Yani zekâ kavramı ile birlikte belki de bu süreçlerin daha iyi yapılandırılacağını aslında belki de bu zekâ kavramı aynı zamanda bir vizyon bildirimi şekline de dönüşebilir...
	<i>Paydaşlarla İletişim</i>	1	BÖ5: Öğrencilere ve ailelere uygulanan programlarında bilim ve sanat merkezlerince takip edilmesi gerektiğini hani o çerçeve dediğimiz şey şu bence: Bu çerçeve bilim ve sanat merkezinin çerçevesi değil de bu ilkokulda uygulanan destek odaları da dâhil olmak üzere bütün ülkenin bir çerçevesi gibi düşünüp bir çocuk o veli programı nasıl okumalı ben çocuğumu şöyle bir programa katılmasını istiyorum ama bu program gerçekten bu çocuğa katkı sağlar mı, sağlamaz mı en azından bilim ve sanatta sormuyorsa bile o programı şöyle bir açıp, bakıp hani gerçekten faydası olup olmayacağı noktasında da bir geri bildirim alabileceği şekline dönüştürülürse daha anlamlı olduğunu düşünüyorum.
	<i>Program</i>	8	BÖ3: Program git gide daha yapılandırılmış bir hale gidiyor ve açıkçası çok ona taraftar değilim. Bilim ve sanat öğretmeni farklı olabilmeli. Eğer biz öğretmene bilim ve sanat merkezi erkinliğini ötüne hazır bir şekilde sunuyorsak bu çok iyi bir şey olduğunu düşünmüyorum. O öğretmen zaten bunu yapabilmeli. Etkinlik geliştirebilmeli kendi öğrenci profiline göre. Kendi bulunduğu ilin durumuna göre. Programda yer alması gereken etkinlikleri kendi geliştirebilmeli. Daha farklı çalışmalar olabilir ama ben açıkçası çok şey taraftarı değilim. Yapılandırılmış bir hale gitmeye, her şey böyle kurallar dâhilinde olmasına çok taraftar değilim.
	<i>Öğretim Yöntemi</i>	2	BÖ5: Normal ilkokul ve ortaokuldan gelen destekleyen bir süreç olduğu için aslında yaratıcılık, eleştirel ya da yaratıcı düşünme, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmıyor. Hatta böyle bazı arkadaşların okuldaki dersleri tekrar edersine bir çalışmalar yapmaları öğrencileri zaten sıkıyor. Çünkü belki de o okulda kazanmış olduğu ders çalışma becerileri de olumsuz etkiliyor. Yani olumsuz bir örnekle karşılaşıncı belki de şey yapıyor.
	<i>Bölgesel Kalkınma</i>	1	BÖ10: BİLSEM aslında bana göre tabi ki çerçeve programı aslında birtakım şeyleri ana hatlarını bir fikir verebilir ama kesinlikle çerçeve programı değil. BİLSEM kendi bünyelerinde, kendi bulundukları bölgelerdeki endüstriyel ve yahutta ticari ve yahutta tarımsal artık neyse o her bölgeye göre değişebilir, birer araştırma üssü olmaları bana göre. Ancak böyle olursa herkes bulunduğu yerde bölgesel kalkınmayı hızlandırabilen, patent alınabilecek çalışmalara imza atan birer nitelikli araştırma merkezi haline gelebilir. O zaman katma değeri yüksek ürünler ortaya çıkabilir. O zaman işte BİLSEM gerçekten 1960'lı yıllardaki Sovyetler'deki Sputnik gibi, Türkiye'de de böyle ciddi kalkınma faaliyetlerinin ortaya çıkabileceğini düşünüyorum. Bence böyle olmalı.
	<i>Hedef Belirleme</i>	1	BÖ5: Şöyle bir araştırma okumuştum. Bu çocuklarımızın yani şu anda benimde üç tane çocuğum var, 2035-2040'larda olacak mesleklerin %60'ının şu anda ortada olmadığı söyleniyor. Şimdi biraz böyle şey bir sonuçmuş gibi geliyor ama 80'ler dizisi başlayınca biraz daha bunu gördük. 80'li yıllar bizim çocukluk dönemlerimizi. Şimdi o 80'ler dizisine baktığımız zaman TRT'de yayınlanan yani şu anda olan mesleklerin gerçekten belki de %60'ı o zamanlar yoktu. Şimdi günümüze geldiğimizde orda konuşulmayan meslekler var. Belki de ileride ne olmak istiyorsun diye soru aldığımızda cevaplayabileceğimiz olmayan meslekler var şu anda. Ve ileriye doğru böyle bir kısır döngü olduğundan şu anda aslında biz 2035-2040'lı yılların ülke politikalarına katkı sağlayacak öğrenciler için bir program tasarlamamız gerekiyor.
	<i>Merkezi Sınav Etkisi</i>	5	BÖ2: Uyum ve destek aşamasında bir sıkıntı yok (ailelerden ve çocuklardan gelen geri bildirimler). Çocukların yaşları küçük olduğu zaman, mesela bize ilkokul 2, 3, 4 en devamlı en çalışkan en verimli çocuklar onlar. Ama işte sınav kaygısı başlayınca 7. ve 8. sınıf TEOG sınavı işte 10, 11, 12 YGS, LYS sınavları o zamanlar kopuşlar artıyor. Daha çok çocuklar kendi geleceklerine yönelik meslekleri seçecekleri için, mesela Tıp doktoru olmak istiyorsa çocuk Ankara'da bir tıp fakültesi tercih edecekse ilk 3000'e girmek zorunda. Onun içinde çalışması lazım. Dolayısıyla önceliğini diğer kurumlara verebiliyor.
	<i>Öğretmen Yetkinliği</i>	4	BÖ2: Biz 8 yıldır faaliyetliyiz ama proje aşamasına geçmiş öğrencimiz yok. Bunda tabi birçok sıkıntımız var, işte tam bir kadro ile başladığımız okulumuz zamanla tayinler oldu. Ayrılmalara oldu. 4 arkadaş kadar indik. Yani proje aşamasına gelmiş öğrencimiz yok şu anda. Ya bu sistemlerinde ikinin doldurulması gerekiyor. İlköğretimden seçilerek gelmiş liseden seçilerek gelmiş öğretmenlerin bu konuda yeterlilikleri ne düzeyde o araştırılabilir, onda da sıkıntı var.
	<i>Paydaşların Beklentisi</i>	1	BÖ8: Söylemek gerekirse, öğretmen, öğrenci, veli hepsinin beklediği şeyler farklı farklı. Yani herkes ayrı bir memnuniyet bekliyor. Veli, öğrenci başarısı bekliyor. Bunların sınava yansımaları istiyor, bir parça okul dersi istiyor. Çocuk bundan zaten sıkılmış. Okulda anlatılanı, defalarca, özel derste, okulunda görmüş, siz bunu basmakalıp tekrar yapmaya kalkıştığınızda aslında çocuk için o beş dakikalık bir şeydir. 80 dakikalık, 60 dakikalık etkinliği siz ona 5 dakikada verebilirsiniz. Ama çocuğa daha farklı ve uygulamaya yönelik etkinlik yapmanız gerekiyor. Çocuğun beklentisi de odur. Öğretmene baktığımızda bu ikisi arasındaki dengeyi korumaya, bu yine kişilikle alakalı bir şeydir. Ya velilere doğru gidiyor, tamamen dersane sistemine dönüyor. Dersane, okul ne bileyim yani tez vs. bunlara girdiği zaman asıl manadan uzaklaşmış oluyoruz. Kısaca üçtünün beklentisi farklı aslında.
	<i>Velilerle Etkileşim</i>	1	BÖ5: Yani bu işin bir orta noktası yok. Her aile bulunduğu çevresel koşulları itibarı ile çocuğunu farklı şekilde kullanmaya itiyor. Bir de dedikodu mekanizması daha sık oluyor orada aileler arasında. Birbirlerini etkileme güçleri kimin daha fazlaysa çocuklar o tarafa doğru kanallize oluyor, belki de müdahale edemediğiniz noktalardan biri oluyor. İşte buradan bilim ve sanattan bir şey olmaz, şuraya götürüyorum ben, işte bunun yanında şunları yaptı, gitar çaldı, belli bir amaca hizmet etmeyen çalışmalara doğru yönlendirmiş oluyor.
	<i>Yanlış Yorumlama</i>	2	BÖ5: Algı olarak çocuklar; ben zaten mükemmelim, ben en iyisini yaparım. Onlardan farklı olduğum için ben buradayım algısıyla da belki bir süreci sekteye uğratabilir, bu olumsuz yönlerini sayıyorum şu anda. Ondan sonra ben burayı kazandığıma göre şimdiye kadar hiç çalışmadıyım, şimdi de çalışmadan buraya geldiysem demek ki bundan sonrada bunu yapabilirim. Şimdi ailelere döndüğümüzde de bu üç bakış açısıyla onlar nasıl bakıyorlardı olaya? İşte bu bizim çocuğumuz, zaten farklı olduğunu biliyorduk, şimdi belirgin olarak ortaya çıkmış oldu. Bunu gururla etrafımıza söyleyebiliriz. Çocuklarımızın zaten ders çalışmasına gerek yok, onda var zaten bir potansiyel, biz ne kadar şey yapmasakta desteklemesekte o potansiyel onu bir şekilde üniversiteye kadar götürecektir diye bir algı var. Hakikaten bu konuda desteklenmesini düşünen, bu sefer aşırı ilgi gösteren aileler var, hani böyle makineye çevirip 7/24 çalışması gerektiğini düşünen aileler de var.
	<i>Yaptırımın Olmaması</i>	1	BÖ10: Çocuk oraya geldiğinde tanılandıktan sonra üstünüm tamam artık bitti dememeli. Yani eğer orada yapılması gerekeni yapmadığında çocukta birtakım yaptırımlarla karşılaşabilmeli. Yani işte şu eğitimi alacaksın sonra şunu üreteceksin, üretmiyorsan sistemin dışında kalacaksın, olmalı yani bu bence. Bu öğretmen içinde böyle. Ancak böyle olursa çocuk performansını kullanmak zorunda hissedecek yani her sene, çalışmak zorunda hissedecek, öğretmende.

Tablo 63

BÖ'nün Okul ve BİLSEM Arasındaki İş Birliği Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Okullarla İş birliği	Ziyaret	7	<i>BÖ1:</i> Bilim ve sanat merkezine devam eden öğrencilerin okul ziyaretleri var daha doğrusu. Yani bizim bilim ve sanat merkezleri öğretmenleri bir program dâhilinde rehber öğretmenin nezaretinde bu çocukların okullarına gidiyoruz. Ve orada öğretmeni ile görüşüp bir form doldurmasını istiyoruz.
	Uygulaması		<i>BÖ2:</i> Bilim ve sanat merkezindeki öğretmenler fen lisesine gidiyor. <i>BÖ10:</i> Bunun dışında tabi ki iş birliği anlamında gidip bir şekilde okul ziyaretleri yapıyoruz. İşte öğretmenlerle mümkün mertebe görüşmeye çalışıyoruz. Hani bu tarz ne tür dönütler alıyor okulda, çocuk paylaşıyor mu vs. birtakım görüş alışverişi yapıyoruz.
	Okullarla İletişim Sorunu	7	<i>BÖ1:</i> Okullarla olan diyalog şu anda en alt düzeyde en alt seviyede zayıf diyebiliriz ... Hatta o okuldaki öğretmende nitekim fazla bir şeyler söyleyememektedir. Bu tabi büyük bir eksiklik. İş birliğinin yeteri kadar yapıldığı söylenemiyor. <i>BÖ3:</i> O nedenden dolayı şu an ben mevcut karşılıklı iletişimin çok sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. <i>BÖ8:</i> Bağın çok sağlam olduğunu düşünmüyorum. Zaten hani kendi çalışmalarımız açısından da okul öğretmenin parmak sayısını geçmeyecek şekilde, yaklaşık 2008'den 2015'e kadar, şu ana kadar orada çalıştığım için çok ciddi bir bağ yok. Onlardan BİLSEM'e doğru atılmış bir adımda yok.
	Ziyaret Uygulaması Değişikliği	1	<i>BÖ6:</i> Gidip öğretmenleri ile görüşemiyoruz ama bunu rehberlik birimimiz üstlendi bu sene, onlar yapacak.
	İş Birliğinin Önemi	3	<i>BÖ7:</i> O yüzden hani iş birliği çok önemli, örneğin kendi adıma böyle aile dostu olduğumuz sınıf öğretmenleri ya da işte birlikte görüştüğüm seminerden, zümreden tanıştığımız arkadaşların öğrencileriyle, öğretmenleriyle sürekli diyalog halinde olduğumuzdan dolayı o çocuklardaki gelişme daha hızlı oluyordu. Çünkü öğretilmekte oradan destekliyorduk, bizde buradan destekliyorduk.
Okul-BİLSEM Rekabeti		2	<i>BÖ8:</i> Herkes öğrenciyi kendinden yana kullanmak istiyor. Bir proje yarışması olur ya da bir etkinlik çalışması olduğunda çocuk okuldan ayrı bir baskı BİLSEM'den ayrı bir baskı görüyor. Aslında olan çocuğa oluyor. İki tarafta tabiri caizse çocuğun etinden, sütünden yararlanmak istiyor. Burada aslında kaçırdıkları bir şey var her iki tarafta kullanmaya kalkıyor ama çocukta bir bocalama oluyor.
	Önceki Uygulamalar	5	<i>BÖ1:</i> Bizim önceki yıllarda uygulamamız şöyleydi. Ekipler oluşturduk. Okullara gidip bütün öğretmenleri öğretmenler odasında yarım saat veya 45 dakika toplayıp bilim ve sanat, ders işleyiş hakkında bilgiler aktarıyorduk. Gerçekten bilgi sahibi oluyorlardı ve bunun böyle olduğunu biz bilmiyorduk, görmüyorduk, ne güzel ortam gibi ifadelerle karşılaştılar ve bunun devamında da kendi okullarındaki öğrencileri alıp geldiler. Bizim ortamı da görüp gerçekten çok büyük şeyler öğrendiler. Fikir sahibi oldular ve bakış açıları da değişmiş oldu. <i>BÖ6:</i> Bizim ilk zamanlar öğrencimiz azdı. Danışman olduğumuz öğrencilerin velileri, öğretmenleri ile gidip görüşüyorduk sınıf öğretmenleriyle. Sınıf öğretmenini teneffüste yakalayabilirimse teneffüste ya da aralarda ders başlamadan, öğrencinin bilim ve sanattan önce nasıl olduğunu, bilim ve sanattan sonra nasıl olduğunu bu süreci soruyordum. Bir farklılık var mı? Olumlu veya olumsuz yönde, olumsuz da olsa not alıyoruz mutlaka formu dolduruyoruz. Bazen form doldurtuyorduk öğretmenlerine. Birçok anlamda ben olumlu almıştım gittiğim görüştüğüm yerlerde. <i>BÖ9:</i> Şimdi BİLSEM'e ilk geldiğimizde yani aktif olan şeylerden bir tanesi de şu idi. Her öğretmenin danışman olduğu öğrenciler vardı. Ve bu danışman öğretmenler öğrencilerin gittiği okullarla irtibat kuruyorlardı, biz okulları ziyarete gidiyorduk, okulu hem bilgilendirmiş oluyorduk. Öğrencileri tanımış oluyorlardı. Kendi öğrencilerini birçoğu bilmiyor. Hatta bu öğrencimiz de kurumu bilmiyor. Ben gitmedim, çok zayıfladı o aktivite. İyi oluyordu, gidiyorduk biz ilgili kuruma, öğrencimiz hakkında öğrencimizin çalışmaları hakkında, öğrencilerimizin yani varlığı hakkında nasıl bir öğrenci oldukları hakkında bilgi veriyorduk.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
İş Birliği Önerileri	Seminer Verilmesi	1	<i>BÖ1:</i> Önümüzdeki aşamada da ilk yapılması gereken, o kurumlardaki bu çocukların öğretmenlerinin de seminer dönemi dediğimiz aralarda 2 günde olsa bilim ve sanat merkezi ile ilgili eğitime alınmalı diye düşünüyorum
	Okulun Ziyareti	1	<i>BÖ8:</i> Bu sadece BİLSEM'in görevi değil, gidip onu orada takip etmesi. Okuldaki öğretmeni de bu tarafı takip edecek ki, ne yapıyorlar, bu çocuk sınıfta nasıl duruyor.
	Ders Yükü Paylaşımı	2	<i>BÖ2:</i> O da şöyle olabilir (uygulanan eğitim programları açısından). Benim düşüncem, diyelim ki, fen lisesindeki öğrencinin fizik, kimya, biyoloji ders yükü ağır, onun bir kısmını belki bilim ve sanat yüklenebilir. Ne olabilir? İşte bilim ve sanattaki öğretmen belki uygulama aşamasını yapabilir. İşte onun proje aşamasını yapabilir. Oradaki öğretmenin yükünü de azaltabilir. Öğretmenler arasında birlik ve beraberlik başarıyı da getirir. <i>BÖ10:</i> Mesela çocuk BİLSEM'de aldığı, diyelim ki sanat alanından dersler alıyor, şimdi çocuk zaten okulda resim, müzik gibi birtakım dersler alıyor. Çocuk zaten iki arada bir derede kalabiliyor. Akşama kadar okulda kalmış sonra 3'e, 4'e kadar, sonra çıkıyor geliyor BİLSEM'de akşam 7'ye kadar 8'ye kadar çalışıyor. Bu arada eğer programda bir düzenleme yapılmış olsaydı, mesela çocuğun öğleden sonraki dersleri BİLSEM'de aldığı derslerle benzerlik gösteren dersleri ayarlanmak suretiyle çocuk öğleden sonra o tür derslerini BİLSEM'de alabilirdi mesela. Ve bir düzenleme yapılırsa gerçekten bu anlamlı bir iş birliği olur.
	Ziyaretlerin Arttırılması	3	<i>BÖ3:</i> Yeterli değil, çok çok fazla olması lazım bence. <i>BÖ4:</i> Ama o nokta illa ki seçim aşamasında değil de sürekli hani iletişimin birazcık daha sık olması önemli, o geldiği okuldaki öğretmenler ve idarecilerde bilim ve sanat merkezinde neler yapıldığını sürekli kafalarında düşünürlerse öğrencilerini buraya gönderme konusunda, gitmeleri konusunda daha istekli olurlar.
	Tanıtım Yapılması	2	<i>BÖ3:</i> Belki bilim ve sanatta bir şeyler hazırlayıp gidip okulunda sunulabilir. Bunu göstermek adına, biz bilim ve sanatta ne yapıyoruz? Çünkü eğer o kurum bu konuda tatmin olmazsa şunu da düşünebilir? Bilim ve sanata boş boş gidip geliyor. Birde okuldaki başarısı da düşürüyor diyebilir. Biz ne yaptığımızı o kuruma gösterebilirsek, somut olarak aktarabilirsek, belki o kurumlarla olan iş birliğimiz daha da ileriye gidebilir ve belki daha sağlıklı olabilir.
	Ziyaretlerin Amaçlı Yapılması	1	<i>BÖ5:</i> Bunun bile amacının olmadığını düşünüyorum. Yani sizin yaptığınız her türlü etkinlik dışardan ya da içerden olsun, o sürece katkı sağlamalı. O yönüyle bakıyorum ben.
Örgün Okulların Görüşü	Olumsuz Görüşler	7	<i>BÖ1:</i> Çünkü okullarda öğretmenler yeteri kadar zaman ayıramıyorlar. Ya da bizi fazla anlamak istemiyorlar. Ya da gidip de ne olacak zaten bu çocuk başarılı gibi ifadeleri de kullanıyorlar. <i>BÖ3:</i> Hatta tam tersi çoğu durumda şey olarakta görebiliyorlar. Bir rakip demeyeyim de bir engel. İşte okul başarısını düşürdüğünü düşünen okullar olabiliyor. Sınav başarısını düşürdüğünü düşünen okullar olabiliyor. Sırf bu nedenden dolayı hani çocuğun bilim ve sanata devamına çok gönüllü bakmayan kurumlar olabiliyor. <i>BÖ6:</i> Ama biz bunu şeyde çok yaşıyoruz özel okullarda bu sıkıntıyı. Burada mesela özel bir okulumuz var. Öğrencileri göndermek istemiyor. 5'ten sonra gönderiyor. Kesinlikle paylaşmak istemiyor. Bakış açısı o şekilde. <i>BÖ10:</i> Yani birazcık bilim ve sanat merkezlerine karşı öğretmenlerin tabi olumsuz yaklaşımlarda var. Yani siz orada ne yapıyorsunuz ki?
	Olumlu Görüşler	1	<i>BÖ6:</i> Çok olumlu bakanlarda var, ya çocuğum size geldi sakinleşti kendini ifade ediyor, sınıfta devamlı gezen hiperaktif öğrencim diğer arkadaşlarına saygı göstermeyi öğrendi, paylaşmayı öğrendi diyenlerde var.
	İdarecinin Rolü	3	<i>BÖ6:</i> İş birliği müdürlerde çok önemli. İdarenin bakış açısı çok önemli. İdare bize olumlu bakıyorsa çok güzel oluyor iletişimimiz. <i>BÖ7:</i> Ondan dolayı bu noktada sınıf öğretmenlerinin başta hatta idarecilerin söylemesi gerekiyor diye düşünüyorum. Arkadaşlar bu çocuklarımız BİLSEM'e gidiyor ve bu çocuklarımız BİLSEM'e gittiğinden dolayı işte şu günlerde şu saatlerde bunlara izin verin ya da o saati ne bileyim seçmeli ders koyulabilir ya da çocuk için işte beden dersi olabilir.

Tablo 64

BÖ'nün BİLSEM'e Yönelik İlk Olarak Neyin Düzeltilmesi ya da Geliştirilmesi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Düzeltilmesi Gereken Hususlar	Zaman Sınırlılığı	3	<i>BÖ4:</i> Velinin gözünde buraların bir anlamı yoksa hiçbir şeyin anlamı yok. O yüzden bence en önemli sıkıntılardan birisi yani sınav sisteminin getirdiği öğrenci ve veliler üstündeki düşünce. Öğrencinin buralara okul dışı zamanda geldiği için ekstra bir zamanda yorgun gelmesi. <i>BÖ9:</i> Zaman gerekiyor çünkü öğrencinin kendi okulu var, BİLSEM'e geliyor onun haricinde bu proje ile ilgili geniş bir zamana ihtiyacı var. Bunlar nasıl olabilir ne kadar olabilir ne düzeyde olabilir? Yani bir şeyler yapmak istiyoruz ama önümüzdeki handikapları görünce bu bizi sınırlandırıyor. Engel oluyor.
	Öğrenci Devamsızlıkları	3	<i>BÖ2:</i> Şu andaki bizde ki en büyük sıkıntı ben devletin kadrolu öğretmeniyim. Orada mesai saatleri içerisinde görev yapıyorum. Ama beni oraya bağlamış, öğrenciyi serbest bırakmış. Öğrenci istediği zaman geliyor, istediği zaman gelmiyor. İşte son yönergede %30 devamsızlık hakkı sağlanmış, çocuk kaydı yenilenmezse %30 devamsızlığı aşarsa kaydı silinir ibaresi getirilmiş. Burada çocukların devamsızlığı bizim en büyük sıkıntımız. Ya bu alt gruplarda çok az ama üst gruplarda daha fazla.
	Ders Paylaşımı	1	<i>BÖ1:</i> Bu çocuklar bilim ve sanat merkezlerinde fizik dersinin matematik dersinin tarih dersinin, Türkçe dersinin notunu buradan almalı ve notlar kendi örgün eğitim kurumuna bilim ve sanat merkezlerince verilmeli, bu şekli ile bir çözüm olabilir diye düşünüyorum.
	Fiziksel Koşullar	3	<i>BÖ2:</i> Yeni bir yere taşınacağız. Onunda birtakım sıkıntıları var. Mesela merkezden uzak. Burası merkeze yakındı. Şimdi okullar merkezden uzak olursa işte oraya veli nasıl gelecek, bizde servis sıkıntısı da var. Çünkü anne çalışıyor, baba çalışıyor. Bu çocuk 16.00-16.30'a kadar özel okula gittiği için okulda kalıyor, kim getirecek kim götürecektir en büyük sıkıntılar bu. Ya servis sıkıntısı da bizim için önemli. <i>BÖ9:</i> Benim istediğim temelde bir hareket alanının sağlanması hem öğrenci için hem öğretmen için hem de bütçe olarak yani böyle imkânlar sağlanabilmeli.
	Eğitimde Fırsat Eşitliği	1	<i>BÖ8:</i> Belki eğer fiziksel şartlar, bir karar alınacaksa bir şeyler yapılacaksa bunu fiziksel olarak ya da diğer türlü eşit olması gerekir. Baktığımızda aynı testi uyguluyorsunuz, aynı IQ testi uyguluyorsunuz ama aynı fiziksel ortamda yetişmiyorlar. Ya da işte aynı öğretmen, aynı kalitedeki öğretmen açısından da yetişmiyorlar. Dezavantajlı bölgelerde yetişen insanlar var.
	Program	4	<i>BÖ5:</i> Yani şöyle, çerçeve program diyeceğim program odaklı bir çalışma, deminden beri onun üzerinden bahsediyoruz. Onun üzerine gitmek istiyorum. Şimdi siz kurgulmuş olduğunuz programın felsefesi; aslında orda yöneticilik yapacak, orda öğretmen olacak orda o öğretmen ve yöneticilere verilecek hizmet içi eğitim çalışmaları, orda yapılacak ölçme değerlendirme çalışmaları, işte ona veri kaynağı oluşturacak diğer herkesi etkilediğini düşünüyorum. <i>BÖ7:</i> İlk önce hocam bence, öğretim programlarındaki o şey atölye çalışmaları olması gerekiyor. <i>BÖ9:</i> Ben hareket alanının genişletilmesi, çerçeve program yapılıyorsa olabildiğince ucunun açık olması, yani proje yapılıyorsa projelere maddi destek sağlanabilmesi, çok basitinden örnekler üzerinden gidiyorum ama bilmiyorum ne kadar doğru.
	Ortak Misyon-Vizyon	4	<i>BÖ3:</i> İlk önce hocam bence, öğretim programlarındaki o şey atölye çalışmaları olması gerekiyor. <i>BÖ8:</i> Genel merkezden gelene göre tüm BİLSEM'in aynı şekilde hareket etmesi gerektiği yani bir iletişim ağının olması gerektiğini, ortak evrakların olması, birbirine kabul görülen ya da eş değerliliği olan uygulamaların olması gerektiğini düşünüyorum.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Geliştirilmesi Gereken Hususlar	<i>BİLSEM Tanıtımı</i>	1	<i>BÖ3:</i> Kurumun misyon ve vizyonunu bizim çok iyi anlatmamız lazım. Hiçbir veli hiçbir öğrencinin bizden okul başarısına ve sınav başarısına yönelik kesinlikle beklentisinin olmaması lazım. Yani bu beklentiyi ortadan kaldırmaya yönelik birtakım çalışmalar yapılabilir.
	<i>Öğretmen Eğitimi ve Seçimi</i>	3	<i>BÖ5:</i> Siz bir öğretmene hizmet içi eğitim planlayacaksınız programa gidiyorsunuz, diyorsunuz ki sen ne istiyorsun nasıl bir öğrenci profili? İşte diyor ki; üst düzey düşünme becerilerini geliştireceğim. Şimdi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek için o öğretmene destek mekanizmaları oluşturmalı ki hizmet içi eğitimlerle ya da farklı yöntemler olabilir. <i>BÖ8:</i> Öğretmenler kesin ve kesinlikle ciddi bir eğitimden ve seçimden seçilmesi gerektiğini düşünüyorum. <i>BÖ9:</i> Özellikle yani öğretmenlerin bireysel gelişimlerinin sağlanması da çok önemli. Dil bilmeleri, çünkü yeni nesil, bize göre çok daha donanımlı, dolayısıyla onlara bizim maksimum düzeyde faydalı olabilmemiz için yeni nesil öğretmenlerden öğretmenler seçilmesi, tecrübe çok önemli, tecrübe çok önemli ama yeni nesil öğretmenlerin olması da çok önemli. Buna göre de olsa çok güzel olur yani.
	<i>Yeterlilikler</i>	4	<i>BÖ5:</i> Bakanlık bu tür bir çalışmaya girişti ama 2010'dan sonra kaldı. Öğretmenlik mesleği yeterlikleri belirlendi, normalde onun en büyük amacı hizmet içi eğitimlerin ona göre planlanıp öğretmen performansının oradan takip edilmesi idi. Bence böyle bir yeterlik alanları oluşturulup, özellikle yönetici ve öğretmenlerin hem daha doğru kriterlerle belirlenmesi hem de onların o süreçte desteklenme mekanizmalarının da buna göre kurgulanması. Yani bu sadece hizmet içi eğitim olarak algılamıyorum yani. Farklı eğitimler, farklı yöntemlerde kullanılabilir. <i>BÖ8:</i> Aslında tavan ile taban arasında iletişimin sağlıklı olması gerektiğini düşünüyorum. Yani tavan taban arasındaki iletişimi sağlayacak şeyde hani mesela öğretmen seçiminden tutun var olan önceden seçilmiş öğretmenlerden tutun, öğretmenlerimizin öncelikle kaliteli olmadığını, kalite derken burnu büyüklük yapmak istemiyorum. Biz çok kaliteli değiliz demiyorum da. Ama öğrencisinin açısından düşünen, kendini öğrencisine adayın, bir şey olduğunda ilk önce öğrencisinin faydasını ya da menfaatini düşünen bir öğretmenin olması gerektiğini düşünüyorum.
	<i>İdarecinin Rolü</i>	2	<i>BÖ7:</i> İdarenin çok objektif ve pozitif olması gerekiyor. Yani ön yargısız, veliler olsun öğretmen olsun ondan sonra öğrenciye olsun, çünkü bu çocukların duygusal zekâları önde olduğu için çocuk farklı tikleri olabiliyor, farklı söylentileri, davranışları olabiliyor. Bunları kenara koyup onun tamamen insan olarak değerlendirilmesi gerekir. <i>BÖ10:</i> Yani bence öncelikle kesinlikle bilim ve sanat merkezi idarecilerinin bu şimdi aklıma geldi. Yani en elzem şekilde çevremden duyduklarımı söylüyorum, bu bizim için değil de kesinlikle bilim ve sanat merkezinde idareci olmayı hak etmeyecek, o liyakate sahip olmayan idareciler derhal oradan alınmaları gerekiyor bence.
	<i>Veli ile İletişim</i>	4	<i>BÖ3:</i> Velilerle daha çok toplantı yapılabilir. <i>BÖ4:</i> Çünkü sınav sisteminin getirdiği öğrencilerdeki bu durum yani öğrencilerin bilim ve sanat merkezine geldiği zaman sınav üzerine bir çalışma yapmadığı zaman, zaman kaybı olarak algılanabiliyor veliler tarafından. <i>BÖ8:</i> Çünkü öğretmenler var, 10 yıl olmuş, bırakın öğrenci ile iletişim kurmayı, veli ile idare ile iletişimi sıfır, kopuk, hiçbir şeyi olmayan bir durumda ama ben BİLSEM öğretmeni olmuşum devam edeyim.

4.3.6. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Eğitimi Konusunda Hizmet Sunan Özel Sektör

Çalışanlarının Görüşleri

Tablo 65

ÖSÇ'nin Uyguladıkları Program Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek

Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Ders Saati Dışında Yapılan Etkinlikler	<i>Üst Düzey</i>	1	<i>ÖSÇ1:</i> ÜYEP; matematikte ve fen alanında üstün yetenekli öğrencileri tanılayan ve onlara hafta sonu eğitimi, okul dışı eğitimi sunan bir program. ..'te biz hafta sonları güz, bahar ve yaz dönemi olmak üzere üç dönemden oluşan bir eğitim programı uyguluyoruz. Güz dönemi on haftalık bir süreç, bahar dönemi sekiz haftalık, yaz dönemi ise iki haftalık hafta içi beşer günden on günlük bir süreçten oluşuyor. Matematik ve fen dersleri temel dersler. Bunların dışında kişilik eğitimi dersi var ve yazında bunlara ek olarak da seçmeli dersler var. Bu derslerde özellikle biz astronomi gibi işte bilgisayar, biliyorsunuz yeni Millî Eğitimin içerisinde zorunlu beşinci ve altıncı sınıflara kodlama gibi bu anlamda bilgisayar dersleri gibi, endüstriyel tasarım gibi, geleceğe yatırım olabilecek dersleri seçmeli olarak koymayı hedefliyoruz. İçeriğine bakarsak eğer bu derslerin üstün yeteneklilerin analitik, yaratıcı ve pratik düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak teknikler uyguluyoruz.
	<i>Proje Temelli Öğrenme</i>	2	<i>ÖSÇ2:</i> Dedim ki okulda bir tane öğrenci var ama buna yakın olan bir zekâya sahip öğrenci grubu ile ben akşamları bir çalışma yapayım dedim. Ve yaptığım çalışmada işte sözel alan, görsel alan, ritimsel alan diye ayırmıştım. Hepsini ben yürütüyordum. Sonra sayıca fazla olmaya başladık. Onları bir sınıfta toplamaya başladık ve sayıca fazla olduğunu düşündüğümüz zaman çünkü artık burada üstün yetenekli eğitim var.
	<i>İlgilerin Ortaya Çıkarılması</i>	1	<i>ÖSÇ3:</i> Programımızın genel yapısında da şöyle bir şey var. Şimdi uygulanan eğitim programında da yine bilim kulüplerinde haftalık bizim kendi okul içerisinde kulüplerimiz var. Kulüp saatlerinde öğrencileri yönlendirilen öğrencileri bilim kulüplerine aldık. Bu bilim kulüpleri de aslında programımız hala aynı mantıkla gidiyor ama ufak tefek değişiklikler var. Atölye mantığındaydı yani. Her hafta etkinlik bazlı yapılandırılmış bir program vardı. Öğrenciler buna devam ediyordu. Gifted'ta da bunu sürdürdük.
	<i>Öğrenciyi Motive Edecek Etkinlikler</i>	1	<i>ÖSÇ3:</i> Bir diğeri yine öğrencilerin şimdi bu öğrencilerde bir zaman sonra ne kadar çaba da gösterseniz okula yönelik bir soğukluk başlayabiliyor. Çünkü okuldan beklentilerini karşılayamıyor öğrenci. Bunun önüne geçmek yani onları okul derslerine motivasyonlarını sağlamak için en azından bu programda kendisi gibi alanda biraz daha ilerlemeye meraklı öğrencilerle bulunup, yani okuldan nasıl diyeyim, okul algılarını yönetebilmek. Hedeflerimizden birisi de buydu.
Ders Saati İçinde Yapılan Etkinlikler	<i>Üst Düzey</i>	4	<i>ÖSÇ7:</i> En büyük temel fark orada ortaya çıkıyordu. Sadece bilgi öğretmeye dayalı bir program olmuyordu o zaman. Öğrencilere daha çok soru sorarak daha çok onların araştırmasına izin verilerek yapıyordu. Türkçe' de öğrenciler makale okuyorlardı. İki tane kitabı karşılaştırıyordu. Üstün yetenek çocuğa hitap edecek formata çevriliyordu. Mesela beş tane şiir veriliyordu bu beş tane şiiri karşılaştırılması isteniyordu. Türkiye'den ve yurt dışından iki tane şiir veriliyordu ve bu şiirleri karşılaştırmaları isteniyordu. Yani dersin içinde programa bunları bir anlamda yediriyoruz biz.
	<i>Zenginleştirilmiş MEB ile Uyumlu Program</i>	4	<i>ÖSÇ6:</i> Bütün öğretmenleri bu paralel eğitim modeli konusunda ve diğer işte ızgara falan konusunda eğitiyoruz ve bunları kullanarak dersleri işlemelerini sağlamaya çalışıyoruz. Oralarda da işte düşünme becerileri, duygusal ve sosyal gelişim dersleri ayrıca var ama bunlar üniteler işlenirken de bütünleştiriliyor. Yani orada direkt öğreniyor tekniğini ama şeyi işlerken de üniteyi işlerken de orada kullanırtıyor öğretmen. Yani onu amaçlıyoruz. Okul saatleri içinde veriyorlar ve galiba onu seçmeli ders gibi gösteriyorlar. Zaten bizim o şeyler Talim ve Terbiye'den geçmişti. Dördüncü sınıfta Hayat Bilgisi dersi işleniyor. Normal programı zaten çocuklar görmek zorundalar. Onu daha zenginleştirerek bu modelleri kullanarak işlemleri sağlıyor.
	<i>Farklı Öğretim Yöntemleri ile Zenginleştirme</i>	1	<i>ÖSÇ5:</i> Şimdi biz ana malzeme olarak çekirdek malzeme olarak .. eğitim modelini kullanıyoruz. Eğitim modelinin içinde neler var dersiniz, eğitim modelinin içinde tam öğrenme var, yapılandırmacı yaklaşım var, çoklu zekâ var. Çoklu zekâ kuramına göre hazırlanmış ders sistemi var. Eğitim modelinin içinde disiplinler arası ilişkilendirme var, her dersi birbiri ile ilişkilendirerek kullanıyoruz. Kendimize ait fark derslerimiz var .. Ekoloji dersi var örneğin. Drama dersimiz var, satranç dersimiz var. Bunlarda da öğrenciler ilkökulda yıl içinde toplama çıkarmayı öğrenirken birinci sınıfta ekoloji dersinde turşu şenliğinde bu matematiksel işlemleri görüyorlar. İkinci sınıfta ölçü kavramlarına, kg, litre kavramlarını görüyorlar.
	<i>Disiplinler Arası Yaklaşım</i>	1	<i>ÖSÇ5:</i> Geometrik şekilleri görürken, resim dersinde geometrik şekillerle ilgili çalışmalar yapıyorlar. Bu anlamda öğrenmenin kalıcı olması bizim temennimiz. Ve tam öğrenme dedik, yapılandırmacı özellik dedik, çoklu zekâ kuramı dedik, disiplinler arası ilişkilendirme dedik.

Tablo 66

ÖSÇ'nin Öğrenci Seçim Süreci Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama Yaklaşımı	Testler	7	<i>ÖSÇ1:</i> Burada iki tane yetenek alanından oluşan iki aşamalı bir sınavımız var. Birinci yetenek puanının %70 etkisi var. Çoktan seçmeli sorular. İkinci yetenek sınavının yüzde 30'u açık uçlu sorulardan oluşan bir sistemi var. Bunların ortalaması ile biz ilk 28'ye giren öğrenciyi öğrencileri tanıyoruz. Süreçte sadece tanılamanın başında ilk 28 öğrenciyi alıyorsunuz.
	Öğretmen Gözlemi	5	<i>ÖSÇ3:</i> Bu programı diyelim 200 ve daha fazla öğrenciyi uygulayıp bunların içerisinde yüzde 30-40'ını veya 50'sini aldık. Yani zaten bir öğretmen yönlendirmesi, veli görüşmesi vardı başında. Yani öğretmen şu şu öğrenciler uygun olabilir, velilerde de işte benim öğrencilerimde bir durum olabilir diye yani okulun tamamını almadık bu değerlendirmeye. Ama en azından duruma göre sınıftaki arkadaşlarına göre ileri de olan öğrencileri aldık, onların içerisinde de değerlendirmemize göre seçtik. Ama dediğiniz gibi amaç bu yetenek alanlarında ileri olanları yakalamak. Daha sonra bunları değerlendirdik ve t puanına göre yani yine analiz ettikten sonra t puanına göre bu analizleri de buraya dahil ettik. Bu öğrencilerimizle de iki yıldır çalışıyoruz.
	Veli Görüşü	2	<i>ÖSÇ5:</i> Öğretmen-öğrenci ve öğretmen-aile görüşmemiz oluyor. En son basamakta da yönetici-aile ve öğrenci ile görüşüyor. Aileyi mülakata alıyoruz. Ailenin ve öğrencinin kafasındaki dünyayı ya da beklentiyi ölçmeye çalışıyoruz. Sonrasında öğretmenle muhatap ediyoruz. Ve en sonunda da yöneticinin yaptığı mülakat sonrasında kabul edip etmeme kararını veriyoruz. Şuna da dikkat ediyoruz. Genelde yanlış yönlendirmeler de oluyor. Bu da bir problem. Davranış bozukluğu, hiperaktivite teşhisi, dürtü kontrol bozukluğu olan öğrenciler okullarda bu çocuk üstün zekâlı olabilir, derste sıkılıyor diye yanlış bir teşhisle bize yönlendiriliyor. Bizde bunu tespit etmek için aslında bu kadar kademeli bir sistem oluşturuyoruz ki burada gerçekten de öğrenmeye aç, sorgulayıcı, idealist öğrenciler yer bulsun.
	Psikolog Görüşü	1	<i>ÖSÇ5:</i> Sonrasında bir psikolog-öğrenci görüşmemiz oluyor. Psikolog-aile görüşmemiz oluyor ayrı basamaklarda. Sonrasında biz öğrenciyi psikoloğumuzla mülakata alıyoruz.
	Süreç İçerisinde Değerlendirme	1	<i>ÖSÇ1:</i> Ama bu tanılama sistemi hala devam ediyor. Eğer çocuk buraya uyum sağlayamıyorsa doğal bir seleksiyondan geçiyor. Dolayısıyla da bunun sonunda çocuk eğer buradan kendi beklentisi ile ..'in beklentisi eşleşmiyorsa çakışmıyorsa çocuk kendi isteği ile ayrılabilir. Sonuçta gönüllülük esasına dayalı bir kurum. Sonrasında da devam ediyor bu süreç.
Hedef Kitle	Ortaokul Öğrencileri	2	<i>ÖSÇ7:</i> Bize gelen öğrencilerin altıncı ve yedinci sınıftaki ders notlarının ilk yıllarda bu altı ve yedideki Türkçe, Matematik ve Fen Bilgisi ders notlarının işte o zamanki adı ile dört ya da üst olması gibi bir şey vardı. Fakat bu okul notları artık Türkiye'de biraz böyle kontrolden çıkınca o zaman ki adı ile şeyden SBS'mi idi, OKS'mi idi onlardan birisinde bir tür baraj koyduk ama oradaki baraj şöyle idi. Türkiye'deki ilk 40 bin kişiye denk gelen şey ne ise orada biraz daraltıyorduk havuzumuzu. Orada başvuruya dönük bir ön sınırlama oluyordu.
	Beş Yaş-Altıncı Sınıf	1	<i>ÖSÇ3:</i> Bizim hedef kitlemiz gifted'dayken birinci sınıf altıncı sınıf arasıydı. Gelişim ve bilim programına geçtikten sonra beş yaşa da indirdik. Çünkü beş yaşa uygulanmıyor WISC-R. Daha ileri ki yaşlardan başladığı için. Bu bizim eğer sorunumuza çözüm üretebilecek bir şeyse yani biz bu öğrencileri okul içerisinde tüm programımıza rağmen hala farklı şeyler isteyen öğrenciler içinse, bizim beş yaşta da bu şekilde öğrencilerimiz var. O zaman onları da bu programdan yararlandırmak adına onlarla da geçtik ... Beş yaştan altıncı sınıfa kadar olan grup hedef kitlemiz. Yani yedi ve sekize de açığız ama şöyle bir sıkıntı var. O bizim açık olmamamızdan değil o yaştaki öğrencilerin programı tercih etmemesinden yani daha çok TEOG'a yönelmelerinden kaynaklanan bir durumdan dolayı. Mecburen onları kapsamadık. Yani şu anda altılar da bu yıl itibarı ile yok. Beş yaştan beşinci sınıfa kadar sınıf seviyesinde sürdürüyoruz programı.
	İlkokul	1	<i>ÖSÇ4:</i> Her sene ilk okul hedef kitlesi olarak alınmaktadır.
	İlkokul ve Ortaokul	1	<i>ÖSÇ5:</i> Üstün zekâlılar programı her okulda değil belirli okullarda uygulanmaktadır. .. iki, dört tane de ilimiz var. Hedef kitle 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, ve 8.
	İkinci Sınıflar	1	<i>ÖSÇ6:</i> İkinci sınıflar yedi oldu, demek altı senedir uygulanıyor. Birinci sınıfa girerken uygulamalar başlıyor.

Tablo 67

ÖSÇ'nin Uygulanan Programda Düzeltilmesi ya da Geliştirilmesi Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Fiziksel İmkanlara Yönelik	<i>İmkanlar</i>	1	<i>ÖSÇ1:</i> Olanaklarımız artırılmalı mutlaka. Olanaklar artırılmalı. Hem maddi hem de manevi. Maddi olanaklar mesela artırılmalı, bu çocukları keşke yazın mesela yurt dışındaki ilişkili kurumlara gönderebilsek, farklı deneyimler yaşayabilseler.
	<i>Konumu</i>	1	<i>ÖSÇ7:</i> Şimdi programın içindeki benim gördüğüm en önemli sıkıntı demin söylediğim gibi okulun konumu. Daha merkezi bir yerde ve hatta üniversite kampüsü içinde olması daha ideal olurdu.
Programa Yönelik	<i>Tanılama</i>	2	<i>ÖSÇ2:</i> Şimdi saat dörtten sonrakinde değiştirilmesini istediğimiz bir şey işte tanılama yöntemi. İster istemez de işte bizim elimizde standart bir tanılama yöntemi yok. Bizim hazırladığımız kendi bir tanılama yöntemimiz var. Biz bunu sürekli revize ediyoruz. Ama çok fazla gruba uyguladığımız için eskiden revize derken işin içinde yazma boyutu vardı, hikayesi vardı vs. vardı. Öğretmenler arasında, okunmasının tek bir kişi üstünde olması yüzünden çok büyük bir sıkıntı yaşadık ve çoktan seçmeliye dönen bir test mantığı oldu. Bu bana göre çok büyük bir yanlış. Olmaması gereken bir şey. Hani üstün yeteneklide test mantığı olmalı mı? Hayır olmamalı. Bazen çocuğun tek bir cümlesi bile onun üstün olduğunu gösterebilir. Çok farklı bir çizimi bile onun çok farklı bir alanda resim alanda üstün olduğunu gösterebilir. Tanılamadaki bu sıkıntı bizim en büyük handikabımız diyebilirim diye düşünüyorum.
	<i>Devamlı Gelişime Açık Olma</i>	1	<i>ÖSÇ4:</i> Tabii ki oluyor o yüzden bizim bir revize grubumuz var. Şimdi bir üreten grup var sürekli etkinlik üreten bir grup var. Bir de revize grubu var. Revize grubu derse giren öğretmenlerden oluşuyor. Etkinlik grubu mesela ortaokul düzeyinde diyelim şu anda bir orta okul düzeyinde etkinlik ürettiyoruz. Ben etkinlik üreten grubun içerisindeysem bir de sınıfa giren öğretmenler var. Sınıfa giren öğretmenlerden sürekli feedback alıyoruz. İşte bu etkinlik bu sınıfa ağır kaldı mı? Bir üst sınıfa çıkmalı. Ya da bu etkinlik işte sunu beklerken yaratıcı alanda istediğimiz şeyi vermedi diyelim. Etkiyi vermedi denildiğinde revize grubu tekrar o etkinliği üretici gruba veriyor ve üreten grup tekrar üzerinde oynayıp ve bir sonraki yıla farklı şekilde çıkarıyor.
	<i>Kapsam</i>	1	<i>ÖSÇ1:</i> Yani akredite olmuş bir program. Tabii ki de eksiklikleri vardır dediğim gibi. Kapsamı geliştirilebilir. Ama hani programın içeriğine baktığınız zaman hem hızlandırma var hem zenginleştirme var. Bunlarda zaten biliyorsunuz temel stratejiler. Dolayısıyla da o anlamda ben içerisinde olduğum için dışarıdan bir göz olarak çok bakamıyorum. Ama mutlaka eksikliklerimiz vardır.
Uygulayıcılara Yönelik	<i>Öğretmen Seçimi ve Eğitimi</i>	2	<i>ÖSÇ7:</i> Avrupa'da bu high ability Avrupa Birliği'ne bağlı üstün yeteneklilerle ilgili bir çalışma var ve Münster Üniversite'sine dahil bunun içine. Ve onların oluşturduğu bir eğitim programı var. Öğretmen eğitiminde eksikler olduğunu düşünüyorum yani. Bu bence modelin en önemli sıkıntı ayaklarından bir tanesi.
	<i>Merkezi Sınavların Öncelikli Olması</i>	1	<i>ÖSÇ7:</i> .. üniversite başarısını daha doğrusu daha spesifik konuşmak gerekirse Türkiye'deki üniversite sınav başarısını çok önemsiyor. Bunu çok öne çıkartıyor orada. Bu seneki durumunu bilmiyorum ama benim orada çalıştığım son iki yıl ve hatta ben ayrıldıktan sonraki yıl da öyle oldu. Özel okullarda genelde YGS'de, LYS'de birçok alanda .. birinci idi. Yani o noktaya gelmişti. Ya birinci ya ikinci idi. Bir alanda mı ne üçüncü idi. O anlamda kötü bir noktada değildi ama üstün yetenekli öğrencileri böyle çoktan seçmeli, bilgiye dayalı bir üniversite sınavında başarıya muhtaç bırakmak o çocuklarında dengesini bozuyor. Okulun da dengesini bozuyor aslında. Siz nasıl bir eğitim vereceksiniz de kafanız karışıyor aslında. Öyle veya böyle üstesinden geliniyor ama çocukları lüzumsuz yoruyorsunuz.

Tablo 68

ÖSÇ'nin Uygulanan Programın Öğrenciye ve Aile Katkısı Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları ile Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Aileye Yönelik	Danışmanlık	3	<i>ÖSÇ4:</i> Şimdi veli bacağı şöyle şimdi bir kere bizim velilerimizin Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerinin velilerinin bunu sindirmesi çok kolay bir şey değil. Bir kere çocuğunun üstün yetenekli olduğunu öğrenen bir veli genelde bir şoka giriyor önce. Bunu kabullenemiyor bir süre. Sonrasında onu çocuğu olarak görmekten çıkarıp hani böyle çok farklı bir varlık olarak kabul ediyor ve beklentisi çok yükseliyor. Onun sadece bir çocuk olduğunu unutmamak gerekiyor bu noktada. Beklentilerde çocuğu açıkçası birtakım sıkıntılara sokabiliyor. İşte kaygıları yükseliyor hata yapma toleransı düşüyor. Mükemmeliyetçilik dediğimiz insanların sanki pozitif bir şeymiş gibi algıladığı oysa ki, negatif bir şey olan mükemmeliyetçilik noktasında çocukların daha da üzerine yük bindiriyorlar. Biz bu konuda velileri sürekli bilinçlendirmeye çalışıyoruz ve onlara hep şunu söylüyoruz ... Herkes çocuklarını birer Einstein olarak görmeye başladılar.
	Motivasyon	2	<i>ÖSÇ2:</i> Aile ve çocuk açısından düşünürsek eğer seçilerek alınmış olmak çocuk arasında çok büyük bir motivasyon sağlıyor. Öğrenci açısından eğer sınavı kazandıysa çok büyük bir mutluluk. Dediğim gibi bireysel olarak başkalarını geçerek kazanmış, o onu mutlu ediyor. Artı her dersin sonunda farklı bir etkinlikte elinde bir üç boyutlu malzeme ile eve gidiyor olması, ertesi gün arkadaşlarına gösteriyor olması onun için bir onur kaynağı.
	Hızlı Gelişim	3	<i>ÖSÇ7:</i> Dolayısıyla siz orada üstün yetenekli bireyin bireysel gelişiminin daha hızlı olabileceğini varsayıyorsunuz. O anlamda kendi başına yaşıyor olması, kendi çamaşırını kendi yıkıyor olması, birtakım şeylerini kendisinin organize etmesi ilk başta ailelere şey gibi gelebiliyordu. Ürküyorlardı. 14-15 yaş çocuğundan ben nasıl ayrı kalacağım diye ama sonrasında çok hızlı o gelişimlerini görebiliyorlardı ... 10 yıl birisini görmezseniz şeyler kopar ama, buradaki en temel şey o dönem içinde çok hızlı olgunlaşma. Dolayısıyla ailelerin geri dönüşleri genelde olumlu.
Öğrenciye Yönelik	Kaynaştırma Eğitimi	1	<i>ÖSÇ5:</i> Dolayısıyla aynı ortamda norm grupları ile birlikte oynamalarına, aynı kantinden alışveriş yapmalarına, aynı bahçede top koşturmalarına teşvik etmeye çalışıyoruz. Çünkü gerçek hayatta böyle bir ayırım olmayacak hayatlarında. Sadece eğitim ortamını homojenize etmeye çalışıyoruz.
	Farklılaştırma	3	<i>ÖSÇ3:</i> Yani biz mesela farklılaştırmayı daha fazla yapmamız gerektiğini anlayabiliyoruz bazen. Yani çünkü öğrenme özellikleri her birisinin birbirinden farklı. Birbirine yakın var ama en azından her sınıfta birkaç grup oluşuyor. Mesela bu anlamda çalışmamız gerektiğinin farkındayız. Çünkü öğrenci bu okul dışında bir eğitim, severek isteyerek gelmesi gerekiyor. Nitekim devam eden öğrencilerimiz de bu şekilde geliyorlar. Yani okulun üzerine bu programa sabah erkenden kalkmayı görev edinmiş ve istekle iştahla geliyorlar.
Programa Yönelik			

Tablo 69

ÖSÇ'nin Öğretmen Seçimi ve Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları ile Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Öğretmen Seçiminde Akademik Özellikler	<i>Alanda Lisansüstü Mezunu Olma</i>	1	<i>ÖSÇ1:</i> Bir kere herhangi bir öğretmen giremiyor .. derslerine. Mutlaka yüksek lisansta ya da doktora da olması gerekiyor. Yani üstün zekâ nedir? Bu çocuklar nasıl eğitilmelidir, bir kere bunun kesinlikle ya da ne tip teknikler uygulanabilir bunları bilen öğretmenler giriyor. Dolayısıyla da bu anlamda nitelikli olduğunu düşünüyorum. Onun haricinde üstün zekâ nedir ne değildir bunu bilen öğretmenlerin ve bu çocukları pedagojik olarak nasıl yaklaşılması gerektiğini bilen kişilerin olması önemli.
	<i>Alan Bilgisine Sahip Olmak</i>	2	<i>ÖSÇ7:</i> Bir doğal olarak öğretmenin alan bilgisini çok önemsiyorsunuz. Fizik öğretmeni ise alanında iyi olmasını istiyorsunuz.
	<i>Çoklu Zekâ Kuramına Hâkim Olmak</i>	1	<i>ÖSÇ2:</i> Okulun öğretmen seçimini yaparken tabi hani deneyimli öğretmen ve belli alanlarda bilgisi olan öğretmenleri seçiyorlar. Öğretmenleri, idareciler seçtikleri için hani çoklu zekâ biliyor mu bilmiyor mu diye bakıyorlar mı bilmiyorum. Ama biz diğer öğretmenleri seçerken alanlarında hani alanı olan arkadaşları seçiyoruz. Bu alanda iyi olduğunu düşündüğümüz arkadaşları seçiyoruz. O alanda istekli olduğu beklediğimiz, istekle bunu yapabilecek arkadaşlarımızı seçiyoruz. Diğer öğretmen alımlarını idare yapıyor.
	<i>Sertifika Sahibi Olmak</i>	1	<i>ÖSÇ3:</i> Şimdi şöyle, sınıf öğretmeni var branş öğretmeni var. Yani kendi öğretmenlerimiz, kurumumuzda görev yapan öğretmenler geliyor hafta sonu programa ... Bu programda görev alan her öğretmenin mesela şimdi ben programda daha çok yönetici seviyesinde bulundum ama derslere girdiğimde oldu. Mesela benim zekâ oyunları alanında zekâ oyunları dersimiz olduğu için program içerisinde mesela o alanda zekâ oyunları eğitmenliği sertifikam var. Yani o eğitimi aldım. Hangi öğretmen hangi derse giriyorsa o dersin mesela bu tabi her birisi zekâ oyunları gibi net ayrılmayabiliyor zekâ eğitmenliği diye ama.
	<i>Alandan Mezun Olmak</i>	1	<i>ÖSÇ7:</i> Ama öğretmenlerde en dikkat ettiğimiz şey öğrencideki o farklılığı. Bir doğal olarak öğretmenin alan bilgisini çok önemsiyorsunuz. Fizik öğretmeni ise alanında iyi olmasını istiyorsunuz.
	<i>Mezunların Desteği</i>	1	<i>ÖSÇ6:</i> Bizim mezunlar oluyor genelde. Tabi onların ilk başlarken deneyimleri hani az olmuş oluyor ama biz bir kere her hafta Pazartesi nerede ise bizim bütün çocuklar gidiyor. Dağılıyorlar hangi şubeye yakınsa evleri. Bizler de gidiyoruz. Hem büyüklere hem küçüklere bakmaya. Okul kapandıktan sonra da her hafta bir saat eğitim almış oluyorlar. Üniversiteden destek alıyorlar ama idealde yüzde yüz bizim istediğimiz gibi olmuyor. Ama o çaba içindeler.
Öğretmen Seçiminde Kişilik Özellikleri	<i>Alanda Çalışmaları Olmak</i>	1	<i>ÖSÇ7:</i> Öğretmen seçiminde bu eğitim alanında bir öğretmene rastlamak çok kolay değildi. Tek tük bir iki Rehber öğretmen arkadaş aldığımız oldu İstanbul Üniversitesi'nin bölümünden. Orada sınıf öğretmenliği çift ana dal yapmış oluyordu böyle. Rehberlikte bunu yakalama şansımız biraz daha oluyordu. Onun dışındaki derslerde bu alanda eğitimi veya background ı olan öğretmen hemen hemen hiç yoktu. Bir tane öğretmenin böyle bitirme tezi veya yüksek lisansta yaptığı çalışmalar vardı. İkincisi bu alana dönük yaptıklarına bakıyorsunuz. Orijinal şeyler var mı? Mesela TÜBİTAK'a yönelik projeler yapmış mı öğrencilerle?
	<i>Gönüllülük</i>	1	<i>ÖSÇ4:</i> Şöyle, öğretmen seçim kriterleri aslında önemli. Dedim ya biz hep ..'te gönüllük esasına göre çalışırız. Her sene tabii ki okula yeni öğretmenler gelir ve biz .. anlatırız. .. içerisindeki ..'i anlattığınızda aha ben bu grupla çalışmak istiyorum diye öğretmenin kendisinin gelmesini bekleriz.
	<i>Gelişime Açık Olmak</i>	1	<i>ÖSÇ7:</i> Bireysel çalışmaya öğrencilerle ne kadar yakın ona bakıyoruz. Bir başka baktığınız nokta da öğretmenin gelişebilirliğine bakıyorsunuz. Teknolojiyi kullanıyor mu? Öğrenmeye açık mı? En temel şeyler bunlar oluyordu. Çünkü öbür kısmını okul içerisinde siz çözmeye çalışıyorsunuz. Eğer öğretmen iyi ise, araştırmacı ise orada adapte oluyordu. Öğretmen öğrenci ilişkilerinde bu anlamda olumsuz herhangi bir şey yoktu. Öğretmen de şunu biliyordu. Bazen öğrenci öğretmenden daha fazla bir şey bilebiliyordu. Buda doğal aslında. Ama yine de o alanda şeyin daha geniş olması gerekir diye düşünüyorum. Türkiye açısından söylüyorum. Onun oraya olumlu etkileri olacaktır muhakkak. Öğretmen olma dışında ondan sonra kaynak üretmeye de başlıyorsunuz.

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Kurum Eğitim	İç <i>Hizmet İç Eğitim</i>	2	<i>ÖSC2:</i> Eksik gördükleri kısımları seminerlerle takviye ediyor. Seminerler rutin bir şekilde devam etmektedir.
	<i>Hizmet Öncesi Eğitim</i>	2	<i>ÖSC4:</i> İşte benimle tanışır ekiple tanışır. Arkasından gözlemci olarak öğretmen yaklaşık bir altı yedi ay hiçbir şey yapmadan sadece .. toplantılarına gözlemci olarak gelir. Benimde sürecim böyle idi. Altı ayın sonunda artık yavaş yavaş etkinlik üretmeye başlar. Ürettiği etkinlikleri gruba sunar. Mutlaka feedback alır ama bizim eğitimlerimiz vardır ama .. verdiği her yıl düzenli olarak işte teknikleri anlattığı bizim ..'te kullandığımız teknik ve yöntemleri anlattığı eğitimler vardır. İster üstün zekâlılar mezunu olsun ister normal sınıf öğretmenliği mezunu olsun bir öğretmen .. bu eğitiminden geçmeden sınıf alamaz. Yani beş yıllık bir öğretmen olabilirsiniz, üstün zekâlılar mezunu olabilirsiniz ama .. eğitimden geçmeden bir .. sınıfı alamazsınız. İlk altı ay etkinlik dahi üretmişsiniz.
	<i>Güncel Eğitimler</i>	1	<i>ÖSC5:</i> Bir de bütün üstün zekâlılar öğretmenlerine yönelikte sürekli güncellenen eğitim programları yapıyoruz. Bu sene mesela yaz dönemi için yoğun bir eğitim programı planladık.
	<i>Rehber Olma</i>	2	<i>ÖSC5:</i> Şimdi üstün zekâlılar öğretmenlerimize verdiğimiz eğitimi bu arkadaşlarımız diğer öğretmenlere de veriyorlar. Dolayısıyla biz bu arkadaşları formatör diye adlandırıyoruz. Bu arkadaşları belli noktalarda öğrenme noktasında destekleyip diğer norm gruplarına da kılavuzluk yapmalarını bekliyoruz. Aslında kitlesel bir kalkınma, ne dedik? Üstün zekâlılar okulları bir lokomotif bu STEM, felsefi sorgulama derslerini de biz burada eksikleri ile gedikleri ile eleştirip eksiklerini kapatıp mükemmelleştirip tüm norm gruplarına uygulayacağız. Şimdi örneğin bu senenin programı belli.
Kurum Eğitim	<i>Uzman Desteği</i>	1	<i>ÖSC7:</i> Birkaç yıl .. ve onun ekibinden destek aldık. Ama oralara sınırlı idi.
	Dış <i>Farklı Eğitimlere Yönlendirme</i>	1	<i>ÖSC3:</i> Yani üstün yetenekli üstün zekâlı çocukların eğitimine dair yapılan eğitimleri takip ediyoruz. Buralara ilgili öğretmenleri gönderiyoruz yani. Şu öğretmene faydası olabilir dediğimiz öğretmenleri gönderiyoruz. Yani bazı eğitimler daha yüksek oranda bize hitap ediyor, bazıları daha düşük oranda ama biz her zaman için her yerden öğrenebileceğimiz bir şey vardır mantığıyla bu eğitimlere katılıyoruz veya alıyoruz. Öyle söyleyeyim. Öğretmenlerimizi sürekli bu anlamda geliştirmeye, desteklemeye, beslemeye çalışıyoruz.
	<i>Yurtdışı Eğitime Gönderme</i>	1	<i>ÖSC7:</i> Ama öğretmen eğitiminde imkânlar sınırlı idi açıkçası. Zaman zaman biz ne yapıyorduk her yıl belli sayıda öğretmeni Renzulli'nin Amerika'daki merkezine gönderiyorduk.

Tablo 70

ÖSÇ'nin Uygulamalarının Eğitim Sistemindeki Yeri Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekansları ile Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Öğrenciye Katkı	Üstün Yetenekli Çocukları Motive Etme	2	<i>ÖSÇ1:</i> Paralel gidiyoruz bir kere. Paralel gittiğimiz için eş zamanlı ilerlemiyor ama bu çocukları hazırlıyoruz en azından. Yani onların ihtiyaç duydukları şeyleri aslında onlara veriyoruz. Bu çocuklar çoğu zaman derslerde sıkılıyorlar. Bunılıyorlar. Devam etmek istemiyorlar. Onların o ihtiyaçlarını karşılayabildiğimizi düşünüyoruz burada.
	Üstün Yetenekli Çocukların Kendilerini Tanımalarına Yardım Etme	1	<i>ÖSÇ3:</i> Yine bu öğrencilerin dediğimiz gibi gelecekteki ilgi ve yetenekleri hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamak, yani bu yaştan öğrenciyi ileri de şöyle bir şey var, tabi şimdi üstün yeteneklilik ile üstün zekâlılıkta çok fazla tartışılıyor, konuşuluyor olmalı mı olmamalı mı vs. Ama şöyle bir şey var. Genel itibari ile bakıldığında önemli görevlerde bu insanların ilerleyen yıllarda olduğu görülüyor. Ve her ne kadar kendi kişiliğine yapısına uygun bir meslek dalı seçtiyse, ön plana çıkma ihtimali de o kadar artıyor. Biz de öğrencilerimizi bu fırsattan mahrum bırakmak istemiyoruz. Yani olabildiğince kendilerini tanısinlar istiyoruz.
	Üstün Yetenekli Grupları Oluşturma	1	<i>ÖSÇ3:</i> Yani bu öğrencilerin kendisi gibi olan öğrencilerle eğitim almasını uygun buluyoruz. En büyük sebeplerde bu saydıklarım.
	Öğrenciyi Çok Yönlü Geliştirme	1	<i>ÖSÇ7:</i> Türkiye'deki demin de söylediğim gibi öğrenci çıktısı açısından bir kere baktığımızda öğrencilerinin yurt içinde ya da yurt dışında genelde iyi üniversitelerde okuduğunu söyleyebilirim. İkinci çok yönlü ve çok kültürlü yetiştiklerini söyleyebilirim. Çok dayanışmacı duyguları olan öğrenciler ... Diğer okullardaki öğrencilerle de gittikleri zaman çok rahat iletişime girebilirler. Örneğin katıldıkları bir yarışmada bir öğrencimiz diğerlerine de yardımcı oluyordu. Yardımcı oldukları öğrenciler de ikinci ve üçüncü oluyorlar. Kendi birinci oluyor. Diğer okullarda bunu yapmazlar. Rakibim diye kenara çekilir. Bu anlamda bazı okullarda görülen acımasız rekabet ortamları olmaz orada. Tam tersine mesela Amerika'da bir yaz okulu duymuşsa eğer bunu bütün arkadaşları ile paylaşır. O anlamda kuruluşunda .. 'nde çok önemsedığı detay gibi duran yaşamla ilgili alanları vardır. Öğretimi konuşmuyoruz şu an eğitimi konuşuyoruz. Eğitimin çok önde olduğu belki Türkiye'de sayılı okullardan bir tanesi.
Müfredata Katkı	Hızlandırılmış ve Zenginleştirilmiş Müfredat Programı	5	<i>ÖSÇ5:</i> Şimdi, üstün zekâlılar bize vizyon kazandıran bir proje. Bir sosyal sorumluluk projesi. Biz Türkiye için değerler üretmeye, üretmek için yola çıktık ama. Aslında .. içinde yeni vizyonlar üretmemiz içinde fırsat veriyor bu. AR-GE ekibimiz üstün zekâlılar programını daha iyiye nasıl getirebiliriz diye çalışıyorlar. Çünkü biliyorlar ki o mükemmel hale geldikten sonra aynı programı tüm ..'larda uygulayacağız ve Mevlana'nın dediği gibi o zaman yeni bir şeyler söylemek lazım üstün zekâlılar için. Onlar içinde yeni bir şeyler düşünüyor olacağız. Eğitimi üstün zekâlılarda güncelleyip hemen norm gruplarına da uyguluyoruz. Ama bunun da maliyeti hangi kurumlar karşılayabilir gerçekten de .. belki karşılayabilir. Ya da bu konuda bir iki okul daha vardır. Çünkü bizim üstün zekâlılar programı ile ilgili maddi talebimiz norm grupları ile aynı. Ama üstün zekâlılar öğrencilerine vaad ettiğimiz fark dersleri norm grupları ile aynı değil.

4.3.7. Üstün Zekâ ve Yetenek Tanısı Almış Bireye Sahip Anne-Babaların Görüşleri

Tablo 71

AB'nin Çocuklarının İlk Ne zaman Farklı Olduklarını Fark Ettikleri ve Farklı Gelen Davranışları Hakkındaki

Görüşlerinden Elde Edilen Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Bilişsel	Beklenmedik Cevaplar Verme	1	AB2: Bir de biz en son altı yaşında veya beş yaş şeyinde rehberlik ve araştırmaya götürmüştük kızı. Biz kendimiz randevu aldık. Hatta rehberlik hocası en son şey söylemişti bize. Ben bir soru sordum ama bu sorudan sonra mantıklı cevap vermesini beklemiyorum niye sordunuz falan gibi bir şey söyledi. İşte neden mecliste gizli oy kullanılır diye sormuştum o zaman. O zaman 4.5-5 yaşında idi. O da aralarında tartışma olmasın, kavga gürültü olmasın diye oyu gizli kullanıyorlar diye cevap verdi. Ben çok şaşırdım o zaman şeye ki yani o zaman rehberlik hocasının söylediği bu çocuklarda bir iki ayın üç ayın bile çok şeyi var. Bu soruyu aslında ben sormasam da olurdu dedi ama cevabını da alınca şaşırdım diye söylemişti.
	Erken Dil Gelişimi	4	AB2: Her ikisi içinde sordukları sorular olsun, konuştukları kelimeler cümleler mesela kızım için söyleyeyim bir yaşında. Bir yaşına geldiğinde üç dört kelimelik cümle kuruyordu. Normal de o yaşta çocukların gelişiminde bir iki kelime ancak.
	Erken Okuma Yazma Öğrenme	3	AB7: Mesela 3.5, 4 yaşında okuyordu. Şöyle okuyordu ama hani gazete dergi falan şeklinde değil de reklamların logolarını ya da şeylerini gördüğünde işte bu Pınar Süt, başka bir yerde Pınar Apartmanı'nı görüyor oradan Pınar'ı söküyordu. Mesela o şekilde dikkat çekiyordu. Mesela ilk araba plakaları küçüktü onlarla hani başladı. Markaları ile. Ondan sonra çok erken okudu.
	Güçlü Hafıza	1	AB10: Unutmuyordu. Hafızası kuvvetli idi. Onlar vardı ama biz normal karşılıyorduk. Çocuktur zekidir, zeki olarak karşılıyorduk. Üstün yetenek üstün zekâ değil de.
	Hayal Gücü	3	AB9: Çizgi film izliyordu. Mesela çizgi film izledikten sonra direkt kendini salona gidiyor, kapatıyor salona. Orada o çizgi filmini canlandırıyor. Canlandırmadan da asla içeri gelmezdi. İlk öyle başladı. Sonra böyle hayal kurması, çok ilginç hayalleri vardı ve onu mutlaka canlandırırdı. Bize o zaman o değişik geliyordu ama biz böyle bu çocuk, balık burcu o yüzden herhalde böyle, hayal dünyası çok geniş falan dedik ama aslında çokta üstünde durmadık.
	Kavrama Yeteneği	5	AB5: Ben mesela şöyle sekiz aylıkken mesela çok iyi algılayıp çok iyi uygulayabiliyordu. Mesela söylediklerimizi hemen algılayabiliyordu. Ondan sonra nasıl diyeyim? Mesela hani bir yaşına varmadan bizimle oturup masada yemek yiyebiliyordu ... Mesela bir şeyi gördüğü zaman onu şaşırtıp nasıl böyle bir şey olabilir diye düşünüp o kendisi de yapmaya çalışıyordu mesela.
	Kendini İfade Etme	1	AB5: Diğer türlü çok aktifti sürekli konuşurdu. Erken konuşmadı aslında. 11 aylıkken falan konuşmaya başladı. Ama şey değildi yani hani daha ifade edebiliyordu kendini.
	Merak	5	AB2: Sordukları sorular çok ilginçti hani yaşından çok büyük sorular soruyordu. Düşündürücü şeyler. Neden böyle, niçin böyle, hep sorgular tarzda idi ... Ticaret oyunu oynardık oğlanla ve kızla. Bakkalcılık, marketçilik. Sürekli dediğimi gibi sorular hep sorgulayıcı sorular idi.
	Odaklanma Sorunu	1	AB10: Bu çocukların ne gibi özellikleri olduğunun bilincinde değiliz. Mesela odaklanamıyordu, biz kızırıyorduk ama hocaları normal olduğunu söylüyorlardı. Odaklanamıyor mesela konuşurken aynı anda beş altı yerle ilgilenebiliyor.
	Olgunluk	1	AB10: Küçükken bile sanki daha fazla büyük gibi, böyle bir aile bireyi gibi, bizi uyardığı yerler bile oluyordu bazen. Yani akıllı olduğunu fark ettik. Bazı çocuklara diyorlar çok hareketli oluyor, anormal hareketler yapıyor ama bu öyle değildi.
	Problem Çözme	1	AB8: Mesela çok kolay anında çözüm ürettiyordu. Çok basit bir örnek, ikinci sınıfta fotoğraf çekilecekler. Fakat bir tane arkadaşı örtüyü getirmeyi unutmuş. Sırada sıra örtüsü yok. Zeynep hemen üretmiş ve demiş öğretmene, öğretmenim sizin masa örtünüzde nasıl olsa aynı şu sıra ile birleştirelim sizin masayı ondan sonra hiçbir sıra da örtüsüzdek görüntüsü olmaz. Sınıf öğretmeni Zeynep varsa ben rahatım diyordu. Hemen çözüm geliyor sonuçta diyordu.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Duyuşsal	Duygusal Algı	2	AB8: Beş yaşında iken gittiği özel bir ana okuluna devam ediyordu, orada tamamen konuşma olmayan spastik bir arkadaşları varmış ama bakıcı denetiminde geliyor. Bana sürekli ondan bahsediyor. Onu çok seviyor. Onunla özel ilgileniyormuş...Kırılgan ve duygusal yapısı da var.
	İçe Kapanıklık	2	AB1: Ondan sonra ama şey .. farklı kendini ifade etmeyen bir çocuktü. Sessizdi. Sessiz şey yapmıyordu böyle o da tabi anne çalıştığı için evde ev ortamında çok kalıyordu. İşte kapalı kaldığından dolayı dışa dönemiyordu. İlkokula gittiğinde bunu öğretmeni de fark etti. Ben fark ediyordum
	Kararlı Olma	1	AB8: .. her zaman çok kararlı bir çocuk oldu. İlk baştan beri çok inatçı bir yapısı var. Okulda mutlaka dediğini yaptırma konusunda çok ısrarcı bir çocuktü. Hep öyleydi zaten.
	Sabırsızlık	1	AB2: Ve daha sonra işte böyle bir okul açılınca, hatta ona da bizim ısrarımızla kayıt oldu. Öğretmeni oradan gelecek falan demiş. İşte biz konuşunca kaydını yaptırıldı. Kız başladı. Birkaç sene sonra oğlan, oğlan birazcık aksi idi, ilk girdiğinde sınavdaki öğretmene kızmış ben anladım sürekli açıklamaya çalışıyor, bırakmış gelmiş çıkmış. Yapmıyorum diye. Biz daha sonra hocam böyle böyle olmuş bir de idi o zaman, ikinci sene gittiğimizde tamam ben ona hiçbir şey söylemeyeceğim kendi kendine testi yapsın dedi. Biz anladık ama hala açıklamaya çalışıyor falan. Benimde canım sıkıldı kâğıdı attım çıktım. Yapmadım gibi söyledi.
	Sakin Yapı	3	AB7: Sıfır yaş ile ilgili aslında şey kayıt döneminde gibi idi. Çok fazla tepki vermiyordu. İlk iki sene birçok şeye mesela konuşması dersiniz anlaşılır ben her zaman anlıyordum ama mesela net konuşması direkt üç yaştı. Ama ablası çok erken konuştu. Okumada üç yaş aşağı yukarı. Demek ki o süreçte kayıt döneminde imiş çocuk sürekli izlerdi. Yani takipte idi sürekli sessiz sakin bir çocuktü sorun yaratmadı... Ama dediğim gibi hani böyle çocuk, hiperaktif bir çocuktü hareketli idi diyemem. Çok hareketsiz normal çocuklar gibiydi. Çok şey yok ama normal çocuklar gibi mantıklı bilinçli ve açıklayınca anlayan çok ısrar etmeyen bazen düzgün açıklama yaptığımız zaman istediği bir şey varsa bile, tamam öyleyse kabul eden bir çocuk.
Sosyal	Farklı İlgi Alanları	4	AB2: İlgilendikleri alanlar çok farklı idi normal çocukların ilgilerinden. Yaptıkları buldukları, her şeyi bir makete çevirerek bir şeylerle uğraşarak kendilerini geliştiriyorlardı. Yani farklı oldukları belli idi. Ben birde öğretmen olunca mesleğin içinde olunca kendi öğrencilerimle de gözlemleyebiliyordum. Diğer çocuklardan farklı olduğunu hissettik.
	İletişim	3	AB3: Farklı gelen davranışları insan ilişkileri. Canlılarla olan ilişkileri. Dışarıdan aldığımız dönütler çok farklı olduğunu söylediler ... Eşimin söylediği gibi iletişimi çok iyi. İnsanlarla hayvanlarla herkesle çevre ile iletişimi çok pozitif diyeyim. Sosyal ilişkileri. Farklılığı orada ortaya çıkıyordu bizim için. Sınırlama getirmiyordu büyük, küçük işte bitki, tohum, yaprak bir hayvan herkesle ... İletişimi yine iyi idi olumlu idi. Hayvanları sevmesi 0-2 yaşında da vardı. 4-5 yaşından sonra daha iyi konuşması insanlarla ilişkilerini daha da rahatlatıldı.
	Liderlik	1	AB9: Genelde lider olma ve her şeyi o yönetecek. Eskiden çok fazla yoktu ama bu git gide artmaya başladı. Son derece planlayıcı ve yönlendirici. Uzaktan telefonla taktik vermektedir.
Fiziksel	Az Uyuma	1	AB4: Çok az uyurdu tabi bizde anne baba tecrübesi yoktu ilk çocuktü. Bir kıyaslama imkânı da yoktu ama farklı olduğu başka anne babalarda tecrübeli anne babalarda söylüyorlardı. Bu da bizi biraz uyandırdı diyelim. Farklı gözle bakmaya başladık. Her çocuk gibi uyumuyordu mesela uyku problemi vardı çok az uyuması gibi.
Dış Çevre Uyarısı	Öğretmen Uyarısı	3	AB6: Düşünmeye gerek yok. O konuda biz çok dikkatsizdik. ..'in öğretmeni farkına vardı. Biz hatta bilim ve sanata ..'i ilk kaydettirdiğimiz zaman farkına varmadınız mı diye de güldüler bize.
	Arkadaş Uyarısı	1	AB9: Daha sonra öğretmeni hafta sonu aradı okulun tek kazananı deyince biz şaşırıldı. .. BİLSEM'i kazanmış. Biz o zaman farkına vardık. Yoksa o güne kadar biz ..'i sadece izlediği filmlerden hayal dünyası çok geniş bir çocuk olarak düşünüyorduk.

Tablo 72

AB'nin Çocuklarını İlk Ne Zaman Fark Ettikleri Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Dış Çevre Tarafından	BİLSEM Sınavı İle	4	AB9: BİLSEM sınavını kazandıktan sonra fark ettik.
	Öğretmen Tepkilerinden	1	AB7: Ondan önce bu çocuk üstün ama hep özel çocuk olduğunu hissettiriyorlardı bize. İşte ne yediriyorsunuz, ne içiriyorsunuz, ne izletiyorsunuz, nasıl bir yükleme yapıyorsunuz? Mesela ben geçen seneki sosyal bilgiler öğretmeninden duydum. Ya bu çocuğa bu kadar yüklenmeyin? Ne yüklüyorsunuz? Ne sorsam çocuğun her konuda bir fikri var gibisinden. Tanılama öncesinde de oldu. Mesela müdür yardımcıları ya Buğra çok farklı diğerlerinden. ... Ama biz daha önce ne böyle sınava soktuk ne bir şey yaptık.
	Öğretmen Aracılığıyla	2	AB6: İlk BİLSEM'e öğretmeni tarafından aday gösterildiğinde fark ettik.
Aile İçinde	Çocuğun Özelliklerinden	3	AB4: İlk 8 aylıkken fark ettik. 2.5 yaşında da rehberlik ve araştırma merkezine götürdük. Birinci sınıfta tanınmaya girdi ve ikinci sınıfta başladı.

Tablo 73

AB'nin İlk Duyduklarındaki Hisleri Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Olumlu	<i>Mutluluk</i>	5	<i>AB8:</i> Ben çok mutlu oldum aslında. Mutlu oluyorsunuz çünkü herkesin olmak istediği bir şey.
	<i>Gurur</i>	3	<i>AB10:</i> Gurur duyuyor tabi insan. En azından diyorsun iyi bir şey. Faydalı bir şey yani. Nasıl birine hasta dediğinde içine bir burukluk geliyor. Böyle bir şey dendiğinde, iyi olduğu içinde insan gurur duyuyor. Seviniyor, kendi açısından, çocuk açısından. Bazı şeyleri başarabilir. Bazen hedefliyorsun olmuyor ama bu diyorsun üstün zekâlı bir şeyler başarır artık diye düşünüyorsun ve gurur verici.
Olumsuz	<i>Kaygı</i>	3	<i>AB4:</i> Tabi benim için en etkileyici şey WISC-R sonuçları, gizli rakamlar belirsiz ama benim yönetici olmam itibarıyla ben rakamla karşılaştım. Dehşete düştüm. Tek kelime. Yani o zekânın karşılığını veremeyeceğimi, o ortamı imkânları Türkiye koşulları için konuşuyorum şahsım adına değil. O eğitim imkânını sunamayacağımdan dolayı korktum. Yoksa ben diğer velilerden de çok görüyorum. Yani bizim için etiket önemli. İşte benim çocuğum üstün zekâlı. İşte bu bir gurur vesilesi anne-baba için. Oysa benim ilk günden beri bu bir gurur değil tam tersi omzuma bir yük. Ona o imkânı, o ortamı, o eğitim ortamını sağlayamamamın sıkıntısı var. Hala da var.
	<i>Suçluluk Duygusu</i>	1	<i>AB9:</i> Ben öyle hissetmedim. Ben eğitimciyim kaç yıllık öğretmenim. Neden bu çocukta bu özellikleri görmedim diye kendimi sorguladım aslında ilk başta. Yani bu çocukların içindeyim zaten ama kendi çocuğumda neden bunu fark edemedim diye biraz canım sıkıldı açıkçası.
	<i>Korku</i>	1	<i>AB6:</i> Benim adıma ben toplantıya gidememiştım velilerle yapılan toplantıya, nöbetçi idim ben o zaman. Sonra eşimle babam, eşimle kayınpederim gitmişlerdi. Onlar bana anlattılar. Aslında bilim ve sanat böyle bir şeymiş. Bizim çocuklarımız bu şekilde imiş. Ben hem şaşırdım hem de korktum çünkü şey noktasında korktum hani .. gerçekten içine kapanık bir çocuk, arkadaşları ile iletişimde hep sıkıntı yaşayan bir çocuk, yani onların isimlerini bile anasınıfından beri aynı sınıfta olmalarına rağmen son iki yıldır öğrenebilen bir çocuk. Yani bunu önemsiz gördüğü için öğrenmek istemedi gerek yok diyor hafızamı onlarla doldurmama gerek yok diyor. Ben korktum, hani işin gerçeği işin bu ciddiyette olduğunu, kaybetmekten korktum, daha çok içine kapanmasından korktum. Kaybetmekten korktuk, aile olarak ta evet .. tabi etkiledi.
Tepkisiz	<i>Duygu Değişimi Olmadı</i>	3	<i>AB3:</i> Vallahi duygusal anlam da hiçbir şey hissetmedik. Duygusal anlamda bir şey hissetme gereği duymadık hani biz çocuğumuzu biliyoruz. Hani birileri farklı olduğunu söylemesi bize şey gelmedi. Bir şey ifade etmedi açıkçası.

Tablo 74

AB'nin Çocuklarının Süreçte Yönlendirme ve Tanılaması ile İlgili Yaptıkları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen

Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Tanılama ve Yönlendirme Aşaması	<i>Öğretmen</i>	4	<i>AB5:</i> Öğretmen bize söyledi bunu. Bizde o şekilde haber aldık. Hatta ben aynı okulda çalışıyordum. Müracaat ettik işte. İki aşamalı sınavdı birincisine girdi kazandı, ikincisinde de siz biliyorsunuz süreci.
	<i>Öğretmenleri ile Yakından İletişim</i>	1	<i>AB1:</i> Daha önceki çocuklarımda mesela ablasında da zekâ düzeyi güzel, .. kadar değil ama güzeldi. Onun öğretmeni çok bilinçli bir bayandı. O kızımın eğitim sürecinde o okulun varlığını, böyle çocukların olduğunu falan ben ..'dan önce biliyordum. ..'yı yönlendirmem o açıdan daha kolay oldu. Ben bununla ilgili mesela arkadaşşıma sorduğumda bir arkadaşımın çocuğu bilim ve sanata gidiyordu onunla ilgili sordum çocuklara nasıl davranılır ve onunla ilgili bir kitap okuduğunu söyledi o bana kitabı verdi işte üstün zekâlı çocuklar hatta fotokopiler vardı. Rehber öğretmenden aldım onları okudum. Yani yanlış bir şey yapmayayım diye. Gerçekten eğitim alanında bu tür çocuklara çok yanlış yapıyor. Ve öğretmeni ile sürekli diyalog halinde oldum.
	<i>RAM'a Başvurma</i>	1	<i>AB2:</i> Kız çocuğu altı yaşında tanı almıştı ama bilim ve sanat merkezi olmadığından herhangi bir karar alınmadı. Daha sonra bilim ve sanat merkezi açıldıktan sonra da sınavlarına girdi, kazandı ve devam ediyor.
	<i>Tesadüf Eseri</i>	2	<i>AB3:</i> Bu konuda bilgi sahibi değildik. Sonuçta kimse de değildi. Burada eğitim bir farklı ele alınıyor. Onların sınıfı bilim ve sanatın sınavına girecek diye herkes bilim ve sanatın sınavına girdi. Yani bu çocukta farklılık var diye girdi. Herkes giriyor diye girdirdik. O şekilde oldu yani. Bilinçli bir yönlendirme olmadı.
Karşılaşılan Olumlu Durumlar	<i>Kayıt Sonrası Bilgilendirme</i>	1	<i>AB7:</i> Sağolsunlar açıklama yaptılar. İşte bunun nasıl bir süreç olduğunu ilk gün böyle bir oryantasyon gibi çocukları bütün derslere sokacağız çıkaracağız. İşte hani resimden gelmiş bile olsa bilişsel yeteneği de olabilir. Ona da bakacağız falan diye. Bunu açıkladılar. Ondan sonra sürece tabi olmak için ne yapmamız gerektiğini söylediler. İşte o çocuk yarım gün eğitim alıyor, bu tam gün eğitim alıyor onları şey yaptılar.
	<i>Kendini Bulmasını Sağlama</i>	1	<i>AB5:</i> Kızımız burada mutlu oluyordu. Kendini buluyordu. Haftada bir gün bile olsa hem tatil gibi hem eğlenme gibi hem kendini bulma yönünden iyi idi. Biz devam ettik. Ama şöyle bir şey var bu bilim ve sanata geldiğinde biz çok memnun olduk.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Karşılaşılan Olumsuz Durumlar	Bilgiye Ulaşamama	1	AB10: Bizim kızımız işte sınava girdi bu BİLSEM sınavına. Okulun nasıl bir şey olduğunu, niye olduğunu, ne olacağını hiçbir şeyden habersiziz yoktu. Soruyoruz bunu çoğu eğitimde gittiğimiz kişilerde bilmiyordu. Böyle bir okul ne bu okul diyor. Hiç duyulmamış bir şeydi. İlk girenlerden bizim kızımızdı o okula.
	Çevrenin Olumsuz Tepkisi	1	AB10: Çevremizde halen torpille kazandığımızı zannediyorlar, torpil nereden diyorlar. Veya ne kadar ücret ödüyorsunuz o okula diye soruyorlar. Soranlar hala var. Ama sınavda başka şeylere bakıyorlar. Pratik çözebilme, pratik düşünebilme bunlara bakıyorlar, ona göre sınav yapıyorlar. Yok diyor benim çocuğum testler de bunları yapıyor, orada nasıl başarısız olur, işte orada torpil var diyor. Artık bir şey diyemiyorsun bir yerden sonra.
	Kardeşler Arası İletişim	2	AB1: Kızım diyor ki sınıfta 100 alan çocuklara acaba bunların aileleri uzaylı mı derdim diyor. Bizim 99 almaz mesela. 100 ün altında 95 kötü not mesela. Abi birazcık kıskanıyor. Abla da yokta. Çünkü farklılığı onlarda fark ediyor. Öyle bir aile de yaşamakta zor. Benim oğlum çok iyi bir sözelci sayısalı hiç yok. İşte ..'nin aldığı madalyaları falan hiç kutlayamıyoruz biz evde. Söyleyemiyoruz çünkü uçurum yaratılsın istemiyoruz. .. ile ilgim onlar yokken daha fazla oluyor. Onlar varken biraz düşünmek zorundayım o da çocuğum yani nihayetinde. .. bu sene algıladı. Anneciğim abime öyle davranma bak sınava girecek, işte denemelerde birinci olduğunu falan hiç söylemiyorum. Çünkü abi olumsuz etkileniyor, abla biraz daha tolere ediyor abla da sayısalcı bir çocuk ama .. kadar değil.
	Öğretmenleri İkna Etme	1	AB2: Bilim ve sanat ilk açılacağı zaman öğretmenleri şöyle bir şey açıklamışlar hani bilim ve sanat merkezi deyince bilim alanında bir eseri ya da icadı olacak sanat alanında yazılmış bir kitabı olacak. Öğretmeni bana bu şekilde dedi. Hocam dedim ya böyle bir şey yok bu çocuk sınava girsin bakın zaten buna bir üstün yetenekli tanısı kondu. Öğretmeni ısrarla sokmamak derdinde idi. Ben artık olayı Millî Eğitime kadar taşımıştım girebilmesi için. Son anda ikna oldu çok ısrar ediyorsanız buyurun fotokopileri dedi. Başvurun.
	Politika Yanlılığı	1	AB3: Diğer çocuk 10-11 yaşında. Onun da iyi, yetenekli bir çocuk. Onda sıkıntımız şu, o bir defa bilim ve sanat sınavına girdi. Onların işte politikanın yanılgılığı. Benim öbür oğlum ikinci girişinde kazanmıştı. Birinci sınıfta girmişti ikinci sınıfta girmişti. Bu sadece dördüncü sınıfta ve kazanamadı. Müzik öğretmeni var çok yetenekli olduğunu söylüyor. Ve yetenekli bir çocuk gerçekten. Ama şansı yok bir defa girdi ve bitti.
	Sınav Esnasındaki Olumsuzluklar	1	AB7: Sınava girdik çıktık ondan haber var ama sınav sonrası ne oldu bize dediler ki Buğra'yı öğretmeni yazdırmış şu gün şu tarihte sınavınız var, yani çocuğu sınav deneyimi olsun diye getirdik. Çünkü ablası da biz soktuk yani böyle biraz torpil vari hareketlerin olduğunu falan filan gördük bunu hissettik Beril'de biliyorsunuz. Elinden kâğıdı erken almalar falan filan. Buğra'ya da yapılmış aynı şey. Onun için işin açıkçası pekte sınav deneyimi olsun girsin görsün nedir ne değildir? Neler çıkıyor kendini denesin.
	Yönlendirme Sürecindeki Eksik Bilgi	1	AB7: Sınıf öğretmeni demedi. Okulların kapandığı bir dönemdi. Ondan sonra ben başka çocuğun kayıt süreci idi. Birde ortaokul kayıt süreci idi. Müdür yardımcısına gitmiştim. Tesadüf ay dedi bu arada BİLSEM'i kazanmış dedi. Daha önceki aday gösterme sürecinden haberdar değiliz ... Bilgi sahibi olarak girmedik bu olaylara.

Tablo 75

AB'nin Çocuklarının Eğitim Ortamlarına Seçim ve Yerleştirme Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
BİLSEM	<i>BİLSEM'in Yetersizliği</i>	2	<i>AB3:</i> Yeterli bulmuyorum açıkçası. Bu kapasitedeki çocuklara şey yapamıyorlar seviyelerine inemiyorlar mı, çıkamıyorlar mı bir kopukluk var ki o dönemin çocukları kazanan birkaç tanesi bıraktı. Bizimki de bırakacağını söyledi, sıkıldığını söyledi, gitmek istemediğini söyledi. Yani onları motive edecek bir plan programları olduğunu düşünmüyorum ... Çok verim alındığını zannetmiyorum. Yoksa gerçekten bu çocuklar çok farklı yerlere gelebilirler. Normal bir okulla arasında çok büyük bir fark olduğunu düşünmüyorum.
	<i>Fiziki İmkanlar</i>	3	<i>AB3:</i> Çocuğun rahatlatma yeri açıkçası. Okul merkezde küçük bir okul. Hani bunu dışarıya taşıyıp daha geniş bahçeli alanı geniş sahaya oturtulsa daha güzel olur.
	<i>BİLSEM Öğretmeninin Yönlendirmesi</i>	1	<i>AB3:</i> Ama burada şey de var, bilim ve sanat merkezinde görev yapan öğretmenlerin yönlendirmesi ne kadar şey yani yetiyor mu o çocuklara. Orada da soru işareti var yani bilmiyorum, nasıl bilim ve sanata öğretmen ataması yapıyor. Prosedürü bilmediğim için yetiyor mu yetmiyordur bana göre. Onu düşünüyorum. Hani bilim ve sanat dediğinizde nedir? Benim oğlum açısından söyleyeyim. Bilim ve sanat dediğinde işte biyoloji, edebiyat ve müzik alıyor. O onları işte hafta da üç gün gidip rahatlatma Anadolu Lisesindeki şeyi stresi atma yeri. Özellikle biyoloji dersinde. Son üç yıldır severek gidiyor, biyoloji öğretmeni ile olan ilişkisi çok güzel, yönlendirmesi çok güzel. Projeler filan yaptılar. Müzik öğretmeni var yine bir tane seviyor. Yönlendiriyor ki ilgisi çok değişti. Operadan tutun Türk Sanat Müziği'ne, klasik müziği söylüyor, çalıyor yani farklılıklar istiyor bu çocuk. Öğretmenin yönlendirmesi ve sunması çok farklı bir şey.
	<i>Bilgilendirme Eksikliği</i>	1	<i>AB8:</i> Valla çok bilgilendirme yapılmadı. Keşke böyle bir bilgilendirilseydik. Sizin çocuklarınız ile ilgili şu tür çalışmalar yapılacak. Şunlara daha fazla dikkat edilse, şöyle olsa anlamında bilgilendirmeye çok tanık olmadık.
	<i>Kaynaşma Toplantılarının Olmaması</i>	1	<i>AB8:</i> Kaynaşmada olmadı bilim ve sanat velileri ile. Benim böyle bir yapım vardır. Çocuklarımla görüştüğü ailelerle görüşmek isterim. Benim çocuğumun arkadaşı nasıl, ailesi nasıl bilmek isterim. Etkinlikler çok yapılmadı. Bir kere kahvaltı yaptık ona gittiğimizi hatırlıyorum. Onun dışında aileler birbirlerini tanışın diye, kaynaşma olsun diye bir çalışmaya tanık olmadım.
	<i>BİLSEM'in Tanınmaması</i>	1	<i>AB10:</i> Halen de orada nasıl bir eğitim verildiğini anlattığım zaman yani niye gidiyor oraya diyorlar. Onların ilgi alanlarına göre eğitim veriyorlar diyorum. Onu geliştiriyorlar. Diyorlar faydası var mı okula? Normal dersleri ayrı BİLSEM'in verdiği eğitim ayrı diyorum. Anlatmaya çalışıyorsun hala bunun bilincinde kimse değil. Herkes bir okul, bir dersane ve derse ek olarak düşünüyor. Biz de ilk başta öyle düşünmüştük. Kazandıktan sonra ise nasıl yazdırdığımız ile ilgili sürekli baskı var. Hangi kitapları kullandınız, hangi dergileri kullandınız? Bunları bize verin. Çocuğu nasıl hazırladınız?

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Tanılama	Eski Uygulamalar	1	AB2: Bilim ve sanat merkezleri ilk açıldığında veya en azından .. geldiği zaman o dönemde ülke geneline yaygınlaştığı dönemlerde sanki birazcık daha ciddiye alınıyor gibi idi. Bir şey yapılacak hissi oluşmuştu bizde. Bu çocuklara hakikaten bir şeyler verilecek, burada farklı çalışmalar yapılacak gibi ilk senelerde yapılıyordu. Gerek eğitim ortamında, görerek eğitim yapıyorlardı. Deneyler yapılıyordu. Farklı yerlere geziler yapılarak, görerek çocuklara bir şeyler yapmaya çalışıyorlardı. O ilk dönemde seçilen kadro gibi gerçekten şeydi bayağı kaliteli ve bu işe gönül vermiş kişilerdi. Öğretmenler de çok ilgili idi. Ailece görüşmeler oluyordu, eve gelip evdeki durumunu inceliyorlardı. Sürekli gidiyorduk, sürekli görüşülüyordu.
	Öğretmenin Belirlemesi	2	AB3: Bu çocuklar farklı çocuklar, bende öğretmenim şu anda bende de o tür çocuklar var, veliyi yönlendirdim gitti. Bilinçli bir şekilde işte ilerleme kaydediyoruz
	Eski Tanılama Sistemi	1	AB5: Şimdi bizim kızımızın girdiği sistem bence daha iyi idi. O zaman bana göre tabi okulda yapılıyordu Bakanlığın bir sınav sistemi yoktu. İşte Bakanlık'tan geliyordu yine herhalde sorular. Sınav başka bir okulda başka öğretmenler tarafından yapılıyordu. Sonra onlar daha sonra açıklanıyordu. Tanılama tekrar yüz yüze görüşmeler oluyordu. Önceki sistem daha gerçekçi idi galiba, bana göre, benim kızımın girdiği sınavda ... O zaman merkezi değildi yerel idi. Ama önceki sistemde hani bizim kızımızın girdiği anlattığına göre işte Türkçe verildi üç dakikanız var bitiriyorsunuz yani orada hızlı okuma algılama yani ani karar verme bunların hepsi değerlendirildi. Onun daha gerçekçi olduğunu düşünüyorum.
	Yeni Tanılama Sistemi	1	AB5: Ama şimdi biz mesela küçüğü de küçüğe girdi bizim. Puan şeyi var normal, bu bizim üniversite sınavı gibi, şimdi ki TEOG sınavı gibi sınava giriyorsun. Burada çok fazla ölçüm olabileceğini bilmiyorum hani doğrudur veya yanlıştır, olabileceğini düşünmedim ... Bu ikinci yılı yapıldı herhalde. Bu sene ve geçen sene yapıldı ... Burada kastedilen merkezi sınavdır. Merkezi sistem bence pek şey olmadı galiba ... Yani şey diyorum merkezi yapıldığında hani çocuk belki orada TEOG gibi hazırlanması gerekir. Gerçekten yapabilecek mi yapamayacak mı?
	Tanılama Alanının Darlığı	1	AB6: Bence dar kaldı. Tabi sistem olarak yani çoğu zaman da aynı şikâyetlerde vardı da şöyle söyleyeyim. .. merkez hariç hiçbir yerde bu test yapılmadı ya da bu seçme yapılmadı. Yani bir sürü ilçesi var şeyi var ki bu seçmenin çok daha hani tamamına değebildiğini zannetmiyorum. Şimdi biraz daha gelişti biraz daha şey yapıldı zannedersen, ama o dönem ki şartlarda çok fazla insana değebildiğini zannetmiyorum.
	Tanılama Alanının Genişlemesi	1	AB6: Şimdi biraz daha gelişti biraz daha şey yapıldı ... Şimdi daha iyi görüyorum ben herkes biliyor bilim ve sanatın ne olduğunu şu anda. Yani ilçelerden benim arkadaşlarımdan gelenler var.
	Sınav Uygulaması	1	AB7: Daha sonraki basamakta bu sınavı yapan kişiler. Ben onu çok değerlendiremiyorum kendim bakınca, yani neye göre değerlendiriliyor. Tabi belli bir profesyonellik gerektiriyor. Onlar tabi işinin ehli onu çok değerlendiremiyorum. Mutlaka ona göre değerlendirmişlerdir diyorum. Ama ondan sonra ki bence bu yazılı sınav bir şekilde birileri çalışıyor bunu.
	Mülakatlar	1	AB7: Ama o mülakat dönemi gerçekten bu ikinci ayırm da çok önemli. Orada yani çocukları değerlendiren kişilerin gerçekten objektif olması gerektiğine inanıyorum.
	Özel Eğitim	1	AB7: Bir de işin başlangıç noktasını söyleyelim. Dedik ya yani özel eğitim olarak başlangıç ilk sınav. Anlatılan o. Onun için sanki üstün yetenekli çocuklarla ilgili birazcık sıkıntı var gibi, birtakım eksiklikler var gibi. Panelde de hissettiğimiz o idi. Hep yönelim başlangıç noktası özel eğitim. Yani şimdi özel eğitim derken zihinsel engelli çocuklarda giriyor. O noktada çıkış var. Bunu siz de araştırmalarınızda şey yapmışsınızdır. Çıkış noktası orası esasında. Sonradan özel yetenekli çocuklar ayırımı şey olarak giriyor. Oradaki değerlendirmeyi tabi ki biz tam olarak şey yapamayız ama yani şu ana kadar da herhangi bir şeyini görmedik değil mi?
	Üstün Yetenekliliğin Farkında Olma/Tanım Eksikliği	1	AB9: Biz her zaman çalışan, sürekli çalışan çocuklar, hep başarılı çok zeki olarak düşünüyorduk. Biraz da oradan yanıldık. Çünkü ders çalışmayı sevmeyen bir çocuk.

Tablo 76

AB'nin Çocuklarının Uygulanan Eğitim Programları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitim Programları Nasıl Olmalı	Deneyisel	2	<i>AB5:</i> Herkes liseye gidecek. Mesela fen lisesine gidecek. Orada ne yapıyorlar sadece çalışıyorlar. Şimdi mesela bizim kızımız onu istemiyor. Bizim kızımız evet ders olsun onun yanında deney yapmak istiyor.
	Faaliyetler		
	Okul Saatleri	2	<i>AB1:</i> Bir de şey olabilir mi? Belki başlangıçta farklı düşünüyorum ama okuldan sonra gitmesi de sıkıntı bizim çocuk dörtte okuldan çıkıyor beşe yirmi kala falan ders başlıyor. Yedi, yedi buçuk gibi, şimdi orada yorgun olunca hani o da ayrı bir sıkıntı. Yani belki biraz daha zenginleştirilebilir ... Geziler olur dedik ama burada gezi adına da çok fazla geziler yapılamadı. O da niye bir araya getirilemiyor işte. Çocukların giriş çıkış saatleri.
	Görsellikten Faydalanma	1	<i>AB1:</i> Mesela sayı küpünü hocam matematik dersinde görmüşler. Koyuyorsun önüne çok kısa zamanda yapıyor. Görsel olan şeyi daha çabuk algılıyorlar. Görerek öğrenmekten zevk alıyor böyle öğrenciler.
	Politika ile İlgili Sorunlar	1	<i>AB2:</i> Bu çocukların farkındalığı, farklı olmaları, ülkeye getirecek şeyleri belki politik olarak net yapılmadı, belirlenmedi. Bu çocuklar ülkenin geleceği tabi diğer çocuklarda da var bu gelecek illa farklı bunlarda ekstra bir şey var. Bunları birazcık daha özenli yetiştirelim, bu tür devletlerin belirli bir politikaları vardır, ona göre insanlar yetiştirilir, ona göre ilgi alanında olan kişiler bir yere kanalize edilmiştir. Yönetici olacaksın yönetici, bilim adamı olacaksın bilim adamı bunlar belli birşeyden sonra yönlendirilir. Biz bu dönemde de yönlendirme olur diye düşünmüştük ama inşallah böyle bir şey olmadı. Bu konuda birazcık şeye uğradık işin açıkçası, hayal kırıklığına uğradık. Bu biraz eğitim politikasından kaynaklanıyor bana göre.
	Yaşayarak Öğrenme	1	<i>AB2:</i> Şu anda onu yapıyorlar artık yapıyorlar. Çocuk böyle yaparak, yaşayarak, görerek, deneyerek, kendisi bizzat şey yaparak yaptığı zaman orada farklı bir eğitimin olduğunu da kendisi de şey yapıyor, kabulleniyor.
	Ders Seçimi	1	<i>AB3:</i> Biz ister istemez okulu takviye olsun diye o seçmeli ders olaylarında yönlendiriyoruz çocuğu işte. Matematigi seç, şunu seç, kimyayı seç gibi. Hangisi ise ama bunun yanlış olduğunu bize söylemiyorlar. İsteddiği dalı seçmesi gerekiyormuş, onu öğrendik. Çünkü o zamanlar biz de okuldaki derslerine takviye olsun, işte akademik başarıları artsın diye ister istemez ona o yönde etkiledik. Öyle olunca da mutsuz oldu çocuk. Ama şu anda bırakıyoruz hangisini seçmek istiyorsan git seç, ki oradaki yönlendirme danışmanların da şeyi sıkıntısı. Yani çocuğun ilgisine göre seçmesini bize söyleyebilirler. Müdahale etmeyin diyebilirlerdi, ama sistem öyle değil. Eminim bütün veliler de böyle yapıyordur. Okuldaki derslerine takviye olsun oradaki eksikliklerini gidersin diye o da öyle değilmiş.
	Hedeflerin Netliği	1	<i>AB4:</i> Şunu da çok tartıştık. Geçmişten bugüne hatta dün de tartıştık. Bilim ve sanatın hedefini koyarken bilim ve sanat öğrenciye ne verecek? Yani gerçekten yönerge de yer alan ilkeler doğrultusunda mı çalışacağız? Yoksa çocuğun beklentileri, ihtiyaçları doğrultusunda mı çalışacağız? Bu konuda arkadaşların farklı görüşleri var.
	Programın Yeterliliği	5	<i>AB7:</i> Son derece oradan pozitif algılarla geliyor. Oraya gitmeyi seviyor. Oraya gittiği için hani kendini değerli de hissediyor bence yani. İçeriği ile ilgili zaten, haftada iki gün gidiyor. İkişer saat zaten. Yani bu iki saatte iki günde neler başarılabilir? Burada insan ne kadar aşama kaydeder çok bilemiyorum ama ... Özel matematik dersi alıyor gibi. Ödev veriyorlar ... Mesela şimdi denklemlerle ilgili herhalde lise bir düzeyi gibi bayağı matematik görüyor. <i>AB9:</i> Okula zevkle gidiyor geliyor. Orada tek sıkıntı çektiği, herkesin orada lider vasfında olması. BİLSEM onu çok aktifleştirdi. BİLSEM onu çok etkiledi. Sosyal yaptı. Okuldaki ilişkilerini de sosyalleştirdi. Artık eskisi gibi arkadaşlarına üstün bakmayı değil de onlar gibi düşünüp ama yine hükmetmeyi sağladı BİLSEM. Öncesinde direkt tepeden dalıyordu. BİLSEM biraz kişiliğini oturttu.
	Bilimsellik	2	<i>AB5:</i> Yani çocuk hem doyuma ulaşması diyoruz ya biz eğitimde hem bilişsel hem duygusal anlamda hem de okul anlamında tamamen doyuma ulaşabilir. Buradaki çocuklar özel çocuklar bizim iki tane kızımız var. Tamam, biri üstün yetenekli biri normal ama hani niye harcasın buradaki çocuklar. Şimdi normal bir fen lisesine gittiği zaman bu sefer test öğrencisi olarak devam edecekler. Yani bilimsel ortamların bilimsel çalışmaların artırılması ve rehberlik edilmesi gerektiğini düşünüyorum.
	Programın Hâkim Olmama	1	<i>AB7:</i> Değerlendirebileceğimiz program şu bu olmadığı için, bilgilendirmede olmadığı için şu anda bize, gidiyor.
	Proje	1	<i>AB8:</i> İlk yıllar gitmek istemedi. Ama son iki yıldır gitmek istiyor. Çünkü proje yapıyor. İlk yıl kazandığında bir yıl düzenli gitti ondan sonra gitmek istemedi. İlk yıl orada öğretmenine kırıldı. İlk başlarda öğretmenin derslerine gitmedi ve daha sonra tamamen bilim ve sanatı bırakma yönüne gitti. Ama geçen yıldan beri sosyal bir araştırmacı olduğundan dolayı proje yapmayı çok seviyor.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
BİLSEM	Bilgi-Bilgilendirme Eksikliği	6	<u>AB1</u> : Ama derslerin çok içeriğini bilmiyoruz <u>AB6</u> : Yani bilim ve sanatı yani çoğu kişi burayı orada ne yapıyor ki diye soruyor.
	BİLSEM Yetersizliği	2	<u>AB1</u> : Ama gerçek anlamdaki bilim ve sanat şu anda işlevini yerine getirmiyor bence ... Ama gerçekten ..'de bilim ve sanat çok yetersiz. Eleştirme anlamın da değil de.
	Fiziki İmkanlar	3	<u>AB7</u> : Fiziksel açıdan da BİLSEM'in sıkıntıları var ... İlçelerden gelen çocuklar için çok büyük sıkıntılar olduğunu düşünüyorum ben. Onların çoğu da zaten şey devam edemiyorlar. Bir süre sonra bırakıyorlar.
	Gezi faaliyetleri	1	<u>AB1</u> : Ha biz gitsin dedik şöyle sosyalleşmesi adına, yeni arkadaş grupları ile tanışır falan. Geziler olur dedik ama, burada gezi adına da çok fazla yapılamadı. O da niye bir araya getirilemiyor işte.
	Okul Uygulamaları ile Aynılık	5	<u>AB3</u> : Matematiğe gitti çocuk, matematik çözmekten zevkli hale getirmediler. Klasik matematik işlem çözüp duruyoruz. O değil yani orada daha farklı şeyler yapmaları gerekiyordu. Şimdi matematik falan seçmek istemiyor ki matematiği de de iyi olan bir çocuk. <u>AB4</u> : Ama benim çocuğum ilginçtir bana göre motivasyondur tek sorun. Devam etmedi. Çünkü iki sene iki farklı matematikçiden ders aldı matematik dersi aldı. İlk yıllarda iyi idi. Bu bahsettiğim son yıllarda idi. Bir iki sene içinde. İlk yıllarda mutlu idi. Okulda mutlu değildi bilim ve sanatta mutlu idi. Daha rahattı ve kendini daha rahat ifade ediyordu. Büyümeye başladıkça okul gibi oldu, kopmaya başladı.
	Yönlendirme	3	<u>AB2</u> : Ona göre ilgi alanında olan kişiler bir yere kanalize edilmiştir. Yönetici olacaksa yönetici, bilim adamı olacaksa bilim adamı bunlar belli birşeyden sonra yönlendirilirdi. Biz bu dönemde de yönlendirme olur diye düşünmüştük ama inşallah böyle bir şey olmadı.
	Zamanla Önemi Yitirmesi	3	<u>AB2</u> : Fakat zaman geçtikçe o birazcık körelmeye başladığını hissettim ben. Sanki eski önem verilmiyormuş gibi oldu ki herhalde de şu anda da bence yine hala öyle. İlk zamanlardaki önem şu an verilmiyor.
	Öğretmen Eksikliği ve Kalitesi	6	<u>AB1</u> : Öğretmen sıkıntısı vardı geçen daha atama yapılmaya kadar. Ücretli öğretmenlerle falan yani bu çocukları karşılayabilecek öğretmen de kaliteli olması lazım. Öğretmen de özel seçilmiş, burada o sıkıntıyı gördük biz. Geçen iki yılda ben bu süreci takip ettim birçok ders öğretmensiz geçirildi yani ücretli öğretmenlerle görevli öğretmenlerle. <u>AB7</u> : Şeyle sıkıntısı var yani Millî Eğitimle ilgili sıkıntıları var. Ders saatlerinin çok uzun olması, öğretmen kapasitesi ve fiziksel açıdan da BİLSEM'in sıkıntıları var
	BİLSEM'in Örgünleştirilmesi	1	<u>AB5</u> : Mesela ortaokulda arkadaşları ile okusa bence daha farklı bir kişi olabilir yani. Mesela ortaokulu dört yılı buradaki arkadaşları ile beraber okusa idi daha farklı olurdu diye düşünüyorum hani müfredatla ilgili. Sadece bilim ve sanatta ki öğrencilerle beraber olsaydı. Örgün eğitim gibi olsaydı. Okul olsaydı. Daha iyi olurdu diye düşünüyoruz. Belki başarısı daha da artabilirdi.
	BİLSEM'in Eğitimdeki Yeri	1	<u>AB7</u> : Şimdi bu BİLSEM'in eğitiminin herhangi bir yeri yok eğitimde. Çocuklar için aslolan TEOG, ondan sonra LYS üniversite sınavı gibi bu şekilde gidiyor. Şimdi çocukların zaten yoğun programı arasında çoğu da bir tercih yapmak durumunda kalıyor. Mesela lise döneminde bırakan çokmuş BİLSEM'i. Çünkü neden çocuğa bir artısı yok. Mesela yeni şeyler TEOG sınavında satranç lisansından tutunda futbol lisansı bu şu olan çocuklara ekstra puan verileceği söyleniyor. Bunlar son derece sübjektif şeyler. Kıyıda köşede amatör kulüpten bir lisans çıkarttığınız zaman çocuk ekstra puan alacak. Ama BİLSEM'e gidiyor diye böyle bir şey olamayacak mesela.

Tablo 77

AB'nin Çocuklarının Yasal Hakları Hakkındaki Görüşlerinden Elde Edilen Temalar, Kategoriler ve Frekansları İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Ailelere İlişkin Yasal Haklar	<i>Yasal Hakkın Olmaması</i>	1	<i>AB1:</i> Yasal hakkımız yok herhalde.
	<i>Aile Eğitimi</i>	4	<i>AB4:</i> Önce bir beni eğitecek sistem. Önce aileyi eğitecek ki ondan sonra hani çocukla ilgili diğer şey gelecek. Eğer çocuğu tespit ediyorsa beni de eğitime tabi tutması lazım aile olarak. Hatta bütün aileyi komple aileyi. Aklıma ilk gelen bu. <i>AB8:</i> Zaman zaman aile seminerleri yapılabilir. Bizler bilgilendirilmeliyiz. Aynı özelliklere sahip çocukların anne babaları ile etkileşim içerisinde olursak, birbirimizden haberdar olursak daha etkili ve iyi olabilir diye düşünüyorum.
	<i>Bilgi Eksikliği</i>	1	<i>AB10:</i> Hiçbir bilgimiz yok. Böyle hiç araştırmadınız mı diyeceksiniz şimdi? Araştırmadık ama aslında olması lazım ... Bazı şeylerin gerekli şeylerin, neler gerekli neler gerekli değil biz bilemiyoruz araştırma yapmadığımız için ama bazı şeylere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorum bende.
Öğrencilere İlişkin Yasal Haklar	<i>Maddi Destek/Burs</i>	6	<i>AB6:</i> Ekonomik anlamda bir şeyler yapılabilir belki hani şey anlamında söylüyorum hani eğitime ekonomik desteği sağlanma noktasında belki o tür öğrencileri bir şeyler yapılabilir ama ne bileyim, şimdi biz mesela verebileceğimiz en fazla veremeyecek noktada olan insanlar var. <i>AB8:</i> Nasıl hani BEP'li öğrenciler için devletin özel bir katkısı varsa ailelere. Uzaktan gelen aileler ekonomik nedenlerden dolayı gelemiyorlar ve bu yüzden bırakan aileler oldu. Kendimde öğretmen olduğumdan bizzat tanık olduğum aileler var. Bundan dolayı devletin hani bu çocuklara da ekstra bütçe ayırması gerektiğini düşünüyorum.
	<i>Öğrencilerin Seçimi</i>	2	<i>AB1:</i> Bende devletimizden aslında bu benim naçizane fikrim bu gibi çocuklar özel çocuklar, çok güzel bir şekilde detaylı olarak incelenecek, seçilecek, alınacak ve bununla ilgili okullar olacak.
	<i>Farklı Okul/Farklı Müfredat</i>	4	<i>AB3:</i> Hatta oraya belli bir şey okul başka bir yere taşınsin daha geniş bir saha da bulunsun, oradaki belli bir seviyedeki öğrenciler bölgesel olarak bir yerde toplanabilir. Ankara'da, birkaç ilin şeyi özel okul anlamında. <i>AB4:</i> Özel eğitim dediğiniz bilim ve sanat olmuyor. Daha farklı bir sistem daha farklı bir eğitim ya da tamamen bilim ve sanat değil üstün yeteneklilerin olduğu bir okul işte, İzmit'te var. Öyle bir okul belki.
	<i>Yurtdışı İmkânları</i>	3	<i>AB7:</i> Yurt dışındaki gelişmiş ülkelerdeki uygulamalarına bakmak lazım. Mesela Rusya'da bilmiyorum bir belgesel izlemiştik. Rusya'da Sibiryâ taraflarında bir yerde kasaba da tam hatırlamıyorum ama sadece eğitim üzerine bir kasaba. Yani ne diyeyim dev bir kampüs diyebiliriz biz oraya. Çocukların ana sınıfından üniversiteye kadar olan süreçleri orada yaşıyor. Üstün yetenekli çocukların aileleri ile birlikte ... Demek ki Rusya'nın bundan bir beklentisi var ki böyle bir sistem kurmuş.
	<i>Üniversiteye Giriş Uygulamaları</i>	6	<i>AB4:</i> Yani yeteneği, ilgisi hangi alanda ise sosyal bilimlerde ise o alanda önünün herhangi bir sınav şartına bağlı olmaksızın açılması ama dediğim bu tanılamanın da geçmişte çocuğun belki doğuştan çok ciddi manada yapılması. Aksi halde şu an 150 IQ'nun üzerindeki çocuklarla ne oluyor? <i>AB5:</i> Bunun üniversitede de devam etmesi lazım. Sadece lisede kalıp üniversiteye geçecekken çocuk pat orada kesiliyor. Mesela benim kızım fizik alanında ama şimdi liseden sonra fiziği seçecek mi seçmeyecek mi? Ya da madem fizik alanında devam ediyor bu çocuk, üniversitede de o gün hangi üniversite ile görüşüldüğü hangi üniversitenin bilimsel çalışmaları daha iyi ise çocuğun kendi tercihleri dâhilinde fizik bölümüne gidebilmesi lazım.
	<i>Kurum Eksikliği</i>	1	<i>AB3:</i> Vallahi büyük bir ihtiyaç diyorum ya bende öğretmenim ve bizden geçiyor o çocuklar bizi çok zorluyorlar ben yetemiyorum şu anda var ... Yok ya gerçekten onlara incek, onlara yardımcı olacağımız ne bir kurum var ne bizi destekleyecek adam var.
	<i>Öğrencilerin Dışlanması</i>	2	<i>AB4:</i> Benim kendi öğrencim var şu anda dokuzuncu sınıfta bilim ve sanat öğrencisi. Devam etmeyen bir öğrenci ve şu an okulun en problemlili öğrencisi. Öğretmenler odasında her ders o çocuğun adı geçiyor ve benim içim gidiyor. İlkokul ikinci sınıftan tanıdığım ve yetenekli olduğunu bildiğim bir çocuk olduğu için. Arkadaşlara bununla ilgili önerilerde bulunduğum da hayır olmaz diyorlar. Bu çocuk farklı üstün diyemiyorum o zaman da çocuğa zarar geliyor.
	<i>Farklı Eğitim Standartları</i>	3	<i>AB9:</i> Bir de eğitim sistemimizde bu çocukları çok sınırlandırıyor. Matematikten ful çıkaramadın mı? Ne kadar başarısızsın gibi. Bence bu şekilde sınırlandırmamalıyız. Bu çocukların yetenekleri geliştirecek bir eğitim sistemine doğru gitmeliyiz.
	<i>Erken Tanılama ve Eğitim</i>	2	<i>AB3:</i> Bu çocuklar farklılar hatta bunun okul öncesine kadar inmesi gerekiyor. Çocuklar kendilerini belli ediyorlar inmesi gerekiyor.
	<i>Hızlandırma</i>	1	<i>AB4:</i> Hatta gerekirse sınıf atlatma olacak.
	<i>Aşamalı Tanılama</i>	1	<i>AB4:</i> Yani bu çocuklar eğer gerçekten ülkemiz veya dünya için değerse, dünyayı değiştirecek, yönetecek çocuklar bu çocuklarsa, üstün zekâlılarsa öncelikle bunların tanılamasını gerçek anlamda, ciddi çalışmalar neticesinde, birkaç aşamalı olarak yapmak gerektiği düşüncesindeyim.
	<i>Projenin Amacı</i>	1	<i>AB7:</i> Burada ki önemli olan devletin bunları bir çatı altında toplamasındaki amacı bizim irdelememiz lazım. Burada amaç ne, beklenti ne? Devletin beklentisi ne, bu çocuklara buna bir yatırım yapıyor devlet değil mi? Yatırımın bir karşılığını beklemesi lazım. Bu konuda bizim de çok bilgimiz yok. Devlet bu çocuklardan ne bekliyor? Ne istiyor?
	<i>Üstün Yetenekliler Hakkında Yanlış Kavramalar</i>	1	<i>AB10:</i> BİLSEM'de toplantı yapılmıştı. Eski insanların kafasında kalan anormal çocukların zeki olduğu hani hareketli, kafası biraz daha büyük ama bunlar öyle değil normal her şey ama zekâ yüksek. Üstün zekâ ve üstün yetenek dendiği zaman her şeyde böyle zirve olacak diye bekleniyor. Sürekli diyorlar ki girdiği sınavda hep birinci olsun. Üstün zekâlı olduğunda her sınavda birinci olacak, üstün yeteneği olduğunda her alanda yeteneği olmuyor çocuğun. Bazı şeyleri becerebiliyor bazı şeyleri beceremiyor.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Öğretmenlere İlişkin Yasal Haklar	Öğretmen Seçimi	3	<u>AB8</u> : Öğretmenler belki bu anlamda ne kadar yeterli? Burada bilim ve sanat açıldığında okullara bir yazı geldi. Görev almak isteyenler buraya başvurabilir diye. Yani bu çocuklar özel çocuklarsa orada görev alacak çalışacak öğretmenlerinde çok farklı boyutlarda araştırmacı, özverili, usanmadan bıkmadan çalışabilecek çok farklı özelliklere sahip insanlardan oluşması gerektiğini düşünüyorum.
	Öğretmen Kalitesi	3	<u>AB3</u> : Hani biz az önce söyledik ya biyoloji, biyoloji öğretmenini niye seviyor, biyoloji öğretmeni onun seviyesinde çünkü ondan dolayı onun ne yapabileceğini ve yeteneklerini biliyor çocuğun. Ama bir matematiği, fiziği şey yapmıyor. Hani ben şunu düşünüyorum. Oraya da giden öğretmenler aynı seviye de olsun.
	Öğretmen Eğitimi	2	<u>AB3</u> : Ben elimden geldiğince farklı etkinliklerle sosyal etkinliklerle olsun bireysel etkinliklerle olsun veliyi sınıfa katarak götürmeye çalışıyorum ama yetmiyor. Daha uzman kişilerden destek alınması gerektiğini düşünüyorum ve bu konuda bizlerinde yönlendirilmesi ve hatta eğitim verilmesini düşünüyorum.

4.4. Paydaşların üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitiminde alınması gereken önlemler hakkındaki görüşleri nelerdir?

Tablo 78

M'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Var Olan Durumlar	Ülkenin Gelişmekte Olması	1	<i>M2:</i> Çok iyi şeyler oluyor Türkiye’de. Avrupa ve Kore’den daha hızlı adımlar atıyoruz.
	BİLSEM Öğrencilerinin Durumu	1	<i>M2:</i> BİLSEM’in şu anda problemi parlak çocukların sayısı zeki çocukların sayısından daha fazla olması.
Yapılması Gerekenler	Müfredat Belirlenmeli	1	<i>M1:</i> Öncelikle MEB’in bu konu ile ilgili bir müfredat belirlemesi gerekir.
	Öğretmen Nitelikleri Belirlenmeli	1	<i>M1:</i> Bu müfredata uygun öğrenciler yetiştirebilmesi için de öğretmenlerin niteliklerinin belirlenmesi gerekir.
	ÜYE’ye Yönelik Programların Arttırılması	1	<i>M1:</i> Üniversitelerde üstün zekâlı ve üstün yeteneğe sahip kişilerin eğitimine dönük programların, bölümlerin muhakkak artması gerekir.
	Tanımlama İle İlgili Yapılması Gerekenler	1	<i>M1:</i> Hem MEB’in hem TÜBİTAK’ında belki ortaklaşa olarak belki bağımsız olarak Türkiye’nin her bölgesinde bu çocukların teşhis edilmesine dönük bir arayış içerisinde olması gerekir. Nasıl hani sporda, futbolda futbolcu aramak için kulüpler seferberdir, antrenörler giderler illerde, ilçelerde bu tür çocukları bulmaya çalışırlar. Bizim de hem bu çocukları bulma konusunda Bakanlığımızın, devletimizin TÜBİTAK’ında bir çaba göstermesi gerekir. Hem de bu insanların müracaat etmesi için programlara, ikisi birden olsun, sadece müracaat etmelerini beklemek yetmez, yani gidip bu konuda hani eskiden ajan denirdi, spor ajanları, boks ajanları, güreş ajanı olurdu. Aynen benzer bir yaklaşımla Türkiye’nin her bir yerinde bu tür yeteneğe sahip, bu tür zekâyâ sahip çocukların, gençlerin bulunmasına dönük araştıran bir yaklaşım.
	Üst Kurul Oluşturulmalı	1	<i>M1:</i> Bunu da belirlerken yine belki bir kurul oluşturularak bu kurul içerisinde üniversitelerden, sivil toplum örgütlerinden, bu konu ile ilgili araştırma yapmış bilgi sahibi uzman hocalarımızdan yerli olur yabancı olur, o kurulun yönlendirmesi, böyle bir hani her şeye bir üst kurul söylemek çok alışkanlık haline geldi, kaçınmaya çalışıyorum ama örnek vermek için çaresiz yine aynı örneği kullanayım. Bir üst kurul, üstün zekâ ve üstün yetenek değerlendirme, belirleme, tespit etme ya bu konudaki genel yaklaşımı çizecek olan bir üst kurul, siyasetten bağımsız, siyasilerin muhakkak içinde olduğu ama sadece hükümete bağlı olmayan, bağımsız öneriler ortaya koyabilecek olan, yarın bir gün hükümetler değişebilir, iktidarlar değişebilir ama o kurulun bağımsız, özgür, bilimsel yapısının değişmediğini, değişmeyeceğini garanti altına alabileceğimiz bir yapı keşke olsa.
	Bilgi Toplumu İçin Yapılması Gerekenler	1	<i>M1:</i> Aslında bu hani gene birçok siyasetçinin, gene birçok partinin itiraz etmediği bir bilgi toplumu biliyorsunuz hevesimiz var. Bilgi toplumu hedefinin bu bir parçasıdır yani bilgi toplumu ülke de gerçekleştirilebilirse bu da bir devrimle bir reformla gerçekleşebilir. Gene top yekûn siyasetin katıldığı, devletin bütün kurumlarının katıldığı bir bilgi toplumunun reformunun içerisinde, bilgi toplumuna uygun bireylerin yetiştirilmesi, her yaştaki insanın teknolojiye yakın bir biçimde hayatlarını sürdürmesine dönük çözümler bulunması ve bunun gene önemli bir set olarak, önemli bir alt set olarak üstün zekâyâ sahip üstün yeteneğe sahip olan çocuklarımızın, gençlerin bulunup tespit edilip demin bahsettiğim gibi biçimde bunların desteklenip ve takip edilmesi genel bilgi toplumu yaklaşımının çok önemli bir parçası olabilir.
	ÜYE’nin Okulla Sınırlandırılmaması	1	<i>M2:</i> Önce çocukları okulların dışına çıkarıp bu üstün zekâlı okulları bir an evvel kapatıp o afişleri indireceksiniz. Kim ki bana üstün zekâlı çocuklar orta okulu lisesi diyorsa birisi bu memlekete küfrediyor birisi bu çocuklara küfrediyor. Çünkü kusura bakmasınlar zekâ tahtada falan eğitilen bir şey değil. Sınıflara sokulmaz zekâ. Zekânın olacağı yer doğadır. Laboratuvardır. Fabrikadır, sokaktır. İlk yapacağı Millî Eğitimin üstün zekâlı diye verdikleri isimlerin hepsini kaldırmaları ... Bu çocukların kesinlikle yaz ve kış kampları ile arazi de olması lazım. Yani okula sokulmuş çocuk değildir zeki çocuk.
	Zekâ Testlerinden Vazgeçilmeli	1	<i>M2:</i> Testlerden vazgeçmeleri. Zekâ testi yapmak yerine motivasyon, yetenek alanları ve kavrama kabiliyetlerini yani işletim sistemini çocuğun kavraması lazım. Bu doktorlar şimdi tanımlar koydular bizinkiler de bayılıyorlar. Odaklanma, bilgisayar bağımlılığı ve hiperaktivite.
	İzleme	1	<i>M2:</i> Çocuğun üç yaşından itibaren davranış, genetik, ilgi ve yaşam alanlarına göre ... 7-8 yaşına kadar takip edersiniz. Komisyon da konuşmuşuk. Ne diyorduk portfolyo oluşturulması.
	Sınıf Kademelerinin Kaldırılması	1	<i>M2:</i> Okullarda sınıf sistemini kaldırıyorum ben. Benim kafamda, Zeki çocuğun sınıf kademesi olmaz. Orta birde şimdi sana bunu öğrenmeyi uygun gördüm diyor Talim ve Terbiye. Talim ve Terbiye bir şeyi uygun görünceye kadar çocukların motivasyonları ve uyarıcıları değişebiliyor. Mesela ben 5 yaşında aritmetik becerilere yakın iken diğer arkadaşım çizgilere yakın olabiliyor. Aynı IQ’da olabiliriz. Aynı EQ’da olabiliriz.
	Derslerin Yapılandırılması	1	<i>M2:</i> İşte bu sırada bizim çocuklara mat 1, mat 2, mat 3, 5 seviye matematik koymamız, beş seviye fizik, resim, spor, beden eğitimi, yabancı dil kesinlikle eğitim müfredatının içinden çıkacak. Spor, Spor Bakanlığı’nın bifiil profesyonel spor ekipleri tarafından sertifika programları ile ilgili. Çocuk arzu ediyorsa oraya gidebilir. Girebilir, yüzebilir, atlayabilir ne istiyorsa yapabilir. Yarın gireceği üniversite ben sporda yapmış adam almak istiyorum dese sertifikasını versin. Beden eğitimi dersi yok. Müzik dersi olmaz. Kültür Bakanlığı gençlik merkezlerinde, müzik merkezlerinde, konservatuarlarda her çocuğa bir enstrüman çalma mecburiyeti koymalı devlet. Çünkü enstrüman ritimidir. Her zekâ seviyesinin kullanacağı bir enstrüman mutlaka vardır. Her defasında yapılan öğrenmeler bir süre sonra diğer öğrenmeleri kolaylaştırır ... Burada beş temel dersin dışında 40 tane seçmeli ders. Ondan sonra bitti lise geldin 16 yaşına. Üniversiteden ders alma.
	Üstün Yetenekliler İçin Farklı Faaliyetler	1	<i>M2:</i> Uzaktan eğitim, yakından eğitim. Kendisine bir mentör bir koç yapılabilir. Konferanslara, panellerle katılabilir. Konu ile ilgili hocalarla ilişki kurabilir. Sosyal sorumluluk projeleri verilmelidir. İş başında öğrenmesi sağlanmalıdır. Usta-çırak ilişkisi ile çalışacaktır. Her kadroya engelli kadrolar bu çocuklar için kullanılmalı. Engelli kontenjanı gibi mutlaka üstün zekâlı kontenjanı konulmalı. Her kuruma. Bu çocukları da ben engelli kabul ediyorum ve devletten kontenjan istiyorum. Engelli üstün yetenekli olması yeterli. %2 kontenjan istiyorum.

Tablo 79

TTKB'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Vizyonun ve Politikanın Oluşturulması	<i>MEB Çerçeve Bir Politika Geliştirmeli</i>	1	<i>TTKB1:</i> Şimdi öncelikle Bakanlığın bu konuda gerçekten bir genel çerçeve politika oluşturması gerekir. Ama Bakanlık merkezinde bu çerçeve dediğimiz şey içinde bütün ayrıntıları buradan belirlemeye kalkışmaması. Burada çok çeşitli alanlardan söz ediyoruz değil mi? Bu alanların hepsinde merkezi bir düzenleme ile uygulamaları belirlemek mümkün değil. Dolayısıyla Bakanlığın kapasiteyi destekleyecek programlarının olması gerekir. Merkezdeki kapasitesini kendi geliştirmeli bunun genel koordinasyonunu ve idaresini yapacak kapasitesini geliştirmeli ... O zaman bu kalıpların dışına çıkacak bir çerçeve tasarlanmaz gerekir ki bununla yazılı kurallarının ve mali alt yapısını merkezi otorite tarafından oluşturulması gerekir.
	<i>MEB Geleceğe Dönük İş Yapmalı</i>	1	<i>TTKB2:</i> MEB'in asla kendi dönemi için bir şey yapmaması lazım. Yaptığı her şeyin üç beş sene sonrası için, on sene sonrası için olması lazım.
	<i>Ülkenin Birikimi MEB'e Yansıtılmalı</i>	1	<i>TTKB2:</i> Bugün Türkiye'nin çok büyük birikimi var eskisi değil yani, 2005'ler gibi bile değil. Çok büyük birikim var. Fakat bu birikim şeye yansımıyor Bakanlığa yansımıyor. Yani çok büyük gemilerimiz var aslında bizim çok birikimli. Fakat sular o kadar sığ ki büyük gemiler oraya yanaşamıyorlar. Ve küçük sandallarla, gemiciklerle şey yapılıyor, durum idare edilmeye çalışılıyor. Dolayısıyla bunun ana politika olarak yeniden gözden geçirilmesi, bu şeyle ilgili değil, bu 20 sene önce böyle değil mi idi? 20 sene önce de böyle idi, 30 sene önce de böyle idi. Yani bugünkü Bakan ya da Bakanlıkla ilgili değil bu söylediğim. Bu şey değil, dönemsel bile değil yani boylamsal bir şey bu söylediğim. Onun için bu ana tasarım ile ilgili bizim yeniden oturup düşünmemiz lazım.
	<i>Kurumsal Sınırlılıkların Dışına Çıkılmalı</i>	1	<i>TTKB1:</i> Kurumsal sınırlılıkların dışına çıkarak toplumda var olan kapasiteyi kullanabilecek bir düzenlemeye ihtiyacımız var. Kast ettiğim şey şu; üstün yetenekli ve üstün zekâlı çocuklarla çalışacak birinden pedagojik formasyon şartı aramayın. Örneğin alanında gerçekten kabul gören bir ressamla çalışacaksınız. Ama bu kişiden diploma bekliyorsunuz. Bunları beklemeyin. Ya da bugün pratikte çeşitli kurumların AR-GE biriminde çalışan insanlar var değil mi? Bu insanlardan pedagojik formasyon beklemeyin ya da bilmem hangi alandan mezun olduğunu beklemeyin. Bugün bilgi işlemede çok güzel çalışan insanlar vardır ki hayatında bilgisayar dersi almamıştır, formal hiçbir eğitim almamıştır. Bu kişinin bakış açısı ile sizin belirli kalıplar içinde yetiştirdiğiniz "bilgisayarıcı" dediğiniz kişi ile bakış açısı aynı olmaz. Burada şunu söylemiyorum yani o formasyonu sahip öğretmenlik eğitimi almış bir kişinin bunu yapamayacağını söylemiyorum. Ama buradaki kapasitenin de kullanılması gerekir. Diğer kurumlardaki kapasitelerin de kullanılması gerekir.
	<i>Okul Düşüncesinin Değişmemesi</i>	1	<i>TTKB1:</i> Okul 150 yıl önce ne ise bugünde odur. Kalıp olarak kolay kolay değiştirmez. Peki, bu kalıpların içinden siz farklı düşünceler, farklı yetenekler, farklı şeyler üretebilir misiniz? Bu çok zor.
	<i>Sistem Tasarımı İçin MEB'in Endüstri Mühendislerine İhtiyacı Olması</i>	1	<i>TTKB2:</i> Mesela öncelikle endüstri mühendislerine çok ihtiyaç var MEB'in. Hiç endüstri mühendisi yok MEB'de. Çünkü bir sistem tasarımı gerekiyor.
	<i>Finansman Sağlanmalı</i>	1	<i>TTKB1:</i> Ama iller düzeydeki, yerel düzeydeki, okul düzeyindeki uygulamalarda bunlarla ilgili bir finansman kaynağının olması gerekir. Finansman yoksa hiçbir şeye başlanmaz. Kendi kendimizi kandırmak olur. Yani bu işe para harcama iradesini ortaya koymamız gerekir.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Üstün Yetenekliler Eğitimi	<i>ÜYE'de Sayı Sınırı Olmamalı</i>	1	<i>TTKB1:</i> Bunu kullanabileceğimiz bir çerçeve oluşturur aynı, zamanda bunun yönetim ve mali alt yapısını oluşturursak kendimize sayısal olarak kotalar koymadan yapabildiğimiz ölçekte yani bu 100 tane öğrenci ile başlayabilirsiniz Türkiye genelinde. Türkiye genelinde 100 tane öğrenci ne eder ki? Bundan ne çıkar ki diye düşünmemek lazım. Toplumun bütününe baktığımız zaman birkaç kişi çok büyük artı değer katabilir. Büyük kitleler rutin işi yapabilir ama süreçleri geliştiren, yeni ürünler geliştiren araçları geliştiren bunların sayısını ne kadar artırırsak o kadar iyidir. Ama bunları yapabilen insan sayısı sayısal olarak her zaman daha azdır. Biz aslında birazcık buraya doğru odaklanmaktan söz ediyoruz. Aynı şey sanatta da sporda da geçerli. Edebiyatla ilgili de olabilir. Neden bu kadar çocuk içinde 10 tanesi geleceğin en iyi yazarları olmasın. Geriye kalan büyük kısımda onların yazdıklarının okuyucusu olabilir ... Bunu yapabilmek için sadece okulun sınırları içinde düşünmemek gerekiyor.
	<i>Eğitim Kademeleri Kalıbından Çıkmamalı</i>	1	<i>TTKB1:</i> Tamam, peki bu çocukları sonra ne yapacağız? Burada dikkat ederseniz hep eğitim kademeleri itibarı ile düşünüyoruz. Bu eğitim kademeleri kalıpları dışına da çıkmamız gerekiyor.
	<i>ÜYE'de Puanlama Olmamalı</i>	1	<i>TTKB1:</i> Ama bunu şöyle bir şeye de dönüştürmemeliyiz. Üstün yeteneklilere okulda proje yaptıracağız. Babası zengin olanlar 150 bin liraya proje satın alır. Ve dünyanın her yerinden satın alır. Bu bütün üstün yetenekli üstün zekâlılarla ilgili şeyleri sonuçta bir puana dönüştürecek mekanizmalardan uzak durmalıyız. Onu bir puana dönüştürürseniz örneğin üniversiteye girerken artı 50 puan verirsiniz ona yaptıracağımız şey satın alınır. Satın alınmaya başlar. O çocuğun kendisinde bunun görülebileceği ve bunun o çocuğun kendisinde bir değer ifade edebileceği bir mekanizmanın oluşturulması gerekir. Aksi takdirde biz üstün yeteneklilere proje yaptıralım sonra da bu projeye bilmem kaç puan verelim. Böyle bir puanla ilişkilendirme ve puan mekanizması işin içine soktuğunuz zaman bu bütün amacını kaybeder.
	<i>Sayılar Azaltılmalı</i>	1	<i>TTKB3:</i> Her türlü sayı azaltılmalı. Varsa adı konmuş okul onsa beşe düşürülmeli. Her türlü sayıya dayalı bütün şeyler modeller, bütün adımların sayısı azaltılmalı bu üstünler eğitiminin doğası bana göre bunu gerektiriyor.
İzleme	<i>MEB'in Sistemi Bürokratik Olarak Kontrol Etmesi</i>	1	<i>TTKB2:</i> Bürokratik kontrolden çıkıp bunu gerçekten işleyen bir organizmaya dönüştürmesi lazım.
	<i>Yapılan Her İş Sorgulanmalı</i>	1	<i>TTKB2:</i> O sebeple yaptığımız her işe bir soru sorması lazım. Biz üstün zekâlılarla ilgili bir şey yapacağız. Tamam. Üstün zekâlı ne demek ki? Yani çocuk ne demek? İnsan ne demek? Üstün zekâlı ne demek? Zekâ ne demek? Bunlara bu soruyu sorduktan sonra bir ana felsefem olursa yaptığım her işin sorusunu bu felsefeye bakarak sorabilirim.
	<i>Özel Eğitim ve ÜYE Bölümleri Denetlenmeli</i>	1	<i>TTKB3:</i> Öğretmen eğitimi adına öğretmen yetiştirmek üzere açılan bölümler çok yakından ve çok özel şartlarda denetlenmeli ve kontrol edilmeli, baştan sona taranmalı ve eğitim fakültelerindeki özel eğitim öğretmenliği, üstünler eğitimi öğretmenliği bölümleri istisnai olarak çok yönlü bir değerlendirmeye tabi olmalı.

Tablo 80

ÖÜ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine

Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Yapılması Gerekenler	Stratejik Plan Uygulanmalı	1	ÖÜ1: Aslında politika belirlendi Türkiye'de. Stratejik Plan belirlendi. Bir kere öncelikle o uygulanması lazım. O bakılacak oradaki hedeflere, hedeflerin çıkarılması lazım. Hedeflerin hangilerine ulaşıldı, yüzde kaç oranında nasıl ulaşıldı? Ulaşılmayan nelerdi? Bunun çıkarılması gerek. Kesinlikle onun yapılması lazım. Orada güzel hedeflenen şeyler vardı bence. O bile olsa şu anda Türkiye'de çok iyi şeyler yapılmış olur. Stratejik plan gerçekleştirilmiş olsa.
	Tanılama Hakkında Yapılması Gerekenler	2	ÖÜ4: Sonra niye ben ilk, sınıf öğretmeni yetiştiriyorum. Çünkü ilköğretimle tanışması ilkokulda oluyor çocuğun. Yuvaran hatta başlaması lazım, küçük yaşta bunlar kaybolmadan ele alınsınlar, kaybolduktan sonra bir daha onları geri çekmek çok zor. Hatta okul öncesinde, bana gelen çocuklar oluyor.
	Program Geliştirme	1	ÖÜ1: Bence öncelikle çok çeşitli program modelleri geliştirilmeli. Türkiye'nin program türleri, okul içinde veya dışında. Onun Türkiye geneline yaygınlaştırılması gerekir ... İstedğimiz gibi eğitim programlarının çoğaltılması gerekiyor, türlerinin çoğaltılması gerekiyor. Tek tip değil, farklılaştırılarak çoğaltılması gerekiyor yani.
	Komisyon Oluşturulmalı	2	ÖÜ6: Bir komite olması, her şeyin başının o olduğunu düşünüyorum. Ve dediğim gibi politikalar üstü olması gerekiyor. Bunu bizim ülkemizde sağlamak en zor şey, bunu yaptığımız takdirde gerisinin geleceğini düşünüyorum ve bunun aynı şekilde eğitim için, kültür için, sağlık için, adalet için olması gerektiğini düşünüyorum. Bunu yapmadığımız takdirde şu anda yaşadığımız şeylerin devamını daha kötü bir şekilde yaşayacağız diye düşünüyorum.
	Maddi Destek/Burs	2	ÖÜ7: Tanılanan çocuklara burs ve imkân. Ondan sonra yukarıya kadarda devamı ama sadece burs verip işi bitirmek değil ama. İstihdama kadar devamı.
	Veri Tabanı Oluşturulması	1	ÖÜ2: Şimdi bir kere Türkiye'de şu anda üstün yetenekliler ile ilgili epeyce çalışma var. MEB bünyesinde var, üniversitelerde çocuk üniversiteleri, üstün yetenekliler uygulama araştırma merkezleri, özel sektörde kurslar, okullar gibi bir sürü bir sürü çalışmalar falan da yapılıyor. Ama herkes kendi yaptığını biliyor sadece ve çalışmalar kopuk kopuk. Bütün bu çalışmaları her sektördeki çalışmaları böyle içine şemsiye gibi alacak bir çatı oluşturulmalı.
	Ailelere Yönelik Yapılması Gerekenler	2	ÖÜ3: Değer, çocuğa yaşatılarak, değerlere sahip çıkması sağlanacak bir durumdur. Dolayısıyla bizim öyle öğretmenler, öyle idareciler, öyle anne babalar, -anne-baba eğitimi mesela çok önemli-, yetiştirmemiz veya onların imkânına sunmamız gerekir ki, çocuk etrafına baktığı zaman hiçbir şey yapmasına gerek yok.
	Değerler Eğitimi	1	ÖÜ3: Ondan sonraki zaman diliminde ben başka birşeyin çok daha önemli olduğunu gördüm. Tabi öğretmen eğitimi tabi, aslında bu söyleyeceğim konu ile öğretmen eğitimi çok alakalı da. İyi öğretmenler yetiştirirseniz, benim bu söyleyeceğim hususta çok güzel bir şekilde yapabilirsiniz. O husus, normal eğitimde de çok önemli olan değerler eğitimidir. Üstün yetenekli çocukları yetiştiriyoruz. Onların potansiyellerini kullanmaları için uygun fırsatlar sağlıyoruz derken, aslında belkide değerlerden yoksun çocuklar yetiştiriyor olabilir miyiz acaba?
	Çalışmaların Kalitesi	1	ÖÜ3: Her çalışmada olduğu gibi Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitiminde enflasyon şu anda. Herkes bir çalışma yapıyor, bunu özellikle de yazmanı istiyorum. Dergiler çıkarılıyor. Bir şeyler yapıyor, çok kaliteli iş yapanlardan mesela .. çıkarmış olduğu dergi bence ben çok beğeniyorum mesela. İş de güzel yapıyor onlar. Ama bir bakıyorsunuz, garip garip dergiler, işte farklı farklı yayımlar, niteliksizlik aslında akademik dünyada artmaya başlıyor. Ben bu nokta da birazcık daha kalitenin yükselmesi gerektiğini düşünüyorum.
	Çevrenin/ Öğretmenin Eğitimi	1	ÖÜ3: Dolayısıyla bizim öyle öğretmenler, öyle idareciler, öyle anne-babalar, -anne-baba eğitimi mesela çok önemli-, yetiştirmemiz veya onların imkânına sunmamız gerekir ki, çocuk etrafına baktığı zaman hiçbir şey yapmasına gerek yok. Çevresindekilerden bir şeyler aldığı zaman, aslında bu çocuklar çokta güzel yetişirler.
	Bürokrasinin Üstün Yeteneklilere Aşinalığı	1	ÖÜ4: Valla ben en başta başa bir Millî Eğitim Bakanı, Cumhurbaşkanı, Başbakan her kimse böyle üstün çocuğu olmuş ve mağdur olmuş bir kişinin gelmesini dua ediyorum. En başta olması gereken bu, bu olmadıkça kimsenin bir şey yapacağı yok. Yani eğitimciye bile zor anlatıyorsunuz. Herkes Allah vermiş nasılsa başının çaresine bakar diye düşünüyor belki ... Bir gece de bile otursak, şu Türkiye'ye yayacak bir şey olabilir. İş ki istensin. Ama istenmesi içinde bunu hakikaten yaşamış biri lazım. Yoksa tepeden böyle, genel müdürlüklerle falan, genel müdürlük ancak neyin olmayacağını söylüyor. Eli kolu bağlı onunda. Ancak tepeden gelecek ki yapsın.
	BİLSEM Geliştirilmeli	1	ÖÜ4: Bilim ve sanat merkezleri tabi çok iyi, devam etmesi gerekiyor, geliştirilerek. Ama bir sınıf içindeki sıkılmayı hiçbir zaman önleyemiyor. Beş gün çocuk okulda sabahtan akşama kadar. Kendine hitap etmeyen birtakım dersler izlemek zorunda kalıyor. Ancak işte bir nefes almak için bilim ve sanatlara gidiyor. Tabi mutlu oluyor. Ama yeterli değil, hiç yoktan tabi çok iyi. Bilim ve sanatlarda devam etmesi lazım. Bilim ve sanat merkezleri tabi çok iyi, devam etmesi gerekiyor, geliştirilerek ... Ama örgün eğitimi içinde bir şeyler yapılması lazım.

Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	1	ÖÜ4: Hani diyorlar şey yap ama onu hiç kimse düşünmüyor. Çünkü çocuk zorlanması lazım. Nasıl normal çocuk normal müfredata alırken zorlanıyorsa, üstün çocukta kendi düzeyinde bir şey alırken zorlanması lazım. O zamanda ona farklı bir eğitim verilmesi lazım. Ancak böylece çalışma alışkanlığını kazanıyor ... Çalışmıyor, çalışmıyor ama sınıflar yükselince bu sefer başarısızlık başlıyor. O açıdan da çok önemli.
Politika Belirleme/Model Oluşturma	2	ÖÜ5: Dediğim gibi yani yukarıda makro politika belirlemelisiniz. Tabanda da rahat hareket edebilen karar alan, özgün, kendi dinamiği ile işleyen bir model kurmalısınız. Biz yönetim olarak hep yukarıdan yani, şöyle diyelim merkezi yerinden yönetim bizim için en ideal yöntem aslında her konuda. Dediğim gibi bu sadece üstün yetenekliler diye sormamalıyız aslında. Bütün ekosistem için sormalıyız. Teknoloji çok gelişti artık. Merkezi yönetimler dünyanın her yerinde gelişiyor.
Topluma Düşen Görev	1	ÖÜ7: Dünyada en fazla cep telefonu kullanan ülke biziz. Bu gelişmişlik göstergesi değil. Devamlı değiştiren biziz. Ama o cep telefonunun teknolojisini yapan değiliz. O zaman onu yapabilecek çocuklarımız dışarıda. Aziz SANCAR'ı al, adam ne diyor, "beni diyor Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi yetiştirdi" diyor "ben zeki değilim" diyor. "Ben zeki değilim" diyor "ama çok çalıştım" diyor. Zekâyı belirlerken ne dedik. Çok çalışmak dedik. Biz çalışmayan tembel bir milletiz. Şu kadar emekle bu kadar para kazanmak istiyoruz. Bu kadar para kazanmak istiyorsan bu kadar çalışman lazım.
Öğretmen İstihdamı	1	ÖÜ7: Şu o kadar isabetli bir karar ki alkışlıyorum onu. Öğretmenleri sözleşmeli alma işi. Ben kötü öğretmeni sınıftan atacağım artık. 25 sene devlete sırtını verip kendisi anası babası danası bilmem nesi devletten geçinmeyecek. Kötü öğretmen gidecek. Bundan vazgeçmek lazım. Öğrenciye soruyorum "nedir hedefin yavrum diyorum", "hocam dersler" peki ya sonra diyorum, "mezuniyet" peki ya sonra diyorum "KPSS'den iyi puan alıp devlete" peki sonra diyorum, "çalışıp emekli olmak" diyor. Yahu 18, 19 yaşında bir gencin hedefi bu olmamalı. Peki ne katacaksın topluma?
Personel Seçme ve Değerlendirme	1	ÖÜ7: Üretmeden sadece gidip gelen yok mu? Üniversiteye sende gidip geliyorsun, bürokrasinin içindesin. Sabahleyin gelip hanım geldim diye ya da bey geldim diye telefonla söyleyip bilgisayarın başına geçip sonra solitaire oynayan bilmem ne yapan gelen bir evrak bugün git yarın gel yapan yok mu? Var. Temizlesinler onları.
Bütünleştirilmiş Eğitim Sistemi	1	ÖÜ7: "Bu gidişle aklımda bir şey yok, çünkü Türkiye'nin gündemi çok hızlı değişiyor". Çok hızlı değişiyor. Hiçbir şeyi öngöremiyorum. Ama benim gönlümde yatan ne diye söylersen, gönlümde yatan, tüm özel gereksinimli çocukların bütünleştirilmiş eğitim sistemi içinde mutlu zekâlara sahip olmak. Önemli olan mutlu bireyler yetiştirmek. Tabi eğitimin temel amacı kendini gerçekleştirmiş mutlu bireyler yetiştirmek olması gerekir.
Örgün Eğitimde Düzenlemeler	1	ÖÜ4: Ama örgün eğitimi içinde bir şeyler yapılması lazım. Yani bu çocukları yaratıcıları, eleştirel düşünceleri falan hepsinin geliştirilmesi okulda bir kere gerçekleşmiş olması lazım. Okuldaki o sıkıntıyı yok etmek lazım, o da örgün eğitim içinde birtakım şeyler düşünülürse. Örgün eğitim içinde uygulamalara başlanmalı, belki bir anda olmaz ama yavaş yavaş başlayınca, ki ilçelerde de böyle bir şeylerden başlayarak giderse muhakkak çok kolaylıkla yapılabilir. Belediyeler yardımcı oluyor. Çok güzel şeyler yapılabilir ama bilinçle.

Tablo 81

YLDA'nın Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Eğitim	Aile Bilgilendirme	2	<i>YLDA1:</i> Ailelerin desteklenmesine yönelik çalışmalar. Çünkü en yaygın yanlış inanış bu çocukların her şeyi kendinin yaptığı, zaten çok mükemmel olduğu, ama birebir ailelerle görüştüğünüzde ben uzun yıllar üstün yetenekli çocukların aileleri ile çalıştığım için gerçekten kendilerini yalnız, anlaşılmamış hissediyorlar. Çaresiz hissediyor hani ne yapacaklarını bilemiyor hani ve öğrendiğinde bana gelen bir iki ay önce aile de baba özellikle aman hocam kimse duymasın diyor. Aileyi bilgilendirmek lazım.
Ek Kurumları	Eğitim Kurumları	2	<i>YLDA1:</i> Çocukların devam edecekleri eğitim kurumlarını artırmak. Ekstra yetenek alanlarını göre gidebilecekleri yerleri desteklemek gerekiyor. Bunu da Millî Eğitim sistemi içerisinde olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu çocuklar çok fazla hani aileler kurslara, etkinliklere götürüyor. En azından Millî Eğitim sisteminde olursa hani ekstra bir maddi bir boyut olmaz diye düşünüyorum.
Erken Tanılama	Yaşta Tanılama	1	<i>YLDA2:</i> Ya biz burada şeyi çok görüyoruz. Mesela bize her hafta küçük yaş düzeyinde çocuk geliyor. Ailelerin o yaşta yetenekli çocuğun ilgisi şeyi çok yüksek. 3-4 yaşında çocuklar sürekli geliyor. Her gün birisi arıyor. Test yapıyor musunuz? Sonra ne yapacağız? Kaygılılar, heyecanlılar. Yaş büyüdükçe gelenlerin sıklığı azalıyor. Dolayısıyla bizim çalıştığımız yaş grupları mesela ergenlik dönemi çok kritik. İlköğretim 2. düzeyden başladık ama bilim ve sanat merkezi ilk kademede ama bahsettiğim şeyde bir eksiklik var. Özel kurumlar mutlaka var, belki bunlar öncesinde de bazı uzmanlar var, bazı enstitüler, dernekler olabiliyor özel olarak ama onların eksik olduğunu düşünüyorum ... Dolayısıyla okul öncesi çok kritik olduğunu ve öncelikli olduğunu düşünüyorum.
Farklı Örnek Durumlar	Örnek Durumlar	1	<i>YLDA7:</i> Örnek uygulamaları yaparak yaşayarak kendisinin görebileceği ya da gözlemleyebileceği ortamları sağlamamız lazım. Biz kaynaştırma dersinde örneğin, sıklıkla işte okullarda karşılaştıkları, üstün yetenekli çocukların ve diğer çocuklarla ilgili örneklerden paylaşımlar alıyorum ve hepsi hocam hepsi nasıl diyeyim olumsuz yönde örnekler. Hepsini. Hiç iyi bir örnek görmüyor hiçbir öğretmen adayı. İyi bir örnekle karşılaşmıyor bu konuda. Hepsini olumsuz şeylerle karşılaşıyor.
Kaliteli Lisans Eğitimi	Lisans Eğitimi	2	<i>YLDA9:</i> YÖK'ün bu farklılaştırma derslerini programlara yerleştirmesi gerektiğini düşünüyorum. Özel eğitim dersi var ama bir tek özel eğitim dersi yeterli değil. Yine tüm branşlarda üstün yeteneklilere ait bir direkt üstün yetenekliler sınıf öğretmeni ise sınıf öğretmenleri, matematik öğretmenleri ise matematik öğretmenlerine yönelik bir üstün yetenekliler dersinin mutlaka olması gerektiğini düşünüyorum.
Kaliteli Yayım	Yayım	1	<i>YLDA7:</i> Araştırmaların desteklenmesi gerekiyor. Ulusal alanyazında güzel şeyler var yani, sayısal olarak nicelik olarak artırıyoruz ama baktığımızda çoğu ya bir literatür taraması niteliğinde ya da işte ilişkisel tarama niteliğinde. Ciddi böyle bir deneysel araştırmalar, ciddi nitel çalışmalar, mesela nitel çalışma çok önemli, sizin şu anda yaptığınız bir çalışma gibi, ciddi anlamda nitel çalışmalar, işte bir öğretmenin gerçekte ne yapması ve nasıl yapması gerektiği ayrıntıları ile izah edilebilecek uygulamaya dönük, eylem araştırmaları bunların teşvik edilmesi gerekiyor programlarda.
Öğretmen Eğitimi	Öğretmen Eğitimi	5	<i>YLDA7:</i> Türkiye şartlarında evet ben lisans sınıf öğretmenliği mezunuyum. Sınıf öğretmeni iken ne özel eğitim dersi aldım ne kaynaştırma dersi aldım, hiç birisi yoktu bizim hayatımızda. Doğru, sahadaki öğretmenler içinde bu bir şey olabilir gerekçe olabilir, ben böyle bir eğitim almadım, böyle bir konuda bir alt yapım yok. Bana bir alt yapı verirsiniz ben bunu yaparım ya da yapabilirim. Ondan sonra beni biraz sorgulamanız ve eleştirmeniz gerekiyor. Bütün öğretmenlere ve isteyen öğretmenlere bunu muhatap olacak öğretmenlere bu olanakların sağlanması gerekiyor.
Uzman Yetiştirilmesi	Uzman Yetiştirilmesi	3	<i>YLDA2:</i> Yine az önce konuştuğumuz son şey bu öğretim üyesi yetişmesi olabilir. Çünkü yayımı da, yapılacak uygulamaları da, geliştirecek eğitim programlarının da hepsinin çıkış noktası nitelikli öğretim elemanından geçecek bence. Dolayısıyla da öncelikle bizim de büyümemiz gerekiyor alan olarak.
Yetkinliğe Sahip Yönetim	Yetkinliğe Sahip Yönetim	2	<i>YLDA1:</i> Eğitim programları ile ilgili de aslında mutlaka Millî Eğitimde işte komisyonlar kurulup alanda bunlarla ilgili çalışan kişilerin bulunması gerektiğini düşünüyorum. Yani bazen evet çok iyi eğitimli insanlar olabiliyor komisyonlarda ama bire bir çocukla çalışmak, bire bir aile ile öğretmen ile çalışmak çok şey kazandırıyor. Mutlaka bence alanda uzman kişilerden oluşturulan komisyonların bununla ilgili birtakım raporlar hazırlayarak bu kanun yapıcılara bunları sunması gerektiğini de düşünüyorum.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Yasal Düzenleme	<i>Amacın Net Belirlenmesi</i>	1	<u>YLDA4:</u> Başta neye hizmet ettiğimiz belli değil. Niçin, sorusunun cevabını vermeliyiz. Biz niçin eğitiyoruz bu bireyleri? Niçin? O nedenle bu soruyu cevapladığında paydaşlar zaten alt yapı oluşacaktır. Bu alt yapıda bence her çocuğun ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmalı.
	<i>Bütüncül Eğitim Sistemi</i>	1	<u>YLDA4:</u> Genel eğitimin politikası ve genel eğitimin içerisinde, az önce söylediğimiz bütün bireylerin hizmet alabileceği, bütün öğrencilerin bütün çocukların kendi gereksinimleri ölçüsünde o sistemden yararlanabileceği bir politika oluşturacak ben bir yapı oluştururum.
	<i>Destek Odalarının Geliştirilmesi</i>	1	<u>YLDA6:</u> Destek odası sisteminin devam etmesi içinde açıkçası genelgenin içeriğinin birazcık daha şey yapılması gerektiğini, üzerinde spesifikleştirilmesi gerektiğini, mesela şu an Millî Eğitim yine, ben bunu da güzel buluyorum, destek odasına girecek öğretmenlere bizim ekstra %25 daha ek bir ücret verilecek yanlış hatırlıyorsam genelgede.
	<i>Esnek Yapı</i>	2	<u>YLDA8:</u> Amerika'da falan biliyorsunuz 10 yaşında 12 yaşında üniversiteye gidebiliyor bu çocuklar. Belli alanlardaki yetkinliklerini ispatladıkları zaman fırsat tanımıyor farklı mentor çalışmaları çok kıymetli. Mesela bize dördüncü sınıfta bir üstün gelmişti yaz okulu çalışmamıza. Ve lise sona kadar bütün kimya kitaplarını bitirmiş. Sadece onlara ulaşabilmiş çünkü kimya ile ilgili. Millî Eğitimin normal kimya kitaplarına ulaşabilmiş. Kimyanın mantığını kavramış.
	<i>Görev Tanımlaması</i>	2	<u>YLDA3:</u> Öncelikle şunun netleştirilmesi gerekiyor yani bence. Öncelikle biz neyiz? Üstün zekâlıların eğitiminde çalışan akademisyenler, öğretmenler, öğrenciler, kurumlar, Bakanlıkta bu işe bakan kurum biz neyiz buna bir karar vermemiz lazım. Başka türlü nereden başlayacağımızı bilmiyoruz. İlkesiz gibi oluyor. Her zaman biz özel eğitimciyiz. Ve dolayısıyla bunu ilk önce insanların idrak etmesi lazım bu bir. Bir ikincisi de politik olarak ciddi olarak açık ve net tanımının yapılması lazım artık.
	<i>İhtiyaç Belirleme</i>	1	<u>YLDA3:</u> İkincisi artık politik olarak baktığımızda, bizi bir yerden elimizden tutup uzaya götürecek bizim en değerli yerüstü kaynağımızdır bu çocuklar, bakış açısından politikacıların birazcık uzaklaşması lazım. Yani beş yaşındaki bir çocuğa işte geleceğin Einstein'ı diye bir başlıkla, tamam bu güzel bir şey ama böyle hey heyler çocuğun ihtiyacını görmezden gelmenin bir manası yok. Biz özel eğitimciyiz. Bu çocuğun farklı bir özel eğitime ihtiyacı olduğunu duyuyoruz, biliyoruz, görüyoruz. Bununla ilgili önlemler alınacak.
	<i>Kalıcı Program</i>	1	<u>YLDA4:</u> Yani, öğretmen eğitimi çok arkada kalan bir şey, küçücük, denizde nokta ya öğretmen eğitimi. Sizin sisteminiz aksak, sizin derken bizde sıkıntı var. Eğitim politikalarında, sürekli değişen eğitim sistemimiz var. Bu sisteme başka şeyleri eklemeye ve yamamaya çalışıyoruz. Bilim ve sanat merkezi açmaya çalışıyoruz. Özel okulları teşvik ediyoruz ama.
	<i>Lise Düzeyinde Ayırışma</i>	1	<u>YLDA6:</u> Yine mesela şu an ülkemizde ben açıkçası fen lisesi ya da işte sosyal bilimler lisesi, güzel sanatlar lisesi bu şekilde farklı lise kategorilerinin olması bana göre iyi idi. Ve hatta hatırlarsanız bizde ne var ilkokuldan sonra Anadolu lisesi sınavı olurdu. Orada fen lisesine bir üste geçerdiniz ortaokulda mesela. Ben açıkçası o sistemin bile daha eleyici bir sistem olduğunu düşünüyorum. Ama mesela o zamanlar benim de şansım olsaydı şunu fark etmiştim. Ben fen lisesine gittim. Ama sosyal bilimleri çok seviyordum, o zaman sosyal bilimler lisesi yoktu diyelim ki. Sosyal alanlarda hani şey aktif tutulması gerektiğini düşünüyorum.
	<i>Maddi Kaynak</i>	1	<u>YLDA5:</u> Bütçenin ayrılması lazım.
	<i>Özel Avantajlar Sağlama</i>	1	<u>YLDA6:</u> Üniversiteye erken giriş ya da ÜYEP var, bu programa giden çocuğunda bir lise seçerken de mesela bir artısı olursa çocuk en azından programa aktif bir şekilde ne bileyim TEOG'un belki %50'sini muaf, %50'sini puanı da oradaki gittiği şeyden devamlılığı vs. program başansı, böylesi ek kredilerin getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.
	<i>Özel Kurumlara İzin verilmesi</i>	1	<u>YLDA9:</u> Özel okullar yine bu alanda işte yine şey yapamıyorlar. Direkt üstün yetenekliler okulu açamıyorlar. Özel özel okullarında bürokratik olarak engellenmemesinde fayda var. Artık özel girişimi destekleyelim. Bu iş artık devletin altından kalkabileceği bir iş değil. Orada da işte üstün yetenekliler ortaokulu, üstün yetenekliler lisesi bildiğim kadarı ile açılmıyor ... Hani bunun da serbest bırakılmasında fayda var diye düşünüyorum
	<i>Politika Belirleme</i>	3	<u>YLDA7:</u> Onun dışında atılacak politika, politik başka bir adım olarak, bu çocukların haklarını, yeteneklerini daha ciddi daha açık ifadelerle güvence altına almamız gerekiyor.
	<i>Program</i>	1	<u>YLDA9:</u> İlk önceliğin program oluşturma da olduğunu düşünüyorum.
	<i>Yasal Düzenleme</i>	1	<u>YLDA3:</u> Kesinlikle politikalarda getirilmesi gerekiyor. Şimdi İdil Biret, Suna Kan yasasına böyle garipmiş gibi geliyor insanlara yurtdışındakilere anlatıyorum. Kanunun ismi bizzat bu. İdil Biret ne diyor bu insanın adı soyadı buda diğerinin adı soyadı. Atatürk'le ilgili de falan kanun var ya. Nasıl diyor yani böyle bir kanun metninde böyle bir şey yazıyor mu? Yazıyor. Çok radikal kabul ediyorum ama müthiş bir kamuoyu değil mi hocam? Desteğin nereden ve nasıl verildiğine bakın? Harika Çocuklar Yasası. Vizyon koyan bir politika lazım, iyi veya kötü yani. Vizyon var yani. Ama dolayısıyla şu anda nereye gideceğimizi belirlememiz lazım. Dolayısıyla bir vizyon koyulması lazım.

Tablo 82

BÖ'nün Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Yapılması Gerekenler	Öğrencilerin Merkezde Toplanması	2	<i>BÖ1:</i> Öncelikle bu çocuklar tabi, yasal bir çerçevede okullarının sağlanması lazım. Şu anda diyelim ki bir ilde en ücra köşedeki bir okulda da öğrenci oluyor. En merkezi bir okulda da öğrenci oluyor. Sonuçta ileriye yönelik düşünülüyorsa bunların bir merkeze toplanması gerektiğini düşünüyoruz.
	Sosyoekonomik ve Eğitimsel Ayrıcalıkların Sağlanması	3	<i>BÖ1:</i> Yani bu çocuk şimdi ayrıcalıklı bir çocuk ama hiçbir katkıda yok. En azından bir burs gibi bir servis ücretinin karşılanması gibi ya da TEOG veya diğer sınavlarda ek puan alması gibi hiçbir katkı sağlamıyor. Belki TEOG veya şurada burada ek puan sağlanması eşitsizlik anlamında bir şey olabilir ama bu çocuklara en azından burs veya servis imkânları sağlarsa buda tabi yasal çerçevede çözülmesi gereken bir şey. Yani bu konuda geçmiş dönemlerde MEB'imizin ve Başbakanlığımızın çalışmaları oldu ama ne kadar sonuç aldık ve nereye kadar götürdük onu bilemiyorum. <i>BÖ3:</i> Yani şimdi mesela şu tarz öneriler getirilmişti. Bu çocuklara puan verilsin, bu çocuklara sınavda birtakım avantajlar sağlansın deniyor. Ama ben çok onlara taraftar değilim. Hani devlet bu çocuklara görevini yapıyor diye ekstradan bir şey olmaması lazım. Mesela bunu şöyle düşünebiliriz. Alt özel eğitim ihtiyaçlarına yönelik devletin görevi, özel eğitime ihtiyacı var ve devlet bu görevi sağlıyor. Bu onlara ekstradan bir şey katmaz. Birde bunlara ek puan verelim demiyoruz. Tam tersi de aynen geçerli. Üst gruptaki öğrencilere de bunların da bir ihtiyacı var. Yani mesela şöyle örnek verebiliriz ben. Devlet maddi durumu iyi olmayan hastalara atıyorum tedavi imkânı sağlıyor. Sonra bu hasta diyor ki sen bana tedavi imkânı sağladın birde üzerine para ver. Yani bu ne kadar mantıksız ise bu çocuklara da hani ihtiyacının devlet tarafından karşılanıyor olması onlara ek hak ve kazanç getirmemesi lazım. O noktada ben buna katılmıyorum.
Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	7	<i>BÖ1:</i> Öncelikle yasal bir düzenlemenin yapılması lazım. Yani bu çocukların bir ülke çocukları olduğunu ve hükümetin bir politikasının olduğunu, geçmiş dönemlerde kalkınma planları hazırlıyordu 5 yılda bir. Ancak bunlarla ilgili çok ciddi şeyler stratejik planlar yapıldı. Ama birçoğunu da uygulayamadık maalesef. Onların bir defa uygulanmaya konulması gerekir. Dünya ülkeleri nasıl yapıyor, tabi bunlar incelendi ve görüldü. Ama hiçbirinin, alınan örneklerin ülkemizde uygulanmadığını görüyoruz. <i>BÖ5:</i> Sadece MEB'in bir görevi değil de sonuçta orda Sağlık Bakanlığı'ndan tutunda birçok farklı Bakanlıkların sürece katılımı düşünülebilir. Tek bir kurumun üst belgesi değil de hükümetin hatta ülkenin politikası olması şeklinde ancak öyle dönüştürülebilir yoksa bir stratejik plan bile Millî Eğitimin bir Özel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün stratejik planı olarak kalır. Yani bu anlamda dışarıya açılmama dediğim sebeplerden biri de bu. Yani bunun birçok farklı aktörünün olduğunu düşünüyorum. Yani bu sadece MEB'in sorumluluğunda olan bir şey değil çünkü herkes oraya döndürüyor. Bilim ve sanat merkezindeki öğretmen yetersiz, bilim ve sanat merkezindeki yönetici şöyle onların başındaki adamlar böyle bilmem ne böyle, bilmem ne böyle ama hadi beraber bir şey yapmaya gelince yapalım deyince de kimse gelmiyor. Dışardan şey olmuyor yani, bu anlamda herkesin sürecin aktif parçası olması gerektiğini düşünüyorum ben. <i>BÖ8:</i> Öncelikle kurumsal kimliğin kesinlikle oturtulması gerekir. Yani ilk önce kurumsal kimliğin, daha doğrusu bunun ülke politikasına girip girmeyeceği ya da ülkenin bunu ne kadar isteyip istememesi ile alakalı bir şey. Eğer ben geneli eğiteceğim oradan ben seçeceğim ÖSS vs. ilelerle. İçinden seçtiğim bireyleri daha iyi yetiştirip daha kısa sürede sonuca ulaşabilecek bir yapıya mı gitmek gerekir? Genel mi özel mi? Özel eğitime katkı verdiğimizde ya da özel eğitim politikalarının daha geliştirildiğinde ya da değer verildiğinde ülkenin çok kısa süre de daha büyük adımlar atacağını düşünüyorum. Öncelikle hükümet nezdinde ya da ülkemiz politikalar nezdinde değişebilen politikalar değil de birbirine sürekliliği olan politikalar şeklinde özel eğitime özel bir yer ayrılması gerektiğini düşünüyorum.
	Eğitim Modeli ve Programı	7	<i>BÖ2:</i> Bilim ve sanatların şu andaki mevcut durumundan bence kurtarılması gerekiyor. Daha aktif daha işlevsel konuma getirilmesi gerekiyor. Hem program olarak hem çocukların seçimi olarak. <i>BÖ4:</i> Öncelikle dünya iyi gözlenmeli, hani dünyanın gittiği nokta. Bilim ve Sanayi Bakanlığı özellikle bu noktada araştırmalarını yapıyor elbette neler olacak? Teknoloji nereye gidiyor? Öğrencilerimiz ne üretecek? Yani dünyanın gittiği nokta çok iyi gözlenmeli ve yani öğrenciler gelecek görülerek eğitilmeli, üstün yetenekli çocuklar özellikle. Bu konuda ne yapılabilir? Programlar ya da öğretmenler sürekli eğitimle eğitilmeli. <i>BÖ10:</i> Yani neler yapılmalı? Bu çocuklar dediğim gibi kesinlikle doğru bir şekilde sistemde kullanılmalı ve öncelikle şu da önemli. Değerler eğitimi üzerinde çalışılmalı yani önemli olan üstün olması ve yahu şu bu değil aynı zamanda iyi bir insan olmak, değerlerine sahip, ülkesine, milletine, vatanına bağlı ahlaki değerleri gelişmiş, gerçi bunlar Millî Eğitimde temel benimsediğimiz şeyler ama bunlarda maalesef çok başarılı olamadığımız için bunlar üzerine de yoğunlaşılmalı ve bu çocuklar kesinlikle yani şeyi almamalılar yani nasıl diyeyim? Ne yaparsak yapalım yani bir yol alamıyoruz, bir şey olmuyor yani böyle bir umutsuzluğun içine düşecek şekilde değil o kapasitelerinin gelişmesi için her tür imkânın onlara sunulacağını dair bir güven duygusunu yaşamalılar bence. Yani iyi şeyler yapabileceklerini, yaptıklarını ve yahu yapmaları için uğraşıldığını ve bunun içinde yetkili, görevlilerin her imkânı önlerine sunmaya hazır olduklarını hissetmeliler bence ve bu kapsamda da motivasyonları da son derece yüksek düzeyde olursa çok daha sağlıklı bir yolda yürürler diye düşünüyorum.

Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi	5	BÖ2: Şu anda benim tahminime göre yani rakamlara göre 18.000 tane üstün yetenekli öğrencimiz var belirlenmiş. Belirlenme esasları da kriterleri de tartışılabilir. Bilim ve sanata gelen bir öğrencinin gideceği yer ne olmalı işte fen lisesi olmalı. BÖ4: Genel eğitimde de öğretmen sınıfta farklı davranış gösteren ve hareketli olan çocuğu yaramaz olarak görebiliyor. Bu önemli. Özellikle sınıf öğretmenlerinin çok bilgili olması lazım. Sınıfında gördüğü öğrencinin üstün yetenekli olma ihtimalini düşünebilecek bilgi birikimine sahip olması lazım. Yani o öğrencinin o davranışının neden kaynaklandığı bilirse ona göre çok iyi tespit yapar. Zaten oradan başlayarak bilim ve sanata yönlendirme oluyor. BÖ6: Tanılama dönemi öncesi seminerler oluyor ama bence daha fazla olmalı. Öncelikle idarecilere olmalı. İdareci çünkü ne kadar bilinçli olursa bilim ve sanat hakkında öğretmenleri de ona göre yönlendirir. Ya idareci olumlu bakıyorsa öğretmende etkilenir diye düşünüyorum. Olumsuz bakamaz, diretemez diye düşünüyorum.
Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	5	BÖ4: Şimdi mesela öğretmen geldi belli bir birikimi var belli bir şey ama bir iki sene çok uzun bir sene, bir sene sonra bir yere gidiyorsunuz bir atölye çalışmasına ne bileyim üniversite hocası birisi bir şey anlatıyor bir iki sene sonra çok şey değişiyor. Yani öğretmenler çok iyi bilgilendirilmeli ya da kendini elbette geliştirmesi gerekiyor ama bu dünyanın gidiş hattı çok iyi gözlenmeli ve hızlı bir şekilde BİLSEM öğretmenlerine yansıtılmalı. Ya da öğretmenler bir şekilde o yansımadan etkilenmeli genel eğitimdeki. Çünkü bir iki sene çok uzun sene artık. BÖ7: Öğretmenlerin gerçekten diğer BİLSEM'in ortamlarını görme hatta yurt dışındaki, hatta 2008 yılında biz onun üzerine konuşmuştuk. Yurt dışındaki üstün yeteneklilerin eğitimini görmeleri hani ufuk kazanması açısından, çünkü ne yazık ki bizim biraz ufkumuz dar. Bu noktada da çalışmalar olabilir yani. Sadece BİLSEM öğretmenleri olarak söylüyorum.
BİLSEM'in Tanıtımı	1	BÖ6: Onun dışında ne olabilir? Okullara daha çok bilim ve sanatın amacı anlatılmalı. Seminerler olabilir, oluyor da seminerle aslında.
Üniversite ile İş Birliği	1	BÖ6: Üniversite ile ilgili iş birliği protokolü imzaladık biz ... bilim ve sanat merkezi olarak. İmzaladık ama o biraz orada kaldı. Üniversitelerin belki Bakanlık tarafından iletişim kurularak bu protokolün işleme konulması ile ilgili bir şeyler yapılabilir. Rektör Bey, Dekan, Dekan Yardımcısı veya herhangi birisini bizimle ilişkilendirse işler daha kolay yürür.
Öğrencinin Egosu	2	BÖ6: Biz onlara özel eğildik, uğraştık yani. Hayır, bak sen buraya geldin ama arkadaşlarını ezemezsin, arkadaşların senden farklı değil, kötü değil, sen iyisin ama o kötü değil, o normal, sen normalin üstüsün. Siz üstünsünüz bu sefer öğrenci ego katmaya başladı. Öğrencilere o egonun verilmemesi lazım. BÖ7: Ondan (öğrencinin bencilliğinden) dolayı paylaşmayı bilen nesiller yetiştirmemiz gerekiyor ve eğitimde bence birinci öncelik bunu öne almamız lazım öğrencisinde, velisinde. Çünkü öğrenciyi yetiştiren veli, velide ne yazık ki şey yapmış, ben çocuğuma şu ortamı sağlıyorsam diğer anne baba da sunsun, ama sunamayan anne babalarda olabiliyor.
Velilerin Sürece Katılması	1	BÖ9: Bence çok genel bir şey olacak ama kurumlara öğretmen alırken maksimum donanımlı öğretmenlerin alınması, mevcut öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri için imkân sağlanması, hizmet içi eğitim programlarının uygulanması, kuruma gelen öğrencilerin, velilerin bu süreçlerle ilgili sürekli olarak (BİLSEM'de), bilgilendirilmesi, öğrencilerin bireysel gelişimini sağlayabilecek imkânların oluşturulması, velilerin bu işe mutlaka katılması lazım.
İdarecinin Rolü	2	BÖ9: Kurum müdürleri kesinlikle yenilikçi olmalı, genç olmalı, çok ileri yaşı çünkü çağımız öyle bir çağ ki, çok hızlı bir gelişim var. Hepimiz tırnak içerisinde dinozorlaşma tehlikesi ile karşı karşıyayız. Gerçek bu, bu kaçınılmaz bir şey. Zaten öyle olacağız da. Ama yaş ne kadar ileri olursa makas o kadar çok açılıyor. Dolayısıyla görgülü, bilgili ondan sonra onlarda öğretmenler gibi dil bilgisine sahip olmalı, mesela yurt dışına Comenius projeleri yapılıyor müdürlerin çoğu hiç dil bilmiyor. Ama her yere gitmek istiyor. Yani orada şey gibi ne bileyim alışveriş merkezlerinde mankenler varya o da gitse aynı vazifeyi görür yani. Sadece orada bulunur. Çünkü hiç iletişim sağlayamıyor. Dolayısıyla yani hem öğretmen hem yöneticiler bu kurumlara uygun şey olmalı.

Tablo 83

ÖSÇ'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine

Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Eğitimsel Konular	<i>Örgün Eğitimde Program Hazırlama</i>	1	<i>ÖSÇ1:</i> Bilim ve sanat merkezleri şu anda ikinci sınıftan itibaren alıyorlar çocukları. Genel bir sınava tabi tutuyorlar. Türkiye’de aslında hani bu anlamda düşündüğümüz zaman bu çocuklara eğitim veren kurumları bizim zamanımızda Anadolu liseleri vardı. Fen liseleri halen devam ediyor. Sosyal bilimler liseleri vardı gibi. Yetenekli olan çocukları belirliyorlar buraya alıyorlar ama önceki yıllarla şimdiki dönemi karşılaştırdığımız zaman şu anda müfredat farklılaştırılmış değil. Yani bir fen lisesine giden öğrenci ile öğrencinin almış olduğu dersle düz liseye giden bir öğrencinin almış olduğu dersler aynı. Yani şu an bu anlamda bir sanki geriye gidiş var gibi genel eğitim sistemi içerisinde. Yani hem örgün eğitim içerisinde farklılaştırma hem de bunun dışında özel olarak farklılaştırmaya ihtiyaçları var. Sürekli tanılama, tanılama, tanılama, tanılama, tanılama. Evet tanılamadan sonra ne olacak? Bir eğitim programı sunmak gerekiyor.
	<i>Veli-Öğretmen Bilgilendirme</i>	3	<i>ÖSÇ2:</i> Ailelerin çocukları internet kullanımını bilinçlendirebilecek yapıda olması bence çok önemli. Aile bilinçlendirme çalışmalarının da olması gerektiğini düşünüyorum.
	<i>Öğretmen Eğitimi</i>	2	<i>ÖSÇ7:</i> Bu alanla ilgili siz Türkiye’de şu an bu alanda yüksek lisans yapan kişi sayısı örneğin 500 olsa başka bir yere evriliriz. Bu alanda bir öğretmen akademisi olsa başka bir yere evriliriz. Aynı şekilde bu alanda hazırlanan kaynaklar olsa. Bu alanda çalışan insan sayısını artırmak gerekiyor. Donanımlı insan sayısını artırmak gerekiyor. Önce biz binaları diyoruz sonra yol nereden gelir, kanalizasyonu nereden gelir diye bakıyoruz. Bence burada öncelikli olarak yetişmiş insan gücüne ihtiyaç var. Şiddetle ve hızla. En temel konu bu. Yurt dışına göndereceksiniz. Belki yurt dışına göndermeyeceksiniz oradan uzman getireceksiniz. Burada bir ön çalışma yapılması lazım en temelde.
	<i>Programı Geliştirme</i>	1	<i>ÖSÇ2:</i> Programların daha özele inerek yapılması gerektiğini düşünüyorum. Genel bir kazanım yazmak yerine amaç yazmak yerine hani spesifik olarak şu yapılmalı, bu yapılmalı gibi onun alt basamakları öğretmenlere verilmeli diye düşünüyorum.
	<i>Eğitim Ortamını Zenginleştirme</i>	2	<i>ÖSÇ5:</i> Birde artık Milli Eğitimde fark derslerine geçmesi gerekiyor. Öğrenciye az önce söyledim, paletine ne kadar çok renk koyarsanız o kadar özgün o kadar yaratıcı tablolar yapar.
Devlet-Özel Sektör İş Birliği	<i>Özel Eğitim Kurumlarını Artırma</i>	1	<i>ÖSÇ1:</i> Ama bunun dışında özel ve okul dışı programlar yani özel eğitim kurumları olabilir bu bazen, bazen bizimki gibi üniversite destekli programlar olabilir. Bu programlar artırıldığı zaman, artırılırsa eğer çocukların hem sosyal hem de eğitim açısından ihtiyaçlarının giderilebileceğini düşünüyorum. Programların artırılması, zaten yetersiz. Benim gözlemlediğim o. Bursa’da bir okul bulamıyorum hocam diyor, nereye göndereceğimi bilmiyorum. Bursa biliyorsunuz yani. Merkezi bir yer sonuç itibarı ile. Doğuda olduğunu düşünelim. ..’den böyle birkaç tane şey aldım.
	<i>Denetleme</i>	2	<i>ÖSÇ4:</i> Bir kontrol mekanizmasının olması gerektiğini düşünüyorum. Denetimin olması gerekiyor. Çünkü ama bu da şey değil yani denetim derken de nasıl söyleyeyim, belli çerçeveler içerisinde tabi girmeli bir şeyler ama sıkıştırılmamalı insanlar. Siz bir şeyler yapmak ve üretmek istediğiniz zaman önünüze sürekli bürokratik engeller çıktığında bir süre sonra yılabilirsiniz de. O yüzden ciddi bir kalibrasyon gerekiyor iş birliği. Bu şekilde harekete geçmek gerekiyor diye düşünüyorum.
	<i>Devlet Yatırımı</i>	2	<i>ÖSÇ5:</i> Biraz daha bu konuda yatırım yapılması gerekiyor. Mesela şu beni üzmüştü. Biz ..’le iletişim kurduğumuzda onlar bize şunu söyledi. Biz öncesini özetleyeyim. Üstün zekâlılar gençler için üstün zekâlılar programını Türkiye’ye getirmek istedik. Ben bizzat gittim görüştüm .. ile ama onlar bize şunu söylediler maliyeti çok yüksek, iki milyon dolar kurulum, her sene artı bir milyon dolar. Dediler ki ya bunu sizin yapmanız gerekmiyor.
	<i>Devlet-Özel Sektör İş Birliği</i>	2	<i>ÖSÇ4:</i> Bence bu noktada bu benim .. olarak cevabım. Bu noktada artık devlet ve özel tüm başlayanlar var. Yani örneğin başlayıp bunu deneyimleyen işte biz bir şeyler yapıyoruz, BİLSEM bir tarafta etkinlik bazlı bir şeyler yapıyorlar. Ama artık hani güçlerin birleşme zamanı diye düşünüyorum. Bir yuvarlak masanın etrafına gelinmesi gerekiyor. Siz neler yaptınız, biz neler yaptık, daha fazla neler yapabiliriz?

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Diğer Konular	Ülkemize Uygun Tanılama Süreci Geliştirme	1	<u>ÖSÇ3:</u> Çünkü belki de şöyle biz kendi ihtiyacımızdan yola çıkıyoruz ama en nihayetinde sonuç itibari ile bu alanda çalışan bir kurumuz. Öncelikle şu tanılama denilen ülkemize uygun bir tanılama sisteminin oluşturulması gerekiyor.
	Üstün Yetenekli Alanında Çalışanları Teşvik Etme	1	<u>ÖSÇ7:</u> O alanda çalışanları da motive edici teşvikler sağlanabilir. Bu illaki maaş olmayabilir. Yurt dışına gidiş olabilir, başka şeyler olabilir.
	Üst Kurul Oluşturma	1	<u>ÖSÇ7:</u> Bir üst yapılanma olması gerekiyor. TÜSSİDE tarzı bir merkez oluşturup bunun adına Türkiye Üstün Yetenekliler Merkezi dediğinizde bunun YÖK, Millî Eğitim, TÜBİTAK belki Sanayi Odaları, bu sürecin içerisine özel sektörü de dahil etmeniz gerekir. Bilişim sektörünü oraya alabilirsiniz. Belki bir takım vakıflar bile buraya girebilirler. Yapacağı şey, en temelde karar verici bir şey olmamalı. Çünkü Türkiye’de karar vermeye kalktığınız anda merkezden bence sıkıntılar başlıyor. Karar verici değil ama bu alanı besleyici bir merkezden söz ediyorum ben.

Tablo 84

*AB'nin Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öncelikle Yapılması Gerekenler Hakkındaki Görüşlerine**Yönelik Temalar, Kategoriler ve Frekanslar İle Örnek Yanıtlar*

Temalar	Kategoriler	f	Örnek Yanıtlar
Sağlanması Gereken Olanaklar	Maddi Destek/ Burs	3	<i>AB1:</i> İşte onlara bir finans sağlanacak eğitimleri daha iyi iyileştirilecek yani bunlar farklılaştırılacak. Bütün diğer engelli çocuklarımızın özellikleri gibi bunların da özelliği olması lazım.
	Farklı Eğitim Kurumu	5	<i>AB2:</i> Bu çocukların belirli merkezlerde toplanarak eğitim alması söylenebilir ... Farklı yatırımlar yapılmalı. Belki de kurulacak okullarda aile ortamı şeklinde ortam oluşturulmalı. Yani böyle yatılı bir şekilde değil belki de mesela yeri geldiğinde hafta sonu ailesi ile birlikte vakit geçirebileceği alanlar oluşturularak hem o çocukları yatılı şeyinden kurtarmak şeklinde çok farklı bir eğitim sistemi ve eğitim programı düzenlenmelidir. <i>AB3:</i> Üstün yeteneklileri eğitecekseniz biraz önce bahsettiğim gibi farklı bir kurumda, şekilde eğitmek lazım. Gündüz kendi okuluna gidip akşam üzere de o okula gitmemesi lazım. Sabahdan akşama kadar çocuk o okulda bulunması lazım.
	Sınav Sistemi	3	<i>AB1:</i> Hocam İlde bir deneme sınavına katılmış kızım hemen soruları çözmüş ondan sonra kitapçıyı koymuş yatmış üzerine. Uyumuş. Öğretmen gelmiş işte şey yapmış böyle hani sorular çok zordu üzüldü de yapamadı falan diye. Şey demiş biraz daha baksaydın falan demiş çözebilirsin belki falan demiş. Geldi eve diyor ki “anne çok mu aptal görünüyorum ben” diyor. Yani sınavlarında dahi farklılık olmasını isterim ben açıkçası.
	Mentörlük/ Danışmanlık	1	<i>AB4:</i> Bence üstün yetenekli çocukların danışmanlıktan moda tabiri ile eğitim koçluğundan (mentörlük) mutlaka faydalanmaları gerekiyor.
	Eğitimin Sürekliliği	1	<i>AB5:</i> Yani dediğim gibi ortaokuldan sonra da lise ve üniversite hangi alanda devam ediyorsa bence sürekliliği olması gereken bir şey. Bu şekilde bir çalışma olursa bence hem bu çocuklar kaybedilmemiş olur, o zamana kadar yapılan emekler yani harcanan hem maddi hem manevi her şey devam etmiş olur. En azından ülkemize, insanlığa hayırlı işler yapılabilir yani. Sürekliliği olan bir şey olur o zaman.
Sosyal İmkanların Arttırılması		1	<i>AB6:</i> Belki ona yönelik daha farklı sosyal bir şeyler yapılabilir mi? Bu çocukların en azından bir arada olmalarını sağlayabilecek okul olmasa bile farklı etkinlikler. Mesela biz şeyi daha çok düşündük. Bu yazın hatta ... Hocam'la da konuşmuştuk. Ne idi matematik köyüne falan gönderelim. O da dedi ki ..'da şey yaptı yani. Belli bir yaşın altındakileri kabul etmiyorlarmış. Hani bizim derdimiz ne biliyor musunuz iki saat burada ama onun dışında .. evde kitaplarına, bilgisayarına bakar. Ama yalnız. Ama burada mutlu.
	Bilinçlendirme	1	<i>AB10:</i> Diyelim BİLSEM'e giden öğrencilerin hepsi aynı şeye odaklanamıyor. Ama hepsi üstün zekâlı. Belli aşamaları geçerek o okula geldiler. Üstün yetenekli. Ama birinin yaptığını diğeri yapamıyor. Biri derslerinde başarılı oluyor diğeri projede. Üstün yetenekli dendiği zaman hepsini kapsamadığı anlaşılabilir. Buna göre seminerlerin olması lazım.
Aile İle İlgili Konular	Ailelerin İlgisizliği	1	<i>AB1:</i> Ben her toplantısına katıldım. Diyelim ki 180-200 kişi idi bir ara kayıtlı. Toplantıya katılan sayısı 12'yi geçmiyor. Demek ki aile burada bir şey beklemiyor. Yani oraya koş koş gelmesi lazım, ki şimdi aileyi getiremiyoruz niye aile orayı sahiplenmiyor yani.
	Aile Eğitimi	3	<i>AB6:</i> Vallahi biz bir şeyleri kendi çapımızda öğrenmeye çalıştık ama yani dediğim gibi çocuklardan çok bize de çok görev düşüyormuş galiba. O konuda birazcık daha farklı eğitimler verilebilir diye düşünüyorum. Bayağı bir çaba sarf ettik o konuda, bir şeyler okumaya çalıştık, bir şeyleri anlamaya çalıştık.
	Öğrenci-Aile İletişimi	1	<i>AB6:</i> Benim hep işim gençlerle oldu. Aslında insanlarla diyalog konusunda bir sıkıntı yaşamam ama ..'le hala aramızda uçurumun olduğunu farkındayım yani. Hala bir şeyleri gizliyor, hala onun kafasından geçenleri tahmin edemiyorum. Kendi dünyası hala var yani. Bilmiyorum o yabancılık hep devam edecek mi ya da bu işin genel kuralı mı yani o şekilde mi oluyor? Hayatı boyunca hep insanlara yabancı mı olacak onu da bilmiyorum. Ama ben hala aşamadığımı düşünüyorum. Bu konuda ailelere çok eğitim verilmesi gerekiyor galiba.
	Bazı Sorunlar	1	<i>AB9:</i> Öğretmenlerimiz çok gayretli ellerinden geleni yapıyorlar ama çoğu zaman ekonomik, sorunu ailesinin sorunu ve gelen öğrencinin sorunu iki okulun eğitim programlarının müfredat programlarının birbirine uymaması, ailenin buna bakış açısı karşılaşılan sorunlar arasında.
	Bilgi Eksikliği	1	<i>AB10:</i> Biz mesela şu anda mutluyuz böyle sizin gibi ... hoca gibi araştırıyor. Türkiye'de bunlara bir önem verildiği için ilerleyeceğini düşünüyoruz. İnşallah daha fazla ilerler ve gerektiği gibi önem gösterilir. Dediğimiz gibi biz neler gerektiğini tam olarak bilmiyoruz. Çocuklara bir şeyler gerekiyor ama neler gerekiyor, fazla bir bilgimiz, araştırmamız yok. İnşallah sizler sayesinde ilerler.

Temalar	Kategoriler	F	Örnek Yanıtlar
Okula İlişkin Konular	Örgün Okulla İlgili Sıkıntılar	2	AB7: Ya bu çocukların bir sıkıntısı da okullarda kendi okullarında. BİLSEM’de pek sıkıntı yaşamıyor çünkü onların ne olduğunu biliyorlar ve ona göre davranıyor. Okullarda mesela çocuklardan aşırı beklenti var, “sen BİLSEM’e gidiyorsun bunu nasıl alırsın” efendime söyleyeyim “sen bu davranışı nasıl yaparsın” gibi beklentiler oluyor. Bu da çocukları üzüyor.
	Destek Eğitim Odaları	1	AB8: Ben açıkçası gidipte okulda bunu isteyemedim .. için. Bunun ayrıntılarını da bilmiyorum yani. Destek eğitim odalarının çalışması, mesela nasıl faydalanılır, hangi dersler? BEP’lerde biliyoruz hangi derslerde çocuğun faydalanacağını. O çizgi çok açık net belirlenmiş. Ama ZEP’ler için ben öyle bir şeyi yakalayamadım. Hangi derslerde alınır mesela ZEP’li bir öğrenci. Bunların birazcık daha çizgilerinin netleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.
	Öğretmenin Kalitesi	1	AB7: Ya da öğretmenler çok yetersiz mesela BİLSEM’e gelen başka bir öğrenci var aynı okuldayız. Bizim çocukla aynı programda değil ama babasının şikâyeti şu idi. Çocuk diyormuş ki “öğretmenim fen bilgisi ile ilgili ben bu olaya böyle bakıyorum, böyle de olabilir mi?” “Sen karıştırma oralarını şimdi, bırak, bak burada bu kadar çocuk bunu öğrenmeye çalışıyor sen şimdi onları bırak” gibi çocuğun önünü kesen davranışlarla hevesinin kırıldığını görüyoruz biz. Ve bakın bunu yapan da fen bilgisi öğretmeni. Sonuçta pozitif bilim okuttuğunuz birisi.
Öğrenci İle İlgili Konular	Üstün Yetenekliler Hakkında Yanlış Kavramalar	1	AB4: Biz mesela ilkokul birinci sınıfta öğretmenimize altı ayda şunu ancak anlatabildik. Benim çocuğum seninle göz teması kurmaz. Ama seni dinler. Biz altı ayda bunu öğretmene ancak ifade edebildik. Ama diğer bir üstün yetenekli çocuk son derece sosyal son derece girişken kendisini çok güzel ifade eden bir çocuk. Öğretmen veya toplum diyor ki bu çocuk gerçekten üstün. Ama diğer taraftaki çocuk içe kapanık dışa dönük değil. Dersine giren bir öğretmen çocuğun farklı olabileceğini uzun süre kabullenemiyor ... İnsanların kafasındaki üstün yetenekli çocuk imajı mükemmel çocuk eşittir üstün yetenekli çocuk. Toplum ve öğretmenler nazarında bunun yıkılması lazım ... Az önce bahsedilen çocuk IQ düzeyi yüksek ama not ortalaması düşük bir çocuk. Okulun yaptığı deneme sınavlarında da başarılı bir çocuk.
	Öğrencilerin Dışlanması	1	AB8: Hatta biraz sıkıntı gözüyle de bakılıyor bu çocuklara okullarda. Sıra dışı olduğunuz zaman toplumun içinde de öyle. Mesela bizim ki sustu artık. Kenar da ne diyeyim yani diyor beni dinlemiyor ki diyor. Farkında bile değil diyor söylediklerimin. Ya da önem vermiyor ya da dersi konuyu dağıtır diye belki çocuğu şey yapıyor. Bilmiyorum konuşmuyor artık okulda. Kendini ifade etmek istemiyor.
	Öğrencinin Egosu	1	AB10: Bir de üstün zekâlıyım diye bu çocuklar havaya giriyor. Bu çocuklar gerçekten zor. Zaman zaman arkadaşları arasında da problem yaşıyor. Kendini küçüklüğünden beri bir büyük, akli eriyor her şeye. Bizler gibi zannediyor kendini. Kendini büyük zannediyor. Şimdi de akıllıyım diye zannediyor bu çocuklar. İşte o kişiliği oturtmak biraz zor.

Örnek yanıtlarda geçen isimler (..) ile ve yanıtların parça parça alınması ise (...) şeklinde yer almaktadır.